

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Simmons\_Dan-Terror.pdb

PDB Name: Simmons Dan - Terror  
Creator ID: REAd  
PDB Type: TEXT  
Version: 0  
Unique ID Seed: 0  
Creation Date: 4.2.2009  
Modification Date: 4.2.2009  
Last Backup Date: 1.1.1970  
Modification Number: 0

Zatím poslední kniha Dana Simmonse, Terror, je ve všech smyslech toho slova "mrazivý" horor, vycházející z historických událostí. Simmons jako kulisu svého příběhu použil výpravu sira Franklina, která se roku 1845 vydala hledat tzv. severozápadní cestu a jejíž osud je dodnes zahalen tajemstvím a je předmětem mnoha odborných i laických spekulací. V pestrém kaleidoskopu, proloženém četnými retrospektivními pasážemi, sledujeme osudy námořníků, kteří uvázli v ledové arktické pasti, docházejí jim potraviny, sužují je kurděje i jiné choroby a pronásleduje je tajemný a nelítostný netvor. Výprava se postupně mění v zoufalý boj o přežití.

DAN SIMMONS, narozen 4. 4. 1948 v Peorii ve státě Illinois, patří dnes již ke starší generaci renomovaných a osvědčených autorů science fiction, jeho tvorba se ale ani zdaleka pouze na SF neomezuje. Největšího úspěchu ovšem nepochybně dosáhl s cyklem epických SF románů Hyperion, Pád Hyperionu, Endymion a Vzestup Endymionu. Český čtenář ho navíc mohl poznat z bohaté povídkové tvorby, v níž mistrovsky kombinuje prvky SF, fantasy i hororu. Kritikou je velice pozitivně hodnocena i zatím třídílná série detektivních románů tvrdé školy, spojených postavou soukromého očka Joea Kurtze.

Simmons po ukončení studia pedagogiky na Washingtonově univerzitě v St. Louis roku 1971 osmnáct let pracoval jako učitel na základních školách. První povídku uveřejnil roku 1982, od fenomenálního úspěchu Hyperionu roku 1989 se věnuje výhradně literární činnosti. Za tentýž román je také nositelem ceny Hugo a obdržel i řadu dalších ocenění za své povídky. V současné době žije s manželkou a dcerou na úpatí Rocky Mountains v Coloradu.

WWW.DANSIMMONS.COM

DAN  
SIMMONS  
TERROR  
Přeložil Pavel Medek

Vydalo nakladatelství BB/art s.r.o. v roce 2007  
Bořivojova 75, Praha 3  
Copyright © 2007 by Dan Simmons  
All rights reserved.

Z anglického originálu The Terror  
(First published by Little, Brown and Company  
in New York in 2007)  
přeložil © 2007 Pavel Medek  
Redakce textu: Richard Podaný  
Jazyková korektura: Jan Řehoř  
Tisk: CENTA, spol. s r. o., Vídeňská 113, Brno

První vydání v českém jazyce

ISBN 978-80-7381-214-0

Tato kniha je s láskou a s mnoha díky za nesmazatelné arktické zážitky věnována Kennethu Tobeymu, Margaret Sheridanové, Robertu Cornthwaiteovi, Douglasi Spencerovi, Deweymu Martinovi, Williamu Selfovi, Georgi Fennemanovi, Dmitrii Tiomkinovi, Charlesi Ledererovi, Christianu Nybymu, Howardu Hawkesovi a Jamesi Arnessovi.

Právě tento nádech prchavosti způsobuje, že bělost, oddělená od lahodnějších představ a spojená s kterýmkoli hrozným předmětem, zvyšuje jeho hrůzu až do krajnosti. Svědčí o tom bílý medvěd polární a bílý žralok z tropů. Není právě jejich hebká bělost tím, co vyvolává tak nesmírnou hrůzu? Tato příšerná bělost dodává jejich vzhledu tak strašně mírnosti, že jej činí spíše odporným než strašlivým. Proto na heraldickém štítu tygr se zuřivými drápy neodnímá odvahu tolik jako bílý medvěd nebo bílý žralok.

HERMAN MELVILLE

Bílá velryba (1851)

Překlad S. V. Klíma, Družstevní práce, 1947

1

CROZIER

70°05' s.š., 98°23' z.d.

říjen 1847

K

apitán Crozier vystupuje na palubu a zjišťuje, že na jeho loď útočí duchové z nebes. Nad jeho hlavou - nad Terrorem - vystřelují fosforeskující řasy světla, rychle se ale stahují zpět jako pestrobarevné paže agresivních, ale přesto vlastně nejistých přízraků. Ektoplazmatické kostnaté prsty se vztahují k lodi, rozevírají se, připraveny po ní drapnout, a zase ustupují.

Teplota je na mínus pětáctýřiceti stupních Celsia a rychle klesá. V mlze, která se před krátkou dobou snesla během oné jediné hodiny slabého světla, jež jim nyní nahrazuje den, vypadají zkrácené stěžně - tři košové čnělky, bramové čnělky, horní lanoví a nejvyšší ráhna, to vše bylo odstraněno a uskladněno, aby se zmenšilo nebezpečí padajícího ledu a snížilo riziko, že se loď vahou ledu převrhne - jako bezohledně ořezané a celé koruny zbavené stromy, odrážející polární záři, která tančí od jednoho matně viděného obzoru k druhému. Rozeklaná ledová pole kolem lodi před Crozierovými očima zmodrají, pak chvíli září fialově a nakonec světlí zeleně jako nízké kopce jeho dětství v severním Irsku. Téměř míli vpravo od přídě gigantickou plovoucí ledovou horu, za níž se skrývá Erebus, sesterská loď Terroru, jako by na kratičký, klamný okamžik zevnitř ozářilo světlo žhnoucí vlastním chladným vnitřním ohněm.

Crozier si přitahuje límec ke krku, zaklání se, aby zkontroloval stav stěžňů a lanoví, jak mu velí čtyřicetiletý zvyk, a vidí, že hvězdy nad ním planou chladnou nehybnou září, zatímco ty poblíž obzoru nejen že pomrkávají, ale poskakují sem a tam, když se na ně upřeně zadívá; přesouvají se trhanými pohyby doleva a zase doprava, nahoru i dolů. Crozier to nevidí poprvé - viděl to daleko na jihu s Rossem i ve zdejších vodách při dřívějších expedicích. Na plavbě k jižnímu pólu mu jistý vědec, který celou první zimu v ledu strávil tím, že brousil a leštil čočky pro vlastní teleskop, vysvětlil, že tyhle pohyby hvězd pravděpodobně působí rychle se měnící lom paprsků v chladném vzduchu, jehož těžké ale neklidné vrstvy leží nad zamrzlým mořem a neviditelnými zledovatělými pevninami. Jinak řečeno, nad novými kontinenty, které dosud nespátrilo oko člověka. Nebo alespoň, myslí si Crozier, v téhle severní arktické oblasti oko bělocha.

Právě takový dosud neobjevený kontinent - Antarktidu - našli Crozier a jeho přítel a tehdejší velitel James Ross před necelými pěti lety. Pojmenovali moře, zálivy i pevninskou masu po Rossovi. Hory pojmenovali po svých mecenáších a přátelích. Obě sopky, které viděli na obzoru, pojmenovali po svých dvou lodích - stejných jako dnes -, takže dýmající vulkány nesou jména Erebus a Terror. Croziera překvapilo, že žádný význačný zeměpisný bod nepojmenovali po lodním kocourovi.

Po něm samém nepojmenovali nic. Do tohoto temného říjnového ledového večera roku 1847 neexistuje žádný arktický ani antarktický kontinent, ostrov, zátoka či záliv, horský hřeben, ledovec, sopka či alespoň mizerný plovoucí kus ledu, který by nesl jméno Francise Rawdona Moiry Croziera.

Crozierovi je to ovšem úplně putna. Při tomhle pomýšlení si uvědomí, že je trochu opilý. No a co, pomyslí si a automaticky přizpůsobuje rovnováhu na zledovatělé palubě, která je teď nakloněná dvanáct stupňů k pravoboku, už tři roky jsem přece častěji opilý než střizlivý. Už od Sophie. I opilý jsem ale pořád lepší námořník a kapitán, než kdy byl ten ubožák a parchant Franklin za střizliva. A určitě lepší než ten jeho růžolící šišlavý oblíbený pudlík Fitzjames.

Crozier zavrtí hlavou a přejde po ledové palubě na příď k jedinému muži na hlídce, kterého vidí v pomrkávajícím světle polární záře.

Je jím mužik s krysím obličejem, temovačův pomocník Cornelius Hickey. Tady ve tmě na hlídce vypadají všichni muži stejně, protože všichni fasují totéž teplé oblečení: několik vrstev flanelu a vlny pod těžkými nepromokavými plášti, baňaté rukavice vykukující z objemných rukávů, takzvané velšské paruky - objemné tmavomodré pletené čepice s chrániči na uši - naražené hluboko do čela a pod nimi často kolem hlavy omotané šály či šátky, takže jim vykukují jen špičky omrzlých nosů. Každý námořník ale svoje teplé oblečení navléká a nosí trochu jinak - doplní je třeba doma pletenou šálou, ještě jednou čepicí přetaženou přes tu první, nebo snad barevnými rukavicemi, které mu láskyplně upletla matka, manželka či milenka a které vykukují zpod vnějších předpisových rukavic královského námořnictva - a Crozier se naučil i zdálky a potně bezpečně rozeznat všech svých devětapadesát dosud žijících důstojníků i námořníků. Hickey je upřeně zahleděný kamsi do dále, za rampouchy osypaný čelen, jehož přední tři metry jsou teď pohřbeny v

brázdě mořského ledu; tlak ledové masy vytlačil zád' Terroru do výše a příd' naopak sklonil dolů. Hickey je tak ztracen v myšlenkách nebo mrazu, že si kapitánovy přítomnosti všimne až v okamžiku, kdy Crozier dojde až k němu a stane u zábradlí, které se změnilo v ledový a sněhový oltář. Opřena o oltář stojí brokovnice, jíž je hlídka vyzbrojena. Nikdo se tady v mrazu dobrovolně nedotýká kovu, a to ani v rukavicích.

Hickey sebou nepatrně škubne, když se Crozier u zábradlí nakloní až k němu. Kapitán Terroru nevidí šestadvacetiletému temovači do obličeje, ale pod tlustým kruhem několika šál a velšské paruky menšího muže se na okamžik objevuje obláček dechu, který se okamžitě mění v mračno ledových krystalků odrážejících paprsky polární záře.

Je sice tradicí, že za zimy v ledu muži nesalutují, ani oním ledabylým cvrnknutím kotníků do čela, jehož se důstojníkům dostává na moři, zachumláný Hickey přesto předvádí ono zvláštní zhoupnutí, pokrčení ramen a malou úklonu, jíž námořníci reagují na přítomnost svého kapitána na palubě. Hlídky byly kvůli mrazu zkráceny ze čtyř hodin na dvě - bůh ví, myslí si Crozier, že na to máme na téhle přelidněné lodi dostatek mužů, dokonce i pro zdvojené hlídky, a podle Hickeyho pomalých pohybů je mu jasné, že je námořník napůl zmrzlý. Bůhvíkolikrát už hlídkám kladl na srdce, že se musí na palubě stále pohybovat, chodit, běhat na místě, třeba i poskakovat, je-li to třeba, a neustále při tom sledovat led, přesto všichni většinu hlídky prostojí na místě, jako by byli v jižních mořích, měli na sobě tropickou uniformu a vyhlíželi mořské panny.

"Kapitáne."

"Pane Hickey. Něco nového?"

"Nic od té střelby... od toho jednoho výstřelu... to už jsou skoro dvě hodiny, pane. Zrovna před chvílkou jsem slyšel, teda myslel jsem, že slyším... možná výkřik nebo co, kapitáne... přišlo to zpoza té ledové hory. Oznámil jsem to poručíku Irvingovi, ten ale říkal, že to nespíš jen pracuje led."

Crozier dostal před dvěma hodinami hlášení, že od Erebu se ozval zvuk výstřelu, a okamžitě vyběhl na palubu, zvuk se však neopakoval a Crozier nevyšlal posla na druhou loď ani pátrací skupinu na led. Vyjít na zamrzlé moře v téhle tmě a v situaci, kdy ta... ta věc... čeká v bludišti tlakových hřebenu a zmrzlých sněhových vln, znamenalo jistou smrt. Zprávy se teď z lodě na loď předávaly jen v těch stále se krátících minutách polosvětla kolem poledne. Za několik dní už nebude vůbec žádný opravdový den, jen arktická noc. Čtyřadvacet hodin denně. Sto dnů noci.

"Třeba to byl led," přikyvuje Crozier a přemýšlí o tom, proč Irving nenahlásil, že se možná ozval i výkřik. "A ten výstřel taky. Jen led."

"Ano, kapitáne. Určitě to byl led, pane."

Ani jeden z obou mužů tomu nevěří - výstřel z muškety nebo rána z brokovnice má i ze vzdálenosti jedné míle charakteristický zvuk a takhle daleko na severu se zvuk nese téměř nadpřirozeně rychle a daleko -, je ale pravda, že ledová masa, která Terror svírá stále pevněji, neustále duní, sténá, praská, křupe, hučí a ječí.

Právě to ječení Crozierovi nejvíce vadí, protože ho každou noc budí z té hodiny nebo dvou pořádného spánku. Hrozně se totiž podobá křiku, který vydávala jeho matka v posledních dnech před smrtí... tomu a povídkám jeho staré tety o vilách, které v noci kvílením věští smrt někoho v domě. Obojí ho jako malého kluka nenechávalo spát.

Crozier se pomalu otáčí. Víčka už má obalená ledem a horní ret potažený vrstvou zmrzlého dechu a hlenů z nosu. Muži už se naučili schovávat plnovousy hluboko pod šálami a svetry, často jim ale nezbývá nic jiného než uřezat si nožem vlasy či vousy, které jim přimrzly k oblečení. Crozier se jako většina důstojníků i nadále každé ráno holí, přestože kvůli snaze šetřit uhlím je "horká voda", kterou mu stevard nosí, většinou sotva víc než rozpuštěný led a holení bývá dost bolestivá záležitost.

"Mlčenlivá dáma je ještě na palubě?" ptá se Crozier.

"Ano, kapitáne, je, ta je tady skoro pořád," odpovídá Hickey šeptem, jako by na tom snad záleželo. I kdyby je Mlčenlivá slyšela, stejně by jejich angličtině nerozuměla. Muži ale věří - a jsou o tom přesvědčenější každým dalším dnem, kdy je ta věc na ledu pronásleduje -, že je mladá Eskymácká čarodějnice nadaná tajemnými silami.

"Je na levoboku s poručíkem Irvingem," dodává Hickey.

"S poručíkem Irvingem? Tomu měla hlídka končit před víc než hodinou."

"Ano, pane. Jenže ať se poslední dobu Mlčenlivá dáma vrátne kamkoli, poručík je tam s ní, pane, jestli to smím takhle říct. Když nejde dolů ona, nejde ani on. Pokud nemusí, totiž... nikdo z nás venku nevydrží tak dlouho, jako ta ča... ta ženská."

"Nespouštějte oči z ledu a držte se své práce, pane Hickey."

Při zvuku Crozierova drsného hlasu sebou temovačův pomocník opět škubne, pak ale zopakuje to svérázné zasalutování a znovu upře bílý nos k temnotě za příd'.

Crozier kráčí po palubě k hlídkovému stanovišti na levoboku. Minulý měsíc připravil po třech týdnech falešných srpnových nadějí na únik loď na zimu. Nařídil znovu natočit nižší ráhna rovnoběžně s podélnou osou loď a použít jich jako hřebenových tyčí stanu. Pak znovu vztyčili stan tvaru pyramidy zakrývající většinu hlavní paluby a vyztužili ho dřevěnými nosníky, které na oněch několik týdnů optimismu uložili do podpalubí. Přestože ale muži každý den celé hodiny pracují, prohazují uličky v oněch přibližně třiceti centimetrech sněhu, který na palubě zůstává jako izolace, krumpáči a dláty odsekávají led, odhrabují navátý sníh, který pronikl pod plátěnou střechu, a konečně posypávají vyčištěné uličky pískem, na palubě neustále přetrvává tenký ledový povlak. Crozierův pohyb po zdvižené a nakloněné palubě občas spíš než chůzi připomíná elegantní bruslařské výkruty.

Plavčík Tommy Evans, který má podle rozpisu služeb držet hlídku na levoboku - Crozier nejmladšího člena posádky poznává podle směšně zelené punčochové čepice, kterou chlapci zjevně upletla matka a on ji vždy nosí přetaženou přes objemnou velšskou paruku -, ustoupil asi o deset kroků k zádi, aby poručíku Irvingovi a Mlčenlivé poskytl trochu soukromí.

Když to kapitán Crozier vidí, má chuť někoho - všechny - nakopat do zadku.

Eskymáčka ve své kožešinové parce s kapucí a v kalhotách vypadá jako kulatý medvídek. K vysokému poručíkovi stojí napůl otočená zády. Irving je ovšem u zábradlí těsně vedle ní - nedotýká se jí sice, ale stojí blíž, než by důstojník a džentlmen stál od dámy na zahradní slavnosti nebo na výletní jachtě.

"Poručíku Irvingu!" Crozier neměl v úmyslu vložit do oslovení tolik štekavé přísnosti, nijak ho ale nemrzí, když vidí, jak mladík nadskočil, jako by ho někdo bodl ostrou čepelí, málem ztratil rovnováhu, levou rukou se zachytil ledem pokrytého zábradlí a pravou mu salutuje - což zatvrzele dělá pořád, přestože už se s protokolem chování na zamrzlé lodi dávno seznámil.

Je to dost ubohé zaslutování, myslí si Crozier, a to nejen proto, že v objemných rukavicích, velšské paruce a několika vrstvách teplého oblečení mladý Irving trochu připomíná salutujícího mrože, ale také proto, že si ten utřinos nechal spadnout šálu z hladce vyholeného obličej - snad aby Mlčenlivé ukázal, jaký je fešák - a od nosních dírek mu teď visí dva dlouhé rampouchy, díky nimž vypadá ještě víc jako mrož.

"Pokračujte," štekne Crozier. Pitomče zatracená, dodává v duchu.

Irving prkenně stojí, pak pohlédne na Mlčenlivou - či alespoň na zadní stranu její huňaté kapuce - a otevře ústa, jako by chtěl něco říct. Očividně ho ale nic nenapadá, takže je zase zavře. Rty má stejně bílé jako promrzlý obličej.

"Teď nemáte hlídku, poručíku," konstatuje Crozier a jeho hlas znovu zazní jako prásknutí bičem.

"Ano, pane. Totiž, ne, pane. Chci říct, kapitán má pravdu, pane. Totiž..." Irving opět zavře ústa, výsledný efekt ale poněkud ruší cvakání jeho zubů. V tomhle mrazu mohou zuby po dvou či třech hodinách popraskat - či spíše explodovat a rozprsknout po jeskyňce tvořené sevřenými čelistmi, šrapnel kostí a skloviny. Crozier ze zkušenosti ví, že někdy je těsně předtím, než zuby vybuchnou, slyšet pukání skloviny.

"Proč jste ještě tady venku, Johně?"

Irving se pokouší mrknout, víčka má ale doslovně zmrazená v otevřené poloze. "Nařídil jste mi, abych dával pozor na našeho hosta... abych se o ni postaral... abych Mlčenlivou ohlídal, kapitáne."

Crozierův povzdech na sebe bere podobu ledových krystalků, které okamžik visí ve vzduchu a pak spadnou na palubu jako hrst miniaturních diamantů. "Nemyslel jsem tím každou minutu, poručíku. Nařídil jsem vám, abyste ji sledoval, hlásil mi, co dělá, postaral se, aby na lodi neprováděla nic nepatřičného, a dohlédl na to, aby nikdo z mužů neudělal nic, co by ji... mohlo kompromitovat. Myslíte, že tady na palubě hrozí nebezpečí, že by ji někdo kompromitoval, poručíku?"

"Ne, kapitáne." Irvingova slova zní spíš jako otázka než odpověď.

"Víte, jak dlouho trvá, než tady venku nechráněná tkáň zmrzne, poručíku?"

"Ne, kapitáne. To jest ano, kapitáne. Myslím, že to jde dost rychle, pane."

"Měl byste to vědět, poručíku Irvingu. Už šestkrát jste měl omrzliny, a to ještě není oficiální začátek zimy."

Poručík Irving nešťastně přikyvuje.

"Trvá necelou minutu, než nechráněný prst na noze či ruce - nebo jakákoli jiná masitá část těla - zmrzne na kámen," pokračuje Crozier, přestože ví, že je to nehorázná pitomost. Při pouhých pětácti stupních pod nulou to trvá mnohem déle, Crozier ale doufá, že to Irving neví. "A pak se vám takový zmrzlý prst odlomí jako rampouch," dodá ještě.

"Ano, kapitáne."

"Vážně tedy vidíte nějaké nebezpečí, že by byla naše návštěvnice... tady na palubě... kompromitována, pane Irvingu?"

Irving se tváří, jako by musel o odpovědi chvíli přemýšlet. Je docela možné, uvědomuje si Crozier, že už třetí poručík do téhle rovnice dosadil příliš mnoho úvah.

"Běžte dolů, Johně," říká Crozier. "A zajděte za doktorem McDonaldem, ať se vám podívá na obličej a na prsty. Přisahám bohu, že pokud zase máte vážné omrzliny, zařídím vám u Průzkumné služby stržení měsíčního platu a navíc napíšu vaši matce."

"Ano, kapitáne. Děkuji, pane." Irving se znovu chystá salutovat, pak si to rozmyslí, vklouzne pod plachtu a s jednou rukou stále napůl zdviženou zamíří k hlavním schůdkům. Po Mlčenlivé se neohlédne.

Crozier si znovu povzdechne. Má Johna Irvinga rád. Ten hoch se přihlásil dobrovolně - spolu se dvěma kamarády z Excellentu, druhým poručíkem Hodgsonem a prvním palubním důstojníkem Hornbym -, jenže Excellent byla zatracená trojpalubová kocábka, která byla stará dávno předtím, než začalo Noemovi rašit chmýří pod nosem. Crozier věděl, že ji vzali s těžně a že už přes patnáct let trvale kotví v Portsmouthu, kde slouží jako cvičná loď pro nejslibnější dělostřelce královského válečného námořnictva. Bohužel, pánové, řekl Crozier mládencům během jejich prvního dne na palubě - byl tehdy o něco opilejší než obvykle -, rozhlédnete-li se, zjistíte, že byt' byly Terror i Erebus postaveny jako ostřelovací lodě, pánové, ani jedna nemá na palubě jediné dělo. Jsme tu, vážení mladí dobrovolníci z Excellentu - nepočítám-li muškety námořní pěchoty a pár brokovnic uložených ve skladu lihovin - stejně nevyzbrojení jako novorozeňata. Jako zraněný Adam ve svém zraněném novorozeneckém oblečku. Jinými slovy, pánové, dělostřelečtí experti jsou téhle expedici platní asi jako cecky kanci.

Crozierova ironie toho dne nadšení mladých dělostřeleckých důstojníků nijak neutlumila - Irving i druzí dva stále dychtili vydat se na plavbu, na níž měli na několik zim zamrznout v ledu. Samozřejmě, to bylo v Anglii za vlhého květnového dne roku 1845.

"A teď se ten nešťastný cucák navíc zamiluje do eskymácké čarodějky," huhlá hlasitě Crozier.

Jako by rozuměla jeho slovům, Mlčenlivá se pomalu otočí k němu.

Její tvář je obvykle neviditelná, schovaná v hlubokém tunelu kápě, nebo jsou její rysy překryté širokým límcem z vlčí kožešiny, dnes večer ale Crozier vidí její drobný nosík, velké oči a plná ústa. V těch černých očích se odráží chvějivá polární záře.

Na kapitána Francise Rawdona Moiru Croziera nepůsobí nijak přitažlivě; je v ní příliš mnoho divošky, než aby ji - dokonce i jako presbyteriánský Ir - mohl považovat za zcela lidskou, natož pak tělesně přitažlivou, a navíc má kapitán

mysl i nižší partie stále plné jasných vzpomínek na Sophii Cracroftovou. Dokáže ale pochopit, že Irving, daleko od domova, od rodiny a od děvčete, pokud nějaké má, by se do téhle pohanské ženy zamilovat mohl. Už její zvláštnost - a možná i ponuré okolnosti jejího příchodu k nim a smrti jejího mužského společníka, tak podivně propojené s prvními útoky tajemného netvora, číhajícího tam venku ve tmě - musí na takového mladého beznadějného romantika, jakým je třetí poručík John Irving, působit jako plamen na poletující můru.

Naproti tomu Crozier, jak zjistil ve Van Diemenově zemi roku 1840 a znovu naposledy v Anglii v oněch měsících před vyplutím expedice, je už na romantiku příliš starý. A příliš irský. A příliš obyčejný.

Právě teď by si ze všeho nejvíc přál, aby se ta dívka vyšla projít na temný led a nikdy už se nevrátila.

Vzpomíná si na onen den před čtyřmi měsíci, kdy doktor McDonald podal Franklinovi a jemu zprávu o výsledku její prohlídky; bylo to odpoledne téhož dne, co její eskymácký společník zemřel, zadusil se vlastní krví. Podle McDonaldova lékařského názoru bylo Eskymačce něco mezi patnácti a dvaceti lety - u domorodců se věk velmi těžko určuje -, měla už první menstruaci, ale podle všech příznaků byla dosud virgo intacta. Dále McDonald uvedl, že důvodem, proč nepromluvila a nevydala jediný zvuk, ani když byl její otec či manžel postřelen a umíral, je skutečnost, že nemá jazyk. Podle McDonaldova názoru nebyl jazyk vyřiznut, ale ukousnut těsně u kořene; buď to provedla sama Mlčenlivá, nebo někdo či něco jiného.

Croziera to ohromilo - ani ne tak chybějící jazyk, jako spíše sdělení, že je Eskymačka panna. Strávil v severních arktických oblastech - zejména za Parryho expedice, která přezimovala v blízkosti eskymácké osady - dost času, aby věděl, že místní domorodci berou pohlavní styk na tak lehkou váhu, že muži často nabízejí velrybářům nebo námořníkům Průzkumné služby vlastní manželky a dcery výměnou za ty nejlacinější tretky. Vzpomínal si, že ženy se někdy samy nabízely jen tak pro zábavu, chichotaly se a povídaly si s jinými ženami a dětmi i ve chvílích, kdy námořníci přiráželi, hekali a sténali mezi jejich roztaženými nohama. Domorodci byli jako zvířata. Podle názoru Francise Croziera mohly ty kožešiny a chlupaté kůže, v nichž chodili oblečení, klidně být jejich vlastní zvířecí srsti.

Kapitán zvedl ruku v rukavici ke štítku čepice, schované pod dvěma pevně utaženými tlustými šálami, takže ji nemůže smeknout ani posunout na stranu. "Uctivě zdravím, madam, a doporučoval bych vám ke zvážení, abyste se co nejdříve vrátila dolů do své kajuty. Tady venku začíná být trochu chladno."

Mlčenlivá na něj upřeně hledí. Nemrká, přestože na jejích dlouhých řasách kupodivu není žádný led. Samozřejmě také nic neříká, jen se dívá.

Crozier ještě jednou symbolicky cvrnkne do čepice a pokračuje v obchůzce paluby, šplhá na ledem vyzdvíženou zád', jde dál dolů po pravoboku a na chvíli se zastaví s druhými dvěma muži na hlídce; chce dát Irvingovi čas, aby slezl dolů a vysvlékl se z venkovního oblečení. Nechce, aby to vypadalo, že se kapitán hrne dolů v patách svému poručíkovi. Právě končí rozhovor s poslední roztřesenou hlídkou, námořníkem první třídy Shanksem, když se zpod plachty vyřítí vojín Wilkes, nejmladší člen oddílu námořní pěchoty, který je na palubě. Wilkes si přes uniformu volně přehodil jen dvě vrstvy teplého šatstva, takže mu zuby začnou cvakat, ještě než promluví.

"Pan Thompson se nechává kapitánovi poroučet, pane. Strojní důstojník vzkazuje, že by měl kapitán co nejrychleji sejít dolů do podpalubí."

"Proč?" Crozier ví, že pokud kotel konečně vypověděl službu, jsou všichni mrtví.

"Velice se kapitánovi omlouvám, pane, ale pan Thompson říká, že je kapitánova přítomnost nezbytná, protože námořník Manson je na pokraji vzpoury, pane."

Crozier se prudce napřímí. "Vzpoury?"

"Na pokraji vzpoury", tak přesně to pan Thompson říkal, pane."

"Mluvte anglicky, vojine Wilkesi."

"Manson odmítá nosit další pytle uhlí kolem kajuty mrtvech, pane. Taky odmítá slézt dolů do skladiště. Říká, že ve vši účtě odmítá, pane. Nechce vylézt nahoru, jen sedí na zadku na spodním schůdku a odmítá nosit další uhlí dozadu do strojovny."

"Co je to za nesmysly?" Crozier cítí první nával dobře známého nezadržitelného irského vzteku.

"To kvůli těm duchům, pane," vysvětluje vojín Wilkes mezi cvakáním zubů. "Všichni je slyšíme, když nosíme uhlí nebo když jdeme pro něco do spodních skladišť. Proto nikdo z chlapů nesleze pod dolní palubu, pokud ho tam nepošle někdo z důstojníků, pane. Dole v tom skladišti, potmě, něco je. Je tam slyšet škrábání a bouchání zevnitř lodí, kapitáne. Není to jen led. Manson si je jistě, že je to jeho starej parták Walker, on... to... a ty další mrtvolky, co jsou v kajutě mrtvech uloženy, a že se chtějí dostat ven."

Crozier se ubrání nutkání uklidnit vojína námořní pěchoty fakty. Mladého Wilkese by možná fakta příliš neuklidnila. Prvním prostým faktem je, že ty škrábavé zvuky, které se nesou z kajuty mrtvých, téměř určité vydávají stovky nebo tisíce velkých černých krys, které hoduji na Wilkesových mrtvých družích. Norské krysy - jak Crozier ví lépe než mladý vojín - jsou noční živočichové, což znamená, že během dlouhé arktické zimy jsou aktivní ve dne v noci, a mají zuby, které nepřetržitě dorůstají. To zase znamená, že ta ztracená havěť musí neustále něco hlodat. Viděl už, jak se prokousaly dubovými sudy královského námořnictva, dva a půl centimetru tlustými plechy a dokonce i olověnými pláty. Tam dole nemají krysy se zmrzlými pozůstatky námořníka Walkera a jeho pěti nešťastných druhů - včetně tří nejlepších Crozierových důstojníků - o nic větší problémy, než by měl on sám se žvýkáním kusu studeného soleného hovězího.

Crozier si ale nemyslí, že to, co Manson a ostatní slyší, jsou jen krysy.

Krysy, jak Crozier ví ze smutných zkušeností z třinácti zim strávených v ledu, většinou vaše přátele požírají tiše a efektivně, s výjimkou občasného hlasitého pištění, které značí, že se krví zmažené a vyhladovělé potvory pustily jedna do druhé.

To, co dole v podpalubí vydává ty škrábavé a bouchavé zvuky, je něco jiného.

Crozier se rozhodne nepřipomínat vojínu Wilkesovi ani druhý prostý fakt: zatímco za normálních okolností by dolní paluba pod čarou ponoru nebo pod zimní čarou zamrzlého mořského ledu byla chladným, ale bezpečným místem, zád' Terroru se pod tlakem ledu zvedla skoro o čtyři metry výš, než by měla být. Lodní trup je stále ponořený, kryje ho ale jen pár set tun nahromaděné zubaté ledové tříště a několik dalších tun sněhu, který k němu muži nahnuli do výše několika desítek centimetrů pod zábradlí, aby během zimy zajistil dodatečnou izolaci.

Kapitán Crozier má podezření, že něco se těmi tunami sněhu prohrabalo a provrtalo si tunel jako železo tvrdými ledovými deskami, aby se dostalo k lodnímu trupu. Ta věc nějak vycítila, které části vnitřních prostor podél trupu, jako například vodní nádrže, jsou obloženy železnými pláty, a našla jednu z mála dutých vnějších skladištních prostor - kajutu mrtvých - vedoucích přímo do lodi. A teď tam škrábe, bouchá a snaží se dostat dovnitř.

Crozier ví, že na celém světě existuje jen jedna věc obdařená takovou silou, smrtící vytrvalostí a zlovolnou inteligencí. Nestvůra z ledu se snaží proniknout k nim zespodu.

Bez dalšího slova k vojínu Wilkesovi sestupuje kapitán Crozier do podpalubí, aby vyřešil nastalou situaci.

2

FRANKLIN

51°29' s.š., 0°0' z.d.

Londýn, květen 1845

M

už, který snědl vlastní boty - tím byl a tím měl navždy zůstat.

Čtyři dny před stanoveným datem vyplutí dostal kapitán sir John Franklin chřipku, která řádila v okolí. Byl si jistý, že ji nechytí od žádného z obyčejných námořníků a přistavních dělníků, kteří nakládali jeho loď v londýnském doku, ani od žádného ze svých sto třiceti čtyř členů posádky a důstojníků - ti byli všichni zdraví jako pivovarské koně -, ale od nějakého neduživého patolízala z některého kruhu společenských přátel lady Jane.

Muž, který snědl vlastní boty.

Manželky arktických hrdinů tradičně vlastnoručně šijí vlajku, která má být umístěna někde na nejsevernějším bodu výpravy, nebo v tomto případě vztyčena, až expedice úspěšně najde a překoná hledanou Severozápadní cestu, a když se Franklin vrátil domů, jeho manželka Jane právě došivala hedvábného Union Jacka. Sir John vešel do salonu a napůl se zhroutil na žíněnou pohovku kousek od ní. Později si nevzpomínal, že by si zouval vysoké boty, někdo mu je ale stáhnout musel - buď Jane, nebo někdo ze služebnictva -, protože brzy už v polospánku ležel na zádech; bolela ho hlava, žaludek mu prováděl mnohem horší kousky než kdykoli na moři a kůže ho pálila od horečky. Lady Jane mu vyprávěla o svém čínorodostí nabitém dni a ani na okamžik se nezastavila. Sir John se pokoušel ji poslouchat a horečka ho unášela na přerývaných vlnách.

Je ten, co snědl vlastní boty, a je jím už třicet let, od roku 1822, kdy se vrátil do Anglie ze své první neúspěšné pozemní expedice do severní Kanady, kde hledal Severozápadní cestu. Vzpomínal si na posměšky a žerty, které si po návratu vyslechl. Franklin snědl vlastní boty - a jedl na té zpackané tříleté výpravě i horší věci, včetně tripe-de-roche, odporné kaše uvařené z lišejníků, seškrábaných z kamenů. Dva roky po začátku výpravy, když umírali hladem, on a jeho muži - už dřív Franklin svůj oddíl rozdělil na tři skupiny a druhé dvě nechal, aby se o sebe postaraly samy - uvařili svršky svých vysokých i kotníkových bot, aby přežili. Sir John - tehdy ještě jen John, titul mu byl pro neschopnost udělen až po pozdější pozemní výpravě a zpackané námořní polární expedici - roku 1821 celé dny neměl k jídlu nic kromě kousků nevydělané kůže. Jeho muži snědli i buvolí kožešiny, v nichž spali. Pak někteří z nich přešli i na další věci.

On sám ale nikdy neokusil lidské maso.

Do dnešního dne měl Franklin vážné pochyby o tom, zda se ostatním členům expedice, včetně jeho dobrého přítele a hlavního pobočníka doktora Johna Richardsona, podařilo tomuto nutkání odolat. Stalo se toho příliš mnoho - za tu dobu, co byly jednotlivé skupiny oddělené, protloukaly se arktickými pláněmi a lesy a zoufale se snažily najít cestu zpět k Franklinově malé improvizované základně zvané Fort Enterprise a ke skutečným pevnostem Fort Providence a Fort Resolution.

Zemřelo devět bělochů a jeden Eskymák. Devět mrtvých z původních jedenadvaceti mužů, kteří pod velením mladého poručíka Johna Franklina, třiatřicetiletého a už tehdy trochu obtlouzlého a proplešatělého, roku 1819 vyrazili z Fort Resolution, a k tomu jeden z místních průvodců, které přibrali cestou - Franklin mu odmítl dovolit, aby se od expedice odloučil a hledal si potravu sám. Dva z jeho mužů byli chladnokrevně zavražděni. Přinejmenším jednoho bez nejmenších pochybností ostatní snědli. Zemřel ale jen jeden Angličan. Jen jeden opravdový běloch. Všichni ostatní byli jen francouzští voyageurs nebo indiáni. To byl svého druhu úspěch - jen jeden mrtvý Angličan, přestože všichni ostatní se změnili v blábolící zarostlé kostlivce. Přestože všichni ostatní přežili jen díky tomu, že podporučík George Back, ten zatracený sexuální maniak, ušel na sněžnicích dva tisíce kilometrů a vrátil se k nim se zásobami a - což bylo ještě důležitější než zásoby - s dalšími indiány, kteří Franklina a jeho umírající oddíl nakrmili a postarali se o něj.

Ten zatracený Back. Vůbec to nebyl dobrý křesťan. Arogantní. Žádný opravdový džentlmen, přestože byl později povýšen do šlechtického stavu za arktickou expedici, při níž se plavil na tomtéž Terroru, kterému nyní velí sir John. Na téhle expedici, Backově expedici, byl Terror zvedající se ledovou krou vyhozen patnáct metrů do vzduchu a zpátky do vody dopadl tak prudce, že mezi všemi dubovými prkny jeho trupu začalo dovnitř zatékat. George Back doplul s prosakující lodí zpět až k irskému pobřeží a najel na mělčinu pouhých pár hodin před tím, než by se byla definitivně potopila. Posádka omotala trup řetězy, které prkna stáhly natolik, že je loď stačila dopravit domů. Všichni muži měli kurděje - zčernalé dásně, krvácející oči a vypadávající zuby - a trpěli šílenstvím a vidinami, které jsou průvodním jevem

kurději.

Backovi pak samozřejmě udělili titul. Tak tomu bylo v Anglii a na Admiraltě zvykem, když jste se vrátili z polární výpravy, která skončila absolutním fiaskem a vedla k obrovským ztrátám na životech; pokud jste přežili, dali vám titul a uspořádali slavnostní přehlídku. Když se Franklin roku 1827 vrátil ze své druhé expedice, na níž mapoval nejsevernější pobřeží severoamerického kontinentu, převzal titul osobně z rukou krále Jiřího IV. Pařížská Zeměpisná společnost ho vyznamenala zlatou medailí. Dostal hodnost kapitána a velení na překrásné malé fregatě Rainbow, vyzbrojené šestadvaceti děly, a byl vyslán do Středozemního moře, což je přidělení, za jaké se každý kapitán královského námořnictva denně modlí. Požádal o ruku jednu z nejdražších přítelkyň své zemřelé manželky Eleanor, energickou, krásnou a přímočarou Jane Griffínovou.

"Tak jsem u čaje siru Jamesovi vysvětlila," říkala právě Jane, "že pro mne má úspěch a dobrá pověst mého drahého sira Johna nesrovnatelně větší váhu než sobecká potěcha z manželovy společnosti, i když to znamená, že bude pryč čtyři roky... nebo pět."

Jak se jmenovala ta patnáctiletá indiánka z kmene Žlutých nožů, kvůli níž chtěl Back svést souboj na jejich zimovišti ve Fort Enterprise?

Zelená punčocha. To je ono. Zelená punčocha.

Ta holka byla zlá. Krásná, to ano, ale zlá! Nestydatá. Franklin sám, přestože se všemožně snažil nikdy se na ni nedívat, viděl, jak jedné měsíčné noci vyklouzla ze svých pohanských hábitů a nahá prošla podél poloviny jejich srubu.

Bylo mu tehdy čtyřiatřicet let, indiánka byla ale první nahou ženou, kterou kdy spatřil, a dodnes zůstávala tou nejkrásnější. Ta tmavá kůže. Nadra už těžká jako kulaté ovoce, zároveň ale dosud nedospělá, bradavky ještě nezdvížené, dvorce kolem nich jako podivné hladké tmavohnědé kruhy. Ten obraz sir John nedokázal vymazat z paměti - ať se jakkoli snažil a modlil - za celé čtvrt století, které od té doby uplynulo. Dívka neměla klasické stydké ochlupení ve tvaru V, jaké Franklin později viděl na své první manželce Eleanor - vlastně jen jednou zahlédl, když se připravovala do koupele, protože Eleanor nikdy nedovolila, aby bylo jejich vzácné milování ozářeno jediným paprskem světla -, ani řidší, ale zcuchanější slámově žluté houští, které zdobilo stárnoucí tělo jeho současné manželky Jane. Ne, mladá indiánka Zelená punčocha měla nad pohlavím jen uzoučký, ale uhlově černý kolmý proužek. Jemný jako havraní pírkó. Černý jako sám hřích.

Skotský podporučík Robert Hood, který už zplodil jednoho parchanta s jinou indiánkou za té nekonečné první zimy ve srubu, který Franklin pojmenoval Fort Enterprise, se do patnáctileté squaw Žlutých nožů Zelené punčochy okamžitě zamiloval. Dívka předtím spávala s jiným podporučíkem, Georgem Backem, když ale Back odešel na loveckou výpravu, přenesla svoji sexuální přízeň na Hooda s lehkostí, jakou znají pouze pohanské a primitivní národy.

Franklin si dodnes vzpomínal na vášnivé sténání za dlouhé noci - a nebyla to vášně několika minut, s jakou měl zkušenosti ze soužití s Eleanor (při níž samozřejmě nesténal a nevydával žádné jiné zvuky, protože něco takového by džentlmen nikdy neudělal), a dokonce ani dva krátké výbuchy vášně jako oné památné noci na svatební cestě s Jane. Ne, Hood a Zelená punčocha si to rozdali půltucetkrát. Sotva Hoodovy a dívčiny vzdechy ze sousedního přístřešku ustaly, hned začaly znovu - smích, tiché chichotání, pak tlumené sténání vedoucí opět k hlasitějším výkřikům, jak ta nestydatá sotva odrostlá ženská Hooda pobízela k pokračování.

Jane Griffínová bylo 5. prosince 1828, kdy se provdala za zcela čerstvě pasovaného sira Johna Franklina, třicet šest let. Na svatební cestu jeli do Paříže. Franklinovi se město nijak zvlášť nezalíbilo, nelíbili se mu ani Francouzi, hotel byl ale přepychový a jídlo velmi dobré.

Franklin měl trochu strach, aby na svých cestách na kontinentu nenarazili na toho chlapa Rogeta - Petera Marka Rogeta, který získal jistou reputaci v literárních kruzích, protože připravoval k vydání ten svůj hloupý slovník, nebo co to bylo -, téhož Rogeta, který kdysi požádal Jane Griffínovou o ruku a byl odmítnut stejně jako všichni ostatní nápadníci v jejích mladších letech. Franklin později tajně nakoukl do jejích deníků z té doby - ospravedlňoval svůj přečin tím, že podle něj chtěla, aby tu spoustu svazků vázaných v teletině našel a přečetl si je, protože proč by je jinak nechávala ležet někde, kde na ně mohl tak snadno narazit? - a našel úhledným a přesným rukopisem své milované zaznamenanou pasáž, kterou si zapsala v den, kdy se Roget konečně oženil s jinou - "s mojí životní láskou je konec."

Robert Hood dělal se Zelenou punčochou kravál šest nekonečných arktických nocí, když se z lovecké výpravy s indiány vrátil druhý podporučík George Back. Oba muži se dohodli, že se druhý den ráno za svítání - tedy kolem desáté hodiny - utkají v souboji na život a na smrt.

Franklin nevěděl, co si počít. Tělnatý poručík si nedokázal vynutit jakoukoli kázeň mezi neurvalými voyageurs či pohrdlivě se tvářícími indiány, natož pak zvládnout paličatého Hooda nebo impulzivního Backa.

Oba podporučíci byli výtvarníci a kreslíči map. Franklin od té doby nikdy žádnému výtvarnému umělci nevěřil. Když ten sochař v Paříži modeloval ruce lady Jane a ten navoněný sodomita k nim tady v Londýně skoro měsíc chodil a maloval její oficiální portrét, Franklin ji s nimi ani na okamžik nenechal samotnou.

Back s Hoodem se za svítání chystali utkat v souboji na život a na smrt a John Franklin nebyl schopen ničeho jiného než schovat se ve srubu a modlit se, aby následné úmrtí či zranění definitivně nezlikvidovalo poslední zbytky zdravého rozumu mezi členy jeho již tak neúspěšné expedice. Jeho rozkazy neuváděly, že by se měl na svou dva tisíce kilometrů dlouhou pouť přes arktickou pevninu, pobřežní moře a řeky zásobovat potravou. Z vlastní kapsy zaplatil dostatek potravin pro šestnáct mužů na jeden den. Předpokládal, že pak pro ně budou lovit a dostatečně je krmit indiáni, právě tak jako průvodci poneseou jeho zavazadla a ujmou se pádlování v jeho kánoí z březové kůry.

Kánoe z březové kůry, to byl omyl. O dvacet tři roky později už byl ochoten to přiznat - alespoň sám sobě. Po pouhých několika dnech na ledem zatarasených vodách podél severního pobřeží, k nimž dospěli za víc než půl druhého roku po odchodu z Fort Resolution, se chatrná plavidla začala rozpadat.

Franklin se zavřenýma očima, rozpáleným čelem a bolestí v hlavě bez zájmu poslouchal nepřetržitý proud manželčina

brebentění a zároveň vzpomínal na to ráno, kdy také se zavřenýma očima ležel v tlustém spacím pytlí, zatímco Back s Hoodem před srubem odpočítávali patnáct kroků a pak se otočili ke střelbě. Ti zatracení indiáni a právě tak zatracení voyageurs - v mnoha směrech stejní divoši - považovali souboj na život a na smrt za příležitost k zábavě. Ze Zelené punčochy, jak si Franklin vzpomínal, to ráno vyzařovalo téměř erotické potěšení. Byť ležel ve spacím pytlí a rukama si zakrýval uši, přesto slyšel povel k odkrokování vzdálenosti i další povely k otočení, zamíření a palbě.

Následovalo dvojí kovové cvaknutí. Smích shromážděného davu.

Starý skotský námořník, který celý souboj svými povely řídil, drsný a nedžentlmensky obhroublý John Hepburn, někdy v noci z pečlivě připravených pistolí odstranil prach i kule.

Přemožení neutuchajícím řehotem davu voyageurs i indiánů, kteří se pobaveně plácali do kolen, se Hood s Backem trucovitě rozešli opačným směrem. Krátce poté Franklin Georgi Backovi nařídil, aby se vrátil k pevnostem a nakoupil u společnosti Hudson Bay Company další zásoby. Back byl skoro celou zimu pryč.

Franklin snědl vlastní boty a živil se lišejníkem seškrábaným z kamení - odporným jídlem, z jakého by se každý slušný anglický pes pozvracel -, nikdy ale neokusil lidské maso.

Rok po onom odvráceném souboji v Richardsonově oddílu - poté, co se od něj Franklinova skupina oddělila - ten vzpurný a napůl šílený Irokéz, který expedici doprovázel, Michel Teroahaute, střelil podporučíka, výtvarníka a kresliče map Roberta Hooda doprostřed čela.

Týden před vraždou indián odněkud hladovějící skupince přinesl kus masa zvláštní výrazné chuti; tvrdil, že pochází z vlka, kterého buď rozpáral a zabil karibu, nebo kterého zabil sám Teroahaute svým kostěným nožem - indiánova historka se neustále měnila. Vyhladovělí muži maso uvařili a snědli, ještě předtím si však Richardson všiml na kůži malého znaménka, které vypadalo jako tetování. Doktor se později Franklinovi svěřil, že se Teroahaute nepochybně vrátil k tělu jednoho z voyageurs, který ten týden na stezce zemřel.

V okamžiku, kdy Richardson, který právě seškrabával z kamenů lišejník, zaslechl výstřel, byli vyhladovělí indián a umírající Hood sami. Teroahaute zatvrdle prohlašoval, že šlo o sebevraždu, jenže Richardsonovi, který v minulosti viděl nejednu oběť sebevraždy, bylo podle umístění kule v mozku jasné, že se Robert Hood sám zastřelil nemohl.

Indián byl nyní ozbrojený britským bajonetem, mušketou, dvěma plně nabitými a na půl kohoutku nataženými pistolemi a nožem dlouhým jako jeho předloktí. Dva zbývající neindiánští členové výpravy - Hepburn a Richardson - měli dohromady jen jednu malou pistoli a jednu nespolehlivou mušketu.

Richardson, dnes jeden z nejváženějších vědců a chirurgů v celé Anglii, přítel básníka Roberta Burnse, tehdy však pouhý slibný expediční lékař a přírodovědec, vyčkal na chvíli, kdy se Michel Teroahaute vrátil z výpravy pro palivo, ujistil se, že má indián plné ruce dřeva, pak zvedl pistoli a chladnokrevně mu prostřelil hlavu.

Richardson později přiznal, že snědl Hoodův buvolí plášť, Hepburn ani Richardson - jediní dva, kteří ze svého oddílu zůstali naživu - však nikdy nemluvili o tom, co dalšího jedli v následujícím týdnu namáhavého usilovného pochodu na zpáteční cestě do Fort Enterprise.

Franklin a jeho oddíl byli ve Fort Enterprise tak slabí, že nebyli schopni stát ani chodit. Richardson a Hepburn se v porovnání s nimi zdáli plní sil.

John Franklin je možná ten, co snědl vlastní boty, zato ale nikdy...

"Kuchařka připravuje na večeri rostbíf, drahousku. Tvoje oblíbené jídlo. Protože je nová - vím jistě, že ta Irka nás při nákupu brala na hůl, krást je pro Iry stejně přirozené jako chlastat -, připomněla jsem jí, že musí být propečený jen tak, aby při doteku porcovacího nože pouštěl krev."

Franklin, stále ještě unášený ustupující vlnou horečky, se pokusil zformulovat nějakou odpověď, přivaly bolesti hlavy, nevolnosti a horečky byly ale příliš silné. Měl propocené celé spodní tělo i dosud nepovolený límec.

"Manželka admirála sira Thomase Martina nám dnes poslala roztomilé přáníčko a nádhernou kytici. Ozvala se jako poslední, musím ale říct, že ty růže vypadají v hale překrásně. Všiml sis jich? Měl jsi na té recepci dost času popovídat si s admirálem Martinem? Pravda, on zase není až tak důležitý, že? I když je to hlavní inspektor námořnictva. Rozhodně ne tak vysoce postavený jako první lord Admirality nebo první komisaři, nemluvě o tvých přátelích z Arktické rady."

Kapitán sir John Franklin měl mnoho přátel. Kapitán sir John Franklin byl mezi všemi oblíbený, nikdo k němu ale nechoval úctu. To první si Franklin už celá desetiletí spokojeně uvědomoval a to druhé si odmítal připustit, teď už ale věděl, že je to pravda. Všichni ho mají rádi, ale nikdo si ho neváží.

Hlavně po Van Diemenově zemi ne. A po tom tasránském vězení a po té blamáži.

Jeho první manželka Eleanor umírala - a on ji opustil a vydal se na svou druhou velkou expedici.

Věděl, že umírá, a ona to věděla také. Její souchotiny - a vědomí, že na ně zemře dlouho předtím, než její manžel přijde o život někde v bitvě nebo na výpravě - stály při svatebním obřadu vedle nich jako třetí osoba. Za dvaadvacet měsíců manželství mu dala dceru, jeho jediné dítě, malou Eleanor.

Jeho první manželka byla drobná a křehká, překypovala však téměř hrozivým elánem a energií. Poslala ho, aby na své druhé expedici hledal Severozápadní cestu, údajnou suchozemskou a vodní trasu vedoucí podél severoamerického pobřeží, přestože už vykašlávala krev a věděla, že se blíží konec. Tvrdila, že se bude cítit líp, bude-li manžel někde jinde, a Franklin jí věřil. Nebo přinejmenším věřil, že se bude cítit líp on.

Jako hluboce nábožensky založený muž se John Franklin modlil, aby Eleanor zemřela ještě před jeho odjezdem. Nestalo se. Odplul 16. února 1825, cestou k Velkému otročímu jezeru napsal své milované mnoho dopisů, odeslal je z New York City a z Albany a o její smrti se dozvěděl 24. dubna na britské námořní základně v Penetanguishene. Zemřela krátce poté, co jeho loď opustila Anglii.

Když se z expedice roku 1827 vrátil, čekala na něj Eleanorina přítelkyně Jane Griffínová.

Recepce Admirality se konala před necelým týdnem - vlastně ne, přesně před týdnem, než chytil tu zatracenou chřipku.

Kapitán sir John Franklin se jí samozřejmě zúčastnil se všemi svými důstojníky a pobočníky z Erebu a z Terroru. Přítomni byli i civilní účastníci expedice - ledařský mistr Erebu James Reid a ledařský mistr Terroru Thomas Blanky a s nimi také intendanti, lékaři a loďní hospodáři.

V novém modrém dlouhém fraku, modrých kalhotách se zlatými lampasy, se zlatě lemovanými výložkami, ceremoniálním mečem a nelsonovským dvourohým kloboukem vypadal sir John úžasně. Korvetní kapitán jeho vlajkové lodi Erebu, James Fitzjames, často označovaný za nejpohlednějšího muže celého královského námořnictva, vzhledem nijak nezadal své pověsti skvělého a skromného válečného hrdiny. Francis Crozier působil jako vždy prkenně, neobratně, melancholicky a lehce opile.

Jane se ale mylila - členové "Arktické rady" nebyli přáteli sira Johna. Arktická rada vlastně oficiálně neexistovala. Spíše než oficiální instituce to byla jakási čestná společnost a zároveň nejexkluzivnější veteránský klub v celé Anglii.

Všichni se na recepci potkávali a mluvili spolu - Franklin, jeho nejvyšší důstojníci a vysocí, hubení a šedovlasí členové legendární Arktické rady.

Získat členství v Radě bylo jednoduché; stačilo velet nějaké expedici do nejsevernějších končin Arktidy... a vrátit se živý.

Vikomt Melville - první z vysokých hodnostářů v dlouhé uvítací řadě, v jejichž přítomnosti se Franklin zcela nepříznivě potil a jazyk měl jako svázaný - byl prvním lordem Admirality a patronem jejich patrona, sira Johna Barrowa. Melville ale nepatřil ke zkušeným arktickým harcovníkům.

Skutečné legendy Arktické rady - většinou sedmdesátníci a starší - ten večer nervóznímu Franklinovi připomínaly spíše sabat čarodějnic z Macbetha nebo houf nějakých šedých přízraků než skutečné lidi. Každý z těch mužů stejně jako Franklin v minulosti hledal Severozápadní cestu a všichni se vrátili živí, ne ale zcela živí.

Může se vůbec někdo, přemýšlel Franklin ten večer, po přezimování v arktických oblastech vrátit skutečně živý?

Sir John Ross, z jehož skotského obličejů vystupuje víc ostrých hran než z ledovce a jehož vysoké obočí je vykroužené jako náprsenky a peří oněch tučňáků, které popsal jeho synovec sir James Clark Ross po své plavbě do jižních arktických moří. Rossův hlas zní stejně drsně jako kus penzy přejíždějící po palubě plné třísek.

Sir John Barrow, starší než bůh a dvakrát tak mocný. Otec seriózní britské snahy o průzkum Arktidy. Všichni ostatní, kteří tam ten večer byli, dokonce i šedovlasí sedmdesátníci, byli hoši... Barrowovi hoši.

Sir William Perry, džentlmen nad džentlmeny, a to i v přítomnosti členů královské rodiny, který se čtyřikrát pokusil najít Severozápadní cestu a dosáhl jen toho, že se díval, jak jeho muži umírají a jeho loď Fury drtí, rozbíjí a potápí led.

Sir James Clark Ross, nedávno povýšený do šlechtického stavu, se také nedávno oženil a manželka ho donutila přísahat, že už nevyjede na žádnou další výpravu. Kdyby byl chtěl, mohl být velitelem této expedice místo Franklina, a oba to dobře věděli. Ross a Crozier stáli kousek stranou od ostatních, pili a tiše se bavili jako dva spiklenci.

Ten zatracený sir George Back; Franklinovi se přičilo nosit stejný titul jako pouhý podporučík, který pod ním kdysi sloužil, a navíc sukníčkář. Toho slavnostního večera kapitán sir John Franklin téměř litoval, že Hepburn tehdy před pětadvaceti lety vysypal ze soubojových pistolí prach a kule. Back byl nejmladším členem Arktické rady a vypadal spokojeněji a samoliběji než všichni ostatní i poté, co Terror pod jeho velením utrpěl takové škody a málem se potopil. Kapitán sir John Franklin byl abstinent, ale ostatní se po třech hodinách šampaňského, vína, brandy, šery a whisky začali uvolňovat, smích kolem něj sílil, konverzace ve velkém sále ztrácela na formálnosti a Franklin se pomalu začínal cítit klidnější. Uvědomil si, že celá tahle recepce, všechny ty zlaté knoflíky, hedvábné nákrčníky, zářící výložky, skvělé jídlo, doutníky a úsměvy jsou dnes pro něj. Tentokrát je ústřední postavou on.

Proto jím otřásl, když ho starší Ross téměř nezdvořilým pohybem odtáhl stranou a začal ho zpoza doutníkového dýmu, převalujícího se v záři svíců z křišťálových lustrů, bombardovat otázkami.

"Frankline, proč s sebou u všech čertů berete sto čtyřiatřicet chlapů?" zaskřípěla penza na drsném dřevu.

Kapitán sir John Franklin zamrkal. "Je to velká expedice, sire Johnne."

"Až zatraceně moc velká, jestli chcete znát můj názor. Je dost obtížné dostat přes led, do člunů a zpátky do civilizace třicet mužů, když se něco zvrtně. A sto třicet čtyři..." Starý badatel si posměšně odfrkl a odkašlal si, jako by si chtěl odplivnout.

Franklin se usmíval a přikyvoval, v duchu si ale říkal, ať už ho staroch nechá na pokoji.

"A co váš věk," pokračoval Ross. "Je vám šedesát, proboha."

"Padesát devět," opravil ho prkenně Franklin. "Pane."

Starší Ross se nepatrně pousmál, jeho tvář ale ještě víc připomínala ledovec. "Jaký má Terror výtlak? Tři sta třicet tun? A Erebus něco kolem tří set sedmdesáti?"

"Tři sta sedmdesát dva má moje vlajková loď," upřesnil Franklin, "a tři sta dvacet šest má Terror."

"A ponor mají obě pět metrů osmdesát, že ano?"

"Ano, mylordě."

"To je absolutní šílenství, Frankline. Vaše lodě budou plavidla s nehlubším ponorem, jaká byla kdy vyslána na arktickou expedici. Všechno, co o těch oblastech víme, naznačuje, že vody, do kterých míříte, jsou mělké, plné písčín, skal a skrytého ledu. Moje Victory měla ponor jen dva metry sedmdesát a nemohli jsme se dostat přes písčinu před přístavem, kde jsme zimovali. George Back na ledu málem utřhl dno vašeho Terroru."

"Obě lodě jsou zesílené, sire Johnne," vysvětloval Franklin. Cítil, jak mu po hrudi a po žebrech stéká pot na mohutné břicho. "Jsou to teď nejsilnější lodě pro plavbu v ledu na celém světě."

"A co je to za nesmysly s těmi pamími stroji pro lokomotivy?"

"To nejsou nesmysly, mylordě," odporoval Franklin a postříhl ve vlastním hlase jistý blahosklonný tón. Sám o páře nic nevěděl, na expedici s sebou ale vezl dva výborné strojníky a měl i Fitzjamese, který sloužil u nového parního loďstva. "Jsou to velice výkonné stroje, sire Johnne. Umožní nám plout ledem tam, kde plachty nebudou stačit."

Sir John Ross si odfrkl. "Ty vaše parní stroje nejsou ani určeny pro pohon lodí, nemám pravdu, Frankline?"

"Ne, sire Johnne. Jsou to ale nejlepší parní stroje, jaké nám mohla Londýnská a greenwichská železnice prodat.

Přestavěné pro námořní účely. Po čertech silné potvory, pane."

Ross usrl trochu whisky. "Možná silné, pokud máte v plánu vydláždit Severozápadní cestu pražci a kolejnicemi a jezdit tam zatracenou lokomotivou."

Franklin se jeho poznámce dobronmyslně zasmál, nepovažoval ji ale ani trochu za vtipnou a její hrubost ho hluboce urážela. Často nebyl schopen poznat, kdy si druzí lidé dělají legraci, a sám smysl pro humor postrádal úplně.

"Ve skutečnosti ale nijak zvlášť silné nejsou," pokračoval Ross. "Ta půl druhé tuny těžká mrcha, kterou nacpali do podpalubí vašeho Erebu, vyprodukuje jen pětadvacet koňských sil. A ta Crozierova je ještě slabší... maximálně dvacet koňských sil. Loď, která vás povleče za Skotsko - Rattler -, vyvíjí s menším parním strojem dvě stě dvacet koňských sil. Jenže to je námořní parní stroj, vyrobený pro plavbu."

Na to neměl Franklin jak odpovědět, takže se jen usmál. Aby nějak zaplnil ticho, mávl na kolemjdoucího číšníka, který roznášel šampaňské. A pak, protože pití alkoholu se přičilo všem jeho zásadám, mohl už jen stát, držet skleničku v ruce, občas pohlédnout na vyprchávací šampaňské a čekat na vhodnou příležitost, jak se pití nenápadně zbavit.

"Uvědomte si, kolik dalších zásob jste mohl naložit na obě svoje lodě, kdyby tam nebyly ty zatracené parní stroje," nedal mu pokoj Ross.

Franklin se rozhlédl, jako by hledal záchranu, všichni ostatní ale byli pohrouženi v živý rozhovor s někým jiným.

"Máme víc než dostatečné zásoby na tři roky, sire Johnne," odpověděl konečně. "Na pět až sedm let, kdybychom museli přejít na snížené dávky." Znovu se usmál a snažil se, aby si tu tvrdou pazourkovou tvář udobřil. "A Erebus i Terror mají ústřední vytápění, sire Johnne. To je něco, co byste byl na své Victory nepochybně ocenil."

V bledých očích sira Johna Rosse se chladně zablesklo. "Victory rozdrtil led jako vejce, Frankline. Pohodlné parní vytápění by proti tomu sotva něco zmohlo, nemyslíte?"

Franklin se znovu rozhlédl a snažil se přilákat Fitzjamesův pohled. Nebo třeba i Crozierův. Kohokoli, kdo by mu přispěl na pomoc. Nikdo si ale zjevně nevšiml starého sira Johna a tlustého sira Johna, kteří stáli stranou a vedli tak vážný, byť jednostranný rozhovor. Prošel kolem nich číšník a Franklin mu odložil na podnos nedotčenou sklenici šampaňského.

"A kolik uhlí je vlastně třeba jen na vytopení jedné z těch vašich lodí tam nahoře na severu na jeden den?" vyptával se dál starý Skot.

"No, to vážně nevím, sire Johnne," odpověděl Franklin s okouzlejícím úsměvem. Doopravdy to nevěděl. A nijak zvlášť ho to nezajímalo. O parní stroje a uhlí se starali strojníci. Admirálita jistě všechno dobře naplánovala.

"Ale já to vím," osekkl Ross. "Spálíte až sedmdesát kilogramů uhlí denně jen na to, abyste udrželi teplou vodu v pohybu a vyhřáli kajuty posádky. Půl tuny drahocenného uhlí denně, budete-li chtít udržet tlak. A pokud poplujete počítám pro ty ošklivé ostřelovací kocábky s rychlostí tak čtyř uzlů -, budete pálit dvě až tři tuny uhlí denně. Mnohem víc, budete-li si muset prorážet cestu nakupeným ledem. Kolik uhlí s sebou vezete, Frankline?"

Kapitán sir John mávl rukou; uvědomoval si, že je to prezíravé, téměř zženštilé gesto. "Něco kolem dvou set tun, mylordě."

Ross opět přimhouřil oči. "Přesněji řečeno po devadesáti tunách na Erebu i na Tenoru," zaskřehotal. "A to když doplníte zásoby v Grónsku, než přeplujete Baffinův záliv. Až se dostanete do skutečného ledu, už ho bude mnohem méně."

Franklin se usmál a nic neřekl.

"Řekněme, že dorazíte na místo, kde budete přezimovat v ledu, s pětasedmdesáti procenty z původních devadesáti tun," pokračoval Ross neúprosně, jako když loď proráží měkký led, "bude vám tedy zbývat... kolik dní páry za normálních podmínek, ne za podmínek ledových? Tucet? Třináct? Čtrnáct?"

Kapitán sir John Franklin neměl sebemenší ponětí. Jeho mozek, byť to byl mozek profesionálního námořníka, takhle prostě nefungoval. Možná se mu náhlá panika - ne panika z nedostatku uhlí, ale z toho, že bude před sirem Johnem Rossem vypadat jako idiot - projevila v očích, protože starší námořník ho ocelovým stiskem uchopil za rameno. Když se k němu naklonil blíž, cítil kapitán sir John Franklin z jeho dechu whisky.

"Jaké jsou plány Admirality na vaši záchranu, Frankline?" zaskřípěl Rossův tichý hlas. Všude kolem se nyní, těsně před koncem recepcie, ozýval hlasitý hovor a smích.

"Záchranu?" zamrkal překvapeně Franklin. Něco takového, jako že by dvě nejmodernější lodě na světě - zesílené pro plavbu v ledu, poháněné párou, vybavené zásobami na pět nebo více let na ledu a řízené posádkami, které osobně vybíral sir John Barrow - mohly potřebovat, aby je někdo zachraňoval, mu prostě vůbec nepřišlo na mysl. Byla to absurdní představa.

"Máte v plánu zřizovat nouzové skryše potravin, až budete proplouvat mezi ostrovy?" zeptal se šepem Ross.

"Skrýše?" podivil se Franklin. "Nechávat někde cestou část zásob? Proč bych to u všech všudy dělal?"

"Abyste svoje muže a čluny dopravil k potravě a přístřeší, budete-li muset vyjít na led a dostat se odtamtud pěšky," vysvětloval zaníceně s planoucíma očima Ross.

"Proč bychom se měli pěšky vracet k Baffinovu zálivu?" nechápal Franklin. "Naším cílem je proplout celou Severozápadní cestou."

Sir John Ross stáhl hlavu zpět. Stisk jeho ruky na Franklinově paži zesílil. "Takže nepočítáte s žádnou záchrannou lodí a nemáte žádný nouzový plán?"

"Ne."

Ross popadl Franklina i za druhou paži a zmáčkl ho tak silně, že zavalitý kapitán sir John málem sykl bolesti.

"V tom případě, mládenče," zašeptal Ross, "pokud o vás do roku 1848 nic neuslyšíme, popluju vás osobně hledat. To

přisáhám."

Franklin se náhle probudil.

Byl zbrcený potem. Připadal si slabý a točila se mu hlava. Srdce mu bušilo a každý jeho úder byl doprovázen výbuchem bolesti v hlavě, jako by mu v ní zvonil kostelní zvon.

S hrůzou sklopil oči ke svým nohám. Spodní polovinu těla měl překrytou hedvábím.

"Co to má znamenat?" vykřikl vyděšeně. "Co je to? Někdo přese mne hodil vlajku!"

Lady Jane postrašeně vyskočila. "Vypadal jsi, že je ti zima, John. Celý ses třásl. Přehodila jsem ji přes tebe jako přikrývku."

"Bože můj!" zaječel kapitán sir John Franklin. "Bože můj, ženská, víš, cos to udělala? Nevíš snad, že vlajkou se překrývají mrtví?"

3

CROZIER

70°05' s.š., 98°23' z.d.

říjen 1847

K

apitán Crozier sestupuje po krátkých schůdcích na mezipalubu, protáhne se utěsněnými dvojitými dveřmi a téměř se zapotácí pod náhlým přívalem tepla. Přestože vytápění cirkulující horkou vodou je už několik hodin zavřené, tělesné teplo více než padesáti mužů spolu se zbytkovým teplem po vaření stačí k tomu, aby udrželo teplotu na mezipalubě poměrně vysoko - těsně nad bodem mrazu, tedy o nějakých pětadvaceti stupňů výš než venku. Účinek na někoho, kdo právě strávil půl hodiny na palubě, je stejný, jako by plně oblečený vešel do sauny.

Vzhledem k tomu, že hodlá pokračovat dál na nevytopenou dolní palubu a do podpalubí a nesvléká si proto venkovní teplé oblečení, se Crozier tady v teple dlouho nezdržuje. Na okamžik se ale přesto zastaví a - jako každý správný kapitán - rozhlédne se, aby se přesvědčil, jestli se za tu půlhodinu, po kterou byl pryč, všechno nezhroutilo.

Navzdory tomu, že mezipaluba je na lodi jediným prostorem, kde celá posádka spí, jí a tráví všechnen čas, je tu tma jako ve velšském dole; malé světlíky jsou i přes den zakryté sněhem a noc nyní trvá dvaadvacet hodin. Tu a tam jsou vidět malé kruhy světla vrhané lampami na velrybí tuk, lucernami nebo svíčkami, většinou se však muži v tom přítomí pohybují po paměti a pamatují si, kde se mají vyhnout nesčetným, jen matně viditelným hromádám a zavěšeným zásobám uložených potravin, oblečení, náradí i jiným mužům spícím ve svých hamacích. Když jsou všechny hamaky roztažené - norma na jednoho muže činí pětadvacet centimetrů -, nedá se tudy projít vůbec s výjimkou dvou pětadvaceti centimetrů širokých uliček po obou stranách trupu. Teď je však od stropu zavěšeno jen několik málo hamaků - leží v nich ti, kdo se potřebují prospat před pozdní hlídkou - a hluk hovoru, smíchu, kleteb a kašle spolu s rachocením nádobí pana Diggleho a jeho neustálými nadávkami je tak hlasitý, že se v něm částečně ztrácí i praskání a sténání ledu.

Lodní konstrukční výkresy uvádějí výšku dvou set deseti centimetrů, ve skutečnosti však mezi masivními lodními trámy nad hlavou a tunami prken a dalšího dřeva uskladněnými na regálech, zavěšených z těchto trámů, zbývá v mezipalubě necelých sto osmdesát centimetrů, takže několik málo skutečně vysokých mužů na Terroru, jako je například ten zbabělec Manson, co čeká dole, musí neustále chodit shrbeně a v předklonu. Francis Crozier tak vysoký není. Ani s čepicí a šálou na hlavě se nemusí shýbat, když se otáčí.

Doprava směrem k zádi se od místa, kde Crozier stojí, táhne cosi, co vypadá jako nízký a úzký temný tunel, ve skutečnosti to ale je chodbička vedoucí k "důstojnickým ubikacím", králíkárně šestnácti malých kajut a dvou stísněných jídelen pro vyšší a palubní důstojníky. Crozierova kajuta je stejně velká jako všechny ostatní - metr osmdesát na metr padesát. Chodbička je temná a sotva šedesát centimetrů široká. Projde jí najednou jen jeden muž, který ještě musí sehnout hlavu, aby se vyhnul zavěšeným zásobám, a rozložitější muži se musí natočit a šourat se úzkou uličkou bokem.

Důstojnické ubikace jsou vecpané do osmnácti z celkových devěťadvaceti metrů lodní délky, a protože Terror je tady na mezipalubě široký jen osm a půl metru, úzká chodbička představuje jediný přímý přístup na záď.

Crozier vidí světlo z velké kajuty na zádi, kde - i v téhle pekelné zimě a tmě - někteří z jeho zbývajících důstojníků odpočívají u dlouhého stolu, pokuřují dýmku nebo čtou něco z dvanáctisetsvazkové knihovny, která je tam uložená. Slyší také hudbu: jeden z těch kovových kotoučů pro flašinet vyhrává melodii, která byla před pěti lety populární v londýnských tančárnách. Crozier ví, že si ji přehrává poručík Hodgson; je to jeho oblíbená melodie a poručíka Edwarda Littleho, Crozierova výkonného důstojníka a milovníka klasické hudby, dokáže dohnat k naprosté zběsilosti.

Na důstojnickém území je zjevně všechno v pořádku, Crozier se tedy otočí a pohlédne kupředu. Ubikace posádky zabírá zbývajících třetinu lodní délky - jedenáct metrů -, tísni se v ní však 41 dosud žijících a služby schopných námořníků a kadetů z původního stavu čtyřiačtyřiceti mužů.

Dnes večer neprobíhá žádná výuka a zbývá necelá hodina do večerky, kdy všichni roztáhnou hamaky a zalehnou, takže většina mužů sedí na námořních truhlách nebo kupách uskladněného materiálu, kouří nebo si v tlumeném světle povídají. Střed ubikace zabírá gigantický Frazerův patentní sporák, na němž pan Diggle peče sušenky. Diggle - podle Crozierova názoru nejlepší kuchař v celém loďstvu a navíc doslova terno; Crozierovi se totiž těsně před odplutím expedice podařilo ukřižovaného kuchaře ukrást přímo z vlajkové lodi kapitána sira Johna Franklina - neustále něco kuchtil, obvykle právě sušenky, a pořád u toho nadává svým pomocníkům, tuče je, kope a proklíná. Muži z blízkosti obrovského sporáku doslova prchají do bezpečí, vrhají se do průlezu, který je u něj, a spěchají na nižší paluby pro potřebné zásoby, aby se vyvarovali jeho výřečnosti a hněvu.

Samotný Frazerův patentní sporák Crozierovi připadá skoro stejně velký jako ten vlakový parní stroj v podpalubí.

Kromě gigantické trouby a šesti velkých ploten obsahuje ta obrovitá železná obluda zabudované odsolovací zařízení a výkonné ruční čerpadlo, které je může zásobovat vodou buď z oceánu nebo z řad velikých sladkovodních nádrží dole v podpalubí. Jenže mořská voda venku i voda v podpalubí je momentálně zmrzlá na kámen, takže ve velkých hrncích bublajících na plotnách pana Diggleho se rozpouštějí jen kusy ledu, vysekané z vodních nádrží dole a vynesené nahoru právě za tímto účelem.

Za přepážkou postavenou z polic a kredencí pana Diggleho, v místech, kde kdysi stávala příďová štítlice, vidí kapitán marodku, umístěnou v čelním kolizním prostoru. Dva roky Terror žádnou marodku neměl. Prostor byl od paluby až ke stropním trámům zaplněn dalšími bednami a soudky a námořníci, kteří potřebovali pomoc lodního lékaře nebo jeho asistenta, byli o půl osmé ráno lodního času ošetřeni poblíž sporáku pana Diggleho. Teď ale, když zásob ubylo a počet nemocných a raněných naopak stoupá, vyrobili tesaři v čelním kolizním prostoru trvalejší oddělenou kóji, která mohla být použita jako marodka. I tak ale kapitán mezi bednami vidí tunelovitý přístup do kouta, který vyhradili na spaní Mlčenlivé dámě.

Debaty o tom, co s ní, zabrala v červnu skoro celý den - Franklin jednoznačně rozhodl, že Eskymačka nemá na jeho loď povolený přístup. Crozier ji na loď pustil, ale jeho diskuse s výkonným důstojníkem poručíkem Littlem o tom, kam ji uložit, nabývala místy téměř absurdních rozměrů. Oba věděli, že dokonce i Eskymačka by na venkovní a dolní palubě či v podpalubí umrzla, takže zbývalo pouze hlavní mezipalubí. Rozhodně nemohla spát v ubikaci posádky, přestože díky té věci venku na ledu už tehdy měli několik volných hamaků.

Za Crozierova mládí, když sloužil jako plavčík a později kadet, se ženy propašované na palubu strkaly do temného a téměř nevětraného páchnoucího lanového přístěnku v nejnižší a nejčelnější části loď, kde byly na dosah příďové nástavby a šťastlivce či šťastlivců, kteří je dostali na loď. Jenže i v červnu, kdy se Mlčenlivá objevila, byla teplota v lanovém přístěnku Terroru pod nulou.

Ne, ubytovat ji společně s posádkou nepřípadalo v úvahu.

V důstojnických ubikacích? Možná. Prázdné kajuty měli, protože někteří jeho důstojníci už byli mrtví a roztrhaní. Jenže poručík Little i jeho kapitán se rychle shodli na tom, že přítomnost ženy pouhých několik tenkých přepážek a posuvných dveří od spících mužů by nedělala dobrotu.

Tak co tedy? Nemohou jí přece přidělit místo na spaní a pak k ní na celou noc postavit ozbrojenou stráž.

Byl to Edward Little, který přišel s nápadem, že by mohli posunout pár beden se zásobami a vytvořit tak v čelním kolizním prostoru, kde by jinak byla marodka, malou jeskyňku, v níž by žena přespávala. Jediný, kdo denně zůstával celou noc vzhůru, byl pan Diggle - jak mu velela povinnost, pekl sušenky a smažil maso k snídani -, a pokud měl pan Diggle někdy zájem o ženskou společnost, ty dny už zjevně dávno minuly. Navíc, usoudili poručík Little i kapitán Crozier, bude jejich návštěvnici tak blízko Frazerovu patentnímu sporáku pěkně teplíčko.

V tom posledním se opravdu nemýlili. Mlčenlivé dámě se z horka dělalo zle, takže byla nucena v jeskyňce z beden a soudků spát na svých kožešinách nahá. Kapitán to zjistil čistou náhodou a nemohl na ten pohled zapomenout.

Teď si Crozier bere z háku lucernu, zapaluje ji, zvedá příklop a sestupuje po schůdkách na dolní palubu dřív, než se začne rozpouštět jako jeden z těch kusů ledu na sporáku.

Tvrdit, že je na dolní palubě zima, by bylo příliš slabé slovo a omyl toho druhu, jakého se Crozier dopouštěl kdysi dávno, než poprvé vyplul do Arktidy. Pod schůdky, pouhé dva metry pod mezipalubím, je teplota nižší přinejmenším o třicet stupňů. Vládne tu téměř absolutní tma.

Crozier si nachází chvíli na obvyklou kapitánskou obhlídku. Kruh světla z jeho lucerny je slabý a ozařuje především mlhu, v níž se ve vzduchu sráží jeho dech. Všude kolem něj je labyrint beden, velkých sudů i malých soudků, barelů, plechových krabic, pytlů s uhlím a plachtami překrytých hromad. Celý prostor je od paluby až po stropní trámy napěchovaný zbývajícími zásobami. Crozier by se tu ovšem vyznal i bez lucerny a našel by cestu potmě mezi pištěním krys; zná svoji loď do poslední píďe. Občas, zejména pozdě v noci, když venku sténá led, si Francis Rawdon Moira Crozier uvědomuje, že Terror je jeho manželka, matka, nevěsta i dívka. Tahle důvěrná znalost dámy vyrobené z dubu a železa, z koudele a balastu, z plátna a mosazi je jediným skutečným manželstvím, které zná a které kdy pozná. Jak si mohl v Sophiině případu myslet něco jiného?

V jiných chvílích, ještě později v noci, když se sténání ledu promění ve skřeky, mívá Crozier dojem, že se loď stala jeho tělem i jeho myslí. Tam venku - za hranicí paluby a trupu - leží smrt. Věčný chlad. Tady, byť zamrzlé v ledu, jeho srdce stále alespoň sotva znatelně tepe, tady se udržuje teplo, konverzace, pohyb a zdravý rozum.

Crozier si ale také uvědomuje, že ponořit se do útrob lodi je jako ponořit se příliš hluboko do vlastního těla nebo mysli. To, co tam člověk najde, nemusí být vždy příjemné. Dolní paluba je jako břicho. Tady se skladuje potrava a další nezbytné náležitosti, všechno pečlivě zabalené a uložené v pořadí, v jakém by to mělo přijít na řadu, snadno dostupné nešťastníkům, které sem zahrnaly nádrží a štulce pana Diggleho. Níž, v podpalubí, kam má namířeno, jsou střeva a ledviny, nádrže s vodou, většina uskladněného uhlí a další zásoby. Největší starostí ale Crozierovi dělá analogie s myslí. Po většinu života je pronásledován a mučen melancholií a uvědomuje si, že je to jeho tajná slabost, kterou v dospělém věku ještě zhoršilo dvanáct zim strávených v zamrzlých vodách arktické temnoty a kterou před nedávnem proměnilo v aktivní agónii odmítnutí Sophie Cracroftové, a tak se Crozier na částečně osvětlené a příležitostně vytápěné, přesto ale obyvatelné mezipalubí dívá jako na zdravou část svého rozumu. Trudnomyslné duševní podsvětí dolní paluby je místem, kde poslední dobou tráví příliš mnoho času - naslouchá skřekům ledu, čeká na chvíli, kdy kovové šrouby a svorníky trámů explodují mrazem. Ještě nižší podpalubí se svými strašlivými pachy a čekající kajutou mrtvých, to je šílenství.

Crozier ze sebe podobné myšlenky setřásá. Dívá se do uličky dolní paluby, která se táhne mezi narovnanými bednami a sudy. Světlo lucerny se odráží od předělových dveří skladiště chleba a uličky se po obou stranách zužují v tunely ještě těsnější, než je chodbička mezi důstojnickými ubikacemi nahoře v mezipalubí. Tady se musí námořníci protáhnout mezi

skladištěm chleba a plátěnými rukávy obsahujícími poslední pytle uhlí pro Terror. Na pravoboku je na přídi tesařské skladiště a na levoboku proti němu loďmistrův sklad.

Crozier se otočí a posvítí si lucernou k zádi. Krysy se poněkud letargicky klidí před světlem a mizí mezi sudy nasoleného masa a bednami konzervovaných potravin.

I v chabém svitu lucerny kapitán vidí, že visací zámek na dveřích skladu lihovin je bezpečně zamčený. Každý den sem zajde jeden z Crozierových důstojníků a přinese potřebné množství rumu na denní dávku poledního grogu pro mužstvo - čtvrt penty sedmdesátiprocentního rumu na tři čtvrtě penty vody. Ve skladu lihovin je rovněž víno a brandy pro důstojníky a navíc dvě stě mušket, dlouhých tesáků a šavlí. Jak je u královského námořnictva odjakživa zvykem, vedou ke skladu lihovin průlezy přímo z důstojnické jídelny a z velké kajuty nahoře. Kdyby náhodou došlo ke vzpouře, důstojníci by se ke zbraním dostali první.

Za skladem lihovin je dělostřelecký sklad, kde jsou soudky střelného prachu a olova. Po obou stranách skladu lihovin se nacházejí různé skladovací přístěnky a skříňky, jsou tu skříňky s kotevními řetězy, plachetní sklad plný chladného plátna a oděvní sklad, ze kterého pan Helpman, loďní písař, vydává teplé venkovní oblečení.

Za skladem lihovin a dělostřeleckým skladem je kapitánův sklad, v němž má Francis Crozier uložené své soukromé - a z vlastní kapsy zaplacené - zásoby šunky, sýra a dalších dobrot. Stále přetrvává zvyk, podle něhož kapitán čas od času uspořádá hostinu pro svoje důstojníky, a přestože potraviny v Crozierově skladu se nedají porovnat s luxusními pochoutkami v soukromém skladu nebožtíka kapitána sira Johna Franklina na Erebu, Crozierova spíž - teď už téměř prázdná - vydržela dvě léta a dvě zimy na ledu. Navíc má tu výhodu, říká si v duchu s úsměvem, že obsahuje slušný vinný sklípek, který je důstojníkům stále ještě k dispozici. A mnoho lahví whisky, na níž je zase závislý kapitán. Nešťastný korvetní kapitán, poručíci i civilní důstojníci na palubě Erebu se museli dva roky obejít bez lihovin. Sir John Franklin byl abstinent, a dokud byl naživu, byla abstinentní i jeho důstojnická jídelna.

Úzkou uličkou, vedoucí zpět od příde, se ke Crozierovi blíží poskakující rozsvícená lucerna. Kapitán se otočí právě včas, aby viděl, jak se mezi rukávy s uhlím a dveřmi skladiště chleba protahuje objemná postava připomínající chlupatého černého medvěda.

"Pane Wilsone," osloví ji Crozier, jen co podle velkého břicha, rukavic z tulení kůže a jelenicových nohavic, které před odplutím nabídl celé posádce, jenomže většina mužů dala přednost flanelovým a vlněným kalhotám, pozná tesařova pomocníka. Někdy během plavby si pomocník ušil objemný - ale podle vlastního tvrzení teplý - svrchní plášť z vlčích kůží, které naložili na dánské velrybářské základně v Disko Bay.

"Kapitáne." Wilson, jeden z nejtlustších mužů na palubě, nese v jedné ruce lucernu a v podpaží druhé ruky má zastrčených několik tesařských nástrojů.

"Pane Wilsone, nechávám se poroučet panu Honeymu a vzkazují mu, aby byl tak laskav a zašel za mnou do podpalubí."

"Rozkaz, pane. Kam do podpalubí, pane?"

"Ke kajutě mrtvých, pane Wilsone."

"Rozkaz, pane." Světlo lucerny se odráží v očích, které nechal pomocník zvědavě upřené na kapitána o vteřinku příliš dlouho.

"A požádejte pana Honeyho, aby přinesl páčidlo, pane Wilsone."

"Rozkaz, pane."

Crozier ustoupí stranou a vmáčkne se mezi dva soudky, aby kolem něj větší muž mohl projít ke schůdkům do mezipalubí. Kapitán ví, že sem možná loďního tesaře táhá zbytečně - nutí ho, aby se takhle před večerkou bez jakéhokoli dobrého důvodu oblékal do teplého ošacení -, má ale jisté tušení a říká si, že pořád je lepší vyrušit ho teď než později.

Jen co Wilson protlačil objemné tělo horním příklopem, zvedá kapitán Crozier spodní příklop a sestupuje do podpalubí. Vzhledem k tomu, že celý prostor podpalubí leží pod úrovní venkovního ledu, je uvnitř skoro stejná zima jako v tom cizím světě za loďním trupem. A je tam větší tma, protože věčnou černotou neoslabuje polární záře, hvězdy ani měsíc. Vzduch je plný uhelného prachu a kouře - Crozier sleduje, jak se černé částičky sazí obtáčejí kolem jeho syčící lucerny jako čarodějný spár - a páchne splašky a špinou. Z temnoty na zádi se ozývají škrábavé, šoupavé a chřestivé zvuky, Crozier ale ví, že to je jen uhlí, které v kotelně hází lopatami do topeniště. Jen zbytkové teplo z kotle brání tomu, aby se osm centimetrů špinavé vody, která se převaluje u paty schůdků, také proměnilo v led. Na opačné straně, kde je před zabořená hlouběji do ledu, je téměř třicet centimetrů ledové vody, přestože ji muži šest a více hodin denně odčerpávají pumpami. Terror má stejně jako každý jiný živý organismus četné životně důležité funkce - včetně neustále rozžhaveného sporáku pana Diggelhe - , které vytvářejí vlhkost, a zatímco mezipalubí je neustále zavlhlé a lemované ledem a dolní paluba úplně zamrzlá, podpalubí je sklepení, kde z každého trámu visí ledové rampouchy a dole vám až nad kotlíky šplouchá voda z rozpuštěného ledu. K mrazivé teplotě přispívají i ploché černé stěny jedenadvaceti železných vodních nádrží, které lemují obě strany trupu. Nádrže, které byly před vyplutím expedice naplněny osmatřiceti tunami pitné vody, se nyní změnilly v obrněné ledovce a dotknout se železných stěn znamená přijít o kus kůže.

Jak říkal vojín Wilkes, Magnus Manson čeká u paty schůdků; obrovitý námořník první třídy ale nesedí na zadku na spodním schůdku, čeká vestoje. Hromotluk musí pod nízkými trámy shýbat hlavu a krčit ramena. Jeho bledý těstovitý obličej a neoholené tváře připomínají Crozierovi nahnílý bílý oloupaný brambor nacpaný pod velšskou paruku. V drsném světle lucerny se odmítá podívat kapitánovi do očí.

"Co to má znamenat, Mansone?" V Crozierově hlase nezaznívá bič, jímž práskal po námořníkovi na hlídce a po svém poručíkovi. Jeho tón je klidný, bezvýrazný a sebejistý a z každé slabiky jako by číselo, že má oprávnění dát kohokoli zbičovat či pověsit.

"To já kvůli vám těm duchům, kapitáne." Na tak velkého chlapa má Magnus Manson pisklavý, měkký hlas dítěte. Když se Terror a Erebus v červenci 1845 zastavily v Disko Bay na západním pobřeží Grónska, kapitán sir John Franklin považoval za nutné vyloučit z řad expedice dva muže - vojína námořní pěchoty a jednoho z plachtařů na Terroru. Crozier tehdy doporučil, aby byli ponecháni na břehu rovněž námořník John Brown a voják Aitken z jeho lodě - byli to prakticky invalidé a na takovou výpravu je vůbec nikdo neměl přijmout -, občas ale litoval, že s těmi čtyřmi neposlal domů i Mansona. Pokud nebyl hromotluk vysloveně slabomyslný, měl k tomu tak blízko, že byl rozdíl nepostřehnutelný.

"Víte přece, že na Terroru žádní duchové nejsou, Mansone."

"Ano, kapitáne."

"Podívejte se na mne."

Manson zvedne hlavu, do očí se však Crozierovi nepodívá. Kapitán žasne nad tím, jak maličká vypadají jeho bledá očka v té velké bílé hroudě obličeje.

"Odmítl jste splnit rozkaz pana Thompsona a nosit pytle s uhlím do kotelny, námořníku Mansone?"

"Ne, pane. Ano, pane."

"Víte, jaké jsou na této lodi následky neuposlechnutí jakéhokoli rozkazu?" Crozier má pocit, jako by mluvil s malým klukem, přestože Mansonovi je nejníž třicet let.

Obličej velkého námořníka se rozjasní, protože konečně dostal otázku, na kterou umí správně odpovědět. "To jo, kapitáne. Zbičování, pane. Dvacet ran. A pak stovka, když neposlechnu víckrát. Voběšení, pokavad neposlechnu vopravdovýho důstojníka, ne jen pana Thompsona."

"Přesně tak," potvrzuje Crozier, "víte ale, že kapitán může také zvolit jakýkoli jiný trest, který považuje za adekvátní danému přestupku?"

Manson k němu shlíží a v bledých očích má zmatek. Nerozumí otázce.

"Říkám, že vás můžu potrestat, jak budu považovat za vhodné," vysvětluje kapitán.

Těstovitý obličej zalije vlna úlevy. "Jo tak, no jasně, kapitáne."

"Místo dvaceti ran bičem," pokračuje Francis Crozier, "vás můžu nechat na dvacet hodin beze světla zavřít do kajuty mrtvých."

Z Mansonových beztak už bledých a zmrzlých rysů zmizí tolik krve, až se Crozier chystá uskočit stranou, pokud by hromotluk omdlel.

"To... to byste ne..." Hlas toho dospělého dítěte stoupá k vibratu.

Crozier dlouhou chvíli, naplněnou jen mrazem a sykotem lucerny, neodpovídá. Necháává námořníka, aby si sám četl v jeho výrazu. "Co si myslíte, že slyšíte, Mansone?" zeptá se konečně. "Vyprávěl vám někdo duchařské pohádky?"

Manson otevře ústa, vypadá ale, jako by se nemohl rozhodnout, na kterou otázku odpovědět nejdřív. Na tlustém spodním rtu se mu usazuje led. "Walker," hlesne nakonec.

"Bojíte se Walkera?"

James Walker, Mansonův přítel, který byl přibližně stejně starý jako tenhle idiot a ne o moc chytřejší, byl zatím posledním z mužů, kteří zemřeli na ledu, právě před týdnem. Lodní předpisy vyžadovaly, aby posádka udržovala v blízkosti lodi několik vyvrtaných malých děr v ledu (a to i v případě, že byl led jako momentálně kolem Terroru čtyři až pět metrů tlustý), aby bylo možno dostat se k vodě, kdyby snad na palubě vypukl požár. Walker a dva další námořníci byli potně venku právě za tímto účelem, chystali se znovu provrtat starou díru, přestože věděli, že za necelou hodinu opět zamrzne, nebude-li se ledový škraloup prorážet kovovými bodci. Bílý děs se objevil zpoza tlakového hřebene, utrl námořníkovi ruku a v okamžiku mu rozdrtil žebra na třísky; zmizel dřív, než stačily ozbrojené hlídky na palubě zvednout brokovnice.

"Walker vám vyprávěl duchařské pohádky?" upřesňuje si Crozier.

"Ano, kapitáne. Ne, kapitáne. S Jimmym to bylo takhle, povídá mi večír předtím, co ho ta věc zabila, tak mi povídá, 'Magnusi, kdyby mě ten pekelný zmetek tam venku na ledu někdy dostal,' povídá, 'tak se i v tom bílým rubáši vrátím a pošeptám ti do ucha, jaká je v pekle zima.' Bůh mi buď svědkem, kapitáne, přesně tohle mi Jimmy řek. A teď slyším, jak se chce dostat ven."

A jakoby na zavalanou lodní trup zasténá, studená podlaha pod jejich nohama zaúpí, kovové záporny na nosných trámech odpovědí vlastním zakvilením a okolní temnotou se rozlehne jakýsi skřípavý a drásavý zvuk, který jako by proběhl po celé délce lodi. Led je nepokojný.

"Tohle jsou ty zvuky, co slyšíte, Mansone?"

"Ano, kapitáne. Ne, pane."

Kajuta mrtvých je na pravoboku, deset metrů od nich směrem k zádi, hned za poslední kovově vrzájící vodní nádrž, když ale venkovní led přestane dělat rámus, slyší Crozier jen tlumené skřípění a šoupání lopat v kotelně ještě dál na zádi.

Má už těch nesmyslů plné zuby. "Vy přece víte, že se váš přítel nevrátí, Magnusi. Leží támhle v rezervním skladišti plachet, bezpečně zašitý do vlastního hamaku, spolu s ostatními mrtvými. Je zmrzlý jako kámen, omotaný třemi vrstvami naší nejtěžší plachtoviny a pevně převázaný. Pokud odtamtud něco slyšíte, jsou to jen zatracené krysy, co se k nim snaží prokousat. To přece víte, Magnusi Mansone."

"Ano, pane."

"Žádné neplnění rozkazů nebudu na své lodi trpět, námořníku Mansone. Musíte se okamžitě rozhodnout. Když vám to pan Thompson přikáže, budete nosit uhlí. Když vás sem dolů pošle pan Diggle, dojdete mu pro zásoby potravin. Všechny rozkazy budete plnit okamžitě a zdvořile. Jinak půjdete před soud... přede mne... a musíte počítat s tím, že sám strávíte chladnou noc bez lucerny v kajutě mrtvých."

Manson bez dalšího slova naznačí tukuť kotníků do čela zasalutování, popadne obrovský pytel uhlí ze schůdků, kam ho předtím položil, a odnáší ho do tmy na zádi.

###

Strojník sám je vysvěcený do tílka s dlouhými rukávy a manšestrových kalhot a hází lopatou uhlí spolu se staříčkým sedmačtyřicetiletým topičem jménem Bill Johnson. Druhý topič, Luke Smith, je na mezpalubě a spí před další směnou. Hlavní topič Terroru, mladý John Torrington, byl prvním členem expedice, který zemřel, a to na Nový rok 1846. To byla ovšem smrt z přirozených příčin. Lékař zřejmě devatenáctiletému Torringtonovi doporučil, aby se za účelem léčby souchoťin vypravil na moře, a Torrington po dvou měsících invalidity chorobě podlehl, když byly lodě tu první zimu zamrzlé v přístavu na Beecheyově ostrově. Doktor Peddie a doktor McDonald Crozierovi řekli, že chlapcovy plíce byly plné uhelného prachu jako kominíkovy kapsy.

"Díky, kapitáne," děkuje mladý strojník mezi dvěma záběry lopatou. Námořník Manson právě složil na zem druhý pytel uhlí a odešel pro třetí.

"Rádo se stalo, pane Thompsoně." Crozier pohlédne na topiče Johnsona. Námořník je o čtyři roky mladší než kapitán, ale vypadá o třicet let starší. Všechny záhyby kůže a vrásky v jeho věkovitém obličejí jsou vykreslené uhlovou černí a špinou. Dokonce i bezzubé dásně má šedé jako popel. Crozier nechce svého strojníka - a tudíž důstojníka, byť civilního - napomínat před topičem, přesto však poznamená: "Předpokládám, že propříště bude lepší nepoužívat příslušníků námořní pěchoty jako poslíčků, i kdyby ještě někdy došlo k něčemu podobnému, o čemž velice pochybuji."

Thompson přikývne, s hlasitým prasknutím přibouchne lopatou železná dvířka kotle, pak se o ni opře a požádá Johnsona, aby zašel nahoru a přinesl mu od pana Diggleho šálek kávy. Croziera těší, že topič odešel, ještě větší radost má ale z toho, že je kotel zavřený; po té zimě všude jinde se mu ze zdejšího vedra trochu zvedá žaludek.

Kapitán se neubrání tomu, aby v duchu přemýšlel o zvláštním osudu svého strojníka. Praporčík James Thompson, strojník první třídy, absolvent kurzu v parní továrně královského námořnictva ve Woolwichi - nejlepší světové výcvikové školy pro novou generaci odborníků na parní pohon - tady stojí vysvěcený do špinavého tílka a hází uhlí jako obyčejný topič v ledu uvězněné lodi, která se už přes rok vlastními silami nepohnula ani o píd.

"Pane Thompsoně," začne Crozier, "omlouvám se, že jsem dnes ještě neměl příležitost promluvit si s vámi - od té doby, co jste se vrátil z Erebu. Měl jste možnost poradit se s panem Gregorym?"

John Gregory je strojník na palubě vlajkové lodi.

"Měl, kapitáne. Pan Gregory je přesvědčen, že jakmile přijde skutečná zima, už se jim nikdy nepodaří dostat se k tomu poškozenému hnacímu hřídeli. I kdyby se jim podařilo prohrabat se ledem a vyměnit poslední lodní šroub tím, který dokázali improvizovaně opravit, náhradní hnací hřídel je natolik zdeformovaný, že Erebus určitě pod parou nikam neodpluje."

Crozier přikyvuje. Erebus si druhý hnací hřídel ohnul před více než rokem, když se loď v zoufalém pokusu vrhla proti silnému ledu. Vlajková loď - těžší a s výkonnějším parním strojem - plula to léto poli nahromaděných ledových ker jako první a rozrážela cestu oběma plavidlům. Poslední led, na který narazili, než zamrzli na tomhle místě, kde jsou už třináct měsíců, byl však tvrdší než železo experimentálního šroubu i hnacího hřídele. V létě pak potápěči - kteří do jednoho utrpěli omrzliny a málem zemřeli - potvrdili, že se nejen roztrhl lodní šroub, ale že je ohnutý a zlomený i hřídel.

"Co uhlí?" ptá se kapitán.

"Erebus má uhlí tak... možná... na čtyři měsíce vytápění v ledu, a to při jedné hodině cirkulace horké vody mezpalubím denně, kapitáne. Pro plavbu pod parou mu na příští léto nezbude nic."

Pokud se příští léto vyprostíme, pomyslí si Crozier. Po tom letošním, kdy led nepovolil ani na jediný den, je spíš pesimista. Franklin v těch posledních několika týdnech volnosti v létě 1846 spotřebovával zásoby uhlí Erebu velice marnotratným tempem, protože nepochyboval, že dokáže-li si prorazit cestu těmi několika posledními kilometry ledových polí, dostane se expedice do otevřených vod Severozápadní cesty při severním pobřeží Kanady a koncem podzimu že už budou všichni popíjet čaj v Číně.

"Jak jsme na tom s uhlím my?" ptá se Crozier.

"Zbývá nám možná tak na šest měsíců vytápění," odpoví Thompson. "To ale jen v případě, že přejdeme ze dvou hodin denně na jednu. A doporučuji, abychom to udělali brzo - nejpozději prvního listopadu."

To znamená za necelé dva týdny.

"A pro plavbu?" chce vědět Crozier.

Pokud led příští léto vůbec povolí, má Crozier v úmyslu nacpat všechny, kdo na Erebu přežijí, na palubu Terroru a vše vsadit na pokus o návrat stejnou cestou, jakou připluli - severně nepojmenovanou úžinou mezi poloostrovem Boothia a Ostrovem prince Waleského, již předminulé léto propluli na jih, kolem Walkerova mysu a dál Barrowovou úžinou, jako zátku z láhve vylétnout ven Lancasterovým průlivem a se všemi plachtami vykasnými a s posledními zbytky uhlí pod kotlem pospíchat na jih do Baffinova zálivu, hnát se, jako by jim za zadkem hořela koudel, spálit třeba zásobní ráhna i nábytek, cokoli, z čeho získají poslední trochu páry, která je dopraví na otevřené moře u Grónska, kde by je mohli najít velrybáři.

I kdyby se ale stal zázrak a led je tady propustil ze svého sevření, bude také potřebovat páru na to, aby si mezi jižně plovoucím ledem proklestil cestu na sever do Lancasterova průlivu. Crozierovi a Jamesi Rossovi se kdysi s Terrorem a Erebem podařilo jen pod plachtami uniknout z jižního polárního ledu, tenkrát ale pluli po proudu spolu s unášenými ledovci. V téhle zatracené Arktidě musí lodě proti proudu ledu, který se sune od severního pólu, plachtit celé týdny, jen aby se dostaly k úžinám, jimiž mohou uniknout.

Thompson pokrčí rameny. Vypadá vyčerpaně. "Pokud na Nový rok přestaneme topit a nějak se nám podaří přežít do příštího léta, mohlo by nám zůstat tak... na šest dnů plavby pod parou bez ledu? Na pět?"

Crozier opět pouze přikývne. Pro jeho loď to téměř nepochybně znamená rozsudek smrti, nemusí to ale nevyhnutelně

znamenat totéž pro posádky obou lodí.

Z temné chodby k nim dolehne nějaký zvuk.

"Děkuji vám, pane Thompsonsone." Kapitán sejme lucernu z železného háku, vyjde z tepla kotelny a zamíří do čvachtavé vody a tmy.

Thomas Honey čeká v chodbičce a jeho lampička se zapálenou svíčkou ve špatném vzduchu prská. Před sebou jako mušketu drží velké železné páčidlo, které svírá v tlustých rukavicích; dveře kajuty mrtvých, zamčené na dvě závory, ještě neotevřel.

"Děkuji, že jste přišel, pane Honeyi," vítá Crozier svého tesaře.

Bez jakéhokoli vysvětlení odstrčí petlice na dveřích a vejde do ledově studeného skladu.

Neodolá nutkání, zvedne lucernu a posvítí si k zádové přepážce, kde jsou ve společném rubáši z plachtoviny uložena těla šesti mužů.

Hromada se svíjí pohybem. Crozier to očekával - předpokládal, že uvidí, jak se pod plachtou pohybují krysy -, uvědomuje si ale, že to, co vidí, je převalující se masa krys i nad plachtovým rubášem. Je před ním masivní kostka krys, tyčící se skoro půl druhého metru nad podlahu, v níž stovky hlodavců bojují o to, aby se dostaly k mrtvým mužům. Pištění se tu ozývá obzvlášť hlasitě. Další krysy mají on i tesař přímo pod sebou, probíhají jim oběma mezi nohama.

Spěchají na hostinu, pomyslí si Crozier. A vůbec se nebojí světla lucerny.

Crozier otočí lucernu zpátky k lodnímu trupu, vyjde po lehce stoupající podlaze, jejíž sklon je následkem nachýlení lodi na levobok, a kráčí podél zakřivené a nakloněné stěny.

Tady.

Přidrží lucernu blíž.

"Panebože, zatracená práce tohle, do prdele!" vyhrkne Honey. "Omlouvám se, kapitáne, ale nemyslel jsem, že by to led dokázal takhle brzo."

Crozier neodpovídá. Krčí se u stěny a důkladněji si prohlíží zprohýbané a uvolněné dřevo trupu.

Prkna tvořící lodní trup jsou v tom místě prohnutá dovnitř, vy boulená skoro o třicet centimetrů z elegantní křivky, kterou všude jinde bok trupu vytváří. Nejvnitřnější vrstvy dřeva povolily a popraskaly a přinejmenším dvě prkna volně visí k podlaze.

"Matičko boží skákavá," uleví si tesař, který si dřepěl ke kapitánovi. "Ten led je ale svině zasraná, pokud mě kapitán omluví, pane."

"Pane Honeyi," ucedí Crozier a jeho dech přidává další krystalky k ledu, který už na prknech ulpěl a v němž se odráží světlo lucerny, "mohlo tuhle spoušt' nadělat něco jiného než led?"

Tesař se štěkávě uchechtne, pak se ale náhle zarazí, když si uvědomí, že jeho kapitán nežertuje. Nejprve vyvalí oči a pak je naopak zamyšleně přivře. "Ještě jednou se omlouvám, kapitáne, ale jestli myslíte... to není možný."

Crozier mlčí.

"Heleďte, kapitáne, trup týchle lodi byl původně postavený z osmicentimetrových fošen nejlepšího anglického dubu, pane. A na tuhle cestu - myslím jako do ledu, pane - ho zdvojili dvěma vrstvama afrického dubu, kapitáne, každá má čtyři centimetry. A tenhle africký dub byl na původní prkna položený příčně, pane, což dává trupu ještě větší sílu, než kdyby byl prostě dvakrát tlustší."

Crozier si prohlíží uvolněná prkna a snaží se nevšímát si řeky krys, která plyne za nimi i kolem nich, ani hlodavých zvuků přicházejících od zádové přepážky.

"A pane," pokračuje Honey, hlas mu v chladu zní chraptivě a rumem zavánějící dech mrzne ve vzduchu, "kromě těch osmi centimetrů anglického dubu a osmi centimetrů příčně položeného afrického dubu přidali další dvě vrstvy kanadského jilmu, pane, každá má pět centimetrů. To je dalších deset centimetrů tloušťky, kapitáne, a zase položený příčně přes ten africký dub. Celkem to dělá pět vrstev solidního dřeva, pane... pětadvacet centimetrů toho nejpevnějšího dřeva na světě mezi náma a mořem."

Tesař zmolkne, protože si uvědomí, že svého kapitána poučuje o podrobnostech, na které Crozier v měsících před vyplutím v loděnicích osobně dohlížel.

Kapitán vstává a pokládá ruku v rukavici na vnitřní prkna v místech, kde se uvolnila. Jsou za nimi nejméně tři centimetry volného prostoru. "Postavte tu lucernu na podlahu, pane Honeyi. Vezměte si páčidlo a odtrhněte ta prkna. Chci se podívat, co led udělal s vnější dubovou vrstvou."

Tesař poslechne. V příštích několika minutách skřípot železného páčidla na kovově chladném dřevu a tesařovo namáhavé hekání téměř přehluší zběsilé hlodání krys za jejich zády. Pak se ohnutý kanadský jilm odtrhne a odpadne. Tesař vypáčí i roztříštěný africký dub. Na místě zůstává už jen dovnitř prohnuté dubové dřevo původního trupu.

Crozier přistoupí blíž a drží lucernu tak, aby oba dobře viděli.

Na ledových střepech a ostrých se odráží světlo lucerny, které k nim proniká třiceticentimetrovými otvory v trupu, uprostřed je ale něco mnohem znepokojivějšího - tma. Prázdnota. Díra v ledu. Tunel.

"Kurva drát, co má tohle do prdele znamenat?" vyprskne tesař. Tentokrát se kapitánovi ani neomluví.

Crozier je v pokušení olíznout si suché rty, dobře ale ví, jak by to tady, kde je ve tmě mínus pětadvacet stupňů, bolelo. Srdce mu ale buší tak divoce, že je zároveň v pokušení zapřít se jednou rukavicí o stěnu trupu, jak to právě udělal tesař.

Mrazivý vzduch zvenčí vtrhne dovnitř tak rychle, že málem uhasí lucernu; Crozier ji musí volnou rukou zakrýt, aby ochránil poskakující plamínek, v jehož záři stíny obou mužů tančí na podlaze, na stropních trámech i na stěnách.

Dvě dlouhá prkna vnějšího trupu jsou roztříštěná a prohnutá dovnitř nějakou nepředstavitelnou a neodolatelnou silou. Ve světle trochu roztřesené lucerny jsou v popraskaném dubu jasně viditelné stopy obrovských drápů - stopy drápů provázené zmrzlými šmouhami neskutečně jasné krve.

4

GOODSIR

75°12' s.š., 61°6' z.d.

Baffinův záliv, červenec 1845

Ze soukromého deníku doktora Harryho D. S. Goodsira:

11. dubna 1845

V dopisu svému bratrovi jsem dnes napsal - "Všichni důstojníci si dělají velké naděje, že hledanou cestu najdeme, a věří, že koncem příštího léta už budeme v Pacifiku."

Byť je to poněkud sobecké, přiznávám, že já sám bych výpravě přál, aby jí trvalo o něco déle, než dosáhne Aljašky, Ruska, Číny a teplých pacifických vod. Přestože jsem studoval anatomii a kapitán sir John Franklin mě najal jen jako pomocného ranhojiče, nejsem ve skutečnosti pouhý ranhojič, ale lékař. Dále pak přiznávám, že byť se mé pokusy mohou někomu zdát amatérské, doufám, že se na této výpravě stanu do jisté míry i přírodovědcem. Protože nemám žádné osobní zkušenosti s arktickou flórou a faunou, hodlám se na vlastní oči seznámit s formami života v ledových krajích, k nimž zamíříme již za pouhý měsíc. Obzvlášť mě pak zajímá bílý medvěd, přestože většina jeho popisů, které slyšíme od velrybářů a zkušených arktických cestovatelů, se zdá být fantastická až k neuvěření.

Uvědomuji si, že tento osobní deník je nanejvýš neobvyklým dokumentem - oficiální lodní deník, s jehož vedením začnu příští měsíc, ihned po vyplutí, bude zaznamenávat všechny náležitě profesionální události a komentáře po celou dobu mého pobytu na lodi Jejího veličenstva Erebu ve funkci pomocného ranhojiče a člena expedice kapitána sira Johna Franklina při hledání Severozápadní cesty - mám ale pocit, že je zapotřebí něčeho víc, nějakého jiného záznamu, osobnější výpovědi, a i kdybych je po návratu nedal přečíst nikomu jinému, je mou povinností - vůči sobě samému, ne-li vůči nikomu jinému - tyto zápisky vést.

Momentálně vím jen jedno: že totiž moje expedice s kapitánem sirem Johnem Franklinem již dnes slibuje být mým největším životním zážitkem.

Neděle 18. května 1845

Všichni muži jsou na palubě, a přestože dosud probíhají nepřetržité přípravy na zítřejší vyplutí - zejména pak nakládání dalších zásob, podle kapitána Fitzjamese více než tisíc dávek konzervovaných potravin, které dorazily na poslední chvíli - sir John dnes uspořádal bohoslužbu pro nás pro všechny na Erebu a pro tolik členů posádky Terroru, kolik chtělo přijít. Všiml jsem si, že kapitán Terroru, Ir jménem Crozier, nebyl přítomen.

Nikdo z těch, kdo se dnešní dlouhé bohoslužby zúčastnili a vyslechli si velice dlouhé kázání sira Johna, se nemohl ubránit dojetí. Rád bych věděl, zda existuje jiná loď v námořnictvu kterékoli jiné země, již by velel tak zbožný kapitán. Není pochyb o tom, že při nadcházející plavbě budeme skutečně bezpečně a neodvolatelně v rukou Božích.

19. května 1845

Jak úžasné vyplutí!

Protože jsem ještě nikdy nebyl na moři, natož pak jako člen tak významné expedice, neměl jsem tušení, co mohu čekat, nic mě však nemohlo připravit na nádhru dnešního dne.

Podle odhadu kapitána Fitzjamese se v docích v Greenhithe tísnilo přes deset tisíc našich příznivců i významných osobností, které se s námi přišly rozloučit.

Zněl projev za projevem, až jsem měl dojem, že nám snad vůbec nebude dovoleno odplout, dokud ještě letní oblohu ozařuje denní světlo. Vyhrávaly kapely. Lady Jane - která byla na palubě se sirem Johnem - přešla po lodní lávce na pevninu za doprovodu hlasitého Hurá! více než šedesátčlenné posádky Erebu. Znovu zahrály kapely. Pak vypukl všeobecný jásot, když byla odvázána lana, a několik minut panovala tak ohlušující vřava, že bych nebyl slyšel rozkaz, ani kdyby mi ho byl sám sir John křičel do ucha.

Včera večer mě poručík Gore a hlavní lékař Stanley laskavě informovali, že není zvykem, aby důstojníci při vyplutí jakkoli projevovali city, takže byť jsem důstojníkem jen formálně, stál jsem mezi ostatními důstojníky oděnými v elegantních modrých kabátcích a snažil jsem se nedat najevo žádné pocity, byť jakkoli mužné.

Byli jsme jediní, kdo si tak počínal. Námořníci křičeli, viseli na provazových žebřících a mávali šátky a viděl jsem nejednu namalovanou přístavní dorotu, která jim mávala na rozloučenou. Dokonce i kapitán sir John Franklin zamával pestrým červenozeleým kapesníkem na lady Jane, svoji dceru Eleanor a svoji neteř Sophii Cracroftovou; dámy jeho mávání opětovaly, dokud nám výhled na doky nezaclonil za námi plující Terror.

Na tomto úseku cesty jsme ve vleku parních remorkérů, doprovází nás Rattler, výkonná nová parní fregata, a s ní i Baretto Junior, nákladní loď vezoucí naše zásoby.

Těsně předtím, než Erebus odrazil od doku, přistála vysoko na hlavním stěžni holubice. Eleanor, dcera sira Johna z prvního manželství - v zářivě zelených hedvábných šatech a se smaragdovým slunečníkem jasně viditelná - vykřikla, v okolním jásotu a hudbě ji ale nikdo neslyšel. Ukázala tedy rukou, sir John a mnozí další důstojníci vzhlédli, usmáli se a ukázali holubici dalším mužům na palubě.

Spolu se slovy, která zazněla na včerejší bohoslužbě, je to nepochybně to nejlepší možné znamení.

4. července 1845

Plavba přes severní Atlantik do Grónska byla přímo příšerná!

Po třicet bouřlivých dnů loď poskakovala, houpala se a kymácela, důkladně utěsněné střílny po obou stranách byly v

údolích mezi vlnami sotva metr nad vodou, a přestože nás vlekl remorkér, občas jsme prakticky stáli na místě. Osmadvacet z posledních třiceti dnů jsem trpěl strašlivou mořskou nemocí. Poručík Le Vesconte tvrdí, že jsme za celou dobu nedosáhli vyšší rychlosti než pěti uzlů, což - jak mě ujišťuje - je přímo zoufalé i pro obyčejnou plachetní loď, natož pak pro takový zázrak technologie, jako je Erebus a naše sesterská loď Terror, které se obě mohou nechat pohánět parou a nedostižnými lodními šrouby.

Před třemi dny jsme propluli kolem mysu Farvel na jižní špičce Grónska a musím přiznat, že pohled na tu obrovskou pevninu se skalnatými útesy a nekonečnými ledovci spadajícími přímo do moře dolehl na moji mysl stejně těžce jako houpání a kolébání lodě na můj žaludek.

Dobrý Bože, co je to za pustou a mrazivou zemi! A to je červenec.

Morálka na lodi je ale výborná a všichni na palubě věří ve schopnosti a správný úsudek sira Johna. Poručík Fairholme, nejmladší z našich poručíků, se mi včera důvěrně svěřil: "Ještě žádný kapitán, se kterým jsem se kdy plavil, mi tolik nepřipadal jako můj opravdový společník."

Dnes jsme zakotvili u dánské velrybářské základny tady v Disko Bay. Z Baretta Juniora se přenášejí tuny zásob a odpoledne porazili deset živých volů, které tato loď vezla. Všichni muži z obou expedičních lodí si dnes večer pochutnají na čerstvém mase.

Čtyři muži byli dnes z expedice vyloučeni - na doporučení nás čtyř lékařů - a vrátí se do Anglie s tažnou a nákladní lodí. Je mezi nimi jeden námořník z Erebu - jistý Thomas Burt, lodní zbrojír, a tři z Terroru - vojín námořní pěchoty Aitken, námořník John Brown a hlavní plachtař Terroru James Elliott. Tím se náš celkový počet na obou lodích snížil na 129 mužů.

Vzduch je dnes odpoledne plný pachy sušených ryb od Dánů a mračen uhelného prachu - z Baretta Juniora byly dnes přeneseny stovky pytlů uhlí - a námořníci na palubě Erebu se činí s hladkými kusy penzy, jinž říkají svaté kameny, a pobízení povely důstojníků znovu a znovu drhnou palubu dočista. Navzdory práci navíc je celá posádka dobře naložená díky příslibu večerní hostiny a mimořádných přidělů grogu.

Kromě těch čtyř mužů, kteří se vrací ze zdravotních důvodů, posílá sir John na palubě Baretta Juniora domů

Červnové výkazy, oficiální poštu a všechny soukromé dopisy. Několik příštích dnů všichni stráví psaním.

Další dopisy, které po tomto týdnu dojdou našim milovaným, už budou odeslány z Ruska nebo z Číny!

12. července 1845

Další vyplutí z přístavu, tentokrát možná poslední před Severozápadní cestou. Dnes ráno jsme zvedli kotvy a zamířili na západ od Grónska; posádka Baretta Juniora nás pozdravila třemi mocnými Hurá! a zamávala nám čepicemi.

Nepochybně to byli poslední běloši, které jsme viděli, dokud nedorazíme na Aljašku.

26. července 1845

Dva velrybářské čluny - Prince of Wales a Enterprise - zakotvily nedaleko místa, kde jsme připoutaní k plovoucí ledové hoře. Strávil jsem mnoho příjemných hodin rozmluvami o bílých medvědech s jejich kapitány i členy posádky.

Mám za sebou rovněž strašlivou - byť zároveň příjemnou - zkušenost s dnešním dopoledním výstupem na ten obrovský ledovec. Námořníci se tam nahoru včera vyškrábali, sekerami vytesali do kolmého ledu schůdky a pro méně čilé jedince pak kolem nich natáhli důkladně připevněná lana. Sir John nařídil, aby byla na vrcholku ohromného ledovce zřízena observatoř, která se nachází v dvakrát větší výši než náš nejvyšší stěžeň, a zatímco poručík Gore a někteří důstojníci z Terroru tam provádějí atmosférická a astronomická měření - pro ty, kdo na vrcholku srázné ledové hory tráví noc, je tam postavený stan - lední lodivodi naší expedice, pan Reid z Erebu a pan Blanky z Terroru, tam tráví denní hodiny, zkoumají mosaznými teleskopy západ a sever a hledají - jak jsem byl informován - nejvhodnější trasu mezi téměř souvislými nakupenými masami ledu, které se tam už utvořily. Edward Couch, náš nesmírně spolehlivý a výřečný důstojník, mi tvrdil, že na arktické poměry je už velice pozdě na to, aby lodě hledaly jakoukoli cestu, natož pak bájnou Severozápadní cestu.

Pohled shůry na Erebus a Terror přivázané k ledovci, na změř provazů - musím pamatovat a říkat jim "lanová" teď, když jsem starý mořský vlk - držících obě lodě pevně u ledové hory, na nejvyšší strážní koše obou lodí pod mým vratkým ledovým stanovištěm tak vysoko nad vším ve mně vyvolával jakousi nepříjemnou a přitom vzrušující závrať.

Bylo úžasné stát tam, desítky metrů nad hladinou moře. Vrcholek ledovce měl téměř velikost kriketového hřiště a stan s naší meteorologickou observatoří vypadal na modrém ledu absolutně nepatřičně; moje naděje na pár chviliek tichého rozjímání však zhatilo neustálé praskání brokovnic, protože muži po celém vrcholku naší ledové hory stříleli po stovkách ptáky - rybáky dlouhoocasé, jak mi bylo řečeno. Nesčetné kupy čerstvě postřelených ptáků budou nasoleny a uloženy, i když jen nebesa vědí, kam se ty další soudky vejdou, protože obě naše lodě už nyní sténají a prohýbají se pod tíhou všech našich zásob.

Doktor McDonald, pomocný ranhojič na Terroru a tudíž můj tamější protějšek, má teorii, že silně nasolené jídlo není tak účinným prostředkem proti kurdějím jako nesolené nebo čerstvé potraviny, a protože obyčejní námořníci na palubě obou lodí dávají ze všeho jídla přednost solenému vepřovému, doktor McDonald se obává, že tihle silně nasolení ptáci naši odolnost vůči kurdějím nijak neposílí. Stephen Stanley, náš lodní lékař na Erebu, však jeho obavy odmítá.

Poukazuje na to, že kromě 10 000 konzerv vařeného masa na palubě Erebu jen naše konzervované zásoby čítají vařené a pečené skopové, jehněčí, všemožnou zeleninu včetně brambor, mrkve, pastinaku a míchané zeleniny, široký výběr polévek a 4 300 kilogramů čokolády. Kromě toho vezeme stejnou váhu - 4 200 kilogramů - citrónové šťávy jako hlavního prostředku proti kurdějím. Stanley říká, že i když je šťáva oslazená pořádnou dávkou cukru, obyčejní námořníci svoji denní dávku nenávidí a jedním z našich hlavních úkolů jako lékařů expedice je dohlížet na to, že ji všichni spolknou.

Zaujala mne skutečnost, že prakticky všichni důstojníci i mužstvo obou našich lodí chodí na lov téměř výhradně s brokovnicemi. Poručík Gore mě ujistil, že na obou lodích je plný arzenál mušket. Používání brokovnic při lovu ptáků, jako jsou ti, kteří jsou dnes po stovkách zabíjeni, je samozřejmě logické, ale i v Disko Bay, odkud se malé skupinky vydávaly na lov karibů a polárních lišek, si muži - a to i příslušníci námořní pěchoty, kteří jsou ve střelbě z mušket nepochybně vycvičení - raději brali brokovnice. Je to nepochybně následek nejen jejich sklonů, ale také zvyku - důstojníci jsou většinou angličtí džentlmeni, kteří by při lovu nikdy nepoužili muškety ani kulovnice, a dokonce i námořní pěchota s výjimkou jednoranových zbraní pro námořní boj muže proti muži používala v minulosti k lovu téměř výhradně brokovnice.

Budou brokovnice dostatečně účinnou zbraní k ulovení velkého bílého medvěda? Zatím jsme žádného z těch bájných tvorů neviděli, přestože mě všichni zkušený důstojníci a námořníci ujišťují, že se s nimi setkáme, jakmile se vnoříme do ledových polí, a ne-li tam, pak nepochybně v místě, kde strávíme zimu - budeme-li nuceni někde přezimovat. Musím říct, že historky, které mi o nepolapitelných bílých medvědech vyprávěli velrybáři, jsou opravdu úžasné a děsivé. Právě ve chvíli, kdy píši tato slova, jsem dostal informaci, že proud či vítr nebo snad nějaké nezbytné velrybářské povinnosti odnesly obě velrybářské lodě, Prince of Wales i Enterprise, od našeho úvaziště tady u ledové hory. Kapitán sir John tedy nepovečeří s jedním z velrybářských kapitánů - myslím, že to měl být kapitán Martin z Enterprise - jak bylo na dnešní večer naplánováno.

Možná ještě důležitější je skutečnost, o níž mě právě informoval důstojník Robert Sergeant, že totiž naši muži snášejí dolů astronomické a meteorologické přístroje, skládají stan a navíjejí stovky metrů připevněného provazu - lana - který umožnil můj dnešní výstup.

Ledařští mistři, kapitán sir John, korvetní kapitán Fitzjames, kapitán Crozier a ostatní důstojníci už zjevně rozhodli o nejslibnější trase neustále pohyblivým polem ledových ker.

####

Za několik minut opustíme svůj malý ledovcový domov a poplujeme na severozápad tak dlouho, jak nám to zdánlivě nekonečný arktický soumrak dovolí.

Od tohoto okamžiku budeme mimo dosah i těch nejstatečnějších velrybářů. Pokud jde o svět mimo naši neohroženou expedici, jak pravil Hamlet, zbývá jen ticho.

5

CROZIER

70°05' s.š., 98°23' z.d.

8. listopadu 1847

C

rozierovi se zdá o pikniku u Jezírka ptakpisků a taky o tom, jak ho Sophia pod vodou hladí, tu ale zaslechne zvuk výstřelu a rázem se probudí.

Sedá si na lůžku a neví, kolik je hodin, neví, jestli je den nebo noc, přestože už žádný rozdíl mezi dnem a nocí neexistuje, protože slunce právě toho dne definitivně zmizelo a znovu se objeví až v únoru. Ještě než ale rozžehne lucerničku, kterou má ve své kóji, aby se mohl podívat na hodinky, ví, že je pozdě. Na lodi vládne maximální klid, jaký je za daných okolností možný: je ticho až na skřípění mučeného dřeva a zmrzlého kovu v lodních útrokách, ticho až na chrápání, mumlání a pšouky spících mužů a nadávky kuchaře pana Diggleho, ticho až na nepřetržité sténání, pukání, praskání a burácení venkovního ledu a navíc kromě těchto obvyklých výjimek z jinak všeobecného ticha je dnes ticho až na přízračné kvílení prudkého větru.

Jenže to, co Croziera probudilo, není zvuk ledu ani větru. Je to výstřel. Výstřel z brokovnice - ztlumený několika vrstvami dubových prken i nahromaděného sněhu a ledu, ale nepochybně rána vypálená z brokovnice.

Crozier spal téměř úplně oblečený, teď už má nataženou většinu zbývajících vrstev šatstva a chystá se vlézt do venkovního teplého ošacení, když se ohlásí jeho stevard Thomas Jopson charakteristickým trojím tichým zaklepáním na dveře. Kapitán mu otevře.

"Problémy na palubě, pane."

Crozier přikývne. "Kdo má dnes v noci hlídku, Thomasi?" Kapesní hodinky mu ukazují, že jsou skoro tři hodiny ráno občanského času. V měsíčním a denním rozpisu hlídek, který má vrytý v paměti, najde příslušná jména okamžik předtím, než je Jopson vysloví nahlas.

"Billy Strong a voják Heather, pane."

Crozier znovu přikývne, sebere z poličky pistoli, překontroluje pánvičku se střelným prachem, zastrčí si zbraň za opasek a protáhne se kolem stevarda, projde důstojnickým jídelním koutem, který je hned vedle kapitánovy malické kajuty na pravoboku, a rychle pokračuje dalšími dveřmi k hlavním schůdkům. Mezipalubí je v tuto časnou ranní dobu prakticky temné - nápadnou výjimkou je jen zář vycházející ze sporáku pana Diggleho -, lampy se však rozsvěcejí v kajutách několika vyšších i palubních důstojníků a stevardů. Crozier se zastaví u paty schůdků, sejme z háku své venkovní oblečení a navléká si je.

Otevírají se několikéré dveře. První palubní důstojník Hornby míří na zád' a zastavuje se u schůdků vedle Croziera.

První poručík Little spěšně prochází chodbičkou, nese tři muškety a šavli. V patách mu jdou poručíci Hodgson a Irving, oba také se zbraněmi v rukou.

Na přídi před schůdky námořníci nespokojeně brblají z hloubi svých hamaků, druhý palubní důstojník už ale organizuje pracovní četnu - doslova spáče z hamaků vyhazuje a posílá je na zád', aby se oblékli a chopili se čekajících zbraní.

"Šel se někdo nahoru podívat, co znamenal ten výstřel?" ptá se Crozier svého prvního palubního důstojníka.

"Službu měl pan Male, pane," odpovídá Hornby. "Šel nahoru, jakmile pro vás poslal stewarda."

Reuben Male je velitel příďové ubikace. Spolehlivý chlap. Billy Strong, námořník, který držel hlídku na levoboku, už na moři byl, jak Crozier ví, na lodi Belvidera. Ten by po žádných preludech nestřílel. Druhým mužem na hlídce byl nejstarší - a podle Crozierova odhadu nejpitomější - ze zbývajících příslušníků námořní péchoty, William Heather. Ve věku pětatřiceti let stále vojín, často nemocný, příliš často opilý a nejčastěji ze všeho zcela k ničemu; když byl před dvěma lety na ostrově Disko vyřazen a poslán na Rattlerovi domů jeho nejlepší přítel Billy Aitken, málem s ním tehdy poslali i Heathera.

Crozier zastrčí pistoli do objemné kapsy těžkého vnějšího vlněného pláště, vezme si od Jopsona lucernu, omotá si kolem obličeje šálu a jako první vyběhne po příkrých schůdcích.

###

Crozier vidí, že je venku tma jako v úhořově břiše, žádné hvězdy, žádná polární záře, žádný měsíc, a taky zima; když před šesti hodinami poslal na palubu mladého Irvinga, aby provedl potřebná měření, klesla teplota na třiapadesát stupňů pod nulou, a teď se kolem pahýlů stožárů a nad nakloněnou zledovatělou palubou honí divoký vítr a žene před sebou hustý sníh. Crozier vyjde zpod zmrzlého plachtového přístřešku nad hlavním palubním průlezem, ruku v rukavici si drží u obličeje, aby si chránil oči, a na pravoboku zahlédne svit lucerny.

Reuben Male klečí na jednom kolenu nad vojínem Heatherem, který leží na zádech, čepici i velšskou paruku má stržené z hlavy, a jak Crozier vidí, má z ní utržený i kus lebky. Nezdá se, že by kolem byla nějaká krev, Crozier ale vidí, jak se ve světle lucerny leskne mariňákův mozek - leskne se, uvědomuje si kapitán, protože na měkké šedé hmotě už se utvořil povlak ledových krystalů.

"Ještě je naživu, kapitáne," hlásí velitel příďové nástavby.

"A do prdele," zahučí jeden z námořníků, kteří se tlačí za Crozierem.

"Tak dost!" okřikne ho první palubní důstojník. "Nechte si ty sprostěárny, kurva! Mluvit budete kurva jen na vyzvání, Crispe!" Hornbyho hlas zní jako něco mezi buldočím vrčením a býčím funěním.

"Pane Hornby," ozve se Crozier. "Pošlete námořníka Crispeho zrychleným poklusem dolů, ať přinese svůj hamak, abychom v něm mohli odnést vojína Heathera."

"Rozkaz, pane!" vyštěknou Hornby i námořník jednohlasně. Dusot běžících bot je cítit, přes ječení větru ale vůbec není slyšet.

Crozier vstane a mávne kolem sebe v kruhu lucernou.

Masivní zábradlí pod spodní příčkou ledem pokrytého provazového žebříku, u něhož stál vojín Heather na hlídce, je roztržité a odhozené stranou. Crozier ví, že za vzniklou mezerou vytváří nakupený led a sníh desetimetrovou či ještě delší toboganovou rampu, většina z ní ale v oslepujícím sněhu není vidět. V malém kruhu sněhu, osvětleného kapitánovou lucernou, nejsou viditelné ani žádné stopy.

Reuben Male zvedá Heatherovu mušketu. "Nestřílelo se z ní, kapitáne."

"V takové bouři nemohl vojín Heather tu věc vidět, dokud nebyla přímo u něj," poznamenává poručík Little.

"Co je se Strongem?" ptá se Crozier.

Male ukazuje na druhý bok lodi. "Zmizel, kapitáne."

Crozier se otočí k Hornbymu. "Vyberte jednoho muže a zůstaňte u vojína Heathera, dokud se nevrátí Crispe s hamakem. Pak ho odneste dolů."

Náhle se v kruhu světla objeví oba lékaři - Peddie a jeho asistent McDonald. McDonald je oblečený jen nalahko.

"Kristepane," vyjekne hlavní lékař poté, co si klekl k Heatherovi. "On dýchá."

"Pomozte mu, jestli to půjde, Johnne," požádá ho Crozier. Pak ukáže na Maleho a na ostatní námořníky, kteří se kolem něj tlačí. "Vy ostatní - pojdte se mnou. Zbraně mějte připravené ke střelbě, i kdybyste si museli sundat rukavice.

Wilson, vy poneseš obě tyto lucerny. Poručíku Little, jděte prosím dolů, vyberte dvacet dalších dobrých chlapů, vydejte jim kompletní oblečení a vyzbrojte je mušketami - ne brokovnicemi, mušketami."

"Rozkaz, pane," vykřikne do větru Little, to už ale Crozier odvádí hlouček námořníků pryč, obchází hromady sněhu a chvějící se plátěnou pyramidu uprostřed lodě a stoupá po nakloněné palubě k hlídkovému stanovišti na levoboku.

William Strong je pryč. Jeho dlouhou vlněnou šálu něco roztrhalo a rozervané cáry, které se zachytily na vodicích lanech, divoce pleskají ve větru. Strongův plášť, velšská paruka, brokovnice a jedna rukavice leží kousek od zábradlí v závětrí za levou latrínou, kam se muži na hlídce schovávají před větrem, ale William Strong tam není. Na zábradlí je šmouha rudého ledu v místě, kde pravděpodobně stál, když spatřil, jak se k němu poletujícím sněhem blíží obrovský stín.

Crozier bez jediného slova posílá dva ozbrojené muže s lucernami na zád', tři další na před' a jednoho rovněž s lucernou podívat se pod plachtu uprostřed paluby. "Tady prosím přehodte žebřík, Bobe," žádá druhého důstojníka.

Důstojníková ramena jsou schovaná pod smyčkami čerstvého - to znamená dosud nezmrzlého - lana, které přinesl zezdola. Žebřík během několika vteřin přelétne přes lodní bok.

Crozier leze dolů jako první.

Na ledu a sněhu, nakupeném podél nechráněného lodního trupu na levoboku, je další krev. Krvavé šmouhy, které ve světle lucerny vypadají téměř černé, vedou stranou za požární díry do věčně se měnícího labyrintu tlakových hřebení a ledových jehel; to vše lze ve tmě spíš vycítit než vidět.

"Ta potvora chce, abychom tam šli za ní, pane," miní druhý poručík Hodgson a naklání se těsně ke Crozierovi, aby ho bylo přes skučení větru slyšet.

"Samozřejmě, že to chce," přikyvuje Crozier. "Stejně ale půjdeme. Strong by ještě mohl být naživu. I to už jsme přece s touhle věcí viděli." Crozier se ohlédně přes rameno. Kromě Hodgsona ho po provazovém žebříku následovali pouze tři muži - všichni ostatní buď prohledávají horní palubu, nebo pomáhají odnést vojína Heathera do mezipalubí. Kromě

kapitánovy lucerny je tu jen jedna další.

"Armitagi," přikáže Crozier stevardovi z jídelny nižších důstojníků, jehož bílé vousy jsou už plné sněhu, "dejte svou lucernu poručíku Hodgsonovi a jděte s ním. Gibsons, vy zůstaňte tady a pověřte poručíku Littleovi, kterým směrem jsme šli, až dorazí s hlavní pátrací skupinou. Vyřídte mu, ať proboha nenechá své lidi na nic střílet, dokud si nebudou jisti, že to není jeden z nás."

"Rozkaz, kapitáne."

"Georgi," otočí se Crozier na Hodgsona, "vy s Armitagem běžte asi dvacet metrů tímhle směrem - k přidi - a pak postupujte souběžně s námi, povedeme pátrání k jihu. Snažte se držet tak blízko, abychom viděli vaši lucernu."

"Rozkaz, pane."

"Tome," osloví Crozier jediného zbývajícího muže, mladého Evanse, "vy půjdete se mnou. Držte bakerovku připravenou, ale jen s napůl nataženým kohoutkem."

"Rozkaz, pane." Mládenci cvakají zuby zimou.

Crozier vyčkává, dokud Hodgson není dvacet metrů napravo od nich - jeho lucerna je ve sněhové vánici viditelná jen jako téměř neznatelný přísvit -, a pak Evanse vede do bludiště ledopádů, ledových věžiček a tlakových hřebenů a řídí se občasnými krvavými šmouhami na ledu. Ví, že i zdržení pouhých několika minut by stačilo, aby tu nezfetelnou stopu zavál snih. Ani se neobtěžuje vytáhnout z kapsy kabátu pistoli.

Po necelé stovce metrů, v místech, kde lucerny mužů na palubě Terroru přestávají být vidět, dojde Crozier k tlakovému hřebenu - k jedné z těch velkých kup ledu vytlačených vzhůru obrovskými krami, které do sebe pod hladinou narážejí a přetlačují se. Už druhou zimu, strávenou na ledu, Crozier i další členové expedice zesnulého sira Johna Franklina pozorují, jak se tyto tlakové hřebeny jako kouzlem objevují, s hlasitým rachotem a praskotem se zvedají do výše a pak se rozbíhají po povrchu zamrzlého moře; někdy se pohybují rychleji než běžící muž.

Tenhle hřeben je přinejmenším deset metrů vysoký, ohromný kolmý násep ledových balvanů, z nichž každý je velký přinejmenším jako drožka.

Crozier kráčí podél hřebenu a lucernu drží co nejvýš nad hlavou. Hodgsonova lucerna na západě už není vůbec vidět. Kolem Terroru už nikde není obyčejná bílá pláň. Všude je plno nakupených sněhových závějí, navátého sněhu, tlakových hřebenů a ledových věžiček, které brání ve výhledu. Ve vzdálenosti půl druhého kilometru, která dělí Terror od Erebu, je jedna velká ledová hora a půltucet dalších, které je za měsíčné noci vidět.

Dnes v noci ale žádné ledové hory vidět nejsou, jen tenhle tlakový hřeben, vysoký jako dvoupatrový dům.

"Támhle!" překřičí Crozier vítr. Evans přistoupí blíž se zdviženou bakerovkou.

Šmouha černé krve na bílé ledové stěně. Ta věc vynesla Williama Stronga po téměř svislém svahu téhle malé hory z ledové tříště.

Crozier začne šplhat vzhůru, lucernu drží v pravé ruce a volnou rukou v rukavici šmátrá nad sebou, hledá skulinky a praskliny pro zmrzlé prsty a pro již zcela zledovatělé boty. Neměl čas obout si speciální pár vysokých bot, jejichž podrážky Jopson prohnal dlouhými hřeby, které na takovémto ledovém povrchu zajišťují stabilitu, a jeho obyčejné námořnické boty teď na ledu kloužou a smekají se. Ve výši osmi metrů, těsně pod ledem obalným vrcholem tlakového hřebenu, však nachází další zmrzlou krev; pevně proto pravou rukou přidrží lucernu, levou nohou se prudce odrazí od vyčnívajícího ledového bloku a vyšvihne se až nahoru. Vlněný plášť ho na zádech dře jako drátěný kartáč. Necítí nos a prsty má také úplně zklehlé.

"Kapitáne," volá Evans zezdola z temnoty, "mám vylézt nahoru za vámi?"

Crozier lapá po dechu tak usilovně, že vteřinu není schopen promluvit, když ale konečně dech popadne, zavolá dolů:

"Ne... počkejte tam." Na severozápadě teď vidí matný přísvit Hodgsonovy lucerny - ti dva jsou ještě dobrých třicet metrů od tlakového hřebene.

Zamává rukama, aby udržel rovnováhu proti větru, nakloní se daleko doprava, protože víchř unášá konec jeho šály přímo doleva a hrozí, že ho z toho vratkého hradu smete, a natáhne ruku s lucernou na jižní stranu hřebene.

Sráž tady spadá téměř kolmo do víc než desetimetrové hloubky. Není tu ani stopa po Williamu Strongovi, ani stopa po krvavých šmouhách, ani stopa po tom, že by tudy prošlo cokoli živého nebo mrtvého. Crozier si nedokáže představit, jak by se po té kolmé ledové stěně něco dokázalo sešplhat dolů.

Zavrtí hlavou a uvědomí si, že má řasy prakticky přimrzlé k tvářím. Začne se spouštět zpět stejnou cestou, kterou vylezl nahoru, dvakrát se téměř zřítí na vztyčené ledové bajonety, než nakonec po zadku sklouzne poslední asi dva metry k místu, kde čeká Evans.

Jenže Evans tam není.

Puška značky Baker leží ve sněhu s kohoutkem stále napůl nataženým. Ve vířícím sněhu nejsou žádné stopy, lidské ani jiné.

"Evansi!" Hlas kapitána Francis Rawdona Moiry Croziera je už pětáct a více let školen k velení. Dokáže zařvat tak, že je ho slyšet v jihozápadní víchřici nebo na lodi, která se na zpěněném moři prodírá ledovou bouří v Magellanově průlivu. Teď do svého volání vkládá všechnu sílu, kterou je s to sebrat. "Evansi!"

Odpovědí je mu jen zavytí větru.

Crozier zvedne bakerovku, zkontroluje pánvičku a vypálí do vzduchu. Prásknutí zní přidušeně dokonce i jemu, vidí ale, jak se Hodgsonova lucerna náhle otáčí k němu, a na ledu ve směru od Terroru se objeví tři další matně viditelné lucerny.

Sotva sedm metrů od něj něco zaburácí. Mohl by to být vítr, který si právě našel novou cestu přes ledovou kupu či věžičku nebo kolem ní, Crozier ale ví, že tomu tak není.

Staví lucernu na zem, šmátrá v kapse, vytahuje z ní pistoli, zuby si stahuje tlustou rukavici a jen s tenkou vlněnou rukavičkou mezi prstem a kovovou spouští před sebou drží neužitečnou zbraň.

"Tak pojď, kat aby tě spral!" řve Crozier. "Vylez a zkus to se mnou místo s nějakým klukem, ty chlupatej zmetku, ty zasranej zkurvenej parchante syflitický highgateský děvky!"  
Odpovědí je mu opět jen zavytí větru.

6

GOODSIR

74°43'28" s.š., 90°39'15" z.d.

Beecheyův ostrov, zima 1845-46

Ze soukromého deníku doktora Harryho D. S. Goodsira:

1. ledna 1846

Dnes časně ráno zemřel John Torrington, topič na Terroru. Je Nový rok. Začíná pátý měsíc našeho uvěznění v ledu tady u Beecheyova ostrova.

Jeho smrt nebyla žádným překvapením. Už několik měsíců bylo zcela zjevné, že Torrington byl v pokročilém stadiu souchotin, už když se přihlásil na expedici, a kdyby se byly vnější příznaky projevíly jen o několik týdnů dřív, tedy koncem léta, byli bychom ho poslali domů na Rattleru nebo dokonce na jedné ze dvou velrybářských lodí, které jsme potkali těsně předtím, než jsme vypluli na západ přes Baffinův záliv a propluli Lancasterovým průlivem do arktické pustiny, kde jsme nyní nuceni přezimovat. Smutnou ironií je, že Torringtonovi jeho lékař doporučil pobyt na moři jako prospěšný pro jeho zdraví.

Torringtona samozřejmě léčili hlavní lékař Peddie a doktor McDonald na Terroru, já jsem ale byl několikrát přítomen diagnostické fázi, a poté, co mladý topič dnes ráno zemřel, mě několik námořníků z Erebu doprovodilo na jeho loď. Když se počátkem listopadu projevíly očividné příznaky jeho choroby, zbavil kapitán Crozier dvacetiletého mladíka povinností topiče v prakticky nevětraném podpalubí - ve vzduchu je tam tolik uhelného mouru, že by dokázal zadusit i člověka se zdravými plicemi - a John Torrington se od té doby ocitl na sestupné souchotinářské spirále. Přesto mohl přežít ještě mnoho dalších měsíců nebýt toho, že k jeho smrti přispěl další urychlující faktor. Podle sdělení doktora Alexandra McDonaalda totiž Torrington, který v posledních týdnech tak zeslábl, že ani s pomocí svých kamarádů nebyl schopen krátkých zdravotních procházek po mezipalubí, onemocněl na Boží hod zápalom plic, a od té doby už to bylo pouhé čekání na smrt. Když jsem dnes dopoledne viděl jeho tělo, otřáslou mne, jak byl mrtvý John Torrington vyzáblý, Peddie a McDonald mi ale vysvětlili, že už dva měsíce vůbec neměl chuť k jídlu, a přestože lodní lékaři změnili jeho jídelníček a podávali mu víc konzervovaných polévek a zeleniny, neustále ztrácel váhu.

Sledoval jsem dnes ráno, jak Peddie a McDonald připravují mrtvolu - Torrington měl na sobě čistou pruhovanou košili, vlasy mu předem pečlivě zastříhli a nehty vyčistili -, vážou jí jako obvykle kolem hlavy čistý pruh látky, aby zabránili poklesu brady, a dalšími pruhy bílé bavlny mu pak svazují lokty, ruce, kotníky a palce u nohou. Dělalí to proto, aby údy držely pohromadě, zatímco nešťastného mladíka vážili - 40 kilogramů! - a jinak připravovali jeho tělo k pohřbu. O případné pitvě nepadla ani zmínka, protože bylo zřejmé, že mládence zabily souchotiny za přispění zápalu plic, takže nehrozilo nebezpečí nákazy ostatních členů posádky.

Pomohl jsem svým dvěma lékařským kolegům z Terroru zvednout Torringtonovo tělo a uložit je do rakve, kterou pečlivě připravil schopný lodní tesař Thomas Honey a jeho pomocník, jistý Wilson. Posmrtná ztuhlost žádná. Na dně rakve, tak umně vytvarované a vyrobené ze standardního lodního mahagonu, nechali tesaři tenkou vrstvu pilin; větší hromádka pilin byla ponechaná pod Torringtonovou hlavou, a protože se z mrtvolý dosud nešířil pach rozkladu, vzduch voněl převážně dřevěnými pilinami.

3. ledna 1846

Neustále musím myslet na včerejší podvečer a pohřeb Johna Torringtona.

Z Erebu se nás zúčastnila jen malá skupinka, spolu se sirem Johnem, korvetním kapitánem Fitzjamesem a několika dalšími důstojníky jsem však i já přešel pěšky z naší lodi na jejich a odtamtud pak dalších dvě stě metrů na břeh Beecheyova ostrova.

Nedokážu si představit horší zimu, než je ta, kterou jsme nuceni přetrpět zamrzlí na tomto malém kotvišti v závětrí Beecheyova ostrova, který se choulí k výběžku většího Devonského ostrova, kapitán Fitzjames a ostatní mě ale ujišťují, že naše zdejší situace - navzdory zrádným tlakovým hřebenům, strašlivé tmě, vyjícím bouřím a neustále hrozícímu ledu - by byla ještě tisíckrát horší mimo toto kotviště, venku na moři, kde od pólu plují ledové kry jako salvy nepřátelské palby, vysílané nějakým severským bohem.

Bývalí kamarádi Johna Torringtona opatrně spustili jeho rakev - už překrytou jemnou modrou vlněnou látkou - přes zábradlí lodi, která je zaklíněná vysoko na vlastním ledovém pilíři, a další námořníci z Terroru ji řemeny připoutali k velkým saním. Sir John osobně přes rakev přehodil britskou vlajku a pak se Torringtonovi přátelé a kolegové zapřáhli do postrojů a odtáhli saně oněch zhruba dvě stě metrů k ledovému a šterkovému pobřeží Beecheyova ostrova.

To vše se samozřejmě dělo v téměř naprosté tmě, protože ani v pravé poledne se tu slunce neobjevuje a je tomu tak už celé tři měsíce. Podle toho, co mi bylo řečeno, bude trvat ještě další měsíc a víc, než jižní horizont znovu uvítá naši ohnivou hvězdu. Každopádně byl celý náš průvod - rakev, saně, zapřažení muži, důstojníci, lékaři, sir John, příslušníci královské námořní pěchoty ve slavnostních uniformách schovaných pod stejnými vrstvami nevzhledného teplého oblečení, jaké jsme měli i my všichni ostatní - osvětlen pouze poskakujícím světlem luceren. Přes zamrzlé moře jsme kráčeli k zamrzlému břehu. Muži z Terroru předem odsekali a odklidili několik čerstvě utvořených tlakových hřebenů, které stály mezi námi a oblázkovou pláží, takže jsme onu smutnou cestu absolvovali jen s několika málo oklikami. Už

počátkem zimy byl na příkaz sira Johna vybudován systém silných tyčí, lan a zavěšených luceren, označujících nejkratší cestu z lodí na šterkovou šíji, kde vyrostlo několik provizorních staveb - v jedné je uložena značná část lodních zásob, které tam byly vyneseny pro případ, že by naše plavidla zničil požár, druhá slouží jako jakási nouzová noclehárna a vědecká stanice a ve třetí je zbrojářova kovárna, která sem byla přestěhována, aby plameny a jiskry nepodpálily naše lehce hořlavé plovoucí domovy. Dozvěděl jsem se, že ohně na moři se námořníci bojí víc než čehokoli jiného. Zmíněná značená trasa z dřevěných tyčí a luceren však musela být zrušena, protože led se neustále posunuje a zvedá, takže rozhází a rozbije všechno, co je na jeho povrchu.

Při pohřebním obřadu sněžilo. Vanul prudký vítr, jak je tomu v téhle Bohem opuštěné arktické pustině neustále. Kousek severně od pohřebiště se zvedaly příkré černé útesy, stejně nedostupné jako hory na Měsíci. Lucerny zažehnuté na Erebu a na Terroru byly ve sněhové vánici viditelné jen jako téměř neznatelná záře. Mezi rychle se pohybujícími mračny se občas objevil kousíček chladného měsíce, ale i toto slabé a bledé měsíční světlo se rychle ztrácelo ve sněhu a ve tmě. Dobrý Bože, tohle je skutečně stygicky pochmurná země.

Několik nejsilnějších mužů z Terroru se dalo do práce prakticky ihned po Torringtonově smrti a pracovalo téměř bez přestání; krumpáči a rýči mu kopali hrob - o předepsané hloubce půl druhého metru, jak nařídil sir John. Díru, kterou vykopali, museli hloubit v ledu a na kost promrzlé kamenité zemi, a stačil jediný pohled, abych pochopil, jakou dřinu si její příprava vyžádala. Vlajka byla odstraněna a rakev byla opatrně, s téměř velebnou úctou, spuštěna do úzké jámy. Víko rakve okamžitě pokrýl sníh a třpytil se v záři našich několika luceren. Nějaký muž, jeden z Crozierových důstojníků, postavil k hlavě hrobu dřevěnou náhrobní desku, kterou do zmrzlého šterku zatloukl několika údery obrovské dřevěné palice jakýsi obří lodník.

Na desce byla pečlivě vyřezána následující slova:

ZASVĚCENO  
PAMÁTCE  
JOHNA TORRINGTONA  
KTERÝ SE ROZLOUČIL  
S TÍMTO ŽIVOTEM  
1. LEDNA 1846  
NA PALUBĚ  
LODI JEJÍHO VELIČENSTVA TERROR  
VE VĚKU 20 LET

Sir John řídil pohřební obřad a pronesl smuteční řeč. Trvalo to dost dlouho a tiché monotónní mumlání jeho mírného hlasu přerušoval pouze vítr a dusání nohou, jak kolemstojící muži podupávali, aby jim neomrzly prsty. Přiznávám, že jsem ze smuteční řeči sira Johna mnoho neslyšel - bránil mi v tom skučící vítr i mé vlastní roztoulané myšlenky, depresivně ovlivněné osamělostí toho místa, vzpomínkami na tělo v pruhované košili a se svázanými údý, které bylo právě spuštěno do té studené jámy, a ze všeho nejvíc věčnou černí útesů nad šterkovou šíjí.

4. ledna 1846

Máme dalšího mrtvého.

Je jím jeden z našich vlastních lidí tady na Erebu, pětadvacetiletý John Hartnell námořník první třídy. Těsně po šesté hodině večerní, jak jsem stále zvyklý počítat čas, právě když se na řetězech spouštěly stoly, aby mohli muži zasednout k večeři, Hartnell zavrával, padl na svého bratra Thomase, zhroutil se k zemi, začal vykašlávat krev a v pěti minutách byl mrtev. Lodní lékař Stanley a já jsme byli u něj, když umíral v uvolněné části předového prostoru v mezipalubí, který užíváme jako marodku.

Tahle smrt nás ohromila. Hartnell nevykazoval žádné symptomy kurdějí ani souchotin. Korvetní kapitán Fitzjames tam byl s námi a nedokázal zakrýt nevěřicný úžas. Potřebovali jsme okamžitě zjistit, zda nejde o nějakou morovou ránu nebo počátek epidemie kurdějí, která by mohla zachvátit celou posádku. Na místě bylo proto rozhodnuto, dokud byly závěsy ještě zatažené a než někdo přišel přichystat Johna Hartnella do rakve, že provedeme posmrtné ohledání mrtvého.

Sklidili jsme věci ze stolu na marodce, své počínání jsme ještě víc zamaskovali tím, že jsme mezi sebe a nepokojně přecházející muže přistrčili několik beden, co nejtěsněji jsme kolem svého pracoviště zatáhli závěsy a já jsem si došel pro nástroje. Stanley, přestože má funkci hlavního lodního lékaře, navrhl, abych se práce ujal já, protože jsem studoval anatomii. Provedl jsem počáteční řez a začal jsem.

Okamžitě jsem si uvědomil, že jsem použil řez tvaru převráceného Y, který jsem měl ve zvyku používat, když jsem se cvičil na mrtvolách a měl jsem naspěch. Namísto běžnějšího normálního Y, u něhož jsou obě křídla řezu vedena od ramen a setkávají se těsně pod prsní kostí, v mém převráceném řezu začínala obě křídla Y kousek od kyčlí a setkávala se u Hartnellova pupku. Stanley to okomentoval a uvedl mě trochu do rozpaků.

"Takhle je to rychlejší," vysvětlil jsem tiše svému kolegovi lékaři. "Musíme to provést co nejrychleji - muži se velice neradi smírují s představou, že někdo otevírá těla jejich kolegů z posádky."

Doktor Stanley přikývl a já jsem pokračoval. Jakoby na potvrzení mých slov začal v tu chvíli Hartnellův mladší bratr Thomas hned za závěsem křičet a ječet. Na rozdíl od Torringtonova pomalého umírání na Terroru, které dalo zbytku posádky čas přivyknout myšlence na jeho smrt, rozdělit si jeho věci a připravit dopisy pro jeho matku, náhlé zhroucení a smrt Johna Hartnella našimi muži otřásl. Nikomu z nich se nezamlouvala představa, že lodní lékaři rozřezávají jeho tělo. Jen tělesné proporce, hodnost a chování korvetního kapitána Fitzjamese nyní stály mezi rozezleným bratrem, zmatenými námořníky a naší marodkou. Podle toho, co jsem slyšel, kamarádi mladšího Hartnella, podpoření

Fitzjamesovou přítomností, ho drželi zpět, když ale můj skalpel projížděl tkání a můj nůž a roztahovač žeber otevíral mrtvolu k prozkoumání, doléhalo ke mně z pouhých několika metrů za závěsem zlostné mumlání a hučení. Nejprve jsem vyjmul Hartnellovo srdce, které jsem vyřízl i s částí průdušnice. Zvedl jsem je ke světlu lucerny a Stanley je ode mne vzal a špinavým hadrem z něj otřel krev. Oba jsme si je prohlédli. Vypadalo zcela normálně - nebyly na něm žádné viditelné známky choroby. Stanley přidržel zmíněný orgán těsně u světla a já jsem rozřízl nejprve pravou a pak i levou komoru. Odchlípl jsem stranou tuhý sval a oba jsme se Stanleyem propátrali chlopně. Zdály se být zdravé. Vrátil jsem Hartnellovo srdce zpět do břišní dutiny a rychlými řezy skalpelu jsem rozpitval spodní část námořnickových plic.

"Tady je to," ozval se Stanley.

Přikývl jsem. Byly tam zjevné známky zajizvení i další příznaky souchotin, jakož i důkazy toho, že námořník přednedávnem prodělal zápal plic. John Hartnell stejně jako John Torrington trpěl tuberkulózou, jenže tenhle starší, silnější - a podle Stanleye drsnější a hlasitější se projevující - námořník symptomy své choroby tajil, možná i sám před sebou. Až do dnešního dne, kdy se zhroutil a zemřel jen pár minut před tím, co měl dostat své solené vepřové.

Pak jsem vyřízl a vytáhl játra, přidržel jsem je pod lampou a oba jsme se Stanleyem usoudili, že vidíme dostatečně průkazné potvrzení souchotin, jakož i příznaky toho, že byl Hartnell příliš dlouho příliš těžkým pijákem.

Pouhých pár metrů od nás, na opačné straně závěsu, Hartnellův bratr Thomas vztekle hulákal a zpátky ho držel jen přísný štekavý hlas korvetního kapitána Fitzjamese. Z hlasů, které k nám doléhaly, jsem poznal, že se do uklidňování a krocení davu námořníků zapojilo i několik dalších důstojníků - poručík Gore, poručíci Le Vesconte a Fairholme a dokonce i druhý palubní důstojník Des Voeux.

"Myslíte, že už jsme viděli dost?" šeptl Stanley.

Znovu jsem přikývl. Na těle, na obličejích, v ústech ani na vnitřních orgánech jsme nenašli žádné známky kurdějí. Přestože zůstávalo záhadou, jak mohly souchotiny, zápal plic nebo kombinace obou těchto chorob robustního a silného námořníka tak rychle zabít, přinejmenším bylo zřejmé, že se nemusíme obávat žádné nakažlivé choroby.

Hluk přicházející z ubikace posádky byl čím dál hlasitější, takže jsem rychle vhodil vzorky plic, játra i další orgány zpět do břišní dutiny k srdci, přičemž jsem se nesnažil vrátit je na původní místo, ale jen jsem je víceméně vepchal, kam to šlo, a pak jsem zhruba vrátil na místo Hartnellovu prsní kost. (Až později jsem si uvědomil, že jsem ji položil vzhůru nohama.) Hlavní lékař Stanley pak řez ve tvaru obráceného Y uzavřel; použil velkou jehlu a silnou plachtovou nit a zastehoval ho rychlými zručnými pohyby, na jaké by mohl být pyšný kterýkoli plachtař.

Za další minutu už jsme měli Hartnella znovu oblečeného - začínala nám dělat problémy nastupující posmrtná ztuhlost - a odhrnuli jsme závěs stranou. Stanley - který má hlubší a zvučnější hlas než já - ujistil Hartnellova bratra i ostatní muže, že už nám zbývá jen tělo jejich bývalého kamaráda umýt, aby ho mohli připravit k pohřbu.

6. ledna 1846

Z nějakého důvodu na mne tento pohřební obřad zapůsobil ještě hůř než první. Opět jsme kráčeli slavnostním průvodem od lodi - tentokrát to byla záležitost pouze Erebu a jeho posádky, i když se k nám z Terroru připojili doktor McDonald, lodní lékař Peddie a kapitán Crozier.

Opět stejná vlajkou překrytá rakev - muži Hartnella od pasu nahoru oblékli do tří vrstev šatstva, včetně nejlepší košile jeho bratra Thomase, nahou spodní část těla mu ale jen zabalili do rubáše; horní polovinu rakve nechali několik hodin otevřenou na černě vyzdobené narodce v mezipalubě a teprve pak rakev zatloukli hřeby a připravili k obřadu. Opět následovala pomalá jízda saní ze zamrzlého moře na zamrzlý břeh, lucerny poskakovaly v černé tmě, přestože tentokrát byla polední obloha posetá hvězdami a nesněžilo. Námořní pěchota měla práci, protože se v naší blízkosti objevili tři zvědavě čenichající velcí bílí medvědi, kteří se jako bílé přízraky vynořili mezi ledovými krami, a muži na ně museli vypálit z mušket, aby je odehnali - jednoho medvěda při tom nepochybně zranili na boku.

Opět smuteční projev sira Johna - i když tentokrát kratší, protože Hartnell nebyl tak oblíbený jako mladý Torrington - a opět jsme se sami vraceli přes praskající, vrzající a sténající led, tentokrát jsme kráčeli pod hvězdami tančícími v chladu a za zády nám zněl jen pomalu utichající skřípot lopat a krumpáčů plnicích zmrzlou hlinou novou jámu vedle Torringtonova úhledně upraveného hrobu.

Možná právě ta černá skalní stěna tyčící se nad celým okolím při tomhle druhém pohřbu zavraždila mou odvahu.

Přestože jsem si tentokrát úmyslně stoupl zády k útesu a blíž siru Johnovi, abych lépe slyšel slova naděje a útěchy, neustále jsem si byl vědom přítomnosti té studené, černé, kolmé, bezživotné a temné masy necitelného kamene za svými zády - připadala mi jako brána do oné země, z níž se ještě nikdy žádný člověk nevrátil. V porovnání s chladnou realitou toho jednotvárného černého kamene měla i soucitná a zanícená slova sira Johna pramálo účinek.

Morálka na obou lodích je velice mizerná. Ještě neuplynul ani jeden plný týden nového roku a už zemřeli dva členové naší výpravy. My čtyři lékaři jsme se dohodli, že se zítra sejdeme na soukromé schůzce - v tesařském skladišti na dolní palubě Erebu - a promluvíme si o tom, co udělat, abychom se vyvarovali dalších úmrtí na této zdá se prokleté expedici. Na náhrobní desce druhého hrobu stojí:

ZASVĚCENO PAMÁTCE  
JOHNA HARTNELLA  
NÁMOŘNÍKA PRVNÍ TŘÍDY  
Z LODI JEJÍHO VELIČENSTVA EREBUS  
ZEMŘEL 4. LEDNA 1846  
VE VĚKU 25 LET  
"TAKTO PRAVÍ HOSPODIN ZÁSTUPŮ:

PŘILOŽTE SRDCE SVÉ K CESTÁM SVÝM"  
AGGEUS, I., 7.

Vítr za uplynulou hodinu zesílil, je téměř půlnoc a většina lamp tady v mezípalubí Erebu už je zhasnutá. Naslouchám vytí větru a myslím na ty dvě chladné nízké hromádky nasypaného kamení tam venku na černé větrné šíji, myslím na mrtvé muže v těch dvou studených jámách, myslím na jednotvárnou černou skalní stěnu a umím si představit kanonádu sněhových krupek, které už nyní pracují na tom, aby smazaly písmo na dřevěných náhrobních deskách.

7

FRANKLIN

70°03'29" s.š., 98°20' z.d.

Přibližně 45 kilometrů severoseverozápadně

od země krále Williama, 3. září 1846

K

apitán sir John Franklin jen málokdy cítil takové sebeuspokojení. Minulá zima, kterou strávili v ledu u Beecheyova ostrova, stovky kilometrů severovýchodně od své současné polohy, byla v mnoha směrech nepříjemná - jak byl bez váhání ochoten přiznat sám sobě či komukoli sobě rovnému, přestože na této expedici nikoho sobě rovného neměl. Smrt tří členů expedice, nejprve Torringtona a Hartnella na samém začátku ledna a později vojína Williama Braineho z královské námořní pěchoty, který zemřel třetího dubna rovněž na souchotiny a zápal plic jako předchozí dva, všemi otřásla. Franklin si nevzpomínal na žádnou jinou námořní expedici, která by v tak rané fázi své pouti ztratila z přirozených příčin tři muže.

A právě Franklin osobně vybral nápis na náhrobní desku dvaatřicetiletého vojína Braineho - "Vyvolte sobě dnes, komu byste sloužili," Jozue, kap. XXIV, 15 -, a po krátkou dobu tato slova působila spíše dojmem výzvy nespokojeným posádkám Erebu a Terroru, které sice ještě nebyly na samém prahu vzpoury, ale také už od něj nebyly příliš daleko, než jako poselství neexistujícím kolemjdoucím, mýjejícím osamělé hroby Braineho, Hartnella a Torringtona na té strašlivě kose pokryté štěrkem a ledem.

Po Hartnellově smrti se nicméně všichni čtyři lékaři sešli a po poradě dospěli k názoru, že počínající kurděje možná oslabují tělesnou odolnost mužů a umožňují šíření zápalu plic a zhoršování takových vrozených vad, jako jsou souchotiny, až po hrozící smrt. Lékaři Stanley, Goodsir, Peddie a McDonald siru Johnovi doporučili, aby změnil složení stravy mužstva. Od nynějška měli dostávat pokud možno čerstvé potraviny (přestože v téhle temné zimě prakticky žádné nebylo možno získat, když nepočítáme polární medvědy - a navíc bylo zjištěno, že konzumace jater této velké těžkopádné šelmy může mít z jakýchsi neznámých důvodů smrtící následky), a pro případ, že se nepodaří opatřit čerstvé maso a zeleninu, měly být omezeny přiděly mezi mužstvem oblíbeného soleného vepřového a hovězího či nasoleného ptačího masa a častěji se měly podávat konzervované potraviny - zeleninové polévky a podobná jídla. Sir John s doporučením lékařů souhlasil a nařídil změnu jídelníčku na obou lodích, takže se minimálně polovina jídel připravovala ze zásob konzervovaných potravin. Zdálo se, že to zabralo. Žádní další muži nezemřeli ani vážně ne onemocněli - od smrti vojína Braineho na počátku dubna až do konce května 1846, kdy byly obě lodě osvobozeny z ledového zajetí v přístavišti Beecheyova ostrova.

Poté se ledy rychle rozlámaly a Franklin pod plachtami i s pomocí páry vyrazil na jihozápad trasou, kterou mu vybrali oba zkušenější ladařští mistři; uháněl, jak s oblibou říkali kapitáni jeho generace, jako by mu za zadkem hořela koudel. S návratem slunečního světla a volné hladiny se znovu objevila i hojnost zvířat, ptactva a obyvatel moře. Za těch dlouhých a vleklých arktických letních dnů, kdy slunce zůstává nad obzorem téměř do půlnoci a teplota někdy stoupá až nad bod mrazu, byla obloha zaplněná stěhovavými ptáky. Franklin sám dokázal rozeznat buňáky od čírek, kajky od malých alek a čilé drobné papuchalky od všech ostatních. Stále se rozšiřující pásy volné vody kolem Erebu a Terroru se hemžily velrybami, které by jim záviděl každý americký velrybář, a všude plula hejna tresek, sledů a jiných malých ryb, jakož i velkých běluh a velryb grónských. Muži spustili na vodu velrybářské čluny a rybařili, přičemž často některou z malých velryb zastřelili jen pro zábavu.

Každá lovecká výprava se vrátila s čerstvým úlovkem, který se ještě tentýž večer ocitl na stolech - vozili samozřejmě ptáky, ale také ty zatrachtělé grónské a kroužkované tuleně, které je v zimě nemožné zastřelit či chytit v jejich doupatech, kteří teď ale klidně leželi na otevřeném ledu a byli tak snadným terčem. Mužům se chuť tuleního masa příliš nezamlouvala - bylo příliš mastné a tuhé -, zato tuk těch slizkých zvířat kdovíproč lahodil jejich zimou ochuzeným žaludkům. Stříleli také velké řvoucí mrože, které si mohli prohlížet teleskopy, jak podél pobřeží vyrývají kly z mořského dna ústřice, a některé lovecké čety se vracely s kožešinami a masem bílých polárních lišek. Těžkopádné polární medvědy nechávali muži na pokoji, pokud se nezdálo, že se kolébavě běžící šelmy chystají lidské lovce napadnout nebo je připravit o ulovenou kořist. Maso bílých medvědů v podstatě nikomu nechutnalo a obzvlášť pak ne, když se jim nabízely mnohem chutnější úlovky.

Ve Franklinových rozkazech se našla i jiná možnost: kdyby zjistil, že "je přístupová trasa k jižnímu konci Severozápadní cesty zahrazená ledem nebo jinými překážkami," měl obrátit loď na sever a pokračovat Wellingtonovým kanálem na "otevřené polární moře" - tedy v zásadě plout k severnímu pólu.

Franklin si však počínal stejně, jak byl zvyklý si bez ptaní počínat celý život: řídil se hlavními rozkazy. Tohle druhé arktické léto obě jeho lodě pluly jižně od Devonského ostrova; Franklin vedl Erebus i Terror do neznámých vod ledového archipelagu.

Předchozího léta už se zdálo, že místo nalezení Severozápadní cesty se bude muset spokojit s plavbou k severnímu

pólu. Kapitán sir John Franklin byl důvodně hrdý na svoji dosavadní rychlost a efektivnost. Za zkrácené léto, které měli loňského roku 1845 na plavbu k dispozici - vypluli z Anglie pozdě a z Grónska dokonce ještě později, než měli v plánu -, se mu podařilo v rekordním čase přeplovat Baffinův záliv, proplout Lancasterovým průlivem jižně od Devonského ostrova a pokračovat dál Barrowovou úžinou; další cesta na jih kolem Walkerova mysu však už byla takhle pozdě v srpnu zahrazená ledem. Jeho ladařští mistři ale hlásili otevřenou vodu na severu, kolem západních břehů Devonského ostrova až do Wellingtonova kanálu, takže Franklin se podle záložních rozkazů obrátil na sever, kde doufal, že najde ledem nezatarasenou cestu do otevřeného polárního moře a k severnímu pólu.

Jenže do bájného otevřeného polárního moře žádná volná trasa nevedla. Cestu jim zablokoval Grinnellův poloostrov, který podle vědomostí, jež měli členové Franklinovy expedice k dispozici, klidně mohl být součástí neznámého arktického kontinentu, a přinutil je plout otevřenou vodou na severozápad, pak téměř přímo na západ, dokud nedorazili k západní špičce poloostrova, kde opět záměřili na sever a narazili na neprostupnou masu ledu, která se táhla od Wellingtonova kanálu zdánlivě do nekonečna. Pět dnů plavby podél této vysoké ledové stěny Franklina, Fitzjamese, Croziera i oba ladařské mistry přesvědčilo, že severně od Wellingtonova kanálu žádné otevřené polární moře není. Alespoň toto léto ne.

Zhoršující se ledové podmínky je přinutily obrátit na jih kolem pevninské masy, která byla do té doby známá pouze jako Cornwallisova země, nyní se ale ukázala být Cornwallisovým ostrovem. Kdyby nic jiného, říkal si kapitán sir John Franklin, tuhle otázku jeho expedice zodpověděla.

Nakupené ledové kry toho pozdního léta roku 1845 rychle zamrzaly, a tak Franklin obeplul celý obrovský a pustý Cornwallisův ostrov, znovu vplul do Barrowovy úžiny severně od Walkerova mysu, přesvědčil se, že cesta kolem Walkerova mysu na jih je stále zahrazená - tentokrát už souvislou ledovou pokrývkou -, a vyhledal proto zimní kotviště u Beecheyova ostrova v malém přístavu, který prozkoumal před čtrnácti dny. Franklin věděl, že dorazili právě včas, protože den poté, co zakotvili v mělkých vodách zdejšího přístavu, se poslední otevřené pásy vody v Lancasterově průlivu za nimi uzavřely a pohybující se nahromaděné ledové kry by jakoukoli další plavbu znemožnily. A nebylo zdaleka jisté, zda by i taková mistrovská díla technologie železem zesíleného dubového dřeva, jakými byly Erebus a Terror, zimu tam venku na zamrzlém kanálu přežila.

Ted' ale bylo léto a expedice za sebou měla celé týdny plavby k jihozápadu, během nichž si při každé příležitosti doplňovala zásoby, využívala každého pásu volného moře, vyhledávala každý záblesk otevřené vody, který bylo možno zahlédnout z pozorovatelné výšky na hlavním stěžni, a když bylo třeba, každý den si probíjela a razila cestu ledem.

Erebus plul při rozrážení ledu v čele, jak bylo jeho právem jakožto vlajkové lodi a navíc i logickou povinností jakožto těžšího plavidla s výkonnějším - o pět koňských sil výkonnějším - parním strojem, jenže - kat aby to spral! - dlouhý hřídel k lodnímu šroubu narazil pod vodou na led a ohnul se; nebylo možno ho použít ani zatáhnout zpět do lodi, takže se do čelní pozice přesunul Terror.

A když se ne víc než osmdesát kilometrů na jihu před nimi objevily na dohled ledové břehy Země krále Williama, opustily lodě ochranu, kterou jim skýtal obrovský ostrov na severu - tentýž, který jim znemožnil přímou cestu na jihozápad kolem Walkerova mysu, kam se měli plavit podle obdržených rozkazů, a přinutil je místo toho proplout na jih Peelovým průlivem a pokračovat do oblasti dosud neprozkoumaných úžin. Led na jihu a na západě nyní začínal ožívat a vytvářet znovu téměř jednolitou plochu. Zpomalili a sotva se plazili kupředu. Led byl silnější, ledovce častější, pruhy volné vody užší a vzdálenější od sebe.

Na toto ráno dne 3. září svolal sir John poradu svých kapitánů, nejvyšších důstojníků, strojníků a ladařských mistrů. Všichni zúčastnění se pohodlně vešli do soukromé kajuty sira Johna; zatímco na Terroru tento prostor sloužil jako velká kajuta pro důstojníky a vešla se do něj i knihovna a hudba, celou šíří zádě Erebu zabírala osobní místnost sira Johna Franklina - čtyři metry široká a neuvěřitelných skoro sedm metrů dlouhá. Patřil k ní navíc soukromý "trůn úlevy" v samostatné místnosti na pravoboku. Franklinův soukromý záchodek byl skoro přesně stejně velký jako celá kajuta kapitána Croziera i všech ostatních důstojníků.

Edmund Hoar, stevard sira Johna, prodloužil jídelní stůl, takže se k němu vešli všichni přítomní důstojníci - korvetní kapitán Fitzjames, poručíci Gore, Le Vesconte a Fairholme z Erebu, kapitán Crozier a poručíci Little, Hodgson a Irving z Terroru. Kromě zmíněných osmi důstojníků sedících po obou stranách stolu - sir John seděl v čele poblíž přepážky na pravoboku a vchodu na svou soukromou toaletu - stáli na druhé straně proti němu oba ladařští mistři, pan Blanky z Terroru a pan Reid z Erebu, jakož i oba strojníci, pan Thompson z Crozierovy lodi a pan Gregory z vlajkové lodi. Sir John rovněž požádal jednoho z lékařů, Stanleyho z Erebu, aby se porady zúčastnil. Franklinův stevard přinesl na stůl hroznovou šťávu, sýry a lodní sušenky a přítomní se krátkou chvílí uvolněně bavili, než sir John požádal o klid a zahájil poradu.

###

"Pánové," začal sir John, "všichni nepochybně dobře víte, proč jsme se tady shromáždili. Postup naší expedice v uplynulých dvou měsících byl díky Boží milosti úžasně úspěšný. Beecheyův ostrov jsme nechali téměř šest set kilometrů za sebou. Pozorovatelé i naši průzkumníci na saních stále hlásí pásy otevřené vody daleko na jih a na západ od nás. Možná je pořád v našich silách - dá-li Bůh - doplovat do těchto otevřených vod a proplout Severozápadní cestou ještě tento podzim.

Pokud jsem ale informován, ledu na západ od nás přibývá, a to jak co do množství, tak co do tloušťky. Pan Gregory mi sdělil, že hlavní hřídel Erebu byl poškozen ledem, a přestože můžeme dál pokračovat pod parou, výkonnost vlajkové lodi je narušena. Naše zásoby uhlí se valem zmenšují a už brzy nás čeká další zima. Řečeno jinými slovy, pánové, musíme se dnes rozhodnout, jak a kterým směrem budeme dále postupovat. Myslím, že mohu bez přehánění říct, že na tom, jak rozhodneme, bude záviset úspěch či neúspěch naší expedice."

Následovalo dlouhé ticho.

Sir John pokynul rudovousému ledařskému mistrovi Erebu. "Možná bude užitečné, než vyjádříme své názory a přejdeme k otevřené diskusi, vyslechnout naše ledařské mistry, strojníky a doktora. Pane Reide, buďte tak laskav a informujte ostatní o tom, co jste mi вчера řekl ohledně našich současných a předpokládaných budoucích ledových podmínek."

Reid, který stál na konci stolu na straně, kde seděli zástupci Erebu, si odkašlal. Byl to samotářský chlapík a nutnost promluvit v tak vážené společnosti způsobila, že měl obličej červenější než vousy.

"Sire Johne... pánové... není žádný tajemství, že jsme měli zatr... totiž... obrovský štěstí na ledový podmínky už od května, kdy se naše lodě vyprostily z ledu, takže jsme prvního června vypluli z přístavu u Beecheyova ostrova. Když jsme proplovali úžinami, razili jsme si většinou cestu jen řídkou ledovou kaší. To není žádný problém. V noci - teda v těch pár hodinách tmy, co se jim tady na severu říká noc - jsme rozráželi tenkou ledovou krustu, jakou jsme kolem sebe viděli celej minulej tejden, protože moře je tady pořád skoro zamrzlý, to ale taky není vážnej problém.

Zatím se nám daří vyhejbat se čerstvým ledu, kterej se táhne podél břehů - to už je vážnější věc. Za ním je pevný led, kterej je schopnej roztrhat trup i tak důkladně zpevněný lodi, jako je tahle nebo Terror před náma. Jak ale říkám, pevnému ledu jsme se vyhnuli... zatím."

Reid se potil a evidentně si vyčítal, že mluví příliš dlouho, také si ale uvědomoval, že ještě plně nezodpověděl otázku sira Johna. Pročistil si hrdlo a pokračoval.

"Takže pokud jde o pohyblivej led, sire Johne a ostatní vážený pánové, neměli jsme žádný zvláštní problémy s ledovou tříští, se silnějším unášeným ledem ani s kusama ledovců - tím myslím ty malý ledovce, co se odlamují od doopravdy velkejch ledovejch hor. Dokázali jsme se jim vyhnout, protože jsme vždycky našli široký plavební pásy a otevřenou vodu. Jenže to teď všechno končí, pánové. Noci se začínaj prodlužovat, ledová krusta je na vodě pořád a potkáváme čím dál víc těchhle plovoucích ledovců a nahromaděnejch ledovejch ker. A právě ty hromady ker mně i panu Blankymu dělaj velký starosti."

"A pročpak, pane Reide?" otázal se sir John. Výrazem obličeje dával jasně najevo, že ho diskuse o různých ledových podmínkách jako obvykle nudí. Pro sira Johna byl led prostě jen led - něco, co je třeba prorazit, obeplout a překonat.

"Kvůli sněhu, sire Johne," vysvětloval Reid. "Kvůli tomu hlubokému sněhu, co na nich leží, pane, a kvůli stopám po přílivu na stranách. To vždycky znamená, že je před náma starý ledový pole, pane, pole hustě namačkanejch ker, a jestli do takovýh vjedeme, zamrzeme v něm. Kam až vidíme na jih a na západ, pane, nebo kam se dostanou průzkumníci na saních, všude je jedno velký ledový pole, až snad na jedinej kousíček otevřený vody daleko na jihu od Země krále Williama."

"Severozápadní cesta," hlesl tiše korvetní kapitán Fitzjames.

"Možná," přikývl sir John. "Velice pravděpodobně. Abychom se tam ale dostali, budeme muset překonat víc než sto padesát kilometrů nahromaděného ledového pole - možná dokonce až tři sta kilometrů. Slyšel jsem, že ledařský mistr z Terroru má teorii, která vysvětluje, proč se podmínky na západ od nás zhoršují. Pane Blanky?"

Thomas Blanky se nezačervenal. Hlas starého ledařského mistra byl strohým a odměřeným rachotem slabik, připomínajícím palbu z mušket.

"Pokud vplujeme do toho ledového pole, je to naše smrt. Už teď jsme se odvážili až moc daleko. Faktem je, že od té doby, co jsme propulili Peelovým průlivem, ocitli jsme se v ledovém proudu tak silném, že silnější severně od Baffinova zálivu nenajdete, a ještě se každým dnem zhoršuje."

"Jak je to možné, pane Blanky?" zeptal se korvetní kapitán Fitzjames. Jeho sebevědomý hlas zněl nepatrně šišlavě. "I když je už pozdní léto, domnívám se, že bychom měli mít otevřené plavební pruhy, dokud moře skutečně nezamrzne, a v blízkosti nějaké pevniny, řekněme jihozápadně od poloostrova Země krále Williama, bychom měli mít nezamrzlou vodu ještě měsíc nebo i déle."

Ledařský mistr Blanky zavrtěl hlavou. "Ne. Tohle není ledová krusta ani ledová kaše, pánové, to, na co se díváme, je pole ledových ker. Připlouvají sem dolů ze severozápadu. Představte si řadu obrovských ledovců - ze kterých se odštěpují malé ledovce a ochlazují moře na stovky kilometrů, když plují na jih. Zatím jsme před nimi byli chráněni, to je všechno."

"Chráněni čím?" zajímal se poručík Gore, pozoruhodně pohledný a příjemně působící důstojník.

Odpověděl mu kapitán Crozier, který kývnutím naznačil Blankymu, že může poodstoupit stranou. "Všemi těmi ostrovy, co jsme měli na západ od sebe, když jsme pluli na jih, Grahame," vysvětloval Ir. "Stejně jako jsme před rokem zjistili, že Cornwallisova země je ostrov, víme teď, že Země prince Waleského je ve skutečnosti Ostrov prince Waleského. Jeho pevninská masa zadržovala plnou sílu ledového proudu, dokud jsme se nevynořili z Peelova průlivu. Teď už vidíme, že je to velké pole ledových ker, které je hnáno na jih mezi ostrovy, jež se tam nahoře severozápadně od nás pravděpodobně nacházejí, a dostane se možná až ke kontinentální pevnině. Pokud je tam dole na jihu ještě při pobřeží nějaká otevřená voda, dlouho nevydrží. A my taky ne, budeme-li pokračovat dál a pokusíme-li se přezimovat na otevřeném ledovém poli."

"To je jeden názor," ujal se slova sir John. "A my vám za něj děkujeme, Francisi. Teď ale musíme rozhodnout o svém dalším postupu. Ano... Jamesi?"

Korvetní kapitán Fitzjames vypadal, jako ostatně skoro vždycky, uvolněně a sebevědomě. Během expedice dokonce několik kilogramů přibral, takže se zdálo, že knoflíky jeho uniformy každou chvíli ulétnou. Tváře měl zrudovělé a světlé vlasy mu kolem hlavy splyvaly v delších kudrnách, než jaké nosil v Anglii. Usmál se na všechny přítomné.

"Sire Johne, souhlasím s kapitánem Crozierem, že kdybychom uvázli v tom ledovém poli, které je před námi, bylo by to velice nešťastné, nedomnívám se ale, že bychom tak skončili, kdybychom pokračovali v plavbě. Myslím, že je nezbytně nutné, abychom se dostali co nejdál na jih - buď abychom dopluli do otevřených vod a dosáhli tak svého cíle, totiž

nalezení Severozápadní cesty, což se nám podle mého názoru ještě před příchodem zimy podaří, nebo prostě proto, abychom poblíž pobřeží našli bezpečnější vody, možná dokonce i přístav, kde bychom mohli přezimovat v relativním pohodlí, v jakém jsme přezívali u Beecheyova ostrova. Přinejmenším víme z předchozích expedic sira Johna po pevnině i z dřívějších námořních expedic, že v blízkosti pobřeží zůstává většinou moře mnohem déle nezamrzlé díky teplejší vodě, která do něj přitéká z řek."

"A co když zamíříme na jihozápad a nedoplujeme ani do otevřených vod, ani k pobřeží?" zeptal se tiše Crozier.

Fitzjames otázku odbyl pohrdavým mávnutím ruky. "Alespoň budeme blíž svému cíli, až přijde příští jarní tání. Jakou máme jinou možnost, Francisi? Nechcete přece vážně navrhnout, abychom se úžinou vrátili k Beecheyovu ostrovu nebo se pokusili stáhnout zpět až do Baffinova zálivu?"

Crozier zavrtěl hlavou. "Teď zrovna můžeme stejně snadno jako na západ od Země krále Williama plout východně od ní - dokonce snáz, protože od pozorovatelů a průzkumníků víme, že na východ od nás je ještě spousta otevřené vody."

"Plout východně od Země krále Williama?" opakoval sir John nevěřícím tónem. "To by byla slepá ulička, Francisi. Byli bychom chráněni poloostrovem, to ano, ale zamrzli bychom stovky kilometrů východně odtud v dlouhé zátocě, která by příští jaro ani nemusela roztát."

"Pokud ovšem..." nadechl se Crozier a podíval se kolem stolu, "pokud Země krále Williama není také ostrov. V tom případě bychom měli před ledovými krami připlouvajícími od severozápadu stejnou ochranu, jakou nám v posledním měsíci plavby poskytoval Ostrov prince Waleského. Bylo by také pravděpodobné, že otevřené vody na východní straně Země krále Williama dosahují téměř až k pobřeží, takže bychom se několik dalších týdnů mohli plavit západně v teplejších vodách a možná i najít dokonalý přístav - třeba v ústí nějaké řeky - pro případ, že budeme muset na ledu strávit druhou zimu."

V místnosti na dlouhou dobu zavládlo ticho.

Le Vesconte, poručík z Erebu, si odkašlal. "Vy tedy věříte v teorie toho excentrického doktora Kinga," pronesl tiše.

Crozier se zamačkal. Věděl, že teorie doktora Richarda Kinga, který dokonce ani nebyl námořním důstojníkem, ale pouhým civilistou, jsou neoblíbené a zavrhané, a to především z toho důvodu, že podle Kingova názoru - velice hlasitě proklamovaného - jsou takovéto velké námořní expedice, jakou vede sir John, pošetilé, nebezpečné a absurdně nákladné. King se na základě vlastní kartografické činnosti i zkušeností z Backovy pevninské expedice, konané před mnoha lety, domníval, že Země krále Williama je ostrov, zatímco Boothia, údajný ostrov ještě dál na východ od nich, je ve skutečnosti dlouhý poloostrov. Tvrdil, že nejsnazším a nejbezpečnějším způsobem, jak najít Severozápadní cestu, je vysílat ze severní Kanady po souši malé výpravy, jež podél teplejších pobřežních vod zamíří na západ, protože statisíce čtverečních kilometrů moře dál na sever je nebezpečným labyrintem ostrovů a ledových proudů, který je schopen pohltit tisícovku Erebu a Terrorů. Crozier věděl, že v knihovně Erebu je výtisk Kingovy kontroverzní knihy - vypůjčil si ji totiž, přečetl ji a stále ještě ji měl ve své kajutě na Terroru. Také ale věděl, že je jediným členem expedice, který ji četl nebo který ji číst bude.

"Ne," odpověděl teď, "nehlásím se ke Kingovým teoriím, uvádím pouze silně pravděpodobnou možnost. Podívejte, domnívali jsme se, že Cornwallisova země je obrovská, že je možná součástí arktického kontinentu, ale obepluli jsme ji za několik dní. Mnozí z nás si mysleli, že Devonský ostrov se táhne dál severozápadním směrem přímo do otevřeného polárního moře, naše dvě lodě ale našly jeho západní konec a viděli jsme otevřené kanály vedoucí na sever.

Podle rozkazů, které jsme dostali, jsme měli od Walkerova mysu plout přímo na jihozápad, zjistili jsme ale, že nám přímo v cestě leží Země prince Waleského - a co je ještě důležitější, že je to téměř nepochybně také ostrov. A ten nízký pruh ledu, který jsme zahlédli na východě, když jsme mířili na jih, mohl docela dobře značit zamrzlou úžinu - oddělující Somersetův ostrov od Boothie Felix a dokazující, že se King mýlil, že Boothia není poloostrov, nepřetržitě se táhnoucí až na sever k Lancasterovu průlivu."

"Neexistují žádné důkazy, že ta oblast nízkého ledu, kterou jsme spatřili, je úžina," namítl poručík Gore. "Logičtější je považovat ji za nízko ležící zledovatělou šíji, jakou jsme viděli na Beecheyově ostrově."

"Možná," pokrčil rameny Crozier, "na téhle expedici už jsme se ale přesvědčili, že pevninské masy, které se dosud považovaly za velice rozlehlé nebo vzájemně propojené, jsou ve skutečnosti ostrovy. Navrhují, abychom nabrali kurz zpět, vyhnuli se tomu ledovému poli na jihozápadě, pluli na východ a pak na jih podle východního pobřeží země, která docela dobře může být Ostrovem krále Williama. Přinejmenším budeme chráněni před tím... plovoucím ledovcem, o kterém mluví pan Blanky... a kdyby došlo k nejhoršímu a zjistili jsme, že je to dlouhá a úzká zátoka, je velice pravděpodobné, že příští léto bychom mohli opět vyplout na sever kolem Země krále Williama a bez jakékoli újmy se vrátit přímo sem."

"Až na spálené uhlí a ztracený drahocenný čas," poznamenal korvetní kapitán Fitzjames.

Crozier přikývl.

Sir John si promnul kulaté a hladce vyholené tváře.

Do nastalého ticha promluvil strojník Terroru James Thompson. "Sire Johne, pánové, vzhledem k tomu, že tu padla zmínka o uhelných zásobách lodí, chtěl bych uvést, že pokud jde o naše palivo, velice, ale skutečně velice rychle se blížíme - a to myslím zcela doslovně - ke kritickému bodu, za nímž už nebude návratu. Jen za poslední týden, když jsme své parní stroje používali k prorážení cesty okrajovou oblastí toho ledového pole, jsme spotřebovali víc než čtvrtinu zbývajících zásob uhlí. Zbývá nám teď něco málo přes padesát procent původního nákladu... to jsou necelé dva týdny normální plavby pod parou, ale pouhých pár dnů, budeme-li si prorážet cestu ledem, jako jsme to dělali teď. A kdybychom zamrzli přes další zimu, většinu těchto zásob spálíme jen na vytápění lodí."

"Vždycky můžeme vyslat na břeh oddíl, který porazí pár stromů, abychom mohli topit dřevem," minil poručík Edward Little, sedící po Crozierově levici.

V příštím okamžiku se všichni muži v kajutě s výjimkou sira Johna srdečně rozchechtali. Bylo to vítané zmírnění napjaté

atmosféry. Sir John si možná vzpomínal na své první pozemní expedice do severních pobřežních oblastí, které nyní ležely jižně od nich. Pevninská tundra se táhla do vzdálenosti patnácti set pustých kilometrů na jih od pobřeží, než jste zahlédli první strom či vzrostlý keř.

"Je tu jedna možnost, jak maximalizovat vzdálenost, kterou můžeme pod parou urazit," ozval se tiše Crozier do uvolněnějšího ticha, když smích dozněl. Všichni přítomní se otočili ke kapitánovi Terroru.

"Přemístíme celou posádku a všechno uhlí z Erebu na Terror a vyrazíme plnou rychlostí," pokračoval Crozier. "Bud' ledovým polem na jihozápad, nebo prozkoumat vody podél východního pobřeží Země či ostrova krále Williama."

"Všechno na jednu kartu," zahučel ledařský mistr Blanky do nyní ohromeného ticha. "Jo, to zní logicky."

Sir John byl schopen pouze ohromeně zamrkat. Když konečně našel hlas, znělo to stále nevěřičně, jako by Crozier už podruhé přišel s vtípem, který byl nad jeho chápání. "Opustit vlajkovou loď?" hlesl konečně. "Opustit Erebus?"

Rozhlédl se kolem stolu, jako by chtěl ostatní důstojníky přimět, aby si prohlédli jeho kajutu a tím nastolený návrh jednou provždy smetli ze stolu - pažení lemované policemi a knihami, křišťálové a porcelánové nádoby na stole, tři Prestonovy patentní světlíky zasazené do stropu, jimiž do kajuty proudilo syté světlo pozdního léta.

"Opustit Erebus, Francisi?" zeptal se znovu, tentokrát silnějším hlasem, přitom však tónem někoho, kdo chce vysvětlit poněkud nepochopitelný vtíp.

Crozier přikývl. "Hlavní hřidel je ohnutý, pane. Váš vlastní strojník, pan Gregory, nám řekl, že ho nelze opravit ani zatáhnout zpět do lodi jinde, než v suchém doku. Rozhodně to nepůjde v poli ledových ker. Jen se to ještě zhorší. Se dvěma loděmi máme, pokud si budeme razit cestu ledovým polem, uhlí jen na pár dnů nebo maximálně na týden. Když se nám to nepodaří, všichni - na obou lodích - tady zamrzeme. Pokud zůstaneme v ledu na otevřeném moři západně od Země krále Williama, nemáme tušení, kam proud ten led, v němž budeme trčet, odnese. Existuje dost velká pravděpodobnost, že nás vyhodí na mělčiny, které se táhnou podél závětrného břehu. A to by znamenalo zkázu i tak skvělých lodí, jako jsou ty naše." Crozier ukázal hlavou na celou místnost i nahoru ke světlíkům.

"Soustředíme-li ale všechny zásoby uhlí do méně poškozené lodi," pokračoval Crozier, "a zejména budeme-li mít štěstí a najdeme na východní straně Země krále Williama otevřenou vodu, budeme mít víc než měsíční zásobu paliva na to, abychom mohli maximální rychlostí pod parou plout západně podél pobřeží. Museli bychom obětovat Erebus, ale mohli bychom dosáhnout - ne, dosáhneme - Mysu obratu a dalších známých orientačních bodů podél pobřeží do týdne. Proplujeme Severozápadní cestou do otevřeného Pacifiku ještě letos, ne až příští rok."

"Opustit Erebus?" prohlásil znovu sir John. Neznělo to podrážděně ani rozhněvaně, číselo z toho jen ohromení absurditou toho nápadu, o němž se tu mluvilo.

"Podmínky na Terroru by byly velice stísněné," poznamenal korvetní kapitán Fitzjames. Zdálo se, že o předloženém návrhu vážně uvažuje.

Kapitán sir John se otočil doprava a upřeně se na svého oblíbeného důstojníka zadíval. V obličejí se mu pomalu objevoval chladný úsměv člověka, který nejen že úmyslně nebyl zasvěcen do nějakého žertu, ale navíc zjišťuje, že je pravděpodobně jeho terčem.

"Těsno by tam bylo, ale měsíc nebo dva by se to dalo vydržet," odpověděl Crozier. "Pan Honey od nás a váš tesař pan Weekes dohlédnou na zbourání vnitřních přepážek - všechny důstojnické ubikace budou zrušeny s výjimkou velké kajuty, kterou si může na Terroru pro sebe zabrat sir John, a možná důstojnické jídelny. Tak získáme dostatek místa, dokonce i na další rok nebo víc na ledu. Když nic jiného, mají tyhle staré ostřelovací lodě v mezpalubí spoustu prostoru."

"Trvalo by dost dlouho, než bychom přenesli uhlí a lodní zásoby," ozval se Le Vesconte.

Crozier znovu přikývl. "Požádal jsem svého hospodáře, pana Helpmana, aby zpracoval předběžný výpočet. Asi si vzpomínáte, že pan Goldner, který pro expedici dodával konzervované potraviny, většinu svého zboží doručil teprve necelých osmačtyřicet hodin před vyplutím, takže jsme museli sklady obou lodí do značné míry přeorganizovat. Udělali jsme to, abychom stihli datum vyplutí. Pan Helpman odhaduje, že budou-li obě posádky pracovat setrvale a spát vždycky jen polovinu hlídky, všechno, co se vejde na jednu loď, může být na Terror přestěhováno za necelé tři dny. Budeme pár týdnů namačkaní jako sardinky, ale bude to, jako bychom vyráželi na novou expedici - s plnou zásobou uhlí, s potravinami na další rok a s lodí v plně funkčním a provozuschopném stavu."

"Všechno na jednu kartu," opakoval ledařský mistr Blanky.

Sir John zavrtěl hlavou a uchechtl se, jako by konečně měl toho podivného žertu dost. "Nu, Francisi, je to velice... zajímavá... spekulace, ale Erebus samozřejmě neopustíme. A Terror také ne, kdyby snad vaše loď utrpěla nějakou drobnou nehodu. Tak tedy, jediné, co jsem dnes u tohoto stolu neslyšel, je návrh vrátit se do Baffinova zálivu.

Předpokládám tedy správně, že tuto variantu nikdo nenavrhuje?"

V kajutě zavládl ticho. Shora se ozývalo skřípění a škrábání, jak námořníci už podruhé toho dne drhli palubu pemzou.

"Tak tedy dobrá, je rozhodnuto," prohlásil sir John. "Budeme pokračovat kupředu. Nejen že nám to ukládají naše rozkazy, ale jak několik z vás, pánové, uvedlo, budeme tím bezpečnější, čím blíže se dostaneme k pobřeží kontinentu, i když je tamější země stejně nehostinná jako na těch hrozných ostrovech, kolem nichž se tady plavíme. Francisi, Jamesi, můžete o našem rozhodnutí informovat své posádky."

Sir John vstal.

Na vteřinu dokázali ostatní kapitáni, důstojníci, ledařští mistři, strojníci i lékař jen ohromeně a nechápavě zírat, pak ale námořní důstojníci rychle vstali, přikývlí a začali obrovskou kajutu sira Johna opouštět.

Když muži procházeli úzkou chodbičkou a s hlasitým dusotem vystupovali po schůdcích na palubu, zatahal lékař Stanley za rukáv korvetního kapitána Fitzjamese.

"Kapitáne, kapitáne," stěžoval si Stanley, "sir John mě vůbec nepustil ke slovu, chtěl jsem ale všechny informovat o stále častějších případech zkažených potravin, které nacházíme mezi konzervovanými zásobami."

Fitzjames se usmál, ale zároveň vyprostil paži z jeho sevření. "Najdeme chvilku na to, abyste to kapitánovi sdělil soukromě, pane Stanleyi."

"Ale já jsem mu to soukromě už řekl," nedal se odbýt malý lékař. "Chtěl jsem informovat i ostatní důstojníky pro případ..."

"Později, pane Stanleyi," přerušil ho korvetní kapitán Fitzjames.

Lékař říkal ještě něco jiného, Crozier už však byl mimo doslech a mával na Johna Lanea, svého loďmistra, aby mu přistavil člun na slunnou zpáteční cestu úzkým pruhem volného moře k Terroru, který byl přídí zaklíněn do silícího pole ledových ker. Z komína čelní lodi se stále valil černý dým.

###

Obě lodě zamířily na jihozápad do pole ledových ker a další čtyři dny pomalu postupovaly kupředu. Terror pátil uhlí marnotratným tempem a využíval parního stroje k tomu, že svou váhu vrhal proti stále silnějšímu nahromaděnému ledu. Záblesky potenciální otevřené vody daleko na jihu zmizely, a to i za slunečných dnů.

Devátého září došlo k náhlému poklesu teploty. Hladina v dlouhé tenké čáře otevřené vody za Erebem plujícím v závěsu se pokryla ledovou krustou a pak zamrzla úplně. Moře kolem nich už se stačilo proměnit v pohupující a zmítající se statickou bílou masu drobných ledovců, větších ledových hor a náhle se tvořících tlakových hřebenů.

Šest dnů zkoušel Franklin každý trik, který měl ve svém arktickém repertoáru - nechal na led před lodí nasypat černý uhelný prach, aby se rychleji rozpouštěl, ve dne i v noci vysílal pracovní čety, které obrovskými ledními pilami rozřezávaly led a blok po bloku ho odnášely stranou, přesouval přítěž, nechával stovku mužů naráz pracovat s dláty, rýči, krumpáči a sochory, zarážel daleko dopředu do silícího ledu přenosné kotvy a rumpály nechával Erebus - který vystřídal v čelní pozici Terror právě posledního dne předtím, než začal led náhle silít - metr po metru přitahovat rumpály. Konečně pak nařídil, aby všichni práce schopní muži vylezli na led, nechal pro všechny natáhnout lana a ty nejsilnější navléknout do saňových strojů a pokoušel se táhnout lodě kupředu za všeobecného proklínání a nadávání po jednom upoceném, ubíjejícím, žaludek svírajícím a páteř lámajícím centimetru za druhým. Stále existuje možnost, sliboval sir John, že pouhých třicet, padesát či sedmdesát kilometrů před nimi je otevřená voda.

Právě tak mohla být ta otevřená voda na povrchu měsíce.

Během prodlužující se noci, dne 15. září 1846, teplota náhle klesla na minus dvacet stupňů Celsia a led začal se sténáním a škrábáním dorážet na trupy obou lodí. Ráno se všichni, kdo vyšli na palubu, mohli na vlastní oči přesvědčit, že moře se všude kolem proměnilo v jednolitou bílou pláň, táhnoucí se až k obzoru. Mezi náhlými sněhovými přeháňkami se Crozierovi i Fitzjamesovi podařilo zaměřit slunce dostatečně přesně, aby mohli stanovit svoji polohu. Oba kapitáni spočítali, že uvázli přibližně na sedmdesáti stupních a pěti minutách severní šířky a devadesáti osmi stupních a dvaceti třech minutách západní délky, nějakých čtyřicet kilometrů od severozápadního pobřeží Ostrova krále Williama nebo snad Země krále Williama - na tom v daném okamžiku pramálo záleželo.

Byli v ledu na otevřeném moři - v plujícím ledovém poli - a bezmocně trčeli přímo v cestě plnému náporu "pohyblivého ledovce" ledařského mistra Blankyho. Led se k nim valil od polárních oblastí na severozápadě až z nepředstavitelných dálek severního pólu. Pokud jim bylo známo, v okruhu sto padesáti kilometrů nebyl přístav, kam by se mohli uchýlit, a i kdyby o nějakém věděli, neměli se tam jak dostat.

Toho dne ve dvě hodiny odpoledne nařídil kapitán sir John Franklin, aby byly ohně pod kotlem Erebu i Terroru utlumeny. Pára byla z obou kotlů upuštěna a měl se udržovat jen takový tlak, aby bylo možno prohánět ohřátou vodu trubkami vytápějícími mezpalubí obou lodí.

Sir John neučinil k mužům žádné oficiální prohlášení. Nebylo třeba. Když toho večera muži na Erebu uléhali do hamaků a Harnell se jako obvykle šeptem modlil za mrtvého bratra, pětaticetiletý námořník Abraham Seeley v hamaku vedle něj zasyčel: "Zapadli jsme po uši do sraček, Tommy, a tvoje modlitby ani modlitby sira Johna nás ven nevytáhnou... nejmenší příštích deset měsíců ne."

8

CROZIER

70°05' s.š., 98°23' z.d.

9. listopadu 1847

U

běhl už jeden rok, dva měsíce a šest dnů od oné památné porady u sira Johna na palubě Erebu a obě lodě jsou dosud zamrzlé v ledu přibližně na stejném místě, na kterém se nacházely onoho zářijového dne roku 1846. Proud od severozápadu sice celou ledovou masu unáší, ale za uplynulý rok točil ledem, ledovci, tlakovými hřebeny i oběma uvězněnými loděmi v pomalých kruzích, takže jejich poloha zůstala téměř stejná; trčí nějakých čtyřicet kilometrů od Země krále Williama a pomalu se otáčejí jako rezivá skvrna na jednom z kovových hudebních kotoučů v důstojnické velké kajutě.

Kapitán Crozier tento listopadový den - či přesněji řečeno ty hodiny temnoty, k nimž kdysi patřilo denní světlo - strávil pátráním po svých zmizelých námořnících Williamu Strongovi a Thomasi Evansovi. Ani jeden z nich už samozřejmě nemá naději a hrozí velké riziko, že ta věc na ledu odnese ještě někoho dalšího, přesto po nich ale pátrají. Nic jiného si kapitán ani posádka neumějí představit.

Čtyři skupiny po pěti mužích - jeden nese dvě lucerny a čtyři jsou připraveni s brokovnicemi nebo mušketami - pátrají ve čtyřhodinových směnách. Jakmile se jeden zmrzlý a rozřesený tým vrátí, vystřídá ho další, který už čeká na palubě v teplém venkovním oblečení, pušky vyčištěné, nabitě a připravené, lucerny naplněné olejem, a pokračuje v prohledávání kvadrantu, který předchozí tým právě opustil. Čtyři týmy procházejí zmrzlým ledu kolem lodi ve stále širších

kruzích a jejich lucerny jsou hlídkám na palubě v ledové mlze a tmě chvíli viditelné, chvíli naopak zastřené ledovými krami a balvany, tlakovými hřebeny či vzdáleností. Kapitán Crozier a námořník s červenou lucernou přecházejí z kvadrantu do kvadrantu, kontrolují všechny týmy a pak se vrací na Terror, dohlédnout na mužstvo a podmínky na palubě. Tak to pokračuje dvanáct hodin.

Při druhém zvonění první psi hlídky - v šest hodin večer - se všechny poslední pátrací skupiny vrací; žádná z nich ztracené muže nenašla, několik námořníků se ale tváří provinile, protože vystřelili ze svých zbraní na vítr vyjící mezi rozeklaným ledem nebo na samotný led, když si nějaký ledový útvar spletli s hrozivě se tyčícím bílým medvědem. Crozier jde poslední a sestupuje za nimi do mezpalubí.

Většina námořníků už odložila mokré oblečení i vysoké boty a zamířila na přední najíst se ke stolům, které byly na řetězech spuštěny od stropu na podlahu, zatímco důstojníci zmizeli v jídelně na zádi. Konečně se na schůdkách objevuje Crozier. Jeho stevard Jopson a první poručík Little k němu spěchají a pomáhají mu vysvléknout ledem obalené vnější oblečení.

"Jste zmrzlý, kapitáne," stará se Jopson. "Kůži máte bílou od omrzlin. Pojdte dozadu do důstojnické jídelny a dejte si večeři, pane."

Crozier vrtí hlavou. "Musím si jít promluvit s kapitánem Fitzjamesem. Edwarde, nepřišel náhodou posel z jeho lodi, zatímco jsem byl venku?"

"Ne, pane," odpovídá Little.

"Najezte se, prosím, kapitáne," naléhá Jopson. Na stevarda je to urostlý chlap a jeho hluboký hlas se mění spíš ve vrčení než kňučení, když kapitána přemlouvá.

Crozier vrtí hlavou. "Buďte tak laskav a zabalte mi pár sušenek, Thomasi. Sním si je cestou k Erebu."

Jopson dává zřetelně najevo nesouhlas s tím pošetilým rozhodnutím, spěchá ale k panu Digglemu, který se pilně otáčí kolem obrovského sporáku. Teď kolem večere panuje v mezpalubí příjemné teplota, největší za celých čtyřadvacet hodin - teplota vystupuje až k nějakým pěti stupňům nad nulou. Na vytápění se v těchto dnech pálí jen velice málo uhlí.

"Kolik mužů chcete jako doprovod, kapitáne?" ptá se Little.

"Ani jednoho, Edwarde. Až se všichni najedí, chci, abyste poslal na led přinejmenším osm skupin na poslední čtyři hodiny pátrání."

"Ale, pane, je to rozumné, abyste..." začne Little, pak se ale zarazí.

Crozier ví, co chtěl Little říct. Vzdálenost mezi Terrorem a Erebem činí jen necelé dva kilometry, jsou to ale osamělé a nebezpečné dva kilometry cesty a jejich překonání někdy zabere několik hodin. Strhne-li se bouře, nebo se prostě zvedne vítr a žene před sebou sníh, mohou se muži ztratit, nebo nedokážou proti vichřici postupovat dál. Crozier sám zakázal, aby se muži vydávali na cestu samotní, a je-li třeba poslat nějakou zprávu, posílá vždy přinejmenším dva a přikazuje jim, aby se při první známce zhoršeného počasí okamžitě vrátili. Když nepočítáme šedesátimetrovou ledovou horu, která se nyní mezi oběma loděmi tyčí a přes kterou často nejsou vidět ani světlice a ohně, je stezka - přestože se z ní téměř denně lopatami shrnuje sníh, aby zůstávala průchodná a relativně plochá - skutečným labyrintem neustále se přesouvajících sněhových kup, ledových tlakových hřebenů, převrácených ledovců a matoucích bludišť ledové tůň. "To je v pořádku, Edwarde," řekne Crozier, "vezmu si kompas."

Poručík Little se usměje, přestože po třech letech tady na severu už je tenhle vtip trochu otřepaný. Lodě jsou uvězněné, alespoň pokud je možno to jejich přístroji zjistit, téměř přesně nad severním magnetickým pólem. Kompas je tu k užítu asi jako proutkařská virgule.

Připojí se k nim poručík Irving. Mladíkovy tváře se lesknou mastí, již si namazal místa, kde omrzliny zanechaly bílé skvrny a kde kůže odumřela a sloupala se. "Kapitáne," vyhrkne Irving udýchaně, "viděl jste tam venku na ledu Mlčenlivou?"

Crozier si sundal z hlavy čepici i šálu a vytřásá si z pota a mlhou zmáčených vlasů led. "Chcete říct, že není v té své noře za marodkou?"

"Ne, pane."

"Díval jste se i jinde v mezpalubí?" Crozierovi dělá největší starost možnost, že když byla většina mužů na hlídce a venku v pátracích skupinách, tropila tu ta eskymácká čarodějka něco, co neměla.

"Ano, pane. Nikde není. Přepotával jsem se a nikdo si nevzpomíná, že by ji viděl od včerejšího večera. Naposledy ji viděli před tím... útokem."

"Byla na palubě, když ta věc napadla vojína Heathera a námořníka Stronga?"

"To nikdo neví, kapitáne. Možné to je. Na palubě byli jen Heather a Strong."

Crozier hlasitě vydechne. Bylo by ironické, pomyslí si, kdyby jejich tajemnou návštěvnici, která se poprvé objevila před šesti měsíci, právě tahle noční mra začala, nakonec odnesl netvor tak úzce spojený s její osobou.

"Prohleďte celou loď, poručíku Irvingu," rozkáže. "Každý koutek a každou skulinu, všechny kajuty, přístěnky a sklady. Podle principu Occamovy břitvy budeme předpokládat, že není-li na palubě, znamená to, že byla... odnesena."

"Rozumím, pane. Mám vybrat tři nebo čtyři muže, aby mi s hledáním pomohli?"

Crozier zavrtí hlavou. "Udělejte to sám, John. Chci, aby všichni ostatní šli ještě před večerkou znova ven na led hledat Stronga a Evanse, a pokud Mlčenlivou nenajdete, vyberte si některou skupinu a přidejte se k ní."

"Rozkaz, pane."

Crozierovi rozhovor připomněl raněného, zamíří tedy přes jídelnu mužstva k marodce. I v těchto temných dnech obvykle večere pozvedne morálku mužstva a od stolů se ozývá hovor a smích, dnes večer ale panuje ticho rušené jen škrábáním lžic o kovové talíře a občasným řihnutím. Muži jsou vyčerpaní, zhroucení sedí na lodních truhlách, které užívají místo židlí, a ke kapitánovi, který se mezi nimi proplétá, se zvedají jen unavené a ochablé tváře.

Crozier zaťuká na dřevěný sloupek vpravo od závěsu marodky a vejde dovnitř.

Lodní lékař Peddie zvedne oči od levého předloktí námořníka první třídy George Canna, které právě sešívá u stolu uprostřed marodky. "Dobrá večer, kapitáne," pozdraví. Cann si ťukne do čela kotníky zdravé ruky.

"Co se stalo, Canne?"

Mladý námořník zabručí. "Hlaveň tý zasraný brokovnice mi vklouzla do rukávu, když jsem šplhal na zasranej ledovej hřeben, a nalepila se mi kurva na kůži, kapitáne, promiňte ty výrazy. Vytáhnu brokovnici ven a je na ní kurva patnáct centimetrů mého masa."

Crozier přikývne a rozhlíží se. Marodka je malá, teď je do ní ale nacpáno šest lůžek. Jedno je prázdné. Na třech spí muži, kteří podle Peddieho a McDonalda pravděpodobně onemocněli kurdějem. Čtvrtý muž, Davey Leys, upírá oči do stropu - už skoro týden je sice při vědomí, ale trpí jakousi zvláštní apatií. Na pátém lůžku leží vojín námořní pěchoty William Heather.

Crozier sejme druhou lampu z háku na přepážce na pravoboku a přidrží světlo nad Heatherem. Námořníkovy oči se lesknou, ale nemrkají, když k nim Crozier lampu přiblíží. Zorničky má zřejmě trvale rozšířené. Hlavu má obalenou obvazem, jímž však už prosakuje krev a šedá hmota.

"Je naživu?" ptá se tiše Crozier.

Peddie přejde k němu a hadrem si utírá zkrvavené ruce. "Je, jakkoli to zní podivně."

"Tam na palubě jsme mu ale viděli mozek. Vidím ho i teď."

Peddie unaveně přikývne. "To se stává. Za jiných okolností by se z toho dokonce i mohl dostat. Byl by z něj samozřejmě idiot, ale místo té chybějící části lebky bych mu mohl přišroubovat kovovou destičku a rodina, pokud nějakou má, by se o něj mohla postarat. Chovat ho jako domácí zvíře. Jenže tady..." Peddie pokrčí rameny. "Dostane ho zápal plic, kurděje nebo podvýživa."

"Za jak dlouho?" chce vědět Crozier. Námořník Cann mezitím vyšel ven za závěs.

"To ví jen bůh," odpovídá Peddie. "Budete ještě pokračovat v pátrání po Evansovi a Strongovi, kapitáne?"

"Ano." Crozier pověsí lucernu zpátky na místo na přepážce poblíž vchodu.

"Nepochybně si uvědomujete," podotkne vyčerpaný lékař, "že mladý Evans ani Strong už nemají sebemenší šanci, zatímco naopak je velice pravděpodobné, že každá pátrací akce přinese nová zranění, další omrzliny, větší riziko amputací - spousta chlapů už přišla o jeden nebo o víc prstů - a dřív nebo později někdo nevyhnutelně propadne panice a někoho jiného zastřelí."

Crozier se na lékaře přísně zadívá. Kdyby s ním takto mluvil některý z jeho důstojníků nebo mužů, nechal by ho zbičovat, kapitán ale bere ohledy na to, že je Peddie civilista a že je vyčerpaný. Doktor McDonald už tři dny a tři noci leží v hamaku s chřipkou a Peddie má celou tu dobu napilno. "Starosti o rizika dalšího pátrání nechte laskavě na mě, pane Peddie. Vy se starejte o to, jak zašít někoho, kdo je takový pitomec, že si při minus padesáti stupních přiloží ke kůži holé železo. A navíc, kdyby ta věc tam venku odnesla někde do noci vás, nechtěl byste, abychom vás hledali?" Peddie se dutě zasměje. "Kdyby mě tenhle konkrétní *Ursus maritimus* odnesl, mohu jen doufat, že u sebe budu mít skalpel. Abych si ho mohl vrazit do oka."

"V tom případě ho raději mějte pořád po ruce, pane Peddie," utrousí Crozier a projde kolem závěsu do nepřírozeného ticha v jídelně mužstva. Jopson už čeká v záři sporáku s horkými sušenkami zabalenými v šátku.

###

Crozier si procházku vychutnává, i když má v tom lezavém mrazu pocit, jako by měl obličej, prsty, chodidla i nohy v jednom ohni. Ví, že je to lepší, než kdyby v nich ztratil všechny cit. A vychutnává si procházku navzdory tomu, že mezi pomalým sténáním a náhlým hlasitým praskotem ledu, který se pod ním i kolem něj v temnotě pohybuje, a neustálým kvílením větru ví naprosto jistě, že ho něco sleduje.

Po dvaceti minutách té dvouhodinové procházky - vlastně to dnes po většinu cesty není ani tak procházka, jako spíš šplhání, lezení po čtyřech a klouzání po zadku, nahoru po svahu tlakového hřebene, přes hřbet a zase dolů - se mraky rozestoupí, objeví se ze tří čtvrtin plný měsíc a ozáří tu fantasmagorickou krajinu. Svítí tak jasně, že se kolem něj vytváří kruh z ledových krystalků, vlastně dva soustředné kruhy, jak si Crozier všimne, přičemž průměr toho vnějšího je tak velký, že pokrývá třetinu východní noční oblohy. Hvězdy žádné nesvítí. Crozier ztlumí plamen lucerny, aby ušetřil olej, a jde dál, špičatým lodním hákem, který si vzal s sebou, zkoumá každou černou skvrnu před sebou, aby se ujistil, že je to stín a ne puklina nebo rozsedlina. Právě došel do oblasti u východní strany ledovce, kde je měsíc zastíněný; ledová hora vrhá na pole ker černý nepravidelný stín do vzdálenosti nějakých čtyř set metrů. Jopson a Little ho přesvědčovali, aby si vzal brokovnici, řekl jim ale, že se mu nechce s ní tahat. Ještě pádnějším důvodem ovšem je, že nevěří, že by mu proti nepříteli, kterého měli ti dva na mysli, byla co platná.

V jistém okamžiku vzácného klidu, kdy všude kolem zavládne ticho rušené jen jeho namáhavým oddechováním, si Crozier náhle vzpomene na podobný pocit, který zažil jako malý chlapec, když se jednoho pozdního zimního večera vracel domů poté, co celé odpoledne strávil v promrzlých kopcích s kamarády. Byl sám a nejprve o překot uháněl ojíňeným vřesem, pak se ale přibližně tři čtvrtě kilometru od domova zastavil. Vzpomíná si, jak tam stál a díval se na osvětlená okna ve vesnici, zatímco z oblohy mizely poslední barvy zimního soumraku a okolní kopce se měnily v nezřetelné černé beztvaré siluety, jež tak mladému chlapci připadaly zcela nepovědomé, až dokonce i jeho vlastní dům, viditelný na okraji vesnice, ztratil ve skomírajícím světle veškerou ostrost a trojrozměrnost. Crozier si vzpomíná, že začalo sněžit; stál o samotě ve tmě za kamennými ovčárnami, věděl, že za svou zpozditost dostane výprask, věděl, že čím později přijde, tím bude výprask horší, a přesto nebyl schopen a ještě ani ochoten vykročit a zamířit ke světlu domova. Vychutnával si tichý zvuk nočního větru a vědomí, že je jediný chlapec - možná jediný člověk - venku ve tmě na zmrzlé trávě větrné louky; noc voněla přicházejícím sněhem a on byl odloučený od osvětlených oken a teplých krbů a jasně si uvědomoval, že je sice z vesnice, ale teď zrovna není její součástí. Byl to vzrušující, téměř erotický pocit -

jakési pokoutní objevení sama sebe jako existence oddělené v chladu a ve tmě od všech a od všeho - a teď znovu cítí totéž, jak to už cítil nejednou za ta dlouhá léta arktické služby na opačných pólech země.

Z vysokého hřebene za jeho zády se něco spouští dolů.

Crozier zesílí plamen olejové lucerny a postaví ji na led. Kruh zlatavého světla dosahuje do vzdálenosti sotva pěti metrů a tma za ním je o to hustší. Crozier si zuby stáhne z ruky tlustý palčák, takže mu na ní zůstává jen tenká prstová rukavice, lodní hák si přehodí do levé ruky a z kapsy kabátu vytáhne pistoli. Šramot klouzajícího ledu a sněhu na tlakovém hřebenu sílí a Crozier natáhne kohoutek zbraně. Stín vrhaný ledovcem k němu nepouští měsíční světlo, takže kapitán rozeznává jen obrysy obrovských ledových bloků, které jako by se v poskakující záři lucerny pohybovaly a přesouvaly.

Pak se něco chlupatého a nezřetelného pohne na ledové římse, z níž se před okamžikem spustil; je to zhruba tři metry nad ním a necelých pět metrů západně od něj, tedy ve vzdálenosti, kterou lze překonat jediným skokem.

"Stát!" křikne Crozier a natáhne ruku s těžkou pistolí. "Kdo je tam?"

Stín nevzdá ani hlásek, ale znovu se pohne.

Crozier zatím nestřílí. Upustí dlouhý lodní hák, popadne lucernu a vystrčí ji kupředu.

Spatří pohyb vlnící se kožešiny a málem vystřelí, na poslední chvíli se ale zarazí. Stín sklouzne níž, rychle a jistě seskočí na led pod římsou. Crozier spustí kohoutek pistole a vrátí ji zpátky do kapsy; s lucernou stále nataženou před sebou se sehne a sebere odhozenou rukavici.

Do světla vkročí Mlčenlivá dáma, která v kožešinové parce a kalhotách z tulení kůže vypadá jako nějaká malá kulatá šelma. Kápí má staženou dopředu proti větru a Crozier jí nevidí do obličeje.

"Zatraceně, ženská," uleví si tiše, "chyběl vážně jenom vlasek a byl bych tě zastřelil. Kde ses k čertu vlastně toulala?"

Mlčenlivá přistoupí blíž, stojí už téměř na dosah od něj, obličej má ale stále zahalený temnotou kápě.

Crozier cítí, jak mu náhle po páteři od zátylku až dolů přejede zamrazení - vzpomíná si, jak mu babička Moira popisovala průhledné, lebkám podobné tváře divoženek v záhybech černých kápí -, a zvedne lucernu výš mezi sebe a Mlčenlivou. Dívčin obličej je lidský, není to žádná divoženka, a světlo se odráží v široce rozevřených tmavých očích. Tváří se zcela bezvýrazně. Crozier si uvědomí, že v jejím obličejí nikdy neviděl žádný výraz, snad jen s výjimkou lehce tázavého pohledu. Ani toho dne, kdy střelili a zabili jejího manžela, bratra či otce a ona přihlížela tomu, jak se zadusil vlastní krví.

"Není divu, že tě chlapi považují za čarodějku a za Jonáše," zahučí Crozier. Na lodi před svými muži s Eskymačkou vždy jedná zdvořile a formálně, teď ale není na lodi ani před svými muži. Je to první a jediný případ, kdy se on i ta zatracená ženská ocitli současně mimo loď. A Crozier je nesmírně prochladlý a unavený.

Mlčenlivá dáma na něj upřeně hledí. Pak k němu natáhne ruku v tlusté rukavici. Crozier si na ni posvítí lucernou a vidí, že mu něco podává - něco šedě zplhlého, vypadá to jako vykuchaná a vykostěná ryba, z níž zbyla jen kůže.

Uvědomuje si, že je to vlněná námořnická punčocha.

Vezme si ji od ní, ve špičce nahmatá něco tvrdého a na okamžik si je jistý, že uvnitř najde část mužské nohy, pravděpodobně chodidlo a prsty, ještě růžové a teplé.

Crozier byl ve Francii a má známé, kteří sloužili v Indii. Slyšel příběhy o vlkodlacích a tygrodlacích. Ve Van Diemenově zemi, kde se seznámil se Sophií Cracroftovou, mu Sophia vyprávěla o místních pověstech, podle nichž se někteří domorodci dovedou proměnit v příšerného tvora zvaného tasmanický čert - v nestvůru schopnou roztrhat člověka úd po údu.

Crozier třese punčochou a dívá se při tom Mlčenlivé dámě do očí. Jsou stejně černé jako díry v ledu, do nichž posádka Terroru spouštěla své mrtvé, dokud i ty beznadějně nezamrzly.

Není to část nohy, je to jen kus ledu. Punčocha samotná ale není zmrzlá na kámen. Vlněná látka nemohla být v tomhle padesátistupňovém mrazu dlouho. Logika napovídá, že ji Eskymačka přinesla s sebou z lodi, ale Crozier si to kdovíproč nemyslí.

"Strong?" zeptá se kapitán. "Evans?"

Mlčenlivá na jména nijak nereaguje.

Crozier si povzdechne, nacpe si punčochu do kapsy pláště a sebere lodní hák. "Jsme blíž Erebu než Terroru," prohlásí.

"Budeš prostě muset jít se mnou."

Otočí se k ní zády, přičemž znovu cítí, jak mu po zátylku a po páteři přejíždí mráz, a vyrazí silicím větrem k nyní už viditelné siluetě sesterské lodi Terroru. O minutu později slyší na ledu za sebou její tiché kroky.

Přelezou poslední tlakový hřeben a Crozier vidí, že je Erebus osvětlen mnohem jasněji, než se zdálo z větší vzdálenosti. Jen na viditelném levoboku zamrzlé, do absurdní výše zdvižené a příkře nakloněné lodi visí na ráhnech tucet nebo více luceren. Je to marnotratné plýtvání olejem na svícení.

Crozier ví, že Erebus utrpěl podstatně větší škody než jeho Terror. Vlajková loď nejen že loňského léta ohnula dlouhý hřidel lodního šroubu - hřidel konstruovaný tak, aby ho bylo možno zatáhnout zpět do lodi, což se ovšem včas neprovedlo, takže byl poškozen podvodním ledem, když si v červenci razili cestu ledovým polem - a přišla o samotný lodní šroub, ale uplynulé dvě zimy jí daly zabrat víc než její sesterské lodi. Žebra trupu Erebu se v relativně chráněném přístavu u Beecheyova ostrova pod tlakem ledu deformovala, uvolnila a popraskala víc než žebra Terroru, při loňském letním šíleném pokusu dosáhnout Severozápadní cesty si vlajková loď poškodila kormidlo, mráz na lodi sira Johna zpřetrhal víc šroubů, nýtů a kovových konzol - a mnohem větší část železného opláštění, určeného k rozrážení ledu, bylo buď utrženo nebo zprohýbáno a zdeformováno. A přestože Terror led také sevřel a o kus zvedl, v posledních dvou měsících této třetí zimy se Erebus ocitl doslova na ledovém piedestalu; tlak nahromaděných ker zároveň prorazil v jeho trupu dlouhé otvory na předovém pravoboku, na zádovém levoboku a ve dnových žebrech uprostřed lodi. Crozier ví - a její momentální kapitán James Fitzjames i jeho posádka to vědí také -, že vlajková loď sira Johna Franklina už nikdy nevypluje.

Ještě než vykročí do prostoru osvětleného zavěšenými lodními lucernami, schová se Crozier za třímetrovou kupu nahromaděného ledu a přitáhne Mlčenlivou k sobě.

"Loď ahoj!" zaburácí svým nejmocnějším velitelským hlasem, schopným překřičet rachot doků.

Práskne výstřel z brokovnice a kupa ledu půl druhého metru od Croziera se rozprskne v tříšť ledových krystalků, třpytících se v matné záři lucerny.

"Přestaň stílet, ty zatracená slepá kryso, ty máš snad v hlavě nasráno, idiote přiblblá!" řve vztekle Crozier.

Na palubě Erebu je vidět krátký vzrušený pohyb - někdo z důstojníků vytrhne brokovnici z rukou přibblého idiota, který stál na hlídce.

"Už je to v pořádku," otočí se Crozier k přikrčené Eskymačce. "Můžeme jít."

Zarazí se, a to nejen proto, že Mlčenlivá dáma za ním nevykročila do světla. V odražené záři jí vidí do obličeje a zjišťuje, že se usmívá. Ty plné rty, které se nikdy ani nehnou, se v koutcích nepatrně stáčíjí vzhůru. Usmívá se. Jako by jeho výbuchu rozuměla a jako by ji pobavil.

Než se ale Crozier stačí ujistit, že je to opravdový úsměv, Mlčenlivá couvne do stínů nepřehledné ledové zmrzliny a zmizí.

Crozier zavrtí hlavou. Jestli chce ta bláznivá ženská tady venku zmrznout, je to její věc. On si musí promluvit s kapitánem Fitzjamesem a pak ho čeká dlouhá cesta potmě domů, než se dostane do postele.

Uvědomí si, že už minimálně půl hodiny vůbec necítí nohy, a unaveně se belhá po strmém valu špinavého ledu a sněhu vzhůru k palubě rozpadající se vlajkové lodi sira Johna.

9

FRANKLIN

70°05' s.š., 98°23' z.d.

květen 1847

K

apitán sir John Franklin byl pravděpodobně jediným mužem na palubě obou lodí, který navenek zachoval nevzrušený klid, když se v dubnu, v květnu ani v červnu roku 1847 jaro a léto prostě nekonalo. Zpočátku sir John oficiálně neoznámil, že uvázli v ledu přinejmenším na další rok, ani to ale dělat nemusel. Předchozího jara, když byli na severu u Beecheyova ostrova, posádka i důstojníci s dychtivým očekáváním sledovali nejen navracející se slunce, ale také to, jak se nahromaděný a zmrzlý led láme v jednotlivé kry a řídkou ledovou kaší, objevují se pruhy otevřené vody a led se vzdává své nadvlády. Koncem května 1846 už zase vypluli na moře. Letos však ne.

Předchozího jara byli posádka i důstojníci svědky návratu četných ptáků, velryb a menších obyvatel moře, lišek, tuleňů, mrožů a dalších zvířat, nemluvě o zelenajících se lišejnících a nízkém vřesu na ostrovech, k nimž se pod plachtami plavili počátkem června. Letos však ne. To, že ledy nepovolily, znamenalo, že se neobjevily ani velryby, neukázali se mroži a téměř žádní tuleni - v těch několik málo vzácných případech, kdy zahlédli kroužkovaného tuleň, bylo stejně obtížné ho chytit nebo zastřelit jako počátkem zimy - a všude kolem, kam až oko dohlédlo, byl jen špinavý sníh a šedivý led.

Přestože slunce trávalo na obloze každý den delší dobu, stále panoval mráz. Franklin sice v polovině dubna nařídil, aby byly všechny stěžně vztyčeny, osazeny ráhny a lanovím a na obou lodích aby byly vytaženy nové plachty, nebylo to ale k ničemu. Pamí kotle zůstaly vyhaslé a sloužily jen k cirkulaci teplé vody vytápěcím potrubím. Pozorovatelé hlásili, že všemi směry se táhne nepřerušovaná bílá pláň. Ledovce zůstávaly na místech, kde zamrzly v září loňského roku.

Fitzjames a poručík Gore ve spolupráci s kapitánem Crozierem z Terroru zaměřením hvězd potvrdili, že proud unáší ledovou masu na jih ubohou rychlostí dvou a půl kilometru za měsíc, jenže led, v němž byli zamrzlí, se celou zimu otáčel proti směru hodinových ručiček, takže se vrátili přesně tam, kde byli předtím. Tlakové hřebeny dál vyskakovaly jako bílé syslí chodby. Led slábl - námořníci, kteří vrtali požární díry, už viděli skrz -, stále byl ale přes tři metry silný.

Kapitán sir John Franklin zůstával celou dobu neochvějně klidný díky dvěma věcem: své víře a své manželce.

Nezlomná křesťanská víra povzbuzovala sira Johna na duchu i v situacích, kdy hrozilo, že pod tlakem odpovědnosti a zklamání nadějí propadne depresi. Věděl a upřímně věřil, že všechno, co se děje, je vůle Boží. To, co ostatním připadalo nevyhnutelné, nemuselo podle něj platit ve vesmíru řízeném pozorným a milosrdným Bohem. Bylo přece možné, že kolem letního slunovratu, teď už vzdáleného necelých šest týdnů, ledy náhle povolí, a pouhých pár týdnů plavby pod plachtami a pod parou je triumfálně dopraví na trasu Severozápadní cesty. Poplují pod parou na západ podél pobřeží, dokud jim vystačí uhlí, a pak budou pod plachtami pokračovat až do Pacifiku; ze severních arktických vod uniknou někdy v polovině září, tedy těsně předtím, než pole nahromaděného ledu znovu zamrzne. Franklin už byl v životě svědkem větších zázraků. Už to, že byl jmenován velitelem této expedice - v šedesáti letech a po té blamáži ve Van Diemenově zemi -, byl větší zázrak.

Jakkoli hluboká a upřímná byla víra sira Johna v Boha, jeho víra v manželku byla ještě hlubší a občas také děsivější.

Lady Jane Franklinová byla nezdolná žena... nezdolná bylo jediné slovo, které ji plně vystihovalo. Její odhodlání neznalo hranic a téměř ve všech případech platilo, že pod tlakem železné vůle lady Jane Franklinové musela povolit a přizpůsobit se všechna pochybná, avšak pevně zakořeněná pravidla okolního světa. Sir John už v duchu viděl, že po celých dvou zimách, kdy se jí neozval, jeho manželka zmobilizovala své velmi impozantní soukromé prostředky, společenské kontakty a zjevně neomezenou sílu vůle a přesvědčuje Admirálu, parlament a bůhví koho ještě, aby po něm zahájili pátrání.

A právě to poslední dělalo siru Johnovi trochu starosti. Ze všeho nejmén si přál "být zachráněn" - nestál o to, aby se k němu během krátkého letního tání po pevnině nebo po moři dostala nějaká narychlo sestavená expedice pod velením sira Johna Rosse s dechem zapáchajícím po whisky nebo mladého sira Jamese Rosse (kterého by, jak byl sir John

přesvědčen, žádost lady Jane vytrhla z polárnického důchodu). Něco takového by znamenalo hanbu a potupu. Sir John však zůstával klidný, protože věděl, že Admiraltu nelze v žádné záležitosti přimět k rychlé akci a že to nesvede ani tak průbojná a vlivná osoba jako jeho manželka Jane. Sir John Barrow a ostatní členové báje Arktické rady, nemluvě o oficiálních nadřízených sira Johna v Průzkumné službě královského námořnictva, všichni dobře věděli, že Erebus a Terror mají zásoby na tři roky a v případě zavedení snížených dávek i na déle, k čemuž bylo možno připočíst čerstvé maso v případě, že se naskytla možnost lovu nebo rybolovu. Sir John věděl, že jeho manželka - jeho nezdolná manželka - si záchrannou výpravu vynutí, bude-li to třeba, ale strašlivá a zároveň báječná setrvačnost královského námořnictva se téměř určitě postará o to, že takový pokus o záchranu nebude připraven dřív než na jaře a v létě 1848, ne-li ještě později.

Koncem května roku 1847 proto sir John připravil pět skupin, které měly na saních ve všech směrech prozkoumat situaci za obzorem; jedné z nich uložil, aby se vrátila zpět směrem, odkud připluli, a hledala jakoukoli otevřenou vodu. Skupiny odjely 21., 23. a 24. května, přičemž oddíl poručíka Goreho - ze všech nejdůležitější - vyrazil jako poslední a zamířil na jihovýchod k Zemi krále Williama.

Kromě průzkumu terénu měl první poručík Graham Gore ještě jednu důležitou povinnost - měl na břehu zanechat ukrytou první písemnou zprávu sira Johna od počátku expedice.

V tomto ohledu se kapitán sir John Franklin za celý svůj život u námořnictva nejvíce přiblížil porušení udělených rozkazů. Instrukce Admirality mu ukládaly, aby po celou dobu své průzkumné plavby stavěl kamenné signální mohyly a do dutin pod nimi ukládal písemné zprávy - pokud by se jeho loď v plánovaném termínu neobjevila za Beringovým průlivem, byla by to pro záchranné loď královského námořnictva jediná možnost, jak zjistit, kterým směrem plul a co mohlo způsobit jeho zdržení. Na Beecheyově ostrově však sir John takovou zprávu nezanechal, přestože měl na její sepsání téměř devět měsíců. Pravda byla taková, že sir John první zimní kotviště upřímně nenáviděl - zahanbovala ho skutečnost, že té zimy tři členové posádky zemřeli na souchotiny a zápal plic -, takže soukromě dospěl k rozhodnutí zanechat za sebou pouze hroby jako jediný vzkaz, který si přejí vyslat. S trochou štěstí se mohlo stát, že je nikdo nenajde ještě celá léta poté, co bude jeho vítězné proplutí Severozápadní cestou slavnostně ohlášeno na celém světě. Teď už ale od jeho poslední zprávy nadřízeným uplynuly téměř dva roky, takže Franklin Goremu nadiktoval hlášení o aktuálním stavu expedice a uložil je do vzduchotěsného mosazného válce - jednoho ze dvou set, které s sebou dostal. Osobně poručíka Goreho a druhého důstojníka Charlese Des Voeux instruoval, kam mají zprávu uložit - do dvoumetrové kamenné mohyly, kterou na Zemi krále Williama před nějakými sedmnácti lety vztýčil sir James Ross v nejzápadnějším bodu vlastní průzkumné výpravy. Franklin věděl, že to bude první místo, kde bude námořnictvo hledat zprávy o jeho expedici, protože to byl poslední orientační bod na všech mapách.

Při pohledu na osamělou značku tohoto posledního orientačního bodu, zakreslenou na jeho vlastní mapě, se sir John v soukromí své kajuty onoho rána, než se Gore a Des Voeux se šesti námořníky vydali na cestu, musel usmát. Ross tehdy před sedmnácti lety na znamení úcty - k níž se nyní přidával poněkud ironický nádech - dal nejzápadnějšímu výběžku pevniny jméno Mys vítězství a dva nedaleké skalnaté ostrohy pak pojmenoval Mys Jane Franklinové a Franklinův mys. Je to, jako by sem jeho i jeho muže dovedl osud či Boží vůle, pomyslel si sir John, když si prohlížel ohmatanou rezavě hnědou mapu s černými čarami a rozlehlými prázdnými plochami na západ od pečlivě vyznačeného Mysu vítězství.

Zpráva, kterou nadiktoval - zapsaná Goreho rukopisem -, byla podle názoru sira Johna stručná a věcná:

... května 1847. Loď JV Erebus a Terror ... přezimovaly v ledu na 70°05' s.š. a 98°23' z.d. Zimu 1846-7 strávily u Beecheyova ostrova na 74°43'28" s.š. a 90°39'15" z.d. po proplutí Wellingtonova kanálu na šířku 77° - a po návratu kolem západní strany Cornwallisova ostrova. Expedici velí sir John Franklin. Vše v pořádku. Oddíl složený ze 2 důstojníků a 6 mužů odjel od lodí v pondělí dne 24. května 1847. Gm. Gore, por. Chas. F. Des Voeux, 2. důst.

Franklin nařídil Goremu a Des Voeuxovi, aby vzkaz podepsali a doplnili datum, než válec zapečetí a uloží hluboko do mohyly Jamese Rosse.

Jedné věci si Franklin při svém diktátu nevšiml - a poručík Gore ji také neopravil. Uvedl totiž nesprávné datum jejich zimního pobytu u Beecheyova ostrova. Byla to jejich první zima 1845-46, kterou strávili v krytém ledovém přístavu u zmíněného ostrova, zatímco zimu 1846-47 přečkali ve strašlivých podmínkách ledového pole na otevřeném moři.

Na tom ale nezáleželo. Sir John byl přesvědčen, že zanechává jen nedůležitou zprávu pro potomstvo - možná pro nějakého historika královského námořnictva, který bude chtít přidat faktický dodatek ke zprávě o expedici, již sepíše sám sir John (měl totiž v úmyslu napsat další knihu, na níž doufal vydělat tolik, že se jeho soukromé jmění téměř vyrovná manželčinu) - a ne že diktuje hlášení, které bude někdo číst v bezprostřední budoucnosti.

Toho rána, kdy Goreho oddíl se saněmi vyrážel, si sir John navlékl teplé venkovní oblečení a vyšel na led, aby jim popřál šťastnou cestu.

"Máte všechno, co potřebujete, pánové?" zeptal se.

První poručík Gore - čtvrtý v celkové velitelské hierarchii po siru Johnovi, kapitánu Crozierovi a korvetním kapitánu Fitzjamesovi - přikývl, stejně jako jeho podřízený, druhý důstojník Des Voeux, který se ještě navíc usmál. Slunce svítilo velice jasně a muži už měli nasazené brýle z drátěného pletiva, které jim vydal pokladník Erebu pan Osmer, aby v záři slunečních paprsků neoslepli.

"Ano, sire John. Děkujeme, pane," odpověděl Gore.

"Dost vlněného šatstva?" zažertoval sir John.

"Jistě, pane," přitakal Gore. "Osm vrstev pevně tkané dobré northumberlandské ovčí vlny, sire John, vlastně devět, když počítám i vlněné spodky."

Pět námořníků se zasmálo, když slyšeli své důstojníky takhle žertovat. Sir John věděl, že ho muži milují.

"Připraveni na táboření na ledu?" zeptal se sir John jednoho z mužů, Charlese Besta.

"No jistě, sire Johnne," ujistil ho malý, ale podsaditý mladý námořník. "Máme ten Hollandův stan, pane, a taky osm dek z vlčích kůží, do kterých se můžeme v noci zabalit. A čtyřicet spacích pytlů, sire Johnne, ty pro nás hospodář nechal ušít z těch fajnovejších amerických přikrývek. Budeme mít na ledu větší pohodlíčko než na lodi, mylordo."

"Dobře, dobře," utrousil roztržitě sir John. Zahleděl se k jihovýchodu, kde byla Země krále Williama - nebo snad ostrov, pokud by měl věřit bláznivé teorii Francise Croziera - vidět jen jako nepatrně temnější skvrna na obloze nad obzorem. Sir John se modlil k Bohu, a to zcela doslovně, aby Gore a jeho muži našli někde poblíž pobřeží otevřenou vodu, buď předtím, než uloží na místo zprávu o průběhu expedice, nebo potom. Sir John byl připraven udělat vše, co bylo v jeho silách - a ještě víc -, aby s oběma loděmi, tedy i s Erebem v jeho zuboženém stavu, proplul a prorazil si cestu změkklým ledem, jen kdyby totiž led alespoň trochu povolil, a dostal se do relativně chráněných pobřežních vod a k potenciální spásné pevnině. Tam by mohli najít klidný přístav nebo alespoň nějakou šterkovou kosu, kde by tesaři a strojníci Erebus opravili - vyrovnali hřidel lodního šroubu, nasadili nový šroub, vyměnili zohýbané vnitřní železné vzpěry a možná i nahradili část chybějícího železného opláštění - natolik, že by mohl pokračovat v plavbě. A kdyby to nebylo možné, byl sir John rozhodnut - i když to zatím žádnému ze svých důstojníků nesdělil - zařídit se podle Crozierova skličujícího plánu z loňského roku, Erebus zakotvit, přestěhovat tenčící se zásoby uhlí i posádku na Terror a plavit se na západ podél pobřeží v přeplněné (ale vítězoslavné, sir John si byl jistý, že vítězoslavné) zbývající lodi. Pomocný ranhojič na Erebu, Goodsir, na poslední chvíli sira Johna požádal, aby mu dovolil připojit se ke Goreho oddílu, a přestože poručíka Goreho ani druhého důstojníka Des Voeuxe jeho žádost nijak nenadchla - Goodsir nebyl u posádky ani u důstojníků oblíbený -, sir John k tomu dal svolení. Pomocný ranhojič argumentoval tím, že potřebuje získat víc informací o jedlých druzích divoké flóry a fauny, jež by bylo možno použít proti kurdějím, které jsou největší hrozbou všech polárních expedic. Obzvlášť se zajímal o chování jediného zástupce zvířecí říše, který se v okolí tohle podivné neletní arktické léto vyskytoval, bílého medvěda.

Nyní, zatímco sir John sledoval, jak muži k těžkým saním přivazují poslední kousky svého vybavení, k němu ten doktůrek - byl to drobný mužik, bledý a od pohledu slabý, s ustupující bradou, absurdně velkými licousy a podivně zženštilým pohledem, který odrazoval i obvykle ke každému srdečného sira Johna - přistoupil a navázal rozhovor.

"Ještě jedno vám děkuji, že jste mi dovolil doprovodit oddíl poručíka Goreho, sire Johnne," začal malý ranhojič. "Tahle výprava může mít nezměrný význam pro lékařské vyhodnocení protikurdějových vlastností široké škály flóry a fauny, včetně lišejníků, které se na pevnině Země krále Williama vyskytují úplně všude."

Tvář sira Johna se stáhla v nechtěném úšklebku. Ranhojič zjevně nevěděl, že jeho velitel kdysi několik měsíců přežíval jen na řídké polévce vyvařené právě z takových lišejníků. "Velice rád jsem vám vyhověl, pane Goodsire," odpověděl chladně.

Sir John věděl, že ten nahrbený mladý hejsek dává před oslovením "pane" přednost doktorskému titulu, považoval však tento titul za poněkud pochybný, protože byť byl Goodsir z dobré rodiny, studoval pouhou anatomii. Formálně vzato byl na stejné úrovni jako palubní důstojníci obou lodí, jako civilní pomocný ranhojič měl ale podle názoru sira Johna nárok pouze na oslovení "pane Goodsire".

Mladý ranhojič se začervenal, když k němu velitel po srdečném rozhovoru s námořníky projevil takový chlad, zatahal se za čepici a nemotorně po ledu ustoupil o tři kroky zpět.

"Mimochodem, pane Goodsire," zarazil ho Franklin.

"Ano, sire Johnne?" Ten mladý namyšlenec byl v obličeji doslova rudý a nervózně koktal.

"Musíte přijmout moji omluvu, že v našem formálním komuniké, které bude uloženo v mohyle sira Jamese Rosse na Zemi krále Williama, jsme jako členy oddílu poručíka Goreho uvedli pouze dva důstojníky a šest mužů," řekl sir John.

"Nadiktoval jsem tu zprávu ještě předtím, než jste požádal, abyste směl oddíl doprovodit. Kdybych byl věděl, že tomu tak bude, byl bych napsal dva důstojníky, pomocný ranhojič a pět mužů."

Goodsir se na okamžik zatvářil zmateně, jako by si nebyl zcela jistý, co se mu sir John snaží říct, pak se ale uklonil, znovu se zatahal za čepici a zamumlal "Samozřejmě, to není problém, chápu, děkuji vám, sire Johnne," a znovu couvl. Když o několik minut později sir John sledoval, jak se jihovýchodně od něj na ledové pláni zmenšují postavy poručíka Goreho, Des Voeuxe, Goodsira, Morfina, Ferriera, Besta, Hartnella a vojína Pilkingtona, pod maskou usměvavé tváře a vyrovnaného klidu ve skutečnosti zvažoval možnost neúspěchu.

Další zima - další celý rok - na ledu mohla znamenat jejich konec. Expedici by došlo jídlo, uhlí, olej, dřevný líh ke svícení v lampách a rum. Nedostatek toho posledního by snadno mohl vést ke vzpouře.

Ještě horší ovšem bylo, že kdyby léto roku 1848 bylo stejně chladné a nemilosrdné, jak jednoznačně slibovalo být toto léto roku 1847, další celá zima či celý rok na ledu by jednu nebo obě jejich lodě zničil. Jako už tolik neúspěšných expedic před ním by se sir John a jeho muži museli pokusit zachránit životy útekem, vlekli by přes ten prokletý led veslové čluny, velrybářské bárky a narychlo stlučené saně, modlili by se za otevřené kanály v ledu a pak by je naopak proklínali, až by se jim saně ledem propadly do vody a protisměrné větry by těžké čluny hnaly zpět do ledového pole, takže by kanály hladovějícím mužům přinesly jen dny a noci veslování. A pak, jak sir John věděl, by následovala suchozemská část pokusu o záchranu - dvanáct set a víc kilometrů jednotvárných skal a ledu, řek plných peřejí a posetých balvany, z nichž každý by dokázal jejich menší čluny roztříštit (pro větší čluny jsou řeky v severní Kanadě nesplavné, to věděl z vlastní zkušenosti), a domorodí Eskymáci, kteří jsou ve většině případů nepřátelští, a i tehdy, když se chovají přátelsky, je to banda prolhaných zlodějů.

Sir John hleděl do dálí ještě chvíli poté, co Gore, Des Voeux, Goodsir, pět námořníků a jejich saně zmizeli v ledových odlescích na jihovýchodě, a mimoděk přemýšlel o tom, jestli s sebou tentokrát neměl vzít psy.

Siru Johnovi se používání psů na arktických expedicích nikdy nezamlouvalo. Psi někdy pomáhali udržovat morálku

mužstva - alespoň do té doby, než došlo na to, že museli být zastřeleni a snědeni -, v podstatě to ale byla špinavá, hlasitá a agresivní zvířata. Paluba lodi vezoucí dostatečné množství psů, to znamená tolik, aby mohli být zapřaženi do saní, jak to s oblibou dělávají grónští Eskymáci, je paluba sužovaná neustálým štekotem, přeplněnými kotci a trvalým pachem jejich výkalů.

S úsměvem zavrtěl hlavou. Na tuhle expedici s sebou vzali pouze jednoho psa - voříška jménem Neptun - a k němu ještě malou opičku jménem Jocko; podle názoru sira Johna to byl pro jeho archu dostatečně velký zvěřinec.

Týden po Goreho odjezdu se siru Johnovi zoufale vlekl. Ostatní skupiny se jedna po druhé vracely, muži byli vyčerpaní a zmrzlí, jejich vlňné oblečení promočené potem, který prolili, když namáhavě tahali saně přes nesčetné hřebeny nebo kolem nich. Všechna jejich hlášení byla stejná.

Na východě směrem k poloostrovu Boothia - žádná otevřená voda. Ani jediný uzoučký kanálek.

Na severovýchodě směrem k Ostrovu prince Waleského a k trase, již do téhle zamrzlé pouště připluli - žádná otevřená voda. Ani náznak tmavé oblohy za obzorem, který někdy ohlašoval otevřenou vodu. Za osm dnů usilovného pochodu se saněmi nedosáhli muži Ostrova prince Waleského a dokonce se k němu ani nepřiblížili na dohled. Led byl plnější hřebenů a ledovců, než kdy muži dosud viděli.

Na severozápadě, směrem k nepojmenované úžině, která naváděla ledový proud kolem západního pobřeží a jižního cípu Ostrova prince Waleského přímo k nim - ani tam muži nespátřili nic kromě bílých medvědů a zamrzlého moře.

Na jihozápadě, směrem k předpokládané pevninské masě Viktoriiny země a k teoretické vodní cestě mezi ostrovy a pevninou - žádná otevřená voda, žádná zvěř kromě těch prokletých bílých medvědů, stovky tlakových hřebenů a tolik zamrzlých ledovců, že poručík Little - důstojník z Terroru, kterého Franklin pověřil velením této skupině, složené rovněž z námořníků Terroru - uvedl, že si připadali, jako by se snažili na západ probojovat zledovatělým horským masivem v místech, kde by mělo být moře. Počasí bylo v druhé polovině jejich výpravy tak špatné, že tři z osmi mužů měli na prstech u nohou vážné omrzliny a všech osm trpělo do té či oné míry sněžnou slepotou; sám poručík Little byl už pět dnů úplně slepý a sužovaly ho příšerné bolesti hlavy. Littleho, starého arktického veterána, jak sir John věděl, muže, který se před osmi lety plavil s Crozierem a Jamesem Rossem na jih, museli naložit na saně a těch pár mužů, kteří ještě viděli natolik, aby věděli, kam jdou, ho dotáhlo zpět.

Žádná otevřená voda nikde v okruhu čtyřiceti kilometrů, což byla přibližně vzdálenost, kterou prozkoumali - čtyřicet kilometrů přímou čarou, k jejichž překonání však museli urazit možná sto šedesát kilometrů a neustále při tom překonávat či obcházet nejrůznější překážky. Žádné polární lišky, zajáci, karibuové, mroži ani tuleni. Přirozeně ani žádné velryby. Muži byli připraveni táhnout saně podél prasklin v ledu a malých kanálů, aby tak našli skutečně otevřenou vodu, jenže hladina moře, jak hlásil Little, jemuž se z nosu a ze spánků pod i nad bílými obvazy přes oči loupala sluncem spálená kůže, byla všude pevně zamrzlá. V nejvzdálenějším bodě jejich západní odyssey, možná pětadvacet kilometrů od lodí, nařídil Little muži s nejlepším zbývajícím zrakem, loďmistrovi pomocníkovi jménem Johnson, aby vylezl na nejvyšší ledovec v okolí. Johnson se na něj šplhal celé hodiny, špičákem si do ledu vysekával úzké schůdky, na které pak kladl nohy ve vysokých botách, do jejichž podrážek mu loďní hospodář zatloukl kovové klíny. Když vylezl nahoru, rozhlédl se teleskopem poručíka Littleho na severozápad, západ, jihozápad i jih.

To, co ohlásil, bylo ubíjející. Žádná otevřená voda. Žádná pevnina. Jen labyrint nahromaděných ledových kup, hřebenů a ledovců až ke vzdálenému bílému obzoru. Několik bílých medvědů, z nichž dva později zastřelili kvůli čerstvému masu - jak ale zjistili, jejich játra a srdce jsou pro lidi nepoživatelné. Muži už tažením těžkých saní přes tolik ledových hřebenů ztratili hodně sil, takže nakonec vyřízli sotva padesát kilogramů páchnoucího tuhého masa, které zabalili do plachet a odtáhli zpět k lodi. Většího medvěda pak stáhli, odvezli bílou kožešinu a zbytek nechali shnit na ledu.

Čtyři z pěti průzkumných výprav se vrátily se špatnými zprávami a omrzlými nohama, sir John ale nejnapjatěji čekal na návrat Grahama Goreho. Jejich poslední, zato největší naděje byla od samého začátku na jihovýchodě, u Země krále Williama.

Třetího června, deset dnů po Goreho odchodu, pozorovatelé vysoko na stěžních konečně zavolali dolů na palubu, že se od jihovýchodu blíží oddíl se saněmi. Sir John dopil čaj, patřičně se ustrojil a připojil se k davu mužů, kteří se vyhnuli na palubu podívat se, co se bude dít.

Oddíl blížící se po ledu už muži na palubě rozeznávali i pouhýmá očima, a když sir John zvedl nádherný mosazný dalekohled - dárek od důstojníků a mužstva fregaty o šestadvaceti dělech, již Franklin před více než patnácti lety velel ve Středozemním moři - Jediný pohled mu vysvětlil zjevné zmatení hlídek.

Na první pohled se vše zdálo být v pořádku. Pět mužů táhlo saně, stejně jako když Gore vyrážel. Tři postavy běžely za saněmi nebo vedle nich, přesně jako v den Goreho odchodu. Vracelo se jich tedy všech osm.

A přece...

Jedna z běžících postav jako by nepatřila člověku. Ze vzdálenosti téměř dvou kilometrů a v situaci, kdy ji zahlédl vždy jen na chvíli mezi ledovými věžičkami a vytlačenými hromadami ledové tříště, která kdysi tvořila vody zdejšího klidného moře, se zdálo, jako by za saněmi utíkalo nějaké malé, kulaté, bezhlavé, ale nesmírně chlupaté zvíře.

Ještě horší bylo, že sir John neviděl v čele charakteristickou vysokou postavu Grahama Goreho ani elegantní červenou šálu, kterou důstojník vždy nosil. Všechny ostatní táhnoucí nebo běžící postavy - a poručík by rozhodně netáhl saně, pokud by toho byli schopní jeho muži - se zdály být příliš malé, shrbené a podřadné.

Nejhorší ze všeho ovšem bylo, že na zpáteční cestu se saně zdály být příliš těžce naložené - skupina s sebou sice vezla i týdenní rezervu konzerv, o tři dny už ale překročila maximální odhadovanou dobu na cestu tam i zpět. Sir John na minutu pocítil záchvěv naděje, protože ho napadlo, že muži ulovili pár karibů nebo nějakou jinou velkou suchozemskou zvěř a přivážejí čerstvé maso, pak se ale vzdálené postavičky vynořily zpoza posledního velkého tlakového hřebenu a dalekohled sira Johna, stále ještě na téměř kilometrovou vzdálenost, odhalil něco strašného.

Na saních nebylo maso karibů, ale dvě zjevně mrtvá lidská těla připoutaná na ostatním vybavení, jeden muž přehozený přes druhého v necitelné poloze, jaká může znamenat pouze smrt. Sir John už jasně rozeznával dvě vyčnívající hlavy, po jedné na obou stranách nákladu, přičemž kolem hlavy patřící hornímu tělu vlály dlouhé bílé vlasy, jaké na palubě ani jedné z lodí nikdo neměl.

Námořníci už k boku nakloněného Erebu připevňovali lana, aby svému tělnatému kapitánovi usnadnili sestup na příkrý led. Sir John sešel do mezípalubí jen na okamžik, který potřeboval, aby ke své uniformě přidal ceremoniální meč. Pak si přes uniformu, vyznamenání i zbraň přetáhl teplé venkovní oblečení, vystoupil na palubu a přelezl přes bok lodi - těžce oddechoval, sípěl a dovolil svému stevardovi, aby ho na srážu přidržoval. Chystal se uvítat záhadnou společnost, která se blížila k jeho lodi.

10

GOODSIR

69°37'42" s.š., 98°41' z.d.

Země krále Williama,

24. května - 3. června 1847

J

edním z důvodů, proč doktoru Harrymu D. S. Goodsirovi tak záleželo na tom, aby se směl připojit k průzkumnému oddílu, byla snaha dokázat, že je stejně silný a schopný jako většina ostatních mužů na lodi. Brzy si uvědomil, že tomu tak není.

Prvního dne nedal jinak - navzdory vlažným námitkám poručíka Goreho a pana Des Voeux - a zapojil se do tažení saní, takže jeden z námořníků, kteří k tomu byli určeni, si mohl udělat přestávku a kráčet vedle nich.

Goodsir to málem nezvládl. Postroj z kůže a bavlněných vycpávek, který vyrobili plachtaři a hospodáři, důmyslně připevněný k tažným lanům uzlem, jaký námořníci dokázali uvázat nebo rozvázat za pouhou vteřinu a s nímž si Goodsir nevěděl rady, ať se jakkoli snažil, byl pro jeho úzká ramena a propadlý hrudník příliš velký. I když si přední popruh přitáhl a maximálně zkrátil, stále z něj klouzal. A on sám zase klouzal na ledu a neustále padal, čímž ostatní muže vyváděl z nasazeného rytmu zatahnout-povolit-nadechnout-zatáhnout. Doktor Goodsir měl poprvé v životě na nohou nafasované vysoké boty na led a kvůli hřebíkům zatlučeným do jejich podrážek zakopával o vlastní nohy.

Sotva také něco viděl skrz těžké brýle z drátěného pletiva, když si je ale zvedl na čelo, záře arktického slunce, odrážející se od arktického ledu, ho během několika minut naplň oslepila. Nabalil na sebe příliš mnoho oblečení a několik vrstev vlny na jeho těle bylo teď tak prosáklých jeho vlastním potem, že se celý třásl, přestože ho zahřívalo nezvyklé vypětí sil. Postroj mu skřípal nervy a bránil oběhu krve v jeho hubených pažích a studených rukou. Každou chvíli mu upadl jeden z vnějších palčáků. Sípěl a lapal po dechu tak hlasitě a neustále, že se sám za sebe styděl.

Přibližně po hodině tohoto absurdního mučení se Bobby Ferrier, Tommy Hartnell, John Morfin a voják Bill Pilkington - čtyři zbývající muži v postrojích, Charles Best teď krácel vedle saní - na okamžik zastavili, aby setřáslí sněh ze svých anoraků. Podívali se po sobě, ale nikdo z nich nijak nekomentoval skutečnost, že se mu za celou dobu nepodařilo najít rytmus a doopravdy v postroji spolupracovat s ostatními. Goodsir přijal Bestovu nabídku na opětovné vystřídání. Při jedné z krátkých zastávek vyklouzl z postroje a nechal tažení těžkých a důkladně naložených saní, jejichž dřevěné skluznice neustále jevíly sklon přimrznout k ledu, na opravdových chlapech.

Goodsir byl totálně vyčerpaný. Bylo stále ještě dopoledne prvního dne na ledu, z té hodiny tažení saní byl ale tak unavený, že by byl klidně roztáhl spací pytel, položil ho na jednu z pokrývek z vlčích kůží a spal až do druhého dne. A to všechno ještě předtím, než dorazili k prvnímu opravdovému tlakovému hřebenu.

Hřebeny na jihovýchod od lodi byly v prvních přibližně třech kilometrech ze všech na dohled nejnižší, téměř jako by se zamrzlému Terroru nějak podařilo udržet led ve své stopě hladší a vytlačit hřebeny dál od sebe. Pozdě odpoledne toho prvního dne se ale objevily skutečné tlakové hřebeny, tyčily se před nimi a zahrazovaly jim cestu. Byly vyšší než ty, které během zimy v ledu oddělovaly obě lodě, jako by blíž k Zemi krále Williama působily pod ledem ještě děsivější tlaky.

Před prvními třemi hřebeny je Gore vedl na jihovýchod, dokud nenašli nižší sedla, průrvy ve vrcholcích hřebenu, jimiž mohli na druhou stranu přelézt bez přílišných problémů. Přidávalo to k jejich pouti další kilometry a hodiny, pořád to ale bylo snazší řešení než skládat náklad ze saní. Čtvrtý hřeben už se obejít nedal.

Každá zastávka na víc než několik minut znamenala, že některý z mužů - většinou mladý Hartnell - musel z pečlivě připoutaného nákladu na saních vytáhnout jednu z mnoha lahví dřevného lihu, zapálit malý lihový varč a rozpustit v pánvi trochu sněhu na horkou vodu. Nebyla určena k pití - na uhašení žízně měli čutory, které nesli pod svrchní vrstvou oblečení, aby nezamrzly -, teplou vodou museli po celé délce polít dřevěné skluznice, aby je uvolnili z koleji, které vyryly v povrchu zledovatělého sněhu a k nimž přimrzly.

Navíc se saně po ledu nepohybovaly jako sánky a saně, které si Goodsir pamatoval ze svého víceméně privilegovaného dětství. Už téměř před dvěma lety, při svých prvních vycházkách na ledové pole, zjistil, že se nemůže - ani v normálních botách - na ledu rozběhnout a pak sklouznout, jako se to dělá doma na zamrzlých řekách nebo jezerech. Nějaká vlastnost mořského ledu - téměř určitě vysoký obsah soli - zvyšuje tření, takže prakticky vůbec není kluzký. Jen drobné zklamání pro rozběhnutého muže, který se chce sklouznout jako malý kluk, zato ale obrovská dřina navíc pro partu chlapů, kteří se po takovém ledu snaží táhnout, tlačit a jakýmkoli jiným možným způsobem přepravit několik metrů vybavení navršeného vysoko na saních vázících také přes metrů.

Bylo to jako táhnout neforemných pět metrů dřeva a zásob po hrboлатé skále. A překonávat tlakové hřebeny bylo asi stejně obtížné jako hromady balvanů a šterku dosahující výše třípatrových domů.

První z těch velkých - jen jeden z mnoha, které přetínaly jejich trasu na jihovýchod, kam až oko dohlédlo - dosahoval výše dobrých dvaceti metrů.

Odvázali potraviny, pečlivě uložené navrchu, bedny s palivovými lahvemi, pokrývky, spací pytle a těžký stan, zmenšili tak náklad a ze zásob nadělali pětadvaceti - až padesátikilové balíky a bedny, které museli vytáhnout na příkrý, vratký a rozeklaný hřeben dřív, než se vůbec pokusili pohnout saněmi.

Goodsir si brzy uvědomil, že kdyby jim v cestě stály jen samotné tlakové hřebeny - tedy vyvýšeniny zvedající se z relativně hladkého mořského ledu -, nebylo by šplhání na ně takovou duchamornou dřinou, jakou se ukázalo být. Zamrzlé moře nebylo nikde hladké, ale v okruhu padesáti až sto metrů kolem každého tlakového hřebenu se mořský led měnil v doslova šílený labyrint zvrásněného sněhu, nakupených ledových ker a obřích ledových bloků - labyrint, který bylo třeba prozkoumat a projít, než mohlo začít skutečné šplhání.

Šplhání samo nebylo nikdy přímočaré, postupovali vždy křivolakými kličkami tam a zase zpátky, neustále hledali oporu pro nohy na zrádném ledu nebo úchyty pro ruce na ledovém bloku, který se mohl každým okamžikem utrhnout. Osm mužů se klikatě drápalo vzhůru ve směšných diagonálách, předávali si navzájem zdola nahoru těžké balíky, špičáky odsekávali kusy ledu, aby vytvořili schůdky a římsy, a při tom všem se snažili, aby sami nespadli a aby také nikdo nespadl na ně. Balíky zásob klouzaly ze zledovatělých palčáků a kutálely se dolů, následovány krátkými, ale velice výřečnými šňůrami kleteb všech pěti námoníků dole, než je Gore nebo Des Voeux výkřikem umlčeli. Všechno se muselo desetkrát vybalit a znovu zabalit.

Nakonec přišly na řadu samotné těžké saně, k nimž byla dosud připoutaná možná polovina nákladu. Bylo třeba je táhnout, tlačit, zvedat, často vyprostit z kup sněhu, v nichž uvázly, natočit, znovu zvednout a vytáhnout až na vrcholek každého nerovného tlakového hřebenu. Ani na vrcholku hřebenu si ale muži neodpočinuli, protože jen na minutku se zastavit znamenalo, že osm vrstev propoceného vnějšího oblečení a spodního prádla okamžitě začalo mrznout.

Když uvázali nová lana ke svislým sloupkům a příčnicům na zadní straně saní, vydali se někteří z mužů napřed, aby brzdili jejich sestup - obvykle tato povinnost připadla na velkého mariňáka Pilkingtona spolu s Morfinem a Ferrierem -, zatímco ostatní zaryli okované boty do ledu a spouštěli saně dolů za doprovodu sborového hekání, volání, varovných výkřiků a dalších kleteb.

Pak saně pečlivě znovu naložili, dvakrát překontrolovali upevnění nákladu, uvařili sněh a nalili vodu na přimrzlé skluznice a vydali se na další cestu, kterou nejprve museli najít v ledovém bludišti na opačné straně tlakového hřebenu.

O třicet minut později narazili na další hřeben.

První noc na ledu zapůsobila na Harryho D. S. Goodsira děsivě nezapomenutelným dojmem.

Lékař nikdy v životě netábořil pod širým nebem, věděl ale, že má Graham Gore pravdu, když s úsměvem tvrdil, že na ledu všechno trvá pětkrát déle: vybalování zásob, zapalování lihových lamp a vařičů, stavění hnědého Hollandova stanu a zatloukání šroubů jako kotevních kolíků do ledu, rozbalování mnoha pokrývek a spacích pytlů a zejména ohřívání konzervované polévky a vepřového, které si s sebou přivezli.

A celou tu dobu se člověk musel pohybovat - mávat rukama, třást nohama a podupávat -, protože jinak by mu končetiny okamžitě omrzly.

Za normálního arktického léta, připomněl Goodsirovi pan Des Voeux a uvedl jako příklad předchozí léto, kdy se plavili ledem na jih od Beecheyova ostrova, může teplota v této zeměpisné šířce za slunečného červnového dne a bezvětří vystoupit až na minus jeden stupeň Celsia. Letos v létě tomu tak ale nebylo. Poručík Gore změřil teplotu vzduchu v deset hodin večer - tedy v době, kdy se zastavili, aby rozbili tábor, a kdy slunce bylo dosud nad jižním obzorem a obloha byla ještě zcela jasná - a teploměr ukázal pouhých minus devatenáct stupňů. V poledne, když se zastavili na čaj a sušenky, měl vzduch minus čtrnáct stupňů.

Hollandův stan byl malý. V bouři by jim zachránil životy, té první noci venku na ledu však bylo jasno a téměř bezvětří, takže se Des Voeux s pěti námoíky rozhodli, že budou spát venku na plachtách a vlčích kůžích jen ve spacích pytlích ušitých z příkrývek od Hudson's Bay Company - kdyby náhodou přišlo špatné počasí, schovali by se do stisněného stanu -, a Goodsir po chvilce uvažování dospěl k závěru, že se raději vyspí venku s muži než uvnitř jen s poručíkem Gorem, byť byl Gore nepochybně schopný a příjemný chlapík.

Nesmírně ho rozčilovalo denní světlo. Kolem půlnoci se trochu setmělo, obloha ale zůstala stejně světlá jako v osm hodin večer za letního slunovratu v Londýně, a ať se Goodsir jakkoli snažil, nemohl prostě usnout. Tělesně byl unavený, jako ještě nikdy v životě, a přesto nemohl spát. Uvědomil si, že mu ve spánku brání i různé bolesti a bolístky, které byly výsledkem jeho celodenní námahy. Litoval, že si s sebou nevzal trochu opiové tinktury. Malá dávka opia by ulevila jeho nepohodlí a umožnila by mu spánek. Na rozdíl od některých lékařů, kteří měli úřední povolení k podávání omamných prostředků, nebyl Goodsir narkoman - užíval různé opiáty jen výjimečně, když nutně potřeboval spát nebo se soustředit. Maximálně jednou nebo dvakrát týdně.

A byla zima. Když snědl ohřátou polévku a hovězí z konzervy, prošel několika zákrutami ledové změti a našel si odlehle místo, kde si mohl ulevit - i to dělal takhle venku poprvé v životě a uvědomoval si, že si musí pospíšet, má-li se vyvarovat omrzlin na velice důležitých tělesných partiích. Pak si vybral jednu z metr a půl krát dva metry velkých podložek a příkrývek z vlčích kůží, rozbalil svůj osobní spací pytel a hluboko se do něj zavrtil.

Ne ale tak hluboko, aby se zahřál. Des Voeux mu vysvětlil, že si musí zout vysoké boty a zastrčit je k sobě do pytle, protože jinak by jejich kůže zmrzla na kámen - v jednom okamžiku si Goodsir poškrábal chodidlo o hřebíky zatlučené do podrážky jedné z nich - veškeré ostatní oblečení si ale všichni muži nechali na sobě. Vlna - úplně všechna vlna, jak si Goodsir nikoli poprvé toho dne uvědomil - byla skrz naskrz prosáklá potem a vydechovanou vlhkostí toho dlouhého dne. Toho nekonečného dne.

Kolem půlnoci světlo na chvíli pohaslo natolik, že připomínalo soumrak, a na obloze se objevilo několik hvězd - vlastně planet, jak se Goodsir před dvěma lety dozvěděl ze soukromé přednášky v improvizované observatoři na vrcholku ledovce. Úplně se ale nesetmělo za celou noc.

A zima také nepolevila. Teď, když se Goodsirovo hubené tělo nepohybovalo a nenamáhalo, bylo zcela bezbranné vůči chladu, který k němu pronikal příliš širokým otvorem spacího pytle, prosakoval z ledu podložkou z vlčí kůže, kterou měl pod sebou, a svíral ho skrz tlusté americké pokrývky jako studené spáry nějakého dravce. Goodsir se roztřásl a zuby mu hlasitě cvakaly.

Čtyři spící muži kolem něj - dva byli na hlídce - chrápali tak hlasitě, že lékař uvažoval o tom, jestli jejich chrčení, sípění a frkání neslyší i muži na obou lodích, vězících v ledu celé kilometry severozápadně od nich, za nesčetnými tlakovými hřebeny - Bože dobrý, až se budeme vracet, budeme je muset znovu přelézat.

Goodsir se třásl. Půjde-li to takhle dál, jistě se nedožije rána. Budou ho chtít vzbudit a vytáhnout z přikrývky a spacího pytle a najdou jen zmrzlou, do klubička stočenou mrtvolu.

Zalezl do spacího pytle ze sešitých přikrývek tak hluboko, jak to jen bylo možné, stáhl k sobě ledem obalené okraje otvoru nad hlavou a raději nabíral do plic kyselý pach vlastního potu a výdechů, než aby se znovu vystavoval ledovému venkovnímu vzduchu.

K zákeřnému světlu a ještě zákeřnějšímu lezavému chladu - chladu smrti, jak si Goodsir uvědomoval, chladu hrobů a černých útesů na skalní stěně nad náhrobními deskami na Beecheyově ostrově - se přidružoval i hluk; lékař se domníval, že za dvě temné zimy už přivykl sténání lodních trámů, občasnému vrzání a praštění přemrzlého lodního kovu i neustálým rozmanitým zvukům z ledu, který držel loď v pevném sevření, ale tady venku, kde jeho tělo od ledu nedělilo víc než pár vrstev vlny a vlčích kůží, byly steny a pohyby ledu pod ním přímo příšerné. Připadal si, jako by se snažil spát na břiše nějakého živého zvířete. Pociť, že se led pod ním pohybuje, byl sice přehnaný, ale natolik reálný, že z něj dostával závrať a ještě pevněji se stočil do klubička.

Někdy kolem druhé hodiny ranní - podíval se dokonce ve světle, které k němu otvorem spacího pytle pronikalo, na kapesní hodinky - začal Harry D. S. Goodsir upadat do jakéhosi stavu polovědomí, alespoň trochu připomínajícího spánek, když ho náhle zburcovaly dvě ohlušující exploze.

Potýkal se s propoceným a zmrzlým spacím pytle jako novorozenec, který se snaží prokousat plodovou blánu, až se mu podařilo vystrčit ven hlavu a ramena. Mrazivý noční vzduch ho udeřil do obličeje takovou silou, že se mu málem zastavilo srdce. Obloha už se rozjasňovala slunečním svitem.

"Co je?" vykřikl. "Co se stalo?"

Druhý důstojník Des Voeux a tři námořníci stáli na svých spacích pytlích a v rukavicích svírali dlouhé nože, které měli evidentně ve spánku u sebe. Poručík Gore vyběhl z Hollandova stanu. Byl plně oblečený a v holé - holé! - ruce držel pistoli.

"Podejte hlášení!" vyštěkl na jednoho z mužů na hlídce, Charlieho Besta.

"Medvědi, poručíku," vysvětloval Best. "Hnedle dva. Velký potvory. Čenichali kolem celou noc - však víte, že jsme je viděli necelejší kilometr předtím, než jsme se zastavili a utábořili -, jenže jak chodili kolem dokola, pořád se dostávali blíž a blíž, až jsme na ně nakonec museli s Johnem vystřelit, abysme je zahnali."

"John", jak Goodsir věděl, byl sedmadvacetiletý John Morfin, druhý muž určený tuhle noc jako hlídka.

"Vystřelili jste oba?" vyptával se Gore. Poručík vylezl na vrcholek nedalekého nakupeného sněhu a ledu a prohledával okolí mosazným teleskopem. Goodsir nechápal, že mu holé ruce ještě nepřimrzly ke kovu.

"Ano, pane," přisvědčil Morfin. Rukama ve vlněných rukavicích neohrabaně vkládal nové patrony do zezadu nabíjené brokovnice.

"Trefili jste je?" zeptal se Des Voeux.

"Ano," přikývl Best.

"K ničemu to ale nebylo," dodal Morfin. "Jenom brokovnice a na víc než třicet kroků. Tyhle medvědi mají tlustou kůži a ještě tlustší lebku. Aspoň je to ale štíplo dost silně, aby zmizeli."

"Nevidím je," ozval se poručík Gore z ledového pahorku tři metry nad stanem.

"Myslíme, že vylízej z těch malejších otevřených děr v ledu," prohlásil Best. "Ten větší tím směrem běžel, když po něm John střelil. Mysleli jsme, že padnul, ale vyšli jsme kus po ledu ven a viděli jsme, že tam žádná mršina neleží. Je pryč."

Parta táhnoucí saně už si těchto měkkých míst v ledu všimla - byly to trochu nepravidelné kruhy o průměru něco málo přes metr, větší než malé dýchací otvory, které si dělají kroužkování tuleni, na bílé medvědy zdánlivě příliš malé a vzdálené od sebe a ve všech případech potažené několik centimetrů tlustou krustou měkkého ledu. Zpočátku v nich díry vzbudily naději na nalezení otevřené vody, bylo jich ale tak málo a nacházely se tak daleko od sebe, že se nakonec proměnily jen ve zrádné pasti. Ferrier, který šel pozdě odpoledne před saněmi, do jedné z nich málem zapadl, noha mu do ní zajela až nad koleno a všichni museli zastavit a počkat, než se roztřesený námořník převlékl do suchých kalhot, ponožek, onucí a bot.

"Stejně už je načase, aby převzali hlídku Ferrier s Pilkingtonem," konstatoval poručík Gore. "Přineste si z mého stanu mušketu, Bobby."

"Jde mi to líp s brokovnicí, pane," ošil se Ferrier.

"Mně mušketa vyhovuje, poručíku," nabídl se velký mariňák.

"Tak si vezměte mušketu vy, Pilkingtone. Polechtat tyhle potvory tím pepřem z brokovnice znamená jen je rozdráždit."

"Ano, pane."

Best s Morfinem, oba roztřesení spíš zimou po dvou hodinách na hlídce než napětím či obavami, si ospale stáhli vysoké boty a zalezli do spacích pytlů. Vojín Pilkington a Bobby Ferrier naopak nacpali oteklé nohy do bot, které vytáhli ze spacích pytlů, a pomalu odešli k nedalekým ledovým hřebenům, kde se postavili na hlídku.

Goodsir, který se klepal ještě víc než předtím a kromě prstů na nohou i na rukou už necítil ani nos a tváře, se stočil hluboko ve svém spacím pytlí a modlil se za trochu spánku. Spánek ale nepřišel. Uplynulo něco přes dvě hodiny a druhý důstojník Des Voeux začal všechny budit a vytahovat ze spacích pytlů. "Máme před sebou dlouhý den, mládenci," volal žoviálně. K pobřeží Země krále Williama jim scházelo ještě pětadvacet kilometrů.

11  
CROZIER  
70°05' s.š., 98°23' z.d.  
11. listopadu 1847

"Jste celý promrzlý, Francisi," říká korvetní kapitán Fitzjames. "Pojďte dozadu do společenské místnosti, dáme si brandy." Crozier by si raději dal whisky, ale brandy bude muset stačit. Kráčí před kapitánem Erebu dlouhou úzkou uličkou k místnosti, v níž měl soukromou kajutu kapitán sir John Franklin a která je nyní obdobou velké kajuty na Terroru - slouží jako knihovna a společenská místnost pro důstojníky, kteří nejsou ve službě, a v případě potřeby se v ní konají porady. Podle Crozierova názoru slouží Fitzjamesovi ke cti, že po smrti sira Johna zůstal ve své maličké kajutě a prostornou komnatu na zádi nechal zařídit k použití všem; občas si ji také půjčují lékaři pro chirurgické zákroky. Ulička je absolutně temná, ozařuje ji jen světlo ze společenské místnosti, a paluba je nakloněná v příkřejším úhlu a na opačnou stranu než na Terroru, svažuje se spíše k levoboku než k pravoboku a příd' je výš než zád'. A přestože jsou obě lodě konstrukčně téměř totožné, všimá si Crozier pokaždé i dalších rozdílů. Erebus má čímsi jiný zápach - kromě identického pachu oleje z lamp, špinavých mužů a špinavého oblečení, měsíců vaření, uhelného prachu, věder moči a mužského dechu vznášejícího se v chladném vlhkém vzduchu je tu cítit ještě něco jiného. Erebus kdovíproč víc páchne strachem a beznadějí.

Ve společenské místnosti sedí a pokuřují z dýmek dva důstojníci, poručík Le Vesconte a poručík Fairholme, oba však vstanou, kývnou oběma kapitánům na pozdrav, vzdálí se a zavrou za sebou posuvné dveře.

Fitzjames odemkne masivní skříň, vytáhne z ní láhev brandy, nalije Crozierovi štědrou dávku do jedné z broušených sklenic na vodu po siru Johnovi a menší pro sebe. Zesnulý velitel expedice sice pro sebe i pro své důstojníky vzal na palubu spoustu vybraného porcelánu a broušeného skla, sklenice na brandy mezi tím ale nejsou. Franklin byl zapřísnělý abstinents.

Crozier se nezdržuje pomalým uskráváním. Třemi doušky do sebe brandy hodí a dovolí Fitzjamesovi, aby mu nalil další. "Děkuji, že jste zareagoval tak rychle," začne hovor Fitzjames. "Předpokládal jsem, že na moji zprávu odpovíte vlastní zprávou, ne že přijдете osobně."

Crozier se zamračí. "Na zprávu? Žádnou zprávu jsem od vás už přes týden nedostal, Jamesi."

Fitzjames na něj okamžik zaraženě hledí. "Nedostal jste moji zprávu dnes večer? Poslal jsem s ní na vaši loď vojína Reeda asi před pěti hodinami. Předpokládal jsem, že u vás zůstal přes noc."

Crozier pomalu zavrtí hlavou.

"Áaa... zatraceně," zakleje Fitzjames.

Crozier vytáhne z kapsy vlněnou punčochu a položí ji na stůl. Ani v jasnějším světle lampy na stěně na ní nejsou znatelné žádné stopy násilí. "Našel jsem ji cestou sem. Blíží vaši lodi než mé."

Fitzjames vezme punčochu do ruky a s truchlivým výrazem si ji prohlíží. "Zeptám se mužů, jestli ji poznávají," hlesne. "Může taky patřit jednomu z mých chlapů," poznamená tiše Crozier. Stručně Fitzjamese informuje o útoku na loď, smrtelném zranění vojína Heathera a zmizení Williama Stronga a mladého Toma Evanse.

"Čtyři za jediný den," povzdychne si Fitzjames. Oběma nalije další brandy.

"Ano. Kvůli čemu jste posílal zprávu vy mně?"

Fitzjames vysvětluje, že celý dnešní den muži pozorovali něco velkého, co se pohybovalo mezi ledovou zmrzlou mimo dosah světla luceren. Několikrát po tom vystřelili, ale oddíly vyslané na led nenalezly krev ani nic jiného. "Takže se omlouvám, Francisi, za toho idiota Bobbyho Johnse, který na vás před pár minutami vystřelil. Chlapi mají nervy napjaté jako špagáty."

"Doufám, že ne natolik, aby si mysleli, že se ta věc na ledu naučila křičet na ně anglicky," poznamená ironicky Crozier a znovu si zavdává brandy.

"Ne, ne. To samozřejmě ne. To byla čirá pitomost. Johns bude mít na dva týdny zaražené dávky rumu. Ještě jednou se omlouvám."

"To nedělejte," vzdechne Crozier. "Udělejte mu do zadku druhou díru, jestli chcete, ale rum mu neberte. Na téhle lodi už tak vládne dost chmurná atmosféra. Byla se mnou Mlčenlivá dáma a měla na sobě tu svou zatracenou chlupatou parku. Johns ji možná zahlédl. Dostal bych, co mi patří, kdyby mi uštěřil hlavu."

"Mlčenlivá byla s vámi?" Fitzjames si dovolí otázku podtrhnout zdviženým obočím.

"Nevím, co sakra dělala venku na ledu," odpoví chraptivě Crozier. Bolí ho v krku z toho, jak byl celý den na mrazu a vykřikoval rozkazy. "Sám jsem ji málem zastřelil, když se ke mně půl kilometru od vaší lodi zezadu přikradla. Mladý Irving pravděpodobně právě teď obrací Terror naruby a hledá ji. Udělal jsem obrovskou chybu, když jsem toho chlapce pověřil, aby na tu eskymáckou mrchu dával pozor."

"Chlapi si myslí, že je to Jonáš," poznamenává Fitzjames velice tichým hlasem. Zvuk v přeplněném mezipalubí snadno proniká i dřevěnými přepážkami.

"Jak by si to taky k čertu nemysleli?" Crozier už začíná cítit vypitý alkohol. Nenapil se od včerejšího večera a brandy působí konejšivě na jeho žaludek i unavený mozek. "Ta ženská se tady ukáže i s tím svým šamanským otcem nebo manželem přesně v den, kdy celá tahle hrůza začala. Něco jí uhryzalo jazyk u kořene. Proč by si sakra chlapi neměli myslet, že za všechny ty maléry může ona?"

"Vyji ale už přes pět měsíců necháváte na palubě Terroru," konstatuje Fitzjames. V hlase mladšího kapitána nezaznívá žádná výčitka, jen zvědavost.

Crozier pokrčí rameny. "Já na čarodějnice nevěřím, Jamesi. A vlastně moc nevěřím ani na Jonáše. Věřím ale, že kdybychom ji vyhnali ven na led, ta věc by ji za chvíli žrala vnitřností stejně, jako je teď žere Evansovi a Strongovi. A možná i vašemu vojínu Reedovi. Nebyl to Billy Reed, ten zrzavý mariňák, co chtěl pořád mluvit o tom spisovateli - o Dickensovi?"

"William Reed, ano," přitaká Fitzjames. "Byl strašně rychlý, když chlapi před dvěma lety na ostrově Disko závodili v běhu. Říkal jsem si, že možná jeden chlap, pořádně rychlý..." Zarazí se a skousne si ret. "Měl jsem počkat do rána."

"Proč?" namítne Crozier. "Ráno není o nic větší světlo. A v poledne ostatně taky ne. Den nebo noc nic neznamená a nebude znamenat ještě čtyři měsíce. Navíc ta zatracená věc tam venku neloví jen v noci... dokonce ani jen potmě. Třeba se váš Reed ještě ukáže. Nebylo by to poprvé, co se naši poslové venku na ledu ztratili a objevili se po pěti nebo šesti hodinách, rozklepaní zimou a se spoustou nadávek."

"Možná." Z Fitzjamesova tónu číší pochybnosti. "Ráno vyšlu pátrací skupiny."

"To je přesně to, k čemu nás ta věc chce donutit." Crozierův hlas zní hrozně unaveně.

"Možná," opakuje znovu Fitzjames, "sám jste mi ale právě říkal, že vaši muži byli na ledu včera večer a dnes celý den a hledali Stronga a Evanse."

"Kdybych nevzal Evanse s sebou, když jsem hledal Stronga, byl by kluk ještě naživu."

"Thomas Evans," zamyslí se Fitzjames. "Vzpomínám si na něj. Velký chlapík. Už to vlastně nebyl žádný kluk, že, Francisi? Musí mu už... muselo mu už být... kolik? Dvaadvacet nebo třiaadvacet?"

"Tomnemu bylo letos v květnu dvacet," upřesňuje Crozier. "První narozeniny na palubě oslavil den poté, co jsme vypluli. Chlapi byli tehdy dobře naladěni a oslavili jeho osmnáctiny tím, že mu oholili hlavu. Nezdálo se, že by mu to vadilo. Ti, co ho znali, říkají, že byl na svůj věk vždycky hodně velký. Sloužil na Lynxu a předtím na nějaké východoindické obchodní lodi. Na moře se vydal ve třinácti letech."

"Stejně jako vy, jestli se nepletu."

"Stejně jako já," zasměje se trochu posmutněle Crozier. "Ne že bych udělal nějaké terno."

Fitzjames zamkne brandy zpátky do skříně a vrátí se k dlouhému stolu. "Povězte mi, Francisi, je pravda, že jste se převlékl za černošského sluhu vznešené dámy starého Hoppnera, když jste byli tady nahoře zamrzlí v... kdy to bylo, ve čtyřiaadvacátém?"

Crozier se znovu zasměje, tentokrát ale uvolněněji. "Je to pravda. Byl jsem podporučík na Hecele, když se s ním a s Hoppnerovou Fury ve čtyřiaadvacátém Parry plavil na sever, aby našel právě tuhle zatracenou Severozápadní cestu. Parry měl v úmyslu proplout s oběma loděmi Lancasterovým průlivem a pokračovat na jih Úžinou prince regenta - tehdy jsme ještě nevěděli, že je Boothia poloostrov, to zjistili až ve třiatřicátém John a James Rossovi. Parry si myslel, že může Boothii z jihu obeplout a jako ďábel se hnát dál, dokud nenarazí na pobřeží, které z vnitrozemí šest nebo sedm let předtím prozkoumal Franklin. Vyplul ale pozdě - proč ti zatracení velitelé expedic vždycky vyplouvají tak pozdě? -, takže jsme jen se šestým dorazili k Lancasterovu průlivu desátého září, s měsíčním zpožděním. Třináctého září ale moře zamrzlo a nebyla sebemenší šance, že bychom průlivem propluli, takže Parry na naší Hecele a poručík Hoppner na Fury stáhli ocasy mezi nohy a zamířili na jih.

Bouře nás zahнала zpátky do Baffinova zálivu a měli jsme z pekla štěstí, že jsme našli kotviště v malé hezké zátoce v Úžině prince regenta. Strávili jsme tam deset měsíců. Málem nám umrzly koule."

"No prosím," usměje se nepatrně Fitzjames, "ale vy jako malý černoušek?"

Crozier přikývne a usrkne brandy. "Parry i Hoppner si během zim v ledu přímo posedle potrpěli na slavnostní maškarády. Tuhle naplánoval Hoppner a říkal jí Velký benátský karneval; konala se prvního listopadu, kdy je morálka mužstva vždycky nejnižší, protože slunce právě na několik měsíců zmizelo. Parry slezl po boku Heclly zabalený v dlouhatánském plášti, který nesvlékl, ani když se shromáždili všichni muži - většina v kostýmech, na obou lodích byly obrovské truhly plné kostýmů -, a když ho konečně odhodil, viděli jsme, že je převlečený za toho starého mariňáka - pamatujete se na něj, měl dřevěnou nohu a za pŕpence vyhrával na housle poblíž Chathamu? Ale ne, nemůžete se na něj pamatovat, jste moc mladý.

Musím říct, že ho Parry - myslím, že ten starý ničema vždycky chtěl být spíš hercem než lodním kapitánem - uměl dokonale napodobit, vzral na skřipky, poskakoval na falešné dřevěné noze a pokřikoval: „Dejte měďák ubožákovi, vašnosto, co přišel vo nohu při vobraně krále a jeho země!"

No, chlapi se smáli, div nepopukali. Jenže Hoppner, ten podle mě tyhle nakaširované parádičky miloval ještě víc než Parry; objevil se na maškarádě převlečený za urozenou dámu podle nejnovější pařížské módy toho roku - hluboký výstřih, velká krinolína a honzík na zadku, prostě všechno, jak se patří. A já, protože jsem byl tehdy plný energie a elánu, nemluvě o tom, že jsem byl ještě mladý pitomeček, prostě nebylo mi ještě ani třicet, jsem se oblékl jako Hoppnerův černý lokaj - měl jsem na sobě opravdovou lokajskou uniformu, kterou starouš Henry Parkyns Hoppner koupil v nějakém módním londýnském obchodě a vzal ji s sebou speciálně pro mě."

"A smáli se chlapi?" ptá se Fitzjames.

"To se ví, chechtali se zase, div se nezalkli - na Parryho a jeho dřevěnou nohu úplně zapomněli, když se objevil starouš Henry a v závěsu za ním já s jeho hedvábnou vlečkou v rukou. Jak by se taky nesmáli? Všichni ti kominíci a květinářky, hadmíci a židi s křivými nosy, zedníci a skotští válečníci, turecké tanečnice a prodavačky sirek? Podívejte! To je mladý

Crozier, stárnoucí podporučík, ještě to nedotáhl ani na poručíka, ale myslí si, že jednou bude admirálem, zapomíná, že je jen obyčejný černý irský negr."

Fitzjames chvíli nic neříká. Crozier slyší chrápání a hlasité pšouky od povrzávajících hamaků na přídi temné lodi. Někde na palubě přímo nad nimi hlasitě podupává hlídka, aby jí nezmrzly nohy. Crozier si vyčítá, že svoje vyprávění ukončil takovým způsobem - střízlivý by s nikým takhle nemluvil -, zároveň si ale přeje, aby Fitzjames znovu vytáhl brandy. Nebo whisky.

"Kdy se Fury a Hecla dostaly z ledu?" zeptá se Fitzjames.

"Dvacátého července příští léto," odpoví Crozier. "Co bylo dál, to ale nejspíš víte."

"Vím, že jste přišli o Fury."

"Ano," přikyvuje Crozier. "Pět dnů po tom, co led povolil - postupovali jsme pomalu podél pobřeží Somersetova ostrova a snažili jsme se vyhýbat jednak ledovému poli, jednak těm zatraceným vápencovým balvanům, co v jednom kuse padaly dolů z útesů -, zahнала další bouře Fury na štěrkovou kosu. Vyprostili jsme ji - stálo nás to spoustu ledových kotev a dřiny -, jenže pak obě lodě znovu zamrzly a zatracená ledová hora, skoro tak velká jako ta mrcha, co teď trčí mezi Erebem a Terorem, přimáčkla Fury k pobřežnímu ledu, utrhla ji kormidlo, rozbila lodní žebra na třísky, strhala prkna z trupu a posádka se musela ve dne v noci na směny střídat u čtyř čerpadel, jen aby ji udržela nad vodou."

"Ale nějakou dobu ji udržela," pobízí ho dál Fitzjames.

"Dva týdny. Pokusili jsme se ji dokonce připoutat k ledovci, jenže ten mrcha řetěz praskl. Pak se ji Hoppner pokusil zvednout z vody, aby se dostal ke kýlu - zrovna jako to chtěl udělat sir John s vaším Erebem -, tenhle plán mu ale překazil blizzard a navíc hrozilo, že obě lodě najedou na závětrné pobřeží pevniny. Nakonec se chlapi u čerpadel prostě zhroutili - byli tak vyčerpaní, že už ani nevnímali naše rozkazy - a jedenadvacátého srpna Parry nařídil, aby se všichni přesunuli na palubu Heclly, a odrazil, aby s ní nenajel na mělčinu. Chudinku Fury několik ledovců natlačilo přímo k pevnině, tvrdě ji přirazily ke břehu a zablokovaly jí zpáteční cestu. Nebyla ani šance na to, abychom ji vzali do vleku. Led ji přímo před našima očima rozbíjel na kusy. I s Heclou se nám sotva podařilo uniknout, a to jen díky tomu, že se všichni chlapi dnem i nocí střídali u čerpadel a tesař od rána do večera a od večera do rána vyráběl nové pažení a vzpěry.

Takže jsme se k Severozápadní cestě vůbec nepřiblížili, vlastně jsme se ani nedostali na dohled žádné nové zemi, ztratili jsme jednu loď, Hoppnera postavili před vojenský soud a Parry to bral, jako by soudili i jeho, protože Hoppner byl celou dobu pod jeho velením."

"Všichni ale byli osvobozeni," namítne Fitzjames. "Dokonce dostali pochvalu, jestli si dobře vzpomínám."

"Pochvalu ano, ale povýšení ne," dodá k tomu Crozier.

"Všichni jste ale přežili."

"To ano."

"Já chci přežít i tuhle expedici, Francisi," prohlásí Fitzjames. Hlas má tichý, ale velice odhodlaný. Crozier přikyvne.

"Měli jsme udělat totéž, co Parry, před rokem jsme měli přesunout obě posádky na Terror a vyplout na východ kolem Země krále Williama," povzdychne si Fitzjames.

Teď pro změnu Crozier udiveně zvedne obočí. Nepřekvapuje ho Fitzjamesův souhlas s tím, že jde o ostrov - průzkumná skupina se saněmi, kterou vyslali v pozdním létě, to prakticky potvrdila -, překvapuje ho jeho souhlas s tím, že měli vloni na podzim utéct z lodi sira Johna a opustit ji. Crozier ví, že pro jakéhokoli kapitána neexistuje nic těžšího než vzdát se své lodi, zejména to ale platí pro kapitány královského námořnictva. A přestože Erebus byl pod vrchním velením sira Johna Franklina, jeho skutečným kapitánem byl korvetní kapitán James Fitzjames.

"Na to už je pozdě." Crozier má velké bolesti. Protože společenská místnost má několik vnějších stěn a ve stropě tři Prestonovy patentní světlíky, je v ní zima - oba muži vidí ve vzduchu svůj dech -, přesto je v ní ovšem o pětatřicet nebo čtyřicet stupňů tepleji než venku na ledu a Crozierovy nohy, zejména pak prsty, roztávají - jako by ho bolestivě bodaly ostré trny a píchaly doruda rozžhavené jehly.

"Ano," souhlasí Fitzjames, "bylo od vás ale prozíravé, že jste v srpnu nechal na Zemi krále Williama odvézt na saních vybavení a potraviny."

"To byl jen pouhý zlomek toho, co tam budeme muset přepravit, chceme-li tam zřídít tábor, ve kterém bychom mohli přežít," konstatuje stroze Crozier. Nařídil tehdy, aby asi dvě tuny oblečení, stanů, různých nejnnutnějších potřeb k přežití a konzervovaných potravin vyložili z lodi a uskladnili na severozápadním pobřeží ostrova pro případ, že by někdy v zimě museli narychlo evakuovat lodě, přeprava ale byla absurdně pomalá a neobyčejně nebezpečná. Po týdnech pracného vlečení saní tam uložili jen asi tunu zásob - stany, teplé oblečení, nástroje a konzervované potraviny na pár týdnů. Nic víc.

"Ta věc nám nedovolila tam zůstat," dodává tiše. "Všichni jsme se mohli v září přesunout do stanů - nechal jsem připravit terén pro tucet velkých stanů, jak si jistě vzpomínáte - Jenže tábor by se nedal tak snadno bránit jako loď."

"To ne," souhlasí Fitzjames.

"Pokud ovšem loď přežije zimu."

"Ano," přikyvne Fitzjames. "Slyšel jste, Francisi, že někteří muži - na obou lodích - tomu netvorovi přezdívali Terror?"

"Ne!" To se Croziera dotklo. Nepřeje si, aby se jména jeho lodi zneužívalo k označení něčeho tak zlého, i kdyby to muži mysleli jen žertem. Pak ale pohlédne do hnědozelených očí korvetního kapitána Fitzjamese a uvědomí si, že to jeho kapitánský kolega myslí vážně a stejně vážně to evidentně myslí i posádka. "Terror," opakuje Crozier a cítí v ústech pachut' žluči.

"Myslí si, že to není žádné zvíře," pokračuje Fitzjames. "Věří, že ta jeho prohnanost znamená něco jiného, něco nepřirozeného... nadpřirozeného... že se tam ve tmě na ledu ukrývá démon."

Crozier si znechucením málem odplivne. "Démon," vyprskne opovržlivě. "To jsou právě ti námořníci, co věří na duchy, čáry a kouzla, Jonáše, mořské panny, uřknutí a mořské nestvůry."

"Viděl jsem i vás škrábat plachtu, abyste přivolal vítr," poznamená s úsměvem Fitzjames.

Crozier neodpoví.

"Jste už na světě dost dlouho a procestoval jste ho dost velký kus, abyste viděl věci, o jejichž existenci neměli lidé dřív ani ponětí," dodává Fitzjames v zjevné snaze uvolnit atmosféru.

"To ano," uchechtne se štekavě Crozier. "Třeba tučňáky! Kdyby tak ani tady nežilo nic většího, jako je tomu zřejmě dole na jihu."

"Bílí medvědi tam v jižních arktických vodách nejsou?"

"Žádné jsme neviděli. A neviděl je ani žádný z velrybářů a průzkumníků, kteří se v posledních sedmdesáti letech plavili na jih k té bílé sopečné zamrzlé pevnině nebo kolem ní."

"A vy s Jamesem Rossem jste byli první lidé, kteří kdy ten kontinent spatřili. I ty sopky."

"Ano, to je pravda. A sir James z toho vytěžil maximum. Oženil se s krásnou mladou dívkou, byl povýšen do šlechtického stavu, žije si spokojeně a do zimy už nevyráží. A já... já jsem... tady."

Fitzjames si pročistí hrdlo, jako by chtěl změnit téma. "Víte, Francisi, až do téhle plavby jsem upřímně věřil v existenci otevřeného polárního moře. Byl jsem si naprosto jistý, že má parlament pravdu, když naslouchá všem těm předpovědím takzvaných polárních expertů - to bylo v zimě, než jsme odplouvali, pamatujete? Psalo se o tom v Timesech - ohledně termobarické bariéry, o tom, že Golfský proud protéká pod ledem a zahřívá otevřené polární moře, i o neviditelném kontinentu, který tam musí být. Byli o jeho existenci tak přesvědčení, že navrhovali a schvalovali zákony, podle nichž se tam na sever měli posílat trestanci ze Southgate a z dalších věznic, aby těžili uhlí, které se musí v obrovském množství nacházet jen pár set kilometrů odtud, na severním polárním kontinentu."

Tentokrát se Crozier zasměje s nelíčeným pobavením. "Ano, těžit uhlí na vytápění hotelů a zásobování základen, kde si budou doplňovat palivo parní lodě, které budou nejpozději v šedesátých letech křížovat otevřené polární moře po pravidelných trasách. Ach bože, kéž bych byl jedním z těch vězňů v Southgate. Jejich cely jsou, jak předpisuje zákon a zásady lidskosti, dvakrát větší než naše kajuty, Jamesi, a do budoucnosti bychom měli zajištěné teplo a bezpečí, kdybychom seděli v takovém pohodlí a čekali, až bude objeven a kolonizován kontinent na severním pólu."

Ted' už se smějí oba.

Z paluby nad nimi se ozve hlasité dusání - zvuk běžících kroků a ne jen pouhé podupávání hlídky -, pak zazní hlasy a nohy jim ovane chladný vzduch, jak někdo otevřel hlavní příklop nad opačným koncem chodbičky; po schůdcích s rachotem sbíhá několik párů nohou.

Oba kapitáni zmlknou a čekají, dokud se neozve tiché zaklepání na tenké dveře společenské místnosti.

"Dále," zavolá korvetní kapitán Fitzjames.

Jeden z námořníků Erebu uvede dovnitř dva členy posádky Terroru - třetího poručíka Johna Irvinga a námořníka jménem Shanks.

"Omlouvám se, že vás vyrušuji, kapitáne Fitzjamesi, kapitáne Croziere," procedí Irving jen lehce cvakajícími zuby.

Dlouhý nos má bílý chladem. Shanks stále drží v rukou mušketu. "Poručík Little mě poslal, abych co nejrychleji podal hlášení kapitánu Crozierovi."

"Pokračujte, Johne," pobídne ho Crozier. "Doufám, že pořád ještě nepátráte po Mlčenlivě dámě."

Irving se na okamžik zatváří nechápavě. "Viděli jsme ji venku na ledu," oznámí pak, "když se vracely poslední pátrací skupiny. Ne, pane, poručík Little mě požádal, abych vás ihned přivedl, protože..." Mladý poručík se odmlčí, jako by zapomněl důvod, proč ho sem Little poslal.

"Pane Couchi," otočí se Fitzjames k službukonajícímu důstojníkovi Erebu, který námořníky z Terroru přivedl do společenské místnosti, "buďte tak laskav, běžte ven do chodbičky a zavřete za sebou dveře, prosím. Děkuji."

Crozier také slyšel podivné ticho, které zavládlo, když téměř ustalo veškeré chrápání a vrzání hamaků. Příliš mnoho uší v ubikaci mužstva na přidi je vzhůru a poslouchá.

Když se dveře zavřou, Irving pokračuje. "Jde o Williama Stronga a Tommyho Evanse, pane. Jsou zpátky."

Crozier zamrká. "Co tím k čertu myslíte, zpátky? Jsou živí?" Poprvé po celých měsících cítí záchvěv naděje.

"Ne, to ne, pane," zavrtí hlavou Irving. "Vlastně... vlastně jen... jedno tělo. Bylo ale opřené o zábradlí na zádi a tam si ho někdo všiml, když se všechny pátrací skupiny vracely na loď... asi tak před hodinou. Muži na hlídce nic neviděli, ale bylo tam, pane. Na příkaz poručíka Littleho jsme se Shanksem co nejrychleji zamířili k Erebu, abychom vás informovali. Pěkně poklusem."

"Bylo tam?" štekne Crozier. "Jedno tělo? Zpátky na lodi?" Kapitánovi Terroru to všechno vůbec nedává smysl. "Mám dojem, že jste říkal, že jsou zpátky Strong i Evans."

Třetí poručík Irving je teď v celém obličejí bílý, jako by ho měl omrzlý. "Taky že ano, kapitáne. Nebo aspoň polovina z nich. Když jsme se šli na to tělo, co bylo opřené na zádi, podívat, spadlo na palubu a... no... rozpadlo se na dva kusy. Pokud se nemýlíme, od pasu nahoru je to Billy Strong a od pasu dolů Tommy Evans."

Crozier a Fitzjames se na sebe dokážou jen beze slova podívat.

12

GOODSIR

69°37'42" s.š., 98°41' z.d.

Země krále Williama,

24. května - 3. června 1847

O

ddíl poručíka Goreho dorazil k mohyle sira Jamese Rosse na Zemi krále Williama pozdě odpoledne 28. května po pěti dnech strastiplné cesty přes led.

Cestou k ostrovu - který jim zůstal skrytý až do posledních minut - učinili potěšující objev, totiž že se poblíž pobřeží vyskytují jezírka sladké pitné vody. Naopak nepříznivým faktem bylo, že většina těchto jezírek je napájena z úpatí téměř nepřerušené řady ledovců - v některých případech dosahujících výše třiceti a více metrů -, které byly proudem zahánány na mělčinu a na břeh a nyní se kolem zakřiveného pevninského pobřeží táhnou jako zubatá bílá hradní zeď, kam až oko dohlédne. Překročení této bariéry zabralo mužům celý den a navíc byli nuceni nechat část oblečení, paliva a zásob složenou na mořském ledu, aby zmenšili zatížení saní. Jejich problémy a nepohodlí dál zkomplikovala skutečnost, že několik konzerv polévky a vepřového, které na ledu otevřeli, bylo zkažených, takže je museli vyhodit a na zpáteční cestu jim zbývaly dávky na necelých pět dnů - za předpokladu, že nenarazí na další nepoživatelné konzervy. K tomu všemu navíc zjistili, že i tady, na samém kraji moře, dosahuje led tloušťky přes dva metry.

Nejhorší ze všeho - alespoň pro Goodsira - ovšem bylo, že se Země krále Williama či Ostrov krále Williama, jak si později potvrdili, ukázala být největším zklamáním jeho života.

Devonský ostrov a Beecheyův ostrov na severu, to byly větrné vidrholce, nehostinné i za toho nejlepšího počasí a holé až na lišejníky a pár zakrslých rostlin, v porovnání s tím, co nyní muži našli na Zemi krále Williama, to však byly přímo rajské zahrady. Na Beecheyově ostrově byla holá země, místy písčité nebo hlinitá, impozantní skalní útesy a cosi jako pláž. Země krále Williama se ničím z toho chlubit nemohla.

Ještě půl hodiny poté, co překročili ledovcovou bariéru, si Goodsir nebyl jistý, jestli je nebo není na pevné zemi. Byl připraven spolu s ostatními oslavovat, protože to mělo být po více než roce poprvé, co kdokoli z nich stanul na pevnině, mořský led ale za ledovci vystřídala změt' obrovských bloků pobřežního ledu a bylo zcela nemožné určit, kde končí ledové pásmo a začíná skutečné pobřeží. Všude byl jen led a špinavý sníh, další led a další sníh.

Konečně dospěli k větrem umetenému kusu země, kde neležel žádný sníh, a Goodsir s některými z námořníků padli tváří k zemi na štěrku, jako v gestu důkůvzdání se rukama a koleny přimáčkli k pevné zemi, i tady ale byly drobné kulaté oblázky úplně promrzlé, tvrdé jako londýnská dlažba v zimě a desetkrát studenější, a jejich chlad stoupal vzhůru skrz kalhoty a další vrstvy oblečení pokrývající jejich kolena až do morku kostí a skrz palčáky do dlaní a prstů jako tichá pozvánka do společnosti mrtvých, odpočívajících v zamrzlém pekle hluboko pod nimi.

Trvalo jim čtyři další hodiny, než našli Rossovu mohylu. Nalézt údajně dva metry vysokou hromadu kamení na Mysu vítězství nebo nedaleko něj mělo být teoreticky snadné - to jim alespoň, než začali hledat, všem tvrdil poručík Gore -, jenže na tomhle nechráněném mysu byly hromady ledu často minimálně dva metry vysoké a prudké větry už dávno menší kameny z vrcholu mohyly shodily. Pozdně květnovou oblohu nikdy nezahalovala noční tma, ale v neustálém matném přísvitu bylo neobyčejně obtížné vnímat cokoli trojrozměrně a odhadovat vzdálenosti. Jediné, co viděli zcela zřetelně, byli medvědi, a to jen proto, že se pohybovali. Půltucet těch hladových a zvědavých tvorů je ve větší či menší vzdálenosti sledoval celý den. Kromě jejich nemotorného kolébavého pobíhání se všechno ostatní ztrácelo v šedobílé záři. Hromada ledu, která se zdála být patnáct metrů vysoká a skoro kilometr vzdálená, měřila ve skutečnosti necelý metr a byla dvacet metrů od nich. Holý pás štěrku a kamení, který jim připadal třicet metrů vzdálený, ležel na jednotvárné, větrem bičované pláni půl kilometru od nich.

Nakonec ale mohyly našli, podle Goodsirových dosud tikajících hodin bylo už skoro deset hodin večer a všichni byli tak vyčerpaní, že jim paže visely podél těla jako opicím, o nichž si námořníci vyprávějí nejrůznější historky, a tak unavení, že už vůbec nemluvíli, přestože saně nechali tři čtvrtě kilometru severně od místa, kde vkročili na pevninu. Gore vytáhl první ze dvou zpráv - z té původní pořídil opis, který měl být podle instrukcí sira Johna uložen někde na pobřeží jižně od mohyly - doplnil datum a podepsal se. Po něm se podepsal i druhý důstojník Charles Des Voeux. Stočili zprávu do roličky, zastrčili ji do jednoho ze dvou vzduchotěsných mosazných válců, které s sebou přinesli, a když válec vhodili do středu duté mohyly, vrátili na místo kameny, které odstranili, aby se do ní dostali.

"Tak," poznamenal Gore. "To bychom měli, že?"

Bouře doprovázená blesky vypukla nedlouho poté, co se dověkli zpět k saním na půlnoční večeři.

Aby ušetřili váhu při překonávání ledovce, nechali těžké pokrývky z vlčích kůží, plachtové podložky a většinu konzervovaných potravin na mořském ledu. Vycházeli z předpokladu, že je jídlo uzavřené v zaletovaných plechovkách, a tudíž nepřiláká bílé medvědy, kteří neustále čenichali kolem, a i kdyby je přilákalo, dovnitř do plechovek se nedostanou. Měli v úmyslu vystačit si tady na pevnině s omezenými dávkami na dva dny - samozřejmě doplněnými případnou zvěří, kterou uvidí a zastřelí, tenhle sen se ale po spatření zdejší bezútěšné reality rychle rozplynul - a přespávat všichni v Hollandově stanu.

Des Voeux, který dohlížel na přípravu večeře, vytáhl z důmyslně do sebe zapuštěných proutěných košíků patentní kuchařskou soupřavu. Tři ze čtyř konzerv, které si přivezli jako první večerní jídlo na pevnině, však byly zkažené. Zůstaly jim tak jen střeďeční poloviční dávky soleného vepřového - které bylo mezi mužstvem zdaleka nejoblíbenější, protože obsahovalo spoustu tuku, zdaleka ale nestačilo k ukojení hladu po celodenní těžké dřině - a poslední nezkažená konzerva s etiketou "Vynikající čirá želví polévka", kterou muži nenáviděli, protože ze zkušenosti věděli, že není vynikající ani čirá a pravděpodobně dokonce ani želví.

Doktor McDonald na Terroru byl už půl druhého roku, od Torringtonovy smrti na Beecheyově ostrově, přímo posedlý kvalitou jejich konzervovaných potravin a neustále s pomocí ostatních lékařů pilně experimentoval ve snaze nalézt nejlepší složení stravy, které by předcházelo kurdějím. Goodsir se od staršího lékaře dozvěděl, že jistý Stephan Goldner, dodavatel potravin z Houndsditchu, který získal kontrakt pro expedici díky pozoruhodně nízkým nabídkovým cenám, téměř určitě podvedl vládu Jejeho veličenstva i Průzkumnou službu královského námořnictva a zásobil je neodpovídajícími - a často dokonce možná jedovatými - potravinami.

Když muži zjistili, že jsou konzervy plné hnilobného svinstva, zaplnil se mrazivý vzduch kolem nich hrubými nadávkami.

"Jen klid, mládenci," utišil je poručík Gore poté, co minutu nebo dvě nechal průchod salvě těch nejvynalézavějších námořnických kleteb. "Navrhuji, abychom se pustili do otevírání zítřejší dávky konzerv, dokud nenajdeme dost na slušné jídlo, a pak se prostě zařídili tak, abychom k zásobám na ledu dorazili nejpozději zítra k večeři, i kdyby to mělo být o půlnoci. Co vy na to?"

Všichni sborem souhlasili.

Dvě z dalších čtyř konzerv, které otevřeli, nebyly zkažené - jednou z nich byl podivně bezmasý "irský guláš", který byl i za těch nejlepších okolností sotva stravitelný, a druhou honosně nazvaná "volská líčka se zeleninou". Muži se shodli na tom, že takzvaná volská líčka pocházejí nejspíš z koželužny a zelenina z uleželého kompostu, bylo to ale lepší než nic. Sotva stačili postavit stan a na podlážce uvnitř rozvinout spací pytle, ohřát na lihovém vařiči jídlo a rozdat horké kovové misky a talíře, když propukla bouře a začalo se blýskat.

První elektrický výboj udeřil necelých patnáct metrů od nich a způsobil, že všichni rozlili volská líčka se zeleninou i guláš. Druhá rána dopadla ještě blíž.

Rozběhli se ke stanu. Blesky létaly a třískaly kolem nich jako dělostřelecká palba. Sotva se v hnědém plátěném stanu naskládali doslova na jednu hromadu - osm mužů v přístřešku určeném pro čtyři osoby s lehkým vybavením -, podíval se námořník Bobby Ferrier na dřevěné a kovové tyče, které udržovaly plachtu zdviženou, zamumlal "a do prdele" a škrábal se k východu.

Venku padaly na zem kroupy velikosti kriketových míčků, po jejichž dopadu se deset metrů do vzduchu rozlétaly úlomky ledových stěpin. Půlnoční arktický soumrak zaplavovaly exploze blesků tak nepřetržitě, že se navzájem překrývaly, a obloha zářila jasnými výboji, po nichž na sítnici oka zůstávaly oslepující skvrny.

"Ne, ne!" zařval Gore tak hlasitě, že překřičel burácení hromu, popadl Ferriera, strhl ho zpět od vchodu a stáhl ho na podlahu přeplněného stanu. "Ať na tomhle ostrově půjdeme kamkoli, všude budeme široko daleko nejvyšším terčem. Zahodte ty kovové tyče, jak daleko můžete, ale zůstaňte pod plachtou. Zalezte do pytlů a přimáčkněte se k zemi."

Muži se horečně snažili splnit jeho instrukce, dlouhé vlasy se jim svíjely jako hadi pod okraji velšských paruk a čepic a nad četnými šálami, jimiž měli obalené obličeje. Bouře nabyla na zuřivosti a rachot hromu byl ohlušující. Kroupy, které do nich skrz plachtu a pokrývky bušily, byly jako obří pěsti malující jim záda dočerna a domodra. Goodsir na bubnování krup reagoval hlasitým sténáním, spíš ze strachu než z bolesti, přestože ty neustálé rány představovaly nejbolestivější výprask, jaký dostal od dob, kdy byl žákem soukromé školy.

"Do prdele, kristapána!" zařval Thomas Hartnell, když kroupy i blesky ještě nabraly na síle. Kdo měl trochu rozumu, krčil se raději pod spacím pytle z amerických přikrývek než v něm a snažil se použít ho jako štítu proti kroupám. Plachta stanu hrozila, že je všechny zadusí, a tenká plachtovina pod nimi nemohla nijak zadržet chlad, který k nim a do nich stoupal, až všichni zimou lapali po dechu.

"Jak může zuřit bouřka a blesky, když je taková zima!" křikl Goodsir na Goreho, který v hromadě vyděšených mužů ležel vedle něj.

"Stává se to," odpověděl stejně hlasitě poručík. "Jestli se rozhodneme přestěhovat z lodí do pozemního tábora, budeme si muset přinést zatraceně velkou kupu hromosvodů."

To bylo poprvé, co Goodsir slyšel nějakou zmínku o tom, že by mohli opustit loď.

Blesk udeřil do balvanu necelý tři metry od stanu, pod nímž se krčili u předčasně přerušené večeře, odrazil se a přelétl nad jejich plachtou zakrytými hlavami k druhému balvanu necelý metr od nich; všichni se ještě těsněji přimáčklí k zemi, jako by se snažili prolézt plachtovinou pod sebou a zavrtat se do skály.

"Můj ty bože, pane poručíku," vykřikl John Morfin, který měl hlavu nejbliž zhroucenému vchodu do stanu, "tam venku se uprostřed tý činy něco hejbá!"

Všichni muži byli ve stanu. "Medvěd?" křikl Gore. "Že by chodil kolem v tomhle počasí?"

"Na medvěda je to moc velký, poručíku," zahulákal Morfin. "Je to..." Do balvanu udeřil další blesk a ještě jeden práskl tak blízko, že se látka stanu pod vlivem statického výboje na okamžik vznesla do vzduchu; všichni se přimáčklí ještě blíž k zemi, obličeje zabořili do chladného plátna a místo dalších řečí se raději modlili.

Útok - Goodsir na to nedokázal myslet jinak než jako na útok, jako by se na ně řečtí bohové rozzuřili za tu drzost, s níž trávili zimu v Boreově řiši - trval téměř hodinu, teprve pak se rachot hromu přestěhoval jinam a blesky nejprve zřídly a pak se přesunuly dál na jihovýchod.

Gore byl první, kdo se vynořil zpod stanu, i když ho ale Goodsir znal jako muže, jenž prakticky neví, co je strach, ani on se nezvedl na nohy ještě plnou minutu nebo déle poté, co se bouřkový příval uklidnil. Ostatní vylezli po kolenou, zůstali klečet a rozhlíželi se kolem sebe, jakoby ohromeně nebo prosebně. Oblohu na východě křížovala síť blesků přeskakujících mezi mračny i bijících dolů do země a rachot hromu se po plochem ostrově dosud převáloval s takovou silou, že cítili přímo fyzický tlak na kůži a museli si rukama zakrývat uši, kroupy už ale přestaly padat. Roztříštěné bílé koule byly všude kolem, kam oko dohlédlo, navršené do výše šedesáti centimetrů. Po minutě Gore vstal a začal se rozhlížet po okolí. Ostatní se také zvedli, pohybovali se pomalu a prkenně a zkoušeli si končetiny, které, jak usoudil Goodsir, musely být ošklivě pomlácené, pokud mohl vlastní bolest brát jako měřítko celkové zkázy, již na ně nebesa seslala. Půlnoční světlo bylo těžkými mračny na jihu natolik utlumené, že se téměř zdálo, jako by přicházela skutečná noc.

"Podívejte na tohle," zvolal Charles Best.

Goodsir i ostatní se shromáždili kolem saní. Před svou přerušenou večeří vybalili potravinové konzervy i další materiál a všechno vyrovnali nedaleko vařiče, na němž si připravovali jídlo; blesku se nějak podařilo vyhnout se samotným saním a udeřit do nízké pyramidy naskládaných plechovek. Všechny Goldnerovy konzervované potraviny byly

rozmetány kolem stejně důkladně, jako by do hromádky narazila dělová koule - dokonalý zásah ve hře kosmických kuželek. Kusy spáleného kovu a chuchvalce nestravitelné zeleniny a shnilého masa byly rozmetané v okruhu dvaceti metrů. Opodál ranhojičovy levé nohy ležela ožehlá, pokroucená a zčernalá nádoba, na jejíž straně byl dosud čitelný nápis KUCHYŇSKÁ SADA (I). Byla to součást jejich cestovní jídelní soupravy, která stála na jednom z lihových vaříčů, když se rozběhli do úkrytu. Kovová láhev s púllitrem dřevného lihu vedle ní explodovala a její úlomky se jako šrapnel rozléty všemi směry, zjevně však prosvíšely těsně nad jejich hlavami, když se krčili pod stanem. Kdyby byl blesk zapálil zásobu lihových lahví, uloženou jen o pár metrů dál v dřevěné bedně na saních vedle obou brokovnic a nábojů do nich, následný výbuch a požár by je byl všechny pohltit.

Goodsir pocítil nutkání rozesmát se, ale zadržel je ze strachu, že by se zároveň rozplakal. Žádný z mužů chvíli neřekl ani slovo.

Ticho konečně prolomil John Morfin, který se vyšplhal na nízký hřeben kroupami otlučeného ledu nad tábořištěm.

"Tohle byste měl vidět, poručíku!" zavolal.

Vylezli nahoru podívat se, co vidí.

Podél odvrácené strany nízkého ledového hřebenu se táhla řada absolutně neskutečných stop, jež vycházely z ledové zmeti na jihu a mizely kamsi směrem k moři, severozápadně od nich. Neskutečných, protože byly větší než stopy kteréhokoli zvířete žijícího na této zemi. Už celých pět dní vídali muži ve sněhu otisky tlap bílých medvědů a také některé z nich byly absurdně velké - dosahovaly totiž délky až třiceti centimetrů -, tyhle nezřetelné stopy ale byly ještě o víc než polovinu delší. Některé se zdály být dlouhé jako mužská paže. A byly čerstvé, o tom nebylo sebemenších pochyb, protože prohlubeniny se nenacházely ve starém sněhu, ale v právě napadané tlusté vrstvě krup.

Ten záhadný tvor prošel kolem jejich tábora přímo uprostřed bouře, blesků a krupobití, přesně jak říkal Morfin.

"Co to má znamenat?" užasl poručík Gore. "To není možné. Pane Des Voeuxi, buďte tak laskav a přineste ze saní brokovnici a pár patron, prosím."

"Ano, pane."

Ještě než se důstojník vrátil s brokovnicí, Morfin, vojín Pilkington, Best, Ferrier a Goodsir se začali namáhavě prodírat ledem za Gorem, který se podél těch nemožných stop vydal na severozápad.

"Jsou děsně velké, pane," prohlásil mariňák. Jak Goodsir věděl, do oddílu ho zařadili právě proto, že byl jedním z mála mužů na palubě obou lodí, kteří kdy lovili něco většího než tetřevy.

"Já vím, vojíne," přikývl Gore. Vzal si od druhého důstojníka Des Voeuxe brokovnici a poklidně do ní zastrčil patronu; všech sedm mužů si dál klestilo cestu hromadami krup k temným mračnům za pobřežím střezným ledovci.

"Třeba to nejsou otisky tlap," ozval se Des Voeux, "ale něco... polární zajíc nebo něco takového, co skákalo v napadaných kroupách a nadělalo ty stopy celým tělem."

"Ano," zahučel nepřítomně Gore. "Třeba ano, Charlesi."

Jenže to byly otisky nějakých tlap. Doktor Harry D. S. Goodsir to věděl. A věděli to všichni muži, kteří kráčeli vedle něj. Goodsirovi, který v životě nelovil nic většího než králíky nebo křepelky, bylo jasné, že to nejsou otisky nějakého malého zvířátka, které se celým tělem válelo nejdřív vpravo a pak vlevo, ale stopy něčeho, co nejprve běželo po všech čtyřech a pak - pokud mohli věřit otiskům, jež viděli - téměř sto metrů šlo po dvou. V tom úseku otisky připomínaly stopy kráječícího muže, kdyby ovšem ten muž měl chodidla dlouhá jako jeho předloktí, dokázal jedním krokem překonat vzdálenost téměř půl druhého metru a nezanechával při tom po sobě stopy prstů, ale spíše rýhy po drápech.

Došli až k větrem umetené kamenité planině, kde Goodsir před tolika hodinami padl na kolena - kroupy se tady roztrhly v bezpočet ledových úlomků -, a tam stopy končily.

"Rozptýlte se," nařídil Gore, který stále držel brokovnici ležerně v podpaží, jako by byl na obchůzce svých rodinných pozemků v Essexu. Ukázal na jednoho muže po druhém a každému přidělil k prozkoumání jeden úsek otevřeného prostoru kolem. Kamenitá pláň nebyla o mnoho větší než kriketové hřiště.

Od kamenů dál žádné stopy nevedly. Muži několik minut přecházeli sem a tam, hledali a znovu se vraceli, opatrně našlapovali, aby neporušený sníh za kameny nezdupal vlastními stopami, a nakonec se všichni zastavili a dívali se po sobě. Stáli v téměř dokonalém kruhu. Z kamenité planinky nemířila pryč jediná stopa.

"Poručíku..." ozval se Best.

"Buďte chvíli zticha," zarazil ho Gore ostře, ale nijak zvlášť příkře. "Přemýšlím." Jediný ze všech se teď pohyboval, obcházel muže a zkoumal sníh, led a kroupy kolem nich, jako by chtěl přijít na kloub nějakému studentskému kanadskému žertu. Rozjasnilo se, protože bouře ustoupila dál na východ - byly skoro dvě hodiny ráno a sníh i vrstva napadaných krup zůstávaly všude za hranicí kamenů zcela nedotčené.

"Poručíku," nedal se odradit Best, "jde o Toma Hartnella."

"Co je s ním?" štěkl Gore. Právě začínal potřetí obcházet kolem dokola.

"Není tady. Zrovna jsem si uvědomil... že jsem ho neviděl od té doby, co jsme vylezli ze stanu."

Goodsir zvedl hlavu a otočil ji dozadu ve stejném okamžiku jako všichni ostatní. Nízký ledový hřeben tři sta metrů za nimi jim zakrýval výhled na zhroutený stan a saně. Na rozlehlé šedobílé ploše se nic jiného nehýbalo.

Všichni se okamžitě rozběhli zpět.

###

Hartnell byl naživu, ale v bezvědomí; zůstal ležet pod stanovou plachtou. Na spánku měl obrovskou podlitinu - silná plachtovina se protrhla, když na ni dopadla ledová kroupa velikosti lidské pěsti - a krvácel z levého ucha, Goodsir ale po chvíli zjistil pomalý tep. Vytáhl bezvědomého námořníka ze zhrouteného stanu, našli dva spací pytle a uložili ho do maximálního tepla a pohodlí, jaké okolnosti dovolovaly. Nad hlavou už se jim zase honila temná mračna. "Je to vážné?" zeptal se poručík Gore.

Goodsir zavrtěl hlavou. "To nejspíš, dokud se neprobere... pokud se probere. Překvapuje mě, že to omráčilo jen

jeho. Byla to strašná kanonáda tvrdého ledu."

Gore přikývl. "Hrozně nerad bych přišel ještě o Tommyho, když loni zemřel jeho bratr John. To už by byla pro rodinu příliš velká ztráta."

Goodsir si v duchu připomněl, jak připravoval Johna Hartnella k pohřbu v nejlepší flanelové košili bratra Thomase. Pomyslel na tu košili, spočívající pod zamrzlou zemí a zasněženým štěrkem mnoho set kilometrů na sever od nich, a na studený vítr, který pod černými útesy vál mezi dřevěnými náhrobními deskami. Otřásl se.

"Všichni už jsme hrozně promrzlí," reagoval na to Gore. "Potřebujeme se trochu vyspat. Vojíne Pilkingtone, najděte stanové tyče a pomozte Bestovi a Ferrierovi znovu postavit stan."

"Ano, pane."

Zatímco dva muži hledali odhozené stanové tyče, Morfin zvedl stanovou plachtu. Byla kroupami tak proděravělá, že vypadala jako bojová zástava. "Bože můj," ulevil si Des Voeux.

"Spací pytle jsou úplně promočené," ohlásil Morfin. "A všude ve stanu je mokro."

Gore si povzdechl.

Pilkington a Best se vrátili se dvěma očouzenými a zohýbanými pahýly dřeva a železa.

"Do tyčí praštil blesk, poručíku," oznámil vojník námořní pěchoty. "Vypadá to, že ho přitáhlo to železné jádro, pane."

Jako stanový tyče už nám asi neposloužej."

Gore jen přikývl. "Na saních máme ještě sekeru. Najděte ji a přineste taky druhou brokovnici, použijeme je místo obou tyčí. Pokud bude třeba, rozpust'te trochu ledu a zalijte je, aby byly pořádně ukotvené."

"Lihovej vaříč je rozbíječ," připomněl jim Ferrier. "Nějakej čas se budeme muset obejít bez rozpuštěného ledu."

"Na saních máme další dva vaříče," opáčil Gore. "A v lahvích máme taky pitnou vodu. Je sice zmrzlá, ale zastrčte si láhve pod oblečení a počkejte, dokud se trochu nerozpustí. Pak ji nalijte do díry, kterou vysekáte v ledu. Hned zase znova zmrzne. Pane Beste?"

"Ano, pane?" ozval se urostlý mladý námořník a snažil se potlačit zívání.

"Vyčistěte stan, jak to nejlíp půjde, a pak si vezměte nůž a rozpárejte stehy dvou spacích pytlů. Použijeme je jako příkrývky, dáme je pod sebe i na sebe a lehneme si dnes v noci všichni k sobě, abychom se navzájem zahřívali."

Potřebujeme se trochu vyspat."

Goodsir pozoroval bezvědomého Hartnella a pátral po případných příznacích navracejícího se vědomí, mladý námořník byl ale nehybný jako mrtvola. Ranhojič musel kontrolovat jeho dech, aby se ujistil, že je ještě naživu.

"Vyrazíme ráno zpátky, pane?" zeptal se John Morfin. "Myslím k těm zásobám, co jsme nechali na ledu, a pak nazpátek k lodím? Nemáme už dost jídla, aby nám na zpáteční cestu vystačilo na jen trochu rozumný dávky."

Gore s úsměvem zavrtěl hlavou. "Pár dnů půstu nám neuškodí, člověče. Když je teď ale Hartnell zraněný, naložíme ho na saně a čtyři z vás s ním pošlu zpátky k zásobám na ledu. Utáboříte se tam, jak to nejlíp půjde, a já zatím s jedním mužem půjdu na jih, jak nám přikázal sir John. Musím někde uložit ten druhý dopis Admirality, ale především musíme dojít co možná nejdál na jih, abychom se přesvědčili, jestli tam někde není otevřená voda. Kdybychom to neudělali, celá tahle výprava by byla úplně zbytečná."

"Hlásím se, že půjdu s vámi, poručíku Gore," ozval se Goodsir a zvuk jeho vlastního hlasu ho zaskočil. Z nějakého důvodu považoval za nesmírně důležité, aby důstojníka doprovodil právě on.

Gore se také zatvářil překvapeně. "Děkuji, doktore," odpověděl tiše, "asi by ale bylo rozumnější, kdybyste zůstal s naším zraněným kamarádem, nemyslíte?"

Goodsir v obličeji celý zčervenal.

"Půjde se mnou Best," rozhodl poručík. "Druhý důstojník Des Voeux převezme velení oddílu na ledu, dokud se nevrátím."

"Ano, pane," potvrdili jednohlasně oba jmenovaní.

"Vyrazíme s Bestem asi tak za tři hodiny a pokusíme se dostat tak daleko na jih, jak to půjde. Vezmeme si s sebou jen trochu soleného vepřového, pouzdro se zprávou, každý jednu láhev vody, pár příkrývek, kdybychom museli někde přespát, a jednu brokovnici. Někdy kolem půlnoci se otočíme zpátky a budeme se snažit, abychom se k vám dostali do osmého zvonění zítra dopoledne. Na zpáteční cestě k lodím budeme mít lehčí saně - tedy až na Hartnella - a známe už nejlepší místa k překonání hřebenů, takže počítám, že se domů dostaneme ne za pět dnů, ale za tři nebo ještě dřív. Kdybychom se s Bestem do tábora na moři nevrátili nejpozději pozítří o půlnoci, pane Des Voeuxi, naložte Hartnella a vraťte se na loď."

"Ano, pane."

"Vojíne Pilkingtone, jste hodně unavený?"

"Ano, pane," odpověděl třicetiletý mariňák. "Vlastně chci říct ne, pane. Jsem připraven splnit cokoli, co mi uložíte, poručíku."

"Dobrá," usmál se Gore. "Příští tři hodiny máte hlídku. Nemůžu vám slíbit nic jiného než to, že budete první, kdo se bude smět vyspat, až se někdy dnes večer dostanete se saněmi do tábora u zásob. Vezměte si mušketu, kterou jsme nepoužili jako stanovou tyč, ale zůstaňte ve stanu - jen z něj čas od času vystrčte hlavu."

"Rozumím, pane."

"Doktore Goodsire?"

Ranhojič zvedl hlavu.

"Buďte tak laskav, odnese s panem Morfinem pana Hartnella do stanu a pohodlně ho tam uložte. Necháme Tommyho uprostřed, přimáčkne se k němu a snad ho tak udržíme v teple."

Goodsir přikývl, vstal a zvedl svého pacienta za ramena, aniž by ho přitom vytáhl ze spacího pytle. Boule na hlavě bezvědomého Hartnella už byla velká jako ranhojičova malá bledá pěst.

"Tak dobrá," procedil Gore cvakajícími zuby a pohlédl na rozedraný stan, který se právě znovu zvedal, "my ostatní teď roztáhneme pokrývky, přitulíme se k sobě jako sirotečci, což taky jsme, a pokusíme se aspoň na hodinu nebo na dvě usnout."

13

FRANKLIN

70°05' s.š., 98°23' z.d.

3. června 1847

S

ir John nechtěl věřit vlastním očím. Přicházelo k nim osm postav, přesně jak čekal, něco mu na nich ale... nehrálo. Čtyři z pěti vyčerpaných, zarostlých a obrýlených mužů zapřažených do postroje saní souhlasili - námořníci Morfin, Ferrier a Best a v čele obrovitý vojín Pilkington -, pátým mužem v postroji byl ale druhý důstojník Des Voeux, z jehož výrazu bylo možno vyčíst, že navštívil peklo a zase se z něj vrátil. Hartnell kráčel vedle saní. Hubený námořník měl na hlavě velký obvaz a vrávoral, jako by byl jedním z vojáků ustupujících s Napoleonem od Moskvy. Ranhojič Goodsir také šel vedle saní a věnoval se při tom někomu - nebo něčemu -, co leželo na nich. Franklin pátral po charakteristické červené vlněné šále poručíka Goreho - byla skoro dva metry dlouhá a nebylo ji možno přehlédnout -, jakkoli to ale bylo bizarní, zdálo se mu, že většina těch tmavých klopýtajících postav má podobnou, jen o něco kratší.

Konečně pak vzadu za saněmi kráčel jakýsi malý, v kožešinové parce zabalený tvor, jehož obličej nebylo pod kápi vidět, který však nemohl být nikým jiným než jedním z Eskymáků.

Ale tím, co kapitána sira Johna Franklina přimělo k výkřiku: "Ach můj bože!" byly samotné saně.

Saně byly příliš úzké, než aby na nich mohli vedle sebe ležet dva muži, a dalekohled sira Johna nelhal. Na saních byla přes sebe přehozená dvě těla. To nahoře patřilo dalšímu Eskymákovi - spícímu nebo omráčenému starci s hnědým vráscitým obličejem a rozevlátými bílými vlasy zakrývajícími kápi z vlčí kůže, kterou mu někdo stáhl z hlavy a podložil pod nijako polštář. Právě této ležící postavě se Goodsir věnoval, když se saně blížily k Erebu. Pod Eskymákovým nehybně ležícím tělem bylo vidět zčernalou, zkřivenou a zcela zjevně mrtvou tvář a trup poručíka Grahama Goreho. Franklin, korvetní kapitán Fitzjames, poručík Le Vesconte, první palubní důstojník Robert Sergeant, ledařský mistr Reid, hlavní lékař Stanley a několik poddůstojníků, mezi nimi pomocník loďmistra Brown, velitel hlídek stěžňového koše John Sullivan a stevard sira Johna pan Hoar, ti všichni se rozběhli k saním, doprovázeni čtyřiceti či více námořníky, kteří po hlášení pozorovatele vyšli na palubu.

Franklin i ostatní se ohromeně zarazili ještě dřív, než doběhli k oddílu táhnoucímu saně. Co při pohledu Franklinovým teleskopem vypadalo jako šedě umazané rudé vlněné šály, byly ve skutečnosti dlouhé červené šmouhy na tmavých kabátech. Muži byli potřísněni krví.

Následoval výbuch vzrušeného hovoru. Někteří z mužů v postrojích se objímali s přáteli, kteří k nim doběhli. Thomas Hartnell se zhroutil na led a okamžitě mu přispěchala na pomoc skupinka námořníků. Všichni mluvili jeden přes druhého a navzájem se překřikovali.

Sira Johna nezajímalo nic jiného než mrtvola poručíka Grahama Goreho. Tělo bylo zakryté příkryvkou na spaní, ta ale cestou částečně sklouzla a sir John viděl Goreho pohledný obličej, nyní naprosto bílý v místech, z nichž zmizela všechna krev, a jinde zase dočerna spálený arktickým sluncem. Rysy měl zkřivené, víčka částečně pootevřená, takže bylo vidět ledem se trpytící bělmo očí, bradu pokleslou a jazyk vyplazený, rty rozevřené a zuby vyceněné ve zdánlivém vzteku či naopak výrazu čirého děsu.

"Sundejte toho... divocha... z poručíka Goreho," zavelel sir John. "Okamžitě!"

Několik mužů spěšně vyrazilo splnit jeho rozkaz a zvedli Eskymáka za ramena a za nohy. Stařec zasténal a doktor Goodsir vykřikl: "Opatrně! Zacházejte s ním jemně. Má blízko srdce kuli z muškety. Odneste ho prosím na marodku." Druhý Eskymák teď shodil kápi parky z hlavy a sir John ohromeně zaznamenal, že je to mladá žena. Přistoupila blíž ke zraněnému starci.

"Počkat!" křikl sir John a mávl na svého pomocného ranhojiče. "Vy snad vážně navrhuje, abychom nechali toho... toho domorodce... uložit na marodku naší lodi?"

"Ten člověk je můj pacient," odsekl Goodsir s paličatou bezostyšností, jakou by sir John Franklin v malém hubeném ranhojiči nikdy nehledal. "Musím ho uložit někam, kde budu schopen operovat - vytáhnout mu tu kuli z těla, pokud to bude možné. A pokud ne, alespoň zastavit krvácení. Odneste ho prosím dovnitř, pánové."

Námořníci držící Eskymáka pohlédli na velitele expedice a čekali na jeho rozhodnutí. Sir John byl tak vyveden z míry, že se nezmohl na slovo.

"Tak si přece pospěšte," pobídl nosiče sebevědomě Goodsir.

Muži, kteří si mlčení sira Johna evidentně vyložili jako němý souhlas, vynesli šedovlasého Eskymáka po sněhové rampě na palubu. Goodsir s Eskymáčkou a několika členy posádky šli za nimi; někteří při tom podpírali mladého Hartnella.

Franklin, téměř neschopný skrýt šok a hrůzu, zůstal stát na místě a upřeně hleděl na mrtvolu poručíka Goreho. Vojín Pilkington a námořník Morfin povolovali provazy, jimiž byl Gore připoutaný k saním. "Proboha," vyjel na ně Franklin, "zakryjte mu obličej."

"Ano, pane," odpověděl Morfin a vytáhl nahoru cíp příkryvky, která za půl druhého dne namáhavé cesty přes led a tlakové hřebeny sklouzla poručíkovi z obličeje.

Sir John stále i přes suchou zvlněnou červenou příkryvku viděl propadlinu v místech, kde měl jeho pohledný poručík otevřená ústa. "Pane Des Voeuxi," štěkl.

"Ano, pane." Druhý důstojník Des Voeux, který dohlížel na odvazování poručíkova těla, přešel k němu a klepl si kotníky do čela. Franklin si všiml, že ten nešťastník má obličej zarostlý několikadenním strništěm, dorada spálený sluncem a ošlehaný větrem - a že je tak vyčerpaný, až sotva dokáže zvednout ruku a zasalutovat.

"Nechte tělo poručíka Goreho přenést do jeho kajuty, kde se spolu s panem Sergeantem pod dohledem tady poručíka Fairholma postaráte, aby bylo řádně připraveno k pohřbu."

"Ano, pane," odpověděli jednohlasně Des Voeux a Fairholme.

Ferrier a Pilkington přes veškeré vyčerpání odmítli všechny nabídky pomoci a zvedli tělo svého mrtvého poručíka. Mrtvola byla zjevně tuhá jako kus palivového dřeva. Jedna z Goreho paží byla ohnutá; holou ruku, zčernalou sluncem nebo rozkladem, zdvihal ve zmrzlém gestu, jako by po něčem chňapal.

"Počkejte," zarazil je Franklin. Uvědomil si, že kdyby Des Voeux pověřil zmíněným úkolem, trvalo by celé hodiny, než by si mohl vyslechnout oficiální hlášení od muže, který byl zástupcem velitele vyslaného oddílu. Dokonce i ten zatracený ranhojič se ztratil z dohledu a odvedl s sebou oba Eskymáky. "Pane Des Voeuxi," rozkázal Franklin, "až dohlédnete na to, že poručíka Goreho začali chystat k pohřbu, hlase se v mé kajutě."

"Ano, kapitáne," přisvědčil unaveně důstojník.

"A mezitím, kdo byl s poručíkem Gorem, když zemřel?"

"My všichni, pane," odpověděl Des Voeux. "Námořník Best ho ale doprovázel - jen on a nikdo jiný - většinu z posledních dvou dnů, které jsme strávili na Zemi krále Williama a v jejím okolí. Charlie viděl všechno, co viděl poručík Gore."

"Dobrá," přikývl sir John. "Běžte za svými povinnostmi, pane Des Voeuxi. Vaše hlášení si brzy vyslechnu. Beste, vy pojdte se mnou a s kapitánem Fitzjamesem."

"Rozkaz, pane," zahučel námořník a přeřízl poslední popruh koženého postroje, protože na rozvazování uzlů byl příliš vyčerpaný. Na to, aby zvedl ruku a zasalutoval, už prostě sílu neměl.

###

Tři Prestonovy patentní světlíky nad jejich hlavami byly mléčně zbarveny paprsky nikdy nezapadajícího slunce, když námořník Charles Best vestoje podával hlášení sedícímu siru Johnu Franklinovi, korvetnímu kapitánovi Fitzjamesovi a kapitánu Crozierovi - kapitán Terroru přišel příhodnou náhodou Erebus navštívit pouhých pár minut poté, co oddíl zanechal saně na ledu a vystoupil na palubu. Edmund Hoar, stevard a příležitostný tajemník sira Johna, seděl za důstojníky a zapisoval si poznámky. Best samozřejmě stál, Crozier ale usoudil, že by vyčerpanému muži udělala dobře kapka medicínální brandy, a přestože z výrazu sira Johna bylo jasně možno vyčíst nesouhlas, podvolil se a požádal kapitána Fitzjamese, aby námořníkovi nalil ze svých soukromých zásob. Alkohol, jak se zdálo, Besta poněkud vzpružil. Best se sotva držel na nohou, podával ale hlášení a tři důstojníci ho čas od času přerušovali otázkami. Když se zdálo, že líčení strastiplného tažení saní k Zemi krále Williama bude trvat příliš dlouho, sir John námořníkovi přikázal, aby přešel k událostem posledních dvou dnů.

"Ano, pane. Tak teda, po té první noci plný blesků a hromů tam u mohyly, a když jsme pak našli ve sněhu ty... stopy nebo co to bylo, zkusili jsme se pár hodin prospat, ale moc nám to nešlo. Potom jsme se poručík Gore a já vybavili jen lehcejšími dávkami na cestu na jih, a pan Des Voeux vzal zatím saně, naložil, co zbylo z našeho stanu, a taky chudáka Hartnella, kterej byl tou dobou ještě v bezvědomí. Rozloučili jsme se s tím, že se sejdeme druhé den, já s poručíkem jsme zamířili na jih a pan Des Voeux se svezl lidma zpátky na mořské led."

"Byli jste ozbrojeni," dodal sir John.

"Ano, sire Johnne," přikývl Best. "Poručík Gore měl pistoli a já jednu z našich dvou brokovnic. Druhou brokovnicí si nechal pan Des Voeux se svou skupinou a vojín Pilkington nesl mušketu."

"Povězte nám, proč poručík Gore oddíl rozdělil," poručil sir John.

Besta jako by otázka na chvíli zmátla, pak se ale jeho obličej rozjasnil. "No, řek nám, že se řídí vašimi rozkazama, pane. Když v táboře u mohyly bouřka zničila všechny potraviny a poškodila stan, musela se většina oddílu vrátit do tábora na moři. Poručík Gore a já jsme šli dál, abysme schovali to druhý pouzdro se zprávou někde na jižním pobřeží a abysme se porozhlídli, jestli tam někde není otevřená voda. Žádná tam nebyla, pane. Myslím otevřená voda. Ani náznak. Ani zatr... ani záblesk tmavější oblohy, která by mohla znamenat vodu."

"Jak daleko jste došli, Beste?" zeptal se Fitzjames.

"Poručík Gore odhadoval, že jsme přes všechn ten sníh a zmrzlej šterk urazili tak šest kilometrů na jih, když jsme došli k velkému zálivu, pane... trochu se podobal té zátocě u Beecheyova ostrova, kde jsme přezimovali před rokem. Víte ale, jak takovejch šest kilometrů v mlze, ve větru a na ledu vypadá, pánové, dokonce i na zemi je to podobný. Ušli jsme nejspíš přinejmenším patnáct kilometrů, abysme postoupili o těch šest. Zátoka byla úplně zamrzlá. Led stejně tlustej jako tady venku na ledovým poli. Nebyl tam dokonce ani ten kousíček otevřený vody, kterej tady nahoře během léta najdete mezi břehem a ledem v každé zátocě. Tak jsme přešli její ústí, pánové, a pak jsme pokračovali ještě asi půl kilometru po takovém útesu a tam jsme s poručíkem Gorem postavili další kamennou mohylu - určitě ne tak velkou a fajnovou jako kapitán Ross, ale solidní a tak vysokou, že ji každej musí na první pohled vidět. Země je tam tak placatá, že člověk je všude to nejvyšší v širokém okolí. Tak jsme nahromadili kameny asi do vejšky očí a zastrčili jsme mezi ně tu druhou zprávu, poručík říkal, že je stejná jako ta první, v tom fajnovém mosazným pouzdru."

"A pak jste se vydali na zpáteční cestu?" zeptal se kapitán Crozier.

"Ne, pane," zavrtěl hlavou Best. "Přiznávám, že jsem byl úplně hotovej. A poručík Gore taky. Měli jsme za sebou celej den namáhavýho pochodu, i po těch vlnkách zmrzlýho sněhu na souši se špatně chodí, bylo ale zamlženo, takže jsme pobřeží pod sebou zahlídli vždycky jen na chvíli, když se mlha zvedla. No a tak, i když už bylo pozdě odpoledne, když jsme byli se stavbou té mohyly hotový a uložili jsme do ní tu zprávu, poručík Gore rozhodl a šli jsme ještě dalších deset nebo dvanáct kilometrů podle pobřeží na jih. Chvilka bylo vidět, ale většinou jsme neviděli nic. Zato jsme ale

slyšeli."

"Co jste slyšeli, člověče?" chtěl vědět Franklin.

"Něco nás sledovalo, sire John. Něco velkého. A funělo to. Občas to tak jako zavrčelo... znáte to, pánové, podobně jako ty velký medvědi, jako by kašlali."

"Takže to podle vás byl medvěd?" zeptal se Fitzjames. "Říkal jste, že jste byli největší viditelný objekt na pevnině. Pokud vás ale sledoval medvěd, museli jste ho přece vidět, když se mlha zvedla."

"Ano, pane," zamumlal Best a zamračil se tak usilovně, až se zdálo, jako by se chtěl rozplakat. "Chci říct ne, pane. Nemohli jsme to považovat za žádného medvěda, pane. Za normálních okolností bysme asi mohli a měli. Jenže tam venku jsme nemohli, to prostě nešlo. Chvílema jsme to slyšeli kašlat těsně za zádama - pět metrů od nás v mlze - a já vždycky namířil brokovnici a poručík Gore natáh kohoutek pistole, čekali jsme a ani jsme nedejchali, jenže když se mlha zvedla, viděli jsme na třicet metrů kolem dokola a nikde nic nebylo."

"Určitě nějaký sluchový klam," podotkl sir John.

"Ano, pane," přikývl Best, z tónu jeho hlasu bylo ale zřejmé, že poznámce sira Johna nerozumí.

"Hluk, který dělal pobřežní led," vysvětlil sir John. "Nebo možná vítr."

"Ach ano, jistě, pane, sire John," koktal Best. "Až na to, že žádné vítr nefoukal. Ale led... jo, ten to být moh, mylord. To je samozřejmě možný." Jeho tón jasně říkal, že to možné není.

Sir John se zavrtěl, jako by ho něco popudilo, a vyptával se dál. "Říkal jste na začátku, že poručík Gore zemřel... byl zabít... poté, co jste se připojili k ostatním šesti mužům na ledu. Pokračujte prosím k tomu okamžiku."

"Ano, pane. Tak teda, už musela být skoro půlnoc, když jsme se dostali tak daleko na jih, jak to jen šlo. Slunce z oblohy před náma zmizelo, ale nebe bylo takové jako nazlátlý... víte přece, jak to tady nahoře kolem půlnoci vypadá, sire John. Mlha se na krátkou chvíli skoro úplně zvedla, takže když jsme šplhali na takové nízké kamenité placatce kopec... vlastně to ale nebyl kopec, spíš jen takové zvýšené ostroh, možná pět metrů nad zbytkem té zmrzlý štěrkový planiny... viděli jsme, že se pobřeží stáčí dál k jihu až k rozmazanému obzoru, a nad obzorem tu a tam vykukovaly špičky ledovců, co se tam u břehu nakupily. Žádná voda. Všechno od nás až dolů na jih úplně zamrzlý. Tak jsme se otočili a vyrazili jsme zpátky. Neměli jsme stan ani spací pytle, jen studený jídlo na přežvykování. Zlomil jsem si na něm úplně zdravý zub. Oba jsme měli strašnou žízeň, sire John. Neměli jsme vařič, nemohli jsme si rozpustit sníh nebo led, a na cestu jsme se vydali jen s trochou vody v láhvi, kterou měl pod kabátem a pod vestou poručík Gore. Šli jsme teda celou noc - tu hodinu nebo dvě falešného soumraku, co se tady vydává za noc, pánové, a pak jsme pokračovali několik dalších hodin - a já jsem několikrát za chůze usnul a byl bych chodil kolem dokola v kruhu, dokud bych nepadnul, jenže poručík Gore mě vždycky chytil za paži, trochu se mnou zatřás a naved mě zase správným směrem. Minuli jsme novou mohylu, přešli jsme zátoku a někdy kolem šestého zvonění, když už bylo zase slunce celý na obloze, jsme dorazili k místu, kde jsme tábořili tu minulou noc u první mohyly, tím myslím mohylu sira Jamese Rosse - vlastně to bylo už předminulou noc, za té první velkébleskové bouřky - a prostě jsme se plahočili dál, šli jsme po stopách saní k těm nakupeným pobřežním ledovcům a pokračovali jsme ven na mořské led."

"Říkal jste 'za té první velkébleskové bouře', přerušil ho Crozier. "Přišli ještě další? My jsme jich tady měli několik, zatímco jste byli pryč, ale zdálo se, že nejhorší počasí je na jihu."

"To jo, pane," přikývl Best. "Každých pár hodin, i když všude ležela tak hustá mlha, začal znova burácet hrom, a pak nám začaly vstávat vlny na hlavě a povlávat, jako by chtěly uletět, a všechen kov, co jsme u sebe měli - přezky opasků, brokovnice, pistole poručíka Goreho - začal modře svítýlkovat. Vždycky jsme si našli místočko, kde jsme se připláclí do štěrku, zůstali jsme tam ležet a snažili jsme se zavrtat do země, zatímco to všude kolem nás práskalo jako při kanonádě u Trafalgaru, pánové."

"Vy jste byl u Trafalgaru, námořníku Beste?" zeptal se ledově sir John.

Best zamrkal. "Ne, pane. Samozřejmě, že nebyl, pane. Je mi teprve pětadvacet, mylord."

"Já jsem u Trafalgaru byl, námořníku Beste," ucedil prkenně sir John. "Jako signální důstojník na lodi Jeho veličenstva Bellerophon, na níž bylo v jediné bitvě zabito třiatřicet ze čtyřiceti důstojníků. Zdržte se prosím ve zbytku svého hlášení používání metafor a přirovnání, přesahujících vaše zkušenosti."

"A-ano, pane," zakoktal Best, který nyní vrávoral nejen vyčerpáním a depresí, ale také hrůzou z toho, jakého faux pas se dopustil. "Omlouvám se, sire John. Nemyslel jsem... nechtěl jsem... neměl jsem... totiž..."

"Pokračujte ve vyprávění, námořníku," vybídl ho sir John. "Popište nám ale poslední hodiny poručíka Goreho."

"Ano, pane. Teda... nebyl bych se dokázal na tu ledovcovou bariéru vyšplhat bez pomoci poručíka Goreho - bůh mu žehnej -, ale nakonec jsme to dokázali a pak jsme vylezli ven na led v místě, odkud jsme to měli jen asi dva nebo tři kilometry k táboru na moři, kde na nás čekali pan Des Voeux a ostatní, jenže pak jsme zabloudili."

"Jak jste probouha mohli zabloudit," podivil se korvetní kapitán Fitzjames, "když jste šli po stopách saní?"

"Já nevím, pane," povzdychl Best hlasem zmrzlým vyčerpáním a smutkem. "Byla mlha. Byla hrozně hustá mlha. Většinou jsme neviděli žádným směrem ani na tři metry. Ve slunečním světle se všechno típytilo a všechno vypadalo úplně placatě. Myslím, že jsme třikrát nebo čtyřikrát vylezli na jeden a ten samej ledovej hřeben, a pokaždý, když jsme byli nahoře, jsme ještě víc ztratili orientaci. A venku na mořském ledu byly dlouhé pásy, ze kterých vítr sfoukal všechen sníh, takže tam skluznice saní nenechaly žádný stopy. Pravda je ale taková, pánové, že jsme podle mě oba, poručík Gore i já, za pochodu usnuli a prostě jsme ty stopy ztratili, a vůbec jsme si to neuvědomili."

"Dobrá," přikývl sir John. "Pokračujte."

"No a pak jsme zaslechli výstřely..." začal Best.

"Výstřely?" přerušil ho korvetní kapitán Fitzjames.

"Ano, pane. Výstřely z muškety i z brokovnice. V té mlze, kde se zvuk odráží zpátky od ledovců i od ledovcích hřebenů všude kolem, to znělo, jako by se ozývaly ze všech stran najednou, byly ale někde blízko nás. Začali jsme křičet do

mlhy, za chvíli jsme slyšeli, jak nám pan Des Voeux odpovídá, a po dalších třiceti minutách - tak dlouho trvalo, než se mlha trochu zvedla jsme doklopýtali do mořského tábora. Mládenec za těch šestatřicet nebo kolik hodin, co jsme byli pryč, stan vyspravili - teda víceméně vyspravili - a postavili ho vedle saní."

"Těmi výstřely vás k sobě chtěli navést?" zajímal se Crozier.

"Ne, pane," zavrtěl hlavou Best. "Stříleli na medvědy. A na toho starýho Eskymáka."

"To nám vysvětlíte," vybědl ho sir John.

Charles Best si olízl oteklé a rozpukané rty. "Pan Des Voeux by vám to vysvětlil líp než já, pánové, ale v podstatě šlo o to, že když se den předtím vrátili do tábora na moři, zjistili, že všechny konzervy s potravinama jsou rozbitý, rozházený kolem dokola a zkažený - mysleli si, že to udělali medvědi -, takže se pan Des Voeux a doktor Goodsir rozhodli, že pár těch bílých medvědů, co v jednom kuse čenichali kolem tábora, zastřelej. Těsně předtím, než jsme se tam objevili, skolili medvědicí a dvě mláďata a zrovna zpracovávali maso. Pak ale zaslechli, jak se kousek od nich něco pohybuje - zase to pokašlávání a funění v mlze, o kterým jsem mluvil, pánové -, a pak se myslím z mlhy na vrcholku tlakového hřebenu vynořili ty dva Eskymáci - ten starý a jeho ženská - a oba byli oblečení v bílých kožešinách, takže vojín Pilkington vypálil z muškety a Bobby Ferrier z brokovnice. Ferrier oba minul, ale Pilkington toho starýho srazil kulí do prsou. Než jsme tam došli, snesli už toho postřelenýho Eskymáka i tu ženskou dolů a přitáhli do tábora i kusy masa bílých medvědů - nechávali za sebou na ledu krvavý šmouhy, pánové, a právě podle nich jsme se posledních asi sto metrů řídili - a doktor Goodsir se snažil tomu starýmu Eskymákovi zachránit život."

"Proč?" podivil se sir John.

Na to Best neměl odpověď. Nikdo jiný nepromluvil.

"Tak dobrá," ozval se konečně sir John. "Jak dlouho poté, co jste se znovu připojili k druhému důstojníkovi Des Voeuxovi a ostatním mužům v táboře na moři, trvalo, než byl poručík Gore napaden?"

"Ne víc než třicet minut, sire John. Pravděpodobně mň."

"A co útok vyprovokovalo?"

"Vyprovokovalo?" opakoval Best. Oči jako by se mu začínaly rozostřovat. "Myslíte třeba jako střílení po těch bílých medvědech?"

"Chci vědět, jaké byly přesné okolnosti toho útoku, námořníku Beste," pravil sir John.

Best si promnul čelo. Ústa měl dlouhou dobu otevřená, než konečně promluvil.

"Nic ho nevyprovokovalo. Já jsem zrovna mluvil s Tomnym Hartnellem - byl ve stanu, hlavu měl celou zavázanou, ale byl už zase při vědomí - a pan Des Voeux dohlížel na Morfina s Ferrierem, který zapalovali dva lihový vaříče, abysme si mohli ohřát trochu toho medvědího masa. Doktor Goodsir svlíknul tomu starýmu Eskymákovi parku a šťoural se v ošklivý díře, kterou měl v prsou. Ta ženská stála předtím u něj a koukala se, jestli tam ale byla i v tom okamžiku, to nevím, protože mlha zhoustla, a vojín Pilkington stál s mušketou na hlídce, když najednou poručík Gore zařval - "Ticho, všichni! Ticho!" - a my jsme všichni zmlkli, přestali jsme mluvit a cokoli dělat. Jediný, co jsem slyšel, bylo syčení těch dvou lihovejch vaříčů a bublání sněhu, co jsme ve velkých pánvích rozpustili na vodu - chlapi asi z těch bílých medvědů chtěli uvařit něco jako guláš -, a pak poručík Gore vytáhnul pistoli, připravil ji ke střelbě, natáh kohoutek, přešel pár kroků dál od stanu a..."

Best se zarazil. Oči se mu už úplně rozostřily, ústa měl stále otevřená a po bradě mu stékal lesklý pramínek slin. Díval se na něco, co nebylo v kajutě sira Johna.

"Pokračujte," pobídl ho sir John.

Best pohnul ústy, nevydal ale ani hlásek.

"Pokračujte, námořníku," přidal se laskavějším hlasem kapitán Crozier.

Best otočil hlavu ke Crozierovi, oči však stále hleděly někam do dále.

"Potom..." začal. "Potom... se led prostě zvednul, kapitáne. Prostě se zvednul a obklopil poručíka Goreho."

"Co to tu vykládáte?" štěkl sir John po další odmlce. "Led se nemůže jen tak sám zdvihnout. Co jste viděl!"

Best neotočil hlavu k siru Johnovi. "Led se prostě zdvihnul. Jako když vidíte, jak se zničehonic krásněj ty tlakový hřebeny. Až na to, že tohle nebyl hřeben - nebyl to led -, prostě se to zdvihlo a vzalo to na sebe... podobu. Bílou podobu. Tvar. Vzpomínám si, že to mělo... drápy. Žádný paže, aspoň ze začátku ne, jen drápy. Hrozně velký. A zuby. Na zuby se taky pamatuju."

"Medvěd," opáčil sir John. "Bílý arktický medvěd."

Best jen zavrtěl hlavou. "Bylo to moc velký. Ta věc prostě jako by se zvedla pod poručíkem Gorem... kolem poručíka Goreho. Byla... příliš velká. Víc než dvakrát vyšší než poručík Gore, a přitom víte, že to byl velký chlap. Měla přinejmenším čtyři metry, řek bych, že dokonce ještě víc, zkrátka byla hrozně velká. Neuvěřitelně velká. A pak poručík Gore jako by zmizel, když ho ta věc... obklopila... a viděli jsme jen poručíkovu hlavu, ramena a boty, pak jeho pistole vystřelila - myslím, že nemířil a vypálil jen do ledu - a to už jsme všichni ječeli, Morfin běžel pro brokovnici a vojín Pilkington utíkal a mířil mušketou, bál se ale vystřelit, protože ta věc v tu chvíli s poručíkem úplně splývala, a pak... pak jsme slyšeli drcení a praskání."

"Medvěd poručíka kousal?" zeptal se korvetní kapitán Fitzjames.

Best zamrkal a pohlédl na zarudlého kapitána. "Kousal? Ne, pane. Ta věc nekousala. Ani jsem jí neviděl hlavu... ne doopravdy. Jen dvě černý skvrny, co se vznášely čtyři nebo čtyři a půl metru nad zemí... černý, ale zároveň červený, znáte to, jako když se k vám otočí vlk a do očí mu zasvítí slunce. To drcení a praskání, co jsme slyšeli, to se poručíku Goremu lámaly ruce a nohy, žebra, hrudník a všechny kosti."

"Křičel poručík Gore bolestí?" zeptal se sir John.

"Ne, pane. Nevydal ani hlásek."

"Vystřelili Morfin a Pilkington ze svých zbraní?" zajímal se Crozier. "Ne, pane."

"Proč ne?"

Best se - kupodivu - usmál. "Protože nebylo po čem střílet, kapitáne. Jednu vteřinu tam ta věc byla, tyčila se nad poručíkem Gorem a drtila ho, jako bysme vy nebo já rozdrtili v dlani krysu, a v příští vteřině byla pryč."

"Co myslíte tím pryč!" vyjel na něj sir John. "Nemohli na ni Morfin a ten mariňák vystřelit, když ustupovala do mlhy?"

"Ustupovala?" opakoval Best a jeho absurdní a znepokojivý úsměv se ještě rozšířil. "Vona nikam neustupovala. Prostě se zase propadla zpátky do ledu - jako zmizí stín, když slunce zajde za mrak -, a když jsme doběhli k poručíku Goremu, byl už mrtvej. Pusu měl otevřenou dokořán, ale neměl ani čas zařvat. Pak se mlha zvedla. V ledu nebyly žádné díry. Žádný praskliny. Ani ty malé dechací dírký, co si dělají tuleni. Jen poručík Gore tam ležel celej rozlámanej - hrudník měl

propadlej dovnitř, obě paže přeražené a krvácel z uší, z očí i z pusy. Doktor Goodsir nás odstrčil stranou, ale už s ním nemoh vůbec nic dělat. Gore byl mrtvej a už pomalu stejně studenej jako led pod ním."

Bestův šílený a rozčilující úsměv zakolísal - námořníkovy rozedrané rty se roztřáslly, stále ale byly roztažené a svítily mezi nimi zuby - a oči se rozostřily ještě víc než dosud.

"Byl..." začal sir John, ale zarazil se, protože Charles Best se bezvládně skácel na palubu.

14

GOODSIR

70°05' s.š., 98°23' z.d.

červen 1847

Ze soukromého deníku doktora Harryho D. S. Goodsira:

4. června 1847

Když jsme se Stanleyem svlékli zraněného Eskymáka donaha, znovu jsem si připomněl, že kolem krku nosí amulet z hladkého plochého kamene, menší než moje pěst, v podobě bílého medvěda - nezdálo se, že by byl kámen nějak opracovaný, přesto ve své přirozené a prsty ohlazené podobě dokonale vystihoval dlouhý krk, malou hlavu i silně natažené nohy živého zvířete, které jako by se hnalo vpřed. Poprvé jsem amulet viděl, když jsem zranění prohlížel venku na ledu, nijak zvlášť jsem o něm ale nepřemýšlel.

Kule z muškety vojína Pilkingtona trefila domorodce do prsou nějaké dva centimetry pod amuletem, prošla masem a svaly mezi třetím a čtvrtým žebrem (příčemž vyšší žebro nepatrně změnilo její směr), prolétla levým plicním lalokem a zůstala vězet v páteři, kde přerušila četné nervy.

Neexistovala absolutně žádná možnost, jak ho zachránit - z předchozí prohlídky jsem věděl, že jakýkoli pokus o vyjmutí kule by způsobil okamžitou smrt, a vnitřní krvácení z plic jsem také nemohl zastavit - snažil jsem se pro něj ale udělat maximum a nechal jsem ho odnést do té části marodky, v níž jsme si s lodním lékařem Stanleyem zřídili operační sál. Půl hodiny po mém návratu na loď jsme včera se Stanleyem ránu zepředu i zezadu zkoumali svými nejkrutějšími nástroji a energicky jsme řezali, dokud jsme nezjistili přesné umístění kule v páteři a nepotvrdili svou celkovou prognózu brzké a nevyhnutelné smrti.

Jenže neobvykle vysoký a mocně stavěný šedovlasý divoch se s naší prognózou zatím odmítal smířit. Dál se držel své lidské existence. Nutil roztrhané a zkrvavené plíce dýchat a každou chvíli vykašlával krev. Neustále na nás upřeně hleděl znepokojivě světlýma - na Eskymáka - očima a sledoval každý náš pohyb.

Z Terroru dorazil doktor McDonald a na Stanleyův návrh odvedl Eskymačku do zadního výklenku marodky, odděleného od nás pokrývkou místo závěsu, aby ji tam vyšetřil. Řekl bych, že lodnímu lékaři Stanleyovi ani tak nezáleželo na tom, aby byla dívka vyšetřena, spíš mu šlo o to, aby se nám na marodce nepletla pod nohy, zatímco jsme zkoumali krvavé zranění jejího manžela či otce... přestože pacienta samotného ani dívku zjevně nijak nevyváděl z míry pohled na krev ani na ránu, při němž by každá londýnská dáma - a ne jeden student medicíny - omdlela jako špalek.

A když už jsem u omdlévání, sotva jsme se Stanleyem skončili prohlídku umírajícího Eskymáka, objevil se na marodce kapitán sir John Franklin v doprovodu dvou námořníků, napůl nesooucích Charlese Besta, který podle jejich sdělení omdlel v kajutě sira Johna. Prikázali jsme mužům, aby Besta uložili na nejbližší lůžko, a stačila pouhá minuta zběžné prohlídky, abych určil hned několik důvodů, proč ztratil vědomí: patřilo k nim totéž extrémní vyčerpání, jímž jsme po deseti dnech nepřetržité dřiny trpěli všichni z oddílu poručíka Goreho, hlad (poslední dva dny a dvě noci na ledu jsme nejedli doslova nic jiného než syrové medvědí maso), úbytek všech tělesných tekutin (nemohli jsme si dovolit zastávky, při nichž bychom na lihových vařících rozpustili sníh, takže jsme se uchýlili k velice špatné alternativě, ke žvýkání sněhu a ledu - které množství vody v těle spíše snižuje než zvyšuje) a k tomu důvod pro mne zcela nejzjevnější, ale podivně nepochopený důstojníky, kteří ho zpovídali - nešťastník Best byl totiž nucen stát a podávat hlášení kapitánovi v sedmi z celkových osmi vrstev svého vlněného oblečení; měl čas jen na to, aby si svlékl zkrvavený svrchní plášť. Po deseti dnech a nocích strávených na ledu při průměrné teplotě blížící se minus dvaceti stupňům bylo teplo Erebu téměř příliš velké i na mne, který jsem ihned po příchodu na marodku svlékl všechno kromě dvou nejspodnějších vrstev. Besta po krátké době přemohlo.

Když jsme sira Johna ujistili, že se Best vzpomene - dávka čichacích solí už ho téměř přivedla k vědomí - se zjevným odporem pohlédl na našeho eskymáckého pacienta, který právě ležel zkrvavenou hrudí a břichem dolů, protože jsme mu se Stanleyem hledali kuli v zádech, a zeptal se, jestli zůstane naživu.

Už dlouho ne, sire Johne, odpověděl Stephen Samuel Stanley.

Škubl jsem sebou, když jsem slyšel takové vyjádření přímo před pacientem - my lékaři si obvykle ty nejčernější prognózy v přítomnosti umírajících pacientů sdělujeme neutrálním tónem latinsky - okamžitě jsem si ale uvědomil, že je velice nepravděpodobné, že by Eskymák rozuměl angličtině.

Převrat' te ho na záda, poručil sir John.

Opatrně jsme splnili jeho příkaz, a přestože to šedovlasému domorodci, který po celou dobu naší prohlídky zůstal při vědomí a byl při vědomí i teď, muselo způsobit víc než nesnesitelnou bolest, nevydal ani hlásek. Upřeně hleděl do tváře veliteli naší expedice.

Sir John se k němu sklonil, zvýšil hlas a vyslovoval pomalu a zřetelně, jako by mluvil k hluchému dítěti nebo k nějakému idiotovi: Co... jsi... zač?

Eskymák se na něj mlčky díval.

Jaké... tvoje... jméno? Zahulákal sir John. Jaký... tvůj... kmen? Umírající neodpověděl.

Sir John zavrtěl hlavou a zatvářil se znechuceně, nemohu ale posoudit, zda byla příčinou zející rána v Eskymákově hrudi, nebo spíš domorodcova zatvrzelost.

Kde je ta Eskymačka? zeptal se sir John Stanleje.

Můj nadřízený lékař, který oběma rukama usilovně tlačil na ránu a tiskl k ní zkrvavené obvazy, jimiž doufal zpomalit, ne-li zcela zastavit neustálý únik životodárné krve z divochových plic, kývl směrem k závěsu před výklenkem. Je s ní doktor McDonald, sire John.

Sir John rychle prošel pod zavěšenou pokrývkou. Zaslechl jsem několikéré zakoktání, pár nesouvislých slov, a pak se náčelník naší expedice znovu objevil, pozadu vycouval a jeho obličej byl zbarvený tak jasně sytou červení, že jsem se obával, aby našeho jedenašedesátiletého velitele netrefil šlak.

Pak rudý obličej sira Johna šokem úplně zbělel.

Opožděně jsem si uvědomil, že ta mladá žena byla určitě nahá. Několik minut předtím jsem částečně poodtaženým závěsem nahlédl do přístěnku a všiml jsem si, že když ji McDonald gestem požádal, aby si svlékla vnější oblečení - parku z medvědí kožešiny -, dívka přikývla, shodila ze sebe těžký kus oděvu a od pasu nahoru pod ním neměla vůbec nic. Měl jsem v tu chvíli plné ruce práce s umírajícím Eskymákem na stole, uvědomil jsem si ale, že je to rozumnější způsob, jak si pod volnou vrstvou těžké kožešiny uchovat tělesné teplo - mnohem lepší než ty nesčetné vrstvy vlny, které jsme na sobě měli my všichni v oddílu nešťastného poručíka Goreho. Nahé tělo pod kožešinou ze zvířecích chlupů se může samo zahřát, je-li promrzlé, a v případě potřeby, například při velké námaze, zase příslušně ochladit, protože pot se z něj rychle vsákne do chlupaté vlčí nebo medvědí kůže. Vlna, kterou jsme na sobě měli my Angličané, téměř okamžitě prosákla potem, nikdy pořádně neuschla, rychle zamrzala, když jsme přestali pochodovat nebo táhnout saně, a do značné míry ztrácela svoje izolační vlastnosti. Když jsme se vrátili k lodi, nesli jsme na těle nepochybně téměř dvojnásobnou váhu, než s jakou jsme vyrazili na cestu.

Vráťtím se v nějakou vhodnější dobu, zakoktal sir John a vycouval kolem nás ven.

Kapitán sir John Franklin vypadal otřeseně, nedokázal jsem však posoudit, jestli na něj tak zapůsobila přirozená rajska nahota té mladé ženy nebo něco jiného, co v přístěnku marodky viděl. Opustil operační sál bez dalšího slova.

O chvíli později mě McDonald zavolal k sobě do zadního přístěnku. Dívka - či spíše mladá žena, jak jsem si všiml, i když je vědecky dokázáno, že dívky z divošských kmenů dospívají do puberty mnohem dřív než mladé dámy v civilizovaných společnostech - už zase měla oblečenou objemnou parku a kalhoty z tulení kůže. Doktor McDonald vypadal rozrušeně, téměř zmateně, a když jsem se ho zeptal, v čem je potíže, gestem Eskymačky naznačil, aby otevřela ústa. Pak zvedl lucernu a konvexní zrcátko, jímž světlo soustředil, takže jsem se mohl podívat sám.

Měla téměř u kořene amputovaný jazyk Zbýval jí dost velký pahýl, jak jsem viděl - a McDonald toto moje zjištění potvrdil - aby mohla jakž takž jíst a polykat většinu potravin, artikule složitých zvuků, pokud totiž lze kterýkoli z eskymáckých jazyků nazvat složitým, ale rozhodně nebyla schopná. Jizvy byly staré; o jazyk určitě nepřišla v poslední době.

Přiznám se, že jsem se od ní v hrůze odtáhl. Kdo mohl něco takového udělat téměř dítěti - a proč? Když jsem ale nahlas vyslovil termín "amputace," doktor McDonald mě jemně opravil.

Podívejte se ještě jednou, doktore, vyzval mě téměř šeptem. Není to úhledná chirurgická amputace, vedená kolem dokola, ani tak primitivním nástrojem, jako je kamenný nůž. Tomu ubohému děvčeti jazyk něco ukouslo, když byla ještě docela malá - a to tak blízko u kořene, že absolutně není možné, aby si to udělala sama.

O krok jsem od ženy ustoupil. Je zmrzačená ještě někde jinde? zeptal jsem se a ze starého zvyku jsem promluvil latinsky. Četl jsem o barbarských zvycích na černém kontinentu a mezi mohamedány, při nichž jsou ženy podrobeny kruté obřizce, jakési parodii židovského mužského rituálu.

Ne, nikde, odpověděl McDonald.

V tom okamžiku jsem si pomyslel, že už chápu příčinu náhlé pobledlosti a zjevného šoku sira Johna, když jsem se ale McDonalda zeptal, zda tuto informaci sdělil i našemu veliteli, ubezpečil mě, že ne. Sir John vešel do přístěnku, spatřil eskymáckou dívku bez oděvu a ve stavu značného rozrušení zase odešel. Pak mě McDonald začal seznamovat s výsledky zběžné tělesné prohlídky naší zajatkyne či návštěvnice, přerušil nás ale lodní lékař Stanley.

Ze všeho nejdřív mě napadlo, že Eskymák zemřel, ale nebylo tomu tak. Jeden z námořníků pro mne přišel se vzkazem, že mám jít podat hlášení siru Johnovi a druhým dvěma kapitánům.

###

Viděl jsem, že moje hlášení o tom, jak zemřel poručík Gore, sira Johna, korvetního kapitána Fitzjamese a kapitána Croziera zklamalo, a přestože za normálních okolností by mě něco takového vyvedlo z míry, dnes - možná v důsledku obrovské únavy a psychologických změn, k nimž ve mně nejspíš došlo v době, kterou jsem strávil s oddílem poručíka Goreho - mi bylo zklamání mých nadřízených zcela lhostejné.

Nejprve jsem znovu poreferoval o stavu našeho umírajícího Eskymáka a o pozoruhodném faktu, že dívka nemá jazyk. Všichni tři kapitáni si chvíli mezi sebou něco polohlasně povídali, jediný, kdo se na něco zeptal, byl ale kapitán Crozier. Víte, z jakého důvodu jí někdo mohl něco takového udělat, doktore?

Nemám ponětí, pane.

Mohlo to udělat nějaké zvíře? vyptával se dál.

Zamyslel jsem se. To mě vůbec nenapadlo. Možné to je, odpověděl jsem konečně, přestože bylo velice obtížné představit si, jak nějaký arktický masožravec ukousne dítěti jazyk, a přitom je nechá naživu. Na druhé straně bylo dobře známo, že tito Eskymáci často žijí ve společnosti divokých psů. Viděl jsem to na vlastní oči v Disko Bay.

Žádné další otázky ohledně obou Eskymáků už nepadly.

Vyptávali se na podrobné okolnosti smrti poručíka Goreho a na toho tvora, který ho zabil, a já jsem odpovídal po pravdě - že jsem byl zaměstnán snahou o záchranu života Eskymáka, který se vynořil z mlhy a kterého postřelil vojín Pilkington, a že jsem vzhledl až na poslední chvíli a spatřil jsem, jak Graham Gore umírá. Vysvětlil jsem, že vzhledem k chomáčům převalující se mlhy, výkřikům, prásknutí muškety, které rozptýlilo moji pozornost, výstřelu z poručíkovy pistole, omezenému zornému poli z místa vedle saní, kde jsem klečel, a rychlému pohybu mužů i světla si nejsem zcela jistý, co jsem vlastně viděl: jen velký bílý stín, který nešťastného důstojníka pohltil, záblesk z jeho pistole, další výstřely a mlhu, která zase všechno zastířela.

Jste si ale jistý, že to byl bílý medvěd? zeptal se korvetní kapitán Fitzjames.

Zaváhal jsem. Pokud ano, řekl jsem konečně, byl to neobyčejně velký exemplář druhu *Ursus maritimus*. Zapůsobil na mne dojmem nějakého medvědovitého masožravce - obrovské tělo, neobyčejně velké končetiny, malá hlava a obsidiánové černé oči -, podrobnosti ale nebyly tak jasné, jak se z takového popisu zdá. Vzpomínám si hlavně na to, že se ta věc objevila jakoby odkud - prostě se vynořila kolem poručíka Goreho - a že byla dvakrát vyšší než on. Bylo to vážně hrůzostrašné.

To jistě bylo, utrousil sir John suše a měl jsem dojem, že téměř ironicky. Co jiného to ale mohlo být, pane Goodsire, nebyl-li to medvěd?

Nebylo to poprvé, co jsem si povšiml, že mě sir John zásadně neoslovuje řádně nabytým doktorským titulem. Říkal mi "pane", stejně jako všem nižším důstojníkům i poddůstojníkům bez formálního vzdělání. Trvalo mi dva roky, než jsem si uvědomil, že stárnoucí velitel naší expedice, jehož jsem si tak vážil, naopak necítí ani špetku respektu k pouhému lodnímu ranhojiči.

Nevím, sire Johnne, odpověděl jsem. Chtěl jsem se vrátit ke svému pacientovi.

Pokud je mi známo, zajímáte se o bílé medvědy, pane Goodsire, pokračoval sir John. Z jakého důvodu?

Studoval jsem anatomii, sire Johnne. A před vyplutím expedice jsem snil o tom, že se stanu přírodovědcem.

Teď už ne? zeptal se kapitán Crozier svým charakteristickým měkkým přízvukem.

Pokřčil jsem rameny. Zjistil jsem, že práce v terénu není mou silnou stránkou, kapitáne.

Pitval jste ale některé z bílých medvědů, které jsme zastřelili tady a na Beecheyově ostrově, vyptával se dál sir John.

Studoval jste jejich kostry a svalstvo. Jako my všichni jste je pozoroval na ledu.

Ano, sire Johnne.

Domníváte se, že zranění poručíka Goreho odpovídají tomu, co mohl způsobit takový tvor?

Zaváhal jsem jen na vteřinku. Prohlédl jsem mrtvolu ubohého Grahama Goreho, než jsme ji naložili na saně a vyrazili na tu strašidelnou zpáteční cestu po ledovém poli.

Ano, sire Johnne, odpověděl jsem. Zdejší polární bílý medvěd je - alespoň pokud je známo - největší dravou šelmou na celé zemi. Dosahuje o polovinu větší váhy a vestoje na zadních nohou skoro o metr větší výšky než grizzly, největší a nejdravější medvěd Severní Ameriky. Je to nesmírně silná šelma, plně schopná rozdrtit člověku hrudník a zlomit mu páteř, jak se stalo v případě nešťastného poručíka Goreho. A navíc je arktický bílý medvěd jedinou šelmou, která si za svou kořist často vybírá člověka.

Korvetní kapitán Fitzjames si pročistil hrdlo. Poslyšte, doktore, ozval se tiše, kdysi jsem v Indii viděl hodně dravého tygra, který - alespoň podle vesničanů - sežral dvanáct lidí.

Přikývl jsem a uvědomil jsem si v tom okamžiku, jak strašlivě jsem unavený. Vyčerpání na mne působilo jako silný alkoholický nápoj. Pane... kapitáne... pánové... vy všichni jste světažnější než já. Hodně jsem toho ale na dané téma přečetl a zdá se, že všichni ostatní suchozemští masožravci - vlci, lvi, tygři a jiní medvědi - jsou sice schopni zabít člověka, jsou-li vyprovokováni, a z některých z nich, jako z toho vašeho tygra, kapitáne Fitzjamesi, se stanou lidožrouti, jsou-li k tomu donuceni nějakou chorobou či zraněním, které jim neumožňuje lovit přirozenou kořist, ale pouze arktický bílý medvěd - *Ursus maritimus* - běžně aktivně volí za svou kořist člověka.

Crozier přikyvoval. Odkud jste tohle všechno zjistil, doktore? Z knih?

Do značné míry ano, pane. Většinu času v Disko Bay jsem ale strávil tím, že jsem se s místními obyvateli bavil o chování medvědů, a také jsem se vyptával kapitána Martina z Enterprise a kapitána Dannerta z Prince of Wales, když jsme vedle nich kotvili v Baffinově zálivu. Tihle dva pánové zodpověděli moje otázky ohledně bílých medvědů a odkázali mě na několik členů svých posádek - mezi nimi i na dva postarší americké velrybáře, kteří na ledu oba strávili víc než tucet let. Měli spoustu historek o tom, jak bílí medvědi v tamější oblasti přepadali eskymácké domorodce a dokonce unášeli muže z jejich lodí, když byly zamrzlé v ledu. Jeden z těch veteránů - myslím, že se jmenoval Connors - tvrdil, že jejich loď ztratila v osmadvacátém roce kvůli medvědům nejednoho, ale hned dva kuchaře... jednoho z nich údajně odnesl medvěd z mezipalubí, kde pracoval u sporáku, zatímco zbytek posádky spal.

Kapitán Crozier se při těchto slovech pousmál. Asi bychom neměli věřit každé pohádce, kterou vykládá nějaký starý námořník, doktore.

Ne, pane. To bychom samozřejmě neměli, pane.

To bude všechno, pane Goodsire, prohlásil sir John. Ještě vás zavoláme, budeme-li mít další otázky.

Ano, pane, přitakal jsem, unaveně jsem se otočil a chtěl jsem se vrátit na marodku.

Mimochodem, doktore, zavolał korvetní kapitán Fitzjames, než jsem stačil vyjít ze dveří kajuty sira Johna. Mám ještě

otázku, i když se zatraceně stydím přiznat, že na ni neznám odpověď. Proč se bílému medvědovi říká Ursus maritimus? Asi to nebude jeho zálibou v požírání námořníků.

Ne, pane, odpověděl jsem. Myslím, že arktický medvěd byl tímto jménem nazván proto, že je spíš mořským savcem než suchozemským zvířetem. Četl jsem zprávy o tom, že byli arktičtí bílí medvědi viděni na moři stovky kilometrů od břehu, a kapitán Martin z Enterprise mi sám řekl, že medvědi sice dokážou na souši nebo na ledu rychle zaútočit - vrhají se na člověka rychlostí přes čtyřicet kilometrů za hodinu -, v oceánu ale zároveň patří k nejvýkonnějším plavcům a dokážou bez odpočinku uplavat sto nebo víc kilometrů. Kapitán Dannert tvrdil, že jeho loď jednou za příznivého větru daleko od pevniny plula rychlostí osmi uzlů a dva bílí medvědi s ní drželi krok nějakých deset námořních mil; pak ji prostě nechali za sebou a zamířili ke vzdáleným ledovým krám stejně snadno a rychle jako běluha. Odtud to jméno... Ursus maritimus... savec, ano, ale především mořský tvor.

Děkuji, pane Goodsire, propustil mě sir John.

Není zač, pane, odpověděl jsem a odešel jsem.

4. června 1847, pokračování...

Eskymák zemřel několik minut po půlnoci. Ještě před smrtí ale promluvil.

Zrovna jsem spal, seděl jsem a zády jsem se opíral o přepážku marodky, Stanley mě ale probudil.

Šedovlasý stařec ležící na operačním stole se křečovitě zmítal a mával rukama, skoro jako by byl pod vodou a snažil se vyplavat na hladinu. Prostřelený plicní lalok mu krvácel a krev mu po bradě stékala na obvázanou hrud'

Když jsem zvedl lucernu a posvítil si na něj, eskymácká dívka se v koutě, kde spala, postavila a všichni tři jsme se naklonili k umírajícímu.

Starý Eskymák ohnul silný prst a zaryl si ho do prsou, jen kousek od průstřelu. Při každém namáhavém vydechnutí vytryskla další jasně rudá tepenná krev, vypravil ze sebe ale něco, co byla jednoznačně souvislá slova. Popadl jsem kousek křídý a zapsal jsem je na tabulku, kterou jsme se Stanleyem používali ke komunikaci v přítomnosti spících pacientů.

"Angatkut tuquruk! Quarubvitchuq... angatkut turquq... Paniga... tuunbaq! Tanik... naluabmiu tuqutauyasirurq... umiaqpak tuqutauyasirurq... nanuq tuqutkaa! Paniga... tunbaq nanuq... angatkut ququruq!"

Poté krvácení natolik zesílilo, že už nebyl schopen mluvit. Krev z něj stříkala jako vodotrysk a dusila ho, až po chvíli - přestože jsme ho se Stanleyem nadzdvihli a snažili jsme se uvolnit mu dýchací cesty - nevdechoval nic jiného. Po strašlivém závěrečném okamžiku tohoto utrpení se mu hrudník přestal zvedat, zhroutil se nám do rukou a vytřeštěným očima skelně hleděl do prázdna. Položili jsme ho na stůl.

Pozor! vykřikl Stanley.

Na chvíli jsem varování svého lékařského kolegy nechápal - stařec byl mrtvý a nehybný, necítil jsem tep ani dech, když jsem se nad ním skláněl - pak jsem se ale otočil a spatřil jsem Eskymačku.

Sebrala z našeho pracovního stolu jeden ze zkrvavených skalpelů a se zdviženou zbraní v ruce přistupovala blíž. Na první pohled mi bylo jasné, že mi vůbec nevěnuje pozornost - oči měla upřené na mrtvý obličej a hrudník muže, který snad byl jejím manželem, otcem či bratrem. Protože jsem nic nevěděl o zvycích jejího pohanského kmene, proběhl mi v těch několika vteřinách myslí bezpočet nejružnějších divokých představ - viděl jsem, jak dívka vyřezává mrtvému srdce a možná je dokonce v nějakém děsivém rituálu pojídá, jak mu vypichuje oči, uřezává některý z prstů nebo snad obohacuje pavučinu starých jizev, které pokrývaly celé jeho tělo jako námořnické tetování.

Nic z toho ale neudělala. Než ji Stanley stačil zadržet (já jsem se nezmohl na nic jiného, než že jsem se mrtvého snažil zaštitit vlastním tělem), Eskymačka s obratností chirurga mávla skalpelem - zjevně byla po většinu života zvyklá užívat jako břitvu ostré nože - a přerázla šňůrku z nevydělané kůže, na níž visel starcův amulet.

Popadla plochý, bílý a krví postříkaný kámen tvaru medvěda i s přeríznutou šňůrkou, schovala ho někde na těle pod parkou a vrátila skalpel na stůl.

Vyměnili jsme si se Stanleyem pohled. Hlavní lékař Erebu šel probudit mladého námořníka, který měl službu na marodce, a poslal ho vyřídít důstojníkovi na hlídce a následně tudíž i kapitánovi, že je starý Eskymák mrtvý.

4. června, pokračování...

Eskymáka jsme pohřbili někdy kolem půl druhé ráno - o třetím zvonění -, strčili jsme jeho plátnem obalené tělo do úzké požární díry v ledu pouhých dvacet metrů od lodi. Tahle požární díra, umožňující přístup k vodě pět metrů pod ledem, byla jediná, kterou se to chladné léto mužům podařilo udržet otevřenou - jak už jsem se zmínil, námořníci nemají z ničeho takový strach jako z ohně -, a instrukce sira Johna zněly, že právě jí máme použít, abychom se těla zbavili. Zatímco jsme se oba se Stanleyem pachtili a pomocí lodních háků jsme protlačovali mrtvolu úzkým komínem, slyšeli jsme ze vzdálenosti několika set metrů východně od sebe úderý seker a občasné zaklení; četa dvaceti mužů celou noc pracovala na vysekání důstojnějšího otvoru pro pohřeb poručíka Goreho, který se konal následujícího dne - či vlastně později téhož dne.

Tam venku, uprostřed noci, byl stále dostatek světla, aby bylo možno přečíst pár veršů z bible - kdyby ovšem někdo přinesl na led bibli, z níž bychom nějaké verše přečetli, což nikdo neudělal -, a kalné světlo nám pomáhalo, když jsme - dva lékaři a dva námořníci, kteří nám byli přiděleni na pomoc - strkali, tlačili, šťouchali, mačkali a konečně zatloukali Eskymákovu tělo hlouběji a hlouběji do modrého ledu a dál do černé vody pod ním.

Eskymačka tiše stála, pozorovala nás a z jejího výrazu stále nebylo možno vyčíst žádné pocity. Vál západoseverozápadní vítr a zvedal jí černé vlasy z uspiněné kápě parky, takže ji poletovaly před obličejem jako načechraná havraní křídla.

Byli jsme jediní členové pohřebního doprovodu - hlavní lékař Stanley, dva supící a tiše nadávající námořníci, domorodá

žena a já -, pak se ale v poletujícím sněhu objevili kapitán Crozier a vysoký hubený poručík a sledovali několik závěrečných chvilků našeho pachtění. Konečně Eskymákovo tělo sklouzlo posledního půl druhého metru a zmizelo v černých proudech pět metrů pod ledem.

Sir John rozhodl, že ta žena nesmí strávit noc na palubě Erebu, oznámil tiše kapitán Crozier. Přišli jsme si pro ni a odvedeme ji na Terror. Vysokému poručíkovi, který se jmenuje - jak si nyní vzpomínám - Irving, pak řekl, John, dávám vám ji na starost. Najděte pro ni nějaké místo, kde nebude mužům na očích - nejspíš na přidi, mezi zásobami u marodky - a dbejte na to, aby jí nikdo neublížil.

Ano, pane.

Promiňte, kapitáne, ozval jsem se. Proč ji nenecháte, aby se vrátila ke svým lidem?

Crozier se mé otázce usmál. Za normálních okolností bych s takovým postupem souhlasil, doktore. Jenže v okruhu pěti set kilometrů nejsou žádné známé eskymácké osady - ani ta nejmenší vesnička. Jsou to kočovníci - zejména ti, co žijí v oblasti, které říkáme Severní vrchovina -, ale co toho staříka a mladou dívku přivedlo v létě tak daleko na sever, kde nejsou žádné velryby, žádní tuleni ani karibuové, vlastně vůbec žádná zvířata kromě našich bílých medvědů a té vraždící věci na ledu?

Na to jsem odpovědět neuměl, sotva se to ale nějak týkalo mé otázky.

Můžeme se ocitnout v situaci, pokračoval Crozier, kdy budou naše životy záviset na tom, zda dokážeme tyhle domorodé Eskymáky najít a spřátelit se s nimi. Máme ji nechat jít, než se spřátelíme alespoň s ní?

Zastřelili jsme jí manžela nebo otce, poznamenal Stanley a pohlédl na němou dívku, která měla dosud oči upřené na teď už prázdnou požární díru. Je dost možné, že k nám naše mlčenlivá dáma nechová právě nejvřelejší city.

Přesně tak, přitakal kapitán Crozier. A máme momentálně dost problémů i bez toho, aby tohle děvče přivedlo zpátky k našim lodím válečný oddíl rozrušených Eskymáků, kteří by nás povraždili ve spaní. Ne, myslím, že kapitán sir John má pravdu... měla by zůstat s námi, dokud se nerozhodneme, co podnikneme... nejen s ní, ale sami se sebou. Crozier se na Stanleye usmál. Za dva roky to bylo poprvé, co si vzpomínám, že jsem viděl kapitána Croziera se usmát. Mlčenlivá dáma. To se mi líbí, Stanley. Moc se mi to líbí. Pojdte, John. Pojdte, madam.

Zamířili sněhovou vánicí na západ k prvnímu tlakovému hřebenu. Vrátil jsem se po sněhové rampě na palubu Erebu, do své malíčké kajuty, která mi teď připadala jako hotové nebe, a k prvnímu pořádnému nočnímu spánku od té doby před více než deseti dny, kdy nás poručík Gore odvedl jihojihovýchodně na led.

15

FRANKLIN

70°05' s.š., 98°03' z.d.

11. června 1847

D

o onoho dne, kdy měl zemřít, už se sir John téměř vzpamatoval z šoku, který utrpěl, když spatřil nahou Eskymačku. Byla to tatáž mladá žena, tatáž nedospělá smilná squaw z kmene Žlutých nožů, kterou ďábel seslal, aby ho pokoušela na jeho první nešťastné expedici roku 1819, necudná patnáctiletá souložnice Roberta Hooda jménem Zelená punčocha.

Tím si byl sir John jistý. Tahle pokušitelka měla stejnou kávově hnědou kůži, která i ve tmě jako by světélkovala, stejná vysoká a kulatá dívčí ňadra, stejné hnědé areoly kolem bradavek a stejný černý proužek ochlupení nad pohlavím, připomínající havraní křídlo. Byla to tatáž sukkuba.

Šok, který kapitán sir John Franklin utrpěl, když ji viděl ležet nahou na stole ranhojiče McDonalda na marodce - na své vlastní lodi -, byl obrovský, sir John si ale byl jistý, že se mu podařilo svoji reakci skrýt před lékaři i před ostatními kapitány po zbytek toho nekonečného, znepokojivého dne.

Pohřeb poručíka Goreho se konal pozdě večer v pátek čtvrtého června. Početné pracovní čety trvalo přes čtyřicet hodin, než se seproskala ledem, aby bylo možno nebožtíka pohřbit v moři; nejprve byli nuceni použít střelný prach a horní tři metry jako skála tvrdého ledu odstřelit, pak pomocí krumpáčů a lopat vyhloubili široký kráter a rozbili zbývajícího půl druhého nebo dva metry. Když kolem poledne skončili, tesař z Erebu pan Weekes a tesař z Terroru pan Honey sestrojili nad tři metry dlouhým a půl druhého metru širokým otvorem a temným mořem pod ním důmyslné a elegantní dřevěné lešení. Ke kráteru byly vyslány pracovní čety s dlouhými háky, které dohlížely na to, aby voda pod plošinou nezamrzla.

Tělo poručíka Goreho se v relativním teple lodi začalo rychle rozkládat, takže tesaři nejprve vyrobili velice pevnou rakev z mahagonu, vyloženou uvnitř druhou vrstvou sladce vonícího cedru. Mezi obě dřevěné schránky vložili vrstvu olova místo tradičních dvou dělových koulí vkládaných do obvyklého plátěného pohřebního pytle, aby tělo kleslo ke dnu. Kovář pan Smith vykoval, vytepal a vyryl nádhernou měděnou pamětní destičku, kterou k víku mahagonové rakve připevnil několika šrouby. Vzhledem k tomu, že obřad byl jakousi kombinací pobřežního pohřbu a běžnějšího pohřbu na moři, byla rakev podle pokynů sira Johna dostatečně těžká, aby se okamžitě potopila.

Při osmém zvonění na začátku první psi hlídky - ve čtyři hodiny odpoledne - se posádky obou lodí shromáždily na pohřebišti necelého půl kilometru po ledu od Erebu. Sir John nařídil, aby se pohřbu zúčastnili všichni s výjimkou minimálních hlídek, které zůstaly na lodích, a navíc rozhodl, že nikdo nesmí mít přes slavnostní uniformu natažené další vrstvy oblečení, takže se v určenou dobu na ledu sešla víc než stovka roztřesených, ale společensky oděných důstojníků a námořníků.

Rakev s poručíkem Gorem byla spuštěna přes bok Erebu a přivázána k obrovským saním, které byly pro smutný účel toho dne zvlášť zesíleny. Přes rakev byl přehozený osobní Union Jack sira Johna. Pak dvaatřicet námořníků, dvacet z Erebu a deset z Terroru, pomalu odtáhlo saně s rakví půl kilometru k pohřebišti, zatímco čtyři nejmladší členové

posádky, na soupisce mužstva dosud vedení jako plavčíci - George Chambers a David Young z Erebu, Robert Golding a Thomas Evans z Terroru - udávali pomalému pochodu tempo úderý na bubny ztlumené černou látkou. Smuteční procesí doprovázelo dvacet mužů, mezi nimi kapitán sir John Franklin, korvetní kapitán Fitzjames, kapitán Crozier a většina ostatních vyšších i palubních důstojníků v plných slavnostních uniformách; chyběli jen ti, jimž bylo svěřeno velení na obou téměř prázdných lodích.

Na pohřebišti čekal v pozoru oddíl královské námořní pěchoty v červených kabátcích, určený k vypálení čestné salvy. Pod vedením třiatřicetiletého seržanta Davida Bryanta z Erebu ho tvořili desátník Pearson, vojín Hopcraft, vojín Pilkington, vojín Healey a vojín Reed z Erebu - z kontingentu námořní pěchoty vlajkové lodi chyběl pouze vojín Braine, který minulou zimu zemřel a byl pohřben na Beecheyově ostrově - a seržant Tozer, desátník Hedges, vojín Wilkes, vojín Hammond, vojín Heather a vojín Daly z Terroru.

Rohatý klobouk a šavli poručíka Goreho nesl za pohřebními saněmi poručík H. T. D. Le Vesconte, který převzal Goreho velitelské povinnosti. Po boku Le Vesconteho kráčel poručík James W. Fairholme. Ten nesl modrý sametový polštář, na němž bylo vystaveno šest vyznamenání, která Gore za léta služby v královském námořnictvu získal.

Když se muži se saněmi přiblížili k pohřebnímu kráteru, řada dvanácti příslušníků vojenské pěchoty se rozestoupila a utvořila uličku. Vojáci se otočili čelem k sobě a stáli s puškami skloněnými hlavní k zemi, zatímco jejich špalírem procházeli tahači saní, samotné pohřební saně, čestná stráž a další truchlíci.

Zatímco sto deset mužů šouravě zaujímal místo mezi záplavou důstojnických uniforem kolem kráteru - někteří námořníci si vylezli na tlakové hřebeny, aby lépe viděli -, sir John odvedl kapitány na jejich stanoviště na provizorním lešení u východní strany v ledu vysekané jámy. Dvaatřicet tahačů saní ve vzájemné spolupráci pomalu a opatrně těžkou rakev odvážalo a spustilo ji po prknech, nastavených v přesném úhlu, na dočasné místo odpočinku na dřevěné nadstavbě těsně nad obdélníkem černé vody. Když byla rakev usazená, spočívala nejen na posledních prknech, ale také na třech pevných vyvažovacích lanech, u jejichž konců nyní po obou stranách stáli titíž muži, kteří byli vybráni k tažení saní.

Když umlkly úderý do ztlumených bubnů, všichni přítomní smekli. Chladný vítr čechral mužům dlouhé vlasy, které měli u příležitosti pohřbu všichni umyté, rozčesané a za krkem svázané stužkou. Byl mrazivý den - při posledním měření teploty o šestém zvonění nebylo víc než patnáct stupňů pod nulou -, ale arktická obloha zaplněná ledovými krystaly se podobala masivní kupoli zlatého světla. Jakoby na počest poručíka Goreho se ke kruhu ledem uzavřeného slunce připojily tři další kotouče - sluneční fantomy vznášející se po obou stranách skutečného, na jihu zářícího slunce a malý kousek nad ním -, všechny spojené pásem aureoly z duhové zbarveného světla. Mnozí z přítomných mužů při pohledu na tak případnou krásu sklonili hlavu.

Sir John pronesl modlitbu za mrtvé a jeho zvukný hlas snadno a slyšitelně dolehl ke všem sto deseti shromážděným mužům. Rituál byl všem přítomným dobře známý a jeho slova působila uklidňujícím dojmem. Odpovědi byly rovněž známe. Když obřad končil, většina námořníků nevnímala ledový vítr a soustředila se na povědomé fráze, rozléhající se nad ledem.

"Odevzdáváme proto jeho tělo hlubinám, kde podlehe zkáze a bude čekat na vzkříšení tělesné, jež přijde v den, kdy moře vydá své mrtvé a nastoupí život věčný, skrze našeho pána Ježíše Krista, který po svém příchodu změní naše bídná těla, takže se jeho nádhernému tělu podobati budou, to vše svou mocnou silou, jíž dokáže všechny věci sobě podrobit."

"Amen," odpověděli shromáždění muži.

Dvanáct ozbrojených příslušníků královské námořní pěchoty zvedlo muškety a vypálilo tři čestné salvy, přičemž v poslední zazněly pouze tři výstřely, ne čtyři jako v obou předcházejících.

Když zazněla první salva, poručík Le Vesconte kývl a Samuel Brown, John Weekes a James Rigden vytáhli dřevěná prkna zpod těžké rakve, která tak zůstala viset jen na třech vyvažovacích lanech. Při zvuku druhé salvy spustili muži rakev dolů, až se dnem dotkla černé vody. Když pak práskla závěrečná salva, nechali lana pomalu proklouznout mezi prsty, až masivní rakev s měděnou destičkou - se šavlí poručíka Goreho a s jeho vyznamenáními položenými na mahagonovém víku - zmizela pod hladinou.

Ledová voda se mírně zavlhčila, vyvažovací lana byla vytažena a odhozena stranou a obdélník černé vody zůstal prázdný. Sluneční fantomy i duhová aureola na jihu zmizely a pod kupolí oblohy zářilo jen pochmurné rudé slunce. Muži se tiše rozešli ke svým lodím. Do první psi hlídky zbývalo jen dvojí zvonění. Pro většinu mužů to znamenalo čas na večeři a na druhou dávku grogu.

####

Následující den, jímž byla sobota pátého června, zastihl obě posádky skrčené pohromadě v mezipalubí svých lodí, zatímco nad nimi hlasitě vybuchovaly blesky další arktické letní bouře. Pozorovatelé byli odvoláni z košových čnělek a těch několik mužů, kteří drželi hlídku na palubě, se pečlivě drželo stranou od všeho kovu i od stěžňů; mlhou kolem nich práskaly blesky a duněl hrom, mocné elektrické výboje znovu a znovu sjížděly do bleskosvodů umístěných na stěžních i na střechách kajut a modré prsty ohně svatého Eliáše se pomalu rozlézaly po ráhnech a klouzaly mezi lanovím. Roztřesení pozorovatelé, kteří se po skončení hlídky vraceli dolů, popisovali užaslým kamarádům koule kulových blesků, které se kutálely a poskakovaly po ledu. Později téhož dne - když blesky i další vzdušné elektrické výboje ještě nabraly na zuřivosti - hlásili pozorovatelé psi hlídky přítomnost něčeho velikého, příliš velikého, než aby mohlo jít o pouhého bílého medvěda, co se v mlze potulovalo a přecházelo kolem ledových hřebenů; většinou to bylo neviditelné, ale občas na pouhou vteřinu nebo dvě ozářené výbojem blesku. Tvrdili, že někdy se ten tvor pohyboval po čtyřech jako medvěd. Jindy ale, zapřísahali se, chodil lehce po dvou jako člověk. Podle toho, co říkali, kroužil kolem lodí.

Přestože rtuť teploměru klesala, nedělní svítání přineslo čistou oblohu a teplotu o patnáct stupňů nižší - při poledním měření bylo třiadvacet pod nulou - a sir John poslal vzkaz, že se toho dne koná pro všechny povinná bohoslužba na

Erebu.

Účast na bohoslužbě byla na lodi sira Johna každý týden povinná pro všechny námořníky i důstojníky - po celou dobu temných zimních měsíců ji konal v mezpalubí -, jen ti nejzbožnější z posádky Terroru byli ale ochotni podstoupit cestu přes led, aby se jí zúčastnili. Vzhledem k tomu, že to u královského námořnictva vyžadovaly nejen předpisy, ale i tradice, kapitán Crozier také v neděli pořádal bohoslužbu, protože ale na palubě nebyl kaplan, byla to vcelku rychlá záležitost - někdy se omezila prakticky jen na přečtení výňatků z lodního řádu - a zabrala z nedělního rána nějakých dvacet minut, zatímco nadšený sir John jí věnoval devadesát minut až dvě hodiny.

Tuto neděli neměli na vybranou.

Kapitán Crozier už podruhé ve třech dnech vedl své důstojníky, poddůstojníky a námořníky přes led, tentokrát zachumlané to těžkých kabátů a šál, natažených přes uniformu, a po příchodu na Erebus s údivem zjistil, že se bude bohoslužba konat na hlavní palubě a sir John povede kázání ze zádové paluby. Navzdory bleděmodré obloze nad jejich hlavami - toho dne neviděli žádnou zlatou kopuli ledových krystalů ani symbolické sluneční fantomy - vál velice studený vítr a dav námořníků se k sobě pod zádovou palubou choulil, aby si vytvořil alespoň iluzi tepla, zatímco důstojníci obou lodí stáli za sirem Johnem na návětrné straně paluby jako jednolitá masa akolytů v šedých pláštích. Dvanáct příslušníků námořní péchoty bylo opět vyčleněno, tentokrát se seřadili na zádové straně hlavní paluby, seržant Bryant stál před nimi a palubní důstojníci se shromáždili před hlavním stěžněm.

Sir John stál u kompasnice překryté toutéž vlajkou, kterou byla zahalená Goreho rakev. Kompasnice v souladu s předpisy "plnila funkci kazatelny".

Kázání trvalo jen asi hodinu, takže kvůli němu nikdo nepřišel o prsty na ruku ani na nohou.

Vzhledem k tomu, že sir John svým založením i výchovou tíhl především ke Starému zákonu, věnoval se nejprve několika prorokům a chvíli se soustředil na Izaiášův popis posledního soudu seslaného na zemi - "Aj, Hospodin vyprázdnil zemi, a pustou učiní; promění jistě způsob její a rozptýlí obyvatele její" - a v tom přívalu slov začalo být pomalu i těm nejzabednějším námořníkům v té mase těžkých kabátů, šál a palčáků na hlavní palubě zřejmé, že velitel ve skutečnosti mluví o jejich expedici za nalezením Severozápadní cesty a o jejich současné situaci, kdy se nacházejí zamrzlí v ledové pustině na sedmdesáti stupních a pěti minutách severní šířky a devadesáti osmi stupních a dvaceti třech minutách západní délky.

"Náramně vyprázdněna bude země a velice zloupěna; nebo HOSPODIN mluvil slovo toto," pokračoval sir John. "Hrůza a jáma a osídlo tě očekává, ó obyvateli země. ... I stane se, že kdož uteče před pověstí strachu, upadne do jámy, a kdož vyleze z jámy, v osídle uvázne; nebo průduchové z výsosti otevřiny budou, a zatřesou se základové země. ... Velmi se rozstoupí země, velice se rozpadne země, náramně pohybovatí se bude země. Motati se bude země jako opilý..."

A jakoby na důkaz tohoto ponurého proroctví se z ledu všude kolem Erebu ozvalo hlasité zasténání a paluba se pod stojícími muži otřásla. Ledem obalené stěžně a ráhna nad nimi jako by chvíli vibrovaly a pak začaly na pozadí vybledlé modré oblohy opisovat drobné kroužky. Nikdo z mužů neopustil svoje místo a nevydal ani hlásek.

Sir John přešel od Izaiáše ke Zjevení svatého Jana a zahrnul je ještě otřesnějším líčením hrůz, které čekají ty, kdo opustí svého Pána.

"Co ale bude s těmi... s námi... kteří neporušíme smlouvu s naším Pánem?" zeptal se sir John. "V tomto vás odkazují na JONÁŠE."

Někteří námořníci si úlevně oddechli. Jonášův příběh znali.

"Jonášovi Bůh uložil, aby se vypravil do Ninive a volal proti němu pro jeho nešlechtnost," zahřimal sir John a jeho často slabý hlas nabral na síle a byl stejně zřetelný a slyšitelný jako hlas kteréhokoli zaníceného anglikánského kazatele, "ale Jonáš - jak všichni víte, přátelé - utekl před svým posláním i před tváří Hospodinovou, odebral se do Joppe a našel si místo na první lodi, která odplouvala a která shodou okolností mířila do Tarsu - do města, jež tehdy leželo za okrajem světa. Jonáš se bláhově domníval, že se mu podaří odplout za hranice Království Božího.

„Ale HOSPODIN vzbudil vítr veliký na moři. I stala se bouře veliká na moři, až se domnívali, že se lodí ztroskoce.“ A zbytek znáte... víte, že námořníci volali ke svým bohům a ptali se, proč to zlé na ně přišlo, že metali los a že tento los padl na Jonáše. „I řekl k němu: Což máme učiniti s tebou, aby se moře spokojilo? Jimžto řekl: Vezměte mne, a uvrzte mne do moře, a utichne moře před vámi; nebo já vím, že příčinou mou bouře tato veliká jest proti vám.“

Námořníci ale nejprve Jonáše přes palubu nehodili, že ne, přátelé? Ne - byli to stateční muži, dobří námořníci a profesionálové a usilovně veslovali, aby svoji potápějící se loď dostali ke břehu. Nakonec však zeslábli, zvolali k Hospodinu a Jonáše přece jen obětovali - hodili ho přes palubu.

A v bibli stojí - „Nastrojil pak byl HOSPODIN rybu velikou, aby pozřela Jonáše. I byl Jonáš v střevách té ryby tři dni a tři noci.“

Povšimněte si, přátelé, že bible neříká, že by Jonáše pozřela velryba. Ne! Nebyla to žádná běluha, grónská velryba či plejtvák, nebyla to kosatka, vorvaň ani černá velryba, jaké můžeme vidět v těchto severních vodách nebo v Baffinově zálivu za normálního arktického léta. Ne, Jonáše pozřela „veliká ryba“, kterou pro něj Hospodin připravil - což znamená obluda z mořských hlubin, kterou náš Pán Jehova přichystal při stvoření světa jen za tímto konkrétním účelem, aby jednoho dne spolkl Jonáše, a v bibli se tato obludná veliká ryba někdy nazývá jménem Leviatan.

A právě tak jsme se i my vypravili za svým posláním za nejvzdálenější známý okraj světa, přátelé, dál než do Tarsu - který se konec konců nacházel jen ve Španělsku -, byli jsme vysláni do končin, kde jako by se proti nám bouřily samy živly, kde z ledové oblohy sjíždějí blesky, kde zima nikdy nepovoluje, kde se po zamrzlé mořské hladině potulují bílé šelmy, do končin, které žádný člověk, civilizovaný či necivilizovaný, nemůže nazvat svým domovem.

Nejsme ale za hranicemi Království Božího, přátelé! Stejně jako Jonáš neprotestoval proti svému osudu a neproklínal svůj trest, ale naopak se v břiše té ryby tři dny a tři noci modlil k Hospodinu, ani my nesmíme protestovat, ale musíme se smířit s Boží vůlí a s tímto vyhnanstvím tří dlouhých zimních nocí v tomto ledovém břiše, stejně jako Jonáš se

musíme modlit k Hospodinu a říkat: 'Vyhnán jsem od očí tvých, ale ještěť pohledím na tvůj svatý chrám. Obklíčily mne vody až k duši, propast obklíčila mne, lekno otočilo se okolo hlavy mé. Až k spodkům hor dostal jsem se, země závorami svými zalehla mi na věčnost, ty jsi však vysvobodil od porušení život můj, ó Hospodine Bože můj. Když se svírala ve mně duše má, na HOSPODINA jsem se rozpomínal, i přišla k tobě modlitba má do chrámu svatého tvého. Kteríž ostříhají marností pouhých, dobroty Boží se zbavují. Já pak s hlasem důkůvzdání obětovati budu tobě; což jsem slíbil, splním. Hojně vysvobození jest u Hospodina.

Rozkázal pak byl HOSPODIN rybě té, i vyvrátila Jonáše na břeh.'

A vy, milovaní přátelé, vězte v hloubi svých srdcí, že i my obětujeme a nadále musíme pokračovat v obětování Hospodinovi s hlasem důkůvzdání. Musíme zaplatit to, co jsme slavnostně zaplatit slíbili. Náš přítel a bratr v Kristu, poručík Graham Gore, nechť odpočívá v náručí Hospodina, viděl, že letošní léto nás nečeká spása z břicha této leviatanské zimy. V letošním roce neunikneme z chladného břicha okolního ledu. A přesně to je poselství, které by byl přinesl zpět, kdyby byl přežil.

Ale naše lodě jsou nedotčené, přátelé. Máme dostatek potravin na letošní zimu i déle, bude-li třeba - mnohem déle. Máme uhlí, které můžeme pálit, abychom zůstali v teple, máme i hlubší teplo svého vlastního společenství a nejhlubší teplo vědomí, že náš Pán nás neopustil.

Ještě jedno léto a pak ještě jednu zimu tady v břiše tohoto Leviatana, přátelé, a přísahám vám, že pak nás nebeská milost Boží vyvede z tohoto strašlivého místa. Severozápadní cesta je skutečností; leží pouhých několik kilometrů od nás za obzorem na jihozápadě - poručík Gore ji před pouhým týdnem málem viděl na vlastní oči - a my se k ní poplavíme a projedeme jí až k samému jejímu konci už za pouhých pár měsíců, až skončí tahle neobvyklá prodloužená zima, protože příčinu svého postižení vypovíme Hospodinu a Hospodin nás vyslyší i z břicha samého pekla, protože slyší můj hlas i ty vaše.

Než k tomu ale dojde, přátelé, jsme postižení temným duchem onoho Leviatana v podobě jakéhosi zlolajného bílého medvěda - je to ale jen medvěd, nevědomá šelma, jakkoli se snaží sloužit nepříteli. My se však jako Jonáš budeme modlit k Hospodinu, aby nás zbavil i této hrůzy. A bude nás hřát jistota, že Hospodin naše hlasy uslyší.

Zabijte to pouhé zvíře, přátelé, a v den, kdy se tak stane, ať zahyne rukou kohokoli z nás, slavnostně slibuji, že každému jednomu z vás zaplatím z vlastní kapsy deset zlatých liber."

Mezi shromážděnými muži, namačkanými k sobě uprostřed paluby, se rozlehlo tiché mumlání.

"Deset zlatých liber pro každého muže," opakoval sir John. "Ne pouhá vypsáná cena pro muže, který tu bestii zabije, jako zabil David Goliáše, ale mimořádná odměna pro každého - všem rovným dílem. A k tomu navíc budete i nadále pobírat mzdu od Průzkumné služby a dostanete zvláštní příplatek ve výši předem vyplacené zálohy, který vám tímto dnem slibuji - výměnou pouze za další zimu, kterou strávíte v teple a s dobrým jídlem čekáním na oblevu!"

Kdyby bylo myslitelné, aby se někdo během bohoslužby zasmál, byli by se nejspíš rozesmáli všichni. Namísto toho se muži po sobě dívali bledými, téměř omrzlými obličejí. Deset zlatých liber pro každého muže. A navíc sir John slíbil mimořádnou odměnu ve výši vyplacené zálohy, která byla v mnoha případech tím, co námořníky přesvědčilo, aby se na expedici přihlásili - u většiny z nich to dělalo třicet liber! V době, kdy bylo možno sehnat si ubytování za šedesát pencí týdně... za dvanáct liber na celý rok. A to všechno navíc k běžnému námořnickému platu, který u Průzkumné služby činil šedesát liber ročně - víc než trojnásobek toho, co si i nejlépe placený dělník vydělal na pevnině! Pětasedmdesát liber pro tesaře, sedmdesát pro loďmistry a plných čtyřiaosmdesát liber pro strojníky.

Muži se usmívali, i když nenápadně podupávali na palubě, aby nepřišli o prsty na nohou.

"Nařídil jsem panu Digglemu na Terroru a panu Wallovi tady na Erebu, aby nám dnes připravili sváteční večeři v očekávání našeho triumfu nad touto dočasnou překážkou a na oslavu naprosté jistoty úspěchu naší průzkumné výpravy," zavolal sir John ze svého stanoviště za vlajkou pokrytou kompasnicí. "Na obou lodích jsem pro dnešek povolil zvláštní dávky rumu."

Muži z Erebu si dokázali jen s otevřenými ústy vyměňovat užaslé pohledy. Sir John Franklin dovolil, aby se v neděli podával grog - a ještě ke všemu zvláštní dávka?

"Připojte se ke mně v této modlitbě, přátelé," vyzval je sir John. "Nejdražší Bože, přivrať k nám znovu svoji tvář a projev milosrdenství svým služebníků. Požehnej nám svou milostí a učiň tak brzy, abychom mohli plesat a radovat se po zbývajícím dni svého života.

Poskytni nám opět útěchu po oné době, kdy jsi nás tvrdě zkoušel, a vynahraď nám léta, která jsme strávili překonáváním protivenství.

Výjev svým služebníkům svoji práci a jejich dětem svoji slávu.

Učiň, ať se nás dotkne zářivý majestát Boha, Pána našeho: dej, aby práce našich rukou vzkvétala a abys i ty vzkvétal prací našich rukou.

Pochválen buď Otec i Syn i Duch svatý.

Jak bylo na počátku, tak je dnes a tak bude stále až na věky věků: svět bez konce. Amen."

"Ámen," odpovědělo mu sto patnáct hlasů.

###

Čtyři dny a čtyři noci po kázání sira Johna, navzdory červnové sněhové bouři, která se přihnala od severozápadu, ztížila viditelnost a všem otravovala život, se nad zamrzlým mořem dnem i nocí rozléhala ozvěna výstřelů z brokovnic a rachotu mušket. Každý, kdo našel jakýkoli přijatelný důvod, aby se vypravil ven na led - lovecké oddíly, čtyři hloubící požární díry, poslové nosící zprávy mezi oběma loděmi, tesaři zkoušející nové saně i námořníci, kteří dostali svolení, aby šli vyvenčit loďního psa Neptuna -, nesl zbraň a střílel po všem, co se pohnulo nebo co v poletujícím sněhu či mlze působilo dojmem, že by se to třeba pohnout mohlo. Nikdo nepřišel o život, tři muži ale museli zajít za doktorem McDonaldem nebo doktorem Goodsirem a nechat si vytáhnout broky ze stehů, lýtek a zadnic.

Ve středu jeden z loveckých oddílů, kterému se nepodařilo najít tuleně, přivezl k lodi - přivázanou na dvoje vzájemně spojené saně - mršinu bílé medvědice a živé bílé medvědě velikosti malého telete.

Vypukl menší rozruch, když se někteří námořníci dožadovali vyplacení deseti zlatých liber na osobu, ale dokonce i muži, kteří šelmu půl druhého kilometru severně od lodi skolili - k jejímu zabítí bylo třeba víc než tuctu ran ze dvou mušket a tři brokovnic -, byli nuceni přiznat, že je příliš malá - natažená na zkrvaveném ledu měla délku necelého dva a půl metru -, příliš hubená a navíc samice. Zabili ji, ale knourající mládě nechali naživu a odtáhli je s sebou za saněmi zpět k lodi.

Sir John sešel dolů na led, aby si mrtvé zvíře prohlédl, pochválil muže za to, že opatřili maso - přestože všichni vařené medvědí maso nenáviděli a tohle hubené zvíře vypadalo ještě šlachovitější a tužší než většina ostatních -, prohlásil ale, že to není onen nestvůrný Leviatan, který zabil poručíka Goreho. Všichni svědkové poručíkovy smrti, vysvětlil sir John, si byli naprosto jistí, že statečný důstojník vypálil ránu z pistole do prsou skutečné obludy. Medvědice byla sice plná střelných ran, na hrudi ale neměla žádný starý průstřel z pistole a také v ní nikde nevězela kulka z ní. Jen tím uzavřel svoji argumentaci sir John, by bylo možno identifikovat skutečného obludného bílého medvěda.

Někteří z mužů si chtěli medvědě nechat a ochočit, protože už bylo odkojené a odstavené a mohlo žrát rozmrzlé hovězí maso, zatímco jiní je chtěli rovnou na místě zabít. Na radu seržanta námořní pěchoty Bryanta sir John nařídil, aby zvíře nechali naživu, nasadili mu obojek a řetězem je připoutali ke kůlu zaraženému do ledu. Téhož středečního večera, dne devátého června, požádali seržanti Bryant a Tozer spolu s důstojníkem Edwardem Couchem a starým Johnem Murrayem, jediným zbývajícím plachtařem expedice, o rozhovor se sirem Johnem v jeho kajutě.

"Jdeme na to špatně, sire Johne," prohlásil seržant Bryant, mluvčí té skupinky. "Myslím tím na lov té potvory."

"Pročpak?" zeptal se sir John.

Bryant mávl rukou, jako by chtěl ukázat na mrtvou medvědici, jejíž maso právě námořníci venku na zkrvaveném ledu porcovali. "Naši chlapi nejsou lovci, sire Johne. Na palubě ani jedné z lodí není jediný opravdový lovec. Ti z nás, kteří při pobytu na pevnině chodí na lov, stílejí jen ptáky a ne velkou zvěř. Jistě, dokážeme zabít vysokou nebo tady arktického karibua, pokud bychom ještě někdy nějakého viděli, ale tenhle bílý medvěd je hrozný nepřítel, sire Johne. Ty, které jsme dosud zabili, se nám podařilo skolit spíš díky štěstí než dovednosti. Mají lebku tak tlustou, že zastaví kuli z muškety. Na těle mají tolik svalů, obalených takovou vrstvou tuku, že je to skoro jako zbroj, co kdysi dávno nosili rytíři. Jsou to tak silná zvířata, že ani ti menší... koneckonců jste je taky viděl, sire Johne... ani rána z brokovnice do břicha nebo z pušky do plic je nesrazí na zem. A srdce se hrozně těžko hledá. Tuhle vyhublou samici jsme museli tucetkrát střelit z brokovnice i z muškety, všechny rány z bezprostřední blízkosti, a i tak by nám byla utekla nebýt toho, že zůstávala, aby bránila svoje mládě."

"Co tedy navrhuje, seržante?"

"Skrýš na čekanou, sire Johne."

"Na čekanou?"

"Jako kdybysme lovili kachny, sire Johne," vysvětloval seržant Tozer, mariňák s purpurovým mateřským znamínkem v bledém obličejí. "Pan Murray přišel s nápadem, jak ji vyrobit."

Sir John se otočil ke starému plachtaři z Erebu.

"Použijeme zásobní železné tyče, které byly určené pro případnou výměnu hřídele, sire Johne, a ohneme je tak, aby držely požadovaný tvar," začal Murray. "Tím získáme lehkou kostru pro skrýš, která bude vlastně něco jako stan."

Až na to, že nebude mít tvar pyramidy jako naše stany," pokračoval Murray, "ale bude dlouhá a nízká s přesahující markýzou, skoro jako plátěný stánek na venkovském trhu, mylordě."

Sir John se usmál. "A myslíte, že si náš medvěd plátěného stánku z venkovského trhu tam venku na ledu nevšimne, pánové?"

"Ne, pane," ujistil ho plachtař. "Ještě než padne noc - nebo tedy ten soumrak, kterému tady říkáme noc -, nechám plátno nastříhat, sešít a namalovat sněhově bílou barvou. Skrýš postavíme k nízkému tlakovému hřebenu, se kterým úplně splyne. Vidět bude jen uzoučká dlouhá štěrbina, která poslouží jako střílna. Pan Weekes použije dřevo z toho pohřebního lešení a vyrobí dovnitř lavice, takže budou střelci sedět v pohodlí a v teple nad ledem."

"Kolik střelců si představujete, že by mělo být v té... medvědí skrýši?" zeptal se sir John.

"Šest, pane," odpověděl seržant Bryant. "Jestli má tu potvoru něco skolit, pane, musí to být soustředěná palba."

Taková, jaká u Waterloo pokosila po tisících Napoleonovy vojáky."

"Co když má ale medvěd lepší čich, než měl Napoleon u Waterloo?" chtěl vědět sir John.

Muži se uchechtli, slova se ale ujal seržant Tozer. "I na to jsme mysleli, sire Johne. Poslední dobou fouká vítr většinou od severoseverozápadu. Když skrýš postavíme před tím nízkým tlakovým hřebenem, co jsme u něj pochovali chudáka poručíka Goreho, pane, budeme před sebou mít k severozápadu pěkně velkou plochu otevřeného ledu. Skoro sto metrů ničím nekrytého prostoru. Je dost velká pravděpodobnost, že to zvíře sejde dolů z vyšších hřebenů po směru větru, sire Johne. A až bude tam, kde ho chceme mít, schytá rychlou salvu kulí z muškety do srdce a do plic, pane."

Sir John se nad tím zamyslel.

"Budeme ale muset odvolat ostatní chlapy, pane," ozval se důstojník Edward Couch. "Když se tam venku na ledu potlouká tolik lidí a všichni i s hlídkami navíc každou chvíli pálí z brokovnic na každou hromadu ledu a poryv větru, žádný slušný medvěd se k lodi nepřiblíží ani na deset kilometrů, pane."

Sir John přikývl. "A čím chcete našeho medvěda přilákat na dostřel, pánové? Máte vymyšlenou nějakou návnadu?"

"Máme, pane," potvrdil nyní s úsměvem seržant Bryant. "Tyhle zabijáky nejvíc přitahuje čerstvé maso."

"My ale žádné čerstvé maso nemáme," namítl sir John. "Ani jediného kroužkovaného tuleně."

"Ne, pane," souhlasil drsně vyhlížející mariňácký seržant. "Máme ale toho malého medvěda. Jakmile bude skrýš postavená a odnesená na místo, tak toho mrňouse zabijeme, pane, nebudeme šetřit krví a maso rozházíme na ledu ani"

ne pětadvacet metrů od místa, odkud budeme střílet."

"Takže si myslíte, že má naše zvíře kanibalské sklony?" otázal se sir John.

"To určitě, pane," přikývl seržant Tozer a obličej se mu pod purpurovým mateřským znamínkem zarděl. "Myslíme, že ta potvora sežere všechno, co krvácí nebo je cítit masem. A až se pustí do jídla, provrtáme ji několika salvami, pane, a pak dostane každý chlap deset liber, přečkáme zimu a vítězoslavně se vrátíme domů."

Sir John uvážlivě přikývl. "Udělejte to tak," souhlasil.

####

V pátek jedenáctého června odpoledne vyšel sir John s poručíkem Le Vescontem ven na led, aby si prohlédl skrýš, v níž muži číhali na medvěda.

Oba důstojníci museli přiznat, že i ze vzdálenosti pouhých deseti metrů je skrýš téměř neviditelná; podlahu a zadní stěnu měla zabudovanou do nízkého sněhového a ledového hřebenu, kde sir John pronesl smuteční řeč. Bílá plachtovina se sněhem téměř dokonale splývala a přes palebnou štěrbinu byly v nepravidelných intervalech rozvěšené plátěné hadříky, takže byla pravidelná vodorovná čára na několika místech přerušena. Plachtař a zbrojři připevnili plachtovinu k železným tyčím a žebřům tak důmyslně, že ani v silicím větru, který před sebou nyní po otevřené ledové ploše hnal sněhové poryvy, nevydávala sebetišší pleskavé zvuky.

Le Vesconte vedl sira Johna po ledové pěšině za tlakovým hřebenem - mimo dohled lovné zóny - a dál přes nízkou ledovou hradbu k rozparku v zadní stěně stanu. Uvnitř byl seržant Bryant s oddílem námořní pěchoty z Erebu - desátníkem Pearsonem a vojíny Healeyem, Reedem, Hopcraftem a Pilkingtonem - a všichni začali ihned vstávat, když se objevil velitel expedice.

"Ne, ne, pánové, jen zůstaňte sedět," zarazil je šeptem sir John. Ve vysokých železných třmenech zavěšených na železných nosných tyčích po obou stranách dlouhého úzkého stanu byla položená prkna z aromatického dřeva, umožňující vojákům sedět ve střelecké výšce, když právě nestáli u úzké palebné štěrbin. Další vrstva prken oddělovala jejich nohy od ledu. Muškety měli připravené před sebou. Stísněný prostor byl cítit čerstvým dřevem, mokrou vlnou a olejem ze zbraní.

"Jak dlouho už čekáte?" zeptal se šeptem sir John.

"Necelých pět hodin, sire Johnne," odpověděl rovněž šeptem seržant Bryant.

"Musí vám být zima."

"Vůbec ne, pane," ujistil ho tiše Bryant. "Skrýš je dost velká, abychom se mohli čas od času projít, a prkna brání tomu, aby nám zmrzly nohy. O druhém zvonění nás vystřídají mariňáci z Terroru pod seržantem Tozerem."

"Viděli jste něco?" šeptl poručík Le Vesconte.

"Zatím ne, pane," odpověděl Bryant. Seržant i oba důstojníci se předklonili, až se jejich obličeje dostaly do chladného vzduchu u palebné štěrbin.

Sir John viděl mršinu medvědí, jehož svaly se na ledu zdály mít šokující rudou barvu. Vojáci je s výjimkou malé bílé hlavy kompletně stáhli z kůže, nechali je vykrváct, krev nachytali do věder a pak jí celou mrtvolu vydatně polili. Vítr hnal sněh po rozlehlé ledové pláni a rudá krev na bílém, šedém a světle modrém pozadí působila znepokojivě.

"Takže pořád ještě nevíme, jestli je náš nepřítel kanibal," zašeptal sir John.

"Ne, pane," potvrdil seržant Bryant. "Nechtěl by se sir John posadit k nám na lavici, pane? Místa je dost."

Místa dost nebylo, zejména když se široké pozadí sira Johna vmáčklo k masitým zadkům těch, kteří už na prkně seděli. Poručík Le Vesconte ale zůstal stát a všichni mariňáci se k sobě zmáčkli, jak nejbliž mohli, takže se nakonec sedm mužů vedle sebe na jednu dřevěnou sedačku přece jen vešlo. Sir John zjistil, že má z této vyvýšené pozice docela dobrý výhled ven na led.

Pro kapitána sira Johna Franklina patřil tento okamžik k nejšťastnějším, jaké kdy strávil ve společnosti jiných mužů.

Siru Johnovi trvalo celá léta, než si uvědomil, že se mnohem pohodlněji cítí v přítomnosti žen - včetně umělecky založených precitlivělých žen, jakou byla jeho první manželka Eleanor, a silných nezdolných žen, jakou byla jeho současná manželka Jane - než v mužské společnosti. Od oné bohoslužby z minulé neděle se mu ale od jeho důstojníků i námořníků dostávalo víc úsměvů, souhlasných přikývnutí a upřímně uznalých pohledů než kdykoli dřív za celou jeho čtyřicetiletou kariéru.

Popravdě řečeno, příslib deseti zlatých liber pro každého muže - nemluvě o zdvojení vyplacené zálohy, která se u námořníků rovnala pětiměsíční pravidelné mzdě - učinil pod vlivem zcela neobvyklého záchvatu pozitivní nálady a improvizace. Sir John měl ale dostatečné finanční zdroje a pro případ, že by tyto zdroje během jeho tříleté či delší nepřítomnosti nějak utrpěly, byl si zcela jistý, že by k vyrovnání nových čestných dluhů mohl použít soukromé jmění lady Jane.

Celkově vzato, jak uvažoval sir John, byly finanční nabídky i překvapivý příděl dávek grogu na jeho abstinentské lodi naprosto geniálním tahem. Jako všechny ostatní uvrhla i sira Johna náhlá smrt poručíka Grahama Goreho, jednoho z nejslibnějších mladých důstojníků v celém loďstvu, do hluboké deprese. Špatné zprávy o tom, že v ledu nejsou žádné otevřené cesty, a strašlivá jistota další temné zimy tady v ledu všechny naplnily těžkými chmurami, ale příslib deseti zlatých liber na osobu a jediná sváteční hostina na palubě obou lodí tento problém dočasně vyřešily.

Zbýval samozřejmě další problém, na který ho čtyři lékaři a ranhojiči upozornili právě minulý týden: skutečnost, že nalézali stále víc konzervovaných potravin ve stavu rozkladu, pravděpodobně zaviněném nedostatečným zaletováním plechovek. Jeho řešení ale sir John prozatím odložil na později.

Vítr hnal po širé ledové ploše oblaka sněhu, která střídavě zakrývala a zase odhalovala pohled na malou mršinu, ležící ve velkém X sražené a zmrzlé krve na modrém ledu. Mezi okolními tlakovými hřebeny a ledovými věžičkami se nic nehýbalo. Muži po pravici sira Johna seděli zcela uvolněně, jeden z nich žvýkal tabák, ostatní měli ruce v palčácích položené na zdvižených ústích svých mušket. Sir John věděl, že by palčáky v mžiku shodili, kdyby se na ledu objevila

jejich Nemesis.

Usmál se sám pro sebe, když si uvědomil, že si tuto scénu, tento okamžik, vrývá do paměti, aby o ní někdy v budoucnosti mohl vyprávět Jane, své dceři Eleanor i své půvabné neteři Sophii. Poslední dobou to dělával často, sledoval všechny nesnáze, které je na ledu stihaly, jako sérii zajímavých příběhů a dokonce promýšlel, jak je slovně vyjádřit - ne příliš mnohmluvně, jen tak, aby si udržel napjatou pozornost posluchačů -, až bude po návratu líčit zážitky svým báječným dámám nebo vybrané společnosti někde na večeři. Dnešní den - tahle absurdní střelecká skrýš, muži, kteří se v ní tísnili, pocit sounáležitosti, pach naolejovaných zbraní, vlny a tabáku, dokonce i nízká šedivá mračna, sněhová vánice a mírné napětí při čekání na zamýšlenou kořist - mu určitě v nadcházejících letech poslouží jako dobrý námět k vyprávění.

Náhle se pohled sira Johna přesunul úplně doleva; díval se přes rameno poručíka Le Vesconteho k pohřební jámě, vzdálené necelých šest metrů od jižního konce skrýše. Otvor vedoucí až k černému moři už dávno zamrzl a většina samotného kráteru se ode dne pohřbu zaplnila navátým sněhem, i pohled na proláklinu v ledu však způsobil, že se sentimentální srdce sira Johna při vzpomínce na mladého poručíka sevřelo bolestí. Byl to ale pěkný pohřeb. Proběhl pod jeho vedením důstojně a v hrdém vojenském duchu.

Sir John si všiml dvou černých předmětů, které ležely blízko sebe v nejspodnější části ledové prolákliny - že by nějaké tmavé kameny? Knoflíky nebo mince, jež tam jako vzpomínku na poručíka Goreho nechal některý z námořníků, kteří přesně před týdnem defilovali kolem pohřební jámy? A v tlumeném, neustále se měnícím světle sněhové bouře se siru Johnovi zdálo, jako by ty drobné černé kotoučky, téměř neviditelné, pokud člověk přesně nevěděl, kam se má dívat, opětovaly jeho pohled s čímsi, co připomínalo smutnou výčitku. Napadlo ho, že možná nějaká podivná klimatická hříčka zachovala navzdory všemu mrazu a sněhu v jámě otevřené dva malé otvory vedoucí až do samotného moře, takže teď uprostřed šedého ledu vidí dva drobné kroužky černé vody.

Černé kotoučky zamrkaly.

"Hej... seržante..." vyhrkl sir John.

Celé dno pohřebního kráteru jako by vybuchlo náhlým pohybem. Něco obrovitého, šedobílého a nesmírně silného vylétlo k nim, zvedlo se do výše a hnalo se ke skrýši; zmizelo to za jižní stranou plátna, mimo dohled střelecké štěrbin. Mariňáci, kteří si zjevně nebyli jistí tím, co právě viděli, neměli čas zareagovat.

Jižní stranu skrýše zasáhl necelý metr od Le Vesconteho a sira Johna mocný úder, který zbortil železnou kostru a rozerval plátno.

Vojáci námořní pěchoty i sir John vyskočili, když se plátno protrhlo nejen nad nimi, ale i za jejich zády a po jejich boku; silnou plachtovinu drásaly černé drápy dlouhé jako lovecké tesáky. Všichni křičeli jeden přes druhého. Zalil je příšerný puch hnijícího masa.

Seržant Bryant zvedl mušketu - ta věc už byla uvnitř, byla uvnitř, s nimi, mezi nimi, rozpráhovala kolem nich náruč nelidsky dlouhých paží -, než ale stačil vystřelit, prosvištělo něco se závanem vzduchu smrdutým závojem útočnickova dechu. Seržantovi odlétla hlava z trupu, propadla střeleckou štěrbinou a kutálela se po ledu.

Le Vesconte zaječel, někdo vystřelil z muškety - kule ale zasáhla jen vedle stojícího mariňáka. Střecha plátěné skrýše zmizela, otvor, jímž měla být vidět obloha, zakrývalo něco gigantického, a právě když se sir John otočil a chtěl se po hlavě vrhnout do díry v protržené plachtovině, zasáhla ho těsně pod oběma koleny příšerná bolest.

Pak začalo být všechno zcela zmatené a absurdní. Měl pocit, že visí hlavou dolů a sleduje, jak se muži rozlétají po ledu jako poražené kuželky, jak je něco vyhazuje ze zničené skrýše. Ozvala se další rána z muškety, vystřelila ale pouze zbraň, kterou mariňák odhodil na zem, když se snažil po všech čtyřech uniknout po ledu do bezpečí. Sir John to všechno viděl - neskutečně a směšně - zavřené hlavou dolů. Bolest v jeho nohou dosáhla nesnesitelné intenzity, pak se ozval zvuk připomínající praskající větev a sira Johna něco vymrštilo dopředu, přímo do pohřebního kráteru, k novému čekajícímu kruhu černé vody. Prorazil hlavou tenkou ledovou krustu, jako když kriketový míček prolétne skleněnou tabulkou.

Studená voda na okamžik zastavila horečně tepající srdce sira Johna. Chtěl vykřiknout, ale nadechl se slané vody.

Jsem v moři. Poprvé za celý svůj život jsem se ocitl přímo v moři. Jak pozoruhodné.

Pak začal zmateně mávat rukama, převracel se kolem dokola, cítil, jak se mu od těla oddělují potrhávané zbytky a cáry rozervaného teplého kabátu; nohy teď už vůbec necítil, takže chodidla nenacházela v ledové vodě sebemenší oporu. Začal tedy zabírat pažemi a rukama, rozhrnoval vodu a posouval se kupředu, v té strašlivé temnotě ale nevěděl, jestli se vrací zpět k hladině, nebo se naopak jen posouvá dál do hlubin černé vody.

Topím se. Já se topím, Jane. Ze všech možných konců, které jsem si za ta dlouhá léta služby v námořnictvu představoval, jsem nikdy, moje drahá, neuvažoval o utonutí.

Sir John narazil hlavou na něco pevného tak tvrdě, že málem ztratil vědomí, obličej mu znovu klesl pod vodu a ústa i plíce se opět zaplnily slanou vodou.

A pak, milé dámy, mě prozřetelnost vynesla na hladinu - nebo přinejmenším k několika málo centimetrům dýchatelného vzduchu mezi mořem a pěti metry ledu nade mnou.

Paže sira Johna se ve vodě divoce zmítaly; přetočil se na záda, nohy měl stále nepohyblivé, ale prsty rukou zářýval do ledu nad sebou. Přinutil se zklidnit srdce i údy, ukáznit vlastní tělo tak, aby nosem našel tu nepatrnou vrstvičku vzduchu mezi ledem a mrazivě studenou vodou. Nadechl se. Zvedl bradu, vykašlal mořskou vodu a nadechl se ústy.

Děkuji ti, drahý Ježíši, Pane můj...

Sir John potlačil nutkání zaječet a škrábal se po spodní straně ledu, jako by šplhal na zeď. Dno ledového pole bylo v těchto místech nepravidelné, místy z něj trčely dolů do vody výčnělky, pod nimiž nezbýval ani centimetr vzduchu k nadechnutí, jinde se naopak o dvanáct či patnáct centimetrů zvedalo, takže mohl z vody vystrčit téměř celý obličej. Navzdory pětmetrové vrstvě ledu k němu pronikala matná světelná záře - modré světlo, světlo Hospodinovo - lámající

se v drsných ledových ploškách pouhé centimetry od jeho očí. Trocha denního světla také přicházela otvorem - Goreho pohřebním otvorem -, do něhož byl před okamžikem hozen. Stačilo jen, milé dámy, má drahá Jane, najít cestu zpět k té úzké díře v ledu - přesněji řečeno správně se zorientovat - věděl jsem ale, že mi zbývají pouhé minuty... Ne minuty, ale vteřiny. Sir John cítil, jak z něj ledová voda vysává život. A s jeho nohama se stalo něco strašlivého. Nejen že je necítil, ale měl dojem, že tam vůbec nejsou. A mořská voda mu chutnala po vlastní krvi. A pak, dámy, mi náš všemohoucí Bůh ukázal světlo... Nalevo od něj. Otvor se nacházel nějakých deset metrů nebo ještě blíže po jeho levé ruce. Led byl tady nad černou vodou tak vysoko, že mohl sir John zvednout hlavu, opřít se holým a zmrzlým temenem o drsnou ledovou plochu, zalapat po dechu, zamrkat a vymýt si z očí vodu a krev a skutečně pohlédnout do záře spasitelova světla, necelých deset metrů vzdáleného... Mezi ním a světlem se z vody zvedlo něco velikánského a mokrého. Obklopila ho absolutní tma. Několik centimetrů dýchatelného vzduchu náhle zmizelo a zaplnilo se nejodpornějším hnilobným dechem. "Prosím..." zakoktal sir John, prskal a kašlal. Pak ho vlhký pach zcela zahalil a obrovské zuby ho stiskly po obou stranách obličeje; na obou spáncích těsně před ušima mu prokously kost a lebku.

16

CROZIER

70°05' s.š., 98°23' z.d.

12. listopadu 1847

B

Ylo páté zvonění, půl třetí ráno, a kapitán Crozier se vrátil z Erebu, prohlédl si mrtvol - nebo polovice mrtvol - Williama Stronga a Thomase Evanse, tam, kde je ta věc z ledu nechala - opřené o zábradlí na záďové palubě, dohlédl na jejich přenesení a uložení do kajuty mrtvých v podpalubí, nyní seděl ve své kajutě a zamyšleně hleděl na dva předměty na stole - novou láhev whisky a pistoli.

Téměř polovinu Crozierovy maličké kajuty zabíral zabudovaný kavalec podél lodního trupu na pravoboku. Kavalec trochu připomínal dětskou kolébku, měl zdvižené okraje, dole vestavěné zásuvky a neforemnou žíněnou matraci sahající téměř do výše prsou. Crozier se na skutečné posteli nikdy pořádně nevyspal a často zatoužil po zavěšeném hamaku, v němž strávil tolik let jako kadet, mladý důstojník i v době, kdy ještě sloužil jako pouhý plavčík. Jeho kavalec stál v těsném sousedství vnějšího trupu, a tak byl jedním z nejchladnějších nocležišť na palubě celé lodi - chladnější než kavalce palubních důstojníků, jejichž malé kóje se nacházely uprostřed mezipalubí směrem na záď od něj, a mnohem chladnější než hamaky, v nichž spali štastliví námořníci na přídi, rozvěšené na jídelní palubě v blízkosti stále žhnoucího Frazerova patentního sporáku, na němž pan Diggle vařil dvacet hodin denně.

Knihy vyrovnané v zabudovaných policích podél lodního trupu, který se nahoře nakláněl dovnitř, Crozierově ložnici přispívaly trochu dodatečné izolace, příliš ale nepomáhaly. Další řada knih se táhla pod stropem přes celou jedenáctimetrovou šíři kajuty a zaplňovala polici zavěšenou pod zakřivenými lodními trámy necelý metr nad skládacím stolem, který Crozierův kavalec spojoval s přepážkou mezi kajutou a chodbičkou. Přímě nad hlavou měl kapitán černý kruh Prestonova patentního světlíku, jehož vyduť průsvitné sklo zakrývalo otvor v palubě, nyní temný pod metrovou vrstvou sněhu a ochrannou plachtou. Světlíkem dovnitř neustále proudil studený vzduch jako zmrzlé výdechy něčeho dávno mrtvého, ale stále se pracně snažícího dýchat.

Naproti Crozierovu stolu byla úzká police, na níž stálo jeho umyvadlo. V umyvadle nebyla voda, protože by okamžitě zmrzla; Crozierův stevard Jopson nosil svému kapitánovi každé ráno horkou vodu ze sporáku. V prostoru mezi stolem a umyvadlem zůstávalo právě tolik místa, aby se mohl Crozier v maličké kajutě postavit, nebo - jako právě teď - aby se mohl posadit ke stolu na stoličku bez opěradla; když na ní neseděl, schovával ji pod polici s umyvadlem.

Dál se upřeně díval na pistoli a láhev whisky.

Kapitán lodi Jejeho veličenstva Terror často přemýšlel o tom, že vůbec nic neví o budoucnosti, která ho čeká - kromě toho, že jeho loď ani Erebus už nikdy nevyplyje pod parou ani pod plachtami -, pak si ale připomněl jeden nezvratný fakt: až mu dojde zásoba whisky, vystřelí si Francis Rawdon Moira Crozier mozek z hlavy.

Nebožtík sir John Franklin svůj soukromý sklad zaplnil drahým porcelánem - každý kousek byl samozřejmě označený iniciálami sira Johna a jeho rodinným erbem - jakož i broušeným sklem, osmačtyřiceti hovězími jazyky, luxusními přibory, rovněž s vyrytým erbem, sudy uzené vestfálské šunky, hromadami dvojitých bochníků gloucesterského sýra, neschetnými pytlíky čaje speciálně dovezeného z plantáže jednoho jeho příbuzného v Darjeelingu a hliněnými nádobami plnými jeho oblíbeného malinového džemu.

Crozier si sice také přibalil pár vybraných pochoutek pro občasné večeře, které musel pořádat pro svoje důstojníky, většinu peněz i vyčleněného nákladového prostoru však věnoval na tři sta čtyřicet dvě lahvi whisky. Nebyla to žádná výběrová skotská whisky, ale svému účelu postačovala. Crozier věděl, že už dávno dosáhl onoho opileckého stadia, kdy je kvantita vždy důležitější než kvalita. Někdy, jako například v létě, kdy měl obzvlášť plné ruce práce, se tady na ledu stávalo, že mu jedna láhev vystačila na dva týdny nebo ještě déle. Jindy - třeba právě minulý týden - dokázal vypít každý večer jednu láhev. Popravdě řečeno, přestal prázdné láhve počítat, když jejich množství minulou zimu přesáhlo dvě stovky, bylo mu ale jasné, že už se určitě blíží ke konci svých zásob. Té noci, kdy dopije poslední zbytek z poslední láhve a stevard mu oznámí, že další už ve skladu není - Crozier věděl, že k tomu dojde v noci -, byl pevně odhodlán natáhnout kohoutek pistole, přiložit si ústí hlavně ke spánku a zmáčknout spoušť.

Uvědomoval si, že praktičtější založený kapitán by si pravděpodobně připomněl, že dole ve skladu lihovin jsou nikoli nepodstatné kapalné zbytky čtyř tisíc pěti set galonů - galonů - koncentrovaného západoindického rumu a že každý džbán obsahuje pětadesát až sedmdesátiprocentní lihovinu. Rum se každý den přiděloval mužům a odměřoval se na takzvané gilly, tedy čtvrtiny pinty, z nichž každá se smíchala s trojnásobným množstvím vody. Zbývalo ještě dost gillů a galonů rumu, aby si v něm mohl zaplavat. Méně vybíravý a dravější opilec v roli kapitána by snad rum určený pro posádku považoval za svoji rezervu, ale Francis Crozier neměl rum rád. Nikdy mu nechutnal. Jeho nápojem byla whisky, a až nebude whisky, nebude ani on.

Pohled na tělo Tommyho Evanse, přepůlené v pase, na nohy oblečené v kalhotách a trčící v téměř komickém Y, na vysoké boty dosud pevně zašněrované na mrtvých nohou, připomněl Crozierovi onen den, kdy ho zavolali k rozbité skrýši půl kilometru od Erebu, kde vojáci číhali na medvěda. Za necelých čtyřiaadvacet hodin, uvědomil si, uplyne přesně pět měsíců od debaklu, k němuž došlo jedenáctého června. Crozier ani ostatní důstojníci, kteří přiběhli na místo, se zpočátku v chaosu kolem skrýše vůbec nedokázali orientovat. Skrýš sama byla rozervaná na cucky, dokonce i železné tyče její kostry byly zprohýbané a popraskané. Prkenné sedátko bylo rozbité na třísky a mezi třískami leželo bezhlavé tělo seržanta Bryanta, hodnostně nejvyššího příslušníka námořní pěchoty v expedici. Jeho hlavu - kterou do Crozierova příchodu ještě ani nenašli - něco odhodilo po ledu do vzdálenosti deseti metrů; zastavila se až vedle stažené mršiny medvěděte.

Poručík Le Vesconte měl zlomenou ruku - jak se ukázalo, nezpůsobila mu toto zranění medvědí obluda, ale pád na ledu - a voják William Pilkington měl prostřelenou horní partii levého ramene, kam ho trefil mariňák stojící vedle něj, voják Robert Hopcraft. Sám Hopcraft měl osm zlomených žeber, rozdrčenou klíční kost a vykloubenou levou paži, to vše následkem zásahu, který později popsal jako pouhý letný úder obrovité pracky útočící obludy. Vojáci Healey a Reed přežili bez vážných zranění, jen ale za cenu toho, že z potyčky v panice utekli, klopýtavě padali, ječeli a po čtyřech lezli po ledu. Reed si při útěku zlámal tři prsty.

Pozornost Francise Croziera ale upoutaly především obě v kalhotách navlečené a ve vysokých botách pevně zašněrované nohy a chodidla sira Johna Franklina - pod kolena zcela nedotčené, ale oddělené od těla; jedna noha ležela ve skrýši a druhou obluda zjevně upustila kousek od kráteru v ledu, který posloužil jako pohřební otvor. Co to může být za zlovolnou inteligenci, přemýšlel teď a popíjel ze sklenice whisky, která utrhne člověku pod kolena nohy, pak svoji dosud žijící kořist odnese k díře v ledu, hodí ji dovnitř a o vteřinu později skočí za ní? Snažil se raději si nepředstavovat, co se asi pod ledem dělo poté, i když někdy večer, když se po několika skleničkách pokoušel usnout, viděl v duchu hrůzu, která se tam nepochybně odehrála. Považoval rovněž za jisté, že pohřeb poručíka Grahama Goreho, který se konal na hodinu přesně o týden dřív, nebyl ničím jiným než slavnostním banketem, neúmyslně vystrojeným pro netvora, který už čekal pod ledem a sledoval je.

Croziera smrt poručíka Grahama Goreho nezasáhla nijak zvlášť bolestně.

Gore byl přesně tím typem důstojníka královského námořnictva pocházejícího z dobré rodiny a z anglikánské církve, vzdělaného na soukromé škole, válečného hrdiny s přirozenými vlohami k velení, lehce vycházejícího s nadřizenými i podřízenými, ve všech směrech skromného a přitom předurčeného k velkým věcem, zdvořilého Brita chovajícího se laskavě dokonce i Irům, zatraceného snobského bezvýznamného hejska, jací už víc než čtyřicet let dostávají vždy při povyšování před Franciséem Crozierem přednost. Znovu se napil.

Co to může být za zlovolnou inteligenci, která zabíjí, ale nepožírá svoji kořist ani za takové zimy bez lovné zvěře, jako je ta letošní, a místo toho vrátí horní polovinu mrtvoly námořníka první třídy Williama Stronga a dolní polovinu mrtvoly mladého Toma Evanse? Evans byl jedním z "plavčků", kteří před pěti měsíci udávali ztlumenými bubny tempo při Goreho pohřebním průvodu. Co je to za tvora, který v temnotě kousek od Croziera takového mladíka unese, kapitána ale nechá o tři metry dál stát... a pak vrátí polovinu mrtvoly?

Muži to věděli. A Crozier věděl, že to vědí. Věděli, že tam venku na ledu je sám ďábel a ne nějaký přerostlý arktický medvěd.

Kapitán Francis Crozier se s názorem své posádky nijak nerozcházel - přes všechny pohrdavé řeči, které předtím toho večera vedl u brandy s kapitánem Fitzjamesem - věděl ale něco, co jeho muži nevěděli; věděl, že ten ďábel, který se je tady na severu v ďábelském království snaží zahubit, není vtělen jen do té bílé chlupaté nestvůry, která je jednoho po druhém zabíjí a požírá, ale do všeho kolem - do nepolevující zimy, do ledu, který je svírá, do elektrických bouří, do nepřirozeného nedostatku tuleňů a velryb, ptáků, mrožů a pozemské zvěře, do nekonečného obklíčení ledovým polem, do ledovců, které si razí cestu souvislou bílou mořskou plání a nezanechávají za sebou otevřenou vodu ani v délce jediné lodi, do náhlých zemětřesení podobných záchvěvů, při nichž nad led vyřázejí bílé tlakové hřebeny, do tančících hvězd, do ledabyle zaletovaných potravinových konzerv, které se nyní změnily v jed, do léta, které nepřišlo, do kanálů, které se neotevřely - prostě do všeho. Nestvůra na ledu je jen dalším vtělením ďábla, který si přeje jejich smrt. A který chce, aby trpěli.

Crozier se opět napil.

Pohnutky arktické divočiny chápal lépe než svoji vlastní. Staří Řekové měli pravdu, pomyslel si, když tvrdili, že se na tomto pozemském kotouči nachází pět klimatických pásem, z nichž čtyři jsou zpárovaná, leží naproti sobě, jsou symetrická jako v řeckém pojetí tolik jiných věcí a obtácejí se kolem světa jako pásy šupin na hadím těle. Dvě pásma jsou mírná a stvořená pro lidstvo. Střední pás, tvořený rovníkovými oblastmi, nebyl určen pro inteligentní život - i když se Řekové mýlili, když předpokládali, že v něm lidé nemohou žít. Platilo to jen pro civilizované lidi, pomyslel si Crozier, který měl možnost letmo si prohlédnout Afriku i další rovníkové oblasti a byl si jistý, že z nich nikdy nevzejde nic, co by stálo za to. Obě polární oblasti, usoudili Řekové dávno předtím, než se do arktických a antarktických pustin dostali první výzkumníci, jsou v každém směru nelidské - není jimi možno ani cestovat, natož se v nich pak na delší dobu usídlit.

Proč tedy, uvažoval Crozier, takový národ jako Angličané, jemuž bůh požehnal a dovolil přebývat v jedné z nejpříznivějších a nejzelenějších oblastí obou mírných pásem, v nichž bylo lidstvu souzeno žít, neustále vysílá lodě i muže do extrémních ledových podmínek severního i jižního pólu, kam se odmítají vypravit i v kožešinách odění divoši? A ještě případnější otázka, týkající se tohoto ústředního problému - proč se jistý Francis Crozier do těch strašlivých míst znovu a znovu vrací, slouží své zemi a jejím hodnostářům, kteří nikdy neocenili jeho schopnosti a jeho lidskou hodnotu, přestože v hloubi srdce ví, že jednoho dne v arktické zimě a tmě zemře?

Kapitán si vzpomínal, že dokonce už jako malý kluk - ještě předtím, než se ve třinácti letech poprvé vydal na moře - v sobě tuhle hlubokou melancholii nosil jako chladné tajemství. Jeho zasmušilá povaha se projevovala v potěšení, které cítil, když za zimního večera stál nedaleko vesnice a díval se, jak pohasínají světla lamp, ve vyhledávání tajných úkrytů, v nichž se schovával - klaustrofobie Francis Crozierovi nikdy nehrozila -, a v tak velkém strachu ze tmy, již považoval za ztělesnění smrti, která ho tak kradmo připravila o matku i o babičku, že ji perverzně vyhledával a skrýval se v zeleninovém sklípku, zatímco si ostatní kluci hráli venku na slunci. Crozier si na ten sklípek vzpomínal - na jeho hrobový chlad, pach zimy a plísň, tmu a tísnivý pocit, v němž člověk zůstával sám s temnými myšlenkami. Znovu naplnil skleničku a napil se. Led najednou zasténal hlasitěji a loď mu odpověděla vlastním zasténáním; pokusila se v zamrzlém moři posunout, ale neměla kam, musela to tedy nahradit tím, že se pevněji stáhla do sebe a zanařikala. Kovové konzoly v podpalubních nákladních prostorách se stlačily a náhlé zapraskání zaznělo jako výstřely z pistole. Námořníci na přídi i důstojníci na zádi, přivyklí nočním zvukům ledu, který se je snažil rozdrtit, dál pochruovali. Na palubě nad ním důstojník na hlídce v pětapadesátistupňovém mrazu zadupal, aby obnovil oběh krve, a čtyři ostré údery kapitánovi zazněly jako napomenutí unaveného rodiče, který lodi domlouvá, aby si přestala stěžovat. Crozierovi se skoro nechťelo věřit, že Sophia Cracroftová navštívila tuhle loď a stála přímo v jeho kajutě, že hlasitě žasla nad tím, jak je pěkná, spořádaná a útulná, jak učeně působí řadami knih a jak příjemné je jižní světlo linoucí se dovnitř světlíkem.

Před téměř na týden přesně sedmi lety, roku 1840 v listopadu, který je na jižní polokouli jarním měsícem, Crozier cestou do Antarktidy doplul právě s těmito dvěma loděmi - s Erebem a s Terrorem - k Van Diemenově zemi jižně od Austrálie. Expedici velel muž, který byl Crozierovým přítelem, přitom však byl vždy na společenském žebříčku výš než on, kapitán James Ross. Zastavili se v přístavu Hobart Town, aby před vyplutím do antarktických vod doplnili poslední zásoby, a guvernér této ostrovní trestanecké kolonie, sir John Franklin, nedal jinak, než že budou oba mladší důstojníci - kapitán Ross i korvetní kapitán Crozier - během své návštěvy ubytováni ve Vládním paláci.

Byl to okouzující zážitek a pro Croziera navíc romanticky osudový.

Inspekce expedičních lodí se uskutečnila druhého dne jejich návštěvy - obě lodě byly čisté, čerstvě opravené a vybavené, téměř stoprocentně zásobené, jejich mladé posádky dosud nebyly zarostlé a vyzábblé jako později, po dvou zimách v antarktickém ledu -, a zatímco kapitán Ross se osobně věnoval guvernérovi siru Johnovi a lady Jane Franklinové, Crozierovi byl svěřen doprovod guvernérovy neteře, tmavovlasé a okaté mladé Sophie Cracroftové. Crozier se toho dne zamiloval a rašící lásku si s sebou odvezl do temnoty následujících dvou jižních zim, kde rozkvetla a změnila se v posedlost.

Dlouhé večery v guvernérově domě pod větráky, jimiž otáčelo služebnictvo, byly naplněné čilou konverzací. Guvernér Franklin byl životem unavený pětapadesátník, deprimovaný nedostatečným uznáním, jehož se dostalo všemu, čeho kdy dosáhl, a ještě deprimovanější opozicí místního tisku, bohatých vlastníků půdy i byrokratů ve svém třetím roce ve Van Diemenově zemi, on i jeho manželka lady Jane ale ožili, když se těšili návštěvě krajanů z Průzkumné služby a navíc, jak je sir John s oblibou nazýval, jeho "badatelských kolegů".

Sophia Cracroftová na rozdíl od nich nevykazovala žádné známky nespokojenosti. Byla plná vtipu a života, energická, občas svými poznámkami a svou přímostí až šokovala - ještě víc než její kontroverzní tetička, lady Jane - a navíc byla mladá, krásná a zjevně zaujatá každým aspektem názorů, života a nejrůznějších myšlenek čtyřiačtyřicetiletého starého mládence, korvetního kapitána Francise Croziera. Smála se všem Crozierovým zpočátku váhavým žertům - nebyl na takovouto společenskou úroveň zvyklý a všemožně usiloval předvést se co nejlépe, už léta nepamatoval, že by tak málo pil, a to navíc pouze víno - a na jeho nejisté bonmoty vždy reagovala nějakou ještě vtipnější poznámkou.

Crozierovi to připadalo, jako by se učil hrát tenis od mnohem lepšího hráče. Osmého a závěrečného dne jejich poměrně dlouhé návštěvy měl Crozier pocit, že se může srovnávat s každým plnohodnotným Angličanem - byl džentlmenem, který se sice narodil v Irsku, to ano, ale sám se dokázal vypracovat a navíc žil zajímavým a vzrušujícím životem a komukoli byl ochoten se postavit - a v úžasné modrých očích slečny Cracroftové je lepší než většina z nich.

Když Erebus s Terrorem vyplouvaly z přístavu v Hobart Townu, Crozier stále ještě Sophii říkal "slečno Cracroftová", nebylo ale pochyb o tom, že navázali jakési tajné spojení: spiklenecké pohledy, chvíle společného přátelského mlčení, sdílené žerty a důvěrné okamžiky o samotě. Crozierovi bylo jasné, že se zamiloval poprvé za celý život, jehož veškerou "romantiku" dosud tvořily kumbály přístavních děvek, podnapilé holky v temných uličkách, občas domorodá děvčata ochotná posloužit za pár tretek, anebo několik předražených nocí v londýnských nóbl nevěstincích. To všechno už patřilo minulosti.

Francis Crozier nyní chápal, že tím nejsvůdnějším a nejerotičtější, co může mít žena na sobě, je několik cudných vrstev oblečení, jaké nosila na večery v guvernérově domě Sophia Cracroftová, dostatečné množství hedvábné látky zakrývající křivky jejího těla a umožňující muži soustředit se na vzrušující roztomilost jejího vtipu.

Pak následovaly téměř dva roky pobytu v ledovém poli, několik pohledů na Antarktidu, smrad v hnízdištích tučňáků, pojmenování dvou vzdálených dýmajících sopek po jejich dvou unavených lodích, temnota, jaro, hrozba, že zamrznou v ledu, nalezení únikové cesty a její namáhavé prokletství pouze za pomoci plachet po moři, nyní pojmenovaném po Jamesi Rossovi, a konečně plavba přes nepokojné Jižní moře a návrat do Hobart Townu, na ostrov s osmnácti tisíci trestanci a jedním velice nešťastným guvernérem. Tentokrát se žádná inspekce Erebu ani Terroru nekonala; obě lodě

příliš zapáchaly tukem, vařením, potem a vyčerpáním. Z mládenců, kteří se plavili na jih, teď byli většinou vousatí muži se zapadlými očima, kteří už se na žádnou další expedici Průzkumné služby nehodlali přihlásit. Všichni s výjimkou velitele Terroru už se nemohli dočkat návratu do Anglie.

Francis Crozier se nemohl dočkat jen toho, až znovu spatří Sophii Cracroftovou.

Zavdal si další lok whisky. Nad ním, sotva slyšitelně skrz palubu a sníh, odbil lodní zvon šesté zvonění. Tři hodiny ráno.

Mužům bylo smrti sira Johna, k níž došlo před pěti měsíci, líto - většina z nich cítila lítost, protože jim bylo jasné, že příslib deseti zlatých liber na hlavu i mimořádné odměny ve výši druhé zálohy zemřel spolu s břichatým a plešatým starcem -, ve skutečnosti se ale po Franklinově smrti téměř nic nezměnilo. Korvetní kapitán Fitzjames se nyní stal oficiálním velitelem Erebu, jímž byl z praktického hlediska od samého začátku. Poručík Le Vesconte, jemuž při každém úsměvu v ústech zazářil zlatý zub, s rukou na pásce převzal místo Grahama Goreho v hierarchii velení, aniž by se chod lodního života jakkoli viditelně narušil. Kapitán Francis Crozier se ujal funkce velitele expedice, ovšem v situaci, kdy byly obě lodě zamrzlé v ledu, nemohl prakticky nic udělat jinak, než by to byl udělal Franklin.

Jednou z věcí, které Crozier zařídil téměř okamžitě, bylo odeslání dalších více než pěti tun zásob přes led na místo nedaleko Rossovy mohyly na Zemi krále Williama. Byli si teď už poměrně jistí, že jde o ostrov, protože Crozier vyslal - navzdory hrozbě obludného medvěda - několik skupin na saních, aby oblast prozkoumaly. Osobně se půltuctu těchto raných výprav se saněmi zúčastnil a pomáhal prorážet snazší nebo alespoň méně nemožné trasy tlakovými hřebeny a ledovcovou bariérou podél pobřeží. Navezli na pevninu další zimní oblečení, stany, dřevo na výstavbu budoucích srubů, sudy sušených potravin a stovky plechovek konzervovaného jídla, jakož i bleskosvody - dokonce i mosazné tyče z postele ze zrekvírované kajuty sira Johna - a další životně důležité vybavení, bez něhož by se obě posádky neobešly, kdyby byly někdy uprostřed nadcházející zimy náhle nuceny opustit loď.

Ještě před příchodem zimy padli na ledu nestvůře za oběť čtyři muži, z toho dva z jednoho stanu při výpravě, již se zúčastnil i Crozier, definitivní tečku za zásobovacími saňovými výpravami ale v polovině srpna učinil návrat prudkých bouří, blesků a husté mlhy. Víc než tři týdny trčely obě lodě uprostřed mlhy a nechávaly se bičovat šlehajícími blesky; v té době byly povolené jen minimální kratičké pobyty na ledu - většinou lovecké čtyři a pár pracovních týmů udržujících požární díry. Když se přestalo blýskat a neobvyklá mlha se zvedla, byl už počátek září a začal se vracet mráz se sněhem.

Crozier pak začal navzdory strašlivému počasí vysílat na Zemi krále Williama další saně naložené zásobami, když ale byli palubní důstojníci Giles MacBean a jeden z námořníků zabiti pouhých pár metrů před trojicí saní - jejich smrt kvůli sněhové vánici nikdo neviděl, zato jejich předsmrtné výkřiky se k ostatním mužům i k jejich důstojníkovi, druhému poručíkovi Hodgsonovi, donesly až příliš hlasitě a slyšitelně -, Crozier zásobovací výpravy "dočasně" pozastavil. Pozastavení už trvalo dva měsíce a po prvním listopadu by se žádný duševně zdravý člen posádky na osmi - až desetidenní výpravu se saněmi do tmy dobrovolně nepřihlásil.

Kapitán věděl, že měl na pobřeží uskladnit přinejmenším deset tun zásob místo oněch pěti, které se mu tam podařilo dopravit. Problém spočíval v tom - jak se on sám i celý oddíl doprovázející saně poučili oné noci, kdy nestvůra rozervalu celtu stanu nedaleko toho, v němž spal kapitán, a byla by odvěkla námořníky George Kinnairda a Johna Batese, kdyby si oba nezachránili život útekem -, že žádné tábořiště na tom nízkém, větry bičovaném, šterkem a ledem pokrytém výběžku země nebylo možno bránit. Na lodích, dokud držely pohromadě, fungovaly stěny trupu a zvýšené paluby jako svého druhu hradby, které z každé lodi dělaly cosi jako pevnost. Venku na šterku a jen ve stanech, ať postavených jakkoli blízko u sebe, by bylo ke střežení obvodu tábora zapotřebí na hlídce dnem i nocí přinejmenším dvaceti ozbrojených mužů, i tak by se ale ta věc mohla ocitnout mezi nimi dřív, než by strážce stačily zareagovat. Všichni, kdo táhli saně na Zemi krále Williama a tábořili tam na ledu, to věděli. A jak se noci prodlužovaly, strach z těch nechráněných hodin pod stanem se do nich vpíjel stále hlouběji, jako sama arktická zima. Crozier opět upil trochu whisky.

Byl duben roku 1843 - na jižní polokouli počátek podzimu, přestože dny byly ještě dlouhé a teplé -, když se Erebus a Terror vrátily k Van Diemenově zemi.

Ross a Crozier byli opět hosty v guvernérově domě - jemuž starousedlíci z Hobart Townu oficiálně říkali Vládní palác -, tentokrát však bylo zřejmé, že se nad oběma manžely Franklinovými vznáší nějaký temný stín. Crozier byl odhodlán si toho nevšímat, tak velká byla jeho radost, že je opět v blízkosti Sophie Cracroftové, ale dokonce i nezkrotná Sophia působila zaraženě v atmosféře nálad, událostí, spiknutí, zrad, odhalení a krizí, která se v Hobartu rozbujela za ty dva roky, jež Erebus a Terror strávily v jižním ledu, takže v prvních dvou dnech svého pobytu ve Vládním paláci toho zaslechl dost, aby si mohl o důvodech deprese jejich hostitelů udělat ucelený obrázek.

Věci se zjevně měly tak, že místní více i méně důležité obyvatelé, jejichž zájmy zosobňoval jistý falešný, zákeřný a jidášský koloniální tajemník jménem kapitán John Montagu, na samém počátku oněch šesti let, po která sir John vykonával funkci guvernéra, usoudili, že je prostě nesnesitelnou osobou a že totéž platí i pro jeho manželku, přímočarou a neortodoxní lady Jane. Vše, co Crozier slyšel přímo z úst sira Johna - vlastně spíše mimoděk vyslechl, když si skleslý sir John stěžoval kapitánu Rossovi v knihy lemované pracovně svého sídla, kam se všichni tři muži odebrali s brandy a doutníky -, bylo, že místní lidé "trpí jistým nedostatkem sousedské přívětivosti a žalostně postrádají kolektivního ducha".

Od Sophie se Crozier dozvěděl, že sir John, alespoň v očích veřejnosti, přešel od pověsti "muže, který snědl vlastní boty" ke svému vlastnímu označení "muže, který by ani mouše neublížil" a od toho pak k pověsti "muže pod pantoflem", která se rychle rozšířila po celém Tasmánském poloostrově. Poslední hanlivá přezdívka, jak ho Sophia ujistila, byla výsledkem jednak pramalé obliby lady Jane v kolonii, jednak snah sira Johna i jeho manželky o zlepšení situace domorodců a trestanců, kteří na ostrově pracovali v nelidských podmínkách.

"Víte, předchozí guvernéri prostě trestance půjčovali místním plantážníkům a městským podnikatelským magnátům, aby pracovali na jejich šílených projektech, pak shráblí podíl na ziscích a drželi jazyk za zuby," vysvětlovala Sophia Cracroftová, když se procházeli stinnými zahradami Vládního paláce. "Strýček John na tuhle jejich hru nepřistoupil." "Na šílených projektech?" podivil se Crozier. Velmi živě si uvědomoval, že má Sophie ruku na jeho paži, jak tak pomalu kráčeli a hovořili tlumeným šepotem, sami dva v téměř úplné vlhké tmě.

"Chce-li majitel plantáže na svém pozemku vybudovat novou silnici," pokračovala Sophia, "od guvernéra se očekává, že mu zapůjčí šest stovek - nebo tisícovku - vyhladovělých trestanců, kteří dřou od úsvitu dlouho po setmění, s řetězy na nohou a s pouty na zápěstích v tomhle tropickém vedru, bez vody a bez potravy, a když padnou nebo zaostávají za ostatními, zmrskají je bičem."

"Bože můj!" zhroutil se Crozier.

Sophia přikývla. Oči měla dál upřené na bílé kameny zahradní cestičky. "Koloniální tajemník, Montagu, rozhodl, že mají trestanci vykopat povrchový důl - přestože nikde na ostrově nebylo nalezeno zlato -, a trestanci byli skutečně na jeho hloubení nasazeni. Než se od projektu upustilo, prokopali se do hloubky víc než sto dvacet metrů - jáma se neustále zaplavovala, protože hladina spodní vody je tady samozřejmě hodně vysoko - a říkalo se, že na každý metr hloubky, vykopaný v tom strašlivém dole, zemřelo šest až deset trestanců."

Crozier se zarazil včas, aby nezopakoval vyděšené Bože můj, popravdě řečeno ho ale nic jiného nenapadlo.

"Rok poté, co jste odpluli," mluvila dál Sophia, "Montagu - ta krysa, ta zmije - přesvědčil strýčka Johna, aby propustil jednoho z místních lékařů, muže nesmírně oblíbeného mezi zdejšími slušnými lidmi, na základě vymyšleného obvinění ze zanedbání lékařské povinnosti. Celou kolonii to rozdělilo. Strýček John a teta Jane všechnu kritiku schytali jako hromosvod, a to i přesto, že teta Jane s propuštěním toho lékaře nesouhlasila. Strýček John - však víte sám, Francisi, jak hrozně nenávidí veškeré spory, a ještě víc se mu přičí, má-li někomu způsobit jakoukoli bolest, sám přece často říká, že by ani mouše neublížil..."

"Ano," přikývl Crozier, "na vlastní oči jsem viděl, jak v jidelně opatrně chytil mouchu a vynesl ji ven."

"Strýček John nakonec poslechl tetu Jane a toho lékaře dosadil zpátky do funkce, z Montagua si tím ale udělal doživotního nepřítele. Jeho osobní stížnosti a obvinění se vynesly na veřejnost a Montagu - v podstatě - označil strýčka Johna za lháře a slabocha."

"Bože můj," hlesl Crozier. Hlavou se mu ale honilo něco jiného. Kdybych byl na místě Johna Franklina já, vyzval bych toho sráče Montagua k čestnému souboji a pak bych mu prohnal jednu kulku každým varletem a tu poslední bych mu vpálil do mozku. "Doufám, že sir John toho chlapa vyhodil."

"Samozřejmě že vyhodil," přikývla Sophia a kratičce a trpce se zasmála, "tím se ale všechno ještě zhoršilo. Montagu se vloni vrátil do Anglie stejnou lodí, která vezla dopis strýčka Johna oznamující jeho odvolání, a bohužel se ukázalo, že je kapitán Montagu blízkým přítelem lorda Stanleyho, ministra pověřeného řízením kolonií."

No, v tom případě je guvernér doslova a do písmene v hajzlu, pomyslel si Crozier, když došli ke kamenné lavičce na vzdáleném konci zahrady. "To je ovšem nešťastná situace," řekl nahlas.

"Nešťastnější, než si strýček John nebo teta Jane dokázali představit," přikývla Sophia. "Cornwallský Chronicle uveřejnil obsáhlý článek pod titulkem 'Polární hrdina v roli imbecilního vladaře'. Colonial Times svalují vinu na tetu Jane."

"Proč napadat lady Jane?"

Sophia se nevesele usmála. "Teta Jane je, v jistém smyslu jako já... neortodoxní osoba. Jestli se nemýlím, viděl jste její pokoj tady ve Vládním paláci? Když vás a kapitána Rosse strýček John při vaší minulé návštěvě prováděl po domě?"

"Ano, ano," přitakal Crozier. "Měla v něm úžasnou sbírku." Budoár lady Jane, nebo alespoň ty jeho části, které směli vidět, byl od koberce až po strop přeplněný zvířecími kostrami, meteority, zkamenělými fosiliemi, domorodými válečnými palicemi, bubny, vyřezávanými dřevěnými válečnými maskami, třímetrovými pádly, která vypadala, že by dokázala pohánět Terror rychlostí patnácti uzlů, nesčetným množstvím vycpaných ptáků a přinejmenším jednou odborně vycpanou opicí. Crozier v životě nic podobného neviděl v muzeu ani v zoologické zahradě, natož pak v dámské ložnici. Pravda, Francis Crozier viděl velice málo dámských ložnic.

"Jistý návštěvník napsal do jedné hobartských novin, že - a teď cituji doslovně, Francisi - 'soukromé místnosti manželky našeho guvernéra ve Vládním paláci připomínají spíše muzeum nebo zvěřinec než dámský budoár'."

Crozier nesouhlasně zamlaskal a trochu se zastyděl za to, že i on si myslel něco podobného. "Takže tenhle Montagu pořád dělá problémy?"

"Větší než kdy dřív. Lord Stanley - ta zmije všech zmijí - se Montagua zastal, znovu ho pověřil podobnou funkcí, z jaké ho strýček John odvolal, a strýčku Johnovi poslal tak příšerné pokárání; podle toho, co mi soukromě sdělila teta Jane, to bylo totéž, jako by ho spráskal bičem."

Toho hajzla Montagua bych stěhl do koulí a lordu Stanleymu bych pak ty jeho uřízl a jen lehce přihřáté bych mu je naservíroval, pomyslel si Crozier. "To je hrůza," prohlásil nahlas.

"Přišly ještě horší věci," odpověděla Sophia.

Crozier v matném osvětlení zapátral po slzách, žádné ale nespátl. Sophia nepatřila k ženám, které by se uchylovaly k pláči. "Stanley to napomenutí zveřejnil?" hádal Crozier.

"Ten... parchant... poslal kopii oficiálního pokárání Montaguovi ještě předtím, než je zaslal strýčku Johnovi, a ta krysa všech krys sem přispěchala nejrychlejší poštovní lodí. Vyrobil další kopie a rozdal je tady v Hobart Townu všem nepřátelům strýčka Johna celé měsíce předtím, než strýček ten dopis dostal úřední cestou. Celá kolonie se posměšně pochechtávala pokaždé, když si strýček John nebo teta Jane zašli na koncert, nebo když plnili guvernérské povinnosti při nějaké oficiální příležitosti. Omlouvám se za ty pro dámu nepřiliš vhodné výrazy, Francisi."

Nakrmil bych lorda Stanleyho jeho koulemi za studena, zabalenými v těstu upečeném z jeho vlastních sraček, pomyslel

si Crozier. Neřekl nic, jen přikývl na znamení, že Sophii volbu výrazů promíjí.

"A když si strýček John a teta Jane mysleli, že nic horšího už se nemůže stát," pokračovala Sophia a hlas se jí nepatrně třásl, ne ale slabostí, tím si byl Crozier jistý, nýbrž zlostí, "poslal Montagu svým zdejšími plantážnickým přátelům třisetstránkový svazek obsahující všechny soukromé dopisy, dokumenty z Vládního paláce a úřední depeše, které použil, aby u lorda Stanleyho guvernéra očernil. Ten svazek je uložený v Ústřední koloniální bance tady v hlavním městě, a pokud je strýčku Johnovi známo, dvě třetiny starousedlických rodin a předních podnikatelů z města už se do banky vypravily přečíst si ho a seznámit se s jeho obsahem. Kapitán Montagu v těch dokumentech guvernéra nazývá „dokonalým imbecilem“... a podle toho, co jsem slyšela, to je ještě z celého toho odporného dokumentu nejdvořilejší."

"Zdá se mi, že postavení sira Johna je tu neudržitelné," poznamenal Crozier.

"Občas si dělám starosti o jeho duševní zdraví, ne-li přímo o jeho život," souhlasila Sophia. "Guvernér sir John Franklin je citlivý člověk."

Neublížil by ani mouše, pomyslel si Crozier. "Chystá se podat rezignaci?"

"Odvolají ho," odpověděla Sophia. "Celá kolonie to ví. Proto je teta Jane málem bez sebe... V životě jsem ji ještě neviděla v takovém stavu. Strýček John očekává oficiální odvolání do konce srpna, ne-li dřív."

Crozier si povzdechl a přejel špičkou vycházkové hole po brázdě v šterku zahradní cestičky. Na tohle opětovné setkání se Sophii Cracroftovou se těšil dva roky v zajetí jižního ledu, když teď ale byl tady, viděl, že se jejich návštěva ztrácí ve stínu pouhých politických a osobních problémů. Zarazil se ještě dřív, než stačil znovu vzdechnout. Je mu šestačtyřicet a chová se jako hlupák.

"Nechtěl byste se zítra jet podívat na Jezírko ptakopysků?" zeptala se Sophia.

Crozier si nalil další sklenici whisky. Shora se ozývalo děsivé kvílení divoženek, byl to ale jen arktický vítr, který se proháněl mezi zbytky lanoví. Kapitán zalitoval muže stojící na hlidce.

Láhev whisky byla skoro prázdná.

Crozier v tom okamžiku dospěl k nezvratnému rozhodnutí, že budou muset tuto zimu pokračovat a převážet na saních na Zemi krále Williama další zásoby, a to i ve tmě, v bouřích a navzdory všudypřítomné hrozbě té věci na ledu. Neměli na vybranou. Kdyby museli v následujících měsících opustit loď - a Erebus už vykazoval známky toho, že se v nejbližší době pod tlakem ledu rozpadne -, nestačilo by pouze vybudovat mořský tábor tady na ledu nedaleko místa, kde byly lodě zničeny. Za normálních okolností by to bylo logické - nejedna smolná polární expedice si postavila tábor na ledu a nechala proud Baffinova zálivu, ať ji odnese stovky kilometrů jižněji na otevřené moře -, jenže tenhle led se nikam odplout nechystal a tábor tady na ledu by se před nestvůrou bránil ještě obtížněji než tábor na zmrzlém pobřežním šterku - na poloostrově či ostrově vzdáleném čtyřicet kilometrů od nich ve tmě. A navíc už tam nechal navězt a uskladnit přes pět tun vybavení. Zbytek bude muset následovat ještě dřív, než se vrátí slunce.

Crozier popíjel whisky a rozhodl se, že první další výpravu se saněmi osobně povede. Teplá strava byla kromě pohledu na záchranný tým nebo mimořádného přidělu whisky nejlepším prostředkem stimulujícím morálku promrzlých mužů, takže než budou nakládat saně pro příští výpravy, budou muset ze čtyř velrybářských člunů - velkých plavidel vybavených plachtami pro skutečnou námořní plavbu pro případ, že by museli své mateřské lodě někde na moři opustit - vyjmout a odnést kuchyňské sporáky. Frazerův patentní sporák na Terroru i jeho dvojče na Erebu byly příliš masivní a jejich přesun na pobřeží nepřipadal v úvahu - pan Diggle bude navíc na tom svém pěst další sušenky až do okamžiku, kdy dá Crozier rozkaz k opuštění lodi -, takže bude nejlepší použít sporáky z člunů. Čtyři železné sporáky budou těžké jako satanova kopyta, zejména potáhnou-li na saních do zbudované skryše i další vybavení, potraviny a oblečení, na břehu ale budou v bezpečí a bude je možno rychle roztopit, i když i uhlí k nim bude nutno přivléct přes studené peklo čtyřiceti kilometrů mořského ledu plného tlakových hřebenů. Na Zemi krále Williama ani stovky kilometrů dál na jih není žádné dřevo. Sporáky půjdou jako první, rozhodl se Crozier, a on půjde s nimi. Potáhnou saně absolutní temnotou a neuvěřitelným mrazem a posledního ať vezme ďas.

Crozier a Sophia Cracroftová si vyjeli příštího dubnového rána roku 1843 k Jezírku ptakopysků.

Crozier očekával, že pojedou koleskou jako při občasných výpravách do Hobart Townu, Sophia jim ale nechala osedlat dva koně a nákladního mezka naloženého potřebami na piknik. Posadila se do sedla po mužském způsobu a Crozier si uvědomil, že to, co považoval za tmavou "sukni", jsou ve skutečnosti honácké kalhoty. Bílé plátěné blůze, kterou si k nim vzala, se jaksi dařilo vypadat žensky a drsně venkovsky zároveň. Na hlavě měla klobouk s širokou krempou, který jí chránil pleť před sluncem. Měla měkké naleštěné vysoké boty, které musely přijít zhruba na roční kapitánský plat Francise Croziera.

Zamířili na sever, Vládní palác i hlavní město nechali za sebou, po úzké cestě projeli mezi poli několika plantáží, minuli ubikace trestanecké kolonie a po chvilkové jízdě deštým lesem znovu vyjeli do vyššího otevřeného terénu.

"Myslel jsem, že se ptakopyskové vyskytují jen v Austrálii," poznamenal Crozier. Měl trochu potíže s tím, jak v sedle najít pohodlnou pozici. Nikdy neměl k jízdě na koni mnoho příležitostí ani důvodů. Uvádělo ho do rozpaků, jak se mu chvěje hlas, když celé jeho tělo poskakuje a otřásá se. Sophia byla evidentně v sedle jako doma; zdálo se, že se ona i kůň pohybují jako jedno tělo.

"Ale kdepak, můj milý," odpověděla Sophia. "Ty podivné potvůrky se na kontinentu nacházejí jen v určitých pobřežních oblastech severně od nás, zatímco na Van Diemenově zemi jsou úplně všude. Jsou ale plaché. V okolí Hobart Townu už žádné nevidáme."

Crozierovi při oslovení "můj milý" zahořely lice.

"Nejsou nebezpeční?" zeptal se.

Sophia se bezstarostně zasmála. "Samci popravdě řečeno v době páření nebezpeční jsou. Mají na zadních nohách skrytou jedovatou ostruhu a v době rozmnožování bývá jejich jed velice prudký."

"Tak prudký, aby zabil člověka?" zajímal se Crozier. Když se ptal, jestli jsou ta komická malá zvířátka, která viděl pouze

na ilustracích, nebezpečná, myslel to jen jako žert.

"Někoho malého ano," přisvědčila Sophia. "Ale podle lidí, kteří byli ostruhou ptakopyska zasaženi a přežili, je to tak strašná bolest, že by raději zemřeli."

Crozier pohlédl na mladou ženu, která jela po jeho pravé ruce. Občas bylo velice obtížné poznat, jestli si Sophia dělá legraci, nebo jestli mluví vážně. V tomto případě usoudil, že říká pravdu.

"A teď je doba páření?" zeptal se.

Znovu se usmála. "Ne, můj milý Francisi. Ta je od srpna do října. Vůbec nic by nám nemělo hrozit. Pokud nenarazíme na čerta."

"Na samotného čerta?"

"Ne, můj milý. Jen na čerta. Možná jste o něm slyšel mluvit jako o tasránském čertovi."

"O těch už jsem slyšel," přikývl Crozier. "Jsou to údajně strašlivé obludy s tlamou, která je otevřená široká jako poklop lodního skladu. A říká se o nich, že jsou draví - nenasytní lovci, kteří dokážou spolknout a strávit celého koně nebo tasránského tygra."

Sophia s vážnou tváří přikývla. "To všechno je pravda. Tasránský čert, to jsou samé chlupy, obrovská hrud', neukojitelný hlad a zuřivost. A kdybyste někdy slyšel zvuky, které vydává - nedají se nazvat štěkotem, vrčením ani řevem, je to spíš zmatené drmolání a bručivé prskání, jaké byste čekal z hořícího útulku pro choromyslné - no, zaručuji vám, že ani tak odvážný průzkumník, jako jste vy, pane Croziere, by se tady sám v noci nevydal do lesa ani do polí."

"Vy jste je slyšela?" chtěl vědět Crozier a znovu pátral v jejím vážném obličejí, aby se přesvědčil, jestli si z něj neutahuje.

"No jistě. Je to nepopsatelný zvuk - naprosto děsivý. Zapůsobí na kořist tak, že ztuhne na dostatečně dlouho, aby čert otevřel tu svoji neuvěřitelně širokou tlamu a spolkl oběť vcelku. Jediným stejně děsivým zvukem je možná nárek kořisti. Slyšela jsem kdysi, jak celé stádo ovcí bečelo a nařikalo, když je čert jednu po druhé požíral a nenechal po sobě ani jediné kopyto."

"To si děláte legraci," prohlásil Crozier a stále ji upřeně pozoroval, aby se přesvědčil, jestli je tomu skutečně tak.

"Z čerta si nikdy legraci nedělám, Francisi," ujistila ho. Vjížděli právě do dalšího pásu temného lesa.

"Žerou ti vaši čerti ptakopysky?" zajímal se Crozier. Otázku myslel zcela vážně, byl ale moc rád, že nikde poblíž není James Ross ani nikdo z jeho posádky a neslyší ho. Vyznělo to absurdně.

"Tasránský čert je schopen sežrat a také sežere úplně všechno," odpověděla Sophia. "Ale i v tomhle ohledu máte štěstí, Francisi. Čert loví v noci, a pokud beznadějně nezabloudíme, měli bychom si prohlédnout Jezírko ptakopysků - i samotné ptakopysky -, naobědvat se a vrátit se do Vládního paláce ještě před setměním. Bůh nám pomáhej, zdržíme-li se tady v lese až do tmy."

"Kvůli čertům?" otázal se Crozier. Chtěl, aby otázka vyzněla lehkově a škádlivě, zaslechl ale ve vlastním hlase podtón nervozity.

Sophia přitáhla klisně uzdu, zastavila a usmála se na něj - byl to opravdový, oslnující, stoprocentně otevřený úsměv. Crozierovi se podařilo, nikterak elegantně, zastavit vlastního valacha.

"Ne, můj milý," zašeptala chraptivě mladá žena. "Ne kvůli čertům. Kvůli mé pověsti."

Než Croziera napadlo, co na to odpovědět, Sophia se zasmála, pobídla klisnu ostruhami a cvalem se rozjela po cestě kupředu.

V láhvi už nezbyvalo dost whisky ani na dvě pořádné sklenice. Crozier si většinu nalil, zvedl sklenici, přidržel ji mezi sebou a mihotající olejovou lampou zavěšenou na stěně vnitřní přepážky a sledoval, jak v jantarově žluté tekutině tančí světlo. Pomalu se napil.

Žádného ptakopyska nakonec neviděli. Sophia ho ujišťovala, že je ptakopysk v tomhle jezírku - v malé kruhové vodní nádrži o průměru necelých padesáti metrů, ležící v hustém lese asi půl kilometru od cesty - k vidění skoro vždycky a že vchody do jeho doupěte jsou schované za pokroucenými kořeny jednoho ze stromů lemujících břeh jezírka, přesto Crozier ptakopyska neviděl.

Zato viděl nahou Sophii Cracroftovou.

Užili si příjemného pikniku na stinnější straně Jezírka ptakopysků, kde na trávě roztáhli drahý bavlněný ubrus, na němž rozložili piknikový koš, sklenice, nádoby s jídlem i sami sebe. Sophia nařídila služebnictvu, aby jim na cestu připravilo několik porcí rostbifu zabalených do nepromokavého plátna spolu s trochou nejdražšího ze všeho zdejšího zboží a naopak nejlevnějšího v končinách, odkud Crozier připlul - tedy ledu -, aby se maso při jejich dopolední projížďce nezkažilo. V koši dále byly pečené brambory a misky chutného salátu. Sophia rovněž přibalila láhev velice kvalitního burgundského s pravými broušenými sklenicemi z erbem zdobeného servisu sira Johna a vypila ho víc než kapitán. Po jídle odpočívali jen pár desítek centimetrů od sebe, hodinu rozmlouvali o nejrůznějších věcech a neustále při tom sledovali temnou hladinu jezírka.

"Čekáme na ptakopyska, slečno Cracroftová?" zeptal se Crozier, když na okamžik přerušili diskusi o nebezpečích a krásách cestování v Arktidě.

"Ne, myslím, že už by se měl objevit, kdyby chtěl, abychom ho viděli," zavrtěla hlavou Sophia. "Jen jsem chtěla chvíli počkat, než se půjdeme vykoupat."

Crozier se zmohl pouze na zkoumavý pohled. Rozhodně si na cestu nepřibalil koupací úbor. Vlastně ani žádný koupací úbor neměl. Bylo mu jasné, že je to jen další z jejích žertů, tvářila se při nich ale vždy tak smrtelně vážně, že si nikdy nebyl stoprocentně jistý. Právě díky tomu ho její rozpustilý smysl pro humor ještě víc vzrušoval.

Jako by ve svém poněkud lechtivém žertu chtěla ještě pokračovat, vstala, smetla z tmavých jezdeckých kalhot pár suchých listů a rozhlédla se. "Myslím, že se půjdu svléknout támhle za ty keře a skočím do vody z té travnaté římsy. Samozřejmě si můžete jít zaplavat se mnou, Francisi, ale nemusíte, to záleží na vašem pojetí společenských konvencí."

Usmál se, aby dal najevo, že je světaznalým džentlmenem, byl to ale dost nejistý úsměv.

Sophia přešla k hustému křoví, aniž by se jedinkrát ohlédl. Crozier zůstal na ubruse, natažený v napolo ležící poloze, a v pečlivě vyholeném obličejí měl pobavený výraz, který však okamžitě ztuhl, když viděl, jak její bledé ruce náhle zvedly nad hlavu bílou blůzu a přehodily ji přes horní větve vysokého keře. Neztuhl mu ovšem jen výraz v obličejí. Pod manšestrovými kalhotami a příliš krátkou vestou se Crozierův úd ve dvou vteřinách zvedl z pohovu do předpisového pozoru.

O několik vteřin později se k Sophiině bílé blůze na vrcholku hustého keře připojily i tmavé jezdecké kalhoty a jakési další nepojmenovatelné bílé krajkové hadříky.

Crozier dokázal jen strnule zírat. Jeho pobavený úsměv se změnil ve strnulý škleb mrtvoly. Byl si jistý, že mu oči vylézají z hlavy, nebyl ale schopen otočit hlavu ani odvrátit oči jinam.

Sophia Cracroftová vystoupila do slunečního světla.

Byla úplně nahá. Paže jí volně visely podél těla a prsty rukou měla nepatrně ohnuté. ňadra neměla velká, zato ale krásně vzepjatá vzhůru a velice bílá, zakončená velkými bradavkami, které měly růžovou a ne hnědou barvu jako bradavky všech jiných žen - děvek v bordelech, kolozubých prostitutek a domorodých děvčat -, jež Crozier do té doby viděl nahé.

Viděl vůbec někdy před dnešním dnem jinou ženu doopravdy nahou? Bílou ženu? V tom okamžiku si pomyslel, že neviděl. A pokud snad ano, věděl, že na tom ani v nejmenším nezáleželo.

Sluneční paprsky se odrážely od oslepující běloby pokožky mladé Sophie. Ničím svoji nahotu nezakrývala. Crozier, který byl dosud zkamenělý ve své lenivé póze s prázdným výrazem v obličejí a pouze jeho penis reagoval tím, že byl stále ztopořenější a bolavější, si uvědomil, nad čím to žasne: nad skutečností, že ta, již v duchu považuje za bohyni, toto dokonalé ztělesnění anglického ženství, žena, kterou si už rozumově i emocionálně vybral za svoji manželku a matku svých dětí, má v klíně husté a bujné ochlupení, které jako by se místy svévolně vymaňovalo z řádného tvaru V převráceného trojúhelníku. Nepoddajné bylo jediné slovo, které se vynořilo v jeho jinak zcela prázdné mysli.

Rozpustila si dlouhé vlasy a nechala je padnout na ramena.

"Půjdete do vody, Francisi?" zavolala mile z travnaté římsy, na níž stála. Její tón byl zcela neutrální, jako by se ptala, jestli si dá ještě trochu čaje. "Nebo na mě jen budete koukat?"

Bez dalšího slova skočila dokonalým obloukem po hlavě do vody, bledé ruce a bílé paže rozčísly zrcadlo hladiny okamžik před zbytkem jejího těla.

Tou dobou už Crozier otevřel ústa a chtěl něco říct, zjistil ale, že souvislého projevu evidentně není schopen. Po chvíli zase ústa zavřel.

Sophia plavala uvolněnými tempy sem a tam. Viděl, jak se její bělavý zadeček zvedá za silnými bílými zády, po nichž jí splývaly mokré černé vlasy, rozdělené jako tři tahy štětcem malujícím nejčernější čínskou tuší.

Zastavila se na opačném konci jezírka nedaleko velkého stromu, který mu ukazovala, když přijeli, zvedla hlavu a lehce šlapala vodu. "Doupě ptakopyska je za těmihle kořeny," zavolala. "Myslím, že se mu dnes nechce jít ven a hrát si. Stydí se. Vy se ale nestyďte, Francisi. Prosím."

Jako ve snu Crozier cítil, že vstává a míří k nejhustšímu křoví, které našel v blízkosti vody na opačném břehu jezírka, kde se momentálně nacházela Sophia. Prsty se mu divoce třáslly, když si pracně rozepínal knoflíky. Přistihl se, jak všechno ošacení skládá na přesně vyrovnané malé čtverečky a z těch pak vytváří větší čtverec v trávě u svých nohou. Byl si jistý, že mu to trvá celé hodiny. Bolestná erekce odmítala zmizet. Jakkoli se ji snažil silou vůle zahnat, přesvědčit ji, aby se ztratila, úd se mu vytrvale toporně zvedal k břichu a kýval se ze strany na stranu, žalud rudý jako signální lucerna a vytrčený několik centimetrů před napnutou předkožkou.

Nerozhodně stál za keřem a poslouchal cákání vody, jak Sophia pokračovala v plavání. Bylo mu jasné, že bude-li otálet ještě chvíli, vyleze z jezírka na břeh a schová se za vlastní paraván křoví, aby se otřela a usušila, a on sám se bude po celý zbytek svých dnů proklínat jako zbabělec a hlupák.

Vykoukl mezi větvemi křoviska, vyčkal na chvíli, kdy k němu byla Sophia otočená zády a plavala k protějšímu břehu, a pak se velice rychle a neohrabaně vrhl kupředu do vody, do níž spíše spadl než skočil; vzdal se veškeré snahy o eleganci a soustředil se jedine na to, aby svůj zrádný penis ponořil pod vodu a mimo dohled dřív, než se slečna Cracroftová otočí zpět k němu.

Když se s hlasitým plácáním a prskáním vynořil na hladinu, šlapala vodu o šest metrů dál a usmívala se na něj.

"Jsem moc ráda, že jste se rozhodl jít ke mně, Francisi. Jestli se teď objeví samec ptakopyska s jedovatou ostruhou, dokážete mě ochránit. Neprohlédneme si vchod do doupěte?" Ladně se otočila a plavala k velkému stromu, jehož větve přečnívaly nad vodu.

Zařekl se, že udrží mezi Sophii a sebou neustále přinejmenším tři metry - ne, raději pět metrů - vody a plaval čubičkou za ní jako vrávorající loď bezmocně unášena k návětrnému břehu.

Jezírko bylo překvapivě hluboké. Když se zastavil čtyři metry od ní a neobratně šlapal vodu, aby udržel hlavu nad hladinou, uvědomil si, že i tady na kraji, kde kořeny velkého stromu spadaly po téměř dvou metrech příkrého břehu až do vody a kde se z břehu skláněla stébla vysoké trávy a vrhala na hladinu odpolední stín, kmitajícíma nohama ani šmátrajícími prsty nenacházel oporu a nedosáhl při prvním pokusu na dno.

Náhle zpozoroval, že Sophia plave k němu.

Zjevně si všimla, jak se tváří zděšeně; nevěděl, jestli před ní má honem začít zběsile couvat, nebo jestli se jí má jen pokusit nějak rozptýlit a nedovolit jí, aby se přiblížila k jeho ztopořenému penisu. Zarazila se totiž uprostřed prsařského tempa - viděl, jak se pod hladinou vlní její bílá ňadra - pokynula hlavou doleva a lehce vyrazila ke kořenům stromu.

Crozier ji následoval.

Zavěsili se na kořeny, jen něco málo přes metr od sebe, ale voda byla pod úrovní prsou požehnaně tmavá, a Sophia

ukázala na cosi, co mohlo být vchodem do doupěte, ale také pouhým blátivým výmolem mezi spleti kořenů v pobřežním srázu.

"Tohle je obytné nebo také staromládenecké doupě, ne chovné doupě," prohlásila Sophia. Měla nádherná ramena a krásně tvarované klíční kosti.

"Prosím?" zachřel Crozier. Byl šťastný - a trochu udivený -, že se mu vrátil dar řeči, zdaleka ho ale neuspokojoval podivně přiškrcený zvuk těch dvou slabik ani skutečnost, že mu cvakají zuby. Voda nebyla studená.

Sophia se usmála. K jedné z ostře řezaných tváří měla přilepený pramen tmavých vlasů. "Ptakopyskové si vyhrabávají doupata dvou typů," vysvětlovala tiše, "takováhle - někteří přírodovědci jim říkají obytná doupata -, v nichž samci i samice žijí po celý rok s výjimkou období plození. A žijí v nich i samotní samci. Chovné doupě si vyhrabe samice za účelem samotného rozmnožování, a když se vy líhnou mláďata, vyhloubí k němu ještě menší komoru jako dětský pokoj."

"Tak," zahučel Crozier a držel se kořene stejně pevně, jako by se za hurikánu zoufale přidržoval lanoví šedesát metrů nad palubou.

"Ptakopyskové totiž kladou vejce," pokračovala Sophia, "jako hadi. Samice ale vylučují mléko jako savci."

Pod vodou viděl tmavé kruhy uprostřed bílých polokoulí jejích ňader.

"Vážně?" podivil se.

"Teta Jane se také trochu zajímá o přírodní vědy a domnívá se, že samec ty jedovaté ostruhy na zadních nohou používá nejen k boji s jinými samci a vetřelci, ale že se jimi také přidržuje samice, když plavou a současně se páří. Předpokládá samozřejmě, že když je přimknutý k partnerce, nevylučuje jed."

"Ano?" zareagoval Crozier a ihned ho napadlo, jestli neměl říct Ne? Vůbec neměl ponětí, o čem to rozmlouvají.

Sophia se pomocí změní kořenů přitáhla blíž k němu, takže se ho ňadry téměř dotýkala. Položila mu chladnou - a překvapivě velkou - ruku rozevřenou dlaní na prsa.

"Slečno Cracroftová..." začal.

"Pššt," zarazila ho Sophia. "Tiše."

Přehmátla levou rukou z kořene na jeho rameno a visela teď na něm, jako předtím visela na kořeni stromu. Pravá ruka jí sjela níž, přešla mu po břicho, zavadila o jeho pravý bok, pak se zase vrátila doprostřed a ponořila se ještě níž.

"Ale, ale," zašeptala mu do ucha. Tvář měla teď přiloženou k jeho tváři a v očích měl její mokré vlasy. "Našla jsem snad jedovatou ostruhu?"

"Slečno Cra..." vyhrkl.

Zmáčkla ho. Graciálně se ve vodě vznesla, takže její silné nohy se náhle ocitly po obou stranách jeho levé nohy, pak spustila celou váhu svého teplého těla níž a začala se o něj otírat. Nepatrně nohu zvedl, aby ji nadlehčil a aby jí obličej zůstal nad hladinou. Oči měla zavřené. Vrtěla boky, tiskla se k němu zploštělými ňadry a pravou rukou ho začala po celé délce hladit.

Crozier zasténal, byl to ale jen sten slastného očekávání, nikoli sten uvolnění. Sophia s ústy zabořenými do jeho krku vydala jakýsi tichý zvuk. Na zdvižené noze a na stehně cítil teplo a vlhkost jejího rozkroku. Jak může být něco vlhčí než voda? podivil se v duchu.

Pak zasténala hlasitě a doopravdy a Crozier také zavřel oči - litoval sice, že už se na ni nemůže dívat, ale neměl na vybranou. Tvrdě se k němu přitiskla, pak podruhé, napotřetí sjela níž a přitlačila a její hlazení přešlo ve spěšné, naléhavé, odborné, znalé a chtivé pohyby.

Zabořil obličej do jejích mokrých vlasů a rozechvěle, křečovitě vystříkl do vody. Měl pocit, jako by pulzující ejakulace neměla nikdy skončit, a kdyby toho býval schopen, byl by se jí za to na místě omluvil. Místo toho znovu zasténal a málem se pustil kořene stromu. Oba se zhoupili a zajeli bradami pod hladinu.

Co Francise Croziera v tom okamžiku nejvíc mátko - a mátko ho v oně chvíli úplně všechno v celém vesmíru, přestože nic v celém vesmíru mu naopak nedělalo starosti -, byl způsob, jakým se k němu dívka pod vodou tiskla, její těsně ho obepínající stehna, její tvář rázně přimáčkнутá k jeho obličejí, pevně zavřené oči a její vlastní vášnivě sténání. Vždyť přece ženy nejsou schopné cítit stejně intenzivní rozkoš jako muži, ne? Některé dívky sice také sténaly, ale určitě jen proto, že věděly, že se to mužům líbí - samy zjevně nic necítily.

A přece...

Sophia se od něj odtáhla, pohlédla mu do očí, nenuceně se usmála a důkladně ho políbila na ústa. Pak sklopila nohy téměř jako čepel zavíracího nože, odrazila se od kořenů a plavala ke břehu, kde na lehce se třesoucím keři leželo její oblečení.

Bylo to neuvěřitelné, ale oblékli se, posbírali nádobí po pikniku, naložili mezka, nasedli na koně a celou zpáteční cestu do Vládního paláce urazili mlčky.

Bylo to neuvěřitelné, ale u večere toho dne se Sophia Cracroftová smála a vykládala si s tetou, se sirem Johnem a dokonce i s neobvykle upovídaným kapitánem Jamesem Clarkem Rossem, zato Crozier většinu té doby mlčky proseděl a díval se do stolu. Mohl jen obdivovat její... jak že tomu žabožrouti říkají - její sangfroid, zatímco jeho pozornost a duše si připadala přesně jako jeho tělo v okamžiku onoho nekonečného orgasmu v Jezírku ptakopysků - jako by jeho hmotné atomy i duchovní podstata byly rozmetány do všech koutů vesmíru.

Přitom se k němu slečna Cracroftová nechovala nijak rezervovaně a nepůsobila dojmem, že by mu něco vyčítala.

Usmívala se na něj, adresovala mu různé poznámky a snažila se ho zatáhnout do hovoru přesně stejně, jako to dělala ve Vládním paláci každý večer. Ale nebyly úsměvy, které k němu vysílala, o něco vřelejší? Něžnější? Dokonce snad zamilované? Určitě to tak bylo.

Když toho večera dojedli a Crozier jí navrhl procházku v zahradě, omluvila se, prý už slíbila, že si v hlavním salonu zahraje s kapitánem Rossem karty. Nechtěl by se k nim kapitán Crozier připojit?

Ne, omluvil se tentokrát naopak kapitán Crozier, který z hřejivého a přátelského podtónu jejího navenek hřejivého a přátelského žvatlání pochopil, že všechno si musí ve Vládním paláci uchovat zdání normalnosti nejen ten večer, ale až do doby, než se budou moci znovu sejít a pohovořit si o budoucnosti. Korvetní kapitán Crozier hlasitě oznámil, že ho trochu bolí hlava a že si půjde brzy lehnout.

Ještě před úsvitem následujícího dne byl vzhůru, oblékl si nejlepší uniformu a procházel chodbami domu; věděl jistě, že Sophia bude mít stejné nutkání a bude se s ním chtít sejít co nejdřív.

To se nesplnilo. První přišel na snídani sir John a pustil se s Crozierem do nekonečného a nesnesitelného plytkého rozhovoru; Crozier nikdy řádně nezvládl pochybné umění nezávazné společenské konverzace a vůbec už pak nebyl schopen zasvěceně diskutovat o tom, jaká by měla být odpovídající výše sazeb za půjčování trestanců na kopání kanálů.

Jako další sešla dolů lady Jane a na snídani se dostavil dokonce i Ross, než se konečně objevila Sophia. To už Crozier popíjel šestý šálek kávy, již se naučil dávat přednost před čajem za oněch zim, které před lety strávil s Parrym v severním ledu, zůstal ale sedět a sledoval, jak si dívka jako vždy objednává vajíčka, klobásu, fazolky, toasty a čaj. Sir John někam zmizel a lady Jane se také vytratila. Po chvíli se vzdálil kapitán Ross. Sophia konečně dojedla snídani.

"Nechtěla byste se projít v zahradě?" zeptal se.

"Tak brzy?" podivila se. "Venku už je hrozné vedro. Jako by se letos na podzim vůbec nechtělo ochladit."

"Ale..." začal Crozier a pokoušel se pohledem dát najevo naléhavost svého pozvání.

Sophia se usmála. "S potěšením se s vámi půjdu projít do zahrady, Francisi."

Pomalou a nekonečně dlouhou chodili po zahradě a čekali, až trestanec, který tu sloužil jako zahradník, složí náklad těžkých pytlů čerstvého hnojiva.

Když muž konečně odešel, nasměroval Crozier Sophii proti větru ke kamenné lavičce na vzdáleném zastíněném konci dlouhé formální zahrady. Pomohl jí pohodlně se usadit a počkal, dokud si nesložila slunečník. Zvedla k němu oči - byl příliš rozčilený, aby se také posadil, takže zůstal stát, tyčil se nad ní a přešlapoval z nohy na nohu - a Crozier měl dojem, že v jejím pohledu vidí očekávání.

Konečně sebral tolik duchapřítomnosti, že poklekl na jedno koleno.

"Slečno Cracroftová, jsem si vědom, že jsem pouhý korvetní kapitán ve válečném námořnictvu. Jejího veličenstva a že vy byste si zasloužila pouze pozornost velkoadmirála... vlastně ne, chci říct člena královské rodiny, někoho, kdo velkoadmirálovi velí... určitě jste si ale vědoma, vím, že jste si vědoma intenzity mých citů k vám, a kdybyste považovala za možné, že byste v sobě našla podobné city ke..."

"Bože můj, Francisi," skočila mu do řeči Sophia, "nechcete mě snad požádat o ruku, že ne?"

Na to Crozier neměl odpověď. Vkleče na jedné noze, s rukama sepratýma a vztaženýma k ní jako v modlitbě, čekal.

Poklepala ho po paži. "Korvetní kapitáne Croziere, jste báječný muž. Laskavý muž, navzdory všem těm drsným hranám, které se nejspíš nikdy neobrousí. A jste moudrý muž - zejména v tom, že chápete, že nikdy nebudu manželkou korvetního kapitána. To by neodpovídalo mému postavení. Nebylo by to... přijatelné."

Crozier se pokusil promluvit, nenapadlo ho ale jediné slovo. Ta část jeho mozku, která dosud fungovala, se snažila dokončit nekonečnou větu s nabídkou manželství, kterou dával dohromady celou noc, když ležel v posteli a nespál.

Podářilo se mu dostat se jakž takž asi do třetiny.

Sophia se tiše zasmála a zavrtěla hlavou. Přelétla očima sem a tam, aby měla jistotu, že na doslech ani na dohled nikdo není - ani žádný z trestanců. "Kvůli včerejšku si prosím nedělejte starosti, kapitáne Croziere. Užili jsme si báječný den. To... intermezzo... v jezírku bylo pro nás oba příjemné. Byl to projev... mé povahy... jakož i výsledek vzájemného pocitu blízkosti, který jsme měli v těch několika krátkých chvílích. Neznepokojujte se ale obavami, můj milý Francisi, že jste jen kvůli té krátké indiskrétnosti nucen nést nějaké břímě povinnosti vůči mně, nebo že mi něco dlužíte."

Pohlédl na ni.

Usmála se, nebyl to už ale tak vřelý úsměv, na jaký byl zvyklý. "Nedošlo přece k tomu," řekla tak tiše, až se k němu slova horkým vzduchem donesla jako sotva víc než rozhodné zašeptání, "že byste kompromitoval moji čest, kapitáne."

"Slečno Cracroftová..." začal znovu Crozier a znovu zmlkl. Kdyby jeho loď hnala bouře na návrtné pobřeží, kdyby byla čerpadla mimo provoz a v podpalubí byl už metr stále stoupající vody, lanová zamotaná a plachty rozervané na cáry, byl by věděl, jaké rozkazy vydat. Našel by ta správná slova. V tomto okamžiku ho ale nenapadlo ani jediné. Cítil v sobě jen silící bolest a úžas, které mu ubližovaly tím víc, čím víc v nich poznával něco, co už velmi dávno zná a čemu až příliš dobře rozumí.

"Kdybyste se chtěla provdat," pokračovala Sophia, znovu rozevřela slunečník a točila jím nad hlavou, "vybrala bych si našeho úžasného kapitána Rosse. Přestože mi určitě není souzeno ani stát se manželkou obyčejného kapitána, Francisi. Museli by ho povýšit do šlechtického stavu... k tomu ale určitě brzo dojde."

Crozier se ji díval do očí a pátral po nějaké známce toho, že jen žertuje. "Kapitán Ross je zasnoubený," vypravil ze sebe konečně. Znělo to jako zaskřehotání, jako kdyby strávil mnoho dnů na pustém ostrově bez vody. "Chtějí se vzít hned po Jamesově návratu do Anglie."

"Pche," odfrkla pohrdlivě Sophia, vstala a točila slunečníkem ještě rychleji. "Sama se do Anglie vrátím rychlým poštovním člunem už tohle léto, ještě než strýčka Johna odvolají. Kapitán James Clark Ross mě nevidí naposledy." Sklopila oči ke Crozierovi, který absurdně dosud jedním kolenem klečel v bílém šterku. "Kromě toho," prohlásila energicky, "i kdyby se kapitán Ross oženil s tou mladou dámou, která na něj čeká a dělá si na něj nárok - mnohokrát jsme o ní spolu mluvili a mohu vás ujistit, že je to hloupá husička -, manželstvím ještě nic nekončí. Není to smrt. Není to Hamletova, neznámá země, z níž se nikdo nevrátí. Existuje mnoho mužů, kteří se z manželství vrátili a našli si ženu, jež pro ně po celou dobu byla tou pravou. Pamatujte na má slova, Francisi."

Nato Crozier konečně vstal. Stál a oprašoval si bílý šterk z kolen kalhot své nejlepší přehlídkové uniformy.

"Už musím jít," omluvila se Sophia. "Jedeme dnes dopoledne s tetou Jane a s kapitánem Rossem do Hobart Townu, prohlédnout si nějaké nové hřebce, které právě dovezla Van Diemenova společnost jako chovné kusy. Jestli chcete, můžete jet s námi, Francisi, ale probíha se napřed převlékněte a přestaňte se takhle tvářit."

Lehce se dotkla jeho předloktí, zamířila zpět do Vládního paláce a při chůzi točila nad hlavou slunečníkem.

Crozier slyšel, jak zvon na palubě tlumeně osmkrát odbíjí. Byly čtyři hodiny ráno. Za normálních podmínek, kdyby byla loď na moři, by už za půl hodiny byli muži probuzeni a vyhnáni z hamaků, aby začali pemzou drhnout paluby a uklízeli všechno kolem. Tady ve tmě a v ledu - a také ve větru, Crozier stále slyšel, jak kvílí v lanoví, nejspíš předzvěst dalšího přicházejícího blizardu, a to je teprve desátého listopadu jejich třetí zdejší zimy - muži ale směli spát déle, povalovat se až do čtvrtého zvonění ranní hlídky. Do šesti hodin ráno. Pak se studená loď probere k životu výkřiky důstojníků a dopady nohou v botách z losí kůže na palubu, jak budou námořníci vyskakovat z hamaků dřív, než důstojníci stačí uskutečnit hrozbu, že každému, kdo ještě leží, hamak prostě odříznou.

V porovnání se službou na moři to bylo rajske lenošení. Muži nejen že dlouho spali, ale o osmém zvonění se také směli tady v mezpalubí nasnídat, ještě než se museli pustit do plnění ranních povinností.

Crozier se podíval na láhev a na sklenici. Obojí bylo prázdné. Zvedl těžkou pistoli - obzvláště těžkou s plnou dávkou prachu a kulí. Poznal to pouhým potězkáním.

Pak uložil pistoli do kapsy kapitánského kabátu, kabát si svlékl a pověsil ho na háček. Sklenici po whisky vytřel čistým hadříkem, který mu Jopson každý večer nechával v kajutě, a uložil ji do zásuvky. Pak opatrně zastříhl prázdnou láhev od whisky do proutěného košíku s víkem, který Jopson právě za tímto účelem nechával stát vedle posuvných dveří. Až se Crozier vrátí po splnění svých povinností dalšího tmavého dne, bude v košíku čekat plná láhev.

Na okamžik zauvažoval o tom, jestli se nemá důkladněji obléct a vyjít na palubu - vyměnit boty z losiny za pořádné vysoké boty, zabalit se do šály, nasadit si čepici a natáhnout si kompletní zimní oblečení, vyjít ven do noci a bouře a počkat tam na probuzení posádky, pak sejít dolů na snídani se svými důstojníky a celý další den přežít beze spánku. Strávil tak už mnohá jiná rána.

Dnešní ráno ale ne. Byl příliš unavený. A byla příliš velká zima na to, aby tady byt' jen minutu stál v pouhých čtyřech vrstvách vlny a bavlny. Crozier věděl, že čtvrtá hodina ranní je z celé noci nejhladnější a navíc že je to hodina, kdy se většina nemocných a raněných vzdá svého ducha a nechá se odnést do oné skutečně "neznámé země".

Crozier zalezl pod přikrývkou a zabořil obličej do zmrzlé žíněné matrace. Věděl, že bude trvat patnáct minut nebo ještě déle, než se prohlubeň, v níž spočívá, začne zahřívát jeho tělesným teplem. Při troše štěstí ještě předtím usne. Při troše štěstí ho čekají skoro dvě hodiny opileckého spánku, než začne další den plný tmy a mrazu. Při troše štěstí, napadlo ho, když usínal, už se vůbec neprobudí.

17

IRVING

70°05' s.š., 98°23' z.d.

13. listopadu 1847

M

Mlčenlivá se někde ztratila a na třetím poručíkovi Johnu Irvingovi bylo, aby ji našel. Kapitán mu nepříkázal, aby ji hledal... alespoň ne výslovně. Když se ale kapitáni tehdy v červnu před šesti měsíci dohodli, že ji nechají přespávat na palubě Terroru, kapitán Crozier Irvingovi nařídil, ať na Eskymačku dává pozor, a tento rozkaz od té doby neodvolal, takže si za ní Irving připadal zodpovědný. A navíc byl do ní mladý důstojník zamilovaný. Věděl, že je pošetilý - ba dokonce šílený - zamilovat se do divošky, do ženy, která ani nevyznává křesťanskou víru, do nevzdělané domorodky, která neumí říct jediné slovo anglicky, není ostatně schopná mluvit ani žádným jiným jazykem, protože má vytržený jazyk; přesto byl do ní ale Irving zamilovaný. Bylo na ní něco, co na vysokého a silného Johna Irvinga působilo tak mocně, že se mu podlamovala kolena. A teď zmizela.

Že není ve své přidělené kóji - v tom malém doupěti vybudovaném vzadu mezi bednami v přeplněné části mezpalubí těsně před marodkou -, toho si poprvé všimli ve čtvrtek, tedy před dvěma dny, muži už ale byli zvyklí na to, že Mlčenlivá dáma přichází a odchází, jak se jí zachce. Trávila mimo loď právě tolik času jako na ní, a to i v noci. Irving ve čtvrtek jedenáctého listopadu odpoledne ohlásil kapitánu Crozierovi, že se Mlčenlivá ztratila, kapitán, Irving i další členové posádky ji ale venku na ledu viděli jen dva večery předtím. Jenže poté, co byly nalezeny pozůstatky Stronga a Evanse, zmizela znovu. Kapitán mu řekl, aby si nedělal starosti, že se určitě zase objeví.

Ale neobjevila se.

Toho čtvrtečního dopoledne se přihnala bouře, která s sebou přinesla husté sněžení a prudký víchr. Pracovní čtyři, které se při světle luceren dřely na údržbě orientačních sloupů na trase mezi Terrorem a Erebem, sto dvacet centimetrů vysokých kuželovitých homolů z ledových bloků rozmístěných ve vzdálenosti každých třiceti kroků - byly nuceny se odpoledne vrátit na loď a od té doby nemohly na led vůbec vyjít. Poslední posel z Erebu, který dorazil ve čtvrtek pozdě večer a kvůli bouři musel zůstat na Terroru, potvrdil, že Mlčenlivá není ani na lodi kapitána Fitzjamese. Dnes, tedy v sobotu dopoledne, se hlídky na palubě střídaly každou hodinu a muži vracející se dolů byli přesto obaleni ledem a třásl se zimou. Každé tři hodiny bylo nutno vyslat do bouře na palubě pracovní četou se sekerami, která odsekávala led ze zbývajících ráhen a lanoví, aby se loď pod jeho vahou nepřevrátila. Padající kusy ledu navíc ohrožovaly námořníky na hlídce a poškozovaly samotnou palubu. Další muži pracně odhazovali lopatami sníh ze zledovatělé paluby na před nakloněného Terroru, aby nevytvořil tak hlubokou vrstvu, že by nemohli otevřít lodní příklopy.

Když poručík Irving tu sobotu po večeri kapitánu Crozierovi znovu ohlásil, že se Mlčenlivá stále neobjevila, kapitán na to zareagoval slovy: "Jestli je venku v tomhle počasí, Johno, už se nejspíš nevrátí. Máte ale moje svolení, abyste večer,

až bude většina mužů v hamacích, prohledal celou loď. Když nic jiného, alespoň se přesvědčíte, že tady skutečně není."

Irvingovi sice služba palubního důstojníka skončila už večer, před několika hodinami, znovu se ale nasoukal do teplého oblečení, zapálil olejovou lucernu a vyšplhal se po schůdcích zpátky na palubu.

Podmínky venku se nijak nezlepšily. Pokud se něco změnilo, pak spíš k horšímu oproti tomu, když Irving před pěti hodinami odcházel dolů na večeři. Od severozápadu dul kvílivý vítr a hnál před sebou sněhové závoje, které omezovaly viditelnost ani ne na tři metry. Všechno už znovu pokryla vrstva ledu, přestože byla na palubě pěticenná pracovní četa, která se rozháněla sekerami a hulákala někde na přidi za sněhem zasypanou plachtou, pronášející se pod tou váhou nad hlavním průlezem. Irving se pracně prodíral třiceti centimetry čerstvě navátého sněhu pod plátěnou pyramidou a vítr mu hnál plamínek lucerny zpět do obličeje. Hledal mezi muži jednoho, který ve tmě nemával sekerou. Reuben Male, velitel příďové nástavby, byl na hlídce a sloužil zároveň jako velitel pracovní čety a Irving ho našel na levoboku podle matné záře jeho lucerny.

Male vypadal jako sněhem obalená hromada vlny. Dokonce i obličej měl schovaný pod improvizovanou kápi, vyrobenou z několika omotaných vrstev tlustých vlněných šál. Brokovnice, kterou držel pod objemnou paží, byla potažená ledem. Oba muži museli křičet, aby se slyšeli.

"Viděl jste něco, pane Male?" zahulákal poručík Irving a naklonil se těsně k tlustému vlněnému turbanu, v němž vězela hlava velitele příďové ubikace.

Menší muž si nepatrně odhrnul šálu z obličeje. Nos měl bílý jako rampouch. "Myslíte chlapy, co odsekávají led, pane? Ti se mi ztratějí z dohledu, jen co vylezou nad první ráhna. Jenom je poslouchám, pane. Já tady na levoboku zaskakuju na hlídce za mladýho Kinnairda. Byl při třetí hlídce venku a odhazoval sníh, pane, a pořád ještě nerozmrznul."

"Ne, myslel jsem na ledu!" křikl Irving.

Male se zasmál. Znělo to zcela doslovně přidušeně. "Nikdo z nás už osmačtyřicet hodin na led nedohlídne, poručíku. Sám to přeče víte, pane. Byl jste tady venku taky."

Irving přikývl a omotal si vlastní šálu těsněji kolem čela a spodní části obličeje. "Mlčenlivou... Mlčenlivou dámu nikdo neviděl?"

"Cože, pane?" Pan Male se naklonil blíž a brokovnice mezi nimi trčela jako ledem lemovaný kovový a dřevěný sloupek.

"Mlčenlivá dáma?" zařval Irving.

"Ne, pane. Pokud vím, nikdo tu Eskymačku neviděl už několik dnů. Určitě je po ní, poručíku. Leží tam někde venku mrtvá a podle mého názoru nám bez ní bude líp."

Irving přikývl, poklepal Malemu na objemné rameno stejně objemným palčákem a přešel oklikou přes zád - aby se vyhnul hlavnímu stěžni, z něhož ve sněhové vánici padaly obrovské úlomky ledu a tříštily se na palubě jako dělostřelecké granáty - na pravobok, promluvit si s Johnem Batesem, který tam stál na hlídce.

Bates nic neviděl. Nezahlédl ani četu pěti mužů se sekerami, než se dala do práce.

"Prosím za prominutí, pane, ale nemám hodinky a bojím se, že při všem tom mlácení seker, fičení větru a padání ledu neuslyším zvonění, pane. Zbejvá mi ještě hodně dlouho do konce hlídky?"

"Určitě zvon uslyšíte, až na něj pan Male zazvoní," zahulákal Irving a naklonil se těsně ke zledovatělé vlněné kouli, která byla hlavou šestadvacetiletého námořníka. "A taky se na vás určitě zajde podívat, než sejde dolů. Pokračujte, Batesi."

"Ano, pane."

Vítr se pokoušel srazit Irvinga k zemi, když obcházel kolem přední stěny plachtovinového přístřešku, čekal na chvíli, až shora přestane padat led - slyšel přitom tam nahoře, mezi ráhny hlavního stěžně a hučivě vibrujícím lanovím, pokřikovat a nadávat muže -, a pak se co nejrychleji přebrodlil šedesáti centimetry nového sněhu na palubě, sehnul hlavu a vklouzl pod zmrzlou plachtu, protáhl se průlezem a sestoupil po schůdcích dolů.

Mezipalubí už samozřejmě prohledal několikrát - zejména prostor za zbývajících bednami na přidi před marodkou, kde měla Eskymačka do té doby své hnízdečko -, tentokrát ale zamířil na zád. Na lodi takhle pozdě v noci vládlo ticho, až na podupávání nohou a údery ledových úlomků na horní palubě, chrápání vyčerpaných mužů v hamacích na přidi, obvyklé řinčení nádobí a nadávky pana Diggleho, jež se nesly od sporáku, a neustávající vytí větru a skřípění ledu.

Irving si po hmatu hledal cestu temnou a úzkou chodbičkou. Až na kajutu pana Maleho nebyla žádná z ložniček tady v prostoru důstojnických ubikací prázdná. Terror měl v tomto ohledu štěstí. Zatímco Erebus ztratil vinou té věci na ledu několik důstojníků včetně sira Johna a poručíka Goreho, nikdo z vyšších a palubních důstojníků ani poddůstojníků Terroru dosud nezemřel - jen hlavní topič, mladý John Torrington, a ten zahynul z přirozených příčin před půl druhým rokem na Beecheyově ostrově.

Ve velké kajutě nikdo nebyl. Jen zřídka kdy tam bylo dostatečné teplo, aby se tam někdo zdržoval delší dobu, a dokonce i v kůži vázané knihy na policích vypadaly studeně; dřevěný flašinet, který po natočení přehrával kovové hudební kotouče, byl v těchto dnech tichý. Irving měl čas všimnout si, že lampa kapitána Croziera je za jeho přepážkou dosud rozsvícená; pak pokračoval dál prázdnou důstojnickou a poddůstojnickou jídelnou a zpět ke schůdkům.

Na dolní palubě pod schůdky byla jako vždycky velká zima a úplná tma. Sem dolů teď pro potraviny chodilo méně zásobovacích skupin, protože lékaři objevili tak obrovské množství zkažených potravinových konzerv, až bylo třeba zavést přísně omezené jídelní přiděly, a navíc v důsledku tenčících se uhelných zásob a omezení doby vytápění lodi nebylo třeba ani tak často přenášet pytle s uhlím, takže se Irving v mrazivém prostoru ocitl úplně sám. Zčernalé dřevěné trámy a ojiněné kovové konzoly všude kolem něj hlasitě sténaly, když přešel nejprve k přidi a pak si pomalu klestil cestu zpátky na zád. Hustá temnota jako by pohlcovala světlo lampy a Irving sotva viděl její matnou záři mlhou ledových krystalků, kterou vytvářel jeho vlastní dech.

V příďovém sektoru Mlčenlivá dáma nebyla - nebyla ani v tesařském skladišti, v loďmistrově skladu ani v téměř

prázdném skladišti chleba za oběma zmíněnými uzavřenými komorami. Prostřední sektor dolní paluby byl v době, kdy Terror vyplouval, od podlahy až po strop zarovnaný bednami, sudy a dalšími balenými zásobami, teď už však byla značná část palubního prostoru prázdná. Mlčenlivá dáma tam ale nikde nebyla.

Poručík Irving si klíčem, který mu půjčil kapitán Crozier, odemkl dveře skladu lihovin. Ve slábnoucím světle lucerny viděl, že ve skladu zbývá ještě řada lahví brandy a vína, věděl ale, že hladina rumu v obrovském hlavním sudu je už nebezpečně nízká. Až rum dojde - a až muži přestanou dostávat každodenní polední dávku grogu -, pak, jak poručík Irving věděl a jak věděli všichni důstojníci královského námořnictva, budou muset hrozbu vzpoury brát jako mnohem vážnější a reálnější. Kapitánův pisar' pan Helpman a velitel podpalubí pan Goddard přednedávnm ohlásili, že podle jejich odhadu zbývá rumu už jen přibližně na šest týdnů, a i to pouze v případě, že se standardní čtvrtina pinty rumu, zředěná třema čtvrtinami pinty vody, o polovinu sníží. I to by stačilo, aby muži začali reptat.

Navzdory všemu, co se mezi muži šeptem vykládalo o čarodějnických schopnostech Mlčenlivé dámy, se Irving nedomníval, že by se jí mohlo podařit proniknout do zamčeného skladu lihovin, přesto celou místnost důkladně prohledal a nakoukl i pod všechny stoly a skřínky. Ve světle lucerny se na policích nad ním chladně leskly řady šavlí, dlouhých tesáků a mušket.

Pokračoval dál k zádi, do dělostřeleckého skladu s dostatečnými zbývajícimi zásobami střelného prachu a olova, a nakoukl i do kapitánova soukromého skladu - kde bylo na policích jen několik Crozierových zbývajících lahví whisky; všechny potraviny byly v posledních několika týdnech rozděleny mezi ostatní důstojníky. Pak prohledal plachetní sklad, oděvní sklad, zářadové skřínky s kotevními řetězy a důstojnický sklad. Poručík John Irving si pomyslel, že kdyby byl na místě Eskymačky a chtěl se na palubě lodi někde schovat, vybral by si nejspíš plachetní sklad s většinou nedotčenými hromadami a rolemi náhradních plachet, plátna a dávno nepoužívaných plachetních potřeb.

Mlčenlivá tam ale nebyla. V oděvním skladu se Irving trochu vylekal, když se mu ve světle lucerny zjevila vysoká mlčenlivá postava stojící v zadní části místnosti, jejíž ramena vrhala obrovitý stín na temnou přepážku, ukázalo se ale, že je to jen několik vlněných svrchních kabátů a velšská paruka pověšená na dřevěném kolíku.

Poručík za sebou zamkl dveře skladu a slezl po schůdcích do podpalubí.

Třetí poručík John Irving sice vypadal jako plavovlasý chlapec a měl sklon k červenání, takže vypadal mladší, než ve skutečnosti byl, ale do Eskymačky se nezamíloval proto, že by byl první láskou zasažený panic. Ve skutečnosti měl Irving s něžnějším pohlavím rozsáhlejší zkušenosti než mnozí vychloubační námořníci na jeho lodi, kteří zaplavovali předřovou nástavbu historkami o svých sexuálních dobrodružstvích. Když Irving dovršil čtrnáctý rok, vzal ho jeho strýc do bristolských loděnic, představil ho čisté a příjemné přístavní prostitutce jménem Mol a zaplatil za její služby - ne za pouhé rychle roztažené nohy v nějaké zapadlé uličce, ale za kompletní večer, noc a ráno v čistém pokojíku v podkroví starého hostince s výhledem na nábreží. Mladý John Irving se tak seznámil s tělesným potěšením, které si v pozdější době mnohokrát zopakoval.

O nic menší štěstí neměl Irving ani s dámami ze slušné společnosti. Dvořil se nejmladší dceři třetí nejvýznamnější bristolské rodiny Dunwitt-Harrisonových - a ta dívka jménem Emily ho připustila, ba dokonce sama vybízela k osobním intimnostem, za jaké by většina mladých mužů s radostí zaplatila levým varletem, kdyby je směla v jeho věku prožít. Když přijel do Londýna, aby dokončil námořní dělostřeleckou školu na cvičné dělostřelecké lodi Excellent, trávil víkendy schůzkami s několika atraktivními mladými dámami z vyšších kruhů, jimž se dvořil a jejichž společnosti si užíval; patřila k nim ochotná slečna Sarah, plachá, ale nakonec překvapivě přítulná slečna Linda a doslova šokující - v soukromí - slečna Abigail Elisabeth Lindstrom Hyde-Berrieová, s níž se různolící třetí poručík brzy seznámil tak důvěrně, že se zasnoubili.

John Irving rozhodně neměl v úmyslu se oženit. Přinejmenším ne před třicítkou - otec i strýc ho poučili o tom, že to jsou léta, v nichž by měl poznat svět a pořádně se vybouřit - a s největší pravděpodobností ani před čtyřicítkou. Neviděl jediný přesvědčivý důvod, proč by se měl ženit mezi čtyřicítkou a padesátkou. Přestože tedy v životě neuvažoval o tom, že by se přihlásil k Průzkumné službě - chladné počasí mu nikdy nevyhovovalo a představa, že by u některého z pólů zamrzl v ledu, mu připadala absurdní a ofresná zároveň -, týden poté, co se jednoho dne probudil jako zasnoubený, uposlechl třetí poručík naléhání svých starších kamarádů George Hodgsona a Freda Hornbyho a šel s nimi na pohovor, na němž požádal o přeložení na Terror.

Kapitán Crozier, který byl toho překrásného jarního sobotního dopoledne zjevně mizerně naladěný a trpěl kocovinou, je častoval zachmuřenými pohledy, pokašlával, mračil se a podrobil je důkladnému výslechu. Vysmál se jejich dělostřeleckému výcviku na lodi bez stěžňů a chtěl, aby mu vysvětlili, čím vlastně chtějí přispět expedici, při níž se budou plavit na lodi vybavené jen ručními zbraněmi. Pak se jich kousavě zeptal, zda jsou připraveni "splnit svou povinnost Angličanů" (Irving si vzpomínal, jak si v tu chvíli pomyslel, že nemá sebemenší tušení, co tím může mít na mysli, budou-li řečení Angličané uvěznění v zamrzlém moři tisíce kilometrů od domova), a hned poté je ujistil, že pro ně na lodi místo najde.

Slečna Abigail Elisabeth Lindstrom Hyde-Berrieová byla samozřejmě silně vyvedena z míry a šokována zjištěním, že se jejich zasnoubení protáhne o celé měsíce či dokonce roky, poručík Irving ji ale utěšil nejprve ujištěním, že bez peněz, které si u Průzkumné služby vydělá navíc, by se v žádném případě neobešli, a následně i vysvětlením, že touží po dobrodružství a po následné cti a slávě, jichž se mu pravděpodobně dostane, až po návratu o své výpravě napíše knihu. Na rozdíl od slečny Abigail její rodina tyto priority chápala. A pak, když zůstali sami, zaplašil její slzy a zlostné výčitky objetím, polibky a zkušeným laskáním. Utěšování dostoupilo zajímavých výšin - poručík Irving si byl vědom toho, že dnes, o dva a půl roku později, je už možná otcem. Nijak ho ale nemrzelo, že slečně Abigail mává na rozloučenou, když o několik týdnů později Terror zvedl kotvy a dva parní remorkéry ho vyváděly z přístavu. Zdrčená dívka stála na molu v Greenhithe v zelenorůžových hedvábných šatech pod růžovým slunečníkem a mávala hedvábným kapesníčkem stejného růžového odstínu, zatímco levnější bavlenným kapesníkem si otírala proudem

tekoucí slzy.

Poručík Irving věděl, že sir John po proplutí Severozápadní cestou napevno počítá se zastávkami v Rusku i v Číně, a od samého začátku proto plánoval, že se nechá přeložit na některou z lodí královského námořnictva přidělenou do tamějších vod, nebo že možná od námořnictva dokonce odejde, napíše svoji dobrodružnou knihu a bude se v Šanghaji starat o zájmy strýcovy firmy obchodující hedvábným a kloboučnickým zbožím.

V podpalubí byla ještě větší tma a zima než na dolní palubě.

Irving podpalubí nenáviděl. Ještě víc než jeho ledová kajuta nebo spoře osvětlené zmrzlé mezipalubí mu připomínalo hrob. Chodil sem dolů, jen když musel, většinou aby dohlédl na uložení v rubáších zabalených mrtvol - nebo jejich částí - do zamčené kajuty mrtvých. Pokaždé ho při tom napadlo, jestli už brzy nebude někdo tady dole dohlížet na uložení jeho mrtvoly. Zvedl lucernu a zamířil vodou plnou ledové tříště a zatuchlým vzduchem na zád.

Kotelna se zdála být prázdná, pak ale poručík Irving spatřil postavu ležící na kavalci poblíž přepážky na pravoboku. Nesvítla tam žádná lucerna, jen nízké poskakující plamínky za mřížkou zavřených dvířek topeniště jednoho ze čtyř kotlů, a v matném světle se zdálo, že dlouhé tělo, natažené na kavalci, je mrtvé. Mužovy otevřené oči upřeně zíraly na nízký strop. Nezamrkal a ani neotočil hlavu, když do místnosti vešel Irving a pověsil lucernu na hák poblíž násypky uhlí.

"Co vás přivádí sem dolů, poručíku?" zeptal se James Thompson. Strojník stále ještě nepohnul hlavou a nezamrkal. Někdy minulý měsíc se přestal holit a všude na hubeném bílém obličejí mu rašily vousy. Oči měl zapadlé hluboko v temných důlcích, vlasy divoce rozcuchané a spleené sazemi a potem. Oheň udržovali tak tlumený, že i tady v kotelně bylo jen pár stupňů nad nulou, ležící Thompson měl ale na sobě jen kalhoty, tilko a šle.

"Hledám Mlčenlivou," odpověděl Irving.

Muž na kavalci dál zíral na strop nad sebou.

"Myslím Mlčenlivou dámu," upřesnil mladý poručík.

"Tu eskymáckou čarodějkou," dodal strojník.

Irving si pročistil hrdlo. Uhelný prach tady byl tak hustý, že se mu těžko dýchalo. "Neviděl jste ji, pane Thompsoně? Neslyšel jste něco neobvyklého?"

Thompson, který stále ještě nezamrkal ani neotočil hlavu, se tiše zasmál. Byl to znepokojivý zvuk - jako rachot drobných kamínek v džbánu - a skončil zakašláním. "Poslouchejte," vyzval Irvinga.

Irving otočil hlavu. Kolem se ozývaly jen obvyklé zvuky, tady dole, v temném podpalubí, byly jen hlasitější: táhlé sténání ledu tlačícího na loď, hlasitější nárek železných nádrží a konstrukčních výztuh před i za kotelnu, vzdálenější kvílení sněhové vánice vysoko nad nimi, údery padajícího ledu nesoucí se lodním trámovým dolů jako vibrace, temné drnění stěží otřásajících se ve svých hnízdech, nepravidelné škrábavé zvuky z trupu a nepřetržité syčení, pištění a drásavé chroptění z kotle a trubek všude kolem.

"Někdo nebo něco jiného tady v podpalubí dýchá," pokračoval Thompson. "Slyšíte to?"

Irving napínal uši, ale žádný dech neslyšel; jen z kotle se draly zvuky, jako když něco velkého těžce oddechuje. "Kde jsou Smith a Johnson?" zeptal se na dva topiče, kteří tu měli s Thompsonem pracovat čtyřicet hodin denně.

Ležící strojník pokrčil rameny. "Poslední dobou se hází pod kotel tak málo uhlí, že je potřebuji jen na pár hodin denně. Většinu času tady trávím sám a prolézám mezi trubkami a ventily, poručíku. Zalepuju díry, spravuju a vyměňuju. Snažím se udržet tuhle... věc... v provozu a aspoň pár hodin každý den posílat do mezipalubí horkou vodu. Za dva, maximálně za tři měsíce už to všechno bude čistě akademická otázka. Už teď nemáme uhlí na výrobu páry a brzy nebudeme mít ani na topení."

Irving už podobné zprávy slyšel v důstojnické jídelně, příliš se o ně ale nezajímal. Tři měsíce mu připadaly nekonečně vzdálené. Teď zrovna se potřeboval přesvědčit, že Mlčenlivá není na palubě, a podat hlášení kapitánovi. Pak, pokud na palubě Terroru není, se jí bude muset pokusit najít. A teprve potom bude muset přežít další tři měsíce. S nedostatkem uhlí si bude lámat hlavu později.

"Slyšel jste ty povídky, poručíku?" zeptal se strojník. Vytáhla postava na kavalci stále nemrkla a neotočila hlavu, aby se na Irvinga podívala.

"Ne, pane Thompsoně, jaké povídky?"

"Že ta... ta věc na ledu, ten přízrak, ten ďábel... se dostane do lodi, kdykoli se mu zachce, a pozdě v noci se prochází v podpalubí," prohlásil Thompson.

"Ne," odpověděl poručík Irving, "to jsem neslyšel."

"Tak to zůstaňte tady dole v podpalubí sám přes dost hlídek," vyzval ho muž na kavalci, "a uslyšíte a uvidíte úplně všechno."

"Dobrou noc, pane Thompsoně." Irving vzal prskající lucernu, vrátil se ven do chodbičky a pokračoval k přidi.

Zbývalo už jen několik málo míst, které bylo třeba v podpalubí prohledat, a Irving měl v úmyslu udělat to co nejrychleji. Kajuta mrtvých byla zamčená; poručík kapitána o zapůjčení klíče nepožádal, a když se přesvědčil, že je těžký a solidní zámek zavřený a nedotčený, šel dál. Nechtěl spatřit, co je zdrojem těch škrábavých a hryzavých zvuků, které slyšel přes silné dubové dveře.

Jedenadvacet obrovských železných vodních nádrží Eskymačce neskýtalo žádnou možnost úkrytu, Irving proto zamířil do uhelných bunkrů, jejichž hustým vzduchem, plným černého uhelného prachu, světlo lucerny sotva pronikalo.

Zbývající pytle uhlí, které kdysi zaplňovaly každou kóji a byly vyrovnané ode dna trupu až po trámy nesoucí dolní palubu, teď sotva lemovaly okraje každé černé místnosti jako nízké bariéry z pytlů s pískem. Nedokázal si představit, že by si Mlčenlivá dáma zřídila nový úkryt v jedné z těchto neosvětlených a páchnoucích morových pekelných děr - podlahy byly plné splašků a všude se hemžily krysy -, podívat se ale musel.

Když prohledal všechny uhelné bunkry i zásoby uložené ve střední části lodi, přešel poručík Irving ke zbývajícím

bednám a sudům v čelním kolizním prostoru, přímo pod ubikací mužstva a obrovským sporákem pana Diggleho o dvě paluby výš. Do tohoto skladovacího sektoru vedly užší schůdky z dolní paluby a na masivních stropních trámech tu byly zavěšené tuny stavebního dřeva, což celý prostor měnilo v labyrint, v němž se poručík musel pohybovat lehce přihrbený, bylo tu ale podstatně méně beden, sudů a hromad nejrůznějších zásob než před dvěma a půl lety. Zato víc krys. Mnohem víc.

Irving prohledával zákoutí mezi některými z větších beden a nakukoval i do nich, přesvědčoval se pohledem, že sudy stojící v napůl zmrzlé vodě jsou buď prázdné nebo zavřené a zapečetěné, a právě obcházel téměř kolmé příďové schůdky, když zahlédl záblesk něčeho bílého, zaslechl chraptivý dech a hlasitě vzdechy a postřehl jakýsi horečný pohyb těsně za kruhem tlumeného světla lucerny. Bylo to něco velkého, pohybovalo se to a nebyla to žena.

Irving neměl zbraň. Na kratičký okamžik ho napadlo, jestli by neměl odhodit lucernu a rozběhnout se tmou zpátky ke schůdkům ve střední části lodi. Samozřejmě to neudělal a myšlenku na útěk zaplašil div ne dřív, než se stačila zrodit. Postoupil o krok kupředu a hlasem silnějším a autoritativnějším, než jakého si myslel, že bude v té chvíli schopen, zvolal: "Kdo je tam? Ohlaste se!"

Pak je ve světle lucerny uviděl. Toho idiota Magnuse Mansona, největšího muže celé expedice, který se pracně soukal zpátky do kalhot a obrovskými špinavými prsty se potýkal s knoflíky. Kousek od něj stál temovačův pomocník Cornelius Hickey, sotva stopadesáticentimetrový mrňous s pichlavými očima a krysím obličejem, a natahoval si na ramena šle.

John Irving strnul s ústy pootevřenými šokem. Trvalo několik vteřin, než realita toho, co před sebou viděl, pronikla jeho mozkem a zformovala se v pochopení - sodomité. Samozřejmě už o takových případech slyšel, dokonce o nich žertoval s kolegy a jednou byl dokonce svědkem veřejného přistavního bičování, když se jeden z podporučíků na Excellentu k tomuto prohřešku přiznal, nikdy ho ale nenapadlo, že se ocitne na lodi, kde... že bude sloužit s muži, kteří...

Obrovitý Manson hrozivě postoupil o krok blíž k němu. Byl tak velký, že na všech nižších palubách musel chodit v neustálém předklonu, aby hlavou nenarážel do stropních trámů, takže si osvojil jakousi přihrbenou šouravou chůzi, již se nezbavil ani venku na otevřeném prostranství. Teď se jeho ohromné ruce leskly ve světle lucerny a vypadal jako kat, který se blíží k odsouzení.

Irvingovi brada poklesla ještě o kousek níž. Chtějí mu snad tihle... sodomité... vyhrožovat? Předepsaným trestem za sodomii na některé z lodí Jeho veličenstva bylo oběšení a veřejné přistavní bičování dvěma sty ranami devíticásou kočkou - při němž byl odsouzený doslova hnán od jedné kotvící lodi k druhé - se považovalo za velice shovívavý trest. "Jak se opovažujete?" rozkřikl se Irving, přestože ani jemu samotnému nebylo jasné, má-li na mysli Mansonův výhrůžný postoj nebo jejich nepřirozený akt.

"Pane poručíku," ozval se Hickey a slova se z něj řinula vysokým a pisklavým liverpoolským přízvukem, "moc se omlouváme, pane, ale pan Diggle nás sem dolů poslal pro mouku, pane. Jedna z těch zatracených krys vltla námořníku Mansonovi do nohavice, pane, a zrovna jsme se ji snažili vytřepat ven. Jsou to hnusný bastardi, tyhle krysy."

Irving věděl, že pan Diggle ještě nezačal s pozdně nočním pečením sušenek a že v kuchyňském skladu nahoře v mezipalubí je mouky víc než dost. Hickey se ani zvlášť nesnažil, aby jeho lež zněla přesvědčivě. Mužikovy pichlavě zkoumavé oči Irvingovi připomínaly krysy, hemžící se v temnotě kolem nich.

"Moc bysme ocenili, kdybyste o tom nikomu neřikal, pane," pokračoval temovačův pomocník. "Tady Magnuse by pěkně štválo, kdyby si z něj chlapi utahovali, že se bojí malý krysy, co mu vyběhne po noze."

Hickeyho slova byla výrazem vzdoru a výzvy zároveň. Téměř připomínala rozkaz. Z mužika přímo vyzařovaly vlny drzé sebejistoty, zatímco Manson stál s prázdným pohledem, tupý jako soumar, s obrovskými rukama stále nataženými, a pasivně čekal na další rozkaz svého mnohem menšího milence.

Mlčení mezi stojícími muži se prodlužovalo. Led kolem trupu lodi sténal. Trámy praštěly. V jejich těsné blízkosti pobíhaly krysy.

"Vypadněte odtud," ozval se konečně Irving. "Okamžitě!"

"Ano, pane. Děkuje, pane," vydechl Hickey. Odkryl malou lucernu, která stála na podlaze kousek od něj. "Jdeme, Magnusi."

Oba muži se vyškřábali po úzkých příďových schůdcích do tmy dolní paluby.

Poručík Irving zůstal několik dlouhých minut nehybně stát a poslouchal, ale nevnímal úpění a reptání lodi. Vytí blizardu znělo jako vzdálený žalozpěv.

Kdyby incident nahlásil kapitánu Crozierovi, konal by se soud. Manson, který v této expedici plnil úlohu vesnického idiota, byl mezi posádkou vcelku oblíbený, i když si ho mnozí námořníci dobírali pro jeho strach z duchů a strašidel. V práci zastal dřinu kterýchkoli tří svých kolegů. Hickey se sice netěšil velké oblibě mezi poddůstojníky a důstojníky, obyčejní námořníci ho ale respektovali pro jeho schopnost sehnat kamarádům zvláštní dávky tabáku, přiděl rumu navíc nebo nějakou potřebnou součást oblečení.

Crozier by ani jednoho z těch dvou neoběsil, pomyslel si John Irving, v posledních týdnech měl ale kapitán obzvlášť mizernou náladu a mohl by přijít s nějakým hodně dramatickým trestem. Všichni na lodi věděli, že před pouhými několika týdny vyhrožoval, že Mansona zamkne do kajuty mrtvých ke krysami ohlodené mrtvole jeho kamaráda Walkera, vzpěle-li se velký idiot ještě jednou rozkazu, aby v podpalubí nosil pytle s uhlím. Nikoho by nepřekvapilo, kdyby teď svoji hrozbu splnil.

Na druhou stranu, napadlo poručíka, co doopravdy právě viděl? Co by mohl s rukou položenou na svatou bibli dosvědčit, kdyby se skutečně konalo soudní přeličení? Žádný nepřirozený akt na vlastní oči neviděl. Nepřistihl ty dva sodomity při samotné kopulaci ani... v žádné jiné nepřirozené poloze. Slyšel jen oddechování, vzdechy, zřejmě cosi jako šeptané varování, když se přiblížilo světlo jeho lucerny, a pak ty dva, jak si spěšně natahovali kalhoty a

zastřkovali do nich košile.

Za normálních okolností by to stačilo k tomu, aby jeden nebo oba dostali trest oběšení. Co ale tady, když uvízli v ledu a čekají je další měsíce nebo roky, než budou mít šanci na záchranu?

Poprvé po mnoha letech měl John Irving chuť posadit se a dát se do pláče. Jeho život se právě tak zkomplikoval, že si podobnou situaci dosud vůbec neuměl představit. Pokud ty dva sodomity nahlásí, nikdo z celé posádky - důstojníci, přátelé ani podřízení - už se na něj nikdy nebude dívat stejně jako dřív.

Pokud ovšem ty dva nenahlásí, vystaví se nekončícím projevům Hickeyho drzosti. Zbabělost, kterou projeví, když jeho zločin neoznámí, bude znamenat, že se v příštích týdnech a měsících stane snadným terčem jistého druhu vydírání.

Navíc už poručík nikdy nebude klidně spát ani se cítit bezpečně venku ve tmě na hlídce nebo ve své malé kajutě - pokud se vůbec někdo může cítit bezpečně v situaci, kdy je ta bílá obludnost jednoho po druhém zabíjí - a neustále bude stejně jako před chvílí čekat, kdy se Mansonovy bílé ruce sevrou kolem jeho hrdla.

"No to mě pojeb," postěžoval si Irving nahlas do praskotu a chladu podpalubí. Když si uvědomil, co vlastně řekl, hlasitě se rozesmál - smích zazněl podivněji, slaběji a přitom zlověstněji než slova.

Protože už prohlédl všechno kromě několika velkých sudů a příďové skříňky s kotevními řetězy, chystal se další pátrání vzdát, nechtěl ale vystoupit do mezpalubí dřív, než se Hickey s Mansonem ztratí z dohledu.

Prošel kolem několika plovoucích prázdných beden - voda mu tady, daleko na svažující se přídi, dosahovala až nad kotníky a jeho promáčené vysoké boty prorážely tenkou ledovou krustu. Ještě pár minut a nepochybně bude mít na prstech nohou omrzliny.

Skříňka s kotevními řetězy byla v nejpřednější části čelního kolizního prostoru, přesně v místech, kde se oba boky trupu na přídi sbíhaly. Nebyla to místnost v pravém smyslu toho slova - dvoje dveře byly pouhých devadesát centimetrů vysoké a prostor za nimi měl jen něco málo přes metr na výšku -, spíš jen přístěnek k uskladnění těžkých kabelových lan, používaných ke spouštění příďových kotev. Skříňka vždycky příšerně páchla bahnem řek a říčních ústí, a to i celé měsíce a roky poté, co z ní byla těžká lodní kotva spuštěná. Nikdy se toho pachu zcela nezbavila a masivní kabelová lana, stočená a navzájem se překrývající, neponechávala v nízkém, temném a smrdutém přístěнку skoro či vůbec žádný volný prostor.

Poručík Irving rozevřel jen neochotně povolující dveře skříňky a přidržel u zejícího otvoru lucernu. Skřípění ledu bylo tady, kde byla příď i s členem zabořená až do neustále se pohybujícího ledového pole, obzvlášť hlasité.

Mlčenlivá dáma prudce zvedla hlavu a v jejích černých očích se odrazilo světlo jako v očích kočky.

Byla nahá až na hnědobílé kožešiny, které pod sebou měla rozprostřené jako koberec, a další těžkou kožešinu - možná svoji parku - měla přehozenou přes ramena a holé tělo.

Podlaha kotevní skříňky byla o víc než třicet centimetrů zvýšená nad zaplaveným podpalubím venku. Eskymačka stočila a odsunula masivní kabelová lana stranou, až uvolněný prostor vytvořil nízkou, kožešinami vyloženou jeskyňku pod visící spleť tlustých konopných lan. Malá prázdná potravinová konzerva naplněná olejem nebo velrybím tukem poskytovala světlo a teplo otevřeného plamene. Eskymačka se právě krmila velkým kusem rudého syrového krvavého masa. Odkrajovala z něj rychlými řezy malého, ale zjevně velice ostrého nože drobné plátky, které si strkala přímo do úst. Nůž měl střenku z kosti nebo z parohu, zdobenou nějakým vzorem. Mlčenlivá dáma spočívala na kolenou, nakláněla se nad plamenem a masem a malá nádra jí visela k zemi v pozici, která sečtělému poručíku Irvingovi připomínala obrázky sochy vlčice kojící malého Romula a Rema.

"Velice se omlouvám, madam," vyhrkl Irving. Přiložil ruku k čepici a zavřel dvířka.

Vrávoravě o několik kroků ustoupil ledovou vodou, rozehnal při tom okolní krysy a podruhé za pět minut se snažil sebrat myšlenky a vzpamatovat se z šoku.

Musí o skryši Mlčenlivě informovat kapitána. Ne-li kvůli ničemu jinému, pak už jen kvůli nebezpečí požáru, jímž její otevřený plamen hrozí.

Kde ale sebrala ten nůž? Vypadá spíš, jako že ho vyrobili Eskymáci, ne jako zbraň či nástroj z lodi. Tehdy v červnu před šesti měsíci ji určitě prohledali. Že by ho celou tu dobu měla někde schovaný?

Co dalšího ještě mohla schovávat?

A to čerstvé maso.

Na palubě žádné čerstvé maso není, tím si byl Irving jistý. Že by snad byla někde venku na lovu? V mrazu, sněhové bouři a tmě? A co by lovila?

Jediné, co tam venku na ledu nebo pod ledem žilo, byli bílí medvědi a ta věc, která pronásledovala posádku Erebu a Terroru.

Johna Irvinga napadla děsivá myšlenka. Na okamžik byl v pokušení vrátit se a znovu překontrolovat zámek kajuty mrtvých.

Pak ho napadlo něco ještě děsivějšího.

Byla nalezena pouze polovina těl Williama Stronga a Thomase Evanse.

Poručík John Irving klopytal k zádi, nohy mu klouzaly na ledu a v ledové tříšti, když potácivě a za pomoci obou rukou hledal cestu k centrálním schodům a horečně vystupoval vzhůru k osvětlenému mezpalubí.

18

GOODSIR

70°06' s.š., 96°23' z.d.

20. listopadu 1847

Ze soukromého deníku doktora Harryho D. S. Goodsira:

Sobota, 20. listopadu 1847

Nemáme dost potravin, abychom tady na ledu přežili další zimu a léto. Měli bychom jich mít dost. Sir John nechal obě lodě zásobit na tři roky při neobyčejně bohatých dávkách pro všechny muže, na pět let při snížených, ale stále dostatečných dávkách pro muže každodenně vykonávající těžkou práci a na sedm let při zavedení přísně omezených, avšak postačujících přidělů pro všechny. Podle výpočtů sira Johna - a kapitánů jeho lodí, Croziera a Fitzjamese - měly být Erebus a Terror hojně zásobeny až do roku 1852.

Namísto toho nám poslední jedlé a stravitelné zásoby dojdou někdy během příštího jara. A jestliže v důsledku toho všichni zahyneme, bude se důvod naší smrti rovnat vraždě.

Doktor McDonald na Terroru už delší dobu k zásobám konzervovaných potravin přistupoval s podezřením a po smrti sira Johna se mi se svými obavami svěřil. Problémy se zkaženou a jedovatou konzervovanou stravou, které se letos v létě projevíly při naší první výpravě na Zemi krále Williama, jeho podezření potvrdily. V říjnu jsme my všichni čtyři lékaři požádali kapitána Croziera a korvetního kapitána Fitzjamese, aby nám dovolili provést kompletní inventuru. Pak jsme ve čtyřech - za pomoci členů posádky, kteří nám byli přiděleni, aby pomohli při přesunování stovek a stovek beden, sudů a těžkých konzerv v mezpalubí, na spodní palubě a v podpalubí obou lodí i při otevírání a testování vybraných vzorků - provedli celou inventuru dvakrát, abychom vyloučili jakýkoli omyl.

Více než polovina konzervovaných potravin na palubě obou lodí je nepoužitelná.

Před třemi týdny jsme tuto skutečnost oznámili oběma kapitánům ve velké a promrzlé bývalé kajutě sira Johna. Fitzjamese, ač je nominálně dosud jen korvetním kapitánem, tituluje Crozier jakožto nový vrchní velitel expedice "kapitáne" a všichni ostatní se řídí jeho příkladem. Oné tajné schůzky jsme se zúčastnili my čtyři lékaři, Fitzjames a Crozier.

Kapitána Croziera - nesmím zapomínat, že je to koneckonců Ir - popadl takový záchvat zuřivosti, jaký jsem v životě neviděl. Vyžadoval plné vysvětlení, jako bychom my lékaři nesli zodpovědnost za stav zásob a potravin na Franklinově expedici. Fitzjames naproti tomu měl od samého počátku jisté pochybnosti ohledně konzerv i dodavatelské firmy, která je zpracovávala - byl zřejmě jediným členem expedice či Admirality, který své výhrady vyslovil nahlas -, Crozierovi se přesto nechtělo věřit, že by se někdo mohl na lodích královského námořnictva dopustit tak zločinného podvodu.

John Peddie, Crozierův vrchní lodní lékař na Terroru, má za sebou z nás čtyř lékařských důstojníků největší zkušenosti se službou na moři, většinu času však strávil - spolu s Crozierovým loďmistrem Johnem Lanem - na palubě lodi Jejího veličenstva Mary, a to ve Středozemním moři, kde konzervované potraviny tvořily jen velice malou část lodních zásob. Podobně i můj nominální nadřízený na Erebu, hlavní lodní lékař Stephen Stanley, měl s tak obrovským množstvím konzervovaného proviantu na lodi pramalé zkušenosti. Doktor Stanley, který si zakládá na sestavování různorodého jídelníčku, což je podle jeho názoru nezbytná podmínka prevence kurdějí, nebyl šokem schopen slova, když vzorky odebrané při inventuře prokázaly, že téměř polovina našich zbývajících potravinových konzerv, obsahujících zeleninu, maso a polévky, je pravděpodobně kontaminovaná nebo jinak zkažená.

Pouze doktor McDonald, který při zajišťování zásob spolupracoval s panem Helpmanem - hlavním písařem kapitána Croziera -, měl vlastní teorii.

Jak jsem v tomto deníku zapsal před několika měsíci, kromě 10 000 beden zavařeného masa na Erebu patří mezi naše konzervové dávky vařené a pečené skopové a jehněčí, velký výběr zeleniny včetně brambor, mrkve a pastinaku, různé druhy polévek a 4 300 kilogramů čokolády.

Alex McDonald jako styčný lékařský důstojník naší expedice jednal s náčelníkem proviantního skladu v Deptfordu a s jistým panem Stephanem Goldnerem, dodavatelem potravin pro naši expedici. McDonald kapitánu Crozierovi tehdy v říjnu připomněl, že nabídky na zásobení expedice sira Johna konzervovanými lodními potravinami předložili čtyři dodavatelé - firmy Hogarth, Gamble, Cooper & Aves a firma již zmíněného pana Goldnera. Doktor McDonald kapitánovi rovněž připomněl - a nás všechny ostatní tímto sdělením ohromil - že Goldnerova nabídka byla cenově v porovnání s ostatními třemi (mnohem známějšími) potravinářskými firmami poloviční. Ostatní dodavatelé navíc nabízeli dodací lhůtu jednoho měsíce nebo tři týdnů, zatímco Goldner slíbil okamžitou dodávku (se zabalením do beden a dopravou zdarma). Takováto okamžitá dodávka byla pochopitelně nemožná, a kdyby měly mít potraviny avizovanou kvalitu a být uvařeny a zpracovány příslibeným způsobem, Goldner by na své nabídce prodělal obrovské peníze, to si však zjevně nikdo s výjimkou kapitána Fitzjamese neuvedomil.

Admiralita i tři komisaři Průzkumné služby - tedy všichni, kdo o výběru rozhodovali, až na zkušeného inspektora proviantního skladu v Deptfordu - okamžitě doporučili přijmout Goldnerovu nabídku v plné výši nabídkové ceny, která činila něco přes 3 800 liber. (Závratná suma pro každého, zejména však pro cizince, jímž Goldner podle McDonaldova sdělení byl. Jediná jeho konzervárna, prozradil nám Alex, se nacházela v molavském Golatzu.) Goldnerovi byla udělena jedna z největších zakázek v historii Admirality - 9 500 masových a zeleninových konzerv o váze od půl kilogramu do čtyř kilogramů a 20 000 plechovek polévky.

McDonald na schůzku přinesl jeden z Goldnerových reklamních letáčků - Fitzjames ho okamžitě poznal -, a když jsem se na něj podíval, okamžitě se mi začaly sbíhat sliny: sedm druhů skopového, telecí na čtrnáct způsobů, třináct různých hovězích jídel a čtyři druhy jehněčího. Dále byl na seznamu dušený zajíc, bělokur, králík (v cibulové omáčce nebo na kari), bažant a půltucet dalších zvěřinových jídel. Pokud měla Průzkumná služba zájem o mořskou stravu, nabízel Goldner konzervované humry ve skořápce, tresky, západoindické želvy, steaky z lososa a yarmouthské uzenáče. Pro slavnostní příležitosti - za pouhých patnáct pencí - nabízel Goldnerův letáček bažanta s lanýži, telecí jazyk v pikantní omáčce a hovězí ala Flamande.

Ve skutečnosti, prohlásil doktor McDonald, jsme zvyklí na nasolenou koninu v dřevěném postroji.

Byl jsem už na moři dostatečně dlouho, abych jeho slovům porozuměl - hovězí bylo tak často nahrazené koňským

masem, že námořníci sudům říkali dřevěné postroje. Nasolené maso přesto jedli vcelku s chutí.

Goldner nás ale podvedl ještě mnohem hůř, pokračoval McDonald před vzteky zrudlým kapitánem Crozierem a zlostně přikyvujícím korvetním kapitánem Fitzjamesem. Podstrčil nám laciná jídla s etiketami pochoutek, které leták nabízel za mnohem vyšší cenu - například obyčejné "dušené hovězí" s etiketou, na níž stálo "dušená hovězí kýta". První jídlo se prodávalo za devět pencí, za zaměněnou etiketu si ale Goldner účtoval čtrnáct pencí.

Bože můj, člověče, vybuchl kapitán Crozier, to přece Admiralté dělá každý dodavatel. Okrádání námořnictva je praxe stará jako Adamova předkožka. To ale nevysvětluje, proč jsme najednou skoro bez jídla.

Ne, kapitáne, pokračoval McDonald. Za to může tepelné zpracování a zaletování.

Cože? zavrčel Ir, který se očividně snažil držet svůj vztek na uzdě. Obličej měl pod pomačkanou čepicí střídavě rudý a bledý.

Tepelné zpracování a zaletování, opakoval Alex. Pokud jde o tepelné zpracování, vychloubal se pan Goldner vlastním patentovaným procesem, při němž do obrovských kádí vařící vody přidává velkou dávku jisté chemikálie - chloridu vápenatého - za účelem zvýšení teploty zpracování... hlavním cílem tohoto postupu je urychlení výroby.

A co je na tom špatného? chtěl vědět Crozier. Konzervy i tak přišly pozdě. Bylo potřeba rozdělat Goldnerovi pod zadkem oheň, aby sebou hodil. Ten jeho patentovaný proces dodávku uspil.

Jistě, kapitáne, přitakal doktor McDonald, jenže ten oheň pod Goldnerovým zadkem byl žhavější než ten, nad nímž se spěšně vařilo maso, zelenina a další potraviny před uložením do konzerv. Mnozí z nás, kteří se zabýváme medicínou, se domníváme, že řádné tepelné zpracování zbaví potraviny různých škodlivin, které mohou být příčinou nemocí - já sám jsem ale Goldnerův proces tepelného zpracování viděl na vlastní oči a mohu říct, že prostě maso, zeleninu a polévky nevařil dostatečně dlouho.

Tak proč jste to sakra neohlásil komisařům Průzkumné služby? vyštěkl Crozier.

Ohlásil to, ozval se unaveně kapitán Fitzjames. A já také. Jenže jediný, kdo byl ochoten nás poslouchat, byl inspektor proviantní služby deptfordského skladu - a ten se konečného rozhodnutí komise neúčastnil.

Chcete tedy říct, že se víc než polovina našich potravin za poslední tři roky zkazila v důsledku špatných metod vaření? Crozierův obličej byl i nadále rudobíle skvrnitý.

Ano, přitakal Alex McDonald, myslíme si ale, že stejně velkou vinu má i zaletování.

Zaletování konzerv? upřesňoval si Fitzjames. Jeho pochybnosti ohledně Goldnera evidentně nepostihovaly i tento technický aspekt.

Ano, kapitáne, přikývl pomocný ranhojič Terroru. Uchovávání potravin v plechových konzervách je nedávným vynálezem - jedním z úžasných objevů naší moderní doby -, v posledních několika letech jsme ale nashromáždili dostatek znalostí této metody, abychom věděli, že správné zaletování příruby podél švů válcovitého trupu konzervy je důležité, nemají-li potraviny uvnitř podlehnout zkáze.

A Goldnerovi lidé ty konzervy pořádně nezaletovali? zeptal se Crozier. Jeho hlas přešel v hluboké výhrůžné vrčení.

Asi u šedesáti procent konzerv, které jsme kontrolovali, ne, potvrdil McDonald. Při nedbalém letování vznikají mezery - švy jsou nekompletní. A tyto nekompletní švy zjevně urychlily proces rozkladu našeho konzervovaného hovězího, telecího, zeleniny, polévek a dalších potravin.

Jak? chtěl vědět kapitán Crozier. Vrtěl širokou hlavou, jako by se probíral z omráčení po ráně. Kromě krátké doby po vyplutí z Anglie jsou přece obě lodě neustále v polárních vodách. Domníval jsem se, že je tady na severu dost velká zima, aby se všechno jídlo uchovalo až do soudného dne.

Podle všeho není, odpověděl McDonald. Mnohé z Goldnerových zbývajících devětatdvaceti tisíc potravinových konzerv popraskaly. Další už se nadouvají tlakem plynů vytvářených vnitřní hnilobou. Možná do konzerv už v Anglii pronikly nějaké jedovaté výpary. Možná je v nich nějaký medicíně a vědě dosud neznámý mikroskopický živočich, který se do nich dostal při převozu nebo dokonce v Goldnerově potravinářské továrně.

Crozier se ještě víc zamračil. Mikroskopický živočich? Takové fantastické dohady nechme stranou, pane McDonalde. Pomocný ranhojič jen pokrčil rameny. Možná to zní fantasticky, kapitáne. Vy jste ale nestrávil stovky hodin zíráním do okuláru mikroskopu jako já. Víme zatím hodně málo o tom, co jsou tihle mikroskopičtí tvorové zač, ujišťují vás ale, že kdybyste viděl, jaká spousta jich je v jediné kapce pitné vody, velmi rychle byste vystřízlivěl.

Barva Crozierova obličejů už se trochu vrátila k normálu, teď se ale znovu začervenala při formulaci, která mohla vyznít jako narážka na jeho častý ne zcela střízlivý stav. Tak dobrá. Část potravin je zničena, prohlásil rázně. Co můžeme udělat, abychom zajistili, že konzumace těch ostatních bude pro muže bezpečná?

Odkáslal jsem si. Jak víte, kapitáne, součástí letního jídelníčku mužů byla denní dávka šesti set gramů soleného masa se zeleninou, tu ovšem tvořilo pouze půl litru zeleného hrášku a tři sta padesát gramů ječmene týdně. K tomu ale denně dostávali chléb a sušenky. Když jsme přešli na zimní režim, přiděl mouky na pečení chleba se o pětadvacet procent snížil, abychom ušetřili uhlí. Kdybychom mohli začít s delším přepravováním zbývajících konzervovaných potravinových dávek a obnovili pečení chleba v dřívějším množství, pomohlo by to nejen zabránit tomu, aby zkažené maso z konzerv ohrožovalo naše zdraví, ale také při prevenci kurdějí.

Nemožné, štkl Crozier. Už tak nám sotva zbývá dost uhlí, abychom mohli lodě do dubna vytápět. Jestli o tom pochybujete, zeptejte se strojníka Gregoryho nebo strojníka Thompsona tady na Terroru.

Nepochybují o vašich slovech, kapitáne, ujistil jsem ho smutně. Už jsem s oběma strojníky mluvil. Jenže neobnovíme-li delší vaření zbývajících konzervovaných potravin, hrozí nám velké riziko otravy. Nemůžeme v tom případě udělat nic jiného než evidentně zkažené konzervy vyhodit a vyhýbat se obrovskému množství těch, které jsou špatně zaletované. Tím se ovšem naše zbývajcí zásoby velice dramaticky ztenčí.

A co lihové vařiče? zeptal se Fitzjames s trochou naděje v hlase. Mohli bychom k ohřívání konzervovaných polévek a dalšího pochybného proviantu použít vařiče určené k táboření.

Tentokrát zavrtěl hlavou McDonald. Zkoušeli jsme to, kapitáne. Experimentovali jsme s doktorem Goodsirem a pokusili jsme se několik konzerv takzvaného dušeného hovězího ohřát na našich patentních lihových vařících. Půllitrové láhve lihu nevydrží dostatečně dlouho, aby se jídlo důkladně prohřálo, a dosahují jen nízké teploty. Navíc výpravy, které vysíláme se saněmi - a možná my všichni, budeme-li nuceni opustit loď -, budeme na lihových vařících závislí při rozpouštění sněhu a ledu na pitnou vodu, jakmile se ocitneme na ledovém poli. Měli bychom lihovým palivem šetřit. Byl jsem s poručíkem Gorem na naší první výpravě se saněmi na Zemi krále Williama a užívali jsme lihové vařiče každý den, dodal jsem tiše. Muži užívali jen tolik lihu a plamenů, aby polévka z konzervy trochu probublala, a pak se do ní ihned vyhladověle pustili. Jídlo bývalo sotva vlažné.

Následovala dlouhá chvíle ticha.

Podle vašeho sdělení je víc než polovina konzervovaných potravin, s nimiž jsme počítali jako se zásobou jídla na další rok či v případě nutnosti dva, zkažená, ozval se konečně Crozier. Nemáme uhlí, abychom ty potraviny na Erebu nebo na Terroru převažili na velkých Frazerových patentních sporácích ani na menších železných sporácích z velrybářských člunů, a tvrdíte, že ani k použití lihových vařičů nemáme dostatek paliva. Co tedy můžeme udělat?

My všichni ostatní - čtyři lékaři a kapitán Fitzjames - jsme mlčeli. Jedinou možnou odpovědí bylo opustit loď a vyhledat pohostinnější klima, pokud možno na břehu někde dál na jihu, kde bychom mohli získat čerstvé maso lovem. Jako by nám všem četl myšlenky, Crozier se usmál - pomyslel jsem si v tu chvíli, že je to šílený, výlučně irský úsměv - a znovu promluvil. Problém je v tom, pánové, že na palubě ani jedné z lodí, dokonce ani mezi našimi vynikajícími příslušníky námořní péchy, není jediný muž, který by se vyznal v chytání či zabíjení tuleňů a mrožů - kdyby nás totiž ta zvířata ještě vůbec někdy počila svou přítomností - a který by měl zkušenosti s lovem velké zvěře, jako jsou karibuové, které jsme také neviděli. Nikdo z nás na to nic neřekl.

Děkuji vám za píli a snahu při provádění inventury i za vynikající hlášení, pane Peddie, pane Goodsire, pane McDonald a pane Stanley. Budeme pokračovat ve vyčleňování konzerv, které považujete za důkladně zaletované a bezpečné, od těch, které jsou nedostatečně zaletované, nafouklé, deformované či jinak viditelně zkažené. Až do Vánoc zůstaneme u současných dvoutřetinových dávek, po Vánocích pak vyhlásím drakonitější přidělová opatření.

Doktor Stanley i já jsme se navlékli do mnoha vrstev zimního oblečení, vyšli jsme na palubu a sledovali jsme, jak doktor Peddie, doktor McDonald, kapitán Crozier a čestná stráž čtyř námořníků vyzbrojených brokovnicemi vyrážejí potmě na dlouhou zpáteční cestu k Terroru. Když jejich lucerny a pochodně zmizely ve sněhové vánici a vytí větru v lanoví se mísilo s neustálým praskáním a sténáním ledu tlačícího na trup Erebu, Stanley se ke mně naklonil a křikl mi do šálou obaleného ucha: Bylo by pro ně požehnáním, kdyby minuli orientační sloupky a cestou zpátky se ztratili. Nebo kdyby je dnes v noci dostala ta věc na ledu.

Neschopen slova jsem se otočil a v hrůze jsem se na hlavního lékaře zadíval.

Smrt hladem je strašlivá věc, Goodsire, pokračoval Stanley. Věřte mi. Viděl jsem ji v Londýně a viděl jsem ji i po ztroskotání lodi. Smrt na kurděje je ještě horší. Bylo by lepší, kdyby si nás dnes v noci ta věc vzala všechny.

A s těmito slovy jsme se vrátili dolů do mihotavými plamínky osvětlené temnoty mezipalubí a do chladna téměř se rovnajícího dantovskému devátému kruhu venkovní arktické noci.

19

CROZIER

70°05' s.š., 98°23' z.d.

5. prosince 1847

V

době psí hlídky v úterý třetího listopadového týdne pronikla ta věc z ledu na palubu Erebu a odnesla všeobecně oblíbeného loďmistra, pana Thomase Terryho. Uchvátila ho ze stanoviště na hlídce poblíž zádi a nechala na zábradlí pouze jeho hlavu. Na místě, kde Terry stál a držel záďovou hlídku, se nenašly žádné stopy krve a krev nebyla ani na zledovatělé palubě a na lodním trupu. To vedlo ostatní námořníky k závěru, že ta věc Terryho popadla, odnesla ho několik set metrů do tmy, kde se kupy nahromaděného ledu tyčily jako ledové stromy v hustém bílém lese, tam ho zavraždila a roztrhala na kusy - možná i sežrala, přestože muži poslední dobou stále víc pochybovali o tom, že ta bílá nestvůra, která zabíjí jejich kolegy a důstojníky, tak doopravdy činí z hladu - a pak hlavu pana Terryho vrátila dřív, než si hlídky na pravoboku či levoboku uvědomily, že loďmistr zmizel.

Muži, kteří po skončení psí hlídky loďmistrovu hlavu objevili, strávili následující týden tím, že ostatním znovu a znovu líčili, jak nebohý pan Terry vypadal - ústa měl otevřená dokořán, jako by ztuhla uprostřed výkřiku, rty stažené, zuby vyceněné a oči vypoulené. V obličejí ani jinde na hlavě neměl jedinou stopu zubů nebo drápů, jediným zraněním byl přelomený a zubatě odtržený krk, z něhož jako šedý krysí ocas vyčnívala tenká trubice jícnu a bílý pahýl přetržené míchy.

Víc než stovka dosud žijících námořníků v sobě náhle objevila náboženské zanícení. Většina posádky z Erebu si celé dva roky stěžovala na nekonečné bohoslužby pořádané sirem Johnem Franklinem, teď ale najednou i muži, kteří by nepoznali bibli, i kdyby se vedle ní probudili po třídenním opileckém flámu, pocítili hlubokou potřebu nějaké duchovní útěchy. Jak se zprávy o sražené hlavě Thomase Terryho šířily - kapitán Fitzjames uložil v plachtovině zabalené ostatky do vlastní kajuty mrtvých, která i na Erebu byla dole v podpalubí -, začali muži požadovat společnou nedělní bohoslužbu pro obě posádky. Za Crozierem s tímto požadavkem v pátek pozdě večer přišel námořník s krysím obličejem, Cornelius Hickey. Hickey byl členem pracovní čety, která ve světle pochodní opravovala orientační ledové sloupky na trase mezi oběma loděmi, a mluvil s muži z Erebu.

"Je to jednomyslný požadavek, pane," prohlásil temovačův pomocník stojící ve dveřích maličké kajuty kapitána

Croziera. "Všichni chlapi by chtěli společnou bohoslužbu. Z vobou lodí, kapitáne."

"Chcete říct, že mluvíte za všechny muže z obou lodí?" zeptal se Crozier.

"Ano, pane, přesně tak," přitakal Hickey a věnoval mu kdysi přesvědčivý úsměv, při němž nyní předvedl jen čtyři ze svých šesti zbývajících zubů. Sebevědomí malému temovačovu pomocníkovi rozhodně nechybělo.

"O tom pochybuji," zabručel Crozier. "Promluví si ale s kapitánem Fitzjamesem a dám vám vědět, jak to s bohoslužbami bude. Ať rozhodneme jakkoli, můžete se považovat za vybraného posla, který o tom bude informovat všechny muže." Crozier měl právě rozpitou láhev, když mu Hickey zaklepal na dveře. A navíc se mu tenhle vlezlý mužík nikdy nezamlouval. Na každé lodi se najdou takzvaní námořní právníci - stejně jako krysy jsou neodmyslitelnou součástí života u válečného námořnictva - a Hickey navzdory nespisovné mluvě a absolutně nulovému formálnímu vzdělání Crozierovi připadal jako přesně ten typ námořního právníka, který na problematické plavbě brzy začne podněcovat skutečnou vzpouru.

"Jeden z důvodů, proč bysme všichni chtěli bohoslužbu, jakou vždycky pořádal sir John - bůh žehnej a nechej spočinout jeho duši, kapitáne -, je to, že všichni..."

"To je všechno, pane Hickey."

###

Crozier ten týden hodně pil. Melancholie, která se nad ním obvykle vznášela jako mlžný opar, na něm teď ležela jako dusivá příkrývka. Terryho znal a považoval ho za víc než schopného loďmistra. Jeho smrt byla nepochybně neobyčejně strašná, jenže polární kraje - a to na obou pólech - nabízejí nepřeborné množství obzvlášť strašných způsobů smrti. A totéž nabízí i služba v královském námořnictvu, ať v míru či za války. Crozier byl za své dlouhé kariéry svědkem nejedné takové strašné smrti, a přestože smrt pana Terryho patřila k těm nejpodivnějším, s nimiž se osobně setkal, a přestože epidemie silných smrtí, která je poslední dobou sužovala, byla děsivější než epidemie jakékoli skutečné choroby, kterou kdy na lodích zažil, prohloubení Crozierovy melancholie bylo spíše výsledkem reakce zbývajících členů expedice.

James Fitzjames, hrdina od Eufratu, jako by ztrácel elán a odvalu. Hrdinu z něj udělal tisk ještě předtím, než jeho první loď vyplula z Liverpoolu, když mladý Fitzjames skočil z paluby do moře a zachránil tonoucího celníka, přestože pohlednému mladému důstojníkovi, jak napsaly Times, "záchranu komplikoval těžký plášť, klobouk a velice cenné hodinky". Liverpoolští obchodníci, kteří - jak Crozier dobře věděl - znali cenu již koupeného a zaplaceného celníka, mladého Fitzjamese odměnili rytou stříbrnou plakétou. Admiralita vzala nejprve na vědomí zmíněnou stříbrnou plakétu, pak Fitzjamesův hrdinský čin - přestože podle Crozierových zkušeností někdo z důstojníků zachraňoval tonoucího skoro každý týden, protože jen velice málokterý námořník umí plavat - a konečně i skutečnost, že byl Fitzjames "nejpohlednějším příslušníkem válečného námořnictva" a k tomu mladým džentlmenem z dobré rodiny.

Slibně se rozvíjející reputaci mladého důstojníka rozhodně neuškodilo, že se dvakrát přihlásil jako velitel trestné výpravy proti beduínským banditům. Crozier se v oficiálních hlášeníh dočetl, že si Fitzjames při jednom z těchto výpadů zlomil nohu a při druhém dobrodružství ho zajali bandité, nejpohlednějšímu příslušníkovi námořnictva se ale podařilo uprchnout, což z něj v očích londýnských novin i Admirality udělalo ještě většího hrdinu.

Pak přišly opiové války a roku 1841 se Fitzjames předvedl jako skutečný hrdina, jemuž nadřazený kapitán a Admiralita udělili ne méně než pět oficiálních pochval. Temperamentní mladík - bylo mu v té době devěťadvacet let - pomocí tarasnic zahnal Číňany z pahorků Ce-kche a Se-kuan, znovu použil tarasnice, aby je vypudil z Čcha-pcho-o, bojoval na pobřeží v bitvě o Woo-sung a vrátil se ke své dovednosti s tarasnicemi při dobytí Čching-K'iang-Fu. Přestože byl vážně zraněn, podařilo se poručíku Fitzjamesovi o berlích a v obvazech se zúčastnit čínské kapitulace a podpisu nankingské dohody. Nejpohlednější příslušník námořnictva byl povýšen na korvetního kapitána v útlém věku třiceti let a poté pověřen velením válečné lodi Jejího veličenstva Clio a zdálo se, že má zaručenou skvělou budoucnost. Jenomže roku 1844 opiové války skončily a Fitzjames - jak se vždycky stává nadějným vycházejícím hvězdám královského válečného námořnictva, když náhle vypukne zrádný mír - zjistil, že nemá loď, již by velel, a že uvázl na souši s polovičním platem. Francis Crozier věděl, že byla-li nabídka Průzkumné služby ustanovit sira Johna Franklina velitelem expedice pro víceméně diskreditovaného starého kapitána darem z nebes, pro Fitzjamese představovala nabídka faktického velení na Erebu přímo úžasnou druhou šanci.

Teď ale "nejpohlednější příslušník námořnictva" ztratil svůj různolící vzhled, obvyklý temperament a smysl pro humor. Zatímco většina důstojníků i členů posádky si i při dvoutřetinových přidělech udržovala stejnou váhu - příslušníci Průzkumné služby totiž dostávali bohatší stravu než devěťadvadesát procent Angličanů na souši -, korvetní kapitán a nyní už plný kapitán James Fitzjames shodil hodně přes deset kilogramů. Uniforma na něm plandala jako na strašákově. Chlapecké kudrnaté kadeře mu zplihle visely zpod čepice nebo velšské paruky. Jeho obličej, vždy trochu příliš baculatý, teď ve světle olejových lamp nebo zavěšených luceren vypadal strhaný, vyčerpaný a vyzáblý.

Kapitánovo vystupování na veřejnosti, které bylo vždy nenucenou kombinací sebeironie a pevné velitelské ráznosti, zůstávalo stále stejné, ale v soukromí, kde mu dělal společnost pouze Crozier, Fitzjames méně mluvil a méně často se usmíval, zato až příliš často vypadal neklidně a nešťastně. Pro někoho tak melancholicky založeného, jako byl Crozier, to byly zcela jednoznačné příznaky. Chvillemi si připadal, jako by se díval do zrcadla, až na to, že ta melancholická tvář, která opětovala jeho pohled, patřila nefalšovanému na jazyk si šlapajícímu anglickému džentlmenovi a ne ubohé irské nule.

V pátek třetího prosince Crozier nabil brokovnici a vypravil se na dlouhou osamělou cestu mrazivou temnotou mezi Terrorem a Erebem. Pokud ho ta věc na ledu chce přepadnout a odnést, říkal si, pár dalších chlapů s puškami by na tom nic nezměnilo. Stačilo vzpomenout na sira Johna.

Crozier dorazil k cíli bez nehody. Prodiskutoval s Fitzjamesem situaci - morálku mužstva, požadavek bohoslužby, stav potravinových konzerv a nutnost brzo po Vánocích vyhlásit přísný přidělový režim - a oba se shodli na tom, že

společná bohoslužba následující neděli by mohla být docela vhodnou akcí. Protože ani jeden z nich neměl na palubě kuráta ani žádného samozvaného kazatele - obě tyto funkce plnil až do předchozího června sir John -, museli se o kázání podělit oba kapitáni. Crozier tento úkol nenáviděl ještě víc než návštěvy zubaře v přístavu, uvědomoval si ale, že mu nic jiného nezbývá.

Nálada mužstva začínala být nebezpečná. Poručík Edward Little, Crozierův výkonný důstojník, hlásil, že si muži na Terroru začali vyrábět náhrdelníky a další fetiše z drápů a zubů těch několika bílých medvědů, které přes léto zastřelili. Poručík Irving už před několika týdny ohlásil, že si Mlčenlivá dáma zbudovala skrýš v příďové skřínce s kotevními řetězy a že muži začali dole v podpalubí nechávat části svých přidělů rumu a potravin, jako by čarodějnicí či světicí přinášeli oběti v naději, že nějak zakročí v jejich prospěch.

"Přemýšlel jsem o tom vašem bále," poznamenal Fitzjames, když se Crozier začal sbírat k odchodu.

"O mém bále?"

"O tom Velkém benátském karnevalu, který uspořádal Hoppner, když jste s Parrym trávili zimu v ledu," pokračoval Fitzjames. "Kde jste byl přestrojený za černého lokaje."

"A co s ním má být?" zeptal se Crozier a omotával si kolem krku a obličej šálu.

"Sir John měl tři velké truhly masek, oblečení a kostýmů," sdělil mu Fitzjames. "Našel jsem je mezi jeho osobními věcmi."

"Vážně?" Croziera to překvapilo. Ten stárnoucí mluvka, který by nejraději konal bohoslužby šestkrát týdně, kdyby to bylo povoleno, a který se sice často smál, ale zjevně nikdy neporozuměl vtipu nikoho jiného, mu připadal jako poslední ze všech možných velitelů expedice, v jehož truhlách by bylo možno najít frivolní kostýmy, jaké s sebou vozil divadlem posedlý Parry.

"Jsou hodně staré," potvrdil Fitzjames. "Některé z nich možná patřily Parrymu a Hoppnerovi - třeba jsou to tytéž kostýmy, z kterých jste si vybírali, když jste byli před čtyřicetiletými lety zamrzlí v Baffinově zálivu -, je tam ale víc než stovka potrhaných hadrů."

Crozier stál nabalený v teplém oblečení ve dveřích někdejší kajuty sira Johna, v níž se oba kapitáni sešli a tlumenými hlasy spolu hovořili. Kdy už Fitzjames konečně přejde k věci?

"Napadlo mě, že bychom mohli někdy brzo pro muže uspořádat maskární bál," prohlásil Fitzjames. "Samozřejmě nic tak okázalého, jako byl váš Velký benátský karneval, zvláště když se potýkáme s tou... nepříjemností... venku na ledu, ale i tak by to bylo určité rozptýlení."

"Možná," zabručel Crozier a tónem hlasu dal jasně najevo, že v něm tenhle nápad nevzbuzuje žádné nadšení.

"Promluvíme si o tom po té proklaté nedělní bohoslužbě."

"Ano, samozřejmě," přitakal spěšně Fitzjames. Jeho nepatrně šišlavý přízvuk se projevoval zřetelněji, když byl nervózní. "Mám poslat pár chlapů, aby vás doprovodili zpátky na Terror, kapitáne Croziere?"

"Není třeba. A běžte dnes brzo spát, Jamesi. Vypadáte úplně vyčerpaně. Oba budeme potřebovat veškerou energii, máme-li v neděli oběma posádkám přednést pořádné kázání."

Fitzjames se usmál, jak žádala etiketa. Crozier jeho úsměv v duchu považoval za nucený a podivně znepokojivý.

###

V neděli pátého prosince 1847 nechal Crozier na Terroru jen minimální posádku šesti mužů pod velením prvního poručíka Edwarda Littleho - který by si stejně jako Crozier raději nechal kuchyňskou lžici vybrat ledvinové kameny, než aby byl nucen protřpět bohoslužebné kázání -, mezi nimiž byl i jeho pomocný ranhojič McDonald a strojník James Thompson. Něco přes padesát ostatních dosud žijících členů posádky a důstojníků se seřadilo na ledu a následovalo svého kapitána, druhého poručíka Hodgsona, třetího poručíka Irvinga, prvního palubního důstojníka Hornbyho a ostatní správce, písaře a poddůstojníky. Bylo skoro deset hodin ráno a pod pomrkávajícími hvězdami by byla panovala absolutní tma nebýt toho, že se znovu objevila polární záře, chvějivá, tančící a poskakující nad nimi a vrhající na rozpraskaný led dlouhé čáry jejich stínů. Seržant Solomon Tozer - jehož šokující mateřské znamínko v obličejí bylo v barevném světle polární záře obzvláště zřetelně viditelné - vedl strážní oddíl královské námořní pěchoty, který vyzbrojen mušketami pochodoval v čele útvaru, po jeho bocích i za ním, bílá nestvůra na ledu však toto sváteční dopoledne nechala muže na pokoji.

Poslední kompletní shromáždění obou posádek na bohoslužbě - vedené sirem Johnem krátce předtím, než obluda jejich zbožného vrchního velitele odnesla do temnoty pod ledem - se konalo venku na palubě pod chladným červeným sluncem, protože však dnes bylo venku přinejmenším pětadvacet pod nulou, a to ještě když nefoukal vítr, přichystal Fitzjames pro bohoslužbu místo v mezpalubí. Obrovský kuchyňský sporák nebylo možno nikam přesunout, muži ale klikami vytočili svoje jídelní stoly do maximální možné výše, odstranili demontovatelné dřevěné přepážky ohraničující marodku na přídi a rozebrali i další vnitřní příčky vytvářející stěny poddůstojnické ložnice, kóje pro stevardy nižších důstojníků a kajut prvního a druhého palubního důstojníka i druhého správce. Odstranili také stěny poddůstojnické jídelny a ložničky pomocného ranhojiče. Vzniklý prostor byl stále stísněný, ale postačující.

"Aspoň budeme v teple," obrátil se Crozier šeptem k Fitzjamesovi, když Charles Hamilton Osmer, plešatý pokladník Erebu, zavelel mužům ke zpěvu úvodní písně.

A skutečně, těsně k sobě natlačená těla zvedla teplotu tady v mezpalubí výš, než byla před šesti měsíci, kdy Erebus spaloval obrovské množství uhlí a zběsile proháněl horkou vodu vytápěcím potrubím. Fitzjames se také pokusil prosvětlit obvykle temný a začazený prostor tím, že horečným tempem páčil lodní olej v ne méně než deseti zavěšených lampách, které mezpalubí ozařovaly jasněji než kdykoli od té doby před více než dvěma lety, kdy do něj proudily sluneční paprsky stropními Prestonovými patentními světítky.

Posádka zpívala tak hlasitě, až se tmavé dubové trámy otřásaly. Crozier ze svých více než čtyřicetiletých zkušeností věděl, že námořníci zpěv milují prakticky za každých okolností. Dokonce i při bohoslužbě, nemají-li k němu žádnou jinou

příležitost. V davu viděl Crozier temeno hlavy temovačova pomocníka Cornelia Hickeyho, vedle něhož stál - sehnutý, aby mu hlava ani ramena nenarážely do stropních trámů - slabomyslný obr Magnus Manson, který mocným hlasem vyřvával píseň tak falešně, že praštění ledu venku v porovnání s jeho zpěvem znělo téměř harmonicky. Oba se dělili o jeden z potrhaných zpěvníků, které mužstvu rozdál pokladník Osmer.

Konečně písně dozněly a následoval tlumený šum přešlapujících nohou, pokašlávání a chrchlání. Vzduch byl plný vůně čerstvě upečeného chleba; pan Diggle totiž na Erebus přešel několik hodin před ostatními, aby jeho kuchaři Richardu Wallovi pomohl s pečením sušenek. Crozier a Fitzjames se shodli na tom, že na takový speciální den stojí za to věnovat trochu uhlí, mouky a oleje na svícení navíc, pomůže-li to pozvednout morálku mužstva. Nejtemnější dva měsíce arktické zimy je teprve čekaly.

Nyní nastal čas k oběma kázáním. Fitzjames se na tuto příležitost pečlivě oholil a napudroval a dovolil svému osobnímu stevardovi, panu Hoarovi, aby mu zabral příliš velkou vestu, kalhoty i blůzu, takže v uniformě s naleštěnými epoletami vypadal klidně a pohledně. Pouze Crozier, který stál za ním, viděl, jak se Fitzjamesovy bledé ruce svírají v pěst a znovu rozevírají, když na kazatelnu položil svůj osobní výtisk bible otevřený na žalmech.

"Dnes budeme číst z šalmu štyřicet šest," oznámil kapitán Fitzjames. Crozier sebou nepatrně škubl, když slyšel, jak pod nápořem nervozity zesílilo jeho aristokratické šišlání.

Bůh je naše útočiště, naše síla,  
pomoc v soužení vždy velmi osvědčená.  
Proto se bát nebudeme, byť se převrátila země  
a základy hor se pohnuly v srdci moří.  
Ať si jejich vody hučí, ať se pění,  
ať se hory pro jejich zrupnost třesou!

Řeka svými toky oblažuje město Boží.  
svatyni přibytku Nejvyššího.  
Nepohne se, Bůh je v jeho středu,  
Bůh mu pomáhá hned při rozbřesku jitra.  
Pronárody hlučí, království se hroutí,  
jen vydá hlas a země se rozplývá.  
Hospodin zástupů je s námi,  
Bůh Jákobův, hrad náš nedobytný.

Pojďte jen, pohled'te na HOSPODINOVY skutky,  
jak úžasné činy v zemi koná!  
Činí přítrž válkám až do končin země,  
tříští luky, láme kopí,  
spaluje v ohni válečné vozy.  
"Dost už! Uznějte, že já jsem Bůh.  
Budu vyvyšován mezi pronárody.  
vyvyšován v zemi."

HOSPODIN zástupů je s námi,  
Bůh Jákobův, hrad náš nedobytný.

Muži zaburáceli "Ámen!" a uznale zašoupali pomalu se rozehrívajícíma nohama.

Byla řada na Francisi Crozierovi.

Mezi posádkou zavládlo ticho, vyvolané právě tak zvědavostí jako respektem. Námořníci z Terroru ve shromážděném davu věděli, že pod pojmem kázání při nedělní bohoslužbě si jejich kapitán představuje obřadné odříkávání výňatků z lodního řádu - "Odmítne-li člen posádky uposlechnout rozkaz důstojníka, bude tento muž zbičován nebo popraven, přičemž o výši trestu rozhodne kapitán. Dopustí-li se člen posádky sodomie s jiným členem posádky nebo s některým ze zvířat na palubě lodi, bude tento muž popraven..." a tak dále. Lodní řád měl potřebnou biblickou váhu i znělost a Crozierovu účelu dostatečně vyhovoval.

Pro dnešek to ale neplatilo. Crozier sáhl do poličky pod kazatelnu a vytáhl z ní těžkou, v kůži vázanou knihu. Položil ji před sebe s uklidňujícím autoritativním zaduněním.

"Dnes," oznámil slavnostně, "budu předčítat z Knihy Leviatanovy, část první, kapitola dvanáctá."

V davu námořníků to tiše zašumělo. Crozier zaslechl, jak jeden bezzubý člen posádky Erebu huhlá: "Já se kurva v bibli vyznám a žádná zatracená Kniha Leviatanova v ní není."

Počkal, dokud se hluk neutišil, a začal.

"A v oné části Náboženství, která se skládá z mínění o povaze ,Neviditelných mocností..."

Crozierův hlas a starozákonně laděný přednes nenechával nikoho na pochybách, která slova jsou zdůrazněna velkým písmenem.

"...neexistuje takřka vůbec nic, co má nějaké jméno a co by nebylo mezi Pohanskými národy tam či onde pokládáno za Boha nebo Dábla, anebo co jejich Básníci tak vylíčili, jako kdyby to bylo oživeno, obydleno nebo posedlé jedním či druhým Duchem.

Dosud beztvářá matérie Světa byla Bohem, který se jmenoval Chaos.

Nebesa, Oceán, Planety, Oheň, Země, Větry, to vše byli Bohové.

Muži, Ženy, Pták, Krokodýl, Telátko, Pes, Had, Cibule a Pór, to vše pokládali za Bohy. Kromě toho zaplnili takřka každé místo duchy, kterým se říkalo Démoni: na rovinách to byli Panové nebo Malí Panové či Satyrové; v lesích to byli Faunové a Nymfy, moře bylo oživeno Tritony a jinými Nymfami; každá řeka a každý pramen měly Ducha svého jména a svoje Nymfy; každý dům měl své Láry neboli Domáci Bůžky; každý člověk měl svého Génia; Peklo bylo obydlené Duchy a duchovními Zřizenci, jakými byli Charón, Kerberos a Fúrie; a v nočních dobách se na všech místech potulovaly Larvae a Lemures, Duchové zemřelých lidí a celé království Vil a Strašidel. Božství přísuzovali a Chrámy stavěli rovněž pouhým nahodilým Vlastnostem a Kvalitám jako Času, Noci, Dni, Míru, Svornosti, Lásce, Sváru, Ctnosti, Cti, Zdraví, Sešlosti, Horečce a podobně; a když se modlili za něco nebo proti něčemu, modlili se tak, jako by Duchové těchto jmen, kteří se vznášeli nad jejich hlavami, se mohli na ně spustit, nebo zadržet Dobro či Zlo, za které nebo proti kterému se modlili. Vyzývali také svůj vlastní Důvtip pod jménem Múzy, svou vlastní Nevědomost pod jménem Fortuna, svůj vlastní Chtíč pod jménem Cupido, svou vlastní Zuřivost pod jménem Fúrie, svůj vlastní pohlavní úd pod jménem Priápos a své poluce připisovali Inkubům a Sukkubům. Tak tedy neexistovalo vůbec nic, co by Básník ve své Básni nemohl uvést jako osobu, která by se nemohla stát buď Bohem nebo Ďáblem."

Crozier se odmlčel a rozhlédl se po zirájících bledých obličejích.

"Tak končí část první, kapitola dvanáctá Knihy Leviatanovy," pravil a zaklapl objemný svazek.

"Amen," odpověděli sborem spokojení námořníci.

###

Muži dostali to odpoledne k jídlu horké sušenky a plnou dávku svého milovaného soleného vepřového; víc než čtyřicítka námořníků z Terroru se tísnila kolem spuštěných stolů na přidi a někteří používali místo stolů soudky a místo židlí půjčené námořní truhly. Mezípalubím se rozléhal uklidňující hlomoz. Všichni důstojníci z obou lodí jedli na zádi, seděli kolem dlouhého stolu v bývalé kajutě sira Johna. Kromě předepsané citrónové šťávy proti kurdějím - doktor McDonald si poslední dobou stěžoval, že dvacetilitrové soudky ztrácejí účinnost - dostal ten den každý námořník před jídlem zvláštní dávku grogu. Kapitán Fitzjames sáhl do rezervních lodních zásob a nechal důstojníkům a poddůstojníkům přinést tři láhve výtečné madeiry a dvě láhve brandy.

Přibližně ve tři hodiny odpoledne občanského času se posádka Terroru navlékla do teplého oblečení, rozloučila se se svými kolegy z Erebu, vyšla po hlavním schodišti pod zmrzlou plachtovinovou stříšku na palubě, sešla po sněhovém a ledovém valu na temné ledové pole a v dosud blikotajícím světle polární záře vyrazila na dlouhou cestu domů. V šiku pochodu námořníků se ozývaly šeptané a polohlasné poznámky na téma kázání z Knihy Leviatanovy. Většina mužů byla přesvědčená, že text někde v bibli je, ať ale pocházel odkudkoli, nikdo nedokázal s jistotou říct, co jim jeho prostřednictvím chtěl jejich kapitán sdělit, přestože díky dvojité dávce rumu zaznívaly nejrůznější protichůdné názory. Mnozí muži se mimoděk dotýkali ochranných amuletů vyrobených ze zubů, drápů a tlap bílých medvědů.

Crozier, který kráčel v čele jednotky, byl napůl přesvědčen, že po návratu najdou Edwarda Littleho a členy jeho hlídky zavražděné, doktora McDonalda roztrhaného na kusy a strojníka pana Thompsona rozčtvrceného a jeho údy rozházené mezi rourami a ventily nepoužitelného parního stroje.

Na Terroru bylo všechno v pořádku. Poručíci Hodgson a Irving rozdali balíčky se sušenkami a masem, které byly ještě teplé, když téměř před hodinou odcházeli z Erebu. Muži, kteří zůstali v zimě na hlídce, všichni nejprve vypili mimořádné přiděly grogu.

Crozier se sice třásl zimou - po relativním teple přelidněného mezípalubí Erebu jako by byl venkovní mráz ještě horší než obvykle -, ale zůstal na palubě až do vystřídání hlídky. Službukonajícím důstojníkem byl nyní ledařský mistr Thomas Blanky. Crozier věděl, že se muži dole věnují obvyklé nedělní činnosti spočívající v údržbě a opravách jejich výstroje, mnozí že už se těší na odpolední čaj a pak na chudičkou večeři, k níž se bude podávat vařená nasolená treska se sušenkami, a doufají, že ke čtvrtlitru Burtonova světlého piva by mohli dostat i kousek sýra.

Zvedal se vítr a hnál před sebou sníh po ledovém poli posetém zmrzlými sněhovými kupami na téhle straně obrovské ledové hory, která jim zakrývala výhled na Erebus na severovýchodě. Polární záři i hvězdy zakryla mračna. Odpolední noc byla náhle mnohem temnější. S pomyšlením na whisky ve své kajutě sešel Crozier konečně dolů.

20

BLANKY

70°05' s.š., 98°23' z.d.

5. prosince 1847

P

Úl hodiny poté, co kapitán a ostatní muži, kteří se vrátili z bohoslužby na Erebu, sešli dolů, ztratil Tom Blanky v husté sněhové vánici z dohledu strážní lucerny i hlavní stěžeň. Ledářský mistr byl vděčný, že se vichřice zvedla teprve po jejich příchodu; kdyby byla přišla o hodinu dřív, byl by se jejich hromadný pochod zpátky z Erebu změnil v zatraceně namáhavou a nepříjemnou cestu.

Na levoboku stál toho temného večera pod velením pana Blankyho na hlídce pětaticetiletý Alexander Berry - Blanky ho znal jako nepříliš inteligentního muže, zato ale spolehlivého a šikovného mezi plachtami a lanovím - spolu s Johnem Handfordem a Davidem Leysem. Poslední z těch tří, Leys, který teď držel hlídku na přidi, měl koncem listopadu čtyřicáté narozeniny a posádka pro něj uspořádala pravý námořnický večírek. Jenže Leys už nebyl stejný, jako když se před dvěma a půl lety přihlásil k Průzkumné službě. Počátkem listopadu, jen pár dnů před tím, co vojínu Heatherovi z námořní pěchoty něco během hlídky na pravoboku vyrazilo mozek z hlavy a co zmizeli mladí Bill Strong a Tom Evans,

se Davey Leys prostě uložil do svého hamaku a přestal mluvit. Téměř na tři týdny Leys zkrátka a jednoduše odešel - oči zůstaly otevřené a zíraly do prázdna, nereagoval ale na hlasy ani na oheň, na třesení, hulákání nebo štipání. Většinu té doby strávil na marodce, kde ležel vedle ubožáka vojína Heathera, který nějakým zázrakem stále dýchal, přestože měl roztržštěnou lebku a chyběl mu kus mozku. Zatímco Heather chraptivě lapal po dechu, Davey dál tiše ležel a bez mrknutí hleděl nad sebe, jako by už sám byl mrtvý.

A pak, stejně rychle jako záchvat přišel, bylo náhle po všem a Davey byl zase stejný jako dřív. Nebo téměř stejný. Vrátila se mu chuť k jídlu - za dobu, na kterou opustil své vlastní tělo, zhubl skoro o deset kilogramů -, ztratil ale svůj bývalý smysl pro humor, přirozený chlapecký úsměv i ochotu, s níž se dříve ve chvílích osobního volna nebo u jídla zapojoval do hovoru s ostatními. Navíc když se Davey probral ze strnulosti, byly jeho vlasy, které ještě v prvním listopadovém týdnu měly sytě rudohnědou barvu, bílé jako sníh. Někteří z mužů tvrdili, že na Leyse Mlčenlivá dáma seslala nějaké kouzlo.

Thomas Blanky, který už přes třicet let sloužil jako ledařský mistr, na kouzla nevěřil. Stydl se za námořníky, kteří u sebe nosili drápy, tlapy, zuby a ohony polárních medvědů, jež považovali za jakési amulety chránící je před zlými kouzly. Věděl, že někteří z méně vzdělaných mužů - soustředění kolem temovačova pomocníka Cornelia Hickeyho, k němuž Blanky nikdy necítil sebemenší náklonnost či respekt - šíří mezi ostatními teorii, že ta věc na ledu je nějaký démon či ďábel - nebo Daemon či Diabolus, jak se později od svého kapitána dozvěděli, že jsou jejich jména psána v jeho prazvláštní knize Leviatanově - a že někteří z Hickeyho kumpánů už obludě přinášejí oběti, které nechávají ležet před příďovou skříňkou s kotevními řetězy v podpalubí; všichni už tou dobou věděli, že právě tam se skrývá Mlčenlivá dáma, což je zjevně eskymácká čarodějnice. Hickey a jeho obrovitý dementní přítel Magnus Manson v tomto kultu evidentně plnili úlohu velekněží - či spíše Hickey byl veleknězem a Manson akolytou, který dělal vše, co mu Hickey přikázal - a zdálo se, že jako jediným je jim povoleno odnášet různé obětiny dolů do podpalubí. Blanky přednedávnem sešel do té sirné temnoty, pachu a chladu a s odporem si prohlédl cínové talířky s jídlem, vyhořelé svíčky a kalíšky rumu.

Thomas Blanky nebyl nijak zvlášť filozoficky založený člověk, celý svůj chlapecký i mužský věk ale strávil v arktickém prostředí, a když pro něj právě královské námořnictvo nemělo využití, pracoval jako námořník první třídy nebo ledařský mistr pro americké velrybáře, takže znal zdejší polární vody tak dobře, jako málokdo další z celé expedice. Přestože tato konkrétní oblast mu známá nebyla - nakolik Blanky věděl, žádná jiná loď se dosud nikdy neplavila tak daleko na jih od Lancasterova průlivu a tak blízko Zemi krále Williama ani tak daleko na západ od poloostrova Boothia -, většinu z hrůzných arktických podmínek poznal stejně důvěrně jako léto v Kentu, kde se narodil.

Vlastně ještě důvěrněji, uvědomil si Blanky. Kentské léto neviděl už skoro osmadvacet let.

Vyjící sněhová vánice dnešního večera mu byla také dobře známá a totéž platilo o pevném povrchu ledu, o nakupených sněhových hromadách a tlumeně sténajících tlakových hřebenech, které vytlačovaly ubohý Terror stále výš na vratidlu zvedajícího se ledu a při tom z něj vymáčkávaly život. Ledářský kolega z Erebu, James Reid, muž, kterého si Blanky nesmírně vážil, ho právě dnes po té podivné bohoslužbě informoval, že stará vlajková loď už dlouho nevydrží. Kromě toho, že násypky uhelných zásobníků jsou stlačené ještě hloub než u dosluhujícího Terroru, led před více než rokem, když se ocitli uvěznění ve svých současných pozicích, uzamkl loď sira Johna v surovějším a nemilosrdnějším stisku.

Jak mu Reid šeptem sdělil, vzhledem ke skutečnosti, že je Erebus v okolním ledu zaklíněn zádi dolů - na rozdíl od Terroru, který byl do ledu nakloněn přídíl -, neustávající tlak mačká loď sira Johna větší silou a je tím strašnější, čím výš zvedá praskající a sténající plavidlo nad hladinu zamrzlého moře. Kormidlo už se roztržilo a kýl byl poškozen tak, že by ho bylo možno opravit pouze v suchém doku. Zádové opláštění už popukalo - na zádi, nakloněné v úhlu deseti stupňů, byl metr zmrzlé vody a jen pytle s pískem a ochranné hráze bránily tomu, aby rozbředlá voda zaplavila kotelnu - a masivní dubové trámy, které přežily desítky let válek a plaveb, praskaly. Ještě horší bylo, že pavučiny železných výztuh, které byly instalovány roku 1845 a měly zvýšit odolnost Erebu vůči ledu, teď neustále sténaly pod děsivým tlakem. Čas od času některá z menších vzpěr ve spoji povolila a následná rána připomínala výstřel z malokaliberního děla. K tomu často docházelo pozdě v noci a muži se v takovém případě probudili a posadili v hamacích, uvědomili se, co je zdrojem exploze, a s tlumeným klením se znovu uložili k spánku. Kapitán Fitzjames obvykle s některým ze svých důstojníků sešel dolů a prohlédl si škody. Těžší výztuhy vydrží, pokračoval Reid, ale jen za tu cenu, že se prořiznou stahujícími se dubovými a železnými vrstvami lodního trupu. Až k tomu dojde, loď se led neled potopí.

Ledařský mistr z Erebu také prozradil, že jejich lodní tesař John Weekes tráví každý den a polovinu většiny noci tím, že s pracovní četou ne méně než deseti mužů dole na spodní palubě a v podpalubí vše vyztužuje kdejakým kouskem pevného prkna, který s sebou loď přivezla - a mnoha dalšími v tichosti vypůjčenými z Terroru -, výsledná spleť vnitřní dřevěné struktury je ovšem přinejlepším jen dočasnou výpomocí. Weekes se podle Reida vyjádřil, že neunikne-li Erebus z ledu nejpozději v dubnu nebo v květnu, rozdrtí ho to jako syrové vejce.

Thomas Blanky led znal. Když počátkem léta 1846 naváděl sira Johna a jeho kapitány na jih dlouhým průlivem a nově objevenou úžinou jižně od Barrowovy úžiny - nová úžina zatím v jejich lodních denících zůstávala bezejmenná, někteří členové expedice už jí ale říkali "Franklinova úžina", jako by věřili, že nazvou-li kanál, v němž ten starý hlupák našel svou smrt, jeho jménem, uleví tím jeho duchovi při vzpomínce na to, že se nechal odvléct obludou -, strávil Blanky celou dobu na svém stanovišti na vrcholu hlavního stěžně a křikem dával dolů pokyny kormidelníkovi, zatímco se Terror a Erebus pomalu prodíraly více než čtyřmi sty kilometry měnicího se ledu, zužujících se pásů volné vody a slepých kanálů.

Thomas Blanky se ve své práci vyznal. Věděl, že je jedním z nejlepších ledařských mistrů a lodivodů na světě. Ze svého vratkého stanoviště vysoko na vrcholu hlavního stěžně - tyhle staré ostřelovací kocábky neměly strážní koše jako obyčejné velrybářské lodě - rozeznal rozdíl mezi ledovou tříští a kašovitým ledem na vzdálenost dvanácti

kilometrů. Když spal ve své kóji, okamžitě poznal, že loď opustila pásmo ledové tříště, ozývající se tlumeným glo-glo-glo, a se skřípěním připomínajícím pilník přejíždějící po kovovém povrchu si razí cestu tenkou ledovou krustou. Jediným pohledem dokázal zhodnotit, které úlomky ledových hor představují pro loď nebezpečí a do kterých je možno bez rizika najet přídí. Jeho stárnoucí oči nějak dokázaly objevit modrobílou potopenou ledovce v modrobílém moři plném odlesků slunce a dokonce i rozeznat, které z těchto ledovců budou pouze skřípět a sténat, až se budou posouvat podél lodního trupu, a které by mohly - jako opravdová ledová hora - loď ohrozit.

Blanky byl tedy hrdý na práci, kterou s Reidem odvedli, když oběma lodím vybírali cestu přes čtyři sta kilometrů na jih a pak na západ od jejich prvního zimoviště u Beecheyova a Devonského ostrova. Zároveň se ale Thomas Blanky proklínal jako pošetilý blázen a zločinec za to, že obě lodě a 126 lidí na nich pomohl dovést čtyři sta kilometrů na jih a pak na západ od zimoviště u Beecheyova a Devonského ostrova.

Lodě se mohly od Devonského ostrova vrátit, proplout zpět Lancasterovým průlivem a pokračovat do Baffinova zálivu, i kdyby musely přečkat dvě či dokonce tři chladná léta, než by se jim podařilo z ledu uniknout. Ta malá zátoka u Beecheyova ostrova by lodě ochránila před surovými útoky ledu na otevřeném moři. A dřív nebo později by led kolem Lancasterova průlivu zákonitě povolil. Thomas Blanky ten led znal. Chová se tak, jak se od arktického ledu očekává - je zrádný, smrtící, připravený zahubit vás po jediném nesprávném rozhodnutí či po chvilkovém polevení pozornosti, je ale předpověditelný.

Zato tenhle led, pomyslel si Blanky, jak si tak podupával na temné zádi, aby mu neumrzly nohy, a sledoval lucerny zářící na pravoboku a levoboku, kde s brokovnicemi v rukou přecházeli Berry a Handford, tenhle led se nepodobá žádnému ledu, s nímž má zkušenosti.

On i Reid sira Johna a jeho dva kapitány varovali - tehdy před patnácti měsíci, těsně předtím, než jejich lodě zamrzly. Vsaďte všechno na jednu kartu, zněla rada Blankyho, který souhlasil s kapitánem Crozierem, že by měli otočit a vrátit se, dokud zůstávají alespoň ty nejmenší kanály v ledu, že by měli vyhledat otevřenou vodu co nejbliž poloostrovu Boothia a plout tam tak rychle, jak jim to jejich parní stroje onoho dávného září dovolovaly. Voda v takové blízkosti známého pobřeží - přinejmenším východní strana byla starým veteránům Průzkumné služby a velrybářských výprav dobře známá - by toho září, kdy promeškali svoji poslední příležitost, téměř určitě byla zůstala nezamrzlá ještě týden, možná i dva. A i kdyby se jim kvůli nahromaděným ledovým krám a starým ledovým polím - Reid jim říkal slisovaná ledová pole - nepodařilo vrátit se podél pobřeží zpátky na sever, byli by v neporovnatelně větším bezpečí ve skrytu pevniny, o níž si teď po expedici na saních, kterou minulé léto vedl dnes už mrtvý poručík Gore, byli jistí, že je Zemí krále Williama, již prozkoumal James Ross. Nyní sice věděli, že je její pevninská masa nízká, zmrzlá a bičovaná větry a blesky, ale i tak by jejich lodě ochránila před tím neustále vanoucím severozápadním arktickým větrem, který na ně seslal sám ďábel, před sněhovými bouřemi, mrazem a nekonečnými útoky mořského ledu.

Blanky ještě takový led v životě neviděl. Jednou z mála výhod ledových polí, a to i když je v nich vaše loď zamrzlá jako kulka vypálená z muškety do ledovce, je skutečnost, že jsou ledová pole unášena proudem. Lodě, které zdánlivě stojí na místě, se pohybují. Když Blanky v šestatřicátém sloužil jako ledařský mistr na americké velrybářské lodi Pluribus, sedmadvacátého srpna se náhle přihnala zima, překvapila všechny včetně jejich zkušeného jednookého amerického kapitána a uvěznila je v Baffinově zálivu, stovky kilometrů severně od Disko Bay.

Následující arktické léto bylo mizerné - skoro stejně chladné jako tohle poslední léto 1947, kdy nedošlo vůbec k žádnému letnímu tání, vzduch se neoteplil a nevrátili se semptáci ani divoká zvěř -, velrybářská loď Pluribus byla ale v předpověditelnějším ledovém poli a proud ji odnesl víc než jedenáct set kilometrů na jih, takže koncem toho následujícího léta dospěli až na hranici ledu a byli schopni vztyčit plachty a plout na jih ledovou tříští, úzkými kanály a tím, čemu Rusové říkají polynji, prasklinami v ledu, které se vám otevírají přímo před očima. Americká velrybářská loď doplula do otevřených vod a mohla zamířit jihovýchodně do grónského přístavu, kde se znovu dala do pořádku.

Blanky ale věděl, že tady tomu tak není. V tomhle doslova bohem ztraceném bílém pekle rozhodně ne. Ledové pole se tady, jak kapitánům vysvětloval před rokem a třemi měsíci, podobalo spíše nekonečnému ledovci tlačnému dolů od severního pólu. A protože na jih od sebe měli většinou neznámapovanou pevninu arktické Kanady, na jihozápadě ležela Země krále Williama a na východě a severovýchodě mimo jejich dosah ležel poloostrov Boothia, neexistoval tu žádný skutečný pohyb ledu - jak jim neustále potvrzovala sextantová zaměřování slunce a hvězd prováděná Crozierem, Fitzjamesem, Reidem i Blankym -, jen únavné otáčení v kruhu o obvodu pětadvaceti kilometrů. Podobali se mouchám přišpendleným k jednomu z kovových hudebních kotoučů, které si už důstojníci ve velké kajutě dole přestali přehrávat. Nikam nepluli. Znovu a znovu se vraceli na stejné místo.

A tohle otevřené ledové pole se podle Blankyho zkušeností spíše podobalo pobřežnímu nepohyblivému ledu - až na to, že tady na moři dosahoval led kolem lodí tloušťky šesti až osmi metrů místo obvyklého jednoho metru u běžného pobřežního ledu. Byl tak silný, že kapitáni nemohli udržet otevřené ani obvyklé požární otvory, které si všechny zamrzlé lodě udržovaly po celou zimu.

Tenhle led jim dokonce ani nedovolil pochovávat mrtvé.

Thomas Blanky přemýšlel o tom, zda se nestal nástrojem zla - nebo možná jen nástrojem pošetlosti -, když využil svých více než třicetiletých zkušeností ledařského mistra, aby dopravil 126 mužů nemožných 400 kilometrů ledem na tohle místo, kde jim nezbyvalo nic jiného než zemřít.

Náhle se ozval výkřik. Pak prasknutí brokovnice. A další výkřik.

21

BLANKY

70°05' s.š, 98°23' z.d.

5. prosince 1847

B

lanky si z pravé ruky zuby stáhl svrchní palčák, nechal ho spadnout na palubu a zvedl vlastní brokovnici. Tradice sice velela, že důstojníci na hlídce nejsou ozbrojeni, ale kapitán Crozier tuto tradici ukončil jediným rozkazem. Podle něj měli být všichni muži na palubě za všech okolností ozbrojeni. Se svlečeným palčákem teď Blankymu tenká vlněná spodní rukavice dovolovala prostrčit prst lučičkem spouště brokovnice, v ruce ovšem okamžitě pocítil štiplavý mráz větru.

To světlo, které zmizelo, byla lucerna námořníka Berryho, jenž držel hlídku na levoboku. Blanky měl dojem, že výstřel z brokovnice přišel z levé strany zimního přístřešku vytvořeného uprostřed lodi nataženou plachtovinou, ledařský mistr ovšem věděl, že vítr a sníh všechny zvuky zkresluje. Světlo lucerny na pravoboku bylo stále viditelné, ale poskakovalo a přesouvalo se sem a tam.

"Berry?" křikl k temnému levoboku. Téměř cítil, jak vyjící vítr ty dvě slabiky popadl a odnesl k zádi. "Handforde?" Záře lucerny na pravoboku se ztratila. Lucernu Daveyho Leyse na přídi za stanem uprostřed lodi by za jasné noci normálně viděl, dnešní noc už ale dávno nebyla jasná.

"Handforde?" Blanky se začal přesouvat kupředu, k levé straně dlouhého plachtovinového přístřešku, brokovnici nesl v pravé ruce a lucernu, kterou svěsil ze zadního vaz, v levé. V pravé kapse tlustého venkovního kabátu měl tři další brokové patrony, z vlastní zkušenosti ale věděl, jak dlouho v téhle zimě trvá, než je nahmatá, vytáhne a nabije.

"Berry!" zaburácel. "Handforde! Leysi!" Jedním z hrozcích nebezpečí nyní bylo, že se tři muži v temnotě a bouři na nakloněné kluzké palubě postřílejí navzájem, i když Alex Berry už ze své zbraně zřejmě vystřelil. Další výstřel nezazněl. Blanky ovšem věděl, že přesune-li se po levoboku ke zmrzlé stanové pyramidě a Handford nebo Leys se tam náhle vydají na průzkum, jsou z nervozity s to vystřelit na cokoli, třeba i na pohybující se lucernu.

Přesto vykročil k přídi.

"Berry?" zahulákal, když se dostal na tři metry od stanoviště hlídky na levoboku.

Koutkem oka zachytil uprostřed větrem hnaného sněhu něco příliš obrovského, než aby to mohl být Alex Berry, a pak se ozvala rána hlasitější než jakákoli brokovnice. Následovala druhá exploze. Blanky vrávoravě ustoupil o deset kroků zpět k zádi a sledoval, jak vzduchem létají sudy, dřevěné bedny, krabice a další lodní zásoby. Trvalo mu několik vteřin, než si uvědomil, co se stalo; ta trvale vztyčená pyramida zmrzlé plachtoviny, táhnoucí se středem paluby na příď i na záď, se náhle zhroutila, takže se tisíce kilogramů nashromážděného sněhu a ledu rozprskly všemi směry a zároveň rozmetaly hromady lodních zásob, uskladněných pod nimi - většinou tam byla hořlavá směla a dehet, temovací materiály a písek na posyp paluby, aby neklouzali po vrstvě sněhu, který tam úmyslně naházeli jako izolaci. Zároveň se zřítila i spodní ráhna hlavního stožáru, která byla před více než rokem natočena podélně od příďe k zádi a sloužila jako hřebenové tyče stanu, a pohřbila pod sebou hlavní palubní průlez a schody.

To znamenalo, že Blanky a ostatní tři muži na hlídce se nyní nemohou nijak dostat dolů do mezipalubí a muži dole se naopak nijak nemohou dostat nahoru, aby zjistili, co znamenaly ty exploze na palubě; palubní průlez byl neprostupně zablokován hlavními ráhny a obrovskou vahou plachtoviny a sněhu. Ledářský mistr věděl, že se muži dole brzy rozběhnou k příďovému průlezu a začnou uvolňovat přitlučená prkna, jimiž byl na zimu uzavřen a zajištěn, to ovšem bude nějakou chvíli trvat.

Budeme ještě naživu, až se sem nahoru dostanou? ptal se sám sebe v duchu Blanky.

Tak opatrně, jak to jen bylo možné na nakloněné palubě plné pískem posypaného udusaného sněhu, Blanky pomalu obešel hromadu trosk za zhrouteným stanem a procházel kolem navršené hromady úzkou uličkou na pravoboku.

Náhle se před ním cosi vztyčilo.

S lucernou stále vysoko zdviženou v levé ruce namířil Blanky hlaveň brokovnice; prst měl na spoušti, připravený k výstřelu. "Handforde!" vydechl, když spatřil bledou skvrnu obličje mezi tmavými stíny pláště a šál a nakřivo posazenou velšskou parukou. "Kde máte lucernu?"

"Upustil jsem ji," odpověděl námořník. Divoce se trásl a ruce měl holé. Přimáčkl se těsně k Thomasi Blankymu, jako by byl ledařský mistr zdrojem tepla. "Upadla mi, když ta věc strhla ráhno. Plamen ve sněhu zhasnul."

"Co tím myslíte, 'když ta věc strhla ráhno'?" vyjel na něj Blanky. "Strhnout ráhno hlavního stěžně by nedokázal žádný živý tvor."

"Tenhle to dokázal!" ujistil ho Handford. "Slyšel jsem, jak Berry vystřelil z brokovnice. Pak něco zařval a jeho lucerna zhasla. A potom jsem viděl něco... něco velkého, hrozně velkého... vyskočilo to na ráhno a v tu chvíli se všechno sesypalo. Chtěl jsem po té věci na ráhno střelit, ale brokovnice selhala. Nechal jsem ji u zábradlí."

Vyskočilo to na ráhno? opakoval si v duchu Blanky. Otočené ráhno hlavního stěžně bylo čtyři metry nad palubou. Nic na ně nemůže vyskočit. A stěžen je celý pokrytý ledem, takže na ně ani nic nemůže vyšplhat. "Musíme najít Berryho," řekl nahlas.

"Na celém božím světě není nic, co by mě přinutilo jít tam na levobok, pane Blanky. Můžete mě dát do hlášení a bocmanův pomocník Johnson mi může vysázet padesát ran, ale nic na celém božím světě mě nepřinutí, abych tam šel, pane Blanky." Handfordovi cvakaly zuby tak hlasitě, že mu bylo sotva rozumět.

"Uklidněte se!" štěkl Blanky. "Nikdo se do hlášení dávat nebude. Kde je Leys?"

"Jeho lucerna zhasla ve stejnou chvíli, kdy jsem já upustil tu svoji," vypravil ze sebe Handford mezi cvakajícími zuby.

"Běžte si pro brokovnici."

"Nemůžu se vrátit zpátky tam, co..." začal Handford.

"Zatraceně, chlape!" zahřímal Thomas Blanky. "Jestli si kurva okamžitě nedojdete pro tu flintu, bude padesát ran devitocásou kočkou tím kurva nejmenším, s čím si budete muset dělat starosti, John Handforde! Tak pohyb!"

Handford se pohnul. Blanky šel za ním, ani na okamžik se přitom ale ke zhroutené hromadě plachtoviny uprostřed lodi neotočil zády. Ve sněhové vánici vrhala lucerna kruh světla o průměru sotva tří metrů. Ledářský mistr držel lucernu i

brokovnici zdviženou. Paže už měl velice unavené.

Handford se pokoušel vytáhnout svoji zbraň ze sněhu prsty, v nichž už zjevně chladem ztratil veškerý cit.

"Kde sakra máte rukavice a palčáky, chlape?" vyjel na něj Blanky.

Handfordovy drkotaly zuby tak divoce, že nebyl schopen odpovědi.

Blanky odložil vlastní zbraň, odstrčil námořnickovy paže a sebral z paluby jeho brokovnici. Přesvědčil se, že její jediná hlaveň není ucpaná sněhem, pak zlomil závěr a vrátil zbraň Handfordovi. Po několika pokusech mu ji nakonec musel zastrčit pod paži, aby ji námořník mohl oběma zmrzlými rukama přidržovat. Vlastní brokovnici si strčil do levého podpaží, odkud ji mohl rychle vytrhnout, vytáhl z kapsy venkovního pláště patronu, nabil Handfordovu brokovnici a závěr zase zavakl. "Jestli z té hromady vyleze něco většího než Leys nebo já," téměř hulákal Handfordovi do ucha, aby překřičel burácení větru, "namířte a zmáčkněte spoušť, i kdybyste to měl udělat zubama, kurva!"

Handfordovi se podařilo přikývnout.

"Jdu na před' najít Leyse a pomoci mu otevřít přední průlez," oznámil Blanky.

Nezdálo se, že by se mezi tou temnou zmrzlou plachtovinu, sesutého sněhu, zpřelámaných ráhen a zpřevracených beden něco spouštělo dolů k předí. "Nemůžu..." začal Handford.

"Zůstaňte prostě stát, kde jste," štěkl Blanky. Postavil lucernu na palubu vedle vyděšeného muže. "Nezastřelte mě, až se budu s Leysem vracet, nebo přísahám při bohu všemohoucím, že vás můj duch bude až do smrti strašit, John Handforde."

Bledá skvrna Handfordova obličejů opět přikývla.

Blanky vyrazil k předí. Když udělal tucet kroků, ocitl se mimo kruh světla lucerny, noční vidění se mu ale ještě nevrátilo. Tvrdé sněhové vločky mu bičovaly obličej jako vystřelené broky. Stále silící vítr mu nad hlavou kvílel v té troše lanoví a plachet, kterou tam během nekonečné zimy nechali. Byla taková tma, že byl Blanky nucen nést brokovnici v levé ruce - na níž měl dosud navlečený palčák - a pravou rukou nahmatávat cestu podle zledovatělého zábradlí. Pokud to byl schopen posoudit, ráhno hlavního stěžně se tady na jeho předíové straně zřítelo také.

"Leysi!" zakřičel.

Zarazil se a zůstal stát, když se z hromady nakupených trosek těžce vztyčilo něco obrovitého a ve sněhové vánici matně bílého. Ledařský mistr nedokázal rozeznat, jestli se před ním objevil bílý medvěd nebo tetovaný démon a jestli je ta věc ve tmě vzdálená tři nebo deset metrů, bylo mu ale jasné, že mu zcela zahrazuje cestu na předí.

Pak se ta věc postavila na zadní nohy.

Blanky viděl jen její nezřetelný obrys - temnou masu jejího těla rozeznával hlavně podle plochy vanoucího sněhu, kterou mu zakryla, uvědomoval si ale, že je gigantická. Malá trojhranná hlava, pokud totiž ten stín nahofe v temnotách byla skutečně hlava, se zvedla ještě výš než tam, kde byla před chvílí ráhna. Do bledého trojúhelníku hlavy jako by byly proráženy dva otvory - oči? -, vznášely se ale přinejmenším čtyři a půl metru nad palubou.

Nemožné, pomyslel si Thomas Blanky.

Vyrazilo to k němu.

Blanky si přehodil brokovnici do pravé ruky, pevně si zapřel pažbu do ramene, ustálil ji levou rukou s navlečenou rukavicí a vypálil.

Záblesk výstřelu a chomáč jisker, který vyrazil z hlavně, ledařskému mistrovi na půl vteřiny umožnil pohlédnout do černých, mrtvých, necitelných žraločích očí, které na něj zíraly - ne, vůbec to nebyly žraločí oči, uvědomil si o vteřinu později, když ho oslepila přetrvávající záře výstřelu na sítnici, ale dva ebenové kruhy plné mnohem děsivější zlovůle a inteligence než pohled kulatých černých žraločích očí, zároveň však podobné nelítočným očím dravce, který ve vás vidí pouze potravu. A ty bezedné černé oční díry byly vysoko nad ním, vznášely se nad rameny širšími než Blankyho roztažené paže a začaly se přibližovat, když se ten stín, který se nad ním tyčil, pohnul kupředu.

Blanky po té věci mrštil teď už nepotřebnou brokovnici - na to, aby znovu nabil, vůbec nebyl čas - a vrhl se ke šplhací síti.

Jen čtyři desetiletí zkušeností s pobytem na moři umožnily ledařskému mistrovi potmě, v bouři a aniž by se kolem sebe vůbec snažil rozhlédnout, přesně vědět, kde zledovatělou šplhací síť najde. Zachytil se jí ohnutými prsty pravé ruky, z níž měl shozenou tlustou vnější rukavicí, švihl nohama vzhůru a komíhajícími vysokými botami našel příčná lana, zuby si stáhl z ruky levý palčák a začal horečně lézt vzhůru, přestože na vnitřní straně šikmo skloněného lanoví visel téměř hlavou dolů.

Patnáct centimetrů pod jeho zadkem a nohama něco prolétlo vzduchem jako plnou silou rozhoupané dvoutunové beranidlo. Blanky slyšel, jak se tři vertikální lana šplhací sítě roztrhla, praskla... nemožné!... a zhoupala se zpět dovnitř, až ho málem shodila dolů na palubu.

Udržel se. Přehodil z vnější strany levou nohu kolem lan, která dosud zůstávala napnutá, zachytil se botou na ledem obaleném provazu a aniž by na jedinou vteřinu zaváhal, začal šplhat výš. Pohyboval se obratně jako opice, na kterou si hrával jako dvanáctiletý kluk bez jakéhokoli oficiálního postavení, který byl přesvědčen, že stěžně, plachty, lana a veškeré další vybavení válečného trojstěžníku, na němž se plavil, nechalo Její veličenstvo zřítit výhradně proto, aby se na něm mohl vydovádet.

Byl už šest metrů vysoko a blížil se k úrovni druhého ráhna - které bylo dosud nastavené v řádném pravém úhlu k podélné ose lodi -, když ta stvůra pod ním znovu udeřila do spodní části šplhací sítě, roztříštila dřevo i spojovací kolíky a čepy, prorazila vrstvu ledu a vytrhla železné bloky z jejich ukotvení v zábradlí.

Celá síť šplhacích lan se zhoupala ke středu lodi a k hlavnímu stěžni. Blanky věděl, že ho náraz ze sítě shodí a že se zřítí dolů, přímo do pracek a čelistí té věci. Přestože v zasněžené temnotě stále neviděl dál než půl druhého metru před sebe, vrhl se ledařský mistr do úpon.

Mrznoucími prsty nahnátl ráhno a jeho lanoví a v tomtéž okamžiku se jedna z jeho natažených nohou zachytila spodní

úpony. Blanky si uvědomoval, že po úponových lanech se nejsnáze leze naboso, dnešního večera to ale neplatilo. Vytáhl se nad druhé ráhno, nějakých osm metrů nad palubu, a křečovitě se ledem pokrytého dubového dřeva držel rukama i nohama, jako když vyděšený jezdec zoufale visí na koňském hřbetu. Horečně škrábal nohama po zledovatělé úponě a snažil se na kluzkých úponových lanech najít stabilnější polohu.

Za normálních okolností by se každý jen trochu schopný námořník i potmě, ve větru, sněhu a krupobití dokázal vyšplhat o dalších dvacet metrů výš do horní takeláže a na můstek hlavního stěžně, odkud by mohl na svého bezmocného pronásledovatele chrlit posměšky a urážky, jako když šimpanz hází z úplného bezpečí koruny vysokého stromu ovoce nebo vlastní výkaly. Toho prosincového večera ale na lodi Jejího veličenstva Terroru žádná horní takeláž a čnělková lana nebyla. Žádné úplně bezpečné místo pro někoho, kdo přechal před obludou tak silnou, že dokázala roztržít hlavní ráhno. A žádné horní lanoví, do něhož by se mohl uchýlit.

V září loňského roku pomáhal Blanky Crozierovi a Harrymu Peglarovi, veliteli hlídek předního stěžně, při přípravě Terroru na druhé přezimování za této expedice. Nebyla to snadná práce a neobešla se bez rizika. Ráhna i s pohyblivým lanovím demontovali a uložili v podpalubí. Pak opatrně sňali bramové a košové čnělky - bylo zapotřebí opatrnosti, protože při jediném zaváhání s navijákem či kladkou nebo při náhlém zaplétání lan se mohlo stát, že by se těžké stěžně zřítily a prorazily horní palubu, mezpalubí, spodní palubu i dno trupu, jako když těžké kopí projede proutěnou košatinou. Byly známy případy, kdy se po podobných nehodách při snímání stěžňových čnělek lodě potopily. Kdyby ale čnělky zůstaly na místě, za nekonečné zimy by se na nich nahromadilo příliš mnoho tun ledu. Jeho úlomky by pak vytvářely nepřetržitou spršku střel ohrožujících muže na hlídce a při plnění dalších povinností na palubě a ve spodním lanoví, pod jeho vahou by se ale také loď mohla převrátit.

Když zbývaly už jen tři pahýly dolních stěžňových podpěr - pohled pro námořníka stejně ošklivý, jako by byl pro malíře pravděpodobně pohled na člověka se třemi amputovanými končetinami -, pomáhal Blanky dohlížet na uvolnění všech zbývajících úpon a pevného lanoví; příliš našponovaná plachta nebo lano prostě neudrží váhu tolika sněhu a ledu. Dokonce i všechny čluny Terroru - dva velké velrybářské čluny a dvě menší šalupy, jakož i kapitánova plachetní jachta, pinasy, joly a malé veslové čluny, kterých bylo celkem deset - byly spuštěny, převráceny, připoutány, překryty a uskladněny na ledu.

Thomas Blanky byl teď na úponách druhého ráhna hlavního stěžně osm metrů nad palubou a zbývala mu už jen jediná další úroveň, kam mohl vylézt, přičemž na šplhací síti vedoucí k této třetí a poslední úrovni bylo víc ledu než lanoví a dřeva. Samotný hlavní stěžně byl jako ledový sloup s dodatečnou vrstvou sněhu na předovém oblouku. Ledařský mistr se rozkročmo posadil na druhé ráhno a pokoušel se očima proniknout dolů, temnotou a sněhem. Tma pod ním byla černá jako uhlí. Handford buď sfoukl lucernu, kterou mu Blanky dal, nebo mu ji uhasilo něco jiného. Blanky předpokládal, že se námořník buď někde ve tmě schovává a třese strachem, nebo je mrtvý; tak či onak od něj nemohl čekat žádnou pomoc. S roztaženými rukama a nohama na úponách ráhna pohlédl doleva a zjistil, že na přídi, kde stál na hlídce David Leys, se také stále žádné světlo neobjevilo.

Blanky napínal oči a snažil se rozeznat, co dělá ta věc přímo pod ním, bylo tam ale příliš mnoho pohybu - potmě tam pleskala roztrhaná plachta, po nakloněné palubě se koulely sudy a klouzaly uvolněné bedny - a neviděl nic než nečistětmavou masu, pomalu se blížící k hlavnímu stěžni a odhazující stranou stokilové a stopadesátikilové sudy písku, jako by to byly porcelánové vázy.

Na hlavní stožár vyšplhat nemůže, pomyslel si Blanky. V roztažených nohou, na prsou a v rozkroku cítil chlad ráhna. V tenkých spodních rukavicích mu začínaly mrznout prsty. Někde ztratil velšskou paruku a vlněnou šálu. Natahoval uši a snažil se zachytit zvuk uvolňovaného a otevíraného předového palubního průlezu, čekal, že uslyší výkřiky a uvidí záři luceren, až se na palubu vyrojí početný záchranný oddíl, na lodní přídi však stále panovalo ticho a tma skrytá poletujícím sněhem. Že by ta obluda nějak zablokovala i předový průlez? Ještě že nemůže vyšplhat na hlavní stěžně. Nic tak obrovského na něj nemůže vyšplhat. Žádný bílý medvěd - pokud to je bílý medvěd - nemá se šplháním zkušenosti.

Věc začala šplhat na zkrácený hlavní stěžně.

Blanky cítil, jak se stěžně otřásá, když zarývala drápy do dřeva. Slyšel údery, škrábání a bručení... chraptivé basové bručení... jak šplhala výš. Šplhala.

Aby dosáhla na pahýly odlomeného prvního ráhna, pravděpodobně jí stačilo zvednout přední pracky nad hlavu. Blanky se usilovně snažil v temnotě něco rozeznat a byl si jistý, že vidí, jak se obrovská, chlupatá a svalnatá masa hlavou vzhůru vytahuje výš, gigantické přední nohy - nebo paže - velké jako dospělý muž má už přehozené přes první ráhno, hmatá nad sebou a hledá, čeho by se zachytila, zatímco mocné zadní nohy a další drápy nacházejí oporu na roztržštěném dubovém dřevě ráhna.

Blanky se kousek po kousku posouval dál po ledovém druhém ráhnu, paže i nohy měl kolem větrem roztrfeseného kulatého, vodorovně trčícího dřeva o průměru pětadvaceti centimetrů ovinuté v jakési parodii vášnivého mileneckého objetí. Vnější křivka postupně se ztenčujícího ráhna na předové straně byla pokryta pěti centimetry nového sněhu, pod nímž byla vrstva ledu. Všude, kde to bylo možné, využíval k udržení rovnováhy úponových lan.

Obrovská věc na hlavním stěžni vyšplhala na úroveň Blankyho ráhna. Ledařský mistr její objemné tělo viděl, jen když natáhl krk a ohlédl se přes rameno a zadek; i v tom případě ji ale rozeznával jen jako kolosální bledou prázdnotu v místech, kde měla být sotva viditelná kolmá čára hlavního stěžně.

Něco do ráhna udeřilo takovou silou, že Blanky vylétl do vzduchu, pak se z výšky šedesáti centimetrů zase snesl a tvrdě rozkrokem a břichem dopadl zpátky; náraz na ráhno a zmrzlou úponu mu vyrazil dech. Byl by v tom okamžiku spadl, nebýt toho, že měl obě zmrzlé ruce i pravou botu pevně zaplétané do úponových lan těsně pod ledem obalenou spodní stranou ráhna. Takhle si jen připadal, jako by ho půl metru nad sebe vyhodil kůň se hřbetem ze studené oceli. Další rána Blankyho málem shodila do tmy osm metrů nad palubou, tentokrát už na ni ale byl připravený a zuby nehty

se zoufale držel. Přestože věděl, co přijde, dřevo se pod ním roztřásl tak silně, že sklouzl, zůstal bezmocně viset pod zledovatělým ráhnem a necitlivé prsty a kopající botu měl stále zamotané do úponových lan. Podařilo se mu vzepřít a vytáhnout se zpátky na ráhno právě v okamžiku, kdy na ně dopadl třetí, nejzúřivější úder. Ledařský mistr zaslechl zapraskání, cítil, jak pevné ráhno začíná klesat, a uvědomil si, že mu zbývá pouhých pár vteřin, než se i s ráhnem, úponou, úponovými lany, pomocnými lany a neovladatelně rozhoupanou šplhací sítí zřítí z více než osmimetrové výšky na nakloněnou palubu a rozházené trosky.

Blanky dokázal nemožné. Na rozhoupaném, praskajícím, nakloněném a zledovatělém ráhnu se zvedl nejprve na kolena a pak na nohy, stál, komicky a absurdně mával oběma pažemi, aby udržel rovnováhu ve vyjícím větru, boty mu klouzaly na sněhu a ledu; pak se s roztaženými pažemi a rozevřenými rukama vrhl do prázdna a hledal jedno z neviditelných pomocných lan, která tam někde musela - měla - mohla být. Snažil se přitom brát v úvahu sklon lodi k přídi, skučící vítr, nárazy letících sněhových vloček do tenkých provazů i možné vibrační účinky úderů, jimiž se ta věc neustále snažila zpřerážet druhá ráhna hlavního stěžně.

Jeho ruce potmě jediné visící lano minuly. Narazil do něj zmrzlým obličejem, a když začal padat, zachytil se ho oběma rukama, sklouzl po jeho ledem pokrytém povrchu o pouhé dva metry níž, zahákl se do něj a okamžitě začal horečně šplhat vzhůru, ke třetímu a poslednímu ráhnu na zkráceném hlavním stěžni, necelých patnáct metrů nad palubou.

Věc pod ním zaburácela. Vzápětí následovalo další zaburácení, když druhé ráhno i s úponami, pohyblivými a pevnými lany povolilo a zřítlo se na palubu. Hlasitější z obou zaburácení bylo to, které se vydralo z hrdla nestvůry držící se hlavního stěžně.

Tohle pomocné lano, to byl obyčejný provaz, který obvykle visel přibližně osm metrů od hlavního stěžně. Umožňoval námořníkům rychle se spustit na palubu ze stěžňových můstků nebo z vyšších ráhen, nebyl ale určen ke šplhání.

Blanky se po něm přesto vyšplhal. Navzdory tomu, že bylo lano obalené ledem, že se kymácelo ve sněhové vánici a že Thomas Blanky už vůbec necítil prsty pravé ruky, šplhal po tom pomocném lanu jako čtrnáctiletý plavčík dovádějící po večeri za tropického večera v horním lanoví.

Nedokázal se vytáhnout na nejvyšší ráhno - bylo prostě příliš pokryté ledem -, našel ale jeho úponová lana a přesunul se z pomocného lana na uvolněnou a zkrabatělou úponu pod ráhnem. Kus ledu se při tom ulomil a zřítit se dolů na palubu. Blanky měl dojem - nebo to bylo jen zbožné přání -, že z příde slyší praštění a bušení, jako by se Crozier a jeho námořníci sekerami probíjeli ven skrz prkna, jimiž je zatlučený příďový průlez.

Jako pavouk zavěšený ve zmrzlých úponách pohlédl Blanky dolů a doleva od sebe. Buď se sněhová vánice zmínila, nebo se zlepšilo jeho noční vidění, možná dokonce obojí. Každopádně viděl obrovské tělo nestvůry. Plynulým pohybem šplhala k jeho třetímu a poslednímu ráhnu. Její obrys na hlavním stěžni byl tak velký, až si Blanky pomyslel, že vypadá jako velký kocour šplhající na kmen neobyčejně tenkého stromu. Samozřejmě až na to, napadlo ho ještě, že vlastně vůbec kocoura nepřipomíná; podobá se mu jen tím, jak při lezení zatíná drápy hluboko do ledu, tvrdého dubového dřeva i železných obručí, které by nepřerazila ani koule ze středněkaliberního děla.

Blanky se stále pomalu po úponě posouval dál od stěžně, odlamoval kusy ledu a zmrzlá úponová lana a plachtovina pod jeho vahou vrzala jako příliš naškrobený mušelin.

Obří stín za ním se dostal na úroveň třetího ráhna. Blanky cítil, jak se ráhno a úpony zatřásl a pak prohnuly, když část té obrovité váhy spočinula na ráhnech po obou stranách stěžně. Představil si ohromné přední nohy té stvůry přehozené přes ráhna, představil si, jak se tlapa velikosti jeho hrudníku zvedá a chystá se udeřit do ráhna, které tady nahoře bylo slabší než na nižších úrovních, a lezl a posouval se ještě rychleji; byl teď už skoro dvanáct metrů od stěžně, takže se dostal za okraj paluby, vzdálené patnáct metrů pod ním. Námořník, který by při práci s plachtami tak daleko na ráhnu nebo na úponách uklouzl a spadl, by se zřítit do moře. Kdyby spadl Blanky, dopadl by na led, který byl víc než osmáct metrů pod ním.

Něco se oťelo o Blankyho obličej a ramena - nějaká síť, pavučina, byl v pasti - a na okamžik ho to vyděsilo tak, že málem zaječel. Pak si uvědomil, co to je - šplhací síť, spletené čtverce z důkladného šplhacího lana, táhnoucí se od zábradlí k druhému stěžňovému můstku a na zimu převěšená na vrchol pahýlu hlavního stěžně, aby mohly pracovní čtyři odsekávat led, který se na něm nahoře nashromáždil. Byla to šplhací síť z pravoboku, kterou - ať to bylo jakkoli neuvěřitelné - dva úderů obřích drápů té věci vytrhly z několikanásobného ukotvení po celé délce zábradlí a paluby. Čtverce propletených lan byly teď pokryté takovou vrstvou ledu, že fungovaly jako malé plachty, takže uvolněná šplhací síť vlála ve větru daleko za lodním pravobokem.

Blanky se opět odhodlal k činu, aniž by si dovolil o tom, co se chystá udělat, jakkoli přemýšlet. Kdyby o svém dalším kroku osmáct či více metrů nad ledem přemýšlel, určitě by se ho neodvážil provést.

Odrázel se od praskajících úpon a skočil na rozevřátou šplhací síť.

Jak věděl, že se stane, pod náhlým zatížením se síť zhoupala zpět k hlavnímu stěžni. O pouhých třicet centimetrů minul obrovskou chlupatou masu krčící se na kříži stěžně a ráhen. Byla příliš velká tma, než aby viděl víc než její děsivý celkový obrys, ale trojhranná hlava velká jako celé tělo Thomase Blankyho se prudce otočila na krku příliš dlouhým a hadovitým, aby patřil do tohoto světa, a ozvalo se hlasité CVAK, když zuby delší než Blankyho zmrzlé prsty naprázdno sklapyly ve vzduchu, jímž právě prolétl. Ledařský mistr cítil dech té věci - horké vydechnutí masožravé šelmy, páchnoucí shnilým masem, nikoli pach ryby, který podle Blankyho zkušeností vychází z rozevřených čelistí polárních medvědů, které na ledu zastřelili a stáhli z kůže. Tohle byl horký puch tlejícího lidského masa smíšený se sirným zápachem, žhavý jako závan z otevřeného ohniště parního kotle.

V tom okamžiku si Thomas Blanky uvědomil, že námořníci, které v duchu proklínal jako pověřivé hlupáky, měli pravdu; tahle věc z ledu je právě tak démonem nebo bohem jako tvorem ze zvířecího masa a bílé kožešiny. Je to síla, kterou je třeba usmířit, klanět se jí, nebo před ní prostě prchnout.

Napůl očekával, že až se přehoupne přes střed lodě, lana šplhací sítě pod ním se zachytí o pahýl ráhna, který tam dole

čněl do vzduchu, nebo se zamotají do ráhnového či úponového lanoví - pak by tomu tvorovi stačilo, aby si ho k sobě přitáhl jako velkou rybu v síti -, ale pohybová energie jeho váhy a rychlost letící sítě ho donesly pět i více metrů na levobok, za hlavní stěžeň.

Ted' se lana šplhací sítě chystala zhoupnout se s ním zpět přímo k obrovské levé přední tlapě, kterou tam i v temnotě a sněhové vánici viděl nataženou.

Blanky se přetočil, celou svou váhou se vrhl k přidi, cítil, jak těžkopádné potřhané lanoví následuje setrvačnost jeho těla, a pak obloukem vykopl oběma nohama, mával jimi ve vzduchu a snažil se zachytit třetího ráhna na této straně.

Levá bota je našla v okamžiku, kdy se zhoupl až nad ně. Hřeby pobitá podrážka sklouzla na ledu a bota z ráhna sjela, když se ale šplhací síť vracela zpět k zádi, našly zledovatělé ráhno obě boty a Blanky do nohou vložil veškerou svoji energii a odrazil se od něj.

Zamotaná pavučina šplhací sítě se zhoupla zpět kolem hlavního stěžně, tentokrát ale opsala široký oblouk kamsi k zádi. Blankyho nohy visely ve vzduchu a stále ještě kopaly do prázdná patnáct metrů nad zhrouceným stanem a rozházenými zásobami; když se blížil k hlavnímu stěžni a k té věci, která tam na něj čekala, přimáčkkl se zády těsně k provazům.

Drápy prosvíštěly vzduchem necelých patnáct centimetrů od jeho zad. I v zajetí hrůzy Blanky užasl - věděl, že jeho kopnutí ho obloukem vyneslo do vzdálenosti téměř tří metrů, když míjel hlavní stěžeň. Ta věc musela zabořit drápy pravé tlapy - nebo ruky, pařátu či ďáblova spáru - přímo do stěžně, zavěsit se na něj prakticky celou svou váhou a natáhnout k němu dvoumetrovou nebo ještě delší robustní levou paži. Ale minula ho.

Až se Blanky zhoupne zpět do středu, už nemine.

Pevně se zachytil okraje šplhací sítě a spouštěl se dolů stejně rychle, jako by klouzal po hlavním nebo pomocném lanu; ztuhlé prsty se mu rozdíraly na příčných provazech a každý náraz hrozil tím, že ho shodí ze sítě do venkovní temnoty. Šplhací síť dosáhla nejzazšího bodu svého vnějšího vychýlení, někde za zábradlím na pravoboku, a začala se obloukem vracet zpět.

Pořád jsem moc vysoko, pomyslel si Blanky, když se změť lanoví nad ním zhoupla zpátky k hlavnímu stěžni.

Netvor lanoví snadno zachytil, když se uprostřed oblouku ocitlo nad středem paluby, tou dobou byl už ale Blanky o šest metrů níž a zmrzlýma rukama dál po příčných lanech ručkoval dolů.

Věc na stěžni si k sobě začala přitahovat celou váhu lanoví.

Do prdele, měl čas pomyslet si Thomas Blanky, to je tedy zatracená paráda, když se celá tuna nebo půl druhé tuny ledem obalené šplhací sítě i jeho vlastního těla začala zvedat vzhůru stejně snadno a jistě, jako když rybář vytahuje z vody hozenou síť.

Ledařský mistr udělal to, co si naplánoval, v posledních deseti vteřinách dovnitř směřujícího oblouku sklouzl po síti ještě níž a zároveň přesunul váhu dozadu a dopředu - představil si sám sebe jako kluka na provazové houpačce -, čímž houpající se síť vychýlil dál do strany, přestože ho zároveň ta věc nahoře vytáhla o kus výš. Jakkoli rychle šplhal po rozkývané síti dolů, ta věc ho stejnou rychlostí přitahovala blíž k sobě. Věděl, že dosáhne spodního okraje šplhací sítě přibližně v okamžiku, kdy ho netvor přitáhne až k sobě, takže bude pořád nějakých patnáct metrů vysoko.

Síť však stále ještě měla dostatečnou vůli, aby se dokázal obloukem zhoupnout šest metrů na pravobok; oběma rukama se pevně držel svislých lan a nataženými nohama se opíral o příčná lana. Zavřel oči a znovu si v duchu vyvolal představu malého kluka na provazové houpačce.

Necelých šest metrů nad ním se ozvalo nedočkávané zakašlání. Následovalo prudké trhnutí a celá síť i s Blankym vylétla o další dva nebo tři metry výš.

Blanky nevěděl, jestli se v té chvíli nachází šest nebo čtrnáct metrů nad palubou, a soustředil se pouze na správné načasování svého výkyvu do strany; zkroutil lanoví kolem sebe, a když ho rozkmit sítě donesl nad temnou palubu na pravoboku, odrazil se oběma nohama a skočil do prázdná.

Pád mu připadal nekonečný.

První, co udělal, bylo, že se ve vzduchu opět přetočil, aby nedopadl na hlavu, na záda ani na břicho. Led jeho dopad rozhodně nemohl nijak ztlumit - ještě horší by samozřejmě bylo, kdyby spadl na zábradlí nebo na palubu -, s tím už se ale nedalo nic dělat. Ledařský mistr padal a věděl, že jeho život nyní závisí na jednoduché newtonovské aritmetice; Thomas Blanky se stal malou neznámou v balistické rovnici.

Cítil, že jeho hlava o dva metry minula zábradlí na pravoboku, a tak tak, že měl čas stočit se do klubička a připravit nohy i natažené paže, načež spodní polovinou těla tvrdě dopadl na sněžný a ledový svah, který od tlakem vyzdviženého Terroru jako rampa spadal dolů na ledové pole. Když výkyv sítě ledařského mistra poslepu unášel na stranu, provedl v duchu co nejpřesnější výpočet, který měl zajistit, že ho oblouk jeho pádu donese těsně za ledovou cestičku, ušlapanou a tvrdou jako beton, po níž muži šplhali na loď a sestupovali z lodi na led, zároveň však doufal, že dopadne až za sněžné kupy v místě, kde byly pod zmrzlou plachtovinou a metrem sněhu uložené a přivázané velrybářské čluny.

Dopadl na zasněžený svah těsně před ledovou rampou a jen malíčký kousek směrem k zádi od sněhem zapadáných člunů. Náraz mu vyrazil dech. Levou nohou mu projela bolest natrženého svalu nebo zlomené kosti - měl právě tak dost času pomodlit se ke všem bohům, kteří jsou dnešní noci vzhůru, aby to byl sval a ne kost - a pak už se kutálel z dlouhého a prudkého srázu, celou cestu nadával a řval, kopal kolem sebe a vytvářel tak vlastní malou bouři zvířeného sněhu a nadávek ve větší sněhové vichřici dující kolem lodi.

Deset metrů od lodi, někde na zasněžené ledové mořské pláni, se Blanky zastavil a zůstal ležet na zádech.

Jak nejrychleji byl schopen, provedl celkovou inventuru svého těla. Ruce zlomené neměl, jen cítil bolest v pravém zápěstí. Hlava se zdála být nezraněná. Žebra ho bolela a dělala mu problémy pořádně se nadechnout, domníval se ale, že je to pravděpodobně spíš následek strachu a rozrušení a že žebra zlomená nejsou. Levá noha ho ale bolela přímo pekelně.

Blanky věděl, že musí vstát a rozběhnout se... okamžitě... nedokázal ale vlastní příkaz uposlechnout. Naprosto mu stačilo ležet roztažený na zádech na temném ledu, teplo z něj unikalo dolů do ledové plochy nahoru do vzduchu; snažil se popadnout dech i rozum do hrsti.

To už se z přední části paluby jednoznačně ozývaly lidské hlasy a výkřiky. Poblíž přídě se objevily kulaté bubliny světla luceren, žádná širší než nějaké tři metry, a osvětlovaly svištící vodorovné čáry větrem hnaného sněhu. Pak Blanky zaslechl těžké žuchnutí a zapraskání, když ta démonická věc sjela po hlavním stěžni na palubu. Ozvaly se další mužské výkřiky - tentokrát vystrašené, přestože námořníci nemohli zřetelně vidět netvora, který byl směrem na zád' od nich, ve zmrzlé a hromadách rozlámaných ráhén, spadlého lanoví a rozmetaných sudů se zásobami uprostřed lodi. Práskl výstřel z brokovnice.

Thomas Blanky se celý rozlámaný a rozbolavělý zvedl na ledu na všechny čtyři. Spodní prstové rukavice už ztratil a obě ruce měl holé. Byl navíc prostovlasý; dlouhé, šedinami protkané vlasy mu vlály ve větru, protože cůpek, do něhož je měl spletené, někdy při těch krkolomných kouscích povolil. Necítil prsty, obličej, dlaně ani chodidla, všechno ostatní mu ale působilo takovou či onakou bolest.

Netvor - jehož obrovské tělo bylo zezadu osvětlené září luceren - se skokem naměřeným k němu přenesl přes zábradlí na pravoboku a nízkou bariéru přeskočil se všema čtyřma obrovskými nohama ve vzduchu.

Blanky v okamžiku stál na nohou a rozběhl se do tmy mezi mořský led a hromady nakupeného sněhu.

Teprve když uběhl asi padesát metrů dál od lodi, uklouzl, upadl, vstal a znovu se dal do běhu, mu došlo, že si možná právě podepsal vlastní rozsudek smrti.

Měl zůstat blízko lodi. Měl oběhnout zasněžené čluny, utíkat po pravoboku podél trupu k přídí, přelézt čelen, který je teď zabořený hluboko do ledu, pokračovat na levobok a při tom volat o pomoc na muže nahoře na palubě.

Ne, uvědomil si, než by se prodral tou spleť přídového lanoví, byl by už dávno mrtvý. Ta věc by ho během deseti vteřin dostihla.

Proč jsem se rozběhl tímhle směrem?

Ještě než se promyšleně vrhl dolů ze šplhačí sítě, měl nějaký plán. Co to k čertu bylo za plán?

Blanky slyšel, jak se na mořském ledu za ním rozléhá škrábavé dusání.

Někdo, možná Goodsir, pomocný ranhojič z Erebu, jemu i několika dalším námořníkům vykládal, jakou rychlostí dokáže bílý medvěd uhánět po mořském ledu za kořistí - bylo to čtyřicet kilometrů za hodinu? Ano, přinejmenším tolik. Blanky nikdy nebyl obzvlášť rychlý běžec. A teď se navíc musel vyhýbat sněhovým kupám, ledovým hřebenům a prasklinám v ledu, které neviděl, dokud nebyl pouhých pár kroků od nich.

Proto jsem se rozběhl tímhle směrem. To byl můj plán.

Netvor se hnál za ním a vyhýbal se stejným zubatým sněhovým kupám a deskám tlakových hřebenů, mezi nimiž se v temnotě nemotorně proplétal Blanky. Ledařský mistr ale lapal po dechu a sípěl jako protřazený kovářský měch, zatímco obrovitý stín za ním jen lehce mružel - pobavením? radostným očekáváním? - a jeho přední pracky dunivě dopadaly na led každým skokem, který se délkou rovnal čtyřem nebo pěti Blankyho krokům.

Blanky byl teď na ledovém poli asi dvě stě metrů od lodi. Odrazil se od ledového balvanu, který spatřil tak pozdě, že už se mu nestačil vyhnout, takže do něj udeřil pravým ramenem a cítil, jak okamžitě znecitlivělo a připojilo se k dalším necitlivým částem jeho těla. Uvědomil si při tom, že celou tu dobu, kdy prchá, aby si zachránil život, běží zcela poslepu. Lucerny na palubě Terroru byly daleko, předaleko za ním - ta vzdálenost mu připadala úplně nemožná - a ledařský mistr neměl čas ani důvod, aby se otáčel a pátral po nich. V takové dálce od lodi mu rozhodně nemohly posvítit a jen by mu bránily se soustředit na to, co právě dělá.

A dělal to, jak právě pochopil, že utíkal, kličkoval a proplétal se vlastní mentální mapou ledových polí, puklin a malých ledovců, které Terror obklopovaly, kam až oko dohlédlo. Blanky strávil víc než rok tím, že zkoumal pohledem zamrzlé moře se všemi jeho nerovnostmi, hřebeny, ledovci a špičatými jehlami, a několik měsíců z té doby mu pozorování usnadňovalo bledé arktické světlo. Dokonce i v zimě trávil mnohé hodiny na hlídce tím, že ve světle měsíce, hvězd a v mihotavém přísvisu tančící polární záře profesionálním okem ledařského mistra studoval kruh ledu kolem uvězněné lodi. Přibližně dvě stě metrů hluboko v té ledové zmrzlé, za posledním tlakovým hřebenem, přes který právě pracně a klopýtavě přešel - slyšel, jak ho ta věc přeskočila necelých deset metrů za ním -, si vzpomněl na labyrint někdejších ledovcových úlomků, malých ledových ker, které se odlomily od svých větších sester, převrácených vzhůru nohama a vytvářejících malý horský hřeben z ledových balvanů, velký jako venkovská chalupa.

Jako by si uvědomil, kam má jeho k smrti odsouzená kořist naměřeno, neviděný stín za ním zabručel a zrychlil.

Pozdě. Blanky se vyhnul poslední z vysokých sněhových kup a ocítl se v ledovcovém bludišti. Tam ale jeho mentální mapa zklamala - viděl to miniaturní ledovcové pole jen zdálky dalekohledem -, takže potmě narazil přímo do ledové stěny, odrazil se od ní, padl na zadek a škrábal se sněhem kupředu po všech čtyřech; než popadl dech a urovnal si myšlenky v hlavě, byl už netvor pouhých několik metrů za ním.

Trhlina mezi dvěma ledovci, velkými jako železniční vagony, byla necelých devadesát centimetrů široká. Blanky do ní spěšně zalezl - stále po všech čtyřech, přičemž necitlivé holé ruce jako by k němu nepatřily o nic víc než černý led pod nimi - přesně v okamžiku, kdy ke škvíře dorazil i netvor a máchl po něm obrovskou přední tlapou.

Ledařský mistr zavrhl všechny myšlenky na hru na kočku a myš, když nemožně velikánské drápy dopadly a rozprskly kolem sebe úlomky ledu necelého čtvrt metru od podrážek jeho bot. Postavil se v úzké mezeře, upadl, znovu se vyškrábal na nohy a v téměř naprosté tmě klopýtal kupředu.

Nebylo to k ničemu. Ledová ulička byla příliš krátká - jen asi dva a půl metru - a na druhé straně se z ní Blanky vynořil do otevřeného prostoru. Slyšel, že ta věc už s hlasitým brčením obíhá ledový blok po jeho pravé ruce. Pokusit se tady zůstat by znamenalo totéž jako postavit se obludě na prázdném kriketovém hřišti - a dokonce i puklina, jejíž stěny byly tvořeny spíš sněhem než ledem, mohla posloužit jen jako dočasný úkryt. Mohl by tam leda tak potmě čekat pouhou

minutu nebo dvě, než by ta věc otvor rozšířila a prodrala se za ním dovnitř. Mohl by tam leda tak zemřít.

Ty větrem zformované malé ledovce, které, jak si vzpomínal, viděl dalekohledem, jsou... kterým směrem? Někde vlevo, pomyslel si.

Vrávoravě se vydal doleva, odrážel se od ledových jehel a sněhových kup, které mu nebyly k ničemu dobré, klopýtavě přeskočil puklinu hlubokou jen nějakých šedesát centimetrů, vyškřábal se na nízký hřeben zubatého ledu, sklouzl dolů, znovu se šplhal nahoru a slyšel, jak se ta věc za ním prohnala kolem ledového bloku a zastavila se necelé tři metry od něj.

Větší ledovce začínaly právě za tímhle ledovým balvanem. Ten děravý, který viděl dalekohledem, by měl být...

...tyhle útvary se přesunují každý den, každý zdejší noční den...

...hroutí se a znovu se zvedají, mění tvar podle toho, jak je tlak ledu posouvá sem a tam...

...ta věc se za ním drápe nahoru po ledovém srázu na rovnou, ale uzavřenou ledovou plošinku, kde se nyní Blanky potácí...

Stíny. Pukliny. Štěrbiny. Ledové slepé uličky. Žádná dost velká, aby se do ní mohl schovat. Trpělivost.

Asi sto dvacet centimetrů nad zemí byl v čelní stěně malého převráceného ledovce po jeho pravé ruce jediný otvor.

Mračna se nepatrně rozestoupila a na pět vteřin hvězdy poskytly Blankymu právě tolik světla, aby v něm spatřil nepravidelný kruh v tmavém ledovém valu.

Vyrazil kupředu a vrhl se do něj, přestože nevěděl, je-li tunel hluboký čtvrt metru nebo deset metrů. Nevešel se do něj.

Ve vnějších vrstvách oblečení - zimních oteplovacích vestách a svrchním kabátě - byl příliš objemný.

Blanky ze sebe začal oděvy horečně strhávat. Ta věc už se po posledním svahu vyškřábala až nahoru, byla za ním a zvedala se na zadní. Ledařský mistr to neviděl - neměl čas ani na to, aby se otočil a podíval se na ni -, přímo ale cítil, jak se zvedá.

Aniž by se k ní obrátil, mrštil Blanky svrchním kabátem a několika dalšími vrstvami venkovního vlněného oblečení za sebe proti obloudě; hodil těžkými kusy oděvu, jak nejrychleji dokázal.

Ozvalo se překvapené odfrknutí - doprovázené závanem sirného pachu - a pak trhavý zvuk, jak netvor rozervál

Blankyho oblečení na cáry a odhodil je daleko od sebe do ledového labyrintu. Rozptýlením jeho pozornosti ale Blanky získal pět nebo ještě víc vteřin.

Znovu se po hlavě vrhl do ledové díry.

Jen taktak do ní protlačil ramena. Špičky jeho vysokých bot kmitaly a klouzaly, až konečně našly oporu. Kolena a prsty hledaly záchytné body.

Blanky byl jen něco málo přes metr v otvoru, když se za ním ta věc natáhla a hrábla po něm. Při prvním pokusu mu strhla pravou botu a utrhl kus chodidla. Ledařský mistr pocítil šok, když se mu drápy zaryly do masa, a pomyslel si - zadoufal -, že přišel jen o kus paty. Nijak si tím ale nemohl být jistý. Lapal po dechu, bojoval s náhlým přílivem bolesti, která prorazila i dosavadní ztrátu citu ve zraněné noze, zarával nehty do ledu, kroutil se a tlačil dál do díry.

Ledový tunel se zužoval a uzavíral.

Drápy zaškrábaly po ledu a zaryly se do jeho levé nohy; vyrvaly z ní kus masa přesně v místě, kde se už Blanky zranil při pádu ze šplhací sítě. Ucítil vlastní krev a ta věc ji musela zacítit také, protože po něm na vteřinu přestala chňapat. Pak zařvala.

Řev byl v ledovém tunelu ohlušující. Blankyho ramena se v ledu vzpříčila, nemohl se posunout ani o kousek dál kupředu, přitom ale věděl, že zadní polovina jeho těla stále zůstává na dosah netvora. Ten znovu zařval.

Blankyho srdce i varlata se při tom řevu na okamžik sevřela, jeho tělo ale strachem nezdřevěnělo. Ledařský mistr využil těch několika vteřin oddechu, couvl zpět do méně stísněného prostoru, jímž před okamžikem prolezl, pracně vystrčil paže před sebe a veškerou zbývající silou se chodidly i koleny zapřel do ledu, kopal, strhával si z ramen a z boků oblečení i s kůží a protlačil se ledovou štěrbinou, která rozhodně nebyla určena pro člověka ani jeho nepřilíš mohutného vzrůstu.

Za tímto nejužším bodem se ledový tunel rozšiřoval a skláněl se níž. Blanky se svezl na břicho a sklouzl při tom po vlastní krvi. Zbývající šatstvo měl rozervané na cáry. Cítil chlad ledu, který ho ze všech stran obklopoval, na staženém břiše i s vrstevnatým šourkem.

Věc za ním potřeť zařvala, příšerný zvuk se ale zdál být o něco vzdálenější.

V posledním okamžiku, těsně než vypadl přes kraj tunelu do otevřeného prostoru, si byl Blanky jistý, že všechno, co dosud prodělal, vyšlo nazmar. Tunel - pravděpodobně vytvořený při oblevě před mnoha dlouhými měsíci, procházel jen okrajem malého ledovce a nyní ho zase vyvrhl ven. Znenadání opět ležel na zádech pod hvězdami. Cítil pach vlastní krve a věděl, že se vpíjí do čerstvě napadaného sněhu. Slyšel také, jak ta věc běhá kolem ledovce, nejprve doleva a pak doprava, dychtivá dostat se k němu, teď už ale také sebejistá a přesvědčená, že dokáže k zbláznění lákavý pach lidské krve sledovat až ke kořisti. Ledařský mistr byl příliš vážně zraněný a vyčerpaný, než aby byl schopen odplazit se byť jen o kousek dál. Co se má stát, ať se stane co nejrychleji, pomyslel si, a kéž námořnický bůh tu zajebanou potvoru, která se ho chystá sežrat, pojebe a pošle do pekel. Blankyho poslední modlitbou bylo, aby se některá z jeho kostí nestvůře vzpříčila v krku.

Uplynula celá další minuta, během níž ta věc několikrát znovu zařvala - pokaždé o něco hlasitěji a rozvztekleji, pokaždé z jiné strany temného kompasu okolní noci -, než si Blanky uvědomil, že se k němu nemůže dostat.

Ležel tady pod širým nebem a pod hvězdami, byl ale v ledové schránce o velikosti maximálně jeden a půl krát dva a půl metru - v uzavřeném prostoru, který vznikl tím, že k sobě tlak mořského ledu přisunul a přimáčkl přinejmenším tři masivní ledovce. Jeden z nich, převrácený vzhůru nohama, nad ním visel jako padající stěna, přesto však Blanky viděl hvězdy. Viděl také světlo hvězd, které dovnitř pronikalo dvěma svislými štěrbinami na protilehlých stranách jeho ledové rakve - viděl i obrovité tělo predátora, které světlo hvězd několikrát na konci těchto skulin zastínilo ani ne pět

metrů od něj -, mezery mezi ledovci však nebyly víc než patnáct centimetrů široké. Oblevou vytvořený tunel, jímž prolezl, byl jedinou skutečnou přístupovou cestou do jeho skrýše.

Nestvůra řvala a obcházela kolem dalších deset minut.

Thomas Blanky se silou vůle zvedl, posadil se a rozdrásanými zády a rameny se opřel o led. Jeho kabát a vnější teplé oblečení bylo pryč a kalhoty, dva svetry, vlněná a bavlněná košile i vlněné spodní tílko na něm visely ve zkrvavených cárech, takže se připravoval na to, že umrzne.

Nestvůra stále neodcházela. Bez přestání obcházela jeho úkryt mezi třemi ledovci kolem dokola jako nějaká nepokojná masožravá šelma v jedné z londýnských nových módních zoologických zahrad. Tady byl ale v kleci Blanky.

Věděl, že i kdyby ta věc nějakým zázrakem odešla, nemá dostatek energie ani vůle, aby úzkým tunelem vylezl ven. A i kdyby se mu nějak podařilo tunelem se protáhnout, zrovna tak dobře by mohl být na měsíci - na tom měsíci, který se právě teď vynořil z převalujících se mračen a osvětlil ledovce kolem něj záplavou tlumené modré záře. A i kdyby nějak zázračně vylezl z toho ledovcového pole, tři sta zbývajících metrů k lodi bylo nepřekonatelnou vzdáleností. Necítil už tělo a nemohl hýbat nohama.

Blanky se prochladlým zadkem i bosýma nohama zabořil hlouběji do sněhu - tady, kde nefoukal vítr, byla jeho napadaná vrstva silnější - a přemýšlel o tom, jestli ho jeho kolegové z Terroru někdy najdou. Proč by ho vůbec hledali? Je prostě dalším z posádky, koho ta věc na ledu odnesla. Jeho zmizení alespoň nebude od kapitána vyžadovat, aby uskladoval další mrtvolu - nebo část mrtvol y marnotratně zabalenou v poctivé lodní plachtovině - dole v kajutě mrtvých.

Ze vzdálených konců skulin i tunelu se stále ozýval řev a další zvuky, Blanky si jich ale nevšímal. "Do hajzlu s tebou i s tou sviní nebo ďáblem, co tě zplodili," zamumlal ledařský mistr otupělými zmrzlými rty. Možná že vlastně vůbec nepromluvil. Uvědomil si, že smrt umrznutím - i když zároveň umíral na vykrvácení, přestože krev na některých z jeho četných ran a oděrek už zjevně zmrzla - vůbec není bolestivá. Vlastně je dost poklidná... docela mírná. Báječný způsob, jak...

Blanky si uvědomil, že k němu skulinami a tunelem proniká světlo. Ta věc užívá pochodní a luceren, aby ho zmátla a vylákala ven. Na takový starý trik on ale přece neskočí. Zůstane zticha, dokud světla nezmizí a dokud neudělá ten poslední malý krůček k pohodlnému věčnému spánku. Neposkytne té věci takové zadostiučinění, aby ho po tom dlouhém mlčenlivém souboji slyšela mluvit.

"Zatraceně, pane Blanky!" zahřměl ledovým tunelem basový ryk kapitána Croziera. "Jestli tam vevnitř jste, tak se zatraceně ozvěte, nebo vás tam prostě necháme."

Blanky zamrkal. Nebo přesněji řečeno se pokusil zamrkat. Řasy a oční víčka měl zmrzlá. Že by nějaká další strategická lest toho démona?

"Tady," zachroptěl. A ještě jednou, tentokrát hlasitěji: "Tady!"

Po další minutě se k němu otvorem snadno protáhla hlava a ramena temovačova pomocníka Cornelia Hickeyho, jednoho z nejmenších mužů na Terroru. V ruce měl lucernu. Blanky si tupě pomyslel, že je to jako sledovat narození skřeta s vyvalenýma očima.

###

Nakonec se na něm vystřídali všichni čtyři doktoři.

Blanky se čas od času vynořil z příjemné mlhy, která ho obklopovala, aby se podíval, jak se situace vyvíjí. Někdy na něm pracovali lékaři z jeho vlastní lodi - Peddie a McDonald - a jindy to zase byli ranhojiči z Erebu, Stanley a Goodsir. Občas nad ním stál jen jeden z téhle čtveřice a pilně stříhal, řezal, ucápával rány nebo šil. Blanky měl chuť povědět Goodsirovi, že polární bílí medvědi jsou schopni běžet mnohem rychleji než čtyřicet kilometrů za hodinu, když se jim zachce. Jenomže - je to doopravdy polární bílý medvěd? Blanky se domníval, že není. Polární bílí medvědi jsou tvorové z tohoto světa, zatímco ta věc na ledu přišla odněkud odjinud. O tom ledařský mistr Thomas Blanky ani v nejmenším nepochyboval.

V konečném zúčtování nebyly ztráty tak hrozné. Vlastně vůbec nebyly hrozné.

Ukázalo se, že Johnu Handfordovi se nestalo vůbec nic. Když ho Blanky nechal samotného s lucernou, námořník, který měl držet hlídku na pravoboku, zhasl světlo a utekl z lodi; oběhl ji na levobok a tam se schoval, zatímco se nestvůra šplhala po stěžni za ledařským mistrem.

Alexandra Berryho, kterého Blanky považoval za mrtvého, našli pod zřícenou plachtovinou a rozházenými sudy, přesně na místě, kde stál na levoboku na hlídce, když se ta věc právě tam poprvé objevila a následně roztržila ráhno, které na přidi i na zádi tvořilo hřebenovou tyč stanu. Berry dostal silnou ránu do hlavy a nevzpomínal si na nic, co se té noci stalo, Crozier ale Blankymu řekl, že našli jeho brokovnici a že z ní bylo vystřeleno. Ledářský mistr ze své brokovnice samozřejmě vystřelil také, z bezprostřední blízkosti vypálil na nestvůru, která se nad ním tyčila jako zeď hostince, na palubě se ale na místě žádného z výstřelů nenašla jediná stopa krve.

Crozier se Blankyho vyptával, jak je to možné - jak se mohlo stát, že dva muži vystřelili z bezprostřední blízkosti z brokovnic na nějaké zvíře, a přitom neprolili ani kapku krve? - ledařský mistr ale na jeho otázky neodpověděl. Sám ovšem odpověď znal.

Davey Leys byl také naživu a nezraněný. Čtyřicetiletý námořník, který držel hlídku na přidi, musel vidět a slyšet spoustu věcí - velice pravděpodobně byl i svědkem toho, jak se ta věc z ledu poprvé objevila na palubě -, o žádné z nich ale nemluvil. David Leys už zase dokázal jen tiše zírat do prázdna. Nejprve ho odnesli na marodku Terroru, protože ji ale čtyři lékaři celou potřebovali ke své krvavé práci na Blankym, byl Leys na nosítkách přenesen na prostornější ošetřovnu Erebu. Tam nyní ležel a podle toho, co říkali Blankyho hovorní návštěvníci, opět bez mrknutí upřeně hleděl na stropní trámy nad sebou.

Blanky sám také nevyvázl bez následků. Nestvůra mu drápy utrhla zadní polovinu pravého chodidla, McDonald s

Goodsirem ale ze zbývající části odřízli rozervanou kůží, ránu kauterizovali a ujistili ledařského mistra, že mu - s pomocí lodního tesaře nebo zbrojře - vyrobí koženou nebo dřevěnou protězu přidržovanou řemínky, takže bude zase moci chodit.

Levou nohu mu netvor zřídil ze všeho nejhůř - maso z ní bylo na několika místech servané až na kost a samotná dlouhá lýtková kost byla poškrábaná drápy - a jak později přiznal doktor Peddie, všichni čtyři lékaři si byli jistí, že ji budou muset u kolene amputovat. Pomalé šíření infekce a sněti v ráně je ale jedním z mála požehnání arktického klimatu, a když lékaři narovnali samotnou kost a zašili rány více než čtyřmi sty stehy, začala se Blankyho noha - byť pokroucená, děsivě zjizvená a na několika místech zbavená celých svalových pletenců - pomalu uzdravovat. "Vaše vnučata budou ty jizvy milovat," prohlásil druhý ledařský mistr James Reid, když přišel na zdvořilostní návštěvu.

Svoji daň si vyžádal i mráz. Blankymu se podařilo uchovat si všechny prsty u nohou - lékaři mu říkali, že je bude potřebovat, aby na zmračené noze udržel rovnováhu -, přišel ale o všechny prsty kromě palce na pravé ruce a palce, malíčku a prsteníčku na levé. Goodsir, který evidentně o podobných případech něco věděl, ho ubezpečil, že po nějaké době se naučí jen zbývajícími sousedními dvěma prsty levé ruky docela elegantně psát i jíst a že opět těmito dvěma prsty a palcem pravé ruky si zase bude umět zapínat knoflíky na kalhotách i košilích.

Thomas Blanky na zapínání kalhot a košil zvysoka kašlal. Alespoň prozatím. Byl naživu. Ta věc na ledu dělala, co mohla, aby tomu tak nebylo, ale přesto byl stále naživu. Mohl si užívat jídla, povídat si s kamarády, pít svoji každodenní dávku rumu - už se naučil držet obvázanýma rukama svůj cínový hrneček - a číst knihy, jestliže mu je někdo postavil a podepřel. Měl v úmyslu přečíst si Faráře wakefieldského, než - řečeno s Hamletem - se zbude zbytků svého smrtelného těla.

Blanky byl naživu a hodlal naživu zůstat co možná nejdéle. Prozatím byl pozoruhodně spokojený. Těšil se na návrat do vlastní kajuty na zádi - umístěné mezi stejně malíčkými kójemi třetího poručíka Irvinga a kapitánova stewarda Jopsona - a k tomu už mělo dojít každým dnem, jakmile si budou ranhojiči absolutně jistí, že už skončili s čištěním, zašíváním a očíháváním jeho zranění.

Zatím Thomas Blankymu nic nechybělo. Ležel pozdě večer na svém kavalci na marodce, slyšel, jak ve ztemnělé ubikaci mužstva, pouhých pár metrů od něj za tenkou přepážkou, muži tiše nadávají, šeptají, vypouštějí větry a chechtají se, slyšel kuchaře pana Diggleho, který dlouho do noci pekl sušenky a štěkal při tom rozkazy na přidělené pomocníky.

Thomas Blanky naslouchal skřípění a bručení mořského ledu, který se snažil Terror rozdrtit, a dovolil mu, aby ho uspal stejně bezpečně jako ukolébavka ze rtů jeho dávno v Pánu zesnulé matky.

22

IRVING

70°05' s.š., 98°23' z.d.

13. prosince 1847

T

řetí poručík John Irving potřeboval zjistit, jak se Mlčenlivá dostává na loď a z lodi, aniž by ji někdo viděl. Dnes večer, přesně měsíc ode dne, kdy první Eskymačku objevil v jejím novém úkrytu, hodlal tu záhadu vyřešit, i kdyby při tom měl přijít o prsty na nohou i na rukou.

Den poté, co ji našel, Irving ohlásil kapitánovi, že Eskymačka přestěhovala svoje doupě do příďové skříňky s kotevními řetězy v podpalubí. Neohlásil, že se tam zřejmě živí čerstvým masem, a to zejména proto, že si nebyl zcela jistý, co v té strašlivé vteřině, kdy nahlédl do malým plamínkem ozářeného prostoru, vlastně viděl. Neohlásil ani onen zjevný případ sodomie, při níž v podpalubí vyrušil temovačova pomocníka Hickeyho a námořníka Mansona. Bylo mu jasné, že se zpronevřuje své profesionální povinnosti důstojníka Průzkumné služby královského námořnictva, když kapitána o takovém šokujícím a důležitém faktu neinformuje, jenže...

Jenže co? Jediným důvodem vážného zanedbání povinnosti, který Johna Irvinga napadal, byla skutečnost, že na palubě Terroru je už tak dost krys.

To, jak se Mlčenlivá dáma jakoby kouzlem zjevovala a zase mizela - pověřiví námořníci to považovali za poslední jednoznačný důkaz jejich čarodějných schopností, zatímco kapitán Crozier a ostatní důstojníci to pomíjeli jako pouhou smyšlenku -, ale mladému Irvingovi připadalo mnohem důležitější než to, jestli si temovačův pomocník a palubní idiot navzájem v páchnoucí temnotě podpalubí poskytují sexuální uspokojení.

A vážně to je páchnoucí temnota, pomyslel si Irving, když se ve třetí hodině své hlídky krčil na dřevěné bedně nad rozbředlou ledovou kaší a schovával se za sloupem nedaleko skříňky na kotevní řetězy. Zápach ve zmrazeném temném podpalubí se den ode dne zhoršoval.

Alespoň už na nízké plošině před skříňkou neležely žádné nedojedené talíře s potravinami, kalíšky rumu nebo pohanské fetiše. Jiný důstojník na tento zvyk mužstva Croziera upozornil krátce poté, co pan Blanky tak neuvěřitelně unikl té věci na ledu, kapitán se strašlivě rozzuřil a pohrozil, že zarazí příděly rumu - jednou provždy - každému, kdo bude propříště tak pitomý, pověřivý, zblblý a celkově obecně nekřesťanský, že bude nabízet kousky jídla nebo hrnečky poctivého vodou ředěného indického rumu nějaké domorodce. Pohanskému děcku. (A to přesto, že námořníci, kteří Mlčenlivou dámu zahlédli nahou nebo slyšeli, jak se o ní baví jejich lékaři, věděli, že rozhodně není žádné děcko, a také si to polohlasně navzájem sdělovali.)

Kapitán Crozier dal také naprosto jasné najevo, že nebude tolerovat nošení žádných fetišů pocházejících z bílých medvědů. Na bohoslužbě předchozího dne - poté, co znovu předčítal výňatky z lodního řádu, přestože se mnozí muži těšili, že uslyší další kázání z Knihy Leviatanovy - oznámil, že každému muži přidá navíc jednu pozdně noční hlídku nebo dvě služby při čištění a vyprazdňování latrín i za jediný medvědí zub, dráp nebo ocas, za každé nové tetování či

jiný fetiš, který u nešťastného námořníka najde. Viditelné příznaky nadšení pro pohanské fetiše na palubě Terroru rázem zmizely - i když poručík Irving od přátel na Erebu slyšel, že tam se kult stále těší velké oblibě.

Irving se už několikrát pokoušel Eskymačku při jejich kradmých nočních toulkách po lodi sledovat, ale pokaždé - protože nechtěl, aby si všimla, že je jí v patách - ji ztratil. Dnes v noci věděl, že je Mlčenlivá dáma ve své skřínce. Sledoval ji po hlavních schodech dolů před více než třemi hodinami; krátce poté, co se navečeřela posádka, si tiše a téměř neviditelně vzala od pana Diggleho svoji porci solené tresky, sušenek a sklenici vody a všechno si odnesla dolů. Irving nechal jednoho muže hlídat příďový průlez těsně před obrovským sporákem a dalšímu zvědavému námořníkovi nařídil, aby sledoval hlavní schodiště. Zařídil, aby se obě hlídky každé čtyři hodiny střídaly. Kdyby Eskymačka dnes večer nebo v noci - bylo už deset hodin pryč - po jednom z obou schodišť vyšla nahoru, Irving by věděl, kdy a kam šla.

Dvířka skříňky s kotevními řetězy byla však už tři hodiny pevně zavřená. Jediným osvětlením v této příďové části podpalubí bylo pár nezřetelných paprsků světla, pronikajících kolem postranních hran zmíněných nízkých a širokých dvířek. Eskymačka tam uvnitř stále měla nějaký zdroj světla - buď svíčku nebo jiný otevřený plamen. Už tento fakt by sám o sobě kapitána Croziera přiměl, aby ji v minutě ze skříňky vyvěkl a vrátil do původní malé skryše ve skladovacím prostoru před marodkou v mezipalubí... nebo aby ji vyhodil ven na led. Kapitán se požáru na lodi bál stejně jako každý jiný námořnický veterán a vůči Eskymačce, která byla jeho hostem, zjevně nechoval žádné sentimentální city.

Matný obdélník světla kolem nepřesně osazených dvířek skříňky náhle zmizel.

Šla spát, pomyslel si Irving. Dokázal si ji představit - jak se tam uvnitř nahá, přesně jak ji tehdy viděl, balí do kožesinového pelišku. A dokázal si také představit, jak ho ráno některý z ostatních důstojníků hledá a nachází jeho bezživotné tělo zkroucené tady na bedně, nad mrznoucí břechkou zalitým dnem lodního trupu, evidentně nevychovaného šmíráka, který tu umrzl, když se potají pokoušel okukovat jedinou ženu na palubě. Ve zprávě o synově smrti by ubozí rodiče poručíka Johna Irvinga nenašli útěchu žádného hrdinského konce.

V tom okamžiku se beztak už mrazivým podpalubím přehnal poryv nefalšovaného ledového větru. Bylo to, jako by se o něj v temnotě otřel nějaký zlovolný duch. Irving na vteřinu cítil, jak se mu ježí vlasy na zátylku, pak ho ale napadlo jednoduché vysvětlení - je to jen průvan. Jako když někdo otevře dveře nebo okno.

V tu chvíli pochopil, jakým že to kouzlem Mlčenlivá dáma opouští Terror a zase se na něj vrací.

Rozžehl vlastní lucernu, seskočil z bedny, s cákáním se přebrodlil špinavou a zmrzlou vodou a zatáhl za dvířka skříňky. Byla něčím zajištěná zevnitř. Irving věděl, že na vnitřní straně příďové skříňky s kotevními řetězy žádný zámek není - nebyl na nich ostatně zámek ani zvenčí, protože nikdo neměl důvod, aby se pokoušel kabelová lana ukrást - což znamenalo, že domorodka našla nějaký jiný způsob, jak je zabezpečit.

Irving byl na takovou eventualitu připravený. V pravé ruce nesl tři čtvrtě metru dlouhé páčidlo. Uvědomoval si sice, že každé poškození bude muset vysvětlit poručíku Littlemu a možná dokonce i kapitánu Crozierovi, ale zastrčil užší konec páčidla do skuliny mezi necelý metr vysokými křídly dvířek a důkladně zabral. Ozvalo se zaprašění a zasténání, dvířka se však pootevřela jen na tři či pět centimetrů. Irving jednou rukou přidržoval páčidlo na místě, druhou sáhl pod kabát, vrstvy teplého oblečení, svetr a vestu a vytáhl z opasku námořnický nůž.

Mlčenlivě dámě se nějak podařilo natlouct zevnitř do dvířek skříňky hřebíky a mezi nimi sem a tam natahat tolik vláken jakéhosi elastického surového materiálu - stěv? šlach? -, že byla dvířka uzavřená sítí připomínající bílou pavučinu.

Irving se už stejně nijak nemohl dostat dovnitř, aniž by po sobě zanechal zřetelné stopy své přítomnosti - o to už se postaral jeho zásah páčidlem -, popadl tedy nůž a pletivo šlach přerezal. Nebylo to nijak snadné. Šlachová vlákna ostří nože odolávala vytrvaleji než surová kůže nebo lodní lana.

Když konečně odpadly i poslední přeznané šlachy, strčil Irving do nízkého prostoru syčící lucernu.

Malé uzavřené doupě, které viděl před čtyřmi týdny, bylo až na nepřítomnost jiného plamene než z jeho vlastní lucerny přesně stejné, jak si je pamatoval - stočená řetězová lana byla odstrčená dozadu a nahoře povytažená, takže v prostoru zvýšené skříňky vytvářela jakousi jeskyňku -, a tytéž příznaky svědčily o tom, že se tu Eskymačka stravuje: jeden z lodních cínových talířů, na němž zůstalo pouhých několik drobtů solené tresky, cínový hrneček na grog a něco jako brašna na osobní potřeby, která vypadala, že si ji Mlčenlivá ušila z kousků vyhozené plachtoviny. Na podlaze skříňky také ležela malá lodní olejová lucerna - jedna z těch, v nichž bylo jen tolik oleje, aby si s ní mohli posvítit námořníci, kteří šli v noci nahoru na latrínu. Když si Irving stáhl palčák i spodní rukavici, zjistil, že je na dotek ještě horká.

Mlčenlivá dáma nikde.

Irving mohl začít škusbat těžkými řetězy, přetahovat je z místa na místo a nakukovat za ně, ze zkušenosti ale věděl, že celý zbytek trojúhelníkového prostoru skříňky je od podlahy až ke stropu zarovnaný kotevními lany. Od začátku expedice už uplynulo dva a půl roku a stále v sobě uchovávaly pach Temže.

Mlčenlivá dáma byla ale pryč. Palubou a stropními trámy nahoře žádná cesta ven nevedla a totéž platilo i o lodním trupu. Měli snad nakonec pověřit námořníci pravdu? Byla to skutečně eskymácká čarodějnice? Šamanka? Pohanská černokněžnice?

Třetí poručík John Irving tomu nevěřil. Uvědomil si, že ten čerstvý vítr už kolem něj nevane, plamen jeho lucerny se však stále třepotal v nějakém mírnějším průvanu.

Irving opsal lucernou drženou v natažené ruce - to bylo veškeré volné místo, které ve stíněné a řetězy přeplněné skřínce měl - půlkruh a zastavil se tam, kde se její plamínek nejdříve roztančil: vpředu na pravoboku, jen malíčký kousek od samé špice příďe.

Postavil lucernu na podlahu a začal odstrkovat řetěz stranou. Okamžitě zjistil, jak chytře tady byla masivní kotevní lana narovnaná - to, co vypadalo jako další obrovský kotouč stočeného lana, byl ve skutečnosti jen malý kousek jiného kotouče nastrčený do prázdného prostoru tak, aby působil dojmem kompletního stočeného řetězu, a snadno se dal odtáhnout do vnitřního prostoru doupěte. Za falešným kotevním řetězem se objevila křivka širokých prken lodního

trupu.

I v tomto případě Eskymačka pečlivě zvolila nejvhodnější místo. Nad skříňkou s kotevními řetězy i pod ní se rozprostírala složitá síť dřevěných trámů a železných nosníků, instalovaná několik měsíců před vyplutím expedice, když byl Terror posílen pro plavbu v ledu. Tady nahoře u příďe byly svislé železné nosníky, dubové příčníky, nosné vzpěry o trojnásobku obvyklé tloušťky a trojhranné železné výztuže. Masivní dubové příčné trámy - mnohé z nich stejně silné jako dřevo samotného trupu - se táhly dopředu i dozadu; byla to součást moderního projektu zesílení lodi do polárního ledu. Jeden z londýnských novinářů, jak poručík Irving věděl, o všech těch tunách vnitřních železných a dubových výztuh, jakož i o dodatečných vrstvách afrického dubu, kanadského jilmu a dalšího afrického dubu, přidaných k anglickému dubu na bocích trupu, napsal, že vytvářejí "prakticky jednolitou, asi dva a půl metru silnou masu dřeva". Irving věděl, že to téměř doslovně platí pro samotnou příď i pro boky trupu, ale tady, na špici příďe za skříňkou s kotevními řetězy a nad ní, kde se spojovalo posledních přibližně sto padesát centimetrů dřevěného trupu, byla pouze původní patnáct centimetrů silná prkna z pevného anglického dubu, nebezpečněná dalšími třiceti centimetry vrstveného tvrdého dřeva, jimž byly oba boky lodního trupu obloženy všude jinde. Panoval totiž názor, že půl druhého metru dlouhé pásy na pravoboku i levoboku těsně za silně vyztuženým čelenem musí být tvořeny menším počtem vrstev, aby se při strašlivém namáhání trupu rozrážejícího led zachovala jejich ohebnost.

A v praxi to tak skutečně fungovalo. Výsledkem pěti pásů dřeva na bocích trupu ve spojení s železnými a dubovými vzpěrami na přídi a ve vnitřních prostorách byl zázrak moderní technologie prorážení ledu, jemuž se nemohla rovnat žádná jiná vojenská ani civilní expediční služba. Terror a Erebus dopluly do míst, v nichž by neměla naději na přežití žádná jiná polární loď na světě.

Tenhle příďový prostor byl skutečným zázrakem. Už ale nebyl bezpečný.

Irvingovi trvalo několik minut, než našel, co hledal; přejížděl kolem dokola lucernou a pátral po průvanu, prohmatával dřevo mrznoucími holými prsty a zajížděl do skulin čepeli nože, než objevil místo, kde byl v trupu uvolněný téměř metrový kus pětáctiřicet centimetrů širokého prkna. Tady. Na záďové straně bylo toto jediné zakřivené prkno zajištěné dvěma dlouhými hřebíky, které nyní sloužily jako jakýsi provizorní dveřní závěs. Přední strana - pouhých několik desítek centimetrů od obrovitého příďového kýlového žebra, které se táhlo po celé délce lodi - byla jen volně přitlačena na místo.

Irving prkno uvolnil z trupu páčidlem, které pak nechal padnout na podlahu - nechápavě při tom přemýšlel, jak proboha dokázala eskymácká dívka něco takového udělat pouze prsty -, pocítil závan chladného vzduchu a zjistil, že se dírou o rozměrech devadesátkrát pětáctiřicet centimetrů dívá do venkovní tmy.

To bylo zřetelně nemožné. Mladý poručík věděl, že boky Terroru jsou v délce šesti metrů od předního vazu opancerovány dva a půl centimetru silnými válcovanými a zakalenými pláty speciálně k tomuto účelu vyrobeného železného plechu. I kdyby nějak došlo k poškození vnitřního dřevěného trupu, lodní boky - téměř na třetině celkové délky k zádi - chrání železné pancíře.

Ted' už ne. Z jeskynní temnoty černého ledu za uvolněným prknem k němu zavál chladný vzduch. Tahle část příďe byla zatlačena pod led tím, jak se pod zádi Terroru neustále hromadil další led a loď se čím dál víc nakláněla dopředu.

Poručík Irvingovi se zběsile rozbušilo srdce. Kdyby se Terror nějakým zázrakem zítra ocitl na volném moři, okamžitě by se potopil.

Mohla tohle jeho lodi provést Mlčenlivá dáma? To pomyšlení Irvinga děsilo mnohem víc než jakákoli víra v její magickou schopnost libovolně se kdekoli zjevovat a mizet. Mohla ani ne dvacetiletá dívka z trupu lodi strhnout železné pláty, uvolnit masivní boční dřevěná žebra, k jejichž ohýbání a přitlučení na místo bylo zapotřebí těžké techniky v loděnicích, a přitom přesně vědět, kde to může udělat, aby si šedesát mužů posádky, kteří loď znali líp než obličej vlastní matky, ničeho nevšimlo?

Irving, který se v nízké skřínce krčil na kolenou, si uvědomil, že dýchá otevřenými ústy a srdce mu stále poplašeně tluč.

Musel se domnívat, že za dvou letních zuřivých bitev Terroru s ledem - při plavbě Baffinovým zálivem, Lancasterovým průlivem a kolem celého Cornwallisova ostrova před přezimováním u Beecheyova ostrova, a následující léto, když si probíjel cestu na jih průlivem a pak kanálem, jemuž už někteří muži říkali Franklinova úžina - se někdy těsně před koncem část bočního železného pancíře pod čarou ponoru zřejmě uvolnila a tohle tlusté prkno v lodním trupu že se promáčklo dovnitř až poté, co led zmáčkl loď ve svém sevření.

Nemohlo ale dubové dřevo trupu uvolnit něco jiného než led? Nebyla to nějaká jiná síla - něco, co se chtělo dostat dovnitř?

Ted' už na tom nezáleželo. Mlčenlivá dáma nemohla být pryč déle než několik minut a John Irving byl odhodlán ji následovat nejen proto, aby zjistil, kam vlastně v té venkovní temnotě chodí, ale také aby se přesvědčil, jestli - nějakým nemožným a zázračným způsobem vzhledem k tloušťce ledu a strašlivému mrazu - nenachází a nezabíjí vlastní čerstvé ryby nebo zvěř.

Irving věděl, že kdyby tomu tak skutečně bylo, mohlo by je to všechny zachránit. Poručík slyšel totéž, co všichni ostatní, o Goldnerových zkažených konzervách. Jako ke každému na palubě obou lodí se i k němu dostaly neoficiální šeptané zvěsti, že jim ještě před příchodem léta dojdou potraviny.

Nedokázal dírou prolézt.

Pokoušel se uvolnit a roztáhnout okolní dřevo trupu, ale všechno kromě jediného uvolněného prkna bylo pevné a tvrdé jako skála. Otvor velikosti pětáctiřicetkrát devadesát centimetrů byl jedinou cestou ven. A Irving na něj byl moc velký.

Svlékl si teplé vnější oblečení z nepromokavého plátna, těžký svrchní kabát, šálu, čepici i velšskou paruku a prostrčil je otvorem před sebou ven... stále ještě byl příliš široký v ramenou i v horní polovině trupu, přestože byl jedním z

nejhubenějších důstojníků na palubě. Trásl se zimou, ale rozeplnul si vestu i vlněný svetr, které měl pod vnějším oblečením, a také je strčil do černé díry.

Kdyby se mu teď otvorem v trupu nepodařilo prolézt, pořádně by se zapotil, až by vysvětloval, proč se z podpalubí vrátil bez všeho venkovního odění.

Protáhl se, byť s odřenýma ušima. S hekáním a klením se protlačil úzkým otvorem a utrl si při tom několik knoflíků z vlněné košile.

Jsem venku z lodi, pod ledem, pomyslel si. Připadalo mu to trochu neskutečné.

Ocitl se v úzké jeskyňce v ledu, který se nashromáždil kolem přídě a čelenu. Nebylo v ní místo na to, aby se znovu nasoukal do kabátu a dalšího oblečení, takže všechno tlačil před sebou. Uvažoval, jestli má sáhnout zpátky do skříňky pro lucernu, ale ještě před několika hodinami, když velel hlídce na horní palubě, svítil na obloze měsíc v úplňku.

Nakonec si místo lucerny vzal kovové páčidlo.

Ledová jeskyňka musela být přinejmenším stejně dlouhá jako čelen - tedy přes pět metrů - a bylo docela možné, že ji skutečně vytvořilo těžké čelenové břevno, které se tady pod ledem pohybovalo předchozího léta, za krátkého cyklu oteplení a opětovného ochlazení. Když se Irving konečně vynořil z tunelu, několik dalších vteřin ještě lezl po čtyřech, než si uvědomil, že je venku - tenký čelen se změní spleteného lanoví a záclony zmrzlých čelenních úpon se stále tyčily nad ním, a jak si všiml, začláněly mu nejen pohled na oblohu, ale bránily i hlídce na přídě, aby viděla jeho. A dál za čelenem, kde byl Terror jen obrovitou čnicí černou siluetou a led byl osvětlený jen několika slabými paprsky lucerny, cesta pokračovala kupředu a klikatila se labyrintem ledových bloků a sněhových kup.

Irving, celý rozklepaný zimou, na sebe natáhl všechny vrstvy oblečení. Ruce se mu třáslly příliš prudce, než aby si dokázal zapnout knoflíky vlněné vesty, na tom ale nezáleželo. Do svrchního kabátu se soukal jen velice obtížně, ten měl ale aspoň mnohem větší knoflíky. Než na sebe navlékl kazajku z nepromokavého plátna, byl mladý poručík promrzlý na kost.

Kudy?

Tady, patnáct metrů od lodní přídě, vytvářelo ledové bludiště les ledových balvanů a větrem zformovaných sněhových kup - Mlčenlivá se mezi nimi mohla vydat kterýmukoli směrem -, ale povrch ledu se zdál být ušlapaný přibližně v přímé čáře od ledového tunelu vedoucího do lodi. Když nic jiného, byla to cesta nejmenšího odporu - a maximálního skrytu -, již se mohl dostat dál od lodi. Irving vstal, pravou rukou uchopil páčidlo a vydal se kluzkým ledovým korytem na západ.

###

Nikdy by ji nebyl našel, kdyby se nebyl ozval ten neskutečný zvuk.

Byl teď už několik set metrů od lodi, ztracený v ledovém bludišti - koryto modrého ledu pod jeho nohama už dávno zmizelo, či přesněji řečeno se k němu připojily desítky dalších podobných úžlabin -, a přestože světlo úplňku a hvězdy všechno ozařovalo, jako by byl den, nezahlédl žádný pohyb ani stopy ve sněhu.

Pak zaznělo to nepozemské kvílení.

Vlastně ne, uvědomil si, na místě se zarazil a celý se roztřásl - už mnoho minut se klepal zimou, teď se ho ale zmocnila mnohem silnější třesavka - nebylo to kvílení. Rozhodně ne kvílení, které by mohlo vycházet z lidského hrdla. Byla to nemelodická hra nějakého neobyčejně podivného hudebního nástroje... částečně to znělo jako přidušené dudy, částečně jako houkání rohu, částečně jako hoboj a částečně jako lidský liturgický zpěv. Bylo to tak hlasité, že to slyšel na vzdálenost několika desítek metrů, téměř určitě se to ale nedoneslo až na palubu lodi - zvlášť vzhledem k tomu, že vítr té noci naprosto neobvykle foukal od jihovýchodu. A přece všechny ty mísící se tóny byly zvukem jediného nástroje. Irving v životě nic podobného neslyšel.

Hudba - zazněla zcela znenadání, téměř sexuálně zrychlovala rytmus a pak náhle ustala jako při tělesném vyvrcholení; ani v nejmenším nepůsobila dojmem, jako by někdo četl noty z hudební partitury - přicházela z pole sněhových kup poblíž vysokého tlakového hřebenu, zdvihajícího se necelých třicet metrů severně, od cesty mezi Terrorem a Erebem značené sněhovými sloupky a pochodněmi, která se na rozkaz kapitána Croziera neustále udržovala. Teď v noci na orientačních sloupcích nikdo nepracoval, takže měl Irving celý zamrzlý oceán jen pro sebe. On a ta věc či ten tvor, který vyluzoval tak podivnou hudbu.

Pomalu se kradl modře ozářeným labyrintem ledových balvanů a vysokých sněhových kup. Kdykoli začal ztrácet orientaci, zvedl oči k měsíci v úplňku. Žlutý kotouč vypadal spíše jako další velká planeta, která se náhle zjevila na hvězdami poseté obloze, a vůbec nepřipomínal měsíc, na jaký si Irving vzpomínal z let strávených na souši či z krátkých plaveb po moři. Okolní vzduch jako by se mihotal chladem, takže se zdálo, že se chystá zamrznout a ztuhnout celá atmosféra. Ledové krystalky ve vyšších vrstvách vzduchu vytvořily kolem měsíce obrovskou dvojitou aureolu; spodní oblouk obou kruhů se ztrácel za tlakovými hřebeny a ledovci všude okolo. Na obvodu vnějšího kruhu zářily jako diamanty na stříbrném prstenu tři jasné kříže.

Poručík už tento jev za jasných zimních nocí tady, v blízkosti severního pólu, několikrát viděl. Ledařský mistr Blanky mu vysvětlil, že jsou to jen měsíční paprsky odrážející se od ledových krystalů podobně, jako se světlo láme v diamantu, podívaná na něj ale dál prohlubovala pocit nábožného vytržení a bázně, který se ho tady na modře se lesknoucím ledovém poli zmocnil, když ten podivný nástroj znovu začal houkat a sténat - teď už za ledem pouhých několik metrů od něj - a opět zrychloval až k téměř extatickému tempu, než náhle ztichl.

Irving se snažil představit si Mlčenlivou dámu, jak hraje na nějaký dosud neznámý eskymácký nástroj - například na nějakou obdobu bavorské křídlovky, vyrobenou z paroží karibuů -, hned ale tu představu zaplašil jako úplnou hloupost. Především u sebe ona ani ten muž, který později zemřel, při příchodu žádný takový nástroj neměli. A za druhé Irvingovi jakýsi nesmírně podivný pocit říkal, že tím, kdo na neviděný nástroj hraje, není Mlčenlivá dáma.

Přelezl poslední nízký tlakový hřeben, který ho dělil od sněhových kup, z nichž zvuk přicházel, a pokračoval dál po

čtyřech, protože nechtěl, aby byl na tvrdém ledu nebo v měkkém sněhu slyšet skřípot bot s podrážkami pobitými železnými hřeby.

Houkání - zdánlivě se ozývající hned za prvním modře zářícím sněhovým útvarem, jemuž dal vítr tvar trochu připomínající tlustou vlnku - opět zaznělo a rychle přešlo v nejhlasitější, nejrychlejší, nejhlubší a nejhorečnější zvuk, jaký Irving dosud slyšel. K vlastnímu úžasu zjistil, že má erekci. Něco v hlubokém, dunivém, jazýčkově vibrujícím tónu toho nástroje působilo tak... předvěce... že to doslova probudilo k životu jeho rozťesené ledví.

Vykoukl kolem poslední sněhové kupy.

Mlčenlivá dáma byla na hladké modré ledové ploše asi šest metrů od něj. Místo kolem dokola uzavíraly sněhové kupy a ledové balvany, takže měl Irving pocit, jako by se náhle ocitl ve Stonehenge zalitým světlem měsíce, obklopeného ledovými kruhy a hvězdnými kříži. Dokonce i stíny byly modré.

Byla nahá a klečela na husté kožešině, určitě na své parce. Ze tři čtvrtin byla k Irvingovi otočená zády, takže viděl křivku jejího pravého řadra, zároveň ale také viděl jasné měsíční světlo ozařující její dlouhé rovné černé vlasy a zažehující stříbrné plamínky na nahém oblouku jejího pevného zadku. Srdce Irvingovi bušilo tak hlasitě, že měl strach, aby je neslyšela.

Mlčenlivá nebyla sama. Temnou průrvu mezi druidsky vyhlížejícími ledovými balvany na protější straně plošiny těsně za Eskymačkou vyplňovalo ještě něco jiného.

Irving věděl, že je to ta věc z ledu. Bílý medvěd nebo bílý démon, každopádně to tu bylo s nimi - tyčilo se to nad mladou ženou a téměř ji to zakrývalo. Ať poručík jakkoli namáhal oči, bylo obtížné rozeznat tvar netvorova těla - bělomodrou kožešinu na pozadí bělomodrého ledu, mohutné svaly na pozadí mohutných sněhových a ledových hřebenů, černé oči, které mohly, ale nemusely existovat odděleně od absolutní černé tmy za nimi.

Trojhranná hlava na podivně dlouhém medvědímu krku se kývala ze strany na stranu a poskakovala jako hlava hada dva metry nad klečící ženou a kousek za ní. Irving se pokoušel odhadnout velikost netvorovy hlavy - může se jim to hodit, až ji budou chtít později zabít -, vzhledem k jejímu neustálému zvláštnímu pohybu však bylo nemožné zaměřit přesný tvar či objem té trojúhelníkové masy s uhlově černými očima.

Ta věc se ale tyčila nad dívkou. Hlavu teď měla téměř přímo nad ní.

Irving věděl, že by měl vykřiknout a varovat ji, rozběhnout se kupředu s páčidlem v ruce s objemnou rukavicí, protože žádnou jinou zbraň s výjimkou námořnického nože, už zase zatřčeného zpět do pochvy, si nepřinesl, a pokusit se ženu zachránit, jeho svaly však v tom okamžiku nebyly schopny takový příkaz uposlechnout. Všechny síly musel vynaložit jen na to, aby se dokázal dál dívat v zajetí jakési sexuálně vzrušené hrůzy.

Mlčenlivá dáma před sebe natáhla ruce dlaněmi vzhůru, jako když papeženský kněz slouží mši a přivolává zázrak oltářní svátosti. Irving měl v Irsku bratrance, který vyznával papeženskou víru, a když ho jednou navštívil, zašel s ním dokonce na katolickou bohoslužbu. Tady v modrém měsíčním světle se nyní odehrávala scéna působící týmž dojmem podivného magického obřadu. Mlčenlivá bez jazyku nevydala jediný zvuk, paže měla ale natažené, oči zavřené a hlavu zakloněnou - Irving popolezl tak daleko dopředu, že už jí viděl do obličeje - a ústa měla otevřená dokořán jako prosebník čekající na svaté přijímání.

Netvorův krk vyrazil kupředu a dolů rychle jako útočící kobra, jeho čelisti se široce rozevřely a zdálo se, jako by scvakly v dolní polovině obličeje Mlčenlivé dámy a pohltily půlku její hlavy.

Irving v tu chvíli málem zaječel. Jen ceremoniální tíha okamžiku a vlastní ochromující strach ho přiměly zůstat zticha.

Ta věc dívkou nepohltila. Irving si uvědomil, že se dívá na temno modrobílé netvorovy hlavy - hlavy přinejmenším třikrát větší, než byla ženina hlava -, jejíž tlama se přivřela, ale nezacvakla zuby až k sobě, takže se obří čelisti zastavily u jejích otevřených úst a vytržené brady. Paže měla Eskymačka stále široce rozprážené do tmy, jako by se chystala obejmout gigantickou masu srsti a svalů, která ji obklopovala.

A pak se rozezněla hudba.

Irving viděl, jako obě hlavy - netvorova i Eskymaččina - poskakují nahoru a dolů, trvalo mu ale půl minuty, než si uvědomil, že to orgiastické basové houkání i erotické tóny dud či flétny vycházejí... z ženy.

Ta obludnost, která se tyčila do stejné výše jako ledové balvany vedle ní, bílý medvěd nebo démon, foukala do jejích otevřených úst a hrála na hlasivky, jako by její lidské hrdlo bylo jazýčkovým hudebním nástrojem. Trylky, hluboké tóny i basové rezonance zesílily, nabraly na rychlosti a naléhavosti - viděl, jak Mlčenlivá dáma zvedla hlavu a naklonila krk na jednu stranu, zatímco ten medvědí netvor nad ní otočil hadovitý krk s trojhrannou hlavou opačným směrem; ti dva se v tu chvíli ze všeho nejvíce podobali mileneckému páru snažícímu se o co nejhlubší proniknutí a zároveň hledajícímu nejlepší a nejhlubší úhel pro vášnivý francouzský polibek.

Hudební tóny nabíraly rychlejší a rychlejší rytmus - Irving věděl jistě, že teď už je musí být slyšet až na lodi a že všichni muži na palubě mají určité stejně silnou a vytrvalou erekci, jakou v této vteřině cítí on - a pak náhle bez jakéhokoli varování zvuk ustal, jako když divoké milování dospěje k vyvrcholení.

Netvorova hlava se zvedla a stáhla dozadu. Bílý krk poskočil a zavlnil se.

Mlčenlivá dáma spustila paže k nahým bokům, jako by byla příliš vyčerpaná či uchvácená a dál už je neudržela vztažené. Hlava jí klesla na měsícem postříbřená řadra.

Teď ji ta potvora zhltně, pronikla k Irvingovi myšlenka všemi izolačními vrstvami otupělosti a nevěřícího úžasu nad tím, co právě viděl. Teď ji roztrhá a sežere.

Nestalo se tak. Na kratičký okamžik se poskakující bílá masa ztratila, rychle po všech čtyřech proběhla modrým Stonehenge ledových sloupů, pak se znovu objevila, sklonila před Mlčenlivou dámou hlavu až k zemi a něco před ní upustila na led. Irving slyšel plesknutí, jak na ledovou plochu spadlo něco organického původu, a ten zvuk mu zazněl matně povědomě, zrovna si ale nic nedokázal dát do správného kontextu - nic z toho, co viděl nebo slyšel, mu nedávalo smysl.

Bílá věc opět odklusala pryč; Irving v souvislé ploše mořského ledu cítil dopad jejích obrovských tlap. Za minutku byla zpátky a upustila před eskymáčkou dívku něco dalšího. Pak se to opakovalo potřetí. A potom prostě zmizela... splynula zase s temnotou. Mladá žena klečela sama na ledové plošině a před sebou měla jen nízkou temnou hromádku.

Celou další minutu zůstala ve stejné poloze. Irving si znovu připomněl papeženský kostel svého vzdáleného irského bratrance a staré farníky, kteří po skončení bohoslužby zůstali sedět v lavicích a modlili se. Pak dívka vstala, rychle zastrčila bosé nohy do vysokých kožšinových bot a navlékla si kožšinové kalhoty a parku.

Poručík Irving si uvědomil, že se neovladatelně třese. Věděl, že alespoň částečně je jeho třes následkem mrazu a že bude mít štěstí, udrží-li v nohou dostatek tepla a síly, aby se živý dostal zpátky na loď. Vůbec nechápal, jak mohla dívka přežít svoji nahotu.

Mlčelivá sebrala všechno, co před ní netvor upustil, opatrně to odnášela v náručí a tiskla to ke své kožšinové parce, jako kdyby nesla jedno nebo dvě malé děti, které ještě kojí. Zdálo se, že se vrací zpátky k lodi; zamířila přes plošinu k mezeře mezi sloupy ledového Stonehenge asi deset stupňů po jeho levé ruce.

Náhle se zarazila, hlavu v kápi otočila kamsi k němu, a přestože neviděl její černé oči, cítil, jak se do něj zavrtává její pohled. Stále ještě byl na všech čtyřech a uvědomil si, že je metr od nejbližší sněhové kupy, za níž by se mohl schovat, a v jasném měsíčním světle je zřetelně viditelný. Naprosto nezvladatelná potřeba lépe vidět ho přiměla zapomenout, že by měl zůstat v skrytu.

Dlouhou chvíli se ani jeden z nich nepohnul. Irving nebyl ani schopen dýchat. Čekal, že se pohne, možná plácne do ledu, a ta bílá věc se zase rychle vrátí. Její ochránce. Její mstitel. Jeho zhouba.

Její kápi skrytý pohled se přesunul jinam; pokračovala v chůzi a zmizela mu mezi ledovými sloupy na jihovýchodní straně kruhu.

Irving čekal několik dalších minut, stále se třásl, jako by s ním lomcovala zimnice, a pak se pracně postavil na nohy. Tělo měl celé promrzlé - necítil než nyní už opadávající palčivou erekcí a neovladatelný třes; jenže místo aby vrávoravě zamířil za dívkou k lodi, vykročil kupředu k místu, kde předtím klečela ve světle měsíce.

Na ledu byla krev. Její skvrny byly v jasně modrých měsíčních paprscích černé. Poručík Irving poklekl, stáhl si palčák i prstovou rukavici, nabral trochu roztékající se tekutiny na prst a ochutnal ji. Byla to skutečně krev, nemyslel si ale, že je to lidská krev.

Ta věc jí přinesla syrové, teplé, čerstvě zabitě maso. Maso neznámého původu. Krev v Irvingových ústech měla měděnou příchut', jakou by měla i jeho vlastní či jakákoli jiná lidská krev, Irving ale předpokládal, že stejnou měděnou příchut' má i krev každého čerstvě zabitého zvířete. Jenže jaké to bylo zvíře a kde se vzalo? Muži z Franklinovy expedice už přes rok žádné suchozemské zvíře neviděli.

Krev zmrzne v několika málo minutách. Ta věc na ledu zabila svůj dar Mlčenlivě dámě před pouhými několika minutami, někdy v době, kdy se Irving klopýtavě proplétal zdejším ledovým labyrintem a pokoušel se ji najít.

Couvl před černou skvrnou v měsícem ozářeném sněhu podobně, jak by asi couval před pohanským kamenným oltářem, na němž byla právě zabita nějaká nevinná oběť. Ze všeho nejdřív se soustředil na to, že se snažil normálně dýchat - když vyčerpaně lapal po dechu, vzduch mu rval plíce na kusy -, a pak na to, aby přinutil zmrzlé nohy i otupenou mysl dopravit ho zpět k lodi.

Neměl v úmyslu pokoušet se dostat ledovým tunelem a uvolněným prknem zpátky do skříňky s kotevními řetězy.

Hodlal zavolat na hlídku na pravoboku ještě dřív, než se dostane na dostřel brokovnice, a pak jako chlap vyjít na palubu po ledové rampě a neodpovídat na žádné otázky, dokud si nepromluví s kapitánem.

Poví o tom, co viděl, kapitánovi?

Irving vůbec nevěděl, co udělá. Nevěděl ani, jestli ho ta věc na ledu - která určitě stále je někde poblíž - nechá vrátit se na loď. Nevěděl, jestli mu na tu dlouhou cestu zbývá dost tepla a energie.

Věděl jen, že už nikdy nebude stejným člověkem, jakým byl dosud.

Otočil se k jihovýchodu a znovu se vnořil do ledového lesa.

23

HICKEY

70°05' s.š., 98°23' z.d.

18. prosince 1847

H

ickey dospěl k závěru, že ten vysoký hubený poručík - Irving - musí zemřít a že dnes je ten pravý den, kdy to provést. Maličký temovačův pomocník necítil proti tomu naivnímu mladému floutkovi nic osobního; vadilo mu jen, v jak nevhodnou dobu se víc než před měsícem objevil dole v podpalubí, to ale samo o sobě stačilo, aby se misky vah zhouply v Irvingův neprospěch.

Pracovní povinnosti a rozpis hlídek zatím Hickeymu nedovolily záměr realizovat. Dvakrát si sice přehodil hlídku tak, aby byl na palubě v době, kdy měl Irving službu, ani v jednom z obou případů s ním ale společně nesloužil Magnus Manson. Hickey měl v úmyslu naplánovat čas a způsob chystaného činu, k jeho provedení ale potřeboval Magnuse. Ne že by se snad Cornelius Hickey bál někoho zabít; podřízl jinému muži hrdlo ještě v době, kdy nebyl dost starý na to, aby šel bez kmotra do nevěstince. Ne, jenomže způsob a metoda provedení té vraždy prostě vyžadovaly účast jeho slabomyslného učedníka a řit'omilského partnera v téhle expedici, Magnuse Mansona.

Dnes byly všechny podmínky ideální. Byl v páteční dopolední pracovní četě - přestože "dopoledne" prakticky nic neznamenalo, když byla venku tma jako o půlnoci - s více než třiceti dalšími muži, kteří na ledu opravovali a vylepšovali

ledové sloupky s pochodněmi mezi Terrorem a Erebem. Bezpečnost pracovních čet údajně zajišťovalo devět příslušníků námořní pěchoty vyzbrojených mušketami, ve skutečnosti však byla řada pracujících námořníků roztažená do délky téměř půl druhého kilometru a každý důstojník měl na povel jen pět nebo ještě méně mužů. Tři důstojníci tady na východní polovině temné sloupové stezky byli z Terroru - poručíci Little, Hodgson a Irving - a Hickey pomohl jednotlivé pracovní skupiny rozdělit tak, aby jemu a Mansonovi připadly nejbzdálenější sloupky pod Irvingovým velením.

Mariňáci byli po většinu doby mimo dohled; teoreticky byli připraveni v případě, že by někdo vyhlásil poplach, okamžitě přiběhnout, v praxi se ale jen snažili udržet se v teple u ohně zapáleného v železné pánvi postavené poblíž nejvyššího tlakového hřebenu, necelého půl kilometru od lodi. Pod velením poručíka Irvinga pracovali to dopoledne ještě John Bates a Bill Sinclair, to ale byli oba Hickeyho kamarádi - a navíc lenoši -, kteří se většinou snažili držet se mimo dohled mladého důstojníka, aby mohli na dalším ledovém sloupu pracovat tak pomalu, jak jim vyhovovalo. Den byl sice stejně temný jako noc, nebyl ale tak mrazivý jako poslední dobou některé jiné - možná jen čtyřicet stupňů pod nulou - a bylo téměř úplně bezvětří. Nesvítil měsíc ani polární záře, na ranní obloze se ale třepotaly hvězdy, jež vrhaly dostatek světla, aby někdo, kdo byl nucen vyjít z dosahu lucerny nebo pochodně, viděl na cestu a bez problémů se mohl vrátit. Vzhledem k tomu, že někde v temnotě stále číhala ta věc na ledu, nenašlo se mnoho mužů, kteří by se zatoulali příliš daleko. Samotná povaha jejich práce, při níž museli vyhledávat a přinášet ledové úlomky a kvádry potřebné velikosti, jimiž vyspravovali a zvětšovali požadované půl druhého metru vysoké sloupky, vyžadovala, aby neustále ze světla luceren vycházeli a zase se do něj vraceli.

Irving kontroloval oba sloupky a často při tom přikládal ruku k dílu a pomáhal mužům s manuální prací. Hickeymu stačilo počkat si, až budou Bates a Sinclair mimo dohled za zákrutem stezky vedoucí mezi ledovými bloky a poručík Irving se nebude mít na pozoru.

Temovačův pomocník mohl použít stovku různých železných či ocelových nástrojů z lodi - každé plavidlo královského námořnictva je pravou pokladnicí vražedných zbraní, mezi nimi některých velice vynalézavých -, dával ale přednost tomu, aby se Magnus prostě k tomu blondatému oficiřskému dandymu nepozorovaně přiblížil, odnesl ho po ledu nějakých dvacet metrů dál, zlomil mu vaz a pak - až bude jednoznačně a neodvolatelně mrtvý - z toho floutka strhal část oblečení, zlámá mu pár žeber, zkopal ho do toho růžolícího spokojeného obličej a do zubů, přerazil mu jednu ruku a obě nohy (nebo jednu nohu a obě ruce) a nechal jeho mrtvolu ležet na ledu, kde ji někdo najde. Hickey už dokonce vybral i místo, kde mělo k vraždě dojít - plné vysokých sněhových kup, kde ale na ledu neležel žádný sníh, v němž by Manson zanechal otisky bot. Varoval Magnuse, že se nesmí zastříkat poručíkovou krví, zanechat po sobě na místě nic, co by ukazovalo, že tam byl s ním, a především že nesmí mrtvého oloupit.

Ta věc na ledu v minulosti zabíjela všemi možnými násilnými způsoby, jaké si jen lze představit, a bude-li tělesná újma, kterou nešťastný poručík Irving utrpí, dostatečně krutá, nikdo z obou lodí ani na vteřinu nezapochybuje o tom, co se stalo. Poručík John Irving bude prostě další v plachtovině zavinutou mrtvolou v kajutě mrtvých na Terroru.

Magnus Manson nebyl rozený zabiják - jen rozený idiot -, v minulosti už ale pro temovačova pomocníka, který byl jeho pánem a velitelem, zabil několik lidí. Nebude se rozpakovat udělat to znovu. Cornelius Hickey pochyboval, že se ho Magnus vůbec zeptá, proč musí poručík zemřít - vezme to prostě jako další rozkaz svého pána, který je třeba vykonat. Hickeyho tudíž překvapilo, když ho svalnatý obr odtáhl stranou v okamžiku, kdy byl poručík Irving mimo doslech, a naléhavě zašeptal: "Nebude mě jeho duch chodit strašit, že ne, Corneliu?"

Hickey popleskal svého obrovského partnera po zádech. "Jasně že ne, Magnusi. Nepřikázal bych ti přece udělat nic, co by mohlo vést k tomu, že by tě chodil strašit něčí duch, že ne, drahouši?"

"Ne, ne," zahučel Manson a na znamení souhlasu zavrtěl hlavou. Rozčuchané vlasy a vousy jako by mu vyskočily zpod vlněné šály a velšské paruky. Svraštil husté obočí. "Proč mě ale jeho duch nebude chodit strašit, Corneliu? Když ho zamorduju, i když proti němu vlastně nic nemám?"

Hickey se horečně zamyslel. Bates se Sinclairem právě odcházeli o kus dál, k pracovní četě z Erebu, která ze sněhových bloků budovala ochranný val na dvacetimetrovém úseku, kde neustále foukal vítr. Nejedna muž tam v jednotvárné bílé pustině ztratil cestu a kapitáni se domnívali, že sněhový val posílům pomůže najít další orientační sloupky. Hickey počítal, že Irving dohlédne na to, aby se Bates i Sinclair zapojili do práce, a pak se vrátí k poslednímu sloupu před ledovou plošinu, na němž teď pracoval jen on s Magnusem.

"Právě proto tě poručíkův duch nebude chodit strašit, Magnusi," pošeptal sehnutému obrovi. "Když někoho zabiješ v záchvatu vzteku, tím mu dáš důvod k tomu, aby se jeho duch vracel a snažil se ti pomstít. Jenže duch tady pana Irvinga bude vědět, že v tom, cos musel udělat, nebylo nic osobního, Magnusi. Nebude mít žádný důvod, aby se vracel a obtěžoval tě."

Manson přikývl, netvářil se ale úplně přesvědčeně.

"Kromě toho," pokračoval Hickey, "ten zatracený duch už nikdy nenajde cestu zpátky na loď, no ne? Každý přece ví, že když někdo umře tady venku, takhle daleko od lodi, vznese se jeho duch rovnou nahoru. Není totiž schopnej vyznat se ve všech těch ledovejch hřebenech, ledovcích a tak podobně. Duchové nejsou právě nejchytřejší, Magnusi. V tom mi můžeš věřit, drahouši."

Tvář obrovského námořníka se při těch slovech rozjasnila. Hickey viděl, že se Irving vrací pochodněmi osvětlenou temnotou. Začínal se zvedat vítr a plameny pochodní se v jeho poryvech divoce roztančily. Bude lepší, když bude foukat vítr, pomyslel si Hickey. Kdyby Magnus nebo Irving nadělali nějaký hluk, nikdo je neuslyší.

"Corneliu," zašeptal Manson. Už zase se tvářil ustaraně. "Kdybych tady venku umřel já, znamená to, že by můj duch nenašel cestu zpátky na loď? Hrozně nerad bych zůstal třet tady venku na mrazu, tak daleko vod tebe."

Temovačův pomocník poplácal obra po šatstvu obalené hradbě zad. "Ty tady venku neumřeš, drahouši. To ti slavnostně slibuju jako křesťan a navíc zednář. A teď už sklapni a připrav se. Jakmile si sundám čepici a poškrábu se

na hlavě, zezadu Irvinga popadneš a odtáhneš ho na to místo, co jsem ti ukázal. A pamatuj - nenech po sobě žádný stopy bot a neumaž se od krve."

"Jasně že ne, Corneliu."

"Tak je to správně, drahouši."

Poručík došel temnotou až k nim a vstoupil do kruhu matného světla, který kolem sebe vrhala lucerna postavená na ledu poblíž sloupu. "Už s tím jste skoro hotoví, co, pane Hickey?"

"Ano, pane. Jen semhle přidáme pár posledních kousků a bude to hotový, poručíku. Bude to držet jako kandelábr v Mayfairu."

Irving přikývl. Zdálo se, že se necítí ve své kůži, když je s oběma námořníky sám, přestože Hickey mluvil nejprívětivějším a nejpodmanivějším tónem, jakého byl schopen. Do hajzlu s tebou, pomyslel si temovačův pomocník a dál cenil zuby v děravém úsměvu. Už tady moc dlouho nebudeš předvádět ty svoje povznesené manýry ani ty naducané tvářičky, ty blondatá svině. Ještě pět minut a bude z tebe jen další mražená hovězí čtvrt' na zavěšení dole v podpalubí, kamarádíčku. Smůla, že jsou krysy poslední dobou tak hladové, že sežerou i zasraného poručíka, ale s tím já už nic nenadělám.

"Výborně," přikývl Irving. "Až budete s Mansonem hotoví, přidejte se prosím k panu Sinclairovi a panu Batesovi a pomozte jim s tím valem. Já se za chvíli vrátím a přivedu desátníka Hedgese s mušketou."

"Ano, pane," přisvědčil Hickey. Zachytil Magnusův pohled. Musejí Irvinga zadržet dřív, než se vydá podél matně viditelné šňůry pochodní a luceren zpět. Rozhodně tady nepotřebují mít Hedgese ani žádného jiného mariňáka.

Irving se vydal směrem k východu, na okraji světelného kruhu se ale zastavil a evidentně čekal, až Hickey zvedne poslední dva ledové bloky a položí je na vrcholek obnoveného orientačního sloupu. Když se temovačův pomocník sehnul pro předposlední blok, kývl na Magnuse. Jeho partner se přesunul za poručíkova záda.

Náhle se ze tmy západně od nich ozval výbuch hlasitých výkřiků. Nějaký muž zaječel. Ke křiku se přidávaly další hlasy. Magnusovy obrovité ruce se vznášely ve vzduchu těsně za poručíkovým krkem - kolohnát si shodil palčáky, aby mohl svou oběť pevněji stisknout, a jeho černé spodní prstové rukavice byly ve světle lucerny vidět hned za Irvingovým bledým obličejem.

Další výkřiky. Pak padl výstřel z muškety.

"Magnusi, ne!" zařval Cornelius Hickey. Jeho partner se navzdory panujícimu rozruchu chystal zlomit Irvingovi vaz. Manson ustoupil zpět do tmy. Irving, který popošel o tři kroky směrem k výkřikům na západě, se prudce a zmateně otočil. Od Terroru k nim po ledové stezce přibíhali tři muži. Jedním z nich byl Hedges. Zavalitý mariňák zadýchaně supěl a mušketu držel před vystouplým obloukem svého břicha.

"Pobězte!" křikl Irving a v čele skupinky zamířil směrem, odkud zněly výkřiky. Poručík nebyl ozbrojený, zato ale popadl lucernu. Všechna šest mužů se rozběhlo po mořském ledu z pole sněhových kup k hvězdami ozářené plošině, na níž se míhalo několik postav. Hickey rozeznával povědomé velšské paruky Sinclaira a Batese a v jednom ze tří členů posádky Erebu, kteří už byli na místě, poznal Francise Dunna, temovačova pomocníka, a tudíž svého kolegu z druhé lodi. Viděl, že mušketu, z níž se střílelo, patří vojínu Billu Pilkingtonovi, který byl v lovecké skrýši, když byl v červnu zabit sir John, a kterého v těch chaotických okamžicích jeden z jeho mariňáckých kolegů střelil do ramene. Teď Pilkington znovu nabíjel, a jakmile měl nabito, namířil dlouhou mušketu do tmy za zříceným úsekem sněžného valu.

"Co se stalo?" vyjel na přítomné muže Irving.

Odpověděl mu Bates. Pracovali se Sinclairem a Dunnem, jakož i s Abrahamem Seeleym a Josephem Greaterem z Erebu na výstavbě valu pod velením prvního palubního důstojníka Erebu Roberta Ormeho Sergeanta, když náhle jeden z větších ledových bloků těsně za kruhem světla lucerny a pochodní jako by ožil.

"Popadlo to pana Sergeanta za hlavu a zvedlo ho to tři metry do vzduchu," sděloval roztřeseným hlasem Bates.

"Je to pravda pravdoucí," přidal se k němu temovačův pomocník Francis Dunn. "V jednu chvíli tady stál mezi náma a v příští minutě najednou vylít do vzduchu, až jsme viděli jenom podrážky jeho bot. A ten zvuk... to hrozný křupnutí..." Dunn se odmlčel a prudce oddechoval, až se jeho bledý obličej téměř ztratil v oblaku ledových krystalků.

"Já jsem zrovna přicházel k pochodním, když jsem viděl, jak pan Sergeant prostě... zmizel," ozval se voják Pilkington a sklonil mušketu v roztřesených pažích. "Když se ta věc vracela zpátky mezi sněhové kupy, jednou jsem po ní vystřelil. Myslím, že jsem ji trefil."

"Zrovna tak jste moh trefit Roberta Sergeanta," zavrčel Cornelius Hickey. "Třeba byl ještě naživu, když jste vystřelil." Pilkington střelil po temovačově pomocníkovi z Terroru pohledem plným záští.

"Pan Sergeant nebyl naživu," prohlásil Dunn, který si výměny zlostných pohledů mezi mariňákem a Hickeyem vůbec nevšiml. "Stačil jen jednou zaječet a pak mu ta věc rozdrtila lebku jako vlašské vořecké. Viděl jsem to. Slyšel jsem to." Tou dobou už k nim dobíhali další muži včetně kapitána Croziera a kapitána Fitzjamese, který i v teplém venkovním oblečení a dlouhém plášti působil vyčerpaným a křehkým dojmem; Dunn, Bates a ostatní se jim spěšně jali ličit, co viděli.

Desátník Hedges a zbývající dva příslušníci námořní pěchoty, kteří se předtím k vzrušeně křičící skupince rozběhli, se nyní vrátili ze tmy a oznámili, že pana Sergeanta nikde nenašli, našli jen zřetelnou stopu krve a roztrhaného oblečení, která vedla do spletitějšího ledového bludiště, kamsi k největšímu ledovci.

"Chce to, abychom to pronásledovali," zahučel Bates. "Počíhá si to na nás."

Crozier vycenil zuby v čemsi, co bylo napůl šíleným úsměvem a napůl vztekým šklebem. "V tom případě to nesmíme zklamat," prohlásil. "Tohle je zrovna tak dobrá chvíle jako kterákoli jiná, abychom se za tou potvorou znovu vydali. Chlapi už jsou venku na ledu, máme dost luceren a mariňáci můžou donést další muškety a brokovnice. A stopa je čerstvá."

"Až moc čerstvá," zamumlal desátník Hedges.

Crozier začal štěkávě udílet rozkazy. Několik mužů zamířilo zpět k oběma lodím pro zbraně. Ostatní se rozdělili do loveckých skupin v čele s mariňáky, kteří už byli ozbrojeni. Z okolních pracovišť byly přineseny lucerny a pochodně a rozděleny mezi jednotlivé oddíly. Crozier nechal poslat pro doktora Stanleyho a doktora McDonalda, to pro velice nepravděpodobný případ, že by byl Robert Orme Sergeant ještě naživu, a pro podstatně pravděpodobnější případ, že by přišel k úrazu někdo další.

Když dostal Hickey přidělenou mušketu, zvažoval možnost, že by poručíka Irvinga "nešťastnou náhodou" zastřelil, až se ocitnou venku ve tmě, mladý důstojník si teď ale zjevně na Mansona i na temovačova pomocníka dával pozor. Hickey si všiml několika ustaraných pohledů, kterými ten hejsek sledoval Magnuse, ještě než je Crozier přidělil každého k jinému pátracímu oddílu, a bylo mu jasné, že ať už Irving v té vteřině, než se ozvaly první výkřiky a výstřel, zahlédl Magnuse, jak se za ním tyčí s nataženýma rukama, nebo prostě jen vycítil, že něco nehraje, příště už nebude tak snadné zastihnout ho nepřipraveného.

Budou to ale muset udělat. Hickey se obával, že podezření nakonec Johna Irvinga přinutí, aby kapitánovi nahlásil, co viděl v podpalubí, a to nemohl temovačův pomocník připustit. Nedělal mu starosti ani tak trest, který by ho za sodomii čekal - námořníci se dnes už jen zřídka kdy věšeli a nebylo ostatně ani moc pravděpodobné, že by ho bičováním hnali od lodi k lodi -, jako spíš potupa, která by z něj plynula. Temovačův pomocník Cornelius Hickey přece není teplouš, který šoustá s nějakým idiotem.

Rozhodl se, že počká, až Irving znovu poleví v ostražitosti, a pak to provede sám. I kdyby lodní lékaři zjistili, že byl poručík zavražděn, nezáleželo by na tom. Věci už na téhle expedici zašly příliš daleko. Irving bude prostě další mrtvolou, které se po příchodu oblevy budou muset zbavit.

Tělo pana Sergeanta nakonec nalezeno nebylo - stopa krve a rozházeného oblečení končila na poloviční cestě k vysokému ledovci -, nikdo jiný ale při pátrání nezemřel. Několik mužů přišlo v mrazu o pár prstů na nohou a všichni byli roztřesení zimou a v té či oné míře omrzlí. Konečně pátrání odvolali - hodinu poté, co se za normálních okolností podávala večeře. Hickey už to odpoledne poručíka Irvinga neviděl.

Zato Magnus Manson ho překvapil, když se plahočili zpět k Terroru. V zádech jim začínal skučet vítr a příslušníci námořní pěchoty obezřetně postupovali s puškami a mušketami připravenými ke střelbě.

Hickey si uvědomil, že obrovitý idiot vedle něj pláče. Slzy okamžitě přimrzly k Magnusovým vousatým tvářím.

"Co se děje, člověče?" chtěl vědět Hickey.

"Je to prostě smutný, Corneliie."

"Co je smutný?"

"To s chudákem panem Sergeantem."

Hickey na partnera zmateně pohlédl. "Netušil jsem, že ti na těch zatracenejších oficírech tak záleží, Magnusi."

"Nezáleží, Corneliie. Pro mě za mě můžou všichni chcípnout a táhnout do pekla. Ale pan Sergeant umřel tam venku na ledu."

"No a?"

"Jeho duch nenajde cestu zpátky na loď. A kapitán Crozier nechal vzkázat, když jsme s tím hledáním skončili, že dneska večer každý z nás dostane zvláštní dávku rumu. Takže je mi jen líto, že tam jeho duch nebude. Pan Sergeant si vždycky rád dal hlt rumu, Corneliie."

24

CROZIER

70°05' s.š., 98°23' z.d.

31. prosince 1847

Š

tědrý večer i Boží hod proběhly na palubě lodi Jejího veličenstva Terroru tak nenápadně, jako by ani žádné svátky nebyly, ale Druhý velký benátský karneval, naplánovaný na předvečer Nového roku, to měl brzy vynahradit.

Těsně před vánočními svátky se strhla čtyřdenní divoká bouře, která všechny uvěznila v mezipalubí - sněhová vánice dosahovala takové zuřivosti, že hlídky musely být zkráceny na jednu hodinu -, a Štědrý večer i samotný Boží hod vánoční zaplnily celé mezipalubí hlubokými chmurami. Pan Diggle na oba dny připravil speciální jídelníček - popustil uzdu fantazii a uvařil ze zbytku nekonzervovaného soleného vepřového půltucet různých jídel, k nimž přidal i poslední nakládané zajíce vytažené z marinády v sudech. Kromě toho kuchař - na doporučení zásobovacích důstojníků pana Kenleyho, pana Rhodese a pana Davida McDonalda a pod pečlivým dohledem lékařů Peddieho a Alexandra McDonalda - vybral několik lépe uchovaných Goldnerových potravinových konzerv - včetně želví polévky, hovězího alá Flamande, bažanta s lanýži a telecího jazyku. Jako dezert kuchyňští otroci pana Diggleho nakrájeli zbývající sýr a oškrábali z něj nejhorší plíseň a kapitán Crozier přispěl posledními pěti lahvemi brandy, které ve skladu lihovin schovával pro nějakou zvláštní příležitost.

Nálada přesto setrvala hluboko pod bodem mrazu. Vyskytlo se několik pokusů o zpěv, jak mezi důstojníky v mrazivé velké kajutě na zádi, tak mezi obyčejnými námořníky v jejich o něco teplejší ubikaci na přídi - v uhelných kobkách v podpalubí už nezbyvalo dost uhlí, aby si mohli alespoň o Vánocích trochu přitopit -, po několika písních ale zpěv ustal. Olejem do svítilen bylo třeba šetřit, takže bylo mezipalubí osvětlené přibližně stejně slavnostně jako velšský uhelný důl s několika poblíkávajícími svíčkami. Prkna a trámy byly pokryté ledem a vlněné oblečení mužů i jejich přikrývky byly neustále vlhké. Všude se hemžily krysy.

Brandy všem trochu pozvedlo náladu, ne ale natolik, aby zaplašilo účinky chmurného osvětlení i chmurných myšlenek. Crozier zašel na příď pohovořit si s mužstvem, a několik námořníků mu předalo dárky - malý váček ušetřeného tabáku,

vyřezávaného běžícího bílého medvěda, v jehož karikované medvědí tváři se zrcadlil zřetelný strach (myšleného téměř určitě jako žert a pravděpodobně předaného s jistou dávkou strachu, aby obávaný kapitán dárce nenařkl z fetišismu), vyspravený červený vlněný nátlak, který dárce zdědil po nedávno zemřelém příteli, a kompletní vyřezávanou šachovou soupravu od desátníka námořní pěchoty Roberta Hopcrafta (jednoho z nejtišších a nejméně nápadných členů expedice, který byl na desátníka povýšen poté, co utrpěl osm zlomených žeber, přeraženou klíční kost a vykloubené rameno, když ta věc z ledu v červnu zaútočila na loveckou skryš sira Johna). Crozier všem poděkoval, stiskl pár rukou, poplácal pár ramen a vrátil se do důstojnické jídelny, kde byla nálada o něco veselejší díky překvapivému daru dvou lahví whisky, které první poručík Little schovával téměř tři roky.

Ráno dvacátého šestého prosince se bouře utišila. Vítr navál sních do výše čtyř metrů nad úrovní přídě a dvou metrů nad zábradlím lemujícím přední část pravoboku. Když odhrabali sních z lodi a proházeli sloupky lemovanou stezku mezi Terrorem a Erebem, začali se muži horlivě připravovat na událost, již dali jméno Druhý velký benátský karneval - Crozier usoudil, že prvním je minen ten, jehož se zúčastnil jako podporučík při Parryho zpackané polární výpravě roku 1824. V půlnoční temnotě toho rána šestadvacátého prosince přenechali Crozier a první poručík Edward Little dohled nad odklízecími a prohazovacími pracovními četami Hodgsonovi, Hornbymu a Irvingovi a sami se vydali na dlouhou pěší cestu navátým sněhem k Erebu. Crozierem trochu otfásko, když zjistil, že Fitzjames dál hubne - vesta i kalhoty mu byly o několik čísel větší, a to i přes stále zjevnější pokusy jeho stevarda je zabrat -, mnohem víc ho ale během jejich rozhovoru zděsilo zjištění, že mu velitel Erebu po většinu času nevěnuje plnou pozornost. Fitzjames se zdál být duchem nepřítomný, jako by konverzaci předstíral, ale ve skutečnosti byl zaujat hudbou, která se ozývá z nějaké vedlejší místnosti.

"Vaši muži venku na ledu barví plachtovinu," poznamenal Crozier. "Viděl jsem je připravovat velké kádě zelené, modré a dokonce i černé barvy. Chystají se nabarvit naprosto nepoškozenou zásobní plachtu. Vy s tím souhlasíte, Jamesi?" Fitzjames se nepřítomně usmál. "Opravdu si myslíte, že tu plachtu ještě budeme potřebovat, Francisi?"

"Upřímně doufám, že budeme," zavrčel skřípavě Crozier.

Vyrovnaný a rozčilující drobný úsměv druhého kapitána nezmizel. "Měl byste vidět naše podpalubí, Francisi. Jeho zkáza pokračuje a po naší poslední inspekci týden před Vánoci se ještě zrychlila. Erebus by se na otevřené vodě neudržel nad hladinou ani hodinu. Kormidlo je rozbité na třísky. A to už bylo naše náhradní."

"Můžeme vyrobit provizorní nová kormidla," namítl Crozier a přemáhal nutkání zaskřípět zuby a zatnout ruce v pěst.

"Uvolněná prkna mohou tesaři podepřít. Mám rozpracovaný plán, jak v ledu kolem obou lodí vykopat jámu a vytvořit tak ještě před jarním táním přímo v ledu asi dva a půl metru hluboký suchý dok. Tak bychom se dostali k lodním trupům zvenčí."

"Jarní tání," opakoval po něm Fitzjames s téměř blahosklonným úsměvem.

Crozier se rozhodl změnit téma. "Nedělá vám starosti, že muži pořádají ten výpravný benátský karneval?"

Fitzjames se vzepřel svému dědictví džentlmena a pokrčil rameny. "Proč by mi to mělo dělat starosti? Nemohu mluvit za vaši loď, Francisi, ale na Erebu byly Vánoce přehlídkou mizérie. Muži potřebují něco, co by jim zvedlo morálku."

S tvrzením, že byly Vánoce přehlídkou mizérie, nemohl Crozier polemizovat. "Ale karnevalová maškaráda na ledu za dalšího úplně tmavého dne?" zeptal se. "O kolik dalších lidí nás připraví ta potvora, co tam na nás číhá?"

"Kolik jich ztratíme, když se budeme schovávat v lodích?" opáčil Fitzjames. Nadále měl ve tváři mírný úsměv a nepřítomný výraz. "A osvědčilo se to přece docela dobře, když jste ve čtyřadvacátém měli ten první benátský karneval pod Hoppnerem a Parrym."

Crozier zavrtěl hlavou. "To bylo sotva dva měsíce po tom, co jsme zamrzli," připomněl tiše. "A Parry i Hoppner fanaticky vyžadovali naprostou disciplínu. I při veškeré frivolnosti a při tom, jak si oba kapitáni potrpěli na divadlo, Edward Parry říkal: 'maškaráda bez prostopášnosti' a 'karneval bez výstřelků!' My jsme na téhle expedici tak přísnou disciplínu neudržovali, Jamesi."

Fitzjames konečně ztratil svůj nesoustředěný výraz. "Kapitáne Croziere," zeptal se škrobeně, "obviňujete mě snad z toho, že jsem dovolil, aby na palubě mé lodi upadla disciplína?"

"Ne, ne, ne," bránil se Crozier, který si sám ještě nebyl jistý, jestli mladšího důstojníka z něčeho takového obviňuje nebo ne. "Říkám jen, že tohle je náš třetí rok na ledu a ne třetí měsíc, jako tomu bylo v případě Parryho a Hoppnera. Určité uvolnění disciplíny je spolu s nemocemi a upadající morálkou nevyhnutelné."

"A není snad právě to další důvod, proč mužstvu takové rozptýlení dovolit?" argumentoval Fitzjames stále ještě komisi hlasem. Jeho bledé tváře se pod dojmem náznaku kritiky nadřizeného začervenaly.

Crozier si povzdychl. Uvědomoval si, že už je příliš pozdě na to, aby tu zatracenou maškarádu zarazil. Muži už se zakousli do příprav a ti z Erebu, kteří se chystanému karnevalu věnovali ze všech nejnadšeněji, patřili zároveň k těm, kteří by jako první rozdmýchávali vzpouru, kdyby se naskytla vhodná příležitost. Crozier věděl, v čem spočívá umění dobrého kapitána: nikdy nedovolit, aby se taková příležitost naskytla. Upřímně si přiznával, že neví, jestli mu karneval v této snaze pomůže či naopak.

"Tak dobrá," přikývl konečně. "Mužům ale musí být naprosto jasné, že nesmějí promarnit ani kousek, kapku nebo ždíbec uhlí, oleje do lamp, lihu do vařičů ani jiného paliva."

"Slíbili, že budou svítit jen pochodněmi," ujistil ho Fitzjames.

"A nebudou ten den fasovat žádné zvláštní dávky lihovin ani potravin," dodal Crozier. "Právě dnešním dnem přecházíme na drasticky snížené přiděly a nebudeme to hned páteho dne měnit kvůli karnevalové maškarádě, kterou ani jeden z nás výslovně nepovolil."

Fitzjames přikývl. "Poručík Le Vesconte, poručík Fairholme a několik mužů, kteří jsou lepší než průměrní střelci z pušky, se tento týden před karnevalem vydají na lovecké výpravy a doufají, že narazí na nějakou zvěř, muži jsou ale srozuměni s tím, že přiděly budou stejné jako obvykle - nebo spíš naopak ode dneška nižší -, pokud se lovci vrátí s prázdnými

rukama."

"Jako se zatím v posledních třech měsících vrátili pokaždé," zahučel Crozier. "Tak dobrá, Jamesi," dodal pak přátelštějším tónem. "Půjdu zpátky." Zastavil se ve dveřích Fitzjamesovy maličké kajuty. "Mimochodem, proč vlastně barví ty plachty nazeleno, načerno a bůhvíjak ještě?"

Fitzjames se nepřítomně usmál. "Nemám ponětí, Francisi."

####

Za svítání pátečního rána dne 31. prosince 1847 bylo chladno, ale klidno - i když samozřejmě žádné skutečné svítání nebylo. Ranní hlídka na Terroru pod velením pana Irvinga naměřila teplotu -58 stupňů. Nevál žádný měřitelný vítr.

Během noci se obloha nad nimi zatáhla a nyní ji mračna pokrývala od obzoru k obzoru. Byla hluboká tma.

Většina mužů by byla zjevně ráda na karneval vyrazila ihned po snídani - která byla od zavedení nových přidělů podstatně rychleji odbyta, protože ji tvořila jen jedna lodní sušenka s džemem a malá naběračka kaše z ječných krup s nepatrnou příměsí cukru -, bylo ale třeba zabezpečit všechny lodní služby a Crozier oznámil, že všeobecné volno k účasti na slavnosti dostane posádka až po dokončení všech prací a po večeři. Souhlasil ale s tím, aby muži, kteří ten den nebudou mít žádné konkrétní povinnosti - jako drhnutí podlahy v mezpalubí pemzou, obvyklé hlídky, odledovávání lan, shrabování sněhu z paluby, lodní opravy, opravy orientačních sloupů či školení -, šli pracovat na konečných přípravách maškarády, takže po snídani vyrazil do tmy asi tucet mužů za doprovodu dvou příslušníků námořní pěchoty s mušketami.

Když minulo poledne a byly rozdány dávky naředěnějšího grogu, bylo už napětí mezi zbývajícimi členy posádky téměř hmatatelné. Crozier uvolnil dalších šest mužů, kteří si splnili své denní povinnosti, a poslal s nimi druhého poručíka Hodgsona.

Když to odpoledne Crozier potmě přecházel po záďové palubě, viděl už jasnou záři pochodní těsně za nejvyšším ledovcem, který se tyčil mezi oběma loděmi. Stále ještě nefoukal vítr a nebylo vidět hvězdy.

U večeře byli zbývajcí muži roztékáni jako malé děti na Štědrý večer. Navečeřeli se v rekordním čase, byť samozřejmě se sníženými přiděly - protože tento pátek nebyl "moučný den" a nepeklo se, dostali jen kus solené tresky, trochu Goldnerovy konzervované zeleniny a na dva prsty Burtonova světlého piva -, a Crozier neměl to srdce dál je držet na lodi a nutit je čekat, než důstojníci skončí se svým pomaleji vychutnávaným jídlem. Navíc se zbývajcí důstojníci na palubě na karneval těšili stejně jako obyčejní námořníci. Dokonce i strojník James Thompson, který zřídka kdy projevil zájem o něco jiného než o své stroje dole v podpalubí a který tak zhubl, že se podobal chodícímu kostlivci, byl v mezpalubí oblečený a připravený vyrazit.

V sedm hodin večer byl už tedy kapitán Crozier zabalený v tolika vrstvách oblečení, kolik jich na sebe dokázal nasoukat, provedl konečnou inspekci osmi mužů, kteří na lodi zůstávali na hlídce - službu měl první palubní důstojník Hornby, kterého měl ale před půlnocí vystřídat mladý Irving; ten se měl se třemi námořníky vrátit, aby se Hornby a jeho hlídka mohli také zúčastnit slavnostního večírku -, a pak už všichni sestoupili po ledové rampě na zamrzlé moře a šedesátistupňovým mrazem rychle zamilovali k Erebu. Skupina více než třiceti mužů se ve tmě brzy roztáhla na dlouhý zástup a Crozier zjistil, že kráčí společně s poručíkem Irvingem, ledařským mistrem Blankym a několika poddůstojníky. Blanky se pohyboval pomalu a pomáhal si tlustě vypolstrovanou berlou pod pravou paží, protože ztratil patu na pravé noze a dosud se plně nenaučil chodit na její dřevěné a kožené náhradě, zdál se ale být dobře naladěný.

"Přeji dobrý večer, kapitáne," ozval se ledařský mistr. "Nenechte se ode mne zdržovat, pane. Tady moji kamarádi - Tlustý och Wilson, Kenley a Billy Gibson - se postarají, abych se tam dostal."

"Připadá mi, že jdete stejně rychle jako my, pane Blanky," odpověděl Crozier. Jak míjeli pochodně zapálené na každém pátém sloupu, všiml si, že stále panuje dokonalé bezvětří; plameny šlehaly kolmo vzhůru. Stezka byla dobře ušlapaná, mezery mezi tlakovými hřebeny odhrabané a vršky hřebenů odsekané, což umožňovalo pohodlnou chůzi. Velký ledovec, který byl ještě tři čtvrtě kilometrů před nimi, vypadal v záři všech pochodní, které hořely na jeho druhé straně, jako osvětlený zevnitř a podobal se nyní nějaké fantasmagorické obléhací věži, zářící v noční tmě. Crozier si vzpomněl, jak jako malý kluk chodil na irské oblastní trhy. Vzduch byl dnešní noci sice podstatně chladnější než za letních nocí v Irsku, byl ale naplněný podobným vzrušením. Ohlédl se, aby se ujistil, že voják Hammond, voják Daly a seržant Tozer uzavírají průvod se zbraněmi připravenými k výstřelu a s vnějšími palčáky staženými.

"Je to zvláštní, jak se chlapi na ten karneval těší, že, kapitáne?" poznamenal pan Blanky.

Crozier na to dokázal odpovědět pouhým zabručením. To odpoledne dopil poslední zbytek vlastního přidělu whisky. Děsil se nadcházejících dnů a nocí.

Blanky a jeho doprovod se - berle, neberle - pohybovali tak rychle, že je Crozier nechal, aby ho předešli. Dotkl se Irvingovy paže a hubený poručík zpomalil a odpoutal se od společnosti poručíka Littleho, lékaře Peddieho a McDonalda, tesaře Honeyho a dalších.

"Johne," obrátil se na něj Crozier, když se ocitli mimo doslech důstojníků, stále ale měli dostatečný náskok před mariňáky, takže je nikdo neslyšel, "víte něco nového o Mlčenlivé dámě?"

"Ne, kapitáne. Osobně jsem skříňku na přídi kontroloval před necelou půlhodinou, ale už někde zmizet těmi zadními dvířky."

Když Irving počátkem prosince podal Crozierovi hlášení o tom, na jaké výpravy se jejich eskymácká návštěvnice v nestřežených chvílích vydává, kapitán zprvu chtěl nechat úzký ledový tunel zasypat, uzavřít a zpevnit lodní bok a Eskymáčku jednou provždy vypovědět ven na led.

Nakonec to ale neudělal. Namísto toho nařídil poručíku Irvingovi, aby vybral tři členy posádky, kteří budou Mlčenlivou damu hlídat, kdykoli se jim k tomu naskytne příležitost, a sám aby ji opět sledoval ven na led, bude-li to možné. Až doposud ji nikdy neviděli znovu vycházet zadními dvířky, přestože Irving trávil celé hodiny skrytý v ledové zmeti za lodní přídi a čekal na ni. Jako by si Eskymáčka tehdy při svém čarodějném setkání s netvorem na ledu byla

vědoma poručíkovy přítomnosti, jako by chtěla, aby ji tam venku viděl a slyšel, tím ale celou záležitost považovala za uzavřenou. V posledních dnech se zdálo, že se stravuje jen z lodních přidělků a do příďové skříňky s kotevními řetězy chodí pouze přespávat.

Crozier měl k tomu, že domorodku okamžitě nevypověděl z lodi, prostý důvod: jeho muži právě zahájili pomalý proces hladovění ku smrti, protože zbývající zásoby jim nemohly vydržet ani do konce jara, natož pak na celý další rok. Jestli Mlčenlivá dáma skutečně uprostřed zimy získávala na ledu čerstvou potravu - možná lovila tuleně či dokonce mrože -, Crozier věděl, že se ji jeho posádka bude muset naučit napodobit, chce-li přežít. Mezi víc než stovkou zbývajících mužů nebyl ani jeden s opravdovými zkušenostmi s lovem nebo rybolovem v ledových podmínkách.

Rozpačitě a silně sebekriticky podanou historku o tom, že poručík Irving viděl cosi, co vypadalo jako netvor z ledu společně s Eskymačkou provozovat jakousi hudbu a pak jí přinášet čerstvou potravu, Crozier nijak nekomentoval. Kapitán prostě nebyl ochoten uvěřit, že by si Mlčenlivá dokázala vycvičit obrovského bílého medvěda - pokud to totiž byl medvěd - k tomu, aby lovil a přinášel jí ryby, tuleně nebo mrože, jako když řádně vycvičený anglický stavěcí pes nosí svému pánovi bažanty. A pokud šlo o tu hudbu... no, to bylo jednoduše absurdní.

Ale ona si usmyslela, že zrovna dnes zase zmizí.

"Dobrá," přikývl Crozier a mrazivý vzduch ho pátil v plicích, přestože byl přefiltrovaný přes jeho tlustou vlněnou šálu, "až se při osmém zvonění vrátíte s novou hlídkou, překontrolujte znovu její skříňku, a pokud tam nebude... co to ve jménu Krista všemohoucího je?"

Minuli právě poslední pás tlakových hřebenů a ocitli se na plochem mořském ledu, který se před nimi táhl posledních čtyři sta metrů k Erebu. Scéna, která se Crozierovým očím naskytla, způsobila, že mu brada pod vlněnou šálou a zdviženým límcem kabátu užasle poklesla.

Kapitán předpokládal, že muži Druhý velký benátský karneval uspořádají na plochem mořském ledu bezprostředně pod Erebem, jako tomu bylo, když Hoppner a Parry roku 1824 konali svoji maškarádu na malé ledové ploše mezi zamrzlými Hedou a Fury, jenže zatímco Erebus se zdviženou příďou vypadal na svět piedestalu ze špinavého ledu temně a opuštěně, všechna světla pochodní, všechnen pohyb a vzruch přicházel z oblasti čtyři sta metrů vzdálené, těsně před největším ledovcem.

"Bože na nebesích," hlesl poručík Irving.

Jestliže Erebus působil dojmem temného prázdného vraku, na kruhu holého mořského ledu, mezi lesem sněhových kup a na široce otevřené ploše pod obrovitým světélkujícím ledovcem vyrostla nová konstrukce vyrobená z lodní takeláže - skutečně město z barevných plachet a blikajících pochodní. Crozier jen zkoprněle stál a zíral.

Přípravná četa odvedla pořádný kus práce. Někteří námořníci očividně vyšplhali na samotný ledovec a ve výši dvaceti metrů zapustili na jeho stěně hluboko do ledu obrovské šrouby, zatloukli do něj upínací kruhy a kladkové držáky a přidali ze skladišť dostatek pevného i pohyblivého lanoví a kladkostrojů, že by to stačilo k vybavení trojstěžňové válečné lodi s plně rozvinutými plachtami.

Pavučina stovky ledem obalených lan se táhla ze stěny ledovce dolů a dál zpět až k Erebu a na ní bylo zavěšené celé město z osvětlených barevných stanových stěn. Nabarvené stěny z plachtoviny - některé kusy hlavních plachet dosahovaly výše deseti i více metrů - byly kolíky ukotvené k mořskému ledu, sněhovým kupám a ledovým blokům, na svislých vzpěrách byly ale navíc vytažené a napnuté k výztuhám instalovaným úhlopříčně k vysokému ledovci.

Crozier došel blíž a stále nevěřícně pomrklával. Rasy měl obalené ledem, takže hrozilo, že mu víčka přimrznou k sobě, přesto mrkal dál.

Vypadalo to, jako by na ledu vztyčili řadu gigantických barevných stanů, až na to, že tyhle stany neměly střechu. Svislé stěny, zevnitř i zvenčí ozářené desítkami pochodní, se táhly z otevřeného mořského ledu přes les sněhových kup a pokračovaly výš po kolmé stěně samotného ledovce. Jednotlivé místnosti či barevné komnaty byly na ledu zbudovány prakticky přes noc. Každá komnata byla orientovaná v jiném úhlu než ta předchozí; vždy přibližně po dvaceti metrech se lana, výztuhy i plachty zřetelně stáčely v ostrém úhlu.

První komnata se otvírala na led k východu. Plachtovina tady byla nabarvená jasně a sytě modře - byla to modř oblohy, kterou neviděli už tolik měsíců, že při pohledu na ni se kapitánu Crozierovi sevřelo hrdlo - a pochodně a zapálené pánve za svislými plachtovými stěnami vyvolávaly dojem, jako by celá modrá komnata zářila a pulzovala. Crozier prošel kolem pana Blankyho a jeho přátel, kteří na to vše zírali s neskrývaným úžasem. "Kristepane," zaslechl zamumlat ledařského mistra.

Šel dál, až se ocitl přímo v prostoru ohraničeném zářícími modrými stěnami.

Ze všech stran ho obklopile tančící a dovádějící pestrobarevně oblečené postavy v podivných úborech - hadrníci táhnoucí za sebou jako ohon komety rozevláté pruhy barevných látek, poskakující vysocí komíníci v šosatých fracích černých jako smrt a se stejně černými cylindry na hlavách, lehce našlapující exotičtí ptáci s dlouhými zlatými zobáky, arabští šejkové s rudými turbany a špičatými perskými střežící klouzajícími po temném ledu, piráti v maskách modré smrti pronásledující vzpínajícího se jednorožce, generálové Napoleonovy armády v bílých škraboškách z nějakého řeckého chóru kráčející ve slavnostním průvodu. Cosi kompletně oblečeného v objemném zeleném kostýmu - lesní duch? - přiběhlo po nesmekavém ledu ke Crozierovi a pisklavým falzetem k němu promluvalo: "Truhla s kostýmy je vlevo od vás, kapitáne. Neváhejte a připojte se k nám." Pak se zjevení ztratilo a znovu splynulo s převalujícím se davem bizarně oděných postav.

Crozier vyrazil dál a vnořil se hlouběji do labyrintu různobarevných komnat.

Za modrou komnatou zabočil ostře doprava a ocitl se před dlouhou jasně rudou místností. Všiml si, že není prázdná.

Muži připravující karneval ve všech komnatách tu a tam rozmístili koberce, gobelíny, stoly nebo soudky, přičemž nábytek i všechno další příslušenství natřeli nebo napustili stejným odstínem jako zářící stěny.

Za purpurovou místností, natočená naopak ostře doleva, ale v tak podivném úhlu, že by se byl Crozier musel podívat

na hvězdy - kdyby totiž nějaké hvězdy bylo vidět - a zorientovat se podle nich, byla dlouhá zelená komnata. V téhle podlouhlé místnosti bylo zatím nejvíc bavících se námořníků: další exotičtí ptáci, princezna s podlouhlým koňským obličejem, tvorové s těly tak podivně dělenými a pospojovanými, že vypadali jako obrovský hmyz.

Francis Crozier si nevzpomínal, že by některý z kostýmů viděl na Fury nebo na Hecla mezi těmi, které Parry vytáhl ze svých truhlic, Fitzjames ale přesvědčeně tvrdil, že Franklin s sebou vzal přesně tytéž plesnivějící staré hábity.

Čtvrtá komnata byla zařízená a osvětlená oranžově. Světlo pochodní, které sem pronikalo tenkou oranžově nabarvenou plachtovinou, se zdálo být tak hutné, že by je člověk mohl ochutnat. Další oranžové plachty, nabarvené a pomalované tak, aby se podobaly tapiseriím, ležely rozložené na mořském ledu - a na stole překrytém oranžovým ubrusem uprostřed vnitřního prostoru stála obrovská punčová mísa. Shromáždilo se kolem ní přinejmenším třicet či víc postav v nejrůznějších fantastických kostýmech; některé z nich k ní skláněly tváře ozdobené zobáky či obrovskými tesáky a zhluboka pily.

Crozier si ohromeně uvědomil, že z pátého článku tohoto bludiště komnat se ozývá hlasitá hudba. Prošel další zatáčkou doprava a ocitl se v bílé komnatě. Podél bílých plachtovinových stěn tu byly rozestavěné prostěradly překryté námořnické truhlice a židle z důstojnické jídelny a na protějším konci místnosti točila postava ve fantastickém kostýmu klikou téměř zapomenutého mechanického flašinetu z velké kajuty Terroru. Z velkých otáčejících se kovových disků se linuly oblíbené taneční melodie. Tady na ledu se kdovíproč zdály být mnohem hlasitější.

Veselící se maškary vybíhaly z šesté komnaty a Crozier prošel kolem flašinetu, ostře zabočil doleva a vešel do fialové místnosti.

Kapitánovy námořnické oči se musely obdivovat spleti lanoví, které se zvedalo od svisle postavených náhradních ráhén k dalšímu ráhnu uvázanému a visícímu ve vzduchu - sbíhaly se u něj a končily tam připoutané pavučiny lan z ostatních šesti komnat -, i hlavním lanům táhnoucím se od tohoto centrálního ráhna ke kotvám vysoko na stěně ledovce. Takelážníci z Erebu a z Terroru, kteří vyprojektovali a vybudovali tento labyrint o sedmi komnatách, se bezpochyby zároveň alespoň částečně odreagovali z té neuvěřitelné frustrace, kterou cítili, protože nemohli uplatnit své řemeslo, když obě lodě už tolik měsíců nehybně vězely v ledu a stěžňové čnělky, ráhna a lanoví měly odstrojené a uskladněné na ledu. Ve fialové komnatě se ale zdržovalo jen málo námořníků v kostýmech a světlo v ní bylo podivně depresivní. Jediným vybavením tady byly hromady prázdných beden, všechny přehozené fialovými plachtami. Ti nepočtení piráti, ptáci a hadrníci, kteří sem zašli, se jen na okamžik zastavili, napili se z křišťálových pohárů přinesených z bílé komnaty, rozhlédli se kolem a spěšně se vrátili zpět k předchozím místnostem.

Z poslední komnaty za fialovou místností zjevně nevycházelo žádné světlo.

Crozier obešel ostrou zatáčku doprava od fialové místnosti a zjistil, že se ocitl v komnatě, v níž panuje téměř absolutně černá tma.

Ne, uvědomil si, to není pravda. Za černě nabarvenými stěnami z plachtoviny hořelo právě tolik pochodní jako za ostatními komnatami, tady ale jejich světlo působilo jen dojmem tlumené záře v ebenové černém vzduchu. Crozier se musel zastavit a počkat, až jeho oči přivyknou temnotě, a když se tak stalo, překvapeně o dva kroky ustoupil.

Led pod jeho nohama se ztratil. Připadal si, jako by kráčet po černé vodě arktického moře.

Kapitánovi trvalo pouhé dvě vteřiny, než si uvědomil, jak toho bylo dosaženo. Námořníci nabrali saze z kotle a z bunkrů, kde se skladovaly pytle s uhlím, a rozsypali je tady po mořském ledu - byl to starý trik, jímž si námořníci pomáhali, když za pozdního jara nebo vzdorovitěho léta chtěli, aby mořský led rychleji rozmrzal, přestože dnes v noci, kdy slunce nesvítilo ani ve dne a teploty klesaly až k minus sedmdesáti stupňům, nic rozmrznout nemohlo. Namísto toho saze a uhlík způsobily, že led pod jeho nohama v ebenové tmě této poslední strašlivé komnaty byl neviditelný. Když se Crozierovy oči ještě víc přizpůsobily, spatřil, že v dlouhé černé místnosti je jen jediný kousek nábytku, když ale rozeznal, co to je, začal vztekem zuby.

Na protější straně černého prostoru, na pozadí tyčícího se ledovce, který sloužil jako zadní stěna ebenové komnaty na konci sedmidílného labyrintu, stály vysoké černé stojací hodiny kapitána sira Johna Franklina. Crozier slyšel jejich hlasité tikání.

A nad tikajícími hodinami vyčnívalo z ledu něco, co jako by se usilovně snažilo vymanit se ze sevření ledovce na svobodu - bílá chlupatá hlava a slonovinově žluté zuby nestvůry.

Ne, musel se znovu opravit, nebyla to nestvůra. Na ledu byla připevněná hlava a krk velkého bílého medvěda. Zvíře mělo rozevřenou tlamu. V jeho černých očích se odrážela ta nepatrná trocha záře pochodní, která pronikala načerno nabarvenými plachtovinovými stěnami. Medvědí kožešina a zuby byly nejjasnějším objektem v ebenové komnatě. Jazyk měl otřesně rudou barvu. Pod hlavou tikaly ebenové hodiny jako tepající srdce.

Naplněn zuřivostí, kterou nedokázal definovat, vyšel Crozier rázným krokem z ebenové komnaty, zastavil se v bílé místnosti a křikl, že chce mluvit s nějakým důstojníkem - s kterýmkoli.

Satyr s protáhlým lepenkovým obličejem a oplzle dlouhým kuželem trčícím z rudého opasku přiběhl na černých kovových kopytech nasazených pod těžkými botami. "Ano, pane?"

"Sundejte si tu zasranou masku!"

"Rozkaz, pane!" štěkl satyr a vysunul si masku nad čelo; pod ní se objevil obličej Thomase R. Farra, velitele hlavní stěžňové nástavby na Terroru. Číňanka s obrovskými ňadry vedle něj si naopak masku stáhla a vykoukly z ní kulaté tlusté tváře kuchaře Johna Diggleho. Po Diggleho boku stála obrovská krysa, která si stáhla čenich, pod níž se skrýval obličej poručíka Jamese Waltera Fairholma z Erebu.

"Co má zatraceně tohle všechno znamenat?" zaburácel Crozier.

Několik různých fantastických tvorů se při zvuku Crozierova hlasu bázně stáhlo k bílým stěnám.

"Co máte konkrétně na mysli, kapitáne?" zeptal se poručík Fairholme.

"Tohle!" zahřměl Crozier, zvedl obě paže s roztaženými rukama a gestem obsáhl bílé stěny, lanoví nad nimi,

pochodně... všechno.

"Co by to znamenalo, kapitáne?" ozval se pan Farr. "Je to prostě... karneval." Crozier až do tohoto okamžiku vždy pana Farra považoval za spolehlivého a rozumného člověka a skvělého velitele hlavní stěžňové nástavby.

"Vy jste pomáhal s instalací těch lan, pane Farre?" zeptal se ostře.

"Ano, pane."

"A poručíku Fairholme, vy jste věděl o té... zvířecí hlavě... kterou tak bizarně vystavili tam v poslední komnatě?"

"Ano, kapitáne," přitakal Fairholme. Poručíkův podlouhlý ošlehaný obličej nevykazoval při pohledu na rozzuřeného velitele expedice žádnou známku strachu. "Sám jsem toho medvěda zastřelil. Včera večer. Vlastně jsem zastřelil dva.

Samici a skoro dospělého mladého samce. Kolem půlnoci se chystáme rožnit jejich maso - udělat si takovou malou hostinu, pane."

Crozier na ně upřeně hleděl. Cítil, jak mu v hrudi bije srdce, cítil známý vztek, který - dnes navíc smíšený s whisky, již toho dne vypil, a s nezvratným vědomím, že v následujících dnech už žádná whisky nebude - ho na souši často vedl k násilným činům.

Tady si musí dávat pozor.

"Pane Diggle," obrátil se k tlusté Čínance s obrovskými řadry, "víte přece, že po játrech z bílých medvědů nám všem bylo špatně."

Diggleho spodní čelist a podbradek poskakovaly nahoru a dolů stejně divoce jako vy polštářované poprsí pod nimi.

"Samozřejmě, kapitáne. V játrech těch polárních potvor je nějaký svinstvo, kterýho se nedokážeme zbavit ani tepelným zpracováním. Na tý hostině, co na dnešní večer chystám, se nebudou podávat játra ani plíčky, kapitáne, tím si můžete být jistí. Jen čerstvé maso - stovky a stovky kil čerstvého masa, dokonale grilovaného, ořazeného a propečeného, pane."

Slova se ujal poručík Fairholme. "Chlapi to berou jako nadějně znamení, že jsme tam na ledu narazili na dva medvědy a podařilo se nám je zabít, kapitáne. Všichni se na tu půlnoční hostinu těší."

"Proč mi o těch medvědech nikdo neřekl?" vyjel Crozier.

Poručík, velitel stěžňové nástavby a kuchař se po sobě podívali. Zvířata, víly a ptáci kolem nich si také vyměnili pohledy.

"Medvědici a to mládě jsme zastřelili včera pozdě večer, kapitáne," ozval se konečně Fairholme. "Bude to počítám tím, že dnes všechny přesuny mezi loděmi obstarávali námořníci z Terroru, kteří sem přicházeli připravovat karneval a chystat se na něj. Z Erebu jsme opačným směrem žádné posly nevyslali. Omlouvám se, že jsem vás neinformoval, pane."

Crozier věděl, že tuhle nedbalost má na svědomí Fitzjames. A věděl také, že si to uvědomují i muži kolem něj.

"No dobrá," utrousil konečně. "Pokračujte." Když si ale muži opět začali nasazovat masky, dodal ještě: "A bůh vám pomáhej, jestli hodiny sira Johna dojdou nějaké úhony."

"Ano, kapitáne," zahučely sborem všechny okolní maskované postavy.

Crozier se naposledy téměř nervózně ohlédl přes fialovou komnatu k té strašlivě černé místnosti - téměř nic za celých jedenapadesát let častých melancholických záchvatů Francise Croziera nedokázalo tak deprimovat jako ta černá místnost - a vyšel z bílé komnaty do oranžové, pokračoval z oranžové komnaty do zelené, pak ze zelené komnaty do purpurové, z purpurové komnaty do modré a konečně z rozšiřující se modré komnaty na temnější venkovní led.

Teprve když vyšel z labyrintu nabarvených plachet, měl pocit, že zase může volně dýchat.

Námořníci v kostýmech se zamračenému kapitánovi širokým obloukem vyhýbali, když krácel směrem k Erebu a k temné, do těžkého pláště zabalené postavě stojící na vrcholu ledové rampy.

Kapitán Fitzjames stál sám kousek od lodního zábradlí nad rampou. Pokuřoval z dýmky. "Přeji dobrý večer, kapitáne Croziere."

"Dobrý večer, kapitáne Fitzjamesi. Byl jste se podívat uvnitř té... té..." Crozier nenacházel slova, a tak jen mávl rukou směrem k hlasitému a zářivému městu z barevných stěn a ke složité soustavě lanová za ním. Všude jasně hořely pochodně a pánve s uhlím.

"Ano, byl," přikývl Fitzjames. "Řekl bych, že muži prokázali neuvěřitelnou vynalézavost."

Na to Crozier neměl co říct.

"Otázkou nyní je," pokračoval Fitzjames, "jestli všechny ty hodiny vynaložené práce a vynalézavosti poslouží expedici... nebo ďáblu."

Crozier se snažil pohlédnout do očí mladšího důstojníka pod šálou omotaným štítkem čepice. Vůbec netušil, jestli to Fitzjames myslí vážně, nebo žertem.

"Varoval jsem je," zavrčel, "že na ten zatracený karneval nesmí zbytečně padnout ani litr oleje a ani kousek uhlí. Jen se podívejte na všechny ty ohně."

"Muži mě ujistili," prohlásil Fitzjames, "že použijí jen olej a uhlí, které v posledních týdnech našetřili tím, že se Erebus nevytápěl."

"Či nápad byl ten... labyrint?" zeptal se Crozier. "Ty barevné sály? Ta ebenová komnata?"

Fitzjames vyfoukl kouř, vytáhl z úst dýmku a uchechtl se. "Všechno to vymyslel mladý Richard Aylmore."

"Aylmore?" opakoval po něm Crozier. Vzpomínal si na jméno, na muže ale jen sotva. "Steward z vaší poddůstojnické jídelny?"

"Přesně tak."

Crozier si vybavil malého tichého chlapíka se zapadlými melancholickými očima, s pedantským tónem hlasu a s řídkým černým knírkem. "Kde na ten nápad proboha přišel?"

"Aylmore několik let žil ve Spojených státech, a až ve čtyřiačtyřicátém se vrátil domů a přihlásil se k Průzkumné

službě," rozhovořil se Fitzjames. Troubel dýmky mu nepatrně zachřestil o zuby. "Tvrdí, že před pěti lety, v dvaadvacátém, četl jakýsi absurdní příběh, popisující právě takovýhle maškarní bál konaný v podobných barevných sálech; četl to prý, když bydlel v Bostonu u svého bratrance. V nějakém pochybném brakovém plátku zvaném Graham's Magazine, pokud si správně vzpomínám. Aylmore už si přesně nepamatuje zápletku toho příběhu, vzpomíná si ale, že pojednával o neobvyklém maškarním bálu, který pořádal jistý princ Prospero... a tvrdí, že si je naprosto jistý pořadím sálů až po tu strašlivou ebenovou komnatu. Chlapům se jeho nápad ohromně zamlouval."

Crozier se zmohl jen na zavrtění hlavou.

"Francisi," pokračoval Fitzjames, "tohle byla pod velením sira Johna dva roky a jeden měsíc abstinentská loď. Přesto se mi podařilo propašovat na palubu tři láhve výtečné whisky, kterou mi daroval otec. Jedna mi ještě zbývá. Byl bych poctěn, kdybych se o ni s vámi mohl dnes večer podělit. Bude trvat ještě tři hodiny, než začnou muži připravovat oba medvědy, které zastřelili. Dovolil jsem včera svému panu Wallovi a vašemu panu Digglemu, aby na led vytáhli dva sporáky z velrybářských člunů, na nichž mohou ohřívat přílohy, třeba konzervovanou zeleninu, a aby v té místnosti, které říkají bílá komnata, vybudovali obrovský gril, na kterém se bude péct medvědí maso. Když nic jiného, bude to naše první čerstvé maso po víc než třech měsících. Mohu si dovolit pozvat vás na tu láhev whisky do bývalé kajuty sira Johna, než bude čas na hostinu?"

Crozier přikývl a šel za Fitzjamesem do nitra lodi.

25

CROZIER

70°05' s.š., 98°23' z.d.

31. prosince 1847 - 1. ledna 1848

C

rozier s Fitzjamesem se z útrob Erebu vynořili někdy krátce před půlnocí. Ve velké kajutě panovala krutá zima, ale tady venku na mnohem větším mrazu si připadali, jako by noc záměrně útočila na jejich těla i smysly. V posledních několika hodinách se zvedl trochu větší vítr a pochodně i uhelné pánve postavené na trojnožkách - Fitzjames navrhl poslat na led pár dalších pytlů uhlí a trochu petroleje pro udržení ohně v otevřených pánvích, aby účastníci karnevalu nezmrzli, a Crozier po první hodině strávené u whisky s jeho návrhem souhlasil - v sedmdesátistupňovém nočním mrazu všude plápolaly a hlasitě praskaly.

Ani jeden z kapitánů toho mnoho nenamluvil, oba byli pohrouženi ve vlastních melancholických úvahách. Nejméně tucetkrát je někdo vyrušil. Poručík Irving přišel ohlásit, že odchází s novou hlídkou zpět na Terror, první palubní důstojník Hornby přišel ohlásit, že jeho hlídka dorazila na karneval, další důstojníci v absurdních kostýmech přicházeli s hlášením, že na samotném karnevalu vše probíhá bez problémů, různí členové hlídek a důstojníci Erebu přicházeli ohlásit, že končí službu nebo naopak do služby nastupují, strojník pan Gregory přišel ohlásit, že mohou klidně poslat uhlí do venkovních pánví, protože pro parní stroj už ho tak jako tak nezbyvá víc než na pár hodin plavby pod parou, i kdyby přišla bájná obleva, a pak šel zařídít odeslání několika pytlů na stále divočejší oslavu na ledu, starý plachtař pan Murray - oblečený jako funebrák s lebkou, která se příliš nelišila od jeho vlastní seschlé a vráscité tváře, pod vysokou čepicí z bobří kůže - se pokorně omlouval a ptal se, jestli smí se svými pomocníky vytáhnout ze skladiště dvě náhradní kosatky a použít je jako zástěnu proti větru na návětrné straně nových trojnožek s uhelnými pánvemi.

Kapitáni brali přednášená hlášení na vědomí, udělovali potřebná povolení, posílali mužstvu různé pokyny a připomínky a za celou tu dobu se ani jednou nevytrhli z vlastních whisky prosycených myšlenek.

Někdy mezi jedenáctou hodinou a půlnocí na sebe znovu navlékli veškeré venkovní oblečení, vyšli na palubu a vydali se opět na ledovou plochu. Krátce předtím totiž za nimi dolů do velké kajuty přišli Crozierův stevard Thomas Jopson, Fitzjamesův stevard Edmund Hoar a poručíci Le Vesconte a Little - všichni čtyři v bizarních kostýmech přetažených přes četné vrstvy šatstva i nacpaných pod ně - a informovali je, že medvědí maso už se peče, pro kapitány byly dány stranou nejlepší porce a byli by kapitáni tak laskaví a doprovodili je na hostinu?

Crozier si uvědomil, že je strašlivě opilý. Byl zvyklý pít, aniž by na sobě dal cokoli znát, a jeho podřízení byli zvyklí, že páchnou jako sud whisky, a přitom je absolutním pánem situace, tentokrát už ale několik nocí nespál a teď o půlnoci, když vyšel do mrazu, který mu vyrážel dech z těla, a kráčel k osvětleným stěnám z plachtoviny, zářícímu ledovci a podivným skotačícím postavám, cítil, jak se mu whisky propaluje žaludkem i mozkem.

Hlavní gril postavili v bílé komnatě. Oba kapitáni prošli řetězcem sálů, aniž by pronesli jediné slovo mezi sebou či na adresu některé z tuctů postav v bláznivých kostýmech, které se kolem nich míhaly. Z otevřené modré komnaty prošli rudou a zelenou komnatou a přes oranžovou pokračovali do bílé.

Crozierovi bylo jasné, že většina mužů je také opilá. Jak se jim to podařilo? Šetřili si snad svoje příděly grogu?

Schovávali si pivo, které se obvykle podávalo k večeři? Věděl, že se nevloupali do skladu lihovin na Terroru, protože poručík Little na jeho příkaz dnes ráno a znovu odpoledne zkontroloval, že jsou zámky na dveřích nedotčené. A sklad lihovin na Erebu byl díky siru Johnu Franklinovi prázdný už od vyplutí expedice.

Posádce se přesto nějak podařilo k alkoholu se dostat. Jako námořník s více než čtyřicetiletou praxí, který už v klukovských letech začínal jako plavčík, Crozier věděl, že - alespoň pokud jde o výrobu, ukrývání nebo vyhledávání alkoholu - nezná vynalézavost britského námořníka žádné hranice.

Nad otevřeným ohněm se pod dozorem pana Digglehého a pana Walla opékaly obrovské kýty a další vybrané kusy medvědího masa a usměvavý poručík Le Vesconte, jemuž se v ústech blýskal zlatý zub, s dalšími důstojníky a stervardy z obou lodí rozdával frontě čekajících námořníků cínové talíře plné kouřícího jídla. Vůně pečeného masa byla neuvěřitelná a Crozier zjistil, že navzdory všem soukromým předsevzetím, že si karnevalové oslavy nebude nijak užívat,

se mu sbíhají sliny.

Fronta se rozestoupila a dala oběma kapitánům přednost. Hadráři, papeženská kněží, francouzští dvořané, pohádkové víly, otrhaní žebraři, mrtvola v rubáši i dva římsí legionáři s rudými přílbami, černými škraboškami a zlatými prsními krunýři uvolnili Fitzjamesovi a Crozierovi cestu a uklonili se, když je důstojníci míjeli.

Pan Diggle, jemuž se převíslá nadra tlusté Čínanky svezla k pasu a poskakovala při každém pohybu, osobně ukrojil vybraný kousek pro Croziera a další pro kapitána Fitzjamese. Le Vesconte jim podal příbor z důstojnické jídelny a bílé plátěné ubrousky. Poručík Fairholme jim do dvou pohárků nalil pivo.

"Pít tady venku, páni kapitáni," instruoval je Fairholme, "musíte hodně rychle, jako když pták ponoří zobák do vody, aby vám rty nepřimrzly k pohárku."

Fitzjames a Crozier si našli místo v čele bílé potaženého stolu a posadili se na bílé potažené židle, které jim po hlasitě protestujícím ledu přitáhl pan Farr, velitel hlavní stěžňové nástavby, s nímž měl Crozier počátkem večera drobný konflikt. U stolu seděl pan Blanky se svým kolegou, ledařským mistrem Reidem, Edward Little a půltucet důstojníků z Erebu. Na opačném konci bílého stolu seděli společně všichni čtyři lékaři.

Crozier si stáhl palčáky, protáhl si prochladlé prsty ve vlněných prstových rukavicích a opatrně zkusil kousek masa, přičemž si dával pozor, aby se kovovou vidličkou nedotkl rtů. Medvědí kotleta mu spálila jazyk. Málem se nahlas rozesmál - sedí tady venku a čeká na příchod Nového roku v sedmdesátistupňovém mrazu, vlastní dech před ním visí jako oblak ledových krystalků, obličej má schovaný za tunelem šál, čepic a velšské paruky - a právě si spálil jazyk.

Zkusil to znovu a tentokrát maso rozžvýkal a spolkl.

Byl to ten nejlahodnější steak, jaký kdy ochutnal. To kapitána překvapilo. Když před mnoha měsíci naposledy zkoušeli jíst čerstvé medvědí maso, připadalo jim i po tepelné úpravě smradlavé a nechutné. Po játrech a pravděpodobně i po dalších obvykle ceněných vnitřnostech se mužům udělalo vysloveně špatně. Došli k závěru, že maso bílého arktického medvěda budou jíst pouze v případě, že na tom bude závislé jejich přežití.

A teď tahle hostina... tahle opulentní hostina. Všude kolem něj v bílé komnatě a evidentně i u plachtovinou potažených sudů, truhlic a stolů v sousední oranžové a fialové komnatě se námořníci hltavě cpali medvědími steaky. Smích a hovor spokojené posádky snadno přehlušoval hukot plamenů v ohništi i pleskání plachet ve znovu se zvedajícím větru. Několik mužů tady v bílé komnatě jedlo příborem - mnozí si prostě napíchli kouřící medvědí steak na vidličku a ukusovali z něj -, většina si ale vystačila s vlastníma rukama v palčácích. Vypadalo to, jako když víc než stovka dravců houduje na ulovené kořisti.

Čím víc toho Crozier snědl, tím byl hladovější. Fitzjames, Reid, Blanky, Farr, Little, Hodgson a další muži kolem něj - dokonce i jeho stevard Jopson, který seděl opodál u stolu s ostatními stevardy - se ládovali masem se stejným zjevným gustem jako on. Jeden z pomocníků pana Diggleho, převlečený za malého Číňanka, začal obcházet stoly a servírovat kouřící zeleninu z pánve zahřáté na železném sporáku jednoho z velrybářských člunů, jenže konzervovaná zelenina, byť báječně horká, prostě v porovnání s lahodným čerstvým medvědí masem byla úplně bez chuti. Jen postavení velitele expedice Crozierovi zabránilo, aby se znovu prodral do čela fronty a požadoval další porci, když svůj veliký kus medvědího steaku dojedl. Fitzjamesův výraz teď už nebyl ani trochu nepřítomný; mladší kapitán vypadal, jako by se měl každou chvíli rozplakat štěstím.

Přesně ve chvíli, kdy většina mužů spořádala steaky a rychle dopíjela pivo dřív, než stačil nápoj s vysokým obsahem alkoholu zmraznout na kámen, začal náhle perský král u vchodu do fialové komnaty točit klikou přehrávače hudebních kotoučů.

Potlesk - burácivé úderly tlustých palcových rukavic - se ozval téměř okamžitě po zaznění prvních cinkavých a praskavých tónů z primitivního nástroje. Mnozí hudebně nadaní muži z obou lodí si na mechanický přehrávač často stěžovali - škála tónů linoucích se z otáčivých kovových kotoučů téměř přesně odpovídala zvuku nástroje pouličního flašinetáře -, tyhle tóny byly ale nezaměnitelné. Tucty mužů povstaly. Další se okamžitě dali do zpěvu a pára z jejich dechu stoupala vzhůru ve světle pochodní, prosvítajícím bílými plachtovinovými stěnami. Dokonce ani Crozier se neubránil idiotskému úsměvu, když se známá slova první sloky ozvěnou odrazila od ledovce, který se nad nimi v mrazivé noci tyčil.

Když v rozkaz nebe Britů zem  
se vznesla z azurových vod,  
tu svobody jí úpisem  
to andělský pěl chorovod:

Kapitáni Crozier a Fitzjames povstali a připojili se k prvnímu bouřlivému refrénu.

Vládni, Britsko, mořem, Brit  
nesmí nikdy otrok být!

Čistý tenor mladého Hodgsona vedl muže v šesti ze sedmi barevných komnat do druhé sloky.

Kde národ jak tvůj požehnán?  
Tyranům každý kořistí!  
Ty velká, rozkvítá tvůj lán  
všem k postrachu a závisti.

Crozier si sice matně uvědomoval, že dva sály na východ od nich, u vchodu do modré komnaty, propuká jakási vřava, ale zaklonil hlavu a rozehrátý vypitou whisky i medvědí steakem hulákal se svými muži:

Vládni, Britsko, mořem, Brit  
nesmí nikdy, nikdy otrok být!

Muži ve vnějších ze sedmi komnat zpívali, zároveň se teď ale smáli. Vřava byla čím dál zřetelnější. Mechanický přehrávač nabral na hlasitosti, muži ale zpívali ještě hlasitěji. Crozier, který stál mezi Fitzjamesem a Littlem a zpíval třetí sloku, otřeseně hleděl na průvod, který vešel do bílé komnaty.

Ty vznešenější vstaneš zas  
vždy po útoku ciziny,  
mrak s bouří tebou nezatřás,  
zpevnil tě jak dub otčiny.

V čele průvodu kráčel někdo v divadelním kostýmu, který byl nápodobou admirálské uniformy. Epolety byly tak absurdně široké, že drobnému mužíkovi přesahovaly dvacet centimetrů přes ramena. Byl nesmírně tlustý; zlaté knoflíky staromódní námořnické kazajky neměl šanci přes břicho zapnout. Byl také bezhlavý. Lepenkovou hlavu si maškara nesla v levém podpaží a plesnivějící admirálský klobouk s dlouhým pérem v pravém. Crozier přestal zpívat. Ostatní muži ne.

Vládni, Britsko, mořem, Brit  
nesmí nikdy, nikdy, nikdy otrok být!

Za bezhlavým admirálem, který měl evidentně představovat zemřelého sira Johna Franklina, přestože sir John toho dne u střelecké skryše nebyl tím, kdo přišel o hlavu, se kolébala tři nebo tři a půl metru vysoká nestvůra. Měla tělo, srst, černé pracky, dlouhé drápy, trojhrannou hlavu a černé oči bílého arktického medvěda, kráčela ale po zadních nohou, byla dvakrát vyšší než medvěd a měla dvakrát delší paže. Šla prkenným krokem, téměř jako poslepu, otáčela horní polovinu těla sem a tam a její malá černá očka si prohlížela každého muže, k němuž se přiblížila. Pohupující se pracky - paže ji visely volně jako táhla zvonu - byly větší než hlavy kostýmovaných námořníků. "Ten dole je váš obr, Manson," zasmál se druhý palubní důstojník Erebu Charles Frederick Des Voeux vedle Croziera a musel křičet, aby ho bylo slyšet přes další sloku. "A na ramenou mu sedí ten váš malý temovačův pomocník - Hickey? Chlapům trvalo celou noc, než z těch dvou kožešin ušili jeden kostým."

Tyranství neschvat' tebe spár.  
Když zhroutit chce tě jeho vztek,  
to šlechetnější vzbud' jen žár  
v zdar tobě - jemu v úpadek.

Obrovitý medvěd pomalu prošel kolem nich a v patách za ním následovalo několik desítek mužů z modré, zelené a oranžové komnaty; průvod pokračoval bílou komnatou dál do fialové. Crozier stál u bílého hodovního stolu, jako by byl doslova přimražený k ledu. Konečně otočil hlavu a pohlédl na Fitzjamese. "Přisahám, že o tomhle jsem nevěděl, Francisi," zakoktal Fitzjames. Rty druhého kapitána byly bledé a velice tenké. Bílá komnata se pomalu začala vyprazdňovat, protože desítky postav v kostýmech následovaly bezhlavého admirála a nad všemi vyčnívajícího, pomalým kolébavým krokem po zadních krácejícího obřího medvěda do relativní temnoty dlouhé fialové komnaty a dál. Všude kolem Croziera hřměl opilý zpěv.

VLÁDNI, BRITSKO, MOŘEM, BRIT NESMÍ  
NIKDY, NIKDY, NIKDY, NIKDY OTROK BÝT!

Crozier se vydal za průvodem do fialové komnaty a Fitzjames ho následoval. Kapitán Terroru za všechna ta léta, co sloužil ve velitelských funkcích, něco podobného nezažil; uvědomoval si, že musí tu zesměšňující parodii zarazit - zásady disciplíny v královském námořnictvu nepřipouštějí frašku, v níž jako zdroj zábavy figuruje smrt bývalého velitele expedice. Zároveň si však uvědomoval, že zmíněná fraška už dospěla do stadia, kdy by pokus zpěv prostě překřičet, nařídit Mansonovi a Hickeymu, aby ze sebe shodili ten obscénní nestvůrný převlek, rozkázat všem, aby si svlékli kostýmy a vrátili se na lůžka a hamaky svých lodí, byl téměř stejně absurdní a marný jako ten pohanský rituál, který s narůstajícím vztekem sleduje.

TVÝM KVĚT VENKOVSKÝCH NIV JE VŠECH,  
TVÝM BUJÍCÍ VŠECH OBCHOD MĚST  
TVÝM CELÉ MOŘE, KAŽDÝ BŘEH,  
JEJŽ JÍMÁ, VŠECHNO TVOJÍM JEST!

Bezhlavý admirál, kolébající se medvědí příšera ani průvod stovky nebo více maškar krácející za nimi se ve fialové

komnatě dlouho nezdrželi. Crozier do fialově zbarveného prostoru - plameny venkovních pochodní i ohňů na trojnožkách na severní straně fialově nabarvené plachtovinové stěny zuřivě poskakovaly a samotné plachty se v silicím větru vlnily a pleskaly - vešel právě včas, aby viděl, jak se Manson s Hickeym a zpívající dav za nimi zastavili u vchodu do ebenové komnaty.

Crozier odolal pokušení zařvat "Ne!" Předvádění figuríny sira Johna a té obrovité medvědí nestvůry by bylo odporné za jakýchkoli okolností, ale v té ebenové, depresivně černé komnatě s hlavou polárního medvěda a tikajícími hodinami bylo nepředstavitelnou ohavností. Ať už muži plánovali jakékoli idiotské závěrečné představení, alespoň už měl být brzo konec. Nepochybně se schylovalo k finále celého nedomyšleného a pochybeného Druhého velkého benátského karnevalu. Počká, až zpěv utichne sám od sebe a ta pohanská fraška skončí za opilého jásotu přihlížejících, pak celému shromáždění nařídí, aby se vysvléklo z kostýmů, pošle zmrzlé a opilé námořníky zpět na loď, takelážníkům a organizátorům ale nařídí, aby plachtovinové stěny i lanová nad nimi okamžitě - ještě dnes v noci - strhli, i kdyby při tom měli všichni utrpět omrzliny. A pak se vypořádá s Hickeym, Mansonem, Aylmorem i se svými důstojníky. Potácející se bezhlavý admirál a rozkolébaná medvědí nestvůra za hlasitého jásotu ostatních vešli do ebenového sálu. Černé hodiny sira Johna začaly odbíjet půlnoc.

Dav námořníků v bizarních kostýmech na konci průvodu se začal tlačit kupředu, zadní řady se chtěly dostat do ebenové komnaty, aby nepropásly žádnou legraci, zatímco hadrníci, krysy, jednorožci, skřítky, jednozobí piráti, arabští princové a egyptské princezny, gladiátoři, víly a ostatní maškary v čele zástupu, všichni, kteří už zabočili a překročili práh černé místnosti, začali jejich náporu vzdorovat a tlačit se zpět, protože si náhle nebyli jistí, zda opravdu chtějí být v temném sálu se sazemí posypanou podlahou a černými stěnami.

Crozier si loktyrazil cestu davem - masa lidí kolem něj se nejprve tlačila kupředu a pak couvala, když ti v předních řadách zjistili, že se jim vlastně do ebenové temnoty vstoupit nechce - a byl si už vcelku jistý, že nemůže-li tu frašku ukončit před závěrečným aktem, může alespoň samotný akt zkrátit.

Sotva vešel do tmy a ocitl se ve společnosti dvaceti nebo třiceti mužů z čela průvodu, kteří se po vstupu do místnosti také zastavili - jeho oči se musely přizpůsobit a saze na ledu v něm vyvolávaly strašlivý dojem, že se propadá do černé prázdnoty -, pocítil v obličeji závan chladného vzduchu. Připadalo mu, jako by někdo otevřel dveře ve stěně ledovce, který se tyčil vysoko nad vším okolo. I postavy v kostýmech tady uvnitř stále zpívaly, hlavní chorál se ale nesl z davu tlačícího se na ně z fialové komnaty.

VLÁDNI, BRITSKO, MOŘEM, BRIT  
NESMÍ NIKDY, NIKDY, NIKDY, NIKDY,  
NIKDY  
OTROK BÝT!

Crozier sotva rozeznával bílou barvu useknuté medvědí hlavy, která trčela z ledu nad ebenovými hodinami - ty právě odbily pošesté a jejich zvuk se v temném prostoru zdál být děsivě hlasitý - a viděl, že pod vysokým rozkolébaným kostýmem bílého medvědího monstra mají Manson a Hickey na sazemí posypaném ledu problémy s udržení rovnováhy; severní plachtovinové stěny se ve větru divoce třepotaly a hlasitě pleskaly.

Manson spatřil, že je v komnatě ještě druhá velká bílá postava. Stála také na zadních nohou. Byla dál v temnotě než Mansonova a Hickeyova bíle zářící medvědí kůže. A byla mnohem větší. A vyšší.

Když muži ztichli a hodiny odbíjely poslední čtyři údery, něco v místnosti hlasitě zařvalo.

SBOR MÚZ, HLE, S PÍSNÍ SVOBODY  
JE ŠTASTNÝCH BŘEHŮ TVOJÍCH HOST,  
Ó VÝSPO VDĚKU, LAHODY,  
KDE KRÁSY STRÁŽCEM STATEČNOST!

Muži v ebenové komnatě se náhle začali tlačit zpět proti přetrvávajícímu náporu davu námořníků, kteří se snažili dostat dovnitř.

"Co se to proboha děje?" zeptal se doktor McDonald. Crozier v jasnější fialové záři přicházející zpoza plachtovinové zatačky mezi oběma komnatami rozeznával tváře čtyř doktorů, kteří měli všichni kostýmy harlekýnů, masky už ale měli stažené.

Někdo z mužů v ebenové komnatě vyděšeně zaječel. Následoval druhý hlasitý řev, který se nepodobal ničemu, co Francis Rawdon Moira Crozier v životě slyšel; tohle patřilo spíš do neprostupné džungle nějakého pradávného hyperborejského věku než do Arktidy devatenáctého století. Řev zněl tak hlubokým basem, rozléhal se tak hlasitou ozvěnou a nabýval díky tomu tak zuřivě divokosti, že měl kapitán Terroru chuť přímo před svými muži si pomočit kalhoty.

Větší z obou bílých siluet v temné komnatě vyrazila kupředu.

Muži v kostýmech zavřískli, pokusili se protlačit zpět proti vlně kupředu se mačkajících zvědavců a pak se ve tmě rozběhli doleva i doprava a naráželi do téměř neviditelných stěn z černě nabarvené plachtoviny.

Crozier, byť neozbrojený, zůstal stát na místě. Cítil, jak se těsně kolem něj v temnotě mihlo obrovské tělo té věci. Vycítil to svou myslí... cítil to v hlavě. Obklopil ho náhlý zápach podobný staré krvi a pak odporný puch rozkládající se mršiny.

Princezny a víly odhazovaly potmě kostýmy i teplé venkovní oblečení, drásaly nehty černé stěny a zoufale šmátraly po námořnických nožích zastrčených za hluboko schovanými opasky.

Crozier zaslechl nechutně mlaskavé plesknutí, jak obrovské pracky velikosti talířů nebo drápy dlouhé jako nože narazily do lidského těla. Něco odporně zachřupalo, když zuby delší než čepele bajonetu prokously lebku nebo kost. Ve vnějších komnatách muži stále zpívali.

VLÁDNI, BRITSKO, MOŘEM, BRIT  
NESMÍ NIKDY, NIKDY, NIKDY, NIKDY,  
NIKDY  
OTROK BÝT!

Ebenové hodiny naposledy odbily. Byla půlnoc. Psal se rok 1848.

Muži mávali noži a prořezávali si cestu černě nabarvenými stěnami; pruhů rozřezané plachtoviny se ihned zmocnil vítr a odnesl je do ohně pochodní a trojnožek venku na ledu. Plameny vyšlehly k obloze a téměř okamžitě se vzňalo i lanoví. Bílá obluda se přesunula do fialové komnaty. Muži v ní ječeli a prchali na všechny strany, kleli a strkali se, někteří už i tam rozřezávali stěny, místo aby se pokoušeli o útěk dlouhým labyrintem různobarevných komnat; Crozier odstrčil několik námořníků a snažil se je následovat. Hořely už obě stěny ebenové komnaty. Ozývaly se další ječivé výkřiky a kolem Croziera proběhl jakýsi muž - z kostýmu harlekýna, z velšské paruky i z vlasů za ním vlály plameny jako žluté hedvábné fábovy.

Než se Crozier vymanil z davu panicky prchajících maškar, hořela už i fialová komnata a nestvůra z ledu přeběhla do bílé místnosti. Kapitán slyšel křik desítek mužů, kteří utíkali před bílým zjevením v chaotické vlně mávajících paží a odhazovaných kostýmů. Pavučina překrásně naaranžovaných lan, jimiž byly plachty a ráhnové vzpěry připoutané k ledovci nad sebou, se také vzňala a šlehající plameny vytvářely na pozadí černé oblohy obrazce podobné ohnivým runám. Tricetimetrová ledová stěna odrážela jejich záři v tisícovce lesklých plošek.

Vzňala se i samotná ráhna, která se mezi zbytky hořících stěn ebenové, fialové a nyní i bílé komnaty tyčila jako obnažená žebra. Léta skladování v doslova pouštním vzduchu arktického sucha zbavila dřevo veškeré vláhly.

Pokrhovala teď plameny jako pětimetrákové kusy troudu.

Crozier se vzdal veškeré naděje, že by se mu podařilo dostat situaci pod kontrolu, a prchal s ostatními. Musí se z toho hořícího labyrintu dostat ven.

Bílá komnata stála v jednom ohni. Plameny vystřelovaly z bílých stěn, z plachtovinových koberců na ledu, z někdejších prostěradly překrytých hodovních stolů, ze sudů a židlí i z kovového grilu pana Diggleho. Někdo při panickém útěku převrhl mechanický přehrávač a šlehající plameny se odrážely ve všech jeho nádherně tvarovaných dubových a bronzových ornamentech a křivkách.

Crozier v bílé komnatě spatřil stojícího kapitána Fitzjamese; ten jediný na sobě neměl kostým a neprchal. Popadl nehybného muže za rukáv svrchního kabátu. "Pojďte, Jamesi! Musíme zmizet!"

Velitel Erebu pomalu otočil hlavu a pohlédl na svého nadřízeného důstojníka, jako by ho ještě v životě neviděl. V obličejích už zase měl ten mírný, nepřítomný a rozčilující úsměv.

Crozier mu vrazil políček. "Poběžte!"

Škubl náměsíčně se tvářícím Fitzjamesem, táhl ho za sebou, klopýtavě proběhl hořící bílou komnatou a pokračoval dál do čtvrté sálu, jehož stěny teď byly oranžové spíš díky plamenům než barvě, a ještě dál do plápolající zelené komnaty. Bludiště sálů jako by bylo nekonečné. V zelené komnatě leželo na ledu několik postav v kostýmech - některé sténaly v rozervaném a ohořelém oblečení, jeden muž byl nahý a popálený -, další námořníci se ale zastavovali, pomáhali jim na nohy a strkali je před sebou k východu. Mořský led pod jejich nohama v místech, kde nebyly hořící plachtovinové koberce, byl posetý kusy roztrhaných kostýmů a odhozeného venkovního šatstva. Většina těchto cárů a hadrů už buď hořela, nebo se měla každým okamžikem vznítit.

"Poběžte!" opakoval Crozier a stále za sebou táhl klopýtajícího Fitzjamese. Na zemi ležel v bezvědomí nějaký námořník - Crozier se podíval a uviděl, že je to mladý George Chambers z Erebu, jeden z plavčků (přestože už mu bylo jedenadvacet let), kteří doprovázeli bubnováním jejich první pohřební obřady na ledu -, jehož si zjevně nikdo nevšímal. Crozier jen na krátký okamžik pustil Fitzjamese, přehodil si Chamberse přes rameno, pak znovu popadl druhého kapitána za rukáv a rozběhl se přesně v okamžiku, kdy plameny po obou stranách vyšlehly až nahoru do lanoví. Zaslechl za sebou strašlivé zasyčení.

S jistotou, že se mu ta věc v okolním chaosu nějak dostala do zad, možná si dokonce prorazila cestu neprostupným ledem, se prudce otočil, připraven jí čelit jedinou volnou pěstí v palcové rukavici.

Celý ledovec horkem praskal a stoupala z něj oblaka páry. Obrovské kry a těžké převisy se odlamovaly, padaly dolů na led a syčely jako hadi, když se zřítily do plamenného kotle, v který se proměnilo bývalé bludiště stanů. Crozier na tu scénu celou minutu strnule a u vytržení zíral - nesčetné lesklé plošky ledovce, v nichž se odrážely šlehající plameny, mu připomínaly stopatrový pohádkový hrad s jasně zářícími okny. V tom okamžiku věděl, že něco podobného už do smrti neuvidí.

"Francisi," zašišlal kapitán James Fitzjames, "musíme jít."

Stěny zelené komnaty se hroutily, na ledu za nimi ale šlehaly jen další plameny. Rychle se šířící ohnivá chapadla, úponky a prsty už zachvátily i poslední dvě komnaty.

Crozier si volnou rukou zaclonil obličej, rozběhl se skrz plameny kupředu a hnal před sebou skupinku posledních prchajících účastníků karnevalu.

Zbývající námořníci proběhli hořící rudou komnatou a pod Crozierovým vedením pokračovali do plápolající modré komnaty. Vítr od severozápadu zesílil, jeho vyetí se nyní přidalo k výkřikům, hukotu ohně a syčení ledu - i když si Francis Crozier v tom okamžiku nebyl docela jistý, jestli to všechno neslyší jen ve své představivosti - a hnal plameny

do širokého vchodu modrého sálu, v němž tak vytvořil ohnivou bariéru.

Hlouček asi tuctu mužů, někteří z nichž na sobě dosud měli roztrhané zbytky kostýmů, se před hořící hradbou váhavě zastavil.

"UTÍKEJTE!" zaburácel Crozier svým nejautoritativnějším hlasem, schopným překřičet tajfun. Hlídka na můstku na vrcholu hlavního stěžně šedesát metrů nad palubou by jeho rozkaz zřetelně slyšela i v osmdesátizlové vichřici a s dvanáctimetrovými vlnami tříšticími se všude kolem. A poslechla by. Tihle muži také poslechli, s hlasitým křikem se vrhli kupředu a proběhli plamennou stěnou; Crozier jim byl těsně v patách, přes pravé rameno měl stále přehozeného Chamberse a levou rukou za sebou vlekl Fitzjamese.

Když vyběhl ven, z venkovního oblečení mu stoupala oblaka páry, běžel ale dál, dostihl a předběhl některé z desítek mužů, kteří prchali všemi směry do noční tmy. Při prvním pohledu kapitán mezi muži nikde neviděl bílého netvora, jenže všude tady venku panoval obrovský zmatek - přestože plameny kolem dokola vrhaly světlo a stíny do vzdálenosti sto padesáti metrů. V následujících okamžicích už k sobě svolával důstojníky a pokoušel se najít nějaký ledový balvan, na který by položil dosud bezvědomého George Chamberse.

Náhle se ozvalo hlasité praskání palby z mušket.

Crozier nevěstěně a nechápavě zíral na přímo obscénní scénu. Řada čtyř příslušníků námořní pěchoty zaklekla na ledu těsně za kruhem ohněm vrhaného světla a střílela do davu i hloučků prchajících mužů. Tu a tam se některá z postav - stále v žalostných a absurdních zbytečných kostýmů - zhroutila na led.

Crozier pustil Fitzjamese, rozběhl se kupředu, postavil se přímo do cesty soustředěné palbě a mával rukama. Kolem uší mu svištěly kule z mušket.

"ZASTAVTE PALBU! ZATRACENĚ, SERŽANTE TOZERE, ZA TOHLE VÁS SUSPENDUJU NA VOJÍNA A NECHÁM VÁS POVĚSIT, JESTLI OKAMŽITĚ NEZASTAVÍTE TU ZKURVENOU PALBU!"

Po několika dalších ranách výstřely utichly.

Mariňáci vyskočili na nohy a zasalutovali a seržant Tozer křikem oznamoval, že ta bílá věc je venku mezi námořníky.

Viděli ji v záři plamenů. Nesla v zubech jednoho z mužů.

Crozier si jeho křiku nevšímal. Kapitán sám hulákal a strkal členy posádky Terroru i Erebu na ledu kolem sebe do skupinek, zjevně poraněné nebo popálené muže posílal zpět na nedalekou Fitzjamesovu loď a pátral po svých důstojnících... nebo po důstojnících Erebu... po komkoli, komu by mohl dát rozkaz a kdo by tento rozkaz předal hloučkům vyděšených mužů, kteří mezi sněhovými kupami a přes tlakové hřebeny stále prchali do skučící arktické temnoty.

Věděl, že pokud se ti muži nevrátí, prostě tam venku umrznou. Nebo si je najde ta věc. Dospěl k rozhodnutí, že nikdo se nevydá na půl druhého kilometru dlouhou zpáteční cestu k Terroru, dokud se neohřeje v mezípalubí Erebu.

Nejdřív ale Crozier potřeboval svoje muže uklidnit, seskupit a zaměstnat tím, že vytáhnou zraněné i těla mrtvých z pozůstatků hořících karnevalových komnat.

V prvních okamžicích našel jen poddůstojníka Erebu Couche a druhého poručíka Hodgsona, pak se ale v oblacích kouře a páry - kolem požáru se v nepravidelném kruhu rozpouštělo několik horních centimetrů ledu a vytvářelo hustou mlhu, která zahalila ledovou plochu i les sněhových kup - objevil poručík Little, nemotorně zasalutoval popálenou pravou paží a hlásil se do služby.

S Littlem po boku už bylo snazší okolní muže zvládnout, poslat je zpátky k Erebu a začít počítat ztráty. Crozier nařídil námořní pěchotě, aby znovu nabíla, a rozmístil ji v obranné bojové linii mezi houstnoucím davem vrávorajících námořníků poblíž ledové rampy Erebu a dosud hučícím ohnivým peklem.

"Bože můj," ozval se doktor Harry D. S. Goodsir, který právě dorazil z Erebu, stál opodál a svlékal si svrchní plášť i další teplé oblečení. "Od těch plamenů je tady doopravdy teplo."

"To tedy ano," přikývl Crozier, který cítil, jak mu po tvářích i po těle stéká pot. Požár zvýšil teplotu přinejmenším o šedesát stupňů. Bezděčně ho napadlo, jestli led neroztaje a oni se všichni neutopí. "Běžte támhle za poručíkem Hodgsonem," štěkl na Goodsira, "a vyřídte mu, aby začal odhadovat počty mrtvých a raněných a výsledek aby vám sdělil. Najděte ostatní doktory a zařídte na Erebu ve velké kajutě sira Johna marodku - vybavte ji tak, jak vás to na škole učili pro případ námořní bitvy. Nechci nechávat mrtvé ležet venku na ledu - ta potvora tady pořád někde je -, takže nařídte námořníkům, aby je odnesli do předního kolizního prostoru v mezípalubí. Přijdu vás zkontrolovat za čtyřicet minut - a chci mít připravený kompletní seznam ztrát."

"Ano, kapitáne," přikývl Goodsir. Popadl své teplé oblečení a rozběhl se nejprve k poručíku Hodgsonovi a pak po ledové rampě na Erebus.

Plachty, lanová, do ledu zasazené stožáry, kostýmy, stoly, sudy a další kusy vybavení z toho pekla, v němž se změnilo sedm barevných komnat, hořely po celou noc a ještě dlouho do tmy následujícího rána.

26

GOODSIR

70°05' s.š., 98°23' z.d.

4. ledna 1848

Ze soukromého deníku doktora Harryho D. S. Goodsira:

Úterý, 4. ledna 1848

Zbyl jsem úplně sám.

Ze všech lékařů expedice jsem zůstal naživu jen já. Všichni se shodují, že jsme měli neuvěřitelné štěstí, když jsme při

tom hrůzném požáru velkého benátského karnevalu ztratili pouze pět mužů, ale skutečnost, že tři z těch pěti mrtvých byli moji lékařští kolegové, je přinejmenším velice zvláštní.

Oba hlavní lékaři, doktor Peddie a doktor Stanley, zemřeli na popáleniny. Můj kolega, pomocný ranhojič z Terroru doktor McDonald, přežil požár i řádění bestie jen proto, aby ho skolila kule z muškety některého z mariňáků, když prchal z hořících stanů.

Oba zbývající mrtví byli rovněž důstojníci. První poručík James Walter Fairholme z Erebu zemřel v ebenové komnatě s rozdrčeným hrudníkem; toto zranění mu pravděpodobně způsobil netvor. Přestože bylo tělo poručíka Fairholma nalezeno spálené v rozpuštěném ledu mezi troskami toho ohavného stanového bludiště, moje posmrtné ohledání mrtvoly prokázalo, že zemřel okamžitě, když mu roztržený hrudní koš rozmákl srdce.

Poslední obětí novoročního požáru a masakru byl první palubní důstojník Terroru Frederick John Hornby, jemuž něco v onom plachtovinovém stanu, který muži nazývali bílou komnatou, vyvrvalo vnitřnosti z těla. Smutnou ironií doprovázející smrt pana Hornbyho je skutečnost, že zmíněný džentlmen strávil většinu večera na hlídce na palubě Terroru, kde ho vystřídal poručík Irving necelou hodinu předtím, než všechna ta zkáza propukla.

Kapitán Crozier a kapitán Fitzjames jsou nyní nuceni obejít se bez tří ze čtyř svých lékařů a bez rad a služeb dvou svých nejdůvěryhodnějších důstojníků.

Dalších osmnáct mužů bylo během noční mûry, v níž se benátský karneval proměnil, zraněno, z toho šest vážně. Pokud jde o těchto šest - ledařského mistra pana Blankyho z Terroru, tesařova pomocníka Wilsona (muži mu důvěrně říkají "Tlust'och Wilson") z téže lodi, námořníka Johna Morfina, s nímž jsem před několika měsíci cestoval k Zemi krále Williama, pokladníkovu stevarda z Erebu pana Williama Fowlera, námořníka Thomase Worka rovněž z Erebu, a loďmistra pana Johna Laneho z Terroru - s potěšením mohu oznámit, že všichni přežijí. (Je ovšem další ironií, že pan Blanky, kterému před necelým měsícem tentýž netvor způsobil méně vážná zranění - mimochodem zranění, na jejichž léčení jsme vynaložili čas a odborné znalosti všichni čtyři -, neutrpěl při karnevalovém masakru žádné popáleniny, ale byl znovu zraněn na pravé noze - domnívá se, že ho potrhala nebo pokousala ta věc z ledu, přestože tvrdí, že si v té chvíli prožezával cestu hořícími plachtami a lanovím. Tentokrát jsem mu již musel pravou nohu těsně pod kolenem amputovat. Na člověka, který v tak krátkém čase utrpěl tak těžkou opakovanou tělesnou újmu, zůstává pan Blanky pozoruhodně čilý a optimistický.)

Včera, tedy v pondělí, jsme byli my všichni zbývající svědky bičování. Byl to první takový tělesný trest, který jsem u námořnictva viděl, a modlím se k Bohu, abych už nikdy neviděl další.

Kapitán Crozier - kterého od požáru minulé páteční noci viditelně stravuje nevýslovná zuřivost - shromáždil včera v deset hodin dopoledne všechny dosud žijící členy posádek obou lodí v mezipalubí Erebu. Příslušníci královské námořní pěchoty vytvořili špalír se vztyčenými mušketami. Zaznělo dunění bubnů.

Stevard z poddůstojnické jídelny Erebu pan Richard Aylmore, temovačův pomocník Cornelius Hickey z Terroru a skutečně obrovitý řadový námořník jménem Magnus Manson byli prostovlasí a oblečení jen v kalhotách a nátělnících předvedeni na místo před lodním sporákem, kde byl nastojato upevněn dřevěný poklop palubního průlezu. Jeden po druhém, jako první pan Aylmore, byli k tomuto poklopu připoutáni.

Ještě než k tomu však došlo, museli všichni tři zůstat stát, Aylmore a Manson se sklopenými hlavami, Hickey vzpřímeně a vzdorovitě, a vyslechnout kapitána Croziera, který přečetl obvinění a tresty.

Aylmoreho trest byl padesát ran za porušení subordonace a neuvážené počínání, jímž ohrozil svoji loď. Kdyby byl nenápadný stevard z poddůstojnické jídelny pouze přišel s nápadem na barevné stany - s nápadem, který podle jeho tvrzení vzešel z povídky zveřejněné v nějakém americkém fantastickém časopisu -, nepochybně by byl také potrestán, ne ale tak přísně. Jenže kromě toho, že byl jedním z hlavních plánovačů velkého benátského karnevalu, se Aylmore dopustil velké chyby, když se oblékl do kostýmu bezhlavého admirála - vzhledem k okolnostem smrti sira Johna to bylo zhodnoceno jako závažný přestupek a všem nám bylo jasné, že za něco takového mohl Aylmore i viset. Všichni jsme slyšeli zvěsti o jeho soukromé výpovědi před oběma kapitány, v níž vyličil, jak v ebenové komnatě nejprve zaječel a pak omdlel, když si uvědomil, že je tam v temnotě spolu s maškarami i ta věc z ledu.

Manson a Hickey byli potrestáni padesáti ranami za to, že ušili a navlékli si masku z kůží zabitých medvědů - bylo to porušení všech předchozích příkazů kapitána Croziera, týkajících se nošení podobných pohanských fetišů.

Všem bylo jasné, že plánování, rozmíst'ování lan, barvení plachet a ostatních příprav velkého karnevalu se účastnilo padesát nebo víc dalších mužů a že Crozier mohl všechny potrestat stejným počtem ran. V jistém smyslu měla být tahle nešťastná trojice tvořená Aylmorem, Mansonem a Hickeym potrestána za špatný úsudek celé posádky.

Když doznělo rachocení bubnů a všichni tři muži stáli vedle sebe před oběma shromážděnými posádkami, ujal se slova kapitán Crozier. Doufám, že si jeho řeč pamatují přesně:

Tito muži budou za okamžik zbičováni za porušení lodního řádu a za nevhodné počínání, na němž měli podíl všichni zde přítomní. Včetně mne.

Chci, aby si celé toto shromáždění uvědomilo a zapamatovalo, že konečná odpovědnost za to bláznovství, které si vyžádalo životy pěti členů našich posádek, jiného připravilo o nohu a zanechá jizvy téměř na dvaceti dalších, leží na mně. Kapitán je odpovědný za všechno, co se na jeho lodi stane. Velitel expedice je odpovědný dvojnásobně.

Skutečnost, že jsem dovolil, aby se v těchto plánech pokračovalo bez mého dozoru či zásahu, se rovná zločinu z nedbalosti, což také přiznám, až dojde k mému nevyhnutelnému válečnému soudu... myslím tím nevyhnutelnému, jestliže přežijeme a unikneme ze zajetí ledu, který nás vězní. Tyto rány bičem - a další - by měly patřit mně a budou patřit mně, až vynesou nevyhnutelný trest moji nadřízení.

V tu chvíli jsem pohlédl na kapitána Fitzjamese. Nebylo pochyb o tom, že ať kapitán Crozier jakkoli obviňuje sám sebe, stejný díl viny padá i na velitele Erebu, protože to on, ne Crozier, dohlížel na většinu příprav karnevalu. Fitzjamesův obličej byl bledý a bez výrazu a jeho oči zjevně hleděly do prázdna. Myšlenkami byl zřejmě někde jinde.

Než ale přijde den, kdy budu čelit vlastní odpovědnosti, uzavřel svoji řeč Crozier, přístupme nyní k potrestání těchto mužů, kteří byli řádně souzeni důstojníky lodí Jejího veličenstva Erebu a Terroru a shledáni vinnými z porušení lodního řádu a z dalšího zločinu spočívajícího v tom, že ohrozili životy svých druhů. Pomocník loďmistra Johnson...

A v tom okamžiku vystoupil kupředu Thomas Johnson, urostlý a zdatný loďmistrův pomocník z Terroru, starý známý kapitána Croziera - s nímž už právě na Terroru sloužil pět let v jižních polárních ledových mořích -, a kývnutím naznačil, že má být první odsouzenec, Aylmore, přivázan k poklopu.

Loďmistrův pomocník Johnson pak na jeden ze sudů položil kůži potaženou schránku a povolil její zdobné mosazné uzávěry. Uvnitř byla schránka absurdně vyložena červeným sametem. V příslušně tvarované prohlubni červené sametové podložky spočívala do tmavá ohmataná kožená rukojeť a složené ocasy kočky.

Zatímco dva námořníci Aylmoreho pevně přivazovali, loďmistrův pomocník Johnson uchopil kočku a otestoval ji zkusmým švihem silného zápěstí. Nebyl to pohyb provedený na efekt, ale skutečná příprava na nadcházející strašlivý trest. Devět kožených ocasů - na jejichž účet jsem slyšel tolik různých lodních vtipů - vystřelilo se zřetelně slyšitelným hrůzostrašným prasknutím. Na konci každého ocasu byly uzlíky.

Části vlastního vědomí jsem nebyl schopen uvěřit, že se to skutečně děje. Připadalo mi nemožné, že by se ve stísněném, potem páchnoucím přítmí mezpalubí, kde jsme těsně nad hlavou měli stropní trámy, prkna a zavěšené nářadí, mohl Johnson kočkou rozmáchnout tak, aby potrestanému způsobil skutečnou bolest. Úsloví "tak málo místa, že bys tam ani kočkou nepráskl" jsem slyšel od dětských let, až do tohoto okamžiku jsem ale nechápal jeho význam. Vyplatíte trest panu Aylmoremu, zavelel kapitán Crozier. Bubny opět krátce zaduněly a rázem se odmlčely.

Johnson se postavil k odsouzenci bokem a široce se rozkročil, nohama se zapřel jako boxer v ringu, pak jediným náhlým, ale plynulým pohybem paže švihl kočkou za sebe a znovu dopředu a uzly ocasů prolétly pouhých pár centimetrů před první řadou shromážděných mužů.

Zvuk dopadu ocasů kočky na lidské tělo je cosi, nač do smrti nezapomenu.

Aylmore zaveštl - jak později tvrdili někteří přihlížející, byl to tak nelidský skřek, že se mu nevyrovnal ani řev netvora v ebenové komnatě.

Na jeho hubených bledých zádech se okamžitě objevily karmínové pruhy a kapky krve postříkaly obličej mužů stojících nejbliž poklopu, včetně mne.

JEDNA, počítal nahlas Charles Frederick Des Voeux, který v prosinci po smrti Roberta Ormeho Sergeanta převzal povinnosti prvního palubního důstojníka Erebu. K povinnostem obou prvních palubních důstojníků patřilo i udílení tohoto trestu.

Aylmore znovu zaječel ještě ve chvíli, kdy se kočka vracela zpět a chystala se k dalšímu švih, téměř nepochybně v děsivém očekávání zbývajících devětačtyřiceti ran. Přiznávám, že jsem se zapotácel... tlak nemytých těl, zápach krve, pocit uvěznění v šerém páchnoucím přítmí mezpalubí, z toho všeho se mi zatočila hlava. Tohle bylo nepochybně peklo. A ocitl jsem se v něm i já.

Stevard z poddůstojnické jídelny ztratil vědomí při deváté ráně. Kapitán Crozier mi gestem naznačil, abych se přesvědčil, že bičovaný muž ještě dýchá. Dýchal. Za normálních okolností, jak mi vysvětlili později, by byl druhý palubní důstojník na trestaného vylil vědro vody, aby se probral k vědomí a plně protřpěl zbývajících rány. V mezpalubí Erebu ale to dopoledne žádná kapalná voda nebyla. Všechna byla zmrzlá. Dokonce i zářivé kapky krve na Aylmoreho zádech jako by zamrzaly v karmínové hrudky.

Aylmore zůstal v bezvědomí, ale trest pokračoval.

Po padesáti ranách byl Aylmore odvázan a odnesen na zád, do bývalé kajuty sira Johna, protože velká kajuta stále sloužila jako marodka, v níž se léčili zranění z karnevalu. Na kavalciích tam leželo osm mužů včetně Davida Leyse, který byl od počátku prosince, kdy věc z ledu napadla pana Blankyho, naprosto apatický.

Zamířil jsem na zád, abych se postaral o Aylmoreho, kapitán Crozier mi ale beze slova ukázal, abych se zařadil zpět mezi mužstvo. Řády bezpochyby vyžadovaly, aby všichni členové posádky přihlíželi celé proceduře bičování, i kdyby Aylmore kvůli mé nepřítomnosti vykrvácel a zemřel.

Další byl na řadě Magnus Manson. Vedle obrovitého chlapíka vypadali oba druzí palubní důstojníci, kteří ho přivazovali k poklopu, jako trpaslíci. Kdyby se byl obr v tom okamžiku rozhodl klást odpor, nepochybuji, že by se výsledný chaos a krveprolití podobaly novoročnímu masakru v sedmi barevných komnatách.

Manson ale odpor nekladl. Pokud jsem to byl schopen posoudit, pustil se loďmistrův pomocník Johnson do nekonečného bičování se stejnou silou a razancí jako předtím u Aylmoreho - o nic víc a o nic méně. Krev vytryskla hned při první ráně. Manson nevykřikl, udělal ale něco neporovnatelně horšího. Jakmile se ho kočka poprvé dotkla, rozplakal se jako dítě. Hlasitě vzlykal. Po bičování byl ale schopen odejít po vlastních nohou mezi dvěma námořníky, kteří ho odvedli do ošetřovny na zádi, přestože se musel - jako vždy - přikřičit, aby hlavou nenarazil do stropních trámů. Když procházel kolem mne, všiml jsem si cáru kůže a masa, které mu visely ze zad mezi sítí ran, jež na nich zanechala kočka.

Hickey, nejmenší ze tří potrestaných mužů, za celé dlouhé bičování nevydal prakticky ani hlásek. Kůže na jeho úzkých zádech se trhala snáz než kůže předchozích dvou, přesto ani jednou nezakřičel. A také neomdlel. Maličký temovačův pomocník jako by upjal svoji mysl k něčemu za poklopem a horní palubou, na co pevně upíral zjevně vztekly pohled, a jedinou jeho reakcí na to strašlivé bičování bylo chraptivé zalapání po dechu mezi každou z padesáti ran.

Do provizorní ošetřovny na zádi odešel sám a odmítl pomoc námořníků, kteří se mu z obou stran nabízeli.

Kapitán Crozier prohlásil, že trest byl vykonán správně a v souladu s lodním řádem, a shromáždění rozpustil. Než jsem zamířil na zád, vyběhl jsem jen na kratičkou chvíli na palubu, abych se podíval na odchod mužů z Terroru. Sešli po ledové rampě z Erebu a potně vyrazili na dlouhou pěší cestu zpět k vlastní lodi - minuli při tom spálenou a částečně rozpuštěnou plochu, na níž došlo ke karnevalovému požáru. Croziera jeho nejvyšší důstojník, poručík Little, kráčeli jako poslední. Nikdo z více než čtyřiceti mužů neřekl ani slovo za celou dobu, než se všichni ztratili za malým kruhem

světla vrhaným palubními lucernami Erebu. Osm mužů zůstalo jako jakási doprovodná stráž, která měla odvést Hickeyho a Mansona, až budou schopni návratu na Terror.

Pospíšil jsem si dolů a do nové ošetrovny na zádi, abych se postaral o své čerstvé pacienty. Kromě omytí a ovázání jejich ran - kočka na nich na všech zanechala otřesnou spleť podlitin a krvavých šrámů, po nichž jim podle mého názoru zůstanou i trvalé jizvy - jsem pro ně sotva mohl udělat něco dalšího. Manson už neplakal, a když na něj Hickey náhle vyjel a poručil mu, aby přestal fňukat, obr ho okamžitě poslechl. Hickey mlčky strpěl moje ošetření a nevrle nařídil Mansonovi, aby se oblékl a odešel s ním z ošetrovny.

Aylmoreho, stevarda z poddůstojnické jídelny, trest zcela zlomil. Od okamžiku, kdy znovu nabyl vědomí, podle slov mladého Henryho Lloyda, mého současného ranhojičského pomocníka, hlasitě sténal a kvílel. Nepřestal, ani když jsem ho omýval a obvazoval. Stále ještě žalostně kňoural a zjevně nebyl schopen samostatné chůze, když přišlo několik dalších poddůstojníků - postarší stevard nižších důstojníků John Bridgens, kapitánův stevard pan Hoar, zásobovací důstojník pan Bell a loďmistrův pomocník Samuel Brown -, aby ho pomohli odvést zpět do jeho kajuty.

Slyšel jsem ho sténat a naříkat celou cestu úzkou chodbičkou a kolem hlavního schodiště, kudy ho ostatní napůl nesli do maličké kóje na pravoboku mezi prázdnou kajutou Williama Fowlera a mojí vlastní, a bylo mi jasné, že budu nejspíš Aylmoreho bédování skrz tenoučkou přepážku poslouchat celou noc.

Pan Aylmore hodně čte, ozval se ze svého místa na kavalci v ošetrovně William Fowler. Pokladníkův stevard utrpěl v onom nočním karnevalovém požáru vážné popáleniny a navíc ho ošklivě zřídil netvor, ani jednou za poslední čtyři dny šití či odstřihávání odumřené kůže ale hlasitě nezasténal. S poraněními a popáleninami na zádech i na břiše se pokoušel spát na boku, jedinkrát si však Lloydovi ani mně nepostěžoval.

Chlapi, co hodně čtou, jsou tělesně citlivější, pokračoval Fowler. A kdyby ten ubožák nečetl tu pitomost od toho Američana, nebyl by pro karneval navrhl ty různobarevné komnaty - které jsme v tu chvíli všichni považovali za báječný nápad - a nic z toho všeho se nemuselo stát.

Nevěděl jsem, co na to říct.

Chci tím jen říct, že čtení je možná něco jako prokletí, uzavřel to Fowler. Možná je lepší, když člověk zůstane u vlastních myšlenek.

Ámen, měl jsem chuť říct, přestože sám nevím proč.

Tyto řádky píšu v kajutě bývalého lodního lékaře doktora Peddieho na Terroru, protože kapitán Crozier mi nařídil, abych každý týden od úterka do čtvrtka pobýval na jeho lodi a zbývající dny na Erebu. O mých šest uzdravujících se pacientů na ošetrovně Erebu se stará Lloyd; ke svému znepokojení jsem zjistil, že tady na palubě Terroru je téměř stejný počet vážně nemocných.

V četných případech jde o chorobu, kterou jsme my arktičtí lékaři nejprve nazvali nostalgií a později celkovou ochablostí. Počáteční vážné fáze této choroby se - kromě krvácejících dásní, zmateného uvažování, slabosti končetin, podlitin na celém těle a krvácení z tračníku - často vyznačují obrovskou sentimentální touhou po domově. Po fázi nostalgie se slabost, zmatení myslí a nesprávný úsudek, krvácení z konečníku a z dásní, otevřené boláky i ostatní symptomy zhoršují, až nakonec pacient není schopen stát ani pracovat.

Jiným jménem pro nostalgií a celkovou ochablost - jménem, které všichni lékaři neradi říkají nahlas a které jsem zatím neřekl nahlas ani já - jsou kurděje.

Sám kapitán Crozier se včera zavřel do své soukromé kajuty, kde trpí strašlivou nemocí. Slyším jeho přidušené steny, protože kajuta nebožtíka Peddieho tady na pravoboku přímo sousedí s kapitánovou kajutou. Myslím, že se kapitán Crozier zakusuje do něčeho tvrdého - snad do koženého pásu -, aby jeho steny nebyly slyšet. Já jsem ale odjakživa pozhnán (nebo proklet) dobrým sluchem.

Kapitán včera předal péči o loď a o záležitosti expedice poručíku Littlemu - čímž zároveň nenápadně, leč jednoznačně pověřil celkovým velením Littleho a ne kapitána Fitzjamese - a vysvětlil mi, že bojuje s navracejícím se záchvatem malárie. To je lež.

Podle toho, co slyším - a co téměř určitě budu stěnou kajuty slyšet dál, dokud v pátek ráno nezamírím na Erebus - kapitán Crozier netrpí jen příznaky malárie.

Vinou otcovy i strýčovy slabosti znám demony, s nimiž se dnes v noci kapitán potýká.

Kapitán Crozier je muž propadlý tvrdému alkoholu a buď veškeré zásoby tohoto alkoholu na palubě došly, nebo se rozhodl po dobu současné krize z vlastní vůle zachovávat abstinenci. V každém případě zakouší pekelná muka a bude je zakoušet ještě mnoho dnů. Mohl by při tom přijít i o zdravý rozum. Tato loď a celá naše expedice jsou zatím bez svého skutečného velitele. Jeho přidušené steny na palubě lodi, která se noří do hlubin chorob a zoufalství, působí neobyčejně žalostně.

Kéž bych mu mohl pomoci. Kéž bych mohl pomoci tuctům dalších trpících - všem obětem zranění, potrhání, popálenin, chorob, počínající podvýživy a melancholického zoufalství - na palubě této i její sesterské zamrzlé lodi. Kéž bych mohl pomoci sám sobě, protože i já už vykazuji počáteční příznaky nostalgie a celkové ochablosti.

Je toho ale jen velmi málo, co mohu - já či kterýkoli jiný lékař tohoto roku našeho Pána 1848 - udělat.

Pomáhej nám všem Bůh.

27

CROZIER

70°05' s.š., 98°23' z.d.

11. ledna 1848

N

ikdy to neskončí. Bolesti nebude nikdy konec. Nevolnosti nebude nikdy konec. Třesavce nebude nikdy konec. Celé té hrůze nebude nikdy konec.

V jasných chvílkách, kterých je tento týden velice málo, Crozier lituje toho nejrozumnějšího, co udělal, než se vypravil vstříc svým démonům: bez bližšího vysvětlení dal svoji pistoli poručíku Littlemu a přikázal, že mu ji nesmí vrátit dřív, než o ni požádá nahoře na palubě a opět v plné uniformě.

Teď by Crozier za tu nabitou a ke střelbě připravenou zbraň zaplatil jakoukoli částku. Bolesti dosahují nesnesitelné míry. I tyhle myšlenky jsou nesnesitelné.

Jeho babička ze strany zemřelého a nikým neoplkávaného otce, Memo Moira, byla vyvrhelem rodiny Crozierů, nesmělo se o ní mluvit a také se o ní nikdy nemluvalo. Když byl Crozier ještě ani ne desetiletý kluk, bylo jí už přes osmdesát a bydlela o dvě vesnice dál - pro malého chlapce to byla obrovská, nezměřitelná a nepřekonatelná vzdálenost - a matčini příbuzní ji nejen nezvali na rodinné oslavy, ale vůbec se nezmiňovali o její existenci.

Byla to papeženská čarodějnice.

V deseti letech začal Crozier její vesnici tajně navštěvovat, když ho někdo svezl na poníkem taženém voze. Neuplynul ani další rok a naučil se stařenu doprovázet do onoho podivného venkovského papeženského kostela. Jeho matku, tetu i babičku z matčiny strany by byl trefil šlak, kdyby se to dozvěděly. Byly by se ho zlekly, vyhnaly ho z domu a jako pravé irsko-anglické presbyteriánky by jím byly pohrdaly právě tak, jako jím celá ta dlouhá léta pohrdala Admiralita i Arktická rada jen proto, že je Ir. A navíc neurozený.

Memo Moira ho považovala za výjimečného. Říkala mu, že má dar jasnozřivosti.

Pomyšlení na to mladého Francise Rawdona Moiru Croziera neděsilo. Miloval temnotu a tajemnost katolických bohoslužeb - vysokého kněze, který se nesl pyšně jako černá vrána a mrtvým jazykem pronášel kouzelné formule, bezprostřední magii oltářní svátosti, která navracela mrtvého k životu, takže věřící mohli okusit jeho tělo a ztotožnit se s ním, vůni kadidla i mystické sborové chorály. Kdysi, když mu bylo dvanáct, těsně předtím, než utekl na moře, se Memo svěřil, že se chce stát knězem, stařena se ale zachechtala svým typickým výbušným chraptivým smíchem a přikázala mu, aby takové nesmysly pustil z hlavy. "Být knězem je stejně běžné a neužitečné jako být irským opilcem. Využij raději svého daru, mladý Francisi," řekla mu. "Využij jasnozřivosti, která se v naší rodině dědí už desítky generací. Umožní ti cestovat a vidět věci, jaké ještě na téhle smutné zemi nikdo neviděl."

Mladý Francis v dar jasnozřivosti nevěřil. Přibližně ve stejnou dobu si uvědomil, že nevěří ani v boha. Vydal se na moře. Věřil všemu, co tam viděl a čemu se naučil, a některé z těch spatřených věcí získaných ponaučení byly doopravdy velice zvláštní.

Crozier je unášen na hřebenech bolesti, které se zvedají na zpěněných vlnách nevolnosti. Probouzí se jen proto, aby se vyzvracel do vědra, které mu k posteli přistavil jeho stevard Jopson a které každou hodinu vyměňuje. Bolí ho všechno až po tu dutou prázdnotu uprostřed těla, kde podle něj určitě kdysi sídlila jeho duše, než po desetiletích někam uplavala po moři whisky. Po všechny ty dny a noci chladného potu na zmrzlých prostěradlech si uvědomuje, že za jedinou sklenici whisky by se bez rozpaků vzdal hodnosti i jejích výsad, matky, sester, otcova jména i vzpomínek na samotnou Memo Moiru.

Loď sténá, dál ji nemilosrdně drtí a láme nikdy nepolevující tlak ledu. Crozier sténá, dál ho nemilosrdně drtí a lámou jeho démoni prostřednictvím zimnice a horečky, bolesti, nevolnosti a lítosti. Ze starého opasku si uřízl patnáctimetrový kus, a aby jeho sténání nebylo slyšet, zatíná do něj ve tmě zuby. Slyšet je ho stejně.

Všechno si to představuje. Všechno to vidí.

Lady Jane Franklinová je ve svém živlu. Právě teď, když už dva a půl roku nedostala od manžela jedinou zprávu, je ve svém živlu. Lady Franklinová je nezdolná. Lady Franklinová - vdova, která odmítá být vdovou. Lady Franklinová - svěřice a patronka Arktidy, která jí zabila manžela... Lady Franklinová, která se s něčím takovým nikdy nesmíří.

Crozier ji vidí tak zřetelně, jako by skutečně měl dar jasnozřivosti. Lady Franklinová se nikdy nezdála být krásnější než nyní ve svém odhodlání, v odmítání smutku, v přesvědčení, že je její manžel naživu a že je expedici sira Johna třeba najít a zachránit.

Uplynulo víc než dva a půl roku. Admiralita ví, že sir John vybavil Erebus a Terror zásobami na tři roky při normálních přidělech, přitom ale předpokládal, že se objeví za aljašskými břehy v létě roku 1846 či nejpozději v srpnu roku 1847. Lady Jane už touhle dobou nepochybně dotlačila letargické námořnictvo i parlament k nějaké akci. Crozier ji vidí, jak píše dopisy Admiralitě, Arktické radě, přátelům a někdejší svým nápadníkům v parlamentu, královně a samozřejmě každý den i svému mrtvému manželovi, píše svým dokonalým střizlivým rukopisem a ubezpečuje mrtvého sira Johna, že ví, že je její miláček dosud naživu, a těší se na den, kdy se s ním nevyhnutelně znovu sejde. Vidí, jak o tomto svém konání informuje celý svět. Stohy a složky dopisů manželovi určitě odešle první záchrannou lodí, která právě teď někdy bude vyplouvat... Nepochybně to budou lodě válečného námořnictva, ale pravděpodobně také soukromé lodě najaté z tenčících se vlastních finančních prostředků lady Jane nebo z příspěvků znepokojených a bohatých přátel. Crozier se vymanil ze své vize a teď se pokouší na kavalci posadit a usmát se. Třesavka jím lomcuje jako vítr brámovou čnělkou v bouři. Zvrací do téměř plného vědra. Padá zpět na propocený, zvratky páchnoucí polštář, zavírá oči a nechává se unášet vlnami svých představ.

Koho by asi tak mohli poslat, aby zachránil Erebus a Terror? Koho už poslali?

Crozier ví, že sir John Ross bude dychtit po tom, aby případné záchranné výpravě na led velel právě on, zároveň je mu ale jasné, že lady Jane Franklinová se na starce neobrátil - považuje ho totiž za vulgárního - a vybere si jeho synovce, Jamese Clarka Rosse, s nímž Crozier prozkoumával moře kolem Antarktidy.

Mladší Ross sice své mladé nevěstě slíbil, že už se na žádnou další námořní průzkumnou výpravu nikdy nevydá, Crozier je ale přesvědčen, že tuto žádost lady Franklinové nebude moci odmítnout. Ross se rozhodne, že vypluje se dvěma loděmi. Crozier viděl, jak obě vyplouvají následujícího léta roku 1848. Viděl, jak obě pod plachtami plují na sever

od Baffinova ostrova, západně Lancasterovým průlivem, jímž se před třemi lety plavil i sir John s Erebem a s Terrorem - téměř byl schopen přechíst jména na bocích Rossovyh lodí -, jenže sir James za Úžinou prince regenta nebo možná za Devonským ostrovem narazí na totéž nepoddajné ledové pole, v němž jsou nyní zamrzlé Crozierovy lodě. Příští léto v průlivech a úžinách, jimiž je dovedli na jih ledařští mistři Reid a Blanky, rozhodně úplná obleva nenastane. Sir James Clark Ross se k Terroru a Erebu nedostane blíž než na pět set kilometrů.

Crozier vidí, jak počátkem mrazivého podzimu 1848 obrací zpět k Anglii.

Pláče, sténá a tvrdě se zakusuje do svého koženého pásu. Mrazí ho v kostech a tělo má v jednom ohni. Všude na kůži i pod ní mu lezou mravenci.

Jasnovidecký dar mu ukazuje, že budou vyslány i další lodě, že tohoto roku našeho Pána 1848 vyplují i jiné záchranné expedice, některé pravděpodobně ve stejnou dobu či ještě dřív než Rossova pátrací skupina. Královské námořnictvo se těžkopádně odhodlává k akci - je jakousi mořskou obdobou lenochoda -, jakmile se ale jednou rozhybe, Crozier ví, že má sklon všechno naopak přehánět. Nehorázné plýtvání po nekonečném oddalování, to je u námořnictva standardní postup, který Francis Crozier důvěrně zná už čtyři desítky let.

Ve své rozbolavělé mysli vidí Crozier přinejmenším ještě jednu námořní expedici, která toho nadcházejícího léta vyplouvá k Baffinovu zálivu pátrat po ztraceném Franklinovi, a velice pravděpodobně i třetí námořní eskadru vyslanou na dlouhou cestu kolem Hornova mysu, aby se teoreticky s ostatními pátracími plavidly setkala někde poblíž Beringovy úžiny poté, co je bude hledat v západních arktických mořích, k nimž se Erebus a Terror nepřiblížily ani na patnáct set kilometrů. Takovéto těžkopádné operace se protáhnou až do roku 1849 a možná ještě déle.

A to je dnes teprve začátek druhého týdne roku 1848. Crozier pochybuje, že se jeho muži léta dožijí.

Výšlou také z Kanady po pevnině oddíl, který půjde podél toku řeky Mackenzie až k arktickému pobřeží a pak zamíří na východ k Wollastonově zemi a Viktoriině zemi, kde bude pátrat po jejich lodích, uvězněných někde v okolí stále nenalezené Severozápadní cesty? Crozier si je jistý, že ano. Pravděpodobnost, že by je taková pozemní expedice našla čtyřicet kilometrů na moři severozápadně od Ostrova krále Williama, je nulová. Členové takové výpravy by ani nevěděli, že Ostrov krále Williama je ostrovem.

Vyhlásí první lord Admirality ve sněmovně poslanců odměnu pro toho, kdo sira Johna a jeho muže zachrání? Crozier se domnívá, že ano. Kolik ale bude činit? Tisíc liber? Pět tisíc liber? Deset tisíc? Crozier pevně zavře oči a vidí, jako by pergamen visel přímo před ním, částku dvacet tisíc liber, která bude vyplacena tomu, kdo "účinně přispěje k záchraně životů sira Johna Franklina a jeho posádky".

Crozier se znovu zachechtá, což vyvolává další záchvat zvracení. Třese se chladem, bolestí i zjevnou absurditou vlastních představ. Loď všude kolem něj sténá pod drtivým nápoem ledu. Kapitán už není schopen rozeznat skučení lodi od svého vlastního.

Vidí obraz osmi lodí, jež jsou soustředěné v rozestupu pouhých několika kilometrů na téměř zamrzlých kotvištích, která Crozierovi připomínají Devonský ostrov nedaleko Beecheyova ostrova nebo možná Corwallisův ostrov. Je zjevně pozdní arktické léto, možná konec srpna, pouhých několik dnů před příchodem náhlého ochlazení, které by je tu všechny mohlo polapit v ledu. Crozier má pocit, že je tahle představa dva nebo tři roky vzdálená v budoucnosti od strašlivé reality tohoto okamžiku v roce 1848. Proč by mělo osm lodí vyslaných na jejich záchranu skončit takhle v jediné lokalitě, místo aby se rozvinuly, pročesávaly tisíce čtverečných kilometrů Arktidy a hledaly nějaké známky toho, že tudy před nimi Franklin proplul, to Crozierovi vůbec nedává smysl. Jsou to iluze zrozené z toxického šilenství.

Plavidla se liší velikostí od malého škuneru a kocábky velikosti jachty, obou příliš chatrných na tak náročnou plavbu v ledu, přes podle Croziera poněkud nezvyklé americké lodě o výtaku 144 a 81 tun, až po velice zvláštní devadesátitunový anglický lodivodský člun, narychlo vybavený pro výpravu do Arktidy. Je tam také dvojice řádných plachetních i parních lodí britského válečného námořnictva. Svým rozbolavělým vnitřním okem vidí i jejich jména - pod americkou vlajkou plují Advance a Rescue, bývalý lodivodský člun nese jméno Prince Albert, zatímco v čele zakotvené britské skupiny je Lady Franklin. Jsou tam i dvě lodě, které si Crozier v duchu spojuje se starým Johnem Rossem - ten malý škuner Felix a naprosto nevhodná maličká jachta Mary. Konečně jsou tam pak dvě opravdové lodě královského námořnictva, Assistance a Intrepid.

Jako by je sledoval očima vysoko kroužícího rybáka, vidí Crozier, že všech osm lodí je soustředěno v prostoru o délce nějakých šedesáti kilometrů - čtyři menší anglické lodě u Griffithova ostrova nad Barrowovou úžinou, zbývající dvě v zátoce Assistance Bay na jižním cípu Cornwallisova ostrova a dvě americké lodě o něco dál na sever, hned za křivkou východního pobřeží Cornwallisova ostrova, přesně na opačné straně Wellingtonova kanálu od prvního zimního kotviště sira Johna u Beecheyova ostrova. Žádná z nich není blíž než čtyři sta kilometrů od místa daleko na jihozápadě, kde spočívají v ledu uvězněný Erebus a Terror.

O minutu později se rozplývají mlhy nebo mračna a Crozier vidí šest z těchto lodí kotvit v rozmezí nějakého půl kilometru těsně u oblouku pobřeží malého ostrova.

Vidí muže pobíhající po zmrzlém šterku pod kolmo padající stěnou černého skalního útesu. Muži jsou rozčilení. Crozier téměř slyší v mrazivém vzduchu jejich hlasy.

Je si jistý, že se dívá na Beecheyův ostrov. Našli na něm větrem ošlehané dřevěné náhrobní desky a hroby topiče Johna Torringtona, námořníka Johna Hartnella a vojína námořní pěchoty Williama Braineho.

Crozierovi je jasné, že ať je tento v horečnatém snu spatřený objev jakkoli vzdálený v budoucnosti, nebude jemu ani ostatním mužům na Erebu a Terroru k ničemu. Sir John opustil Beecheyův ostrov v bezhlavém spěchu, vztyčil plachty a zatopil pod kotli hned první den, kdy led dostatečně povolil, aby mohly lodě opustit kotviště. Po devíti měsících pobytu v tamějším ledu nezanechala po sobě Franklinova expedice ani vzkaz, v němž by napsala, kterým směrem se vydává.

Crozier to tehdy chápál: sir John nepovažuje za nutné informovat Admirality, že se řídí jejími rozkazy a plaví se na jih.

Sir John Franklin se totiž vždy řídil obdrženými rozkazy. Považoval tedy za samozřejmé, že Admiralita vůbec nebude pochybovat o tom, že tomu tak bylo i tentokrát. Jenže po devíti měsících na ostrově - poté, co vztyčili důkladnou mohylu a dokonce po sobě jako žert v druhé mohyle zanechali Goldnerovy potravinové konzervy naplněné oblázky - zůstávalo faktem, že navzdory Franklinovým příkazům nechali mohylu určenou pro zprávu o průběhu výpravy na Beecheyově ostrově prázdnou.

Admiralita a Průzkumná služba vybavily Franklinovu expedici dvěma stovkami vzduchotěsných mosazných válců určených výslovně k tomu, aby v nich po celou dobu hledání Severozápadní cesty zanechával zprávy o dosavadní trase své cesty i o dalších směrech pátrání, a sir John použil... jeden: ten, který zcela zbytečně poslal na Zemi krále Williama čtyřicet kilometrů jihovýchodně od jejich současné polohy a který tam byl uložen roku 1847, jen pár dnů před tím, než byl sir John zabit.

Na Beecheyově ostrově nic.

Na Devonském ostrově, který minuli a prozkoumali, nic.

Na Griffithově ostrově, na němž pátrali po příhodném přístavu, nic.

Na Cornwallisově ostrově, který obepluli kolem dokola, nic.

Po celé délce pobřeží Somersetova ostrova, Ostrova prince Waleského a Viktoriina ostrova, kolem nichž se plavili na jih celé léto roku 1846, nic.

A nyní v jeho snu záchranáři na šesti lodích - jimž teď všem akutně hrozilo, že také uvážnou v ledu - hledali na severu v těch zbytcích otevřeného moře, které zůstaly mezi Wellingtonovým kanálem a severním pólem. Beecheyův ostrov jim neposkytl jedinou stopu. A Crozier z magické vzdušné perspektivy rybáka viděl, že Peelův průliv na jihu - jimž se Erebu a Terroru za té krátké letní oblevy před půl druhým rokem podařilo proplout - je nyní, v tom budoucím létě, jednolitou bílou plochou, kam až dohlédnou oči mužů na Beecheyově ostrově i plavících se Barrowovou úžinou.

Vůbec neberou v potaz možnost, že se Franklin tím směrem doopravdy vydal... že se řídil svými rozkazy. Jsou připraveni - v následujících letech, protože jak Crozier vidí, teď už jsou pevně zamrzlí v Lancasterově průlivu - pokračovat v pátrání na severu. Záložní rozkazy sira Johna zněly, že kdyby nemohl pokračovat dál na jih a prodat se ledem Severozápadní cestou, má se obrátit na sever a proplout teoretickým okrajem ledu do ještě teoretičtějšího otevřeného polárního moře.

Crozier si s narůstajícím pocitem zoufalství uvědomuje, že kapitáni i muži na těchto osmi záchranných lodích dospěli k závěru, že se Franklin vypravil na sever - přesně opačným směrem, než jakým vyplul ve skutečnosti.

Procitá uprostřed noci. Probudilo ho jeho vlastní sténání. Vidí světlo, jeho oči je ale nesnesou, takže se pokouší pochopit, co se s ním děje, pouze prostřednictvím palčivých doteků a rachotivých zvuků. Dva muži - jeho stevard Jopson a lékař Goodsir - z něj svlékají špinavou a propocenou noční košili, omývají ho zářačně teplou vodou a opatrně mu oblékají čistou noční košili a ponožky. Jeden z nich se pokouší vpravit do něj několik lžic polévky. Crozier řídkou stravu vyzvrátí, jenže obsah jeho zcela plného vědra se zvratky je zmrzlý na kámen; matně si je vědom toho, že oba muži vytírají podlahu. Přinutí ho vypít trochu vody a nechají ho padnout zpátky na chladné prostěradlo. Jeden z nich přes něj přehodí teplou přikrývku - teplou, suchou, nezmrzlou přikrývku - a Crozier se málem rozpláče vděkem. Chtěl by také něco říct, už se ale zase propadá zpět do víru svých vizí, nenachází a nedokáže formulovat potřebná slova a za okamžik už jsou pro něj opět všechna slova ztracená.

Vidí chlapce s černými vlasy a nazelenalou pleť, schouleného do klubička ke kachlíkové stěně barvy moči. Ví, že chlapec trpí epilepsií a je zavřený v ústavu, někde v jakémsi blázinci. Chlapec se ani nepohne, jen černé oči neustále přeskakují sem a tam jako oči hada. Ta postava jsem já.

Jakmile ho napadne tato myšlenka, uvědomuje si, že to není jeho strach. Tahle noční můra patří někomu jinému. Na okamžik se ocitl v nějaké cizí mysli.

Vstupuje do něj Sophia Cracroftová. Crozier se zakousne do koženého řemenu a sténá.

Vidí ji, jak se k němu nahá tiskne v Jezírku ptakopysků. Vidí ji, jak v nepřístupné a odmítavé póze sedí na kamenné lavičce v zahradě Vládního paláce. Vidí ji, jak v modrých hedvábných šatech stojí a mává - ne ale jemu - na molu v Greenhithe toho květnového dne, kdy Erebus a Terror vyplouvaly. A nyní ji vidí tak, jak ji ještě nikdy neviděl - současnou a budoucí Sophii Cracroftovou, hrdou, truchlící a ve skrytu duše šťastnou, že se ve svém zármutku proměnila a znovuzrodila jako plnoprávná asistentka, společnice a pomocnice své tety, lady Jane Franklinové.

Doprovází lady Jane na všech jejích cestách - tisk je nazve dvěma nezdolnými ženami. Sophia je skoro stejně jako teta vždy zjevně seriózní a plná naděje, neodbytná, ženská, výstřední a cele oddaná úkolu donutit svět, aby zachránil sira Johna Franklina. O Francisi Crozierovi se nikdy nezmíní, dokonce ani v soukromí ne. Crozier okamžitě chápe, že je to pro Sophii dokonalá role: je statečná, majestátní a zasloužilá, takže si může celá desetiletí hrát na koketu a má přitom dokonalou výmluvu, aby se vyhnula závaznému vztahu či skutečné lásce. Nikdy se nevdá. Crozier vidí, že s lady Jane procestuje celý svět a veřejně se nikdy nevzdá naděje, že bude pohřešovaný sir John nalezen, přitom se však stále - i dlouho poté, co opravdová naděje pohasne - bude těšit privilegiím, soucitu, vlivu a postavení, které jí toto zprostředkované vdovství nabízí.

Crozier se snaží zvracet, žaludek už má ale prázdný celé hodiny nebo možná dny. Může se jen stočit do klubička a čekat, až křeče ustanou.

Je ve ztemnělém salonku nevelkého, pečlivě zařízeného amerického statkářského domu v Hydesdale ve státě New York, přibližně třicet kilometrů západně od Rochesteru. Crozier nikdy o Hydesdale ani o Rochesteru ve státě New York neslyšel. Ví, že je jaro letošního roku 1848, možná jen pár týdnů v jeho budoucnosti. Sotva znatelnou mezírkou v těžkých zatažených závěsech vidí, že venku zuří bouře a mihají se blesky. Domem otřásají úderů hromu.

"Pojd', mami!" volá jedna ze dvou dívek u stolu. "Slibujeme, že to bude poučný zážitek."

"Bude to děsivý zážitek," odpovídá matka, bezvýrazná žena středního věku, jejíž čelo od pevně staženého

prošedivělého drdolu až k hustému zamračenému obočí brázdí trvalá svislá vráska. "Vůbec nechápu, proč se od vás nechám k něčemu takovému přemluvit."

Crozier maně žasne nad mdlou ošklivostí amerického venkovského dialektu. Většina Američanů, které kdy poznal, byli námořníci, kteří utekli do Anglie, kapitáni amerického námořnictva nebo velrybáři.

"Pospěš si, mami!" Dívka, která tak panovačným tónem pobízí vlastní matku, je patnáctiletá Margaret Foxová. Je skromně oblečená a přitažlivá oním afektovaným a nepřilíš inteligentním způsobem, kterého si Crozier už víckrát všiml u těch několika málo amerických žen, s nimiž se dostal do společenského kontaktu. Druhou dívkou u stolu je Margaretina jedenáctiletá sestra Catherine. Mladší dívka, jejíž bledý obličej je v mihotavém světle svíčky sotva viditelný, je podobnější matce, včetně tmavého obočí, příliš staženého drdůlku a počínající zamračené vrásky.

Mezera mezi zaprášenými závěsy se rozzáří světlem blesku.

Matka s dvěma děvčaty utvoří na kulatém dubovém stole kruh ze spojených rukou. Crozier vidí, že krajková dečka na stole je zažloutlá stářím. Všechny tři ženy mají zavřené oči. Plamínkem jediné svíčky zatřese úder hromu.

"Je tam někdo?" ptá se patnáctiletá Margaret.

Hromově hlasitá rána. Není to ale hrom, je to prasknutí, jako by někdo uhodil do dřeva malou paličkou. Ruce všech tří žen jsou jasně viditelné.

"Ach bože!" vykřikne matka a podle všeho se chystá zvednout ruce a ve vyděšeném gestu si zakrýt ústa. Obě dcery ji ale pevně drží a nedovolí jí kruh porušit. Od toho, jak se přetahují, se stůl rozkývá.

"Jste dnes večer naším průvodcem?" ptá se Margaret.

Hlasitě ŤUK.

"Přišel jste nám nějak ublížit?" chce vědět Katy. Dvoji ještě hlasitější ŤUK.

"Vidíš, mami?" šeptne Maggie. Znovu zavírá oči a teatrálním šeptem se vyptává: "Průvodce, jste ten laskavý pan Splitfoot, který s námi komunikoval včera večer?"

ŤUK.

"Děkuji, že jste nás včera večer přesvědčil, že jste skutečný, pane Splitfoote," pokračuje Maggie a mluví, jako by byla téměř v transu. "Děkuji, že jste matce řekl všechny podrobnosti týkající se jejích dětí, že jste správně uvedl věk nás všech a připomněl jí i šesté dítě, které zemřelo. Zodpovíte dnes večer naše dotazy?"

ŤUK.

"Kde je Franklinová expedice?" ptá se malá Katy.

ŤUK ŤUK ŤUK ťuk ťuk ťuk ťuk ŤUK ŤUK ťuk ŤUK ŤUK... údery pokračují celou půlminutu.

"To je ten spiritistický telegraf, o kterém jsi mluvila?" šeptne matka.

Maggie ji syknutím umlčí. Ťukání ustává. Crozier vidí, jako by dokázal proplout dřevem a proniknout pohledem skrz vlnu a bavlnu, že obě dívky mají uvolněné, jakoby gumové klouby a střídavě jedna i druhá přejíždějí a luskají palci u nohou o vedlejší prst. Na tak malé prsty je výsledkem překvapivě hlasitý klepavý zvuk.

"Pan Splitfoot říká, že sir John Franklin, po kterém podle novin všichni pátrají, je v pořádku a se svými muži. Ti jsou také všichni v pořádku, jsou ale velice vystrašení a zamrzlí na svých lodích v ledu poblíž nějakého ostrova pět dnů plavby na jih od toho chladného místa, kde se zastavili v prvním roce výpravy," deklamuje pomalu Maggie.

"A je tam hrozná tma," dodává Katy.

Následuje další ťukání.

"Sir John vzkazuje své manželce Jane, aby si nedělala starosti," překládá Maggie. "Říká, že se s ní už brzo uvidí - na onom světě, ne-li na tomhle."

"Ach bože!" vyjekne znovu paní Foxová. "Musíme dát vědět Mary Redfieldové a panu Redfieldovi, a samozřejmě Leah, a taky Dueslerovým, paní Hydeové a Jewellovým..."

"Ssst!" sykne Katy.

ŤUK, ŤUK, ŤUK, ťukťukťukťukťuk, ŤUK.

"Průvodce si nepřeje, abys mluvila, když nás vede," špitne Katy.

Crozier sténá a zakusuje se do koženého řemenu. Křeče, které začaly v žaludku, teď lomcují celým jeho tělem. V jednom okamžiku se třese zimou a v příštím odhazuje příkrývky.

Vidí muže, který je oblečený jako Eskymák - má na sobě kožešinovou parku, vysoké huňaté boty a kožešinovou kápi jako Mlčenlivá dáma. Tenhle muž ale stojí v jasném světle na dřevěném pódiu. Je obrovské horko. Malované kulisy za mužem znázorňují led, ledovce a pochmurnou zimní oblohu. Pódium je posypané falešným bílým sněhem. S vyplazenými jazyky na něm leží čtyři přehřátí psi téže rasy, kterou používají grónští Eskymáci.

Vousatý muž v objemné parce promlouvá z bílé poprášeného pódia. "Nemluvím k vám dnes kvůli penězům, ale apeluji na vaši lidskost," prohlašuje drobný chlapík. Jeho americký přízvuk drásá Crozierovy bolavé uši stejně nepříjemně jako přízvuk obou dívenek. "A zajel jsem i do Anglie, abych si pohovořil přímo s lady Franklinovou. Přeje mi na naší chystané expedici boží požehnání - samozřejmě za předpokladu, že se nám tady ve Filadelfii, v New Yorku a v Bostonu podaří sehnat dost peněz, abychom mohli expedici vypravit - a ujistí mě, že jí bude ctí, přivezou-li k ní manžela domů synové Spojených států. Proto dnes žádám o vaši štědrost, jen ale z prostého lidského soucitu. Žádám o to jménem lady Franklinové, jménem jejího ztraceného manžela a v bezpečné naději, že ověncíme slávou Spojené státy americké..."

Teď Crozier vidí téhož muže znovu. Vousatý chlapík už na sobě nemá parku a leží nahý v posteli newyorského hotelu Union s velice mladou nahou ženou. Je horká noc a oba ze sebe shodili příkrývky. Eskymáčtí psi nikde vidět nejsou.

"Mám samozřejmě mnohé chyby," říká muž a mluví tiše, protože okno i nadokenní světlík jsou otevřené do newyorské noci, "ale tebe jsem alespoň miloval. Kdybys byla císařovnou, drahá Maggie, a ne malou bezejmennou dívkou, která se živí obskurní a pochybnou profesí, nic by se na tom nezměnilo."

Crozier si uvědomuje, že ta nahá mladá žena je Maggie Foxová - jen o několik málo let starší. Stále je přitažlivá tím afektovaným americkým způsobem, dokonce i bez šatů.

Maggie odpovídá mnohem hrdelnějším hlasem, než byly ty teenagerské panovačné povely, které Crozier slyšel v předchozí vizi. "Víš přece, že tě miluju, doktore Kane."

Muž zavrtí hlavou. Vzal si z nočního stolku dýmku a nyní vyprošťuje levou paži, kterou měl ovinutou kolem dívčinych zad, aby si ji mohl nacpat tabákem a zapálit. "Má nejmilejší Maggie, slyším, jaká slova vycházejí z tvých malých prolhaných úst, cítím, jak se mi na hrudi rozprostírají tvoje vlasy, a hrozně rád bych ti věřil. Nemůžeš se ale povznést nad svoji úroveň, má milá. Máš hodně vlastností, které jsou v tvém povolání výjimečné, Maggie... jsi kultivovaná a roztomilá a s jiným vzděláním jsi mohla být i nevinná a upřímná. Nejsi ale hodna mé trvalé přízně, slečno Foxová."

"Nejsem hodna," opakuje po něm Maggie. Zdá se, že oči, které jsou na ní teď, když má Crozier zakrytý výhled na její bujná ňadra, pravděpodobně tím nejhezčím, se jí zalévají slzami.

"Jsem předurčen k jinému osudu, mé dítě," pokračuje doktor Kane. "Nezapomínej, že musím uspokojovat vlastní smutnou marnivost stejně, jako ty, tvoje tuctové sestry i tvoje matka uspokojujete ty svoje. Jsem svému povolání stejně oddán, mé ubohé dítě, jako dokážeš být ty oddána tomu svému, pokud ovšem lze takové teatrální spiritistické nesmysly vůbec nazvat povoláním. Připomínej si tedy jako nějaký sen, že doktor Kane z arktických moří miloval ťukající duhačku Maggie Foxovou."

Crozier se probouzí v temnotě. Neví, kde je, ani co je za den či hodinu. V jeho kajutě panuje tma a temná se zdá být celá loď. Dřevo v lodním trupu sténá - nebo je to snad ozvěna jeho vlastních stenů z uplynulých hodin a dnů? Je hrozná zima. Matně si vzpomíná, že přes něj Jopson s Goodsirem přehodili teplou přikrývku, ale ta je teď stejně vlhká a zmrzlá jako ostatní ložní prádlo. Led stahující se kolem lodi nařká. Loď mu i nadále odpovídá vlastním úpěním namáhaného dubu a promrzlého železa.

Crozier by chtěl vstát, zjišťuje ale, že je příliš slabý a vyčerpaný, než aby se byl jen nadzvedl. Sotva dokáže pohnout rukama. Bolest a vidiny ho zaplavují jako třítící se vlny.

Vidí tváře mužů, které poznal, potkal, nebo viděl u Průzkumné služby.

Tady je Robert McClure, jeden z nejúskočnějších a nejambicióznějších mužů, jaké kdy Francis Crozier poznal - zase jeden Ir, odhodlaný prosadit se v anglickém světě. McClure stojí na palubě lodi zamrzlé v ledu. Všude kolem něj se zvedají ledové a skalní útesy, některé až sto padesát či dvě stě metrů vysoké. Crozier nikdy nic podobného neviděl. Tady je starý John Ross na záďové palubě malé lodi - spíše jachty - mířící na východ. Vrací se domů.

Tady je James Clark Ross, starší, tlustší a nespokojenější, než ho kdy Crozier viděl. Vycházející slunce září mezi ledem obalenými lany kosatky a jeho loď vyplouvá z ledu na otevřené moře. Vrací se domů.

Tady je Francis Leopold M'Clintock - Crozier bůhvíjak ví, že po Franklinovi pátral pod velením Jamese Rosse a v pozdějších letech se k pátrání vrátil se samostatnou výpravou. V jakých pozdějších letech? Kolik let ode dneška? Jak daleko v naší budoucnosti?

Crozier vidí obrazy, které jako by vrhala laterna magica, odpovědi na svoje otázky ale neslyší.

Tady je znovu M'Clintock, jeho muži táhnou saně a pohybují se rychleji a efektivněji, než se kdy pohyboval poručík Gore či kdokoli jiný z posádky sira Johna či kapitána Croziera.

Teď M'Clintock stojí u jakési kamenné mohyly a čte zprávu, kterou právě vytáhl z mosazného válce. Crozier by rád věděl, jestli je to zpráva, kterou před sedmi měsíci nechal Gore na Zemi krále Williama. Zmrzlý štěrk a šedá obloha za M'Clintockem by tomu nasvědčovaly.

Náhle se objevuje M'Clintock, stojící sám na štěrku a ledu; několik set metrů za ním je vidět oddíl se saněmi, který se k němu blíží sněhovou vánicí. Stojí u jakéhosi hrůzného objektu - je to velký člun, omotaný lany a připoutaný na obrovských improvizovaně stlučených saních z železa a dubového dřeva.

Saně vypadají jako něco, co klidně mohl vyrobit Crozierův tesař pan Honey. Jsou sestaveny tak důkladně, jako by měly přetrvat celé století. Každému spoji někdo věnoval velkou péči. Jsou skutečně obrovské - musí vážit přinejmenším tři metráky. Na saních leží člun, jehož váha činí dalšího tři a půl metráku.

Crozier člun poznává. Je to jeden z osm a půl metru dlouhých člunů Terroru - jedna z jeho pinas. Vidí, že je vybavený četnými plachtami pro plavbu na řece. Plachty jsou skasané a převázané, pokryté sněhem a ledem.

Crozier vyleze na velký kámen, nahlédne do otevřeného člunu, jako by se díval M'Clintockovi přes rameno, a spatří dvě kostry. Obě lebky jako by na M'Clintocka a Croziera cenily zuby. Jednu kostru tvoří sotva víc než malá hromádka viditelně ohryzaných, silně rozkousaných a částečně sežraných kostí, válejících se bez ladu a skladu na přídí. Kostí jsou zaváté sněhem.

Druhá kostra je nedotčená a neporušená, dosud oblečená v cárech připomínajících důstojnický svrchní kabát a další vrstvy teplého šatstva. Na lebce jsou stále pozůstatky čepice. Tahle mrtvola leží natažená na záďových příčnicích a její kostlivé ruce se podél okrajníků natahují ke dvěma dvouhlavňovým brokovnicím, které tam stojí opřené. U nohou mrtvoly, obutých do vysokých bot, leží hromady vlněných přikrývek, nepromokavého oblečení a částečně zasněžená torba z režného plátna, plná brokových patron. Na dně pinasy, uprostřed mezi oběma botami mrtvého, leží jako pirátská kořist, kterou je třeba přepočítat a oslavit, patery zlaté hodinky a nějakých patnáct nebo dvacet kilogramů jednotlivě balených kousků čokolády. O kousek dál leží šestadvacet kusů stříbrného jídelního náčiní; Crozier na nožích, lžicích a vidličkách vidí (a ví, že M'Clintock to vidí také) osobní znaky sira Johna Franklina, kapitána Fitzjamese, šesti dalších důstojníků i svůj vlastní. Vidí ze sněhu a ledu vyčnívat stejnými rytinami značené talíře a dva stříbrné servírovací podnosy.

Celé sedm a půl metru dlouhé dno pinasy, oddělující obě mrtvoly, je poseté neuvěřitelnou zmrštinou nejrůznějších předmětů vyčnívajících z několika centimetrů sněhu, který se na nich nashromáždil: u mrtvoly na zádi, vedle torby s patronami, leží dvě role plechu, kompletní plachtovinový kryt člunu, osm párů vysokých bot, dvě pily, čtyři pilníky, hromádka

hřebíků a dva námořnické nože.

Crozier v blízkosti oblečené mrtvoly vidí také pádla, složené plachty a role motouzu. Blíží k hromádce částečně ohlodaných kostí na přídě leží hromada ručníků, kostky mýdla, několik hřebů a kartáčků na zuby, pár ručně vyšívaných papučí jen několik centimetrů od rozházených bílých prstních a nártních kůstek - a šest knih: pět biblí a Farář wakefieldský, který nyní stojí na polici ve velké kajutě Terroru.

Crozier chce zavřít oči, ale nejde to. Chce odletět někam z dosahu téhle vize - všech svých vizí -, ale nedokáže je nijak ovlivnit.

Matně povědomý obličej Francise Leopolda M'Clintocka náhle jako by se zkrivil a roztekl a pak se znovu zformoval v podobu jakéhosi mladšího muže, kterého Francis Crozier nezná. Všechno ostatní zůstává stejné. Ten mladší muž - jistý poručík William Hobson, jak teď už Crozier ví, aniž by věděl, jak to ví - stojí přesně na stejném místě jako předtím M'Clintock a dívá se do otevřeného člunu se stejným znechuceně nevěřícím výrazem, jaký Crozier před okamžikem viděl v M'Clintockově tváři.

Bez sebemenšího varování otevřený člun i s kostrami mizí a Crozier leží v ledové jeskyni vedle nahé Sophie Cracroftové.

Ne, není to Sophia. Crozier mrká, cítí, jak se jasnozřivý zrak, jímž je podle Memo Moiry nadán, propaluje jeho bolavým mozkiem jako horečnatá pěst, a teď už vidí, že leží nahý vedle stejně nahé Mlčenlivé dámy. Jsou kolem dokola obklopeni kožšinami a leží na jakési sněhové nebo ledové římse. Prostor, v němž se krčí, je osvětlený mihotavým plamínkem olejové lampy. Zakřivený strop je vyrobený z ledových kvádrů. Ňadra Mlčenlivé jsou hnědá a její vlasy dlouhé a černé jako uhlí. Opírá se mezi kožšinami o loket a vážně se na Croziera dívá.

Sníš moje sny? ptá se, aniž by pohnula rty nebo otevřela ústa. Nemluví anglicky. Nebo já tvoje?

Crozier ji cítí ve své mysli i v srdci. Je to jako hlt nejlepší whisky, jakou kdy ochutnal.

A pak přichází nejstrašlivější ze všech nočních můr.

Ten neznámý, ta směsice M'Clintocka a kohosi jménem Hobson, se nedívá do otevřeného člunu, v němž leží dvě kostry, ale sleduje mladého Francise Rawdona Moiru Croziera, jak se potají účastní katolické mše ve společnosti své papeženské čarodějnické babičky Memo Moiry.

Že to udělal, to je jedno z nejpečlivěji střežených tajemství Crozierova života - nejen že šel s Memo Moirou na zapovězenou bohoslužbu, ale zúčastnil se kacířské katolické svátosti oltářní, nejodsuzovanějšího a zakázaného svatého přijímání.

Tahle podoba M'Clintocka/Hobsona ale stojí jako ministrant, zatímco roztřesený Crozier - chvíli děcko a chvíli zjizvený padesátník - se blíží k oltářní mřížce, pokleká, zaklání hlavu, otevírá ústa a vyplazuje jazyk pro zakázanou hostii - tělo Kristovo -, kterou všichni dospělí v Crozierově vesnici, rodině a v celém jeho životě prohlašují za čirý kanibalismus transsubstanciace.

Něco tu ale neklape. Z šedovlasého kněze, který se nad ním tyčí v bílém hábitu, odkapává voda na podlahu, na oltářní mřížku i na samotného Croziera. A kněz je i z dětského pohledu příliš velký - obrovitý, mokrý, svalnatý a nemotorný, vrhá na klečícího temný stín. Není to člověk.

A Crozier, který tady klečí se zakloněnou hlavou a zavřenýma očima, s vyplazeným jazykem připraveným pro tělo Páně, je úplně nahý.

Kněz, který se nad ním vznáší a zalévá ho vodou, nemá v ruce hostii. Nemá ani ruce. Namísto toho se to mokré zjevení naklání přes oltářní mřížku, naklání se až příliš blízko k němu a rozevírá čelisti nelidské tlamy, jako by byl Crozier chlebem, který je třeba spolknout.

"Kriste Ježíši, Bože náš všemohoucí," zašeptá přihlížející postava M'Clintocka/Hobsona.

"Kriste Ježíši, Bože náš všemohoucí," zašeptá kapitán Francis Crozier.

"Už je zase mezi námi," utrousí doktor Goodsir k panu Jopsonovi. Crozier zachroptí.

"Pane," osloví Croziera lékař, "můžete se posadit? Dokážete otevřít oči a posadit se? To je ono, kapitáne."

"Co máme za den?" zakráká Crozier. Tlumené světlo z otevřených dveří a ještě tlumenější zář jeho olejové lampy se staženým plamenem působí na jeho citlivé oči jako bolestivě bodavé sluneční paprsky.

"Úterý jedenáctého ledna, kapitáne," odpoví mu jeho stevard. "Roku našeho Pána osmnáct set čtyřicet osm," dodá ještě.

"Týden jste byl velice vážně nemocný," ujímá se slova lékař. "V posledních dnech jsem si byl několikrát jistý, že jsme vás ztratili." Podává mu trochu vody na napití.

"Měl jsem sny," podaří se zachrčít Crozierovi poté, co se napil ledově studené vody. Z peلهchu plného promrzlých přikrývek cítí vlastní pach.

"Posledních několik hodin jste hodně hlasitě sténal," přikyvuje Goodsir. "Pamatujete si některé z těch malarických snů?"

Crozier si ze svých snů vzpomíná jen na pocit létání a beztíže, zároveň si je ale vědom váhy, hrůzy i směšnosti vizí, které už se rozplynuly jako chomáče mlhy v silném větru.

"Ne," vrtí hlavou. "Pane Jopsone, buďte tak laskav a přineste mi horkou vodu na umytí. Možná mi budete muset pomoci s holením. Doktore Goodsire..."

"Ano, kapitáne?"

"Byl byste tak laskav, šel na příd a vyřídil panu Digglemu, že jeho kapitán chce dnes ráno obzvlášť vydatnou snídani?"

"Je šesté večerní zvonění, kapitáne," upozorňuje ho lékař.

"Přesto chci obzvlášť vydatnou snídani. Sušenky. Co ještě zbývá z našich brambor. Kávu. Nějaké vepřové - jestli má slaninu, tak slaninu."

"Ano, pane."

"A doktore Goodsire," volá Crozier za odcházejícím lékařem. "Buďte také tak laskav a požádejte poručíka Littleho, aby za mnou přišel s hlášením o tom týdnu, co jsem promeškal, a poproste ho, aby přinesl moji... to, co jsem mu svěřil."

28

PEGLAR

70°05' s.š., 98°23' z.d.

29. ledna 1848

H

arry Peglar si to naplánoval tak, aby na něj kurýrní služba na Erebus vyšla v den, kdy se vrátí slunce. Chtěl tu událost oslavit - pokud se v jejich situaci vůbec dá něco oslavovat - s někým, koho má rád. S někým, do koho byl kdysi zamilovaný.

Šéflodmistr Harry Peglar byl velitelem přední stěžňové nástavby Terroru, určeným nadřazeným několika pečlivě vybraných košovníků, kteří pracovali v nejvyšším lanoví, na košových a bramových ráhnech, v denním slunci i v noční tmě a také na nejroztříbenějších vlnách a v nejhorším počasí, jakým svět může dřevěnou loď počastovat. Ta funkce vyžadovala sílu, zkušenosti, vůdčí schopnosti a ze všeho nejvíc odvahu, a Harry Peglar získal pověst člověka uznávaného pro všechny tyto vlastnosti. Bylo mu téměř jednadvacet let a svoji dovednost prokázal nejvíce stokrát nejen před posádkou Terroru, ale i na tuctu dalších lodí, na nichž za svoji dlouhou kariéru sloužil.

Bylo tudíž jen mírnou ironií, že byl Harry Peglar ještě jako pětadvacetiletý námořní kadet negramotný. Dnes bylo čtení jeho tajných potěšením, přelouskal už na téhle výpravě víc než polovinu z tisícovky svazků ve velké kajutě Terroru.

Mužem, který Peglara proměnil v gramotného člověka, byl obyčejný důstojnický stevard na palubě výzkumné lodi Beagle - a tentýž stevard také Harryho Peglara přiměl zamyslet se nad tím, co znamená být mužem.

Tím stevardem byl John Bridgens, nyní zdaleka nejstarší člen celé expedice. Když vyplouvali z Anglie, mezi posádkou Erebu i Terroru koloval žert, že je John Bridgens, služebně bezvýznamný stevard nižších důstojníků, stejně starý jako už stárnoucí sir John Franklin, ale dvacetkrát moudřejší. Harry Peglar velice dobře věděl, že je to pravda.

Starším mužům s hodností nižší než kapitánskou nebo admirálskou se účast na expedicích Průzkumné služby povolovala jen zřídka, takže se posádky obou lodí docela pobavily, když zjistily, že cifry věku Johna Bridgense v oficiálním soupisu členů výpravy jsou prohozené - buď omylem nebo přičiněním lodního pokladníka s ironickým smyslem pro humor - a uvádějí "26 let". Šedovlasý Bridgens se díky tomu stal terčem mnoha vtipů na účet svého předpokládaného mládí, nezkušenosti a sexuální výkonnosti. Tichý stevard se jen usmíval a nic neříkal.

Sám Harry Peglar si (tehdy ještě mladšího) stavarda Bridgense na palubě Beaglu vybral za přítele při pětileté vědecké a výzkumné plavbě kolem světa, které velel kapitán FitzRoy a která trvala od prosince 1831 do října 1836. Peglar následoval důstojníka, pod nímž sloužil na lodi Prince Regent, poručíka jménem John Lort Stokes, z prvotřídní lodi se sto dvaceti děly na mnohem menší Beagle. Beagle byla jen briga třídy Cherokee s deseti děly, přestavěná na výzkumnou loď - sotva tedy plavidlo, jaké by za normálních okolností ambiciózní košovník jako mladý Peglar zvolil -, jenže Harry se už tehdy zajímal o vědeckou práci a výzkum a plavba na malém Beaglu pod kapitánem FitzRoyem pro něj byla v nejdělnějším směru velice poučná.

Stevard Bridgens byl v té době asi o osm let starší než Peglar nyní - pomalu se mu blížila padesátka -, už tehdy měl ale pověst nejmoudřejšího a nejseřaditelnějšího poddůstojníka v celém loďstvu. Vědělo se o něm také, že je homosexuál, to ovšem tehdy pětadvacetiletému Peglarovi příliš nevadilo. V královském námořnictvu byli homosexuálové dvou typů: ti, kteří své uspokojení vyhledávali pouze na břehu a na moři svým sexuálním preferencím nikdy nedávali průchod, a druhí, kteří ve svém zvyku pokračovali i na moři, kde často sváděli mladé chlapce, jichž byl na lodích královského námořnictva téměř vždy dostatek. Bridgens, jak věděl každý na Beaglu i v celém loďstvu, patřil k prvnímu typu - na břehu dával přednost mužům, na moři o tom ale nikdy nemluvil a své sklony se nepokoušel realizovat. A na rozdíl od temovačova pomocníka na současném Peglarově lodi nebyl Bridgens pederast. Většina jeho společníků byla přesvědčena, že mladý chlapec na moři je ve společnosti stavarda nižších důstojníků Johna Bridgense bezpečnější, než by byl doma se svým vesnickým farářem.

Harry Peglar navíc roku 1831, když odplouval, žil s Rose Murrayovou. Přestože formálně neuzavřeli sňatek - Rose byla katolička a odmítala se za Harryho provdat, pokud nekonvertuje ke katolické víře, k čemuž se zase on nedokázal přinutit -, tvořili šťastný pár, když právě Peglar nebyl na moři, ačkoli Rosina negramotnost a nezáměr o okolní svět odrážely spíš život mladšího Peglara a ne muže, jímž se měl stát později. Možná by se byli vzali, kdyby byla Rose mohla mít děti, to ale nemohla - mluvila o této skutečnosti jako o "trestu Božím". Zemřela, zatímco byl Peglar na moři na dlouhé plavbě s Beaglem. Svým způsobem ji miloval.

Miloval ale i Johna Bridgense.

Ještě než pětiletá cesta výzkumné lodi Beagle skončila, naučil Bridgens - který se své úlohy učitele a rádce zhostil nejprve poněkud neochotně, nakonec se ale dychtivým naléháním mladého košovnického kadeta dal přesvědčit - Harryho číst a psát nejen anglicky, ale také řecky, latinsky a německy. Učil ho filozofii, historii a přírodopis. A co víc, Bridgens inteligentního mladého muže naučit myslet.

Od konce plavby uplynuly dva roky, když Peglar vyhledal staršího muže v Londýně - Bridgens byl roku 1838 spolu s téměř celým loďstvem na prodloužené dovolené na souši - a požádal ho o další výuku. To už byl velitelem přední stěžňové nástavby na Wandereru.

Právě během těchto měsíců na souši, naplněných diskusemi a další výukou, přešlo upřímné přátelství mezi oběma muži v něco, co se spíše podobalo mileneckému soužití. Zjištění, že je něčeho takového schopen, Peglara ohromilo - nejprve

Jim byl zaskočen, pak ho ale přinutilo od základu přehodnotit celý vlastní život, morálku, víru i pohled na sebe sama. To, co zjistil, ho sice poněkud zmátlo, k vlastnímu úžasu si ale uvědomil, že to nijak nemění jeho základní názor na to, kým Harry Peglar je. Ještě víc užasl nad skutečností, že tím, kdo dal k intimnímu tělesnému styku impuls, byl on a ne starší muž.

Intimní aspekty jejich přátelství trvaly pouhých několik měsíců a skončily částečně vzájemnou dohodou a částečně v důsledku Peglarovy časté dlouhé nepřítomnosti během plaveb na Wandereru, na němž sloužil až do roku 1844. Jejich přátelství přežilo bez úhony. Peglar začal bývalému stevardovi posílat dlouhé filozofické dopisy, v nichž psal každé slovo pozpátku, takže poslední písmeno posledního slova v každé větě bylo naopak první a velké. Zejména proto, že v dopisech dříve negramotného velitele stěžňové nástavby byla spousta hrubých pravopisných chyb, Bridgens v jednom z vlastních dopisů napsal: "Tvoje dětinská nápodoba Leonardovy šifrovací metody psaním pozpátku, Harry, je téměř nerozlučitelná." Dnes si Peglar stejnou primitivní šifrou vedl i vlastní deník.

Ani jeden z obou mužů druhého neinformoval o tom, že se hlásí u Průzkumné služby k účasti na expedici sira Johna Franklina, hledající Severozápadní cestu. Oba proto několik týdnů před vyplutím ohromilo, když našli jméno svého přítele v oficiálním soupisu posádky. Peglar, který se s Bridgensem už přes rok neviděl, zajel z kasáren ve Woolwichi do stevardova bytu v severním Londýně a zeptal se ho, jestli se nemá z expedice odhlásit. Bridgens naopak trval na tom, že by to měl být on, kdo své jméno ze seznamu posádky stáhne. Nakonec se dohodli, že příležitost k takovému dobrodružství by neměl propást ani jeden z nich - pro Bridgense to vzhledem k pokročilému věku byla nepochybně příležitost poslední (pokladník Erebu Charles Hamilton Osmer byl Bridgensovým dlouholetým přítelem, dojednal jeho účast se sirem Johnem i s dalšími důstojníky a šel dokonce tak daleko, že zatajil skutečný věk důstojnického stevarda, když do oficiálních záznamů vlastnoručně napsal "26 let"). Peglar ani Bridgens to neřekli nahlas, oba ale věděli, že odvěkou zásadu staršího muže, totiž nikdy své sexuální preference nebrat s sebou na moře, budou oboustranně cítit. Oběma bylo jasné, že tahle stránka jejich historie je už uzavřená.

Jak se ukázalo, Peglar svého starého přítele během plavby prakticky neviděl a za tři a půl roku spolu jen zřídka strávili minutu o samotě.

###

Když Peglar toho sobotního dopoledne, dva dny před koncem ledna, někdy kolem jedenácté dorazil k Erebu, byla samozřejmě ještě tma, na jihu ale byla nad obzorem vidět matná záře, která poprvé po více než osmdesáti dnech slibovala být předznamenáním úsvitu. Ten nepatrný přisvit nijak nezmírnil štípání padesátistupňového mrazu, takže se Peglar vůbec nezdržoval, když se před ním objevily lodní lucerny.

Při pohledu na zmrzačené stěžně Erebu by bylo zabořeno do srdce každého košovníka, Harrymu Peglarovi ale vadil víc než většině ostatních, protože právě on společně se svým protějškem z Erebu, velitelem přední stěžňové nástavby Robertem Sinclairem, pomáhal dohlížet na rozebrání horních stěžňů obou lodí a jejich uložení na nekonečné zimy. Byl to ošklivý pohled za jakýchkoli okolností a nijak ho nevylepšovala ani bizarní poloha Erebu zádi dolů a přidí nahoře v ledovém zajetí.

Hlídká Peglara zastavila a pozvala na palubu, kde předal vzkaz kapitána Croziera kapitánu Fitzjamesovi, který seděl a kouřil dýmku v důstojnické jídelně na zádi, protože velká kajuta se stále používala jako provizorní marodka.

Kapitáni začali k posílání písemných zpráv mezi oběma loděmi používat mosazná pouzdra určená k ukládání oficiálních hlášení na souši - kurýři tuhle novotu nenáviděli, protože chladný kov je páčil do prstů i přes tlusté rukavice - a Fitzjames byl nucen Peglarovi nařídít, aby válec otevřel svými palčáky, protože byl stále příliš zmrzlý, aby na něj mohl sám sáhnout. Neposlal Peglara pryč, ten tedy zůstal stát ve dveřích důstojnické jídelny a čekal, až si kapitán vzkaz od Croziera přečte.

"Odpověď posílat nebudu, pane Peglare," oznámil Fitzjames.

Velitel předové nástavby se ťukl klouby na ruce do čela a vrátil se znovu ven na palubu. Asi deset námořníků z Erebu vyšlo nahoru podívat se na východ slunce, další se dole oblékali do teplého šatstva a chystali se jít za nimi. Peglar si všiml, že na marodce ve velké kajutě leží na palandách asi tucet mužů - přibližně tolik jako na Terroru. Na obou lodích se začínaly šířit kurděje.

Peglar spatřil dobře známou malou postavu Johna Bridgense stojícího na zádi u zábradlí na levoboku. Došel k němu a zezadu mu poklepal na rameno.

"Á, lehký dotek Harryho v nočních tmách," ozval se Bridgens, ještě než se otočil.

"Dlouho už noc nebude," opáčil Peglar. "A jak jsi věděl, že jsem to já, Johně?"

Bridgens neměl obličej omotaný ani jednou šálou, takže Peglar viděl jeho úsměv i uslzené modré oči. "Zprávy o návštěvách se na malé lodi zamrzlé v ledu šíří rychle. Musíš spěchat zpátky na Terror?"

"Ne. Kapitán Fitzjames neposílá odpověď."

"Neměl bys chuť na malou procházku?"

"Samozřejmě," přikývl Peglar.

Sešli dolů po ledové rampě na pravoboku a zamířili k ledovci a k vysokému tlakovému hřebenu na jihovýchodě, aby získali lepší výhled na zářící jih. Poprvé po mnoha měsících byl Erebus osvětlený něčím jiným než polární září či plameny luceren a pochodní.

Ještě než došli k hřebenu, minuli odřenou, začazenou a částečně roztátou plochu, na níž o karnevalu zuřil požár. Celé požářiště bylo na příkaz kapitána Croziera v týdnu následujícím po katastrofě důkladně vyčištěno, v ledu však zůstávaly otvory, v nichž byly ukotvené kůly sloužící jako stanové tyče, jakož i cáry plachet a kusy lan, které se propadly do tajícího ledu a pak k němu pevně přimrzly. Obdélník ebenové komnaty byl přes opakovanou snahu o odstranění černých sazí a přesto, že několikrát sněžilo, dosud zřetelně viditelný.

"Toho amerického autora jsem četl," poznamenal Bridgens.

"Amerického autora?"

"Toho chlapíka, co způsobil, že malý Dickie Aylmore dostal padesát ran kočkou za ty nápadité kulisy k našemu předčasně ukončenému a nikým neoplakávanému karnevalu. Takový zvláštní človíček jménem Poe, pokud si správně vzpomínám. Nesmírně melancholické a morbidní příběhy, které občas přecházejí do vysloveně nezdravě strašidelného tónu. Celkem vzato nijak zvlášť dobré, ale v jakémisi nedefinovatelném smyslu velice americké. Tu osudnou povídku, kvůli níž byl zbičován, jsem ale nečetl."

Peglar přikývl. Nohou narazil na něco, co leželo pod sněhem, sehnul se a vyprostil to z ledu.

Byla to medvědí lebka, která visela nad ebenovými hodinami sira Johna, jež plamennou spoušť nepřechaly - tkáň, kůže i chlupy byly pryč, kost byla černě začazená, oční důlky prázdné, zuby si ale uchovaly barvu slonoviny.

"Ach bože," povzdychl si Bridgens, "tohle by se asi panu Poeovi líbilo."

Peglar upustil lebku zpět do sněhu. Musela být zřejmě schovaná pod kusy popadaného ledu, když tady pracovaly úklidové čtyři. Došli s Bridgensem dalších padesát metrů k nejvyššímu z okolních tlakových hřebenů a vyškrabali se na něj; Peglar přitom několikrát musel staršímu muži nahoru pomáhat.

Když vylezl na plochou ledovou desku na vrcholku hřebene, Bridgens těžce lapal po dechu. Dokonce i Peglar, který byl za normálních okolností stejně fit jako pradávni olympijští atleti, o nichž kdysi četl, zjistil, že oddechuje o něco těžkopádněji než obvykle. Příliš mnoho měsíců bez pořádné tělesné námahy, pomyslel si.

Obzor na jihu zářil tlumenou, vybledle žlutou barvou a většina hvězd na jižní polovině oblohy se ztrácela.

"Skoro se mi nechce věřit, že se vrací," poznamenal Peglar. Bridgens přikývl.

A náhle tam byl - rudozlatý kotouč, který se váhavě vynořil nad tmavými kupami, které vypadaly jako siluety hor, nepochybně to ale byla nízká mračna daleko na jihu. Peglar slyšel, jak přibližně čtyřicítka mužů na palubě Erebu provolala třikrát hurá, a protože vzduch byl velice chladný a absolutně nehybný, doneslo se k němu stejně ale nezřetelnější volání z paluby Terroru, sotva přes led viditelného něco přes kilometr východně od nich.

"Svítání natahuje špičky různých prstů," zadekloval řecky Bridgens.

Peglar se pobaveně pousmál, když si uvědomil, že citát poznává. Bylo to už několik let, co naposledy četl Iliadu nebo něco jiného v řečtině. Vzpomínal si na vzrušení ze svého prvního seznámení s tímto jazykem, s Trójou a s jejími hrdiny, když Beagle téměř před sedmnácti lety kotvil u břehů vulkanického ostrůvku S?o Tiago, jednoho z Ostrovů Zeleného mysu.

Jako by mu četl myšlenky, zeptal se Bridgens: "Vzpomínáš si na pana Darwina?"

"Na toho mladého přírodovědce?" opáčil Peglar. "Oblíbeného diskusního partnera kapitána FitzRoya? Samozřejmě."

Když s někým strávíš pět let na malé brize, nějaký dojem v tobě musí zanechat, i když to byl džentlmen a já ne."

"A jaký na tebe udělal dojem, Harry?" Bridgensovy bleďomodré oči slzely čím dál víc, buď dojetím z opětovného pohledu na slunce nebo prostě v reakci na nezvyklé, byť velice bleďé světlo. Rudý kotouč se z tmavých mračen nestačil úplně vymanit a už zase začínal klesat.

"Pan Darwin?" Peglar také přivíral oči - spíš ale proto, aby si vybavil vzpomínky na hubeného mladého přírodovědce, než kvůli nádhernému slunečnímu svitu. "Na takového džentlmena na mne působil docela sympaticky. Obrovský nadšenec. Rozhodně stačil posádku pořádně zaměstnat balením a přepravou všech těch zatracených mrtvých zvířat - v jednom okamžiku jsem měl dojem, že celé podpalubí zaplní jen pěnkavami -, sám se ale také nebál přiložit ruku k dílu. Vzpomínáš, jak pomáhal u vesla, když jsme starého Beagla táhli proti proudu řeky? A pak zase přece zachránil jeden z člunů před přílivovou vlnou. A když nás jednou doprovázely velryby - mám dojem, že to bylo u pobřeží Chile -, s úžasem jsem zjistil, že se sám a bez pomoci vyšplhal až na stěžňový můstek, aby je líp viděl. Musel jsem mu pomoci dolů, nejdřív ale přes hodinu tím svým dalekohledem pozoroval velryby a šosy mu vlály ve větru."

Bridgens se usmál. "Málem jsem žárlil, když ti tehdy půjčil tu knihu. Co to bylo? Lyell?"

"Principy geologie," přikývl Peglar. "Moc jsem té knížce nerozuměl. Nebo spíš jsem ji rozuměl jen natolik, abych si uvědomil, jak je nebezpečná."

"To kvůli Lyellově teorii o stáří různých věcí," konstatoval Bridgens. "A kvůli tomu velice nekřesťanskému tvrzení, že věci se mění pomalu a trvá jim to celé dlouhé věky a ne velice rychle v důsledku nesmírně intenzivních událostí."

"Ano," přisvědčil Peglar. "Jenže pan Darwin ji hrozně nadšeně obhajoval. Připadal mi jako člověk, který právě prožil náboženské prožření."

"Domnívám se, že tomu tak v jistém slova smyslu doopravdy bylo," prohlásil Bridgens. Už byla vidět pouze horní třetina slunce. "Zmínil jsem se o panu Darwinovi, protože mi jistí společní přátelé před vyplutím řekli, že píše knihu."

"Vydal jich už několik," oznámil Peglar. "Jen si vzpomeň, Johne, bavili jsme se o jeho Zápisích z výzkumu geologie a přírodovědy různých zemí, které navštívila loď Jeho veličenstva Beagle. To bylo toho roku, co jsem k tobě přišel studovat... takže v devětatřicátém. Nemohl jsem si ji dovolit koupit, tys ale říkal, že jsi ji četl. A myslím, že vydal několikavazkové dílo o rostlinném a zvířecím životě, který viděl."

"Zoologické poznatky z plavby lodi Jeho veličenstva Beagle," upřesnil Bridgens. "Ano, ty jsem si také koupil. Ne, měl jsem na mysli, že podle mého drahého přítele pana Babbageho pracuje na mnohem důležitější knize."

"Charlese Babbageho?" zeptal se Peglar. "Toho chlapíka, co pořád vyrábí takovou spoustu podivných věcíček včetně nějakého počtářského stroje?"

"Přesně toho," potvrdil Bridgens. "Charles mi říkal, že pan Darwin celá ta léta pracuje na velice zajímavém svazku pojednávajícím o mechanismech organické evoluce. Informace evidentně čerpá ze srovnávací anatomie, embryologie a paleontologie... jak si asi vzpomínáš, všechny tyhle vědy našeho bývalého lodního přírodopisce nesmírně zajímaly. Ať k tomu ale má jakékoli důvody, panu Darwinovi se nechce knihu vydat a podle Charlese je docela možné, že se vydání nedočká za života nikoho z nás."

"Organická evoluce?" opakoval Peglar.

"Ano, Harry. To je teorie, že živočišné druhy, přestože se celý civilizovaný křesťanský svět shoduje na pravém opaku, se mohou průběhem času měnit a přizpůsobovat... průběhem dlouhého času. Času, o němž píše pan Lyell."

"Já vím, co je to organická evoluce," přikývl Peglar a snažil se nedat najevo popuzení nad Bridgensovým poučováním. Problém vztahu studenta s učitelem, uvědomil si nikoli poprvé, tkví v tom, že se nikdy nezmění, přestože se mění všechno okolo. "Četl jsem na to téma Lamarcka. A také Diderota. A myslím, že i Buffona."

"Ano, je to stará teorie," připustil Bridgens hlasem, který zněl pobaveně, ale zároveň trochu omluvně. "Psal o ní Montesquieu, ale také Maupertuis a někteří další, o nichž ses zmínil. Zastával ji dokonce i Erasmus Darwin, dědeček našeho bývalého soupevníka."

"Proč by ale potom měla být kniha pana Charlese Darwina tak důležitá?" chtěl vědět Peglar. "Organická evoluce je už stará vesta. Církev i jiní přírodovědci ji odmítají celé generace."

"Pokud lze věřit Charlesi Babbagemu a dalším přátelům, které máme s panem Darwinem společné," odpověděl Bridgens, "tahle nová kniha - bude-li někdy vydána - přichází s důkazem existence skutečného mechanismu organické evoluce. A měla by uvádět tisíc - možná deset tisíc - názorných příkladů fungování tohoto mechanismu."

"A co je to za mechanismus?" vyptával se Peglar. Slunce už zmizelo. Růžové stíny se proměnily ve stejný bledě žlutý přísvit, který předcházela jeho východu. Teď, když slunce zapadlo, Peglar stěží věřil, že je doopravdy viděl.

"Přirozený výběr, který je výsledkem soupeření v rámci nesčetných druhů," vysvětloval starý stevard nižších důstojníků. "Výběr směřující k dalšímu rozvoji výhodných vlastností a eliminující vlastnosti nevýhodné - to znamená ty, které nepřispívají k pravděpodobnosti přežití nebo reprodukce - po nesmírně dlouhá časová období. Lyellovská časová období."

Peglar o tom asi minutu přemýšlel. "Proč jsi s tím právě teď přišel, Harry?"

"Kvůli našemu zabijáckému příteli tady venku na ledu, Johne. Kvůli té začerněné lebce, kterou jsi nechal ležet v místech, kde se kdysi ebenovou komnatou rozléhalo tikání ebenových hodin sira Johna."

"Teď ti tak docela nerozumím," postěžoval si Peglar. Tuhle frázi používal v oněch pěti letech, kdy byl studentem Johna Bridgense na zdánlivě nekonečných toulkách Beaglu, velice často. Výprava byla naplánovaná jako dvouletá plavba a Peglar slíbil Rose, že se vrátí za dva roky nebo dřív. Zemřela na souchoť, když byl Beagle na moři čtvrtým rokem.

"Myslíš, že ta věc na ledu je nějakým evolučním přizpůsobením druhu a že se vyvinula z obyčejných bílých medvědů, které tady na severu tak často potkáváme?"

"Přesně naopak," zavrtěl hlavou Bridgens. "Napadá mě, jestli jsme snad nenarazili na jednoho z posledních příslušníků nějakého prastarého druhu - něco většího, chytřejšího, rychlejšího a nesrovnatelně dravějšího, než jsou jeho potomci, menší severní polární medvědi, kterých kolem sebe vidíme takovou spoustu."

Peglar se nad tím zamyslel. "Něco z předpotopního věku," ozval se po chvíli. Bridgens se uchechtl. "Alespoň v metaforickém smyslu, Harry. Možná si vzpomínáš, že jsem nebyl přívržencem doslovné víry v potopu světa." Peglar se usmál. "Pohybovat se v tvé společnosti bylo nebezpečné, Johne."

Dalších několik minut stál na mrazu a přemýšlel. Světla ubývalo a jižní oblohu už zase zaplňovaly hvězdy. "Myslíš, že ta... ta věc... chodila po zemi, když tu ještě byli velcí ještěři? A pokud ano, proč jsme nenašli její fosilie?"

Bridgens se znovu uchechtl. "Ne, nějak se mi nechce věřit, že by náš dravec z ledu soupeřil s veleještěry. Je možné, že savci jako *Ursus maritimus* s veleještěry vůbec neexistovali ve stejné době. Jak ukázal Lyell, a náš pan Darwin to zjevně dobře pochopil. Čas... Čas s velkým Č, Harry... je možná něco mnohem většího, než jsme vůbec schopni myšlenkově obsáhnout."

Oba muži se na několik okamžiků odmlčeli. Zvedl se mírný vítr a Peglar si uvědomil, že je příliš velká zima, aby tu takhle zůstali o mnoho déle. Viděl, že se starší muž nepatrně třese. "Johne," oslovil ho. "Myslíš, že když porozumíme původu toho zvířete... nebo té věci, protože na zvíře se občas zdá být příliš inteligentní... pomůže nám ji to zabít?"

Bridgens se tentokrát hlasitě rozesmál. "Ani v nejmenším, Harry. Jen mezi námi dvěma, drahý příteli, myslím si, že už nás ten netvor vlastně porazil. Myslím, že z našich kostí budou fosilie dřív než z těch jeho... i když, jak o tom tak přemýšlím, je docela dobře možné, že obrovský tvor, který téměř celý život tráví na mořském ledu, nerozmnožuje se a nežije na suché zemi, jako to evidentně dělají obyčejní bílí medvědi, a který dokonce možná obyčejné polární medvědy loví jako svůj hlavní zdroj potravy, po sobě nezanechává žádné kosti, stopy ani fosilie... alespoň ne takové, které bychom při současné úrovni vědecké technologie uměli najít pod zamrzlými polárními moři."

Vydali se zpět k Erebu.

"Pověz mi, Harry, co se děje na Terroru!"

"Slyšels o tom, jak před třemi dny málem došlo k vzpouře?" zeptal se Peglar.

"Opravdu to bylo tak vážné?"

Peglar pokrčil rameny. "Bylo to ošklivé. Noční můra každého důstojníka. Temovačův pomocník, Hickey, a dva nebo tři další agitátoři chlapy pořádně nabudili. Vyvolali davovou psychózu. Crozier to vyřešil geniálně. Myslím, že jsem ještě nikdy neviděl kapitána vyjednávat s davem tak obratně a sebejistě jako ve středu Croziera."

"A všechno se to strhlo kvůli té Eskymačce?"

Peglar přikývl a přitáhl si těsněji velšskou paruku i šálu. Vítr byl už velice nepříjemný. "Hickey a většina ostatních zjistili, že si ta ženská někdy před Vánoci prorazila tunel trupem lodi ven. Až do toho dne, kdy se konal karneval, si z toho svého doupěte v příďové skřínce na kotevní řetězy mizela a zase se vracela, jak se jí zachtělo. Den po požáru na karnevalu pan Honey a jeho tesařští pomocníci opravili díru v trupu a pan Irving nechal zasypat venkovní tunel - a zprávy o tom prosákly mezi mužstvo."

"A Hickey s ostatními si mysleli, že měla něco společného s tím požárem?"

Peglar opět pokrčil rameny. Kdyby nic jiného, pomáhal ho ten pohyb udržet v teple. "Pokud je mi známo, domnívali se, že právě ona je tou věcí na ledu. Nebo alespoň jejím spojencem. Většina chlapů je už dlouhé měsíce přesvědčená, že je

to pohanská čarodějnice."

"Většina posádky Erebu je téhož názoru," přikývl Bridgens. Zuby mu cvakaly. Oba přidali do kroku a rychle se blížili k nakloněné lodi.

"Hickey a jeho parta si usmysleli, že si na to děvče počinají, až si večer půjde nahoru pro obvyklou sušenku a tresku," pokračoval Peglar. "A že jí podříznou hrdlo. Možná dokonce s nějakým formálním ceremoniálem."

"A proč k tomu nedošlo, Harry?"

"Vždycky se najde nějaký informátor," odpověděl Peglar. "Když se kapitán Crozier dozvěděl, co se chystá - bylo to nejspíš jen pár hodin před tím, než mělo k vraždě dojít -, vytáhl to děvče do mezípalubí a svolal shromáždění všech důstojníků i posádky. Zavolal dokonce dolů hlídku, což je absolutně neslýchané."

Bridgens za chůze otočil bledý hranatý obličej k Peglarovi. Rychle se stmívalo a od severozápadu stále foukal silný vítr.

"Bylo to právě v čas večere," vyprávěl dál Peglar, "kapitán ale nechal všechny stoly posádky vytáhnout zpátky ke stropu a nařídil chlapům, aby se posadili na podlahu. Na žádné sudy nebo truhly, jen na holou podlahu. A důstojníky ozbrojené pistolemi rozestavil za ně. Držel tu Eskymačku za paži, jako by to byla oběť, kterou se chystá posádce předhodit. A v jistém smyslu to vlastně udělal."

"Jak to myslíš?"

"Řekl chlapům, že jestli chtějí spáchat vraždu, budou to muset udělat hned a na místě... bez dalších odkladů. Svými námořnickými noži. Přímo tam v mezípalubí, kde všichni jedí a spí. Prohlásil, že to budou muset udělat všichni společně - námořníci i důstojníci -, protože vražda na lodi je jako zhoubná sněť, která se šíří, nejsou-li předem všichni očkováni tím, že se stanou spoluviníky."

"Velice zvláštní," poznamenal Bridgens. "Překvapuje mě ale, že to zabralo a uhasilo to jejich žízeň po krvi. Dav obvykle nepřemýšlí."

Peglar znovu přikývl. "Pak k sobě Crozier zavolal od sporáku pana Diggleho."

"Toho kuchaře?" upřesňoval si Bridgens.

"Ano, kuchaře. Zeptal se ho, co je ten den k večeri... a co bude k večeri každý večer po celý následující měsíc. 'Solená treska,' odpověděl Diggle. 'A k tomu zbytky našich konzerv, co ještě neshnily a nezplesnivěly.'"

"Zajímavé," zabručel Bridgens.

"Pak se Crozier zeptal doktora Goodsira - byl ten den zrovna na Terroru -, kolik mužů mu za poslední tři dny přibylo do stavu nemocných. 'Jedenadvacet,' odpověděl Goodsir. 'Z toho čtrnáct jich zůstalo spát na marodce, dokud jste je nezavolal na tohle shromáždění, pane.'"

Tentokrát pro zněnu přikývl Bridgens, jako by mu bylo jasné, kam Crozier mřil.

"A pak kapitán oznámil: 'Jsou to kurděje, hoši.' Bylo to poprvé za celé tři roky, co někdo z důstojníků - doktor, kapitán nebo i některý poddůstojník - řekl to slovo před posádkou nahlas," pokračoval Peglar. "Začínají mezi námi kurděje, námořníci,' opakoval kapitán. 'A příznaky všichni znáte. Nebo pokud je neznáte... případně nemáte dost kuráže, abyste si to připustili... musíte teď poslouchat.' Pak k sobě dopředu zavolal doktora Goodsira, postavil ho vedle Eskymačky a požádal ho, aby vypočítal příznaky kurdějí."

„Vředy,' začal Goodsir," vyprávěl dál Peglar, zatímco se blížili k Erebu.

"Vředy a krvácení po celém těle. Myslím tím krvavé otoky pod kůží,' vysvětloval. 'Krvácení z pokožky, a než choroba dospěje do finálního stadia, z každého tělesného otvoru - z úst, uší, očí i zadku. Nepohyblivost končetin,' pokračoval ve výčtu, 'což znamená, že vás nejdřív začnou paže a nohy bolet a pak ztuhnou. Nebudou se chtít hýbat. Budete neohrabaní jako slepý vůl. Pak vám vypadají zuby,' oznámil Goodsir a odmlčel se. Zavládlo takové ticho, Johnne, že nebyl slyšet ani dech těch padesáti chlapů, jenom praskání a sténání lodi v ledu. 'A zatímco vám budou vypadávat zuby,' ujal se znovu slova doktor, 'rty vám zčernají a odchlípnou se od případných ještě zbývajících zubů. Jako rty mrtvého,' dodal. 'Tkáň vašich dásní rozkvetne... to znamená napuchne. A bude páchnout. To je zdroj toho přišerného zápachu, který kurděje doprovází - vaše vlastní dásně se zaněčují a hnijí zevnitř."

To ale ještě není všechno,' mluvil dál Goodsir. 'Zeslábne vám zrak i sluch... výrazně se zhorší... a zároveň se zhorší i váš úsudek. Najednou vám nebude připadat nijak těžké vyjít do pětáctiřicetistupňového mrazu bez rukavic a bez čepice. Zapomenete, kterým směrem je sever i jak se zatlouká hřebík. A smysly nejen že vám selžou, ale obrátí se proti vám,' vysvětloval. 'Kdybychom měli čerstvý pomeranč a dali vám ho, až budete trpět kurdějemi, jeho vůně by na vás zapůsobila tak, že byste se zkroutili v agonii, nebo byste z ní doslova zešileli. Zvuk saní klouzajících po ledu by vás dokázal srazit bolestí na kolena a rachot výstřelu z muškety by vás mohl zabít.'

„Jápak to?' zahulákal do ticha jeden z Hickeyho kumpánů," pokračoval ve vyprávění Peglar. "Máme přece citrónovou šťávu!"

Goodsir jen smutně zavrtěl hlavou. 'Ta už nám dlouho nevystačí,' odpověděl, 'a navíc ta, co nám zbývá, za moc nestojí. Z nějakého důvodu, který nikdo nechápe, jednoduché prostředky proti kurdějím, jako je citrónová šťáva, po několika měsících ztrácejí účinnost. Ta naše je po více než třech letech téměř k ničemu.'

Následovala druhá strašlivá chvíle ticha, Johnne. Tentokrát byl slyšet jejich dech, chraptivý a přerývaný. A celý ten dav začal čpět - zápachem strachu a něčeho ještě horšího. Většina chlapů, co tam byli, včetně skoro všech důstojníků, byla v posledních dvou týdnech za doktorem Goodsirem s počátečními příznaky kurdějí. Pak najednou jeden z Hickeyho přívrženců zahulákal: 'A co to má všechno společného s tím, že se chceme zbavit toho Jonáše, tý čarodějnice?'

Crozier v tu chvíli pokročil kupředu a dívku pořád držel jako zajatce, jako kdyby ji chtěl davu znova nabídnout. 'Různí kapitáni a lékaři zkoušejí různé věci, aby předešli kurdějím, nebo je vyléčili,' oslovil muže. 'Namáhavé tělesné cviky. Modlitby. Konzervované potraviny. Z dlouhodobého hlediska ale nic z toho nezabírá. Co je jediná věc, která opravdu zabírá, doktore Goodsire?'

Všichni chlapi v mezipalubí v tom okamžiku otočili hlavy ke Goodsirovi, Johne. Dokonce i Eskymačka.

„Čerstvá strava,“ odpověděl doktor. „Zejména čerstvé maso. Ať už je to jakýkoli nedostatek v naší stravě, který kurděje vyvolává, vyléčit je dokáže jen čerstvé maso.“

Všichni se zase podívali na Croziera,“ vyprávěl Peglar. „Kapitán strčil Eskymačku skoro až mezi ně. „Na těchhle dvou umírajících lodích je jen jedna osoba, které se tento podzim a tuto zimu daří nacházet čerstvé maso,“ prohlásil. „A ta osoba stojí přímo před vámi. Tahle eskymácká dívka... ano, pouhá dívka... ale je to člověk, který ovládá nějaký způsob, jak najít, polapit a zabít tuleně, mrože a lišky, zatímco my ostatní nenajdeme na ledu ani jejich stopy. Co se stane, pokud budeme muset opustit loď... až budeme venku na ledu a nebudou nám zbývat žádné potraviny? Mezi těmi sto devíti z nás, kteří jsme ještě naživu, je jen jedna osoba, která ví, jak si opatřit čerstvé maso a přežít... a vy ji chcete zabít.“

Bridgens se usmál a u toho ukázal vlastní krvácející dásně. Stáli už u ledové rampy vedoucí na Erebus. „Náš nástupce sira Johna je možná neurozeného původu,“ prohlásil tiše, „a nemá žádné formální vzdělání, nikdo ale nikdy kapitána Croziera - alespoň když jsem já u toho byl - neoznačil za hlupáka. A pokud jsem správně slyšel, po té své vážné nemoci před několika týdny se dost změnil.“

„Jako moře po bouři,“ přitakal Peglar a vychutnal si jak slovní hříčku, tak i použití výrazu, s nímž ho před šestnácti lety seznámil právě Bridgens.

„Jak to?“

Peglar se poškrábal na zmrzlé tváři nad šálou. Palcová rukavice zachrastila na jeho strništi. „To se dá těžko popsat. Já osobně bych hádal, že je teď Crozier poprvé po třiceti nebo více letech absolutně střízlivý. Whisky zjevně nikdy negativně neovlivňovala jeho schopnosti - je to skvělý námočník a důstojník -, ale vytvářela mezi ním a okolním světem jakousi... stěnu... bariéru... Teď je víc tady. Nic mu neujde. Nevím, jak jinak to popsat.“

Bridgens přikývl. „Předpokládám, že pak už o zabití té čarodějnice nikdo nemluvil.“

„Ani slovem,“ ujistil ho Peglar. „Chlapi jí chvíli dávali ze svého sušenky navíc, pak ale zmizela - přesunula se někam ven na led.“

Bridgens se chystal vyjít na rampu, pak se ale ještě otočil. Když promluvil, znělo to tak tiše, že je nemohl slyšet nikdo z mužů na hlídce nad nimi. „Co si myslíš o Corneliu Hickeym, Harry?“

„Myslím, že je to proradný hajzlík,“ odpověděl Peglar a nedbal na to, kdo ho slyší.

Bridgens opět přikývl. „To určitě je. Znal jsem jeho pověst léta před tím, než jsem se s ním vydal na tuhle expedici.

Míval ve zvyku na dlouhých plavbách zneužívat mladé kluky - dělal z nich prakticky otroky uspokojující jeho potřeby. Jak jsem slyšel, v posledních letech si pro podobné služby vybírá starší muže, jako toho idiota...“

„Magnuse Mansona,“ doplnil ho Peglar.

„Ano, jako Mansona,“ přitakal Bridgens. „Kdyby šlo jen o Hickeyho potěšení, nemuselo by nám to dělat starosti. Ten mrňavý homunkulus je ale horší, Harry... horší než obyčejný rádobý vzbouřenec nebo samostatný právník a intrikán. Dávej si na něj pozor, Harry. Sleduj ho. Obávám se, že by nám všem mohl hodně uškodit.“ Bridgens se náhle zasmál. „Jen si mě poslechni. ‚Hodně uškodit.‘ Jako bychom nebyli všichni tak jako tak odsouzeni k smrti. Až se příště uvidíme, budeme už možná opouštět loď a vydávat se po ledu na poslední dlouhou a chladnou procházku. Opatruj se, Harry Peglare.“

Peglar neodpověděl. Kapitán přední stěžňové nástavby si stáhl palčák i prstovou rukavici, zvedl zmrzlé prsty a přejel jimi po zmrzlé tváři a obočí stevarda nižších důstojníků Johna Bridgense. Byl to velice lehký dotek, který ani jeden z nich v důsledku počínajících omrzlin necítil, musel ale stačit.

Bridgens vyšel po rampě nahoru. Peglar se neohlédl, natáhl si rukavici a palčák a vyrazil houstnoucí tmou na chladný pochod zpět k Terroru.

29

IRVING

70°05' s.š., 98°23' z.d.

6. února 1848

B

yla neděle a poručík Irving právě v mrazu a ve tmě na palubě odsloužil dvě hlídky po sobě. Na jedné z nich zaskakoval za přítele George Hodgsona, který onemocněl nějakou chorobou s průjemovými příznaky, v důsledku čehož přišel o teplou večeři v důstojnické jídelně a musel se místo ní spokojit jen s malým kouskem jako led tvrdého soleného vepřového a jednou potměníky prolezlou sušenkou. Teď ho ale čekalo osm požehnaných hodin volna, než bude muset znovu do služby. Mohl se dovléct do mezipalubí, zalézt pod zmrzlé příkrývky na kavalci ve své kajutě, trochu je rozmrazit vlastním tělesným teplem a celých osm hodin prospat.

Místo toho sdělil prvnímu palubnímu důstojníkovi Robertu Thomasovi, který ho vystřídal ve funkci službukonajícího důstojníka, že se jde projít a za chvíli se vrátí.

Pak přešel bok lodi, sešel po ledové rampě a vykročil na temné ledové pole. Hledal Mlčenlivou dāmu.

Irvinga před několika týdny šokoval kapitán Crozier, když se zdálo, že je ochoten předhodit tu ženu davu, který se začal shlukovat poté, co námořníci začali naslouchat vzbouřecké šeptandě temovačova pomocníka Hickeyho a jiní začali hlasitě vykřikovat, že je Eskymačka Jonáš a že by ji měli zabít nebo vyhodit přes palubu. Když pak před nimi Crozier stál, rukou Mlčenlivou dāmu pevně svíral za paži a strkal ji k rozzuřeným mužům velice podobným gestem, jakým asi pradávni římscí císařové shazovali křesťany mezi lvy, nebyl si poručík Irving jistý, jak by se měl zachovat. Jako podřízený důstojník mohl jen nečinně sledovat svého kapitána, i kdyby to znamenalo smrt Mlčenlivé. Jako mladý

zamilovaný muž byl připraven zasáhnout a zachránit ji, i kdyby při tom měl přijít o život on sám.

Když Crozier argumentem, že je Mlčenlivá pravděpodobně jediným člověkem na palubě, který bude vědět, jak na ledu lovit zvěř a ryby, pokud budou nuceni opustit loď, získal většinu přítomných na svoji stranu, Irving si potichu oddechl úlevou.

Následujícího dne po uvedené konfrontaci se ale Eskymačka definitivně odstěhovala z lodi a vracela se jen každý druhý nebo třetí den v čas večere pro sušenky či sem tam pro darovanou svíčku, s níž pak znovu zmizela na temném ledu. Kde přebývala a co tam dělala, zůstávalo tajemstvím.

Na ledu dnes v noci nepanovala příliš hluboká tma; nad hlavou mu tančila zřetelná polární záře a měsíc svítil tak jasně, že za sněhovými kupami vytvářel inkoustově černé stíny. Na rozdíl od prvního případu, kdy Mlčenlivou sledoval, se po ní tentokrát třetí poručík John Irving nevydal pátrat z vlastního popudu. Byl to opět kapitán, kdo přišel s návrhem, že by měl Irving - pokud se mu to podaří, aniž by se vystavil příliš velkému nebezpečí - zjistit, kde se Eskymačina tajná skrýš na ledu nachází.

"Myslel jsem to vážně, když jsem mužům říkal, že má možná znalosti a dovednosti, které by nám pomohly na ledu přežít," řekl mu tiše Crozier v soukromí své kajuty a Irving se k němu musel naklonit, aby ho slyšel. "Nemůžeme ale čekat, až budeme na ledu, a pak teprve zjišťovat, kde a jak shánit čerstvé maso. Podle doktora Goodsira nás kurděje všechny zabijou, nenajdeme-li do začátku léta nějaký zdroj čerstvého masa."

"Pokud se mi ale nepodaří nachytat ji přímo na lovu, pane," zašeptal Irving, "jak z ní mám to tajemství dostat? Nemůže mluvit."

"Buďte trochu iniciativní, poručíku Irvingu," bylo jediné, co mu na to Crozier odpověděl.

Dnes byla první příležitost, která se Irvingovi od toho rozhovoru naskytla, aby zmíněnou iniciativu uplatnil.

V kožené brašně, kterou měl přehozenou přes rameno, nesl několik věcí, na něž hodlal Mlčenlivou nalákat, podaří-li se mu ji najít a vymyslet způsob, jak s ní komunikovat. Bylo v ní několik sušenek podstatně čerstvějších než ta prolezlá červy, kterou sežvýkal k večeři. Sušenky byly zabalené v ubrousku, Irving s sebou ale nesl také překrásný orientální hedvábný šátek, který mu jeho bohatá londýnská přítelkyně darovala krátce před jejich... nepříjemným rozloučením. A hlavní trumf měl zabalený právě v tom hezoučkém šátku: malý porcelánový hrneček broskvové marmelády.

Doktor Goodsir si marmeládu přísně hlídal a přiděloval ji po troškách jako prostředek proti kurdějím, poručík Irving ale věděl, že tahle pochoutka je jednou z mála věcí, nad nimiž kdy eskymácká dívka projevila nějaké nadšení, když si brala jídlo, které jí pan Diggle nabízel. Viděl, jak se jí černé oči rozsvítily, když dostala na sušenku trošičku marmelády.

Tucetkrát v uplynulém měsíci seškrábal svůj vlastní přiděl, aby získal to drahocenné množství, které nyní nesl v porcelánovém hrnečku, jenž kdysi patřil jeho matce.

Obešel už celou loď, takže se ocitl na jejím levoboku, odkud zamířil přes ledovou planinu, jež se od něj táhla k labyrintu sněhových kup a miniaturních ledovců, zvedajícímu se asi dvě stě metrů jižně od lodi do výše jako ledová obdoba pohádkového lesa. Bylo mu jasné, že se vystavuje velkému riziku; může se stát příští obětí té věci na ledu, v uplynulých pěti týdnech se ale netvor neobjevil a nikdo ho ani zdáli nezahlédl. Od oné karnevalové noci neztratili žádného dalšího člena posádky.

Na druhé straně, pomyslel si Irving, sem ale kromě mne nikdo sám a dokonce bez lucerny nechodí, nikdo se tím lesem sněhových kup nepotuluje.

Byl si naléhavě vědom skutečnosti, že jedinou zbraní, kterou u sebe má, je pistole schovaná hluboko v kapse jeho svrchního pláště.

Uplynulo čtyřicet minut pátrání mezi sněhovými kupami v temnotě, větru a čtyřiceti stupňovém mrazu a Irving byl už skoro rozhodnutý, že další iniciativu odloží na jindy, pokud možno až za několik týdnů, až bude slunce nad jižním obzorem zůstat déle než pouhých pár minut denně.

A pak spatřil světlo.

Bylo to přízračné světlo - celá velká sněhová závěj v ledové průrvě mezi několika sněhovými kupami jako by zlatě světélkovala zevnitř. Připomínalo to nějaké vnitřní pohádkové světlo.

Nebo také čarodějné.

Irving došel o něco blíž a u stínu každé kupy se zastavoval, aby se ujistil, že to ve skutečnosti není jedna z úzkých puklin v ledu. Vítr se s tichým hvízdáním proháněl mezi zmučenými zmrzlými vrcholky sněhových kup a pyramid z ledových balvanů. Všude tančilo fialové světlo polární záře.

Závěj byla nakupená - buď větrem nebo rukama Mlčenlivé - v nízkou kopuli tak tenkou, že skrz ni prosvítalo mihotavé žluté světlo zářící uvnitř.

Irving se spustil do malé ledové průrvy či spíše jen mělké prohlubně mezi dvěma velkými krami, které tlak ledového pole vyzdvihl do výše a jejichž hrany zaoblil sníh, a blížil se k malé černé díře, která se zdála být příliš nízká, než aby mohla nějak souviset s kopulí zářící nad ní, v závěji na jedné straně průrvy.

Vchod - pokud to totiž byl skutečně vchod - byl sotva tak široký jako Irvingova ramena pod několika vrstvami oblečení.

Než vlezl dovnitř, krátce zauvažoval o tom, jestli by neměl vylovit z kapsy pistoli a natáhnout ji. Nepříliš přátelské gesto místo pozdravu, pomyslel si.

Nasoukal se do díry.

Úzká chodbička se asi polovinu délky jeho těla svažovala dolů, pak se stočila vzhůru a pokračovala další přibližně tři metry. Irving se hlavou a rameny na opačném konci tunelu vynořil ven do světla, zamrkal, rozhlédl se a brada mu klesla úžasem.

První, čeho si všiml, bylo, že je Mlčenlivá dáma pod rozhalenou parkou nahá. Ležela na plošině vytvořené ze sněhu asi jeden a čtvrt metru od poručíka Irvinga a skoro metr nad ním. Nadra měla jasně viditelná a zcela nahá - viděl, jak mezi

nimi na řemínku visí malý kamenný talisman znázorňující bílého medvěda, který sebrala svému mrtvému společníkovi - a ani v nejmenším se je nepokusila zakrýt, jen se na něj upřeně a bez mrknutí dívala. Netvářila se překvapeně.

Bezpochyby ho slyšela přicházet dlouho před tím, než se zavrtal do vstupní chodbičky sněhové kopule. V ruce držela tentýž krátký, ale velice ostrý kamenný nůž, který poprvé viděl v příďové skřínce.

"Velice se omlouvám, slečno," zakoktal Irving. Vůbec ho nenapadlo, co by měl dělat dál. Zásady společenského chování mu velely, aby se z jejího dámského budoáru okamžitě pozpátku vysoukal ven, jakkoli musí být takový způsob pohybu nemotorný a směšný, připomněl si ale, že sem byl vyslán za jasným účelem.

Irvingově pozornosti neuniklo, že kdyby se Mlčenlivě zachtělo sklonit se ke vchodu svého sněhového domova, v němž vězel zaklíněný, a proříznout mu tím nožem hrdlo, prakticky nijak by jí v tom nemohl zabránit.

Vyprostil ze vstupního tunelu zbytek těla, vytáhl za sebou dovnitř svoji koženou brašnu, zvedl se nejprve na kolena a pak na nohy. Protože podlaha sněhového přístřešku byla vyhloubená kus pod úroveň venkovního sněhu a ledu, měl Irving dostatek prostoru, aby se mohl uprostřed kopule postavit vzpřímeně, a ještě mu nad hlavou několik centimetrů zbývalo. Uvědomil si, že zatímco zvenčí tohle sněžné obydlí nevypadá jako nic víc než zářící sněhová závěs, ve skutečnosti je vybudované z osekáných sněhových kvádrů nebo desek, velice umně vytvarovaných tak, aby se obloukem nakláněly dovnitř k sobě.

Irving, který studoval na nejlepší námořní dělostřelecké škole a odjakživa vynikal v matematice, si okamžitě všiml, že bloky vytvářejí stoupající spirálu a každý z nich se naklání jen v nepatrně větším úhlu než předchozí, až byl nakonec do vrcholku kopule zasazen a postrčen na místo poslední blok, sloužící jako závěrný klenák. Viděl malý kouřový otvor nebo komín - o průměru maximálně pěti centimetrů - těsně po straně klenáku.

Matematik v Irvingovi ihned poznal, že kopule netvoří skutečnou polokouli - dům budovaný na principu kruhu by se zhroutil - ale spíš řetězovku, což je křivka, kterou vytvoří řetěz, který držíme oběma rukama. Džentlmen v Johnu Irvingovi si uvědomoval, že tak důkladně studuje strop, stavební bloky a geometrickou strukturu tohoto vynalézavého obydlí proto, aby se nemusel dívat na nahá nadra a ramena Mlčenlivé dámy. Předpokládal, že už jí poskytl dost času, aby přes sebe stačila přetáhnout kožešinový oděv, a znovu se po ní podíval.

Hruď měla stále odhalenou. Pod amuletem v podobě bílého polárního medvěda se její hnědá kůže zdála být ještě tmavší. Tmavé oči, pozorné a zvědavé, ne ale nevyhnutelně nepřátelské, ho stále bez mrknutí pozorovaly. Nůž pořád držela v ruce.

Irving vydechl a posadil se na kožešinou překrytou plošinu na opačné straně malého ústředního prostoru, než byla plošina, na níž ležela Eskymačka.

Teprve teď si uvědomil, že je ve sněhovém obydlí teplo. Nejen tepleji než v mrazivé noci venku, nejen tepleji než v mrazivém mezpalubí Terroru, ale skutečně teplo. Začínal se dokonce pod četnými vrstvami ztuhlého a špinavého oblečení potit. Viděl kapičky potu na hebkých hnědých nadrech ženy ležící jen kousek od něj.

Znovu od ní odtrhl oči, rozepnul si knoflíky svrchního oblečení a uvědomil si, že světlo i teplo přichází z jediné malé plechovky petroleje, kterou musela ukrást z lodi. Jakmile na ni pomyslel jako na zlodějku, musel se jí v duchu omluvit. Byla to samozřejmě plechovka z Terroru, žádný petrolej v ní ale nebyl; byla to jedna ze stovek, které vyhodili přes palubu do obrovské odpadní jámy, kterou vykopali v ledu pouhých třicet metrů od lodi. Plamínek nespaloval petrolej, ale nějaký živočišný tuk. Velrybí olej to nebyl, to poznal podle pachu - že by tulení? Ze stropu visel provaz spletený ze zvířecích střev nebo šlach a na něm byl nad lampou zavěšený velký kus tuku, ze kterého do ní odkapával olej. Irving okamžitě pochopil princip: když klesla hladina oleje níž, knot, který byl zřejmě vyrobený ze spletených vláken konopí kotevních lan, se prodloužil, plamen vyšlehl výš, takže rozpustil další tuk a do lampy nakapal nový olej. Byl to důmyslný systém.

Nádoba od petroleje nebyla jediným zajímavým předmětem ve sněhovém obydlí. Nad lampou a kousek bokem byla jakási složitá konstrukce tvořená zjevně čtyřmi pravděpodobně tuleními žebry - jak se Mlčenlivé dámě podařilo ty tuleně polapit a zabít? byl by rád věděl Irving -, zaražená svisle do sněhu na plošině a propojená hustou pavučinou šlach. Z kostěné kostry visela jedna z větších hranatých Goldnerových potravinových konzerv - rovněž evidentně vytažená z odpadové jámy u Terroru - s otvory proraženými ve všech čtyřech rozích. Irvingovi bylo na první pohled jasné, že pověsí-li se prázdná konzerva těsně nad plamen hořícího tuleního oleje, je z ní dokonalý hrnec na vaření nebo čajová konvice.

Nadra Mlčenlivé dámy byla stále nezahalená. Amulet s bílým medvědem se zvedal a klesal v rytmu jejího dechu.

Nespustila oči z jeho obličeje.

Poručík Irving si pročistil hrdlo.

"Dobrý večer, slečno... Mlčenlivá. Omlouvám se, že jsem vám sem takhle vpadl... myslím bez pozvání." Zarazil se. Ta ženská snad nikdy nemrkne!

"Nechává vás pozdravovat kapitán Crozier. Požádal mě, abych za vámi zašel a... no... podíval se, jak se vám vede."

Málokdy v životě si Irving připadal jako větší idiot. Navzdory těm měsícům, které strávila na lodi, dívka jistě nerozumí jedinému anglickému slovu. Nemohl si nevšimnout, že v tom krátkém poryvu mrazivého vzduchu, který s sebou do sněhového obydlí přinesl, jí ztuhly bradavky.

Poručík si setřel pot z čela. Pak shodil z rukou palčáky i prstové rukavice, než to ale udělal, tázavě naklonil hlavu, jako by žádal paní domu o svolení. Potom si znovu osušil čelo. Bylo neuvěřitelné, jaké vedro může panovat v tomhle malém prostoru pod sněhovou kupolí, vyhříváném jen jedinou lampičkou spalující rozpuštěný tuk.

"Kapitán by rád..." začal, znovu se ale zarazil. "Ale ne, k čertu s tím." Sáhl do kožené brašny a vytáhl z ní sušenky zabalené do starého ubrousku i hrneček marmelády ve svém nejlepším orientálním hedvábném šátku.

Nabídl jí oba balíčky; natáhl k ní přes střední prostor nepatrně roztřesené ruce.

Eskymačka o balíčky neprojevila sebemenší zájem. "Prosím," pobídl ji Irving.

Mlčenlivá dvakrát mrkla, zastrčila si nůž pod kožešinu, malé hrbolaté balíčky si vzala, položila je vedle sebe a znovu se na své plošině natáhla. Ležela na boku a špičkou pravého hradra se téměř dotýkala jeho čínské šatky.

Irving sklopil oči a uvědomil si, že i on sedí na tlusté zvířecí kožešině, již byla jeho úzká plošina překrytá. Kde tu druhou kožešinu sebrala? podivil se, za okamžik si ale vzpomněl, že před více než sedmi měsíci jí dali parku, v níž byl oblečený ten starý Eskymák. Ten šedovlasý stařec, který zemřel na Erebu poté, co ho postřelil jeden z mužů Grahama Goreho.

Eskymačka nejprve rozvázala starý ubrousek z lodní jídelny, na pět sušenek, které v něm byly zabalené, ale nijak viditelně nezareagovala. Irving strávil poměrně dost času tím, že pro ni vybíral sušenky, v nichž bylo co možná nejmenší brouků, a trochu se ho dotklo, že jeho námahu ani trochu neoceníla. Když vybalila malý porcelánový hrneček jeho matky, zalitý nahoře voskem, zarazila se, zvedla čínský hedvábný šátek - jehož složitý vzor byl vyveden v jasné červené, zelené a modré barvě - a na okamžik si ho přiložila k tváři. Pak ho odložila stranou.

Ženské jsou všude úplně stejné, pomyslel si překvapeně John Irving. Uvědomil si, že i když už poznal sexuální přízeň nejedné mladé ženy, ještě nikdy neměl tak silný pocit... intimity... jako v tomto okamžiku, kdy zcela cudně sedí ve světle lampy na tulení olej s touto polonahou mladou domorodkou.

Když Mlčenlivá dáma odstranila voskovou zátku a spatřila marmeládu, oči jí znovu vylétly vzhůru k Irvingovu obličejí. Zdálo se, že si ho pozorně prohlíží.

Předvedl neumělou pantomimu, již jí chtěl naznačit, že si může namazat marmeládu na sušenky a sníst.

Nepohnula se. Její pohled nezakolísal.

Konečně se předklonila a vztáhla pravou paži, jako by se ho chtěla přes plamen z tuku dotknout, a Irving sebou nepatrně nervózně škubl, než mu došlo, že sahá do úložného prostoru - jen maličkého výklenku v ledovém bloku - nad jedním koncem jeho kožešinou překryté plošiny. Předstíral, že si nevšiml, že když natáhla ruku, sklouzla jí její vlastní kožešina níž, a že jí teď obě hradra vyskočila úplně ven.

Nabídla mu něco, co mělo bílou a červenou barvu a co páchlo jako mrtvá a rozkládající se ryba. Uvědomil si, že je to další pruh tuleního či bůhvíjakého tuku, který skladovala ve sněhovém výklenku, kde zůstával v chladu.

Vzal si ho od ní, přikývl a držel ho oběma rukama nad koleno. Neměl sebemenší ponětí, co by si s ním měl počít. Chce snad, aby si ho odnesl s sebou a použil ho jako součást vlastní lampy na tulení olej?

Rty Mlčenlivé se v tom okamžiku zachvěly a Irving měl na okamžik téměř pocit, že se usmála. Vytáhla svůj krátký ostrý nůž a začala gestikulovat: rychlými opakovanými pohyby zvedala čepel až k ústům a přikládala ji k nim, jako by si chtěla uříznout plný růžový spodní ret.

Irving na ni nechápavě hleděl a stále v rukou držel měkkou hroudu tuku a kůže.

Mlčenlivá si povzddechla, natáhla se k němu, vzala mu tuk z rukou, přidržela si ho u úst a odřízla nožem několik plátků; s každým soustem strkala krátkou čepel mezi bílé zuby až dovnitř do úst. Chvilí nehybně seděla a přezvykovala a pak podala tuk i gumovitou tulení kůži - byl si už téměř jistý, že je to tuleň - zpátky jemu.

Irving se musel prohrabat šesti vrstvami venkovního oteplovacího pláště, kabátu, saka, dvou svetřů a vesty, aby se dostal k námořnickému noži, který měl zavěšený v pochvě na opasku. Zvedl čepel vzhůru, ukázal ji Mlčenlivé a připadal si jako žáček, který při hodině žádá učitelku o schválení.

Téměř neznatelně přikývla.

Irving si zatuchlý a páchnoucí tuk, z něž odkapával olej, přiložil těsně k ústům a rychle přejel ostřím nože k sobě jako předtím ona.

Málem si uřízl nos. A byl by si doopravdy uřízl spodní ret, nebýt toho, že se nůž zachytil v tulení kůži - pokud to byla tulení kůže -, v měkkém mase a bílém tuku, změnil směr a švihl vzduchem o kousek výš. Takhle mu z rozříznuté nosní přepážky ukápla jen jediná krůpěj krve.

Mlčenlivá si krve vůbec nevšimla, nepatrně zavrtěla hlavou a podala mu svůj nůž.

Zkusil to znovu, cítil v dlani nezvyklou váhu jejího nože a rozhodným pohybem zakrojil směrem k ústům, zatímco mu z nosu na tuk odkapávala další krev.

Čepel tukem bez námahy projela. Bylo to neuvěřitelné a nemožné, ale její malý kamenný nůž byl mnohonásobně ostřejší než ten jeho.

Proužek tuku mu vklouzl do úst. Začal žvýkat a pošetilou mimikou a přikyvováním se přes zdvižený kus tuku a napražený nůž snažil dát ženě najevo vděk.

Chutnalo to jako deset týdnů leklý kapr, vytažený ze dna Temže pod ústím woolwichských kanálů.

Irving pocítil obrovské nutkání zvracet a už se chystal místo toho sousto napůl rozžvýkaného tuku vyplivnout na podlahu sněhového obydlí, pak ale usoudil, že by tím cílům svého delikátního diplomatického poslání příliš nepomohl, a polkl.

Úsměvem naznačil, jak mu ta lahůdka chutnala, a všemožně se snažil zklidnit neustále se zvedající žaludek - přitom si celou dobu nenápadně otíral jen lehce pořezaný, zato ale vydatně krvácející nos zmačkaným zmrzlým palčákem, který mu sloužil jako kapesník -, s hrůzou ale viděl, že mu Eskymačka jasným gestem naznačuje, aby si uřízl a snědl ještě kus tuku.

Stále s úsměvem odřízl a spolkl další sousto. Přesně takovýhle pocit to musí být, pomyslel si, když si cpete do úst obrovský chuchvalec nosních hlenů nějakého jiného tvora.

S úžasem ale zjistil, že jeho prázdný žaludek kručí, stahuje se a požaduje další sousto. V tom smrdutém tuku bylo něco, co zjevně uspokojovalo jakousi hluboko zasutou touhu, o jejíž existenci sám neměl vůbec ponětí. Ne-li jeho mysl, pak jeho tělo chtělo přídavek.

Následujících několik minut se podobalo mírumilovné domácí scéně, jak napadlo poručíka Irvinga; seděl na bílé medvědí kožešině rozprostřené přes malou sněhovou římsu a spěšně, byť ne zrovna nadšeně, krájel a polykal proužky tuleního tuku, zatímco Mlčenlivá dáma ulamovala kousky lodních sušenek, namáčela je do matčina hrnečku stejně

rychle, jako když námořník kouskem chleba vytírá omáčku, a hlatala marmeládu se spokojeným bručením, které jako by vycházelo z hloubi jejího hrdla.

A po celou tu dobu zůstávala její ňadra nezakrytá a jasně vystavená pohledu třetího poručíka Johna Irvinga, který je vytrvale a vděčně, byť ne zcela uvolněně, pozoroval přes zmenšující se pruh tuleního tuku.

Co by si matka pomyslela, kdyby teď viděla svého syna a svůj hrneček? přemítal v duchu Irving.

Když oba skončili, Mlčenlivá snědla všechny sušenky a vyprázdnila hrneček marmelády a Irving zase spořádal značnou část tuku, pokusil se palčákem si otřít bradu a rty, Eskymačka ale znovu sáhla do výklenku a podala mu hrst shrábnutého sněhu. Protože teplota v malém sněhovém obydlí byla tak vysoká, že podle Irvingova názoru vystupovala dokonce až nad bod mrazu, otřel si poručík rozpačitě mastnotu z obličeje, osušil si obličej rukávem a chtěl zbývající kousek tulení kůže a tuku vrátit dívce. Ukázala na skladovací výklenek a Irving zastrčil hroudu tuku tak daleko dovnitř, kam dosáhl. Teď přijde to těžší, pomyslel si.

Jak jen pomoci rukou a němé gestikulace vyjádřit skutečnost, že je tu v zastoupení více než stovky hladových mužů, jimž hrozí kurděje a kteří potřebují získat její tajemství lovu zvířete a ryb?

Irving se o to statečně pokusil. Před hlubokými černými očima Mlčenlivé dámy, která ho bez mrknutí pozorovala, sehrál pantomimu chodících mužů, třel si břicho, aby ukázal, jaký mají hlad, naznačil tři stěžně obou lodí, nemocné na jejich palubách - vyplázl jazyk, obrátil oči v sloup způsobem, který vždy popuzoval jeho matku, a teatrálně se zhroutil na medvědí kožešinu - a pak ukázal na Mlčenlivou a energickými gesty předvedl, jak vrhá oštěpem, drží rybářský prut a přitahuje k sobě ulovenou rybu. Namířil prstem na tuk, který právě uklidil částečně do výklenku a částečně do žaludku, a neurčitým rozmáchlým gestem ukázal na prostor mimo sněhové obydlí, znovu si přejel rukou po břiše, otočil oči v sloup a padl, a ještě jednou si promnul břicho. Ukázal na Mlčenlivou dámu, na okamžik se zarazil a přemýšlel, jak znakovou řečí vyjádřit "naučte nás to taky", pak zopakoval pantomimu vrhání oštěpem a rybolovu, opět ukázal na ni, oběma rukama s roztaženými prsty naznačil paprsky vystřelující z jeho očí a promnul si břicho, aby dal najevo, komu bude její výuka určena.

Když skončil, odkapával mu z obočí pot.

Mlčenlivá dáma se na něj dívala. Pokud znovu mrkla, při svém hereckém výkonu si toho nevšiml.

"Zatraceně, tohle není k ničemu," zabručel třetí poručík Irving.

Nakonec si prostě pozapínal knoflíky na spodních i svrchních vrstvách oblečení, lodní ubrousek i matčin hrneček nacpal do kožené brašny a rozhodl se návštěvu ukončit. Třeba se mu přece jen podařilo vysvětlit jí, proč přišel. Nejspíš se to nikdy nedozví. Možná kdyby se do jejího sněhového obydlí vracel dostatečně často...

Irvingovy úvahy se v tom okamžiku posunuly na výsostně osobní úroveň; přitáhl jim uzdu stejně tvrdě, jako by byl vozatajem řídícím pár světlavých arabských hřebců.

Možná kdyby se sem vracel častěji... našel by příležitost připojit se k ní na jedné z jejich nočních loveckých výprav na tuleně.

Jenže co když jí ty úlovky stále zaopatřuje ta věc z ledu? napadlo ho. Před několika týdny byl svědkem jejich setkání a napůl se mu už podařilo přesvědčit sama sebe, že to, co viděl, se ve skutečnosti nestalo. Poctivější polovina jeho mysli a paměti ale věděla, že to doopravdy viděl. Netvor na leduji přinesl kusy tuleňů, polárních lišek nebo jiných zvířat.

Mlčenlivá dáma ten večer plošinu mezi ledovými balvany a sněhovými kupami opustila s čerstvým masem.

A k tomu se přidával druhý palubní důstojník Erebu Charles Frederick Des Voeux se svými historikami z Francie o mužích a ženách, kteří se přeměňují ve vlky. Pokud je něco takového možné - a mnozí důstojníci i celá posádka tomu zjevně věřili -, proč by se nemohla domorodá žena s talismanem v podobě bílého medvěda kolem krku proměnit v něco jako gigantického medvěda vyznačujícího se prohnaností a zlovolností člověka?

Ne, viděl je přece na ledu oba dva vedle sebe. Nebo snad neviděl?

Když si Irving zapínal poslední knoflíky svrchního oblečení, roztrásl se. V malém sněhovém obydlí bylo opravdu teplo a jím paradoxně lomcovala třesavka. Cítil, jak se tuk propracovává jeho vnitřnostmi, a usoudil, že je načase odejít. I když vyrazí okamžitě, bude mít štěstí, dostane-li se na latrínu Terroru včas, a rozhodně neměl v úmyslu zastavovat se kvůli vykonání své potřeby venku na ledu. Úplně mu stačil omrzlý nos.

Mlčenlivá dáma sledovala, jak schovává do brašny starý ubrousek i matčin hrneček - teprve mnohem později mu došlo, že by o ně možná byla velice stála -, teď si ale naposledy přiložila k tváři hedvábný šátek a pokusila se mu ho vrátit.

"Ne," odmítl Irving, "to je dárek ode mne. Výraz mého přátelství a hluboké úcty. Musíte si ho nechat. Dotklo by se mě, kdybyste si ho nenechala."

Pak zkusil znakovou řečí a gestikulací vyjádřit to, co právě řekl. Eskymačka ho pozorovala a svaly po obou stranách jejích úst se téměř zaškubaly.

Odstrčil ruku, v ní držela šátek, a dával si při tom velký pozor, aby se nedotkl její obnažené hrudi. Bílý kámen medvědího amuletu mezi jejími ňadry jako by zářil vlastním světlem.

Irving si uvědomil, že je mu velké, příliš velké vedro. Vnitřek obydlí jako by se mu před očima začínal lehce vlnit.

Vnitřnosti mu poskočily, uklidnily se a znovu poskočily.

"Tak se mějte," rozloučil se - čtyři slabiky, které ho několik následujících týdnů mučivě trýznily a nutily neklidně se zmítat na kavalci, přestože dívka nemohla pochopit jejich pošetlost, absurditu a nevhodnost. Přesto ale...

Cvrnkl prstem do čepice, omotal si šálu kolem obličeje a hlavy, pak si natáhl prstové rukavice a palčáky, přimákl si brašnu k hrudi a po hlavě se vnořil do chodbičky východu.

Cestou zpátky na loď si nehvizdal, sotva se ale ubránil pokušení. Skoro úplně zapomněl na možnost, že na něj takhle daleko od lodí v měsíčních stínech sněhových kup číhá obrovská lidožravá bestie, kdyby tam ale té noci nějaký takový tvor byl, sledoval ho a poslouchal, byl by slyšel, jak třetí poručík John Irving mluví sám k sobě a občas se palcovou rukavicí pleská po hlavě.

30

CROZIER

70°05' s.š., 98°23' z.d.

15. února 1848

"J

e načase, pánové, abychom se podívali, jaké možnosti dalšího postupu se nám v nadcházejících měsících nabízejí," prohlásil kapitán Crozier. "Budu muset rozhodnout o mnoha věcech."

Na poradu do velké kajuty Terroru byli svoláni všichni důstojníci, někteří palubní důstojníci a další specialisté, jako například oba civilní strojníci, velitelé příďové nástavby a ledařští mistři, i poslední zbývající lékař. Konat poradu na Terroru se Crozier nerozhodl proto, aby znepríjemnil život kapitánu Fitzjamesovi a jeho důstojníkům - kteří museli během krátké chvilky slunečního svitu absolvovat cestu přes led a doufat, že se dostanou zpátky dřív, než se znovu setmí -, ani proto, aby zdůraznil změnu vlajkové lodi, ale pouze z toho důvodu, že na jeho lodi leželo mň mužů na marodce. Bylo tedy snazší přesunout těch pár nemocných na dočasně zřízenou marodku na přídi a uvolnit tak velkou kajutu pro poradu důstojníků; na Erebu leželo s příznaky kurdějí dvakrát víc mužů a podle doktora Goodsira byli někteří z nich tak vážně nemocní, že nebylo radno s nimi hýbat.

Patnáct nejvyšších představitelů expedice se nyní tísnilo kolem dlouhého stolu; ten byl v lednu rozdělen na dvě kratší poloviny, které lékaři sloužily jako operační stoly, pro tuto příležitost ho ale lodní tesař Terroru pan Honey opět uvedl do původního stavu. Důstojníci i civilisté odložili nepromokavé pláště, palčáky, velšské paruky a šály pod hlavním schodištěm, všechny ostatní vrstvy oblečení si ale nechali na sobě. Kajuta páchla vlhkou vlnou a nemytými těly.

V dlouhé kajutě byla zima a Prestonovými patentními světíky ve stropě sem nepronikal ani nejmenší záblesk světla, protože paluba byla stále pokrytá téměř metrem sněhu a přetažená zimním krytem z plachtoviny. Na stěnách poslušně poblikávaly svítilny spalující velrybí olej, přesto v místnosti vládlo ponuré šero.

Shromáždění u stolu bylo jakousi zasmušilejší obdobou oné letní válečné porady, kterou před téměř osmnácti měsíci svolal na Erebus sir John Franklin, dnes ale v čele stolu na pravoboku místo sira Johna seděl Francis Crozier. Na příďové straně stolu po Crozierově levici sedělo sedm vyšších a palubních důstojníků Terroru, které na poradu přizval. Vlevo vedle něj byl jeho výkonný důstojník, první poručík Edward Little. Následoval druhý poručík George Hodgson a po jeho levé ruce třetí poručík John Irving. Další v řadě byl civilní strojník - který měl po dobu trvání expedice propůjčený statut palubního důstojníka, vypadal ale vyzáblejší, bledší a podobnější mrtvole než kdy dřív - James Thompson. Po Thompsonově levici seděl ledařský mistr Thomas Blanky, který se na své dřevěné noze zjevně naučil velice čile pohybovat, a velitel příďové nástavby Harry Peglar, jediný poddůstojník, kterého Crozier pozval. Za Terror byl rovněž přítomen zástupce oddílu námořní pěchoty seržant Tozer - který u obou kapitánů upadl v nemilost od oné karnevalové noci, kdy jeho vojáci zahájili palbu na námořníky přechající před požárem, byl ale hodnostně nejvyšším zbývajícím příslušníkem silně prořídle skupinky červenokabátníků.

Na levoboku seděl v čele dlouhého stolu kapitán Fitzjames. Crozier věděl, že se Fitzjames už několik týdnů neobtěžuje s holením a nechává si narůst zrzavé vousy překvapivě protkané šedinami, dnes se k tomu ale přinutil - či lépe řečeno poručil svému stevardovi panu Hoarovi, aby ho oholil. Výsledkem bylo jen to, že jeho obličej vypadal ještě hubenější a bledší, a navíc byl nyní posetý nesčetnými drobnými řeznými rankami a oděrkami. Byl sice zabalený v několika vrstvách oblečení, ale bylo zřetelně vidět, že šatstvo visí na mnohem vyhublejší postavě.

Po levici kapitána Fitzjamese sedělo na příďové straně dlouhého stolu šest zástupců Erebu. Bezprostředně po jeho levé ruce byl jediný zbývající námořní důstojník - jak sir John Franklin, tak první poručík Gore a poručík James Walter Fairholme padli za obětí té věci na ledu -, poručík H.T.D. Le Vesconte, jehož zlatý zub se zableskl při každé nepřilíhající příležitosti, kdy se usmál. Vedle Le Vesconteho byl Charles Frederick Des Voeux, který převzal povinnosti prvního palubního důstojníka poté, co Roberta Ormeho Sergeanta nestvůra zabila, když v prosinci dohlížel na opravu orientačních sloupků s pochodněmi.

Po Des Voeuxově boku seděl jediný dosud žijící lékař, doktor Harry D. S. Goodsir. Přestože formálně vzato byl nyní hlavním lékařem expedice a Crozierovým osobním lékařem, oba kapitáni i on sám považovali za vhodné, aby seděl se svými bývalými kolegy z Erebu.

Po Goodsirově levé ruce seděl ledařský mistr James Reid a vlevo od něj jediný přítomný poddůstojník Erebu, velitel příďové nástavby Robert Sinclair. Posledním mužem na příďové straně stolu byl strojník Erebu John Gregory, který vypadal mnohem zdravěji než jeho kolega z Terroru.

Čaj a brouky prolezlé sušenky jim naservírovali pan Gibson z Terroru a pan Bridgens z Erebu, protože stevardi obou kapitánů leželi na marodce s příznaky kurdějí.

"Vezměme to jedno po druhém," zahájil diskusi Crozier. "Za prvé, můžeme zůstat na lodích až do případného letního tání? A s odpovědí na tuto otázku souvisí i další - budou naše lodě v červnu, v červenci nebo v srpnu schopné plavby, pokud opravdu led roztaje? Kapitáne Fitzjamesi?"

Fitzjamesův hlas byl jen dutou ozvěnou jeho kdysi sebevědomého projevu. Muži po obou stranách stolu se předklonili, aby ho lépe slyšeli.

"Nemyslím, že Erebus vydrží až do léta, a jsem toho názoru - který se ostatně shoduje s názorem mých tesařů pana Weekese a pana Watsona, mého loďmistra a pomocníka pana Browna, mého kormidelníka pana Rigdena i zde přítomných poručíka Le Vesconteho a prvního palubního důstojníka Des Voeuxe -, že jakmile led roztaje, loď se potopí."

Studený vzduch ve velké kajutě jako by ještě ochladl a ležel na všech přítomných jako mokrá přikrývka. Půl minuty

nikdo nepromluvil.

"Tlak ledu za uplynulé dvě zimy vymáčkl všechnu koudel, kterou byly proloženy jednotlivé vrstvy prken trupu," pokračoval Fitzjames tónem tichým a chraptivým hlasem. "Hlavní hřídel lodního šroubu je deformovaný tak, že ho nelze opravit - všichni víte, že je konstrukčně řešen tak, abychom ho mohli zatáhnout do železné šachty až na úroveň dolní paluby a chránit ho tím před poškozením, teď ho ale nevytáhneme výš než k lodnímu dnu -, a další náhradní hřídele nemáme. Samotný šroub led roztříštil a totéž platí pro naše kormidlo. Kormidlo by se dalo provizorně nahradit, ale led rozerval dno trupu na třísky po celé délce kýlu. Chybí nám téměř polovina železného opláštění na přídi a na bocích.

Ještě horší je," povzdchl si Fitzjames, "že led zmáčkl trup lodi natolik, až železné příčnický, které byly dodatečně instalovány pro jeho zesílení, i litinové náhrady dřevěných žeber buď popraskaly, nebo na víc než tuctu míst prorazily trup skrz naskrz. Pokud bychom měli znovu vyplout, i kdyby se nám nějakým zázrakem podařilo ucpat všechny díry a vyřešit problém prosakující šachty šroubového hřídele, neměli bychom žádné vnitřní vzpěry proti ledu. Dřevěné odlehčovací kanály na bocích, jimiž byla na tuto expedici loď dovybavena, sice do značné míry zabránily tomu, aby se led dostal přes zvýšené okrajníky, jenže vertikální tlak, jemuž byly tyto kanály vystaveny v důsledku toho, že ji okolní led zvedl nad hladinu, způsobil, že prkna trupu podél švu každého kanálu popraskala."

Fitzjames jako by si teprve teď uvědomil, s jakým zaujetím ho všichni poslouchají. Přestal se dívat kamsi do prázdna a sklopil oči, jako by pocítil náhlé rozpaky. Když znovu vzhledl, zněl jeho hlas téměř omluvně. "Nejhorší ze všeho je," pokračoval, "že torzní tlak ledu tak zkroutil zadní vaz a uvolnil na obou koncích prkna trupu do té míry, že je Erebus jeho působením silně vychýlený z osy. Paluby jsou nakloněné a praskají... jediné, co je ještě drží na místě, je váha sněhu... a nikdo z nás nevěří, že by si naše čerpadla dokázala poradit s prosakující vodou, kdybychom se opět ocitli na volném moři. Nyní vás pan Gregory informuje o stavu kotle, zásob uhlí a pohonného systému."

Oči všech přítomných se otočily k Johnu Gregorymu.

Strojník si odkašlal a olízl si rozpraskané a krvácející rty. "Na Erebu už žádný systém parního pohonu nezbyvá," oznámil. "Hlavní hřídel je ohnutý a zaseklý v zatahovací šachtě a na jeho opravu bychom museli být v bristolském suchém doku. Navíc nám nezbyvá dostatek uhlí ani na jeden den plavby pod parou. Koncem dubna už nebudeme mít uhlí ani na vytápění lodi, i kdybychom ohřev vody omezili jen na pětadvacet minut denně a pouštěli ji jen do těch částí mezipalubí, které chceme udržet obyvatelné."

"Pane Thompsoně," otázal se Crozier, "jak je na tom s párou Terror!"

Živoucí kostlivec se na svého kapitána na dlouhou chvíli upřeně zadíval a pak promluvil překvapivě silným hlasem. "Nemohli bychom plout pod parou déle než hodinu nebo dvě, pane, i kdyby se Terror dnes odpoledne ocitl na volném moři. Náš hřídel byl před půl druhým rokem bezpečně zatažený a šroub je v plně provozuschopném stavu - navíc máme ještě jeden náhradní -, uhlí už nám ale skoro došlo. Kdybychom sem přenesli veškeré zbytky zásob uhlí z Erebu a jenom loď vytápěli, mohli bychom udržet kotel v provozu a pouštět horkou vodu do topení dvě hodiny denně řekneme do... to jen odhaduji... do začátku května. K plavbě pod parou by ale žádné uhlí nezbylo. Počítám-li jen se zásobami paliva na Terroru, budeme muset s vytápěním přestat někdy v polovině nebo koncem dubna."

"Děkuji vám, pane Thompsoně," odušil Crozier. Kapitán mluvil mírným hlasem, v němž nebylo možno rozeznat žádné emoce. "Poručíku Little, pane Peglare, buďte tak laskaví a povězte nám, nakolik je podle vašeho názoru k plavbě způsobilý Terror."

Little přikývl, na okamžik sklopil oči ke stolu a pak znovu pohlédl na svého kapitána. "Nejsme na tom tak zle jako Erebus, ale tlak ledu také způsobil jisté poškození trupu, žeber, vnějšího opláštění, kormidla i vnitřních výztuh. Jak někteří z vás vědí, před Vánocemi poručík Irving zjistil, že jsme nejen ztratili většinu železného opláštění od příde dále po celém pravoboku, ale že navíc celá pětadvacet centimetrová vrstva dubového a jilmového dřeva na přídi povolila natolik, že v příďové skříňce s kotevními řetězy v podpalubí skutečně popraskalo několik prken; od té doby jsme našli dvacet nebo třicet míst ve dnu lodi, kde se uvolnilo nebo popraskalo všech třicet centimetrů solidního dubu. Prkna na přídi jsme vyměnili a zesílili, ke všem děrám ve dnu se ale nedostaneme, protože jsou zakryté zmrzlou ledovou tříští. Myslím, že loď bude schopná plavby a navigace, kapitáne," uzavřel své hodnocení poručík Little, "nemůžu ale zaručit, že čerpadla zvládnou vodu ze všech průsaků. Zvlášť když bude další čtyři nebo pět měsíců třet v ledu. To vám ale líp poví pan Peglar."

Harry Peglar si nervózně odkašlal. Zjevně nebyl zvyklý mluvit před tolika důstojníky.

"Pokud se loď udrží na hladině, pánové, příďová četa osadí stěžně a vybaví je lanovím, úponami a plachtami během osmačtyřiceti hodin od vašeho povelu. Nemůžu zaručit, že jen pod plachtami proplujeme tak tlustým ledem, jaký jsme viděli na jihu, ale budeme-li mít pod sebou i před sebou otevřenou vodu, bude loď opět schopná plavby. A jestli si můžu dovolit něco vám doporučit, pánové... navrhol bych, abychom stěžně vztyčili co nejdřív."

"Nebojíte se, že se na ně nabalí led a že se loď převrhne?" zeptal se Crozier. "Nebo že na nás bude led padat, až budeme pracovat na palubě? Máme před sebou ještě celé měsíce sněhových vánic, Harry."

"Jistě, pane," přisvědčil Peglar. "A nebezpečí převržení hrozí vždycky, i kdybychom se měli jen překotit na led, co je kolem nás, když je chudinka tak celá nakřivo. Přesto si myslím, že by bylo lepší mít stěžňové čnělky a všechnu takeláž na místě pro případ, že by přišla náhlá obleva. Může se stát, že budeme mít na přípravu k vyplutí sotva deset minut. A košovníkům taková rozsvička a trocha práce udělá jen dobře, pane. Pokud jde o ten padající led... no, bude to prostě jen další věc, na kterou si tam venku budeme muset dávat pozor. Tohle a ta potvůrka na ledu."

Několik mužů kolem stolu se tiše zasmálo. Littleho a Peglarovy víceméně pozitivní zprávy pomohly poněkud uvolnit panující napjatou atmosféru. Pravděpodobnost, že alespoň jedna z obou lodí se udrží nad vodou a bude schopná plavby, všem zvedla náladu. Crozierovi připadalo, jako by se zvedla i teplota ve velké kajutě - a možná tomu tak skutečně bylo, protože mnozí přítomní jako by znovu začali volně dýchat.

"Děkuji vám, pane Peglare," ujal se znovu slova Crozier. "Vypadá to, že budeme-li odtud chtít odplout, budeme to

všichni - obě posádky - muset udělat na palubě Terroru."

Ani jeden ze zbývajících přítomných důstojníků nepřipomněl, že přesně totéž Crozier navrhoval už téměř před osmnácti měsíci. Všichni si na to ale zjevně vzpomněli.

"Věnujme chvíličku tomu, abychom si promluvili o té věci na ledu," pokračoval Crozier. "Zdá se, že poslední dobou už se neobjevuje."

"Od prvního ledna jsem nikomu nemusel ošetřovat žádná zranění," potvrdil doktor Goodsir. "A od karnevalu nikdo nezemřel ani nezmizel."

"Několikrát ji ale viděli," namítl poručík Le Vesconte. "Něco velikého, co se pohybovalo mezi sněhovými kupami. A chlapi na hlídce slyší ze tmy divné věci."

"Námořníci na hlídce slyší ze tmy divné věci odjakživa," mávl rukou poručík Little. "Už od dob starého Řecka."

"Třeba někam odešla," ozval se poručík Irving. "Přestěhovala se. Přesunula se dál na jih. Nebo na sever."

Při pomýšlení na takovou možnost všichni zmlkli.

"Třeba už nás sežrala dost," poznamenal ledařský mistr Blanky, "aby se přesvědčila, že jí vlastně moc nechutnáme."

Někteří z přítomných se jeho poznámce usmáli. Kdyby byl něco podobného řekl kdokoli jiný, byl by jeho šibeniční humor neomluvitelný, pan Blanky se svojí dřevěnou nohou si ale vydobyl jisté mimořádné výsady.

"Moji mariňáci po ní neustále pátrají, jak nám nařídili kapitán Crozier i kapitán Fitzjames," vstoupil do diskuse seržant Tozer. "Zastřelili jsme několik medvědů, ale žádný z nich nevypadal jako ta velká... ta věc."

"Doufám, že vaši muži mají lepší mušku, než měli tehdy v noci na karnevalu," podotkl Sinclair, velitel příďové nástavby Erebu.

Tozer se otočil doprava a střelil po něm přes stůl zlostným pohledem.

"To by stačilo," zarazil je Crozier. "Prozatím musíme vycházet z předpokladu, že je ta věc na ledu stále naživu a že se vrátí. Kdykoli budeme něco podnikat mimo loď, musíme mít nějaký plán, jak se jí ubránit. Nemáme dost námořní pečoty na to, abychom každou výpravu se saněmi vybavili eskortou - zejména kdyby měli jen hlídat a netáhnout saně -, takže nejlepším řešením možná bude, když všechny výpravy vyzbrojíme a ti, kdo právě nebudou zapraženi do saní, se budou střídát jako hlídky a strážé. I kdyby led tohle léto zase nepovolil, cestování za stálého denního světla bude snazší."

"Promiňte, že to formuluji tak surově, kapitáne," ozval se doktor Goodsir, "ale kardinální otázkou je, jestli si můžeme dovolit čekat až do léta a teprve pak rozhodnout o případném opuštění lodí."

"A můžeme, doktore?" opáčil Crozier.

"Myslím, že nemůžeme," odpověděl lékař. "Máme víc nakažených nebo úplně zkažených potravinových konzerv, než jsme si původně mysleli. Všechny ostatní zásoby nám docházejí. Strava, kterou posádka dostává, už teď nestačí pokrýt potřeby práce, kterou muži každodenně vykonávají na lodi nebo venku na ledu. Všichni ztrácejí váhu i sílu. Přidejte k tomu náhlý vzestup počtu případů kurdějí a... zkrátka, pánové, nevěřím, že by na Erebu nebo na Terroru - pokud totiž loď vůbec tak dlouho vydrží - zůstalo mnoho lidí, kteří budou mít dostatek energie a schopnosti koncentrace, aby se se saněmi vydali na jakoukoli výpravu, budeme-li čekat do června nebo do července na to, jestli led povolí."

V kajutě opět zavládlo mlčení.

Do nastalého ticha Goodsir ještě dodal: "Nebo to spíš dopadne tak, že několik málo mužů bude mít dostatek energie k tažení saní a člunů a k pokusu spojit se se záchrannými týmy nebo dosáhnout civilizace, převážnou většinu ostatních tady ale budou muset nechat na pospas smrti hladem."

"Ti, kdo budou mít dost sil, by mohli jít hledat pomoc a přivést záchranné týmy zpátky k lodím," mínil poručík Le Vesconte.

Odpověděl mu ledařský mistr Thomas Blanky. "Pokud se někdo vypraví na jih - řekněme, že potáhne naše čluny jižně po ledu až k ústí Velké rybí řeky a pak popluje proti proudu dalších čtrnáct set kilometrů na jih k Velkému otročímu jezeru, kde je nejbližší předsunutá vojenská základna -, nedostane se tam dřív než koncem podzimu nebo v zimě a s pozemní záchrannou výpravou se sem může vrátit až někdy koncem léta 1849. Do té doby všichni, kdo zůstanou na lodích, zemřou na kurděje nebo hladem."

"Mohli bychom naložit saně a všichni se vydat na východ k Baffinovu zálivu," navrhl první palubní důstojník Des Voeux. "Třeba tam budou velrybáři. Nebo dokonce záchranné loď a pátrací skupiny se saněmi, které nás už tou dobou budou hledat."

"Jistě," přitakal Blanky. "To je jedna z možností. Museli bychom ale saně táhnout po stovkách kilometrů ledu přes všechny tlakové hřebeny a možná i otevřené kanály. Nebo jít podél pobřeží - a to by znamenalo víc než dva tisíce kilometrů. A pak bychom museli přejít celý poloostrov Boothia se všemi jeho horami a dalšími překážkami, abychom se dostali na východní pobřeží, kde by mohli být velrybáři. Mohli bychom s sebou táhnout čluny na překonávání kanálů, ale to by naši námahu ztrojnásobilo. Jedno je jisté - pokud led nepovolí tady, nepovolí ani na severovýchodě, zamíříme-li k Baffinovu zálivu."

"Potáhneme mnohem menší váhu, vezmeme-li na cestu severovýchodně přes Boothii jen saně s proviantem a stany," promluvil poručík Hodgson z terrorské strany stolu. "Jedna ta pinasa musí vážit přinejmenším tři metráky."

"Spíš čtyři," opravil ho tiše kapitán Crozier. "A to bez nákladu."

"Přidejte k tomu víc než tři metráky na saně, na které by se dal člun naložit," ujal se znovu slova Thomas Blanky, "a vyjde vám, že každá výprava potáhne nějakých šest až sedm metráků - a to je jen váha člunu a saní, nepočítám k tomu jídlo, stany, zbraně, oblečení a další věci, které si s sebou budeme muset vzít. Takovou váhu ještě nikdy nikdo dva tisíce kilometrů daleko netáhl - a zamíříme-li k Baffinovu zálivu, značná část cesty povede přes led na otevřeném moři."

"Ale saně se skluznicemi na led a možná dokonce i s plachtou - zvlášť pokud vyrazíme už v březnu nebo v dubnu, než se začne led roztékat a lepit - budou určitě vyžadovat méně námahy než přenášení zásob po pevnině nebo po letním

kašovitým ledu," namítl poručík Le Vesconte.

"Myslím, že bychom měli čluny nechat tady a vypravit se k Baffinovu zálivu nalehko jen se saněmi a základními potřebami pro přežití," usoudil Charles Des Voeux. "Dorazíme-li na severní část východního pobřeží Somersetova ostrova dřív, než skončí velrybářská sezona, určitě nás nějaká loď najde. A vsadil bych se, že už nás tam budou hledat záchranné lodě a saňové oddíly královského námořnictva."

"Pokud necháme čluny tady," podotkl ledařský mistr Blanky, "jeden jediný kanál otevřené vody nás definitivně zastaví. A pak tam na ledu zemřeme."

"A proč by vůbec podle vás měli být zachránci na východním pobřeží Somersetova ostrova a poloostrova Boothia?" zeptal se poručík Little. "Jestli nás opravdu hledají, nepoplují stejně jako my Lancasterovým průlivem k Devonskému, Beecheyovu a Cornwallisovu ostrovu? Vědí přece, jaké měl sir John rozkazy. Budou předpokládat, že Lancasterovým průlivem jsme propluli, protože ten je v létě skoro vždycky otevřený. Není pražádná šance, že by se někdo z nás dostal tak daleko na sever."

"Třeba je letos v Lancasterově průlivu stejně silný led jako tady na jihu," ozval se ledařský mistr Reid. "V tom případě by se pátrací skupiny musely vydat dál na jih, na východní pobřeží Somersetova ostrova a Boothie."

"Možná najdou hlášení, co jsme nechali v mohylách nahoře na Beecheyově ostrově, jestli se jim podaří k němu proplout," zadoufal seržant Tozer. "Pak pošlou saně nebo lodě na jih stejnou cestou, kterou jsme pluli i my."

Kajuta se pohroužila v mlčení jako do pohřebního rubáše.

"Na Beecheyově ostrově jsme žádné hlášení nenechali," pronesl do ticha kapitán Fitzjames.

V rozpačitém vakuu, které po tomto prohlášení následovalo, Francis Rawdon Moira Crozier zjistil, že mu v hrudi plane nějaký zvláštní, horký a čistý oheň. Ten pocit mu trochu připomínal první doušek whisky po několikadenní abstinenci, zároveň byl ale úplně jiný.

Crozier chtěl zůstat naživu. Nic víc a nic méně. Byl odhodlán zůstat naživu. Měl v úmyslu tuhle smolnou epizodu překonat a přežít navzdory počtu pravděpodobnosti i bohům, kteří už rozhodli o tom, že přežít nemůže a nesmí. Ten oheň v jeho hrudi hořel i v oněch hodinách plných třesu a nevolnosti, v oněch bolestivých dnech následujících poté, co se počátkem ledna vynořil z malarické a abstinenční propasti, v níž se ocitl na samém prahu smrti. Jeho plameny den ode dne sílily.

Možná víc než všichni ostatní, kteří se toho dne sešli kolem dlouhého stolu ve velké kajutě, si Francis Crozier uvědomoval, jak jsou všechny probírané možnosti dalšího postupu téměř nemožné. Bylo by pošetilé zamířit po ledu na jih k Velké rybí řece. Stejně pošetilé by bylo vydat se na dva tisíce kilometrů dlouhou cestu přes příbřežní led, tlakové hřebeny, otevřené kanály a neznámý poloostrov na Somersetův ostrov. A ze všeho nejpošetilejší by bylo věřit, že led v nadcházejícím létě povolí a umožní Terroru - přeplněnému dvěma posádkami a téměř bez zásob potravin - vyplout a uniknout z té beznadějně pasti, do níž je zavedl sir John.

Přesto byl Francis Crozier odhodlán zůstat naživu. Oheň v něm hořel jako silná irská whisky.

"Takže možnosti, že bychom odtud odpluli pod vlastními plachtami, už jsme se vzdali?" ptal se právě Robert Sinclair. Odpověděl mu James Reid, ledařský mistr Erebu. "Museli bychom jen pod plachtami urazit téměř pět set kilometrů na sever tou nepojmenovanou úžinou, kterou objevil sir John, pokračovat Barrowovou úžinou a Lancasterovým průlivem a dostat se přes Baffinův záliv na jih dřív, než znovu uvážeme v ledu. Když jsme pluli na jih, pomáhal nám při prorážení ledu parní stroj a pancéřový plech. I kdyby led povolil tak, že by dosáhl úrovně předloňského léta, měli bychom s překonáním takové vzdálenosti jen pod plachtami obrovské potíže. A navíc s oslabeným dřevěným trupem."

"Ledu může být podstatně méně než v šestačtyřicátém," namítl Sinclair.

"Taky mi může z prdele vyletět anděl," zahučel Thomas Blanky.

Vzhledem ke ztracené noze nikdo z důstojníků u stolu ledařského mistra nenapomenul. Někteří se dokonce usmáli.

"Možná existuje i další alternativa... myslím pro setrvání na lodi," ozval se poručík Edward Little.

Oči všech přítomných se na něj upřely. Hodně mužů si našetřilo zásoby z přidělu tabáku - díky tomu, že ho nastavovali nejružnějšími nepopsatelně odpornými přísadami - a kolem stolu teď půltucet z nich kouřil dýmku. Kouřový opar ještě prohluboval temnotu, v níž jen matně zářily poskakující plamínky svícen spalujících velrybí olej.

"Poručík Gore se loni v létě domníval, že jižně od Země krále Williama spatřil nějakou pevninu," pokračoval Little.

"Pokud se nemýlí, musí to být poloostrov Adelaide - tedy známé teritorium -, kde často mezi příbřežním ledem a ledovým polem bývá kanál otevřené vody. Povolí-li led natolik, aby mohl Terror vyplout k jihu - pravděpodobně jen něco málo přes sto padesát kilometrů místo pěti set, kdybychom se vraceli Lancasterovým průlivem -, mohli bychom se držet otevřených kanálů a plout podél pobřeží až do Beringovy úžiny. Celou cestu bychom pak absolvovali známými vodami."

"Severozápadní cesta," dodal třetí poručík John Irving. Znělo to jako pochmurné zařikávání.

"Budeme ale koncem léta ještě mít dostatek práce schopných mužů, abychom vůbec mohli vyplout?" zeptal se velice tiše doktor Goodsir. "Do května možná všichni onemocníme kurdějemí. A co budeme po celé ty týdny nebo měsíce plavby na západ jíst?"

"Třeba se západně odtud užijeme lovem," zahučel seržant námořní pěchoty Tozer. "Pižmoni, ty velký jeleni, mroží a bílý lišky. Třeba si budeme jíst jako pašové, než doplujeme k Aljašce."

Crozier napůl čekal, že k tomu Thomas Blanky dodá: "A taky mi může z prdele vyletět pižmoň." Občas prostořeký ledařský mistr byl ale zjevně pohroužen do vlastních úvah.

Odpovědi se místo něj ujal poručík Little. "Náš problém, seržante, je v tom, že i kdyby se zvěř nějakým zázrakem vrátila, ačkoli se už dvě léta vůbec neobjevila, nikdo z celé posádky zjevně není schopen něco mušketou trefit... samozřejmě s výjimkou vašich mužů. K úspěšnému lovu bychom potřebovali víc lidí než jen pár vašich zbývajících mariňáků. A řekl bych, že nikdo z nás nemá zkušenosti s lovem něčeho většího, než jsou ptáci. Myslíte, že tu zvěř, o které mluvíte,

dokážeme skolit brokovnicemi?"

"Pokud se k ní dostanete dost blízko," zabručel podrážděně Tozer.

Crozier diskusi odvíjející se tímto směrem ut'al. "Doktor Goodsir před chvílí řekl jednu velice důležitou věc... budeme-li čekat až do slunovratu nebo dokonce do července, jestli se ledové pole rozláme, je dost možné, že budeme všichni příliš nemocní a hladoví, než abychom dokázali s lodí vyplout. Nepochybně budeme mít příliš málo proviantu, abychom vyrazili na pochod se saněmi. A musíme počítat se třemi nebo čtyřmi měsíci cesty po ledu nebo proti proudu Velké rybí řeky, takže chceme-li lodě opustit, vydat se na led a doufat, že než znovu přijde zima, dostaneme se buď k Velkému otročímu jezeru nebo na východní pobřeží Somersetova ostrova či Boothie, rozhodně musíme vyrazit dřív než v červnu. Otázkou ale je, jak brzo?"

Následovala další dlouhá chvíle hlubokého ticha.

"Řekl bych, že by to nemělo být později než prvního května," promluvil konečně poručík Little.

"Myslím, že ještě dřív," přidal se doktor Goodsir, "pokud velice brzo nenajdeme nějaký zdroj čerstvého masa a pokud se budou kurděje šířit stejně rychle jako dosud."

"O kolik dřív?" zeptal se kapitán Fitzjames.

"Nejpozději v polovině dubna?" navrhl váhavě Goodsir.

Přítomní muži si v chladném vzduchu prosyceném tabákovým kouřem vyměnili pohledy. To znamenalo za necelé dva měsíce.

"To jen pro případ," dodal lékař a jeho hlas zněl Crozierovi pevně a zároveň nejistě, "že by se situace dál zhoršovala."

"Jak by se ještě mohla zhoršovat?" zeptal se druhý poručík Hodgson.

Mladý důstojník svoji poznámku zjevně myslel jako žert, který měl uvolnit panující napětí, odměnou mu ale byly jen rozčilené a nahněvané pohledy.

Crozier nechtěl, aby jeho válečná porada skončila v takovém duchu. Vyšší i palubní důstojníci, poddůstojníci i civilisté u stolu zhodnotili možnosti, které se jim nabízely, a zjistili, že jsou právě tak neradostné, jak Crozier od samého začátku věděl, kapitán ale nestál o to, aby morálka velitelského sboru jeho lodí klesla ještě níž, než už beztak byla.

"Mimochodem," ozval se konverzačním tónem, "kapitán Fitzjames se rozhodl, že příští neděli na Erebu povede bohoslužbu - přednese speciální kázání, které si se zájmem poslechnu, přestože z dobře informovaných zdrojů vím, že nebude předčítat z Knihy Leviatanovy. Napadlo mě, že když už budou posádky obou lodí pohromadě, měli bychom na ten den vydat plně přiděly grogu i večere."

Všichni přítomní se usmáli a prohodili pár slov. Nikdo z nich nečekal, že své svěřené části posádky přinese z dnešní porady nějakou dobrou zprávu.

Fitzjames téměř nezatelně zvedl obočí nad jedním okem. Crozier věděl, že o svém "speciálním kázání" a bohoslužbě konané za pouhých pět dní slyší z jeho úst poprvé, domníval se ale, že pohublému kapitánovi nejspíš prospěje, bude-li mít něco na práci a stane-li se pro změnu středem pozornosti. Fitzjames nepatrně přikývl.

"Tak dobrá, pánové," pokračoval o něco formálněji Crozier. "Dnešní výměna názorů a informací byla velice prospěšná. Kapitán Fitzjames a já se ještě poradíme a možná si s některými z vás znovu promluvíme mezi čtyřma očima, než rozhodneme o dalším postupu. Vás z Erebu už nechám jít, abyste se stačili vrátit na loď před poledním západem slunce. Přeji příjemnou cestu, pánové. Uvidíme se všichni v neděli."

Muži jeden po druhém vyšli z kabiny. Fitzjames obešel stůl, naklonil se ke Crozierovi a zašeptal: "Možná si od vás budu potřebovat tu Knihu Leviatanovu vypůjčit, Francisi." Pak šel za členy své posádky na příď, kde se pracně soukali do zmrzlého oblečení.

Důstojníci Terroru se rozešli za svými povinnostmi. Kapitán Crozier zůstal několik minut sedět na židli v čele stolu a přemýšlel o tom, co se na poradě probíralo. Plamen přežití v jeho bolavé hrudi šlehal ještě výš.

"Kapitáne?"

Crozier vzhlédl. Promluvil na něj starý stevard z Erebu, Bridgens, který přišel na výpomoc, protože stevardi obou kapitánů byli nemocní. Pomáhal Gibsonovi se sklizením cínových talířů a šálků po čaji.

"Ach ano, Bridgensi, už můžete jít," odpověděl mu Crozier. "Běžte s ostatními. Gibson se tady o všechno postará."

Nechtěl bych, abyste se musel na Erebus vracet sám."

"Ano, pane," přikývl starý stevard nižších důstojníků. "Chtěl jsem ale požádat, jestli bych si s vámi nemohl promluvit, kapitáne."

Crozier přikývl. Nevyzval stevarda, aby se posadil. Vždycky se v přítomnosti toho starce cítil jaksi nesvůj - byl na plavbu u Průzkumné služby příliš starý.

Kdyby byl o jeho účasti na výpravě před třemi lety rozhodoval Crozier, Bridgens by se na seznam posádky určitě nedostal - rozhodně ne se zfalšovaným věkem "26 let", který měl námořnictvo oklamat -, sira Johna ale pobavilo, že bude mít na palubě stevarda, který bude ještě starší než on sám, a to rozhodlo.

"Nemohl jsem neslyšet, o čem se bavíte, kapitáne Croziere - o třech možných alternativách: setrvat na lodích a čekat na oblevu, pochodovat na jih k Velké rybí řece, anebo se vypravit přes led na Boothii. Kdyby to kapitánovi nevadilo, rád bych navrhl čtvrtou alternativu."

Kapitánovi to vadilo. Dokonce i takový rovnostářský Ir, jakým byl Francis Crozier, se poněkud naježil při představě, že mu chce do velitelských problémů, které jsou pro všechny otázkou života a smrti, mluvit stevard nižších důstojníků.

"Povídejte," řekl ale.

Stevard zamířil k policím s knihami, zabudovaným do záďové přepážky, vytáhl dva tlusté svazky, přinesl je ke stolu a s hlasitým bouchnutím je položil před Croziera. "Vím, že jste si vědom, kapitáne, že se roku 1829 sir John Ross a jeho synovec James plavili na své lodi Victory na jih podél východního pobřeží země zvané Boothia Felix - podél poloostrova, který objevili a kterému dnes říkáme poloostrov Boothia."

"Toho jsem si velice dobře vědom, pane Bridgensi," opáčil chladně Crozier. "Také se velmi dobře znám se sirem Johnem i s jeho synovcem sirem Jamesem." Po pěti letech strávených s Jamesem Clarkem Rossem v Antarktidě měl Crozier pocit, že je to ještě hodně mírně řečeno.

"Ano, pane," přikývl Bridgens, nezdálo se ale, že by ho to vyvedlo z míry. "V tom případě nepochybně máte o jejich expedici podrobné informace, kapitáne Croziere. Strávili na ledu čtyři zimy. Tu první z nich zakotvil sir John Victory v přístavu, který pojmenoval Felix Harbour, na východním pobřeží Boothie... téměř přesně východně od naší současné pozice."

"Vy jste na té expedici byl, pane Bridgensi?" zeptal se Crozier a snažil se tak starocha pobídnout, aby se konečně vyjádřil.

"Neměl jsem tu čest, kapitáne. Četl jsem ale tyhle dva tlusté svazky, v nichž sir John průběh své expedice podrobně líčí. Chtěl jsem se zeptat, jestli jste měl čas přečíst si je také, pane."

Crozier cítil, jak se v něm probouzí jeho irský vztek. Neomalenost starého stevarda hraničila s drzostí. "Samozřejmě jsem je zběžně prolétl," odpověděl chladně. "Na to, abych je důkladně přečetl, jsem neměl čas. Chcete tím vším něco říct, pane Bridgensi?"

Kterýkoli jiný vyšší či palubní důstojník, poddůstojník, námořník nebo příslušník námořní pěchoty pod Crozierovým velením by si byl už dávno uvědomil situaci a s hlubokou úklonou by couval z velké kajuty ven, Bridgens ale jako by rozčilení velitele expedice vůbec nevnímal.

"Ano, kapitáne," přisvědčil. "Chci říct, že John Ross..."

"Sir John," skočil mu do řeči Crozier.

"Samozřejmě. Sir John Ross měl velice podobný problém, jaký dnes máme my, kapitáne."

"Nesmysl. Zamrzli s Jamesem na Victory na východním pobřeží Boothie, Bridgensi, právě tam, kam bychom se rádi dostali na saních, kdybychom měli dost času a jídla. Stovky kilometrů východně od nás."

"Jistě, pane, ale na stejné severní šířce, i když se Victory díky Boothii nemusela potýkat s tím prokletým nakupeným ledem, který sem neustále proudí od severozápadu. Strávila tam ale na ledu tři zimy, kapitáne. James Ross urazil na saních víc než tisíc kilometrů k západu přes celou Boothii a dál po ledu až na Zemi krále Williama, pouhých čtyřicet kilometrů jihojihozápadně od nás, kapitáne. Pojmenoval Mys vítězství... tentýž mys, kde vztyčil mohylu, k níž se ubožák poručík Gore minulé léto vypravil se saněmi, než ho postihla ta nešťastná nehoda."

"Myslíte, že nevím, že sir James objevil Zemi krále Williama a pojmenoval Mys vítězství?" vyjel Crozier. Řekl to zlobně a nervózně. "Zatraceně, Bridgensi, taky během té expedice objevil severní magnetický pól. Sir James je... byl... nejúspěšnějším velitelem dálkových výprav na saních naší doby."

"Ano, pane," přitakal Bridgens. Jeho nenápadný stevardský úsměv vzbuzoval v Crozierovi touhu jednu mu vrazit. Kapitán věděl - bylo mu to známo dokonce už před vyplutím -, že je tenhle staroch přinejmenším na pevnině známým sodomitou. Poté, co temovačův pomocník málem vyvolal vzpoudu, měl kapitán Crozier sodomitů plné zuby. "Chci jen připomenout, kapitáne Croziere, že po třech zimách na ledu, když byli jeho muži stejně zdecimovaní kurději, jako budou letos v létě ti naši, dospěl sir John k závěru, že už se z ledu nikdy nedostanou, potopil Victory v deset sáhů hluboké vodě u východního pobřeží Boothie, přímo na východ od nás, a všichni pak záměřili na sever k Fury Beach, kde nechal kapitán Parry zásoby a čluny."

Crozier si uvědomoval, že by toho chlapa sice mohl nechat pověsit, umlčet že ho ale nedokáže. Zamračeně naslouchal. "Jistě si vzpomínáte, kapitáne, že Parryho zásoby potravin i čluny ještě na Fury Beach byly. Ross si čluny vzal a plavil se podél pobřeží na sever ke Clarencovu mysu, z jehož útesů viděli severně přes Barrowovu úžinu a Lancasterův průliv. Doufali, že tam najdou velrybářské lodě... jenže průliv byl zcela zamrzlý, pane. Tehdejší léto bylo stejně špatné, jako byla naše dvě minulá léta a jako možná bude i to nadcházející."

Crozier čekal. Poprvé od své lednové smrtící nemoci si přál, aby měl sklenici whisky.

"Vrátili se na Fury Beach a strávili tam čtvrtou zimu, kapitáne. Muži už na kurděje téměř umírali. Následujícího července... roku 1833, tedy čtyři roky poté, co do té ledové pasti vpluli... vyrazili v malých člunech na sever a pak na východ Lancasterovým průlivem kolem Admirální zátoky a Zátoky královského námořnictva, když dopoledne pětadvacátého srpna James Ross - dnes už sir James - spatřil plachtu. Mávali, volali a střelili světlice. Plachta jim zmizela za východním obzorem."

"Vzpomínám si, že sir James o něčem takovém asi mluvil," přitakal suše Crozier.

"Ano, kapitáne, o tom se nepochybně zmínil." Bridgens svá slova doprovodil drobným pedantským úsměvem, který Croziera dováděl k nepřičetnosti. "Vít se ale utišil, muži veslovali, jako by jim za zadkem hořela koudel, a tu velrybářskou loď dostihli. Byla to Isabella, kapitáne, tatáž loď, které sir John velel už roku 1818."

Sir John, sir James a posádka Victory strávili na ledu ve stejné severní šířce čtyři roky, kapitáne," pokračoval Bridgens.

"A zemřel jen jeden muž - lodní tesař, jistý pan Thomas, který byl svým založením nevrlý a pesimistický."

"Co tím chcete říct?" zeptal se znovu Crozier. Hlas měl zcela bezvýrazný. Až příliš dobře si uvědomoval, že pod jeho velením už na této expedici zemřel víc než tucet mužů.

"Na Fury Beach jsou pořád ještě čluny a zásoby," prohlásil Bridgens. "A domnívám se, že každá záchranná výprava, která nás bude hledat - ať už vyplula vloni nebo vypluje teprve letos v létě - tam nechá další čluny a zásoby. Je to první místo, které Admiraltu napadne jako vhodný úkryt pro nás i pro budoucí záchranné výpravy. Sir John se o to postaral tím, že přežil."

Crozier si povzdychl. "Máte ve zvyku uvažovat jako lordi z Admirality, stevarde nižších důstojníků Bridgensi?"

"Občas ano," přitakal stařec. "Je to návyk budovaný celá desetiletí, kapitáne Croziere. Stýká-li se člověk dlouhou dobu s hlupáky, přinutí ho to uvažovat jako hlupák."

"Můžete jít, stevarde Bridgensi," štěkl Crozier.

"Ano, pane. Přečtěte si ale ty dva svazky, kapitáne. Sir John tam popisuje úplně všechno. Jak přežít na ledu. Jak bojovat proti kurdějím. Jak vyhledávat domorodé Eskymáky a využívat jejich pomoci při lovu. Jak budovat ze sněhových kvádrů malé příbytky..."

"Můžete jít, stevarde!"

"Ano, pane." Bridgens si ťukl klouby na ruce do čela a otočil se k uličce za dveřmi. Ještě předtím ale posunul oba tlusté svazky blíž ke Crozierovi.

Kapitán zůstal v promrzlé velké kajutě o samotě sedět dalších deset minut. Slyšel, jak návštěvníci z Erebu hlasitě vystupují po hlavním schodišti a s dupotem přecházejí po palubě nad jeho hlavou. Slyšel výkřiky, jimiž se důstojníci Terroru loučili se svými kolegy a přáli jim bezpečnou cestu přes led. Loď ztichla a ozýval se jen tlumený hovor mužů, kteří se po večeři a grogu ukládali na přídi k odpočinku. Crozier slyšel, jak se v noclehárně posádky vytahují stoly ke stropu. Slyšel, jak jeho důstojníci sbíhají po schodech, svlékají si a věší teplé oblečení a míří na zád', aby se také navečeřeli. Jejich hlasy mu připadaly veselejší než u snídaně.

Crozier konečně vstal - tělo měl ztuhlé zimou a všemožnými bolestmi -, zvedl oba těžké svazky a opatrně je uložil zpět na místo na polici zabudované do zád'ové přepážky.

31

GOODSIR

70°05' s.š., 98°23' z.d.

6. března 1848

L

ékaře probudil hlasitý křik a jek. Na kratičký okamžik nevěděl, kde je, pak se ale upamatoval - ve velké kajutě sira Johna, která teď na Erebu slouží jako marodka. Byla hluboká noc. Všechny svítlny na velrybí olej byly zhasnuté a jediné světlo sem pronikalo otevřenými dveřmi do chodbičky. Goodsir usnul na volné palandě - na ostatních spalo sedm vážně nemocných kurdějím a jeden námořník s ledvinovými kameny. Muž trpící ledvinovými kameny měl v sobě dávku opia.

Goodsirovi se zdálo, že jeho pacienti ječí, protože umírají. A umírali v jeho snu proto, že nevěděl, jak je zachránit. Studoval anatomii, a tak nebyl tak zběhlý jako ostatní tři dnes už mrtví ranhojiči expedice v hlavním úkolu každého lodního lékaře - rozdělení pilulek, lektvarů, emetik, bylinek a dalších léků. Doktor Peddie kdysi Goodsirovi vysvětlil, že převážná většina léčivých přípravků na konkrétní potíže námořníků vůbec nezabírá - skoro všechny slouží jen k tomu, že jim drastickým způsobem pročistí žaludek a střeva -, čím bylo ale projímadlo účinnější, tím považovali námořníci léčbu za efektivnější. Bylo to jen přesvědčení, že dostali správný lék, které jim podle nebožtíka Peddieho pomáhalo k uzdravení. Ve většině případů nevyžadujících chirurgický zákrok se tělo buď uzdravilo samo, nebo pacient zemřel. Goodsirovi se zdálo, že umírají všichni - a všichni při tom hlasitě křičí.

Jenže tenhle křik byl skutečný. Vypadalo to, že přichází zdola z podpalubí.

Na marodku vtrhl Goodsirův asistent Henry Lloyd a zpod několika svetřů mu vyčnívaly cípy košile. V ruce měl lucernu a Goodsir v jejím světle viděl, že nemá boty. Očividně za ním přiběhl přímo ze svého hamaku.

"Co se děje?" zašeptal Goodsir. Spící pacienti zatím křik zdola neprobudil.

"Kapitán si přeje, abyste přišel na příď k hlavnímu schodišti," vyhrkl Lloyd. Vůbec se nepokoušel ztlumit hlas, který zněl ječivě a vyděšeně.

"Psst," napomenul ho Goodsir. "Co se děje, Henry?"

"Ta věc je vevnitř, doktore!" zakvílel Lloyd mezi cvakajícími zuby. "Je dole. A zabíjí tam naše lidi."

"Zůstaňte tady a sledujte pacienty," nařídil Goodsir. "Přijďte pro mne, kdyby se některý z nich probudil nebo kdyby se někomu přitížilo. A běžte si vzít boty a venkovní oblečení."

Goodsir zamířil k přídi a prodíral se mezi palubními důstojníky a poddůstojníky, kteří vybíhali ze svých kójí a spěšně se oblékali. Kapitán Fitzjames stál s poručíkem Le Vescontem u příklopu, z něhož vedly schody na nižší paluby. Kapitán měl v ruce pistolí.

"Doktore, máme dole několik raněných. Až pro ně půjdeme, doprovodíte nás. Budete potřebovat teplé oblečení."

Goodsir beze slova přikývl.

Po schodech z horní paluby sestoupil první palubní důstojník Des Voeux. Doprovodil ho závan tak chladného vzduchu, že to Goodsirovi vyrazilo dech. Celý uplynulý týden strávil Erebus pod náparem strašlivé sněhové bouře a neuvěřitelně nízkých teplot, které místy klesaly až k pětasedmdesáti stupňům pod nulou. Lékař kvůli tomu nebyl schopen trávit určený čas na Terroru. Dokud zuřila sněhová bouře, nebyla mezi oběma loděmi žádná komunikace. Des Voeux si smetl z oblečení sníh. "Ani jeden ze tří mužů na hlídce venku nic neviděl, kapitáne. Prikázal jsem jim, aby byli v pohotovosti."

Fitzjames přikývl. "Potřebujeme zbraně, Charlesi."

"Jediné zbraně, které jsme dnes večer vydali, jsou ty tři brokovnice nahoře na palubě," konstatoval Des Voeux.

Z temnoty pod nimi se ozvalo další zaječení. Goodsir nebyl schopen určit, jestli se k nim doneslo z dolní paluby anebo ještě hlouběji z podpalubí. Otevřené byly zjevně oba spodní příklopy.

"Poručíku Le Vesconte," štěkl Fitzjames, "vezměte si tři muže, slezte s nimi průlezem z důstojnické jídelny do skladu lihovin a rozdejte mužům co nejvíc mušket a brokovnic - a také nábojnice, prach a kulky. Chci, aby všichni muži tady v mezipalubí byli ozbrojeni."

"Rozkaz, pane." Le Vesconte ukázal na tři námořníky a všichni čtyři pak zamířili temnotou k zádi.

"Charlesi," obrátil se Fitzjames k prvnímu palubnímu důstojníkovi Des Voeuxovi. "Zapalte lucerny. Jdeme dolů. Vy

půjdete s námi, Collinsi. Pane Dunne, pane Browne - vy nás také doprovodíte."

"Ano, pane!" přisvědčili jednohlasně temovač a jeho pomocník.

"Beze zbraní, kapitáne?" zeptal se druhý správce Henry Collins. "Chcete, abychom tam dolů slezli neozbrojení?"

"Vezměte si nůž," opáčil Fitzjames. "Já mám tohle," ukázal jednorannou pistolí. "Držte se za mnou. Poručík Le Vesconte přijde za námi s ozbrojeným oddílem a přinese zbraně i pro nás. Doktore, vy se také držte blízko mne."

Goodsir otupěle přikývl. Soukal se do svého - nebo možná zcela cizího - venkovního oblečení a jako malému děcku se mu nedařilo prostrčit levou paži rukávem.

Fitzjames, který na rukou neměl rukavice a přes košili si přetáhl jen potrhanou blůzu, si od Des Voeux vzal lucernu a vydal se po schodech dolů. Odkudsi z hlubin lodi se k nim donesl děsivý třesk, jako by něco rozbíjelo trámy nebo dřevěné přepážky. Další křik už se neozýval.

Goodsir si připomněl kapitánův příkaz, aby se "držel blízko něj", a vyrazil po temných schodech za oběma muži; tápavě hledal cestu, protože si zapomněl vzít lucernu. Neměl ani brašnu s lékařskými nástroji a obvazy. Brown s Dunnem ho s dusotem následovali a jako poslední šel za nimi nadávající Collins.

Dolní paluba byla jen něco málo přes dva metry pod mezipalubím, vypadala ale jako docela jiný svět. Goodsir sem dolů prakticky nikdy nechodil. Fitzjames a první palubní důstojník už stáli pod schody a mávali kolem sebe lucernami. Lékař si uvědomil, že teplota tady dole je přinejmenším o dvacet stupňů nižší než v mezipalubí, kde jedli a spali - přičemž průměrná teplota v mezipalubí v posledních dnech poklesla pod bod mrazu.

Třesk a bušení umlklo. Fitzjames nařídil Collinsovi, aby přestal klít, a všech šest mužů se v tichém kruhu rozestavilo kolem otevřeného příklopu vedoucího dolů do podpalubí. Všichni kromě Goodsira měli lucernu a teď ji natáhli před sebe, přestože malé kruhy světla jako by nechtěly zamlženým a zmrzlým vzduchem proniknout dál než jeden nebo dva metry. Obláčky vydechovaného vzduchu před nimi zářily jako zlaté ornamenty. Goodsirovi připadalo, jako by spěšný dusot ozývající se z mezipalubí nad nimi přicházel z mnohakilometrové dálky.

"Kdo měl tady dole dnes večer službu?" otázal se šeptem Fitzjames.

"Pan Gregory a jeden z topičů," odpověděl Des Voeux. "Myslím, že Cowie. Nebo možná Plater."

"Taky tesař Weekes a jeho pomocník Watson," zasyčel naléhavým šeptem Collins. "Pracovali přes noc, protože chtěli opravit tu zborcenou část trupu v předovém skladu uhlí na pravoboku."

Něco pod nimi hlasitě zařvalo. Byl to stokrát hlasitější a bestiálnější zvuk než jakýkoli zvířecí řev, který Goodsir v životě slyšel - dokonce horší než ten ryk, který se o půlnoci při karnevalu ozýval z ebenové komnaty. Odrážel se ozvěnou od každého prkna, od každé železné výztuhy a přepážky na dolní palubě. Goodsir nepochyboval, že muži na hlídce dvě patra nad nimi ho přes kvílení větru slyší stejně zřetelně, jako by ta věc byla s nimi na palubě. Varlata se mu snažila zatáhnout zpátky do těla.

Řev se ozval z podpalubí pod nimi.

"Brown, Dunn, Collins," vyštěkl Fitzjames. "Běžte kolem skladiště chleba na příď a zajistěte přední palubní průlez. Des Voeux a Goodsir půjdou se mnou."

Fitzjames si zastrčil pistolí za opasek, pravou rukou zvedl lucernu a začal sestupovat po schodech do tmy.

Goodsir musel vynaložit veškerou sílu vůle jen na to, aby se nepomočil. Des Voeux spěšně seběhl po schodech za kapitánem a jen obrovský pocit zahanbení při pomyslení, že nebude druhý dva muže následovat, spolu se strachem, že zůstane potmě úplně sám, rozřeseného lékaře přinutil, aby napodobil prvního palubního důstojníka a dal se do pohybu. Paže, ruce i nohy měl jako zdřevěnělé a vůbec je necítil, věděl ale, že příčinou je strach a ne zima.

Pod schody - v černém chladu, který Harrymu Goodsirovi připadal mnohem neprostupnější a děsivější, než se mu kdy zdálo být nepřátelské venkovní arktické prostředí - drželi kapitán a první palubní důstojník lucerny natažené na celou délku paže. Fitzjames měl navíc v druhé ruce namířenou a připravenou pistolí. Des Voeux svíral v pěsti standardní námořnický nůž. Trásla se mu ruka. Nikdo se nehýbal ani nedýchal.

Ticho. Třesk, bušení i výkřiky umlkly.

Goodsir cítil nutkání zaječet. Cítil, že tam s nimi dole v temném podpalubí něco je. Něco obrovského a nelidského.

Klidně to mohlo být pouhé čtyři metry od nich, těsně za dosahem chabého svitu luceren.

K naléhavé jistotě, že nejsou sami, se připojil pronikavý měďnatý pach, který Goodsir v životě cítil už nesčetněkrát. Pach čerstvé krve.

"Tudy," šeptl kapitán a vydal se úzkou chodbičkou na pravoboku k zádi.

Ke kotelně.

Olejová lampa, která tam vždy hořela, byla uhašená. Jediným přísvitem, který k nim otevřenými dveřmi pronikal, byla tlumená rudooranžová záře několika drobných kousků uhlí, které hořely v topeništi kotle.

"Pane Gregory?" houkl kapitán. Jeho zvolání bylo tak hlasité a nečekané, že se Goodsir opět málem pomočil. "Pane Gregory?" zkusil to kapitán podruhé.

Žádná odpověď se neozvala. Z chodby viděl lékař jen pár čtverečných metrů podlahy kotelny a trochu rozsypaného uhlí. Ve vzduchu se vznášela vůně, jako by někdo griloval hovězí maso. Goodsira se zmocňovala čím dál větší hrůza, uvědomil si ale, že se mu sbíhají sliny.

"Zůstaňte tady," přikázal Fitzjames Des Voeuxovi a Goodsirovi. První palubní důstojník se rozhlížel nejprve k přídi a pak k zádi, lucernou kolem sebe pohyboval v kruhu, nůž držel vysoko zdvižený a oči napínal se snahou rozeznat, co je v tmavé chodbě za uzoučkým kruhem světla. Goodsirovi nezbývalo než nehybně stát a zatínat zmrzlé ruce v pěst. Ústa se mu v reakci na téměř zapomenutou vůni pečeného masa plnila slinami a v žaludku mu navzdory veškerému strachu kručelo.

Fitzjames se vyhnul dveřní zárubni, vešel do kotelny a zmizel jim z dohledu.

Na pět nebo deset nekonečných vteřin zavládlo úplné ticho. Pak se kapitánův tichý hlas doslova odrazil ozvěnou od

kovových stěn místnosti. "Pane Goodsire. Pojd'te prosím dovnitř."

V kotelně ležela dvě lidská těla. V jednom z nich bylo možno rozeznat strojníka Johna Gregoryho. Měl rozpárané břicho. Tělo leželo v koutě, přimáčknuté k záďové přepážce, šedivé provazce a vlákna jeho vnitřností byly ale rozházené po celé kotelně jako fábory na večírku. Goodsir si musel dávat velký pozor na to, kam šlape. Druhá mrtvola, patřící nějakému podsaditému muži v tmavomodrém svetr, ležela na břiše s rukama nataženými podél těla a dlaněmi otočenými vzhůru; hlavu i s rameny měla v topeništi kotle.

"Pomozte mi ho vytáhnout," požádal Fitzjames.

Lékař popadl muže za levou nohu a doutnající svetr, kapitán se chopil druhé nohy a pravé paže a společnými silami vytáhli mrtvého z plamenů. Jeho otevřená ústa se na vteřinu zachytila o spodní přírubu kovového roštu topeniště, pak se ale s hlasitým cvaknutím zubů uvolnila.

Goodsir mrtvolu převálil na záda, Fitzjames si svlékl blůzu a utloukl plameny šlehající mrtvému z obličeje a z vlasů.

Harry Goodsir měl pocit, jako by to všechno sledoval z obrovské vzdálenosti. Profesionální část jeho mozku s chladným odstupem zaznamenala, že byt' bylo topeniště jen mizerně naložené a uhlí v něm sotva hořelo, plameny roztavily mužovy oči, spálily mu nos i uši a jeho obličej dodaly strukturu připáleného bublajícího malinového dortu.

"Poznáváte ho, pane Goodsire?" zeptal se Fitzjames.

"Ne."

"Je to Tommy Plater," zajíkl se Des Voeux, který stál jen krok uvnitř za dveřmi. "Poznávám ho podle svetr a podle té náušnice, co se mu připekla k sanici tam, co míval ucho."

"Zatraceně, pane Des Voeuxi," štěkl Fitzjames. "Vy máte hlídat na chodbě."

"Ano, pane," přikývl Des Voeux a vyšel na chodbu. Goodsir odtamtud zaslechl dávivé zvuky.

"Chci, abyste se podíval..." začal kapitán a obrátil se ke Goodsirovi.

Odněkud z přídě se ozval jakýsi tříštivý a praskavý zvuk, následovaný tak ohlušující ranou, až si byl Goodsir jistý, že se loď rozlomila vedví.

Fitzjames popadl lucernu a v okamžiku vyběhl ze dveří; svoji dýmající blůzu nechal ležet na podlaze kotelny. Goodsir s Des Voeuxem ho následovali a všichni tři se rozběhli na příd', míjeli rozházené sudy a rozbité bedny a protahovali se mezi černými železnými přepážkami, za nimiž se skrývaly zbytky zásob pitné vody a několik posledních pytlů s uhlím. Když probíhali kolem černého otvoru jednoho z uhelných bunkrů, Goodsir pohlédl doprava a spatřil holou lidskou ruku, vyčnívající přes železný okraj dveřního rámu. Zastavil se, sklonil se a chtěl se podívat, kdo to tam leží, světlo se mu ale vzdálilo, protože kapitán i první palubní důstojník běželi s lucernami dál na příd'. Goodsir zůstal v neprostupné tmě s něčím, co téměř nepochybně bylo další mrtvolou. Vstal a rozběhl se za ostatními.

Další údery. Výkřiky, které sem teď doléhaly shora z paluby. Výstřel z muškety nebo z pistole. A ještě jeden. Křik. Křik několika mužů.

Goodsir, který se zdržel za poskakujícími kruhy světla luceren, vyběhl z úzké chodbičky do temného otevřeného prostoru a v plné rychlosti narazil hlavou do silného dubového sloupku. Svalil se na záda do dvaceti centimetrů ledové a napůl zmrzlé splaškové vody. Nedokázal zaostřit oči - lucerny nad ním mu připadaly jen jako houpající se oranžové šmouhy a on se jen úporně snažil neztratit vědomí - a všechno v tom okamžiku páchlo a chutnalo po splašcích, uhelném prachu a krvi.

"Schody jsou pryč!" křikl Des Voeux.

Lucerny se ustálily a Goodsir, který seděl až po pás ponořený v ohavně páchnoucí břečce, konečně viděl o něco lépe. Příd'ové schodiště z tlustých dubových fošen, které snadno uneslo několik pořádných chlapů s padesátikilovými pytlí uhlí na zádech, bylo rozbité na třísky. Z otevřeného průlezu ve stropě viselo jen několik drobných úlomků.

Ječení se ozývalo shora, z dolní paluby.

"Vysaďte mě nahoru!" křikl Fitzjames, zastrčil si pistoli za opasek, ruce měl teď natažené nad hlavou a snažil se nahmatat pevnou oporu na rozbitém rámu horního průlezu. Začal se vytahovat nahoru. Des Voeux se sklonil, aby ho pomohl zvednout.

Ze čtvercového otvoru nad jejich hlavami náhle vyšlehly plameny.

Fitzjames zaklel, pustil se a spadl po zádech do ledové vody jen pár metrů od Goodsira. Zdálo se, že celý příd'ový průlez a všechno nad ním na dolní palubě je v jednom ohni.

Požár, pomyslel si Goodsir. Nosní dírky se mu naplnily štiplavým kouřem.

Není kam utéct. Venku je sedmdesát stupňů pod nulou a zuří tam sněhová bouře. Jestli teď loď shoří, všichni zemřou.

"K hlavnímu schodišti," zavelel Fitzjames, zvedl se na nohy, sebral lucernu a rozběhl se k zádi. Des Voeux běžel za ním. Goodsir se po čtyřech hrabal ledem a vodou, postavil se, znovu upadl, chvíli opět lezl po čtyřech a nakonec se rozběhl za mizícími lucernami.

Na dolní palubě něco ohlušivě zařvalo. Následoval štěkot mušket a charakteristické praskání brokovnic.

Goodsir měl chuť zastavit se u uhelného bunkru a přesvědčit se, jestli je muž, jemuž patří ta natažená paže, mrtvý nebo živý - nebo jestli u té paže vůbec je nějaké tělo -, když tam ale dospěl, neměl ani trochu světla. Běžel tedy temnotou dál a narážel do železných přepážek, pytlů s uhlím a stěn nádrží s vodou.

Lucerny už mizely na schodišti vedoucím na dolní palubu. Po schodišti se dolů valil kouř.

Goodsir se škrábal po schodech vzhůru, do obličeje ho koplá vysoká bota patřící buď kapitánovi nebo prvnímu palubnímu důstojníkovi a konečně se ocitl na dolní palubě.

Nemohl dýchat a vůbec nic neviděl. Všude kolem něj poskakovaly lucerny, vzduch byl ale tak prosycený kouřem, že v jejich světle nebylo nic vidět.

První, co Goodsira napadlo, bylo najít schody vedoucí do mezipalubí, pokračovat výš a z mezipalubí pak ještě výš, dokud se nedostane ven na čistý vzduch, někde vpravo od něj - směrem k přidi - se ale ozýval naléhavý křik, takže se

spustil na všechny čtyři. Vzduch dole u podlahy byl dýchatelný. Jakž takž. Někde na přidi viděl jasně oranžovou zář, příliš jasnou, než aby ji vydávaly lucerny.

Pomalu se plazil kupředu, vlevo od skladiště chleba našel uličku na levoboku a lezl dál. Někde před ním v oblacích kouře utloukali muži plameny příkrývkami. Příkrývky začínaly hořet.

"Udělejte řetěz s kbelíky!" vykřikl někde v kouři před ním Fitzjames. "Nanoste sem dolů vodu!"

"Žádnu vodu nemáme, kapitáne," odpověděl hlas tak rozrušený, že Goodsir nepoznával, komu patří.

"Použijte kbelíky z latrín!" prořizl kapitánův hlas kouř a okolní křik jako čepel břitvy.

"Ty jsoš zamrzlý!" zahalekal hlas, který Goodsir pro změnu poznával. John Sullivan, velitel hlavní nástavby.

"Stejně je přineste," zařval Fitzjames. "A taky sníh. Sullivan, Sinclair, Reddington, Seeley, Pocock, Greater - nařídte chlapům, aby utvořili řetěz z horní paluby až sem na dolní palubu. Nabírejte do kbelíků co nejvíce sněhu. Házejte ho do plamenů." Fitzjames se musel odmlčet, protože se dávivě rozkašlal.

Goodsir se postavil. Kouř kolem něj vířil, jako by někdo otevřel okno nebo dveře. Jednu vteřinu viděl pět nebo šest metrů před sebe, někam k tesařskému a loďmistrovu skladišti na přidi, jasně rozeznával plameny olizující stěny a trámy, a v příští vteřině neviděl ani na půl metru. Všichni kolem pokašlávali a Goodsir se k nim připojil.

Vráželi do něj muži, kteří se překotně hrnuli ke schodům; přitiskl se k přepážce a přemýšlel o tom, jestli by neměl také vylézt do mezpalubí. Tady není nic platný.

Vzpomněl si na nahou paži vyčnívající z uhlého bunkru dole v podpalubí. Při pomyšlení na to, že by opět sestoupil tam dolů, se málem pozvracel.

Ta věc je ale na téhle palubě.

Jako by chtěla tu myšlenku potvrdit, ozvala se necelé tři metry před ním hromadná salva čtyř nebo pěti mušket. Palba byla doslova ohlušující. Goodsir si zakryl uši dlaněmi a padl na kolena; vzpomněl si přitom, jak posádce Terroru vykládal, že nemocní kurdějemi mohou zemřít už při pouhém zvuku výstřelu z muškety. Věděl, že počáteční symptomy kurdějí už se projevují i u něj.

"Zastavte tu palbu!" rozkřikl se Fitzjames. "Nestřílet! Jsou tu naši chlapi."

"Ale, kapitáne..." zazněl hlas desátníka Alexandra Pearsona, hodnostně nejvyššího ze čtyř dosud žijících příslušníků námořní pěchoty na Erebu.

"Řekl jsem zastavit palbu!"

Goodsirovi se v tom okamžiku otevřel pohled na poručíka Le Vesconteho a na mariňáky, jejichž postavy se rýsovaly na pozadí plamenů. Le Vesconte stál, mariňáci byli všichni zakleklí na jednom koleně a nabíjeli muškety, jako by byli uprostřed bitvy. Lékaři připadalo, že všechny stěny, trámy, volně ložené sudy i kartony směrem od něj k přidi hoří. Námořníci do plamenů bušili příkrývkami a rolemi plachtoviny. Všude létaly jiskry.

Z ohně se vynořila hořící silueta muže a vrávoravě zamířila k příslušníkům námořní pěchoty a k hloučku námořníků.

"Nestřílet!" zavelel Fitzjames.

"Nestřílet!" opakoval po něm Le Vesconte.

Hořící muž se zhroutil Fitzjamesovi do náruče. "Pane Goodsire!" houkl kapitán. Zásobovací důstojník John Downing přestal bušit příkrývkou do plamenů na chodbě a uhasil oheň, který vystřeloval z dýmajícího oblečení raněného.

Goodsir se rozběhl kupředu a převzal od Fitzjamese váhu omdávajícího muže. Chyběla mu téměř celá pravá strana obličeje - nebyla ohořelá, ale odervaná a visela z ní stržená kůže i s okem - a na pravé polovině hrudi měl několik souběžných škrábanců, kde drápy prořizly osm vrstev látky i kůži. Vestu mu zalévala krev. Pravou paži měl utřenou.

Goodsir si uvědomil, že drží Henryho Fostera Collinse, druhého správce, jemuž Fitzjames před malou chvilí nařídil, aby s Brownem a Dunnem, temovačem a jeho pomocníkem, šel zabezpečit příďový průlez.

"Potřebuju, aby mi ho někdo pomohl odnést nahoru do ordinace," hekl Goodsir. Collins byl i bez jedné paže pořádný kus chlapa a nohy se mu konečně definitivně podlomily. Lékař byl schopen udržet ho ve vzpřímené poloze jen proto, že se sám opíral o stěnu skladiště chleba.

"Downingu!" zavolal Fitzjames na siluetu vysokého zásobovacího důstojníka, který už zase se svojí hořící příkrývkou bojoval s plameny.

Downing příkrývku odhodil a rozběhl se kouřem zpět k nim. Bez jediného dotazu si přehodil Collinsovu zbývající paži přes rameno. "Až po vás, pane Goodsire," hekl.

Goodsir vyrazil po schodech nahoru, v totéž okamžiku se ale oblaky dýmu snažil seběhnout dolů asi deset mužů s vědry v rukou. "Z cesty!" zaburácel Goodsir. "Neseme raněného." Boty i kolena uhnuly stranou.

Zatímco Downing ještě vynášel nyní už bezvědomého Collinse po téměř vertikálních schodech, Goodsir už se ocitl v mezpalubí, kde všichni žili. Shromáždil se kolem něj hlouček námořníků, kteří si ho zvědavě prohlíželi. Lékař si uvědomil, že sám nejspíš vypadá jako jedna z obětí - ruce, oblečení i obličej měl po nárazu do sloupku zkrvavené a věděl, že je zároveň celý černý od sazí.

"Dozadu na marodku," zavelel, když Downing vynesl popáleného a zmraženého muže v náručí. Ubytovací důstojník se musel natočit bokem, aby s Collinsem prošel úzkou chodbičkou. Za Goodsirem utvořily dva tucty mužů řetěz a předávaly si po schodech z horní paluby vědra; další muži házeli sněh na kouřící a syčící prkna podlahy v ubytovně mužstva kolem sporáku a příďového průlezu. Goodsirovi bylo jasné, že kdyby se podlaha vzňala, loď by byla ztracená. Z marodky se vynořil Henry Lloyd s vykulenými očima v pobledlém obličej.

"Mám připravené nástroje?" vyjel na něj Goodsir.

"Ano, pane."

"Pilku na kosti?"

"Ano."

"Dobře."

Downing položil bezvědomého Collinse na holý operační stůl uprostřed marodky.

"Děkuji vám, pane Downingu," přikývl Goodsir. "Byl byste tak laskav, sehnal jednoho nebo dva námořníky a pomohl přestěhovat tyhle ostatní nemocné na postele v nějaké kajutě? Kamkoli, kde je prázdná palanda."

"Jistě, doktore."

"Lloyde, běžte na příď za panem Wallem a vyřídte kuchaři a jeho pomocníkům, že z toho jejich Frazerova sporáku potřebujeme všechnu horkou vodu, kterou nám můžou dát. Nejdřív ale zapalte ty olejové lampy. Pak se sem vraťte. Budu potřebovat vaše ruce a lucernu."

Následující hodinu měl doktor Harry D. S. Goodsir tak napilno, že by si snad ani nebyl všiml, kdyby začala marodka hořet; pravděpodobně by byl jen vděčný za lepší osvětlení.

Svlékl Collinse od pasu nahoru donaha - z otevřených ran mu v mrazivém vzduchu stoupala pára -, vylil na něj první hrnec horké vody, aby zranění alespoň trochu očistil, ani ne tak z hygienických důvodů, jako spíš proto, aby na chvíli smyl krev a mohl se podívat, jak jsou hluboká, usoudil, že tržné rány pacientův život bezprostředně neohrožují, a dal se do práce na jeho rameni, krku a obličejí.

Paže byla utržená dokonale čistě. Vypadalo to, jako by ji jedinou ranou oddělila nějaká obrovská gilotina. Goodsir, který byl zvyklý na průmyslové a námořní nehody, při nichž bývá tkáň rozdrčená, potrhána a rozdrásaná na cucky, si ránu prohlížel s pocity podobnými obdivu, ne-li přímo posvátné úctě.

Collinsovi hrozilo vykrvácení, ale plameny, které ho zachvátily, otevřenou ránu na rameni do jistě míry kauterizovaly. To mu zachránilo život. Prozatím.

Goodsir viděl obnaženou lopatku - lesknoucí se bílou bulku -, nenašel ale ani malý zbývající kousek pažní kosti, který by musel odříznout. Zatímco mu Lloyd roztřeseně držel lucernu těsně u stolu a občas někde podle jeho pokynů přitlačil prst - často na tepnu, z níž prýštila krev -, obratně podvázal několik přetržených žil a tepen. V téhle práci odjakživa vynikal - prsty mu kmitaly téměř samy od sebe.

Ke svému úžasu zjistil, že v ráně nejsou téměř či vůbec žádné kousky látky a jiných cizích materiálů. To poněkud snižovalo pravděpodobnost smrtící sepse, i když úplně ji dosud vyloučit nemohl. Všechno, co viděl, očistil druhým a posledním hrncem horké vody, který mu na záď přinesl Downing. Pak odřízl všechny volné cary masa a zbytek podle možnosti pozašival. Naštěstí zbyly na rameni dostatečně dlouhé pruhy kůže, které mohl přetáhnout přes ránu a širokými stehy je přišít.

Collins zasténal a zavrtěl se.

Goodsir pracoval, jak nejrychleji mohl; chtěl mít to nejhorší hotové dřív, než se pacient plně probere k vědomí.

Pravá polovina obličejí visela Collinsovi na rameno jako uvolněná karnevalová maska. Goodsirovi to připomnělo četné pitvy, které v minulosti prováděl a při nichž odřízl obličej a přehrnul ho přes lebeční temeno jako těžký mokrý hadr.

Nařídil Lloydovi, aby co nejpevněji a co nejvýš natáhl dlouhý pruh obličejové kůže - jeho asistent se odvrátil, vyzvracel se na podlahu, okamžitě se ale otočil zpět a oťel si lepkavé prsty do vlněné vesty -, a rychle přišil odtrženou část Collinsovy tváře k silnému jazyku masa a kůže těsně pod ustupujícími vlasy.

Oko druhému správci zachránit nemohl. Pokusil se je zatlačit zpátky na místo, Collins měl ale roztržitý podočnicový oblouk a úlomky kostí mu to nedovolily. Goodsir kosti odstranil, zjistil ale, že je poškozená i oční bulva.

Vzal si z Lloydových třesoucích se rukou nůžky, odstříhl sítnicový nerv a hodil oko do vědra, které se pomalu plnilo krvavými útržky a odřezky Collinsova těla.

"Držte tu lucernu blíž," nařídil Lloydovi. "A přestaňte se klepat."

Nad okem kupodivu zůstal kus víčka. Goodsir se stáhl co možná nejdál dolů a obratně je přišil k pruhu volné kůže pod okem. Stehy tentokrát zvolil hustší a pevnější, protože měly sloužit dlouhá léta. Pokud Collins zůstane naživu.

Usoudil, že prozatím na obličejí druhého správce udělal všechno, co mohl, a začal se věnovat jeho popáleninám a škrábancům po drápech. Popáleniny měly jen povrchní charakter. Tržné rány byly naopak tak hluboké, že Goodsir tu a tam viděl vždy šokující bělost obnažených žeber.

Nařídil Lloydovi, aby levou rukou natřel popáleniny hojivou masťou a pravou při tom držel lucernu co nejbliž u stolu, pak sám očistil a sešil roztrhané svaly a všude, kde to bylo možné, přišil zpět na místo podkožní tkáň i samotnou kůži. Rány na rameni i na Collinsově krku dál krvácely, už ale mnohem pomaleji. Pokud stačily plameny tkáň i tepny dostatečně kauterizovat, bylo možné, že v druhém správci zůstal dostatek krve, aby přežil.

Námořníci začali dovnitř nosit další muže, ti ale utrpěli pouze popáleniny - někteří poměrně vážné, ale žádný smrtelné. Když teď Goodsir skončil s nejnaléhavější prací na Collinsovi, pověsil lucernu na mosazný hák nad stolem a nařídil Lloydovi, aby novým pacientům pomohl léčivou masťou, vodou a obvazy.

Právě s Collinsem končil - dával mu opium, aby probouzející se a ječící muž usnul -, když se otočil a zjistil, že vedle něj stojí kapitán Fitzjames.

Kapitán byl stejně ušpiněný sazemi a plný krve jako lékař.

"Přežije to?" zeptal se.

Goodsir odložil skalpel a otevřel a znovu zavřel zkrvavené ruce, jako by chtěl říct jen bůh ví.

Fitzjames přikývl. "Oheň jsme už uhasili," oznámil. "Říkal jsem si, že to budete chtít vědět."

Goodsir také přikývl. Za celou uplynulou hodinu na požár vůbec nepomyslel. "Lloyde, pane Downingu," požádal.

"Buďte tak laskaví a přeneste pana Collinse támhle na to lůžko u příďové přepážky. Je tam nejtepleji."

"Přišli jsme o veškerý obsah tesařského skladu na dolní palubě," pokračoval Fitzjames, "a taky o spoustu zbývajících potravinových zásob, které byly v bednách na přídi a kolem příďového průlezu, i o značnou část zásob ze skladiště chleba. Řekl bych, že jsme ztratili přibližně třetinu zbývajících konzervovaných a sudových potravin. A další škody jsou nepochybně v podpalubí, tam jsme se ale zatím neslezli podívat."

"Co ten požár způsobilo?" zeptal se lékař.

"Collins nebo některý z jeho mužů hodil po té věci lucernu, když se vynořila z průlezu a vrhla se na ně," odpověděl kapitán.

"A co se stalo s tou... věcí?" otázal se Goodsir. Byl náhle tak unavený, že se musel opřít o okraj zakrvaveného operačního stolu, aby neupadl.

"Utekla zřejmě stejnou cestou, kterou se dostala dovnitř," usoudil Fitzjames. "Vrátila se příďovým průlezem dolů a někde tam v podpalubí si našla cestu ven. Pokud tam pořád ještě nečíhá. Ke všem průlezům jsem nechal postavit ozbrojené muže. Na dolní palubě je taková zima a tolik kouře, že budeme muset hlídky střídát každou půlhodinu. Collins tu věc viděl ze všech nejlip. Proto jsem přišel nahoru... podívat se, jestli bych si s ním nemohl promluvit. Ostatní viděli přes plameny jen její siluetu - oči, zuby, drápy, bílého obra nebo černý obrys. Poručík Le Vesconte nařídil mariňákům, aby po ní stříleli, nikdo ale neviděl, jestli ji zasáhli. Příď před vyhořelým tesařským skladem je plná krve, nevíme ale, jestli něco z ní je i z té nestvůry. Můžu si promluvit s Collinsem?"

Goodsir zavrtěl hlavou. "Zrovna jsem panu druhému správci dal silný opíát. Několik hodin bude spát a vůbec nevím, jestli se ještě někdy probudí. Moc pravděpodobné to není."

Fitzjames opět přikývl. Vypadal stejně vyčerpaně, jak si lékař připadal.

"Co Dunn a Brown?" zeptal se Goodsir. "Šli na příď s Collinsem. Našli jste je?"

"Ano," potvrdil hluše Fitzjames. "Jsou naživu. Když vypukl požár a ta věc napadla chudáka Collinse, podařilo se jim utéct na pravobok od skladiště chleba." Kapitán se nadechl. "Kouř dole už se pomalu rozptýluje, takže budu muset vzít pár chlapů a sejít do podpalubí pro těla strojníka Gregoryho a topiče Tommyho Platera."

"Ach bože," vyjekl Goodsir. Pověděl Fitzjamesovi o nahé paži, kterou viděl vyčnívat z uhelného bunkru.

"Té jsem si nevšiml," přiznal kapitán. "Měl jsem tak naspěch, abych se dostal k příďovému průlezu, že jsem se vůbec nedíval kolem, jen před sebe."

"Taky jsem se měl dívat před sebe," opáčil žalostně lékař. "Narazil jsem do nějakého pilíře nebo sloupku."

"To vidím," usmál se Fitzjames. "Jste doktor, tak se vyléčte. Máte hlubokou tržnou ránu od vlasů až k obočí a nateklou modřinu velikou jako pěst Magnuse Mansona."

"Vážně?" podivil se Goodsir. Opatrně si sáhl na čelo. Zkrvavené prsty na sebe nabraly další krev, přestože na obrovské podlitině nahmatal tlustý zaschlý krvavý strup. "Zašiju si to před zrcadlem, nebo pak poprosím Lloyda, aby to udělal," povzdechl si unaveně. "Můžu jít, kapitáne."

"Jít kam, pane Goodsire?"

"Dolů do podpalubí," vysvětlil lékař a cítil, jak se mu při tom pomyšlení svírají vnitřnosti nevolností. "Podívat se, kdo to leží v tom uhelném bunkru. Třeba je ještě naživu."

Fitzjames mu pohlédl přímo do očí. "Lodní tesař pan Weekes a jeho pomocník Watson se pohřešují, doktore. Pracovali v uhelném bunkru na pravoboku, kde opravovali poškozený trup. Jsou ale nepochybně mrtví."

Goodsir zaregistroval oslovení "doktore". Franklin ani jeho podřízený kapitán tak lékařům skoro nikdy neříkali, dokonce ani hlavním lodním lékařům Stanleyovi a Peddiemu. Sir John i aristokratický Fitzjames je oba - a Goodsira také - téměř vždy titulovali méně uctivým oslovením "pane".

Tentokrát ale ne.

"Musíme jít dolů a přesvědčit se," prohlásil Goodsir. "Já musím jít dolů a přesvědčit se. Jeden z nich by ještě mohl být naživu."

"Taky by ale mohla být naživu a čekat tam dole ta věc z ledu," připomněl mu tiše Fitzjames. "Nikdo ji neviděl a neslyšel odcházet."

Goodsir unaveně přikývl a zvedl svoji lékařskou brašnu. "Mohu požádat pana Downinga, aby mě doprovodil?" zeptal se. "Budu možná potřebovat, aby mi někdo držel lucernu."

"Půjdu s vámi já, doktore," oznámil kapitán Fitzjames. Chopil se druhé lucerny, kterou na marodku přinesl Downing.

"Prosím, pane."

32

CROZIER

70°05' s.š., 98°23' z.d.

22. dubna 1848

"P

oručíku Little," zavelel kapitán Crozier, "předejte prosím mužstvu rozkaz k opuštění lodi."

"Ano, kapitáne." Little se otočil a křikl rozkaz na přeplněnou palubu pod sebou. Ostatní vyšší důstojníci ani zbývající druhý palubní důstojník nebyli přítomní, takže se rozkazu ujal loďmistr John Lane a hromovým hlasem ho předal směrem k přídi. Thomas Johnson, loďmistrův pomocník a muž, který na Hickeym a dalších dvou námořnících vykonal v lednu trest bičování, vykřikl tentýž rozkaz do otevřeného příklopu a pak průlez definitivně uzavřel a zajistil.

Na žádné z palub pod ním už samozřejmě nikdo nebyl. Crozier s poručíkem Littlem prošli všechny lodní paluby od zádě až k přídi a nahlédli do každé místnosti - od vychladlé kotelný s vyhaslými topeništi přes prázdné uhelné bunkry v podpalubí až po stísněnou, ale prázdnou příďovou skříňku s kotevními řetězy a pak dál po všech vyšších palubách. Na dolní palubě překontrolovali, že byly ze skladu lihovin a z dělostřeleckého skladu odneseny všechny muškety, brokovnice, střelný prach i olovo - na policích u stropu zůstaly jen řady šavlí a bajonetů, chladně se lesknoucí ve světle lucerny. Oba důstojníci se přesvědčili, že z oděvního skladu bylo za posledního jeden a půl měsíce odneseno veškeré potřebné oblečení, a pokračovali do prázdného kapitánova skladu a stejně prázdného skladiště chleba. V příďové části mezipalubí nahlédli Little a Crozier do každé kajuty a kóje, všimli si, v jak dokonale úpravném stavu

důstojníci zanechali své kavalce, police a svůj zbývající majetek, naposledy přelétli pohledem ustlané hamaky námořníků i jejich lodní truhly, sice částečně vyprázdněné, ale stále setrvávající na místě, jako by čekaly na zvonění k večeři, zašli na zád, kde ve velké kajutě našli mezery po chybějících knihách, které si muži mezi vyrovnanými svazky vybrali a desítky jich s sebou odnesli na led. Konečně se pak poručík Little i kapitán Crozier zastavili u obrovského sporáku, který byl poprvé po téměř třech letech zcela vychladlý, a ještě jednou zavolali do příďového průlezu, aby se ubezpečili, že dole nikdo nezůstal. Chystali se sice na palubě provést kontrolu přítomnosti, byla to však součást předepsaného protokolu při evakuaci lodi.

Pak vystoupili ven na palubu a příklop za sebou nechali otevřený.

Námořníci, kteří teď stáli nastoupení na palubě, příkaz k opuštění lodi nijak nepřekvapil. Čekali ho a shromáždili se tu právě kvůli němu. Na palubě bylo toho dopoledne jen asi pětadvacet členů posádky Terroru; ostatní byli buď v táboře nesoucím jméno Terror, tři kilometry jižně od Mysu vítězství, nebo do něj právě táhli saně se zásobami. Jiní vyrazili na lov nebo na výzvědy v okolí tábora. Dole na ledu čekal stejný počet námořníků z Erebu; stáli poblíž saní a hromad vybavení v místě, kde byly po evakuaci Erebu prvního dubna vztyčeny stany s potravinami a dalšími zásobami. Crozier sledoval, jak jeho muži scházejí po ledové rampě dolů na led a navždy opouštějí loď. Konečně zůstali na nakloněné palubě stát jen on a Little. Zhruba padesátka mužů dole na ledu k nim vzhlížela očima téměř neviditelnými pod velšskými parukami staženými do čela a nad vlněnými šálami; všichni měli v chladném ranním světle oči přivřené. "Tak běžte, Edwarde," sykl tiše Crozier. "Přes palubu s vámi."

Poručík zasalutoval, zvedl těžký pytel se svými osobními potřebami a slezl nejprve po žebříku a pak po ledové rampě k mužům dole.

Crozier se rozhlédl. Mdlé dubnové slunce ozařovalo svět plný zmučeného ledu, vysoko se tyčících tlakových hřebenů, nesčetných sněhových kup a poletujících vloček. Stáhl si štítek čepice níž do čela, přimhouřenými očima pohlédl na východ a pokusil se zrekapitulovat své nynější pocity.

Opuštění lodi je to nejhorší, co se může v životě kteréhokoli kapitána stát. Je to přiznání absolutního fiaska, které ve většině případů znamená konec dlouhé námořní kariéry. Pro většinu kapitánů, z nichž Francis Crozier mnohé osobně znal, to byla rána, z níž se už nikdy nevzpamatovali.

Crozier žádné podobné zoufalství necítil. Ještě ne. Důležitější pro něj v téhle chvíli byl ten modrý plamen odhodlání, který dosud tlumeně, ale horce hořel v jeho hrudi - musím přežít.

Chtěl, aby přežili i jeho muži - nebo alespoň co možná nejvíc z nich. Dokud existovala sebemenší naděje, že někdo z posádky Erebu nebo Terroru zůstane naživu a vrátí se domů do Anglie, Francis Rawdon Moira Crozier byl odhodlaný se té naděje držet a neohlížet se zpět.

Musí ty muže dostat z lodi. A pak je musí dostat z ledu.

Uvědomil si, že k němu vzhlíží téměř padesát párů očí, naposledy přejel rukou po okrajníku, sešplhal po žebříku, který na pravoboku připevnili, když se loď v posledních několika týdnech začala výrazněji sklánět na levobok, a po důkladné udusané ledové rampě sešel k čekajícím mužům.

Zvedl vlastní vak s osobními věcmi, zařadil se do útvaru nedaleko mužů zapřažených do postroje posledních saní, naposledy zvedl oči k lodi a zahučel: "Vypadá dobře, co, Harry?"

"Naprosto skvěle, kapitáne," přitakal velitel příďové nástavby Harry Peglar. Peglar dostal slovu a za poslední dva týdny se mu navzdory blizardu, hlubokým mrazům, bouřlivému hromobití, stoupajícímu tlaku ledu a vyjícímu větru za pomoci jeho košovníků podařilo vztyčit uskládněné stěžeň a vybavit je plachtami a lanovím. Na znovu instalovaných stěžňových čnělkách, na ráhnech a lanech nyní vratké lodi se všude třeptal led. Crozierovi připadala, jako by byla ověšená drahokamy.

Posledního březnového dne potopili Erebus - a pak se Crozier s Fitzjamesem dohodli, že byt' budou muset Terror velice brzy opustit, mají-li mít vůbec nějakou naději, že se jim před začátkem zimy podaří dojít nebo doplout na člunech do bezpečí, měla by být loď znovu uvedena do plavbyschopného stavu. Kdyby se náhodou v táboře Terror na Zemi krále Williama zdrželi několik měsíců až do léta a led nějakým zázrakem povolil, mohli by se teoreticky vrátit k Terroru na člunech a pokusit se doplout na svobodu i s ním.

Teoreticky.

"Pane Thomasi," zavolal na Roberta Thomase, druhého palubního důstojníka zapřaženého do čela postroje prvních z pěti saní, "až budete připraven, můžete vyrazit."

"Rozumím, pane!" křikl v odpověď Thomas a zapřel se do postroje. Přestože za kšíry zabralo sedm mužů, saně se ani nehnuly. Skluznice přimrzly k ledu.

"Musíš se trochu snažit, Bobe!" rozesmál se Edwin Lawrence, jeden z námořníků, kteří byli do postroje zapřažení spolu s ním. Saně zasténaly, muži zachroptěli, ozvalo se praskání kůže a pukání ledu a vysoko naložené saně se pohnuly kupředu.

Poručík Little vydal rozkaz druhým saním, v jejichž čele táhl Magnus Manson, aby rovněž vyrazily. Muži pod vedením obrovitého námořníka zabrali a druhé saně - přestože nesly těžší náklad než Thomasovy - se okamžitě rozjely vpřed; jen pod dřevěnými skluznicemi tiše zapraskal led.

A tak se postupně vydalo na cestu všech šestačtyřicet mužů, z nichž pětatřicet bylo na první úsek cesty zapřaženo do saní, dalších pět kráčelo v záloze s brokovnicemi nebo mušketami a čekalo, až na ně přijde řada, a čtyři palubní důstojníci i dva vyšší důstojníci - poručík Little a kapitán Crozier - z obou lodí se drželi po jejich boku, občas pomohli zatlačit a méně často se sami navlékli do postražků.

Kapitán si vzpomínal, jak ho před několika dny, když se druhý poručík Hodgson a třetí poručík Irving chystali vyrazit na cestu k táboru Terror s dalším na saních taženým člunem - oba důstojníci dostali rozkaz, aby po příchodu do tábora vybrali z jeho obyvatel několik mužů a na pár dalších dnů se vypravili na lov a na výzvědy -, Irving překvapil žádostí,

aby jeden či druhý ze dvou mužů přidělených do jeho oddílu zůstal na Terroru. Croziera to v první chvíli udivilo, protože podle názoru, který na mladého Johna Irvinga měl, byl služebně nejmladší poručík plně schopen námořníky zvládnout a splnit či prosadit splnění všech obdržených rozkazů, když ale slyšel, o koho jde, pochopil. Poručík Little zařadil mezi muže, kteří měli táhnout Irvingovy saně a později fungovat jako průzkumníci, Magnuse Mansona i Cornelia Hickeyho a Irving ve vši účtě žádal, aniž by uvedl nějaké bližší důvody, aby byl jeden z nich přidělen k jinému oddílu. Crozier jeho žádosti bez váhání vyhověl, přeřadil Mansona k saním, které se měly vydat na cestu až poslední den, a malého temovačova pomocníka nechal jít se skupinou táhnoucí saně poručíka Irvinga. Crozier sám také Hickeymu nevěřil, obzvláště poté, co před několika týdny téměř vyvolal vzpoudu, a věděl, že drobný mužík je mnohem zrádnější a nebezpečnější, má-li po boku obrovského idiota Mansona.

Ted' Crozier opouštěl loď, sledoval Mansona, který táhl saně patnáct metrů před ním, a díval se úmyslně stále jen kupředu. Byl odhodlán přinejmenším první dvě hodiny cesty se na Terror neohlédnout.

Pozoroval muže, kteří se před ním pachtili a opírali do postraňků, a velice dobře si uvědomoval, kdo všechno tu už s nimi není.

Fitzjames toho dne nebyl přítomen, protože zastával funkci velícího důstojníka v táboře Terror na Zemi krále Williama, pravým důvodem jeho nepřítomnosti byla ale ohleduplnost. Každý kapitán se pokud možno chce vyhnout situaci, kdy by svoji loď opouštěl před zraky jiného kapitána, a všichni kapitáni to vnímají stejně citlivě. Crozier, který Erebus navštěvoval téměř denně - od počátku března, od doby dva dny po požáru a útoku té věci z ledu, kdy ho začal tlak ledu rozmáčkávat na kusy - se zcela plánovitě nepřišel podívat, když byl Fitzjames v poledne třicátého prvního března nucen loď evakuovat. Tento týden mu Fitzjames jeho zdvořilost oplatil a dobrovolně se ujal velitelských povinností daleko od Terroru.

Většina ostatních mužů tu chyběla z mnohem tragičtějších a depresivnějších důvodů. Crozier krácel vedle posledních saní a v duchu si promítal jejich tváře.

Co se týkalo ztrát důstojníků a jiných velitelů a specialistů, měl Terror podstatně větší štěstí než Erebus. Crozier ze svého velitelského kádru ztratil pouze prvního palubního důstojníka Freda Hornbyho, kterého nestvůra zabila při karnevalové katastrofě, druhého správce Gilese MacBeana, který loňského září jel na výpravu se saněmi, a oba své lékaře, Peddieho a McDonalda, rovněž při novoročním karnevalu. Jeho první, druhý i třetí poručík však byli naživu a vcelku i v pořádku, stejně jako druhý palubní důstojník Thomas, ledařský mistr Blanky a zcela nepostradatelný první hospodář pan Helpman.

Fitzjames ztratil svého velícího důstojníka - sira Johna - a prvního poručíka Grahama Goreho, jakož i poručíka Jamese Waltera Fairholma a prvního palubního důstojníka Roberta Ormeho Sergeanta; všechny je zabila nestvůra. Přišel rovněž o hlavního lodního lékaře pana Stanleje a o druhého správce Henryho Fostera Collinse. Z původního velitelského sboru mu tudíž zbývali jen poručík H.T.D. Le Vesconte, druhý palubní důstojník Charles Des Voeux, ledařský mistr Reid, doktor Goodsir a pokladník Charles Hamilton Osmer. Namísto plné důstojnické jídelny z prvních dvou let - kdy tam společně stolovali sir John, Fitzjames, Gore, Le Vesconte, Fairholme, Stanley, Goodsir a pokladník Osmer - chodili v posledních týdnech do studeného důstojnického salonku na jídlo jen kapitán a jeho jediný dosud žijící poručík, lékař a pokladník. Crozier navíc věděl, že v oněch posledních dnech byl na jejich stolování absurdní pohled, protože tlak ledu naklonil Erebus téměř třicet stupňů na pravobok. Všichni čtyři strážníci byli nuceni sedět na podlaze, talíře držet na kolenou a nohama se pevně opírat o některou z podlahových lišt.

Fitzjamesův steward Hoar stále ležel s kurděmi, takže zbývalo na chudákovi starém Bridgensovi, aby se jako krab šinul po podlaze a obsluhoval důstojníky sotva udržující rovnováhu na příkře nakloněné palubě.

Terror měl větší štěstí i v tom, že neztratil své palubní důstojníky. Crozierův strojník, hlavní loďmistr i tesař byli stále naživu a schopní plnit svoje povinnosti. Strojník Erebu John Gregory i jeho tesař John Weekes skončili v březnu s rozpáraným břichem, když ta věc z ledu pronikla v noci na palubu. Poslednímu palubnímu důstojníkovi, loďmistru Thomasi Terrymu, utrhla nestvůra předchozího listopadu hlavu. Fitzjamesovi nezbýval jediný živý palubní důstojník. Z jedenadvaceti poddůstojníků Terroru - loďmistrů, zásobovačů, velitelů předové paluby, podpalubí, hlavní a předové stěžňové nástavby, kormidelníků, stevardů, temovačů a topičů - ztratil Crozier jen jednoho muže: topiče Johna Torringtona, prvního člena expedice, který zemřel před tak dávnou dobou, prvního ledna 1846 na Beecheyově ostrově. Mladý Torrington navíc, jak si Crozier dobře pamatoval, zemřel na součotiny, které si na palubu přinesl už z Anglie. Fitzjames přišel o dalšího ze svých poddůstojníků, topiče Tommyho Platera, toho březnového dne, kdy nestvůra pronikla na nižší paluby a způsobila tam vražednou spoušť. Její útok té noci dole v podpalubí přežil pouze tesařův pomocník Thomas Watson a stálo ho to levou ruku.

Protože zbrojír Thomas Burt byl poslán z Grónska zpět do Anglie ještě dřív, než narazili na opravdový led, zbývalo na Erebu naživu dvacet poddůstojníků. Někteří z nich, jako například staříký plachtař John Murray a Fitzjamesův osobní steward Edmund Hoar, měli kurděje v tak pokročilém stadiu, že nebyli prakticky k ničemu, jiní - jako třeba Thomas Watson - byli příliš těžce zranění a ještě jiní, kupříkladu zbičovaný steward poddůstojnické jídelny Richard Aylmore, tak zatrpklí, že také moc práce nenadělali.

Crozier nařídil jednomu z mužů, který byl očividně na pokraji sil, aby si udělal přestávku a připojil se k ozbrojeným strážím, a zaujal jeho místo v postroji. Přestože s ním táhlo šest dalších mužů, strašlivá námaha, již musel vynaložit na vlečení více než sedmi metrů konzervovaných potravin, zbraní a stanů, působila jeho oslabenému tělu pravá muka. I poté, co se přizpůsobil rytmu ostatních - chodil se saňovými oddíly už od března, kdy začal na Zemi krále Williama posílat první čluny a další vybavení, takže techniku tahu saní dobře znal -, zapůsobily na něj řemeny přetažené přes rozbolavělou hrud', váha taženého nákladu a nepříjemný pot, který mu zamrzal, roztával a znovu zamrzal pod šaty, jako šok.

Přál si, aby měl víc praceschopných námořníků a mariňáků.

Terror přišel o dva ze svých námoníků první třídy - o Billyho Stronga, kterého nestvůra roztrhla vedví, a Jamese Walkera, někdejšího dobrého přítele idiota Magnuse Mansona z doby, kdy ještě obr nebyl zcela pod vlivem malého temovačova pomocníka s krysím obličejem. Crozier si vzpomínal, že právě hrůza z Walkerova ducha strašícího v podpalubí obrovitého Mansona před tolika měsíci poprvé téměř přivedla ke vzpouře.

Alespoň v tomto ohledu měl Erebus větší štěstí než jeho sesterská loď. Jediným námoííkem první třídy, kterého Fitzjames za expedice ztratil, byl John Hartnell, který rovněž zemřel na souchotiny a byl v zimě šestačtyřicátého roku pohřben na Beecheyově ostrově.

Crozier se napřel do řemenů a vzpomínal na tváře a jména - tolik mrtvých důstojníků a tak málo obyčejných námoííků. Táhl, hekal námahou a zároveň přemýšlel o tom, že to vypadá, jako by se ta věc na ledu úmyslně zaměřila na vůdce expedice.

Takhle nesmíš uvažovat, okřikl se v duchu. Připisuješ té potvoře rozumové schopnosti, které nemá.

A opravdu je nemá? ptala se druhá, vystrašenější část Crozierovy mysli.

Prošel kolem něj jeden z příslušníků námoíí pěchoty, který v podpaží nesl místo brokovnice mušketu. Obličej měl muž zcela zakrytý čepicemi a šálami, podle pohnutí chůze ale Crozier poznal, že je to Robert Hopcraft. Mariňáckého vojína nestvůra vážně poranila onoho loňského červnového dne, kdy byl zabit sir John; všechna ostatní Hopcraftova zranění se plně zahojila, roztržitá klíční kost však znamenala, že od té doby stále chodil nahrbený doleva, jako by nemohl udržet přímý směr. Dalším mariňákem, který kráčel vedle něj, byl voják William Pilkington, kterého téhož dne v loveckém přístřešku střelili do ramene. Crozier si všiml, že už Pilkington ramenu ani paži zjevně nijak neulevuje.

Seržantu Davidu Bryantovi, hodnostně nejvyššímu příslušníkovi námoíí pěchoty na Erebu, nestvůra utrhla hlavu jen pár vteřin předtím, než odvěkla siru Johna pod led. Voják William Braine zemřel roku 1846 na Beecheyově ostrově a voják William Reed zmizel na ledu devátého listopadu loňského roku - Crozier si to datum velice dobře pamatoval, protože tehdy sám šel potmě z Terroru na Erebus a byl to první plný den zimní temnoty. Nestvůře se tedy podařilo zredukovat Fitzjamesovu mariňáckou jednotku na pouhé čtyři členy: zbýval velící desátník Alexander Pearson, voják Hopcraft se zmraženým ramenem, voják Pilkington se zahojenou střelnou ranou a voják Joseph Healey.

Crozierovu vlastní mariňáckou jednotku ta věc na ledu připravila jen o vojína Williama Heathera; bylo to vloni v listopadu té noci, kdy nestvůra pronikla na palubu a roztržila mu hlavu, zatímco stál na hlídce. K úžasu a šoku všech však Heather odmítal zemřít. Poté, co několik týdnů ležel v komatu na marodce a nechutně se potácel mezi životem a smrtí, vojína Heathera jeho mariňáčtí kolegové odnesli zpět do jeho hamaku v příďové ubikaci mužstva a od té doby ho krmili, umývali, převlékali a denně nosili na latrínu. Téměř to vypadalo, jako by si tupě hledícího a slintajícího muže chovali jako nějaké domácí zvíře. Právě minulý týden byl evakuován do tábora Terror; ostatní mariňáci ho teple oblékli a opatrně, téměř slavnostně posadili do speciálních jednomístných saní, které pro něj vyrobil tesařův pomocník Alex "Tlustouch" Wilson. Námoííci proti dalšímu nákladu nic nenamítali a dobrovolně se střídali v tažení malých saní s živoucí mrtvolou po ledu a přes tlakové hřebeny do tábora.

Crozierovi tudíž zbývalo pět mariňáků - Daly, Hammond, Wilkes, Hedges a sedmatřicetiletý seržant Solomon Tozer, nevzdělaný tupec, nyní ale velitel celého devítičlenného oddílu zbývajících bojeschopných příslušníků královské námoíí pěchoty, doprovázejícího expedici siru Johna Franklina.

Po první hodině v postroji Crozierovi připadalo, jako by saně klouzaly o něco snáz. Přivykl už také rytmu bolestivého lapání po dechu, které nadržovalo normální dýchání všem, kdo táhli tak těžký náklad po tak špatně kluzkém ledu.

Na víc kategorií ztracených členů posádky si Crozier nevzpomínal. Samozřejmě až na plavčíky, mladé dobrovolníky, kteří se k expedici připojili na poslední chvíli a na seznamu posádky byli vedeni jako "plavčíci", přestože tři ze čtyř byli už dospělí osmnáctiletí muži. Robertu Goldingovi bylo při vyplutí dokonce devatenáct.

Tři ze čtyř "plavčků" byli dosud naživu, přestože Crozier byl oné noci velkého požáru nucen osobně vynést bezvědomého George Chamberse z hořících karnevalových komnat. Jedinou obětí mezi plavčíky byl Tom Evans, nejmladší nejen svým věkem, ale i chováním; ta věc na ledu se mládence zmocnila kapitánu Crozierovi přímo před nosem, když spolu ve tmě hledali zmizelého Williama Stronga.

George Chambers sice dva dny po karnevalu znovu nabyl vědomí, už nikdy ale nebyl stejný jako dřív. Před oním dramatickým střetem s nestvůrou to býval bystrý mládenec, po utrpeném otřesu mozku ale jeho inteligence klesla dokonce někam pod úroveň Magnuse Mansona. George nebyl živoucí mrtvola jako voják Heather - podle loďmistrova pomocníka na Erebu byl schopen plnit jednoduché příkazy -, od oné strašlivé novoroční noci ale prakticky přestal mluvit.

Davey Leys, jeden ze zkušenějších účastníků expedice, byl dalším z mužů, kteří fyzicky přežili dvě setkání s bílou věcí na ledu, byl ale dnes stejně neúčinný jako voják Heather s mozkem doslova vyraženým z hlavy. Po té noci, kdy bílá obluda přepadla Leyse a Johna Handforda na hlídce a pak pronásledovala ledařského mistra Thomase Blankyho do tmy, Leys znovu upadl do dřívějšího stavu: jen apaticky hleděl do prázdna a tentokrát už se z toho nevzpamatoval. Byl převezen do tábora Terror - spolu s vážně raněnými a nemocnými neschopnými chůze, jako byl například Fitzjamesův stevard Hoar - zabalený v teplých pláštích a usazený do jednoho z člunů, které námoííci táhli na saních. Raněných, nemocných kurdějemi a malomyslných, s jejichž pomocí nemohli Crozier a Fitzjames počítat, začínalo být příliš mnoho. Přibývalo úst, která bylo třeba nakrmit, i těl, která museli táhnout s sebou, a to v situaci, kdy všichni ostatní byli hladoví, nemocní a sotva schopní vlastní chůze.

Crozier si uvědomil, že sám už dvě noci prakticky nespál, a unaveně se pokoušel spočítat mrtvé.

Šest důstojníků z Erebu. Čtyři mrtví z Terroru.

Všichni tři palubní důstojníci z Erebu. Z Terroru žádný.

Jeden poddůstojník z Erebu. Jeden z Terroru.

Pouze jeden námoíík z Erebu. Čtyři z Terroru.

To bylo dvacet mrtvých, k nimž bylo nutno připočítat tři příslušníky námořní pěchoty a plavčíka Evanse. Při expedici už přišlo o život čtyřiadvacet mužů. Strašlivé ztráty - vyšší, než na jaké si Crozier vzpomínal při kterékoli jiné polární expedici v námořní historii.

Bylo tu ale jedno důležitější číslo - a právě na to se Francis Rawdon Moira Crozier snažil soustředit: 105 živých, kteří zůstávali pod jeho velením.

Sto pět živých, včetně něj, tohoto dne, kdy byl nucen opustit Terror a vydat se na led.

Crozier sklonil hlavu a důkladněji se zapřel do postraňků. Zvedl se vítr a proháněl kolem nich závoje sněhu, které zakrývaly saně před nimi i kráčející mariňáky.

Je si tím počtem jistý? Dvacet mrtvých, nepočítal-li tři mariňáky a jednoho z plavčíků? Ano, vždyť přece ráno s poručíkem Littlem překontrolovali seznam posádky a potvrdili si, že v saňových oddílech, v táboře Terror a na samotném Terroru je celkem 105 mužů... je si tím ale úplně jistý? Nezapomněl na někoho? Sčítal a odčítal správně? Crozier byl unavený, strašně unavený.

Francis Crozier se mohl na malou chvíli nechat splést mylným výpočtem - koneckonců už dvě noci, vlastně ne, tři noci vůbec nespál -, nezapomněl ale obličej ani jméno jediného muže. A věděl, že nikdy nezapomene.

####

"Kapitáne!"

Crozier se vytrhl z transu, do něhož upadl, když táhl saně. Nebyl by v tom okamžiku dokázal nikomu říct, jestli zapražený v postroji strávil hodinu nebo šest hodin. Svět se proměnil v záři chladného slunce na jihovýchodní obloze, v poletující ledové krystalky, sípot jeho dechu, bolest v těle, sdílenou váhu za zády, odpor mořského ledu a čerstvě napadaného sněhu a ze všeho nejvíce v nezvykle modrou oblohu s chomáčky bílých mraků vlnícími se na všech stranách kolem nich, jako by všichni kráčeli v nějaké obrovské míse s modrobílým okrajem.

"Kapitáne!" volal na něj poručík Little.

Crozier si uvědomil, že se muži kolem něj zastavili. Všechny saně nehybně stály na ledu.

Na jihovýchodě před nimi, možná půl druhého kilometru za následující tlakovou vlnou z navrstveného ledu, proplouval ze severu na jih trojstěžník. Plachty měl skasané a zabalené, ráhna srovnaná, jako by stál na kotvišti, přesto se ale pohyboval, jako by byl unášen silným proudem; pomalu a majestátně plul zjevně širokým kanálem otevřené vody, který se musel nacházet hned za nedalekým vysokým hřbetem.

Záchrana. Spása.

Nepohasínající modrý plamínek naděje v Crozierově bolavé hrudi se na několik omamných vteřin rozhořel jasněji.

Ledařský mistr Thomas Blanky, jehož dřevěná noha byla zastrčená v jakémsi vysokém dřeváku, který pro něj vymyslel tesař Honey, přistoupil ke Crozierovi se slovy: "Je to jen fáta morgana."

"Samozřejmě," přikývl kapitán.

I v rozechvělém, tetelícím se vzduchu díky tvaru, charakteristickém pro ostřelovací loď, téměř okamžitě poznal stěžně a takeláž Terroru a několik vteřin zmatku hraničícího se závratí přemýšlel o tom, jestli se jim nějak nepodařilo se ztratit, nabrat zpáteční směr a jestli se teď naopak nevracejí na severozápad k lodi, kterou před několika hodinami opustili. Ne. Před nimi byly staré stopy saní, místy sice zapadané sněhem, ale hluboko vryté do ledu více než měsícem opakovaných cest tam i zpět, které mířily přímo k vysokému tlakovému hřebenu, v němž byly krumpáči a lopatami prosekány úzké průjezdy. A slunce bylo stále vpravo před nimi, tedy daleko na jihu. Za tlakovým hřbenem se všechny tři stěžně zavlnily, na kratičký okamžik zmizely, pak se ale objevily ještě zřetelněji než předtím, až na to, že tentokrát byly vzhůru nohama a trup v ledu uvězněného Terroru splýval s bílými mračky na obloze.

Crozier, Blanky i mnozí další námořníci tento jev viděli v životě už mnohokrát - falešné obrazy na obloze. Jednoho jasného zimního rána před mnoha lety, když byla jeho loď zamrzlá kousek od pobřeží pevninské masy, již říkali Antarktida, Crozier viděl, jak se ze zamrzlého moře na severu vynořila převrácená dýmající sopka - právě ta, kterou pojmenovali podle jeho lodi. A jindy, to už na této expedici, bylo to na jaře roku 1847, vyšel Crozier na palubu a spatřil na jižní obloze poletující černé koule. Po chvíli se koule proměnily ve zřetelné osmičky, pak se znovu rozdělily ve zdánlivě symetrickou formaci ebenově černých balonů, které se během následující čtvrt hodiny úplně vypařily.

Dva námořníci u třetích saní doslova padli do vlastních stop a klečeli ve sněhových kolejkách. Kdosi hlasitě plakal a někdo jiný ze sebe chrlil nepřetržitou šňůru nejvynalézavějších námořnických kleteb, jaké Crozier v životě slyšel - a slyšel jich za několik desetiletí služby opravdu hodně.

"Do prdele!" zařval Crozier. "Už jste přece faty morgany v Arktidě viděli. Nechte toho kňourání a klení, nebo ty zatracené saně potáhnete sami a já budu sedět nahoře s každou botou zaraženou v jeden z vašich prdelí! Vstávat, sakra! Jste chlapi a ne nějaký ufmukaný slečinky. Tak se podle toho kurva chovejte!"

Oba námořníci se postavili na nohy a neohrabaně ze sebe ometali ledové krystalky a sněhové vločky. Crozier je pod teplým oblečením a velšskými parukami nebyl schopen okamžitě identifikovat a ani o to nestál.

Kolona saní se s hlasitým hekáním, ale bez kleteb znovu dala do pohybu. Všichni věděli, že vysoký tlakový hřeben před nimi, byť upravený a ohlazený nesčetnými předchozími výpravami v posledních několika týdnech, stále ještě znamená zatracené nesnadnou překážku. Budou muset těžké saně zvednout a s vypětím všech sil vysunout po přinejmenším pěti metrech příkrého svahu mezi nebezpečnými dvacetimetrovými ledovými útesy po obou stranách. Hrozba padajících ledových balvanů bude v té chvíli velice reálná.

"Vypadá to, jako by tu vládl nějaký temný bůh, který nás chce mučit," poznamenal téměř zvesela Thomas Blanky.

Ledařský mistr se nemusel zapojovat do tažení saní a stále ještě se belhal vedle Croziera.

Kapitán na jeho poznámku nereagoval a po další minutě zůstal Blanky pozadu a přidal se k jednomu z mariňáků kráčejících na boku kolony.

Crozier zavolal na jednoho z momentálně volných mužů, aby ho v postroji vystřídal - měli to už nacvičené tak, že saně

kvůli střídání vůbec nemusely zastavovat -, a jen co mu předal postraňky, stoupl si mimo vyježděné koleje a podíval se na hodinky. Byli na cestě asi pět hodin. Crozier se ohlédl dozadu a viděl, že Terror se jim musel už před delší dobou ztratit z dohledu a že ho od nich nyní dělí přinejmenším osm kilometrů a několik nízkých tlakových hřebenů. Ten přeludný obraz byl posledním pozdravem nějakého zlovolného arktického božstva, které je zřejmě chtělo všechny důkladně potýrat.

Francis Rawdon Moira Crozier, který byl stále ještě velitelem této osudem pronásledované expedice, si v tom okamžiku poprvé uvědomil, že už není kapitánem jedné z lodí Průzkumné služby válečného námonictva Jeho veličenstva. Tahle část jeho života - a být námořníkem a námořním důstojníkem bylo už od chlapeckých let celým jeho životem - navždy skončila. Věděl, že jako člověka zodpovědného za ztrátu tolika životů a obou lodí už ho Admiralita nikdy dalším velením nepověří. Bylo mu jasné, že co se týče jeho dlouholeté námořní kariéry, je už jen chodící mrtvolou.

Do tábora Terror jim stále ještě zbývaly dva dny usilovné a vyčerpávající dřiny. Crozier upřel pohled dopředu, na vysoký tlakový hřeben, a klopotně vyrazil.

33

GOODSIR

69°37'42" s.š., 98°41' z.d.

22. dubna 1848

Ze soukromého deníku doktora Harryho D. S. Goodsira:

22. dubna 1848

Jsem na tomto místě, kterému říkáme tábor Terror, už čtyři dny. Řekl bych, že svému jménu dělá čest.

Pod velením kapitána Fitzjamese je tady včetně mne šedesát mužů.

Přiznávám, že když jsem se minulý týden se saněmi poprvé dostal na dohled tábora, první, co mi vytanulo na mysl, bylo přirovnání k něčemu z Homérovy Iliady. Tábor se nachází na břehu široké zátoky přibližně tři kilometry jižně od mohyly, kterou na Mysu vítězství téměř před dvěma desetiletími vztyčil James Clark Ross. Jsme tu trochu chráněnější před větrem a sněhem vanoucím z ledového pole.

Možná, že ty scény z Iliady v mé mysli vyvolalo osmnáct dlouhých člunů, srovnaných do řady na okraji mořského ledu - čtyři čluny ležely na boku na šterku a ostatních čtrnáct bylo ještě přivázáno na saních.

Za čluny stojí dvacet stanů různé velikosti, od malých Hollandových stanů stejného typu, jako byl ten, v němž jsme spali, když jsem téměř před rokem doprovázel k Mysu vítězství nešťastného poručíka Goreho - v každém Hollandově stanu může přespávat šest mužů, vždy tři pohromadě v jednom sto padesát centimetrů širokém spacím pytli ušitým z příkrývek z vlčích kůží - přes poněkud větší stany, které vyrobil plachtař pan Murray a které jsou mimo jiné určeny pro kapitána Fitzjamese, kapitána Croziera a jejich osobní stevardy, až po dva největší, jejichž velikost je přibližně stejná jako plocha velkých kajut na Erebu a na Terroru a které slouží jeden jako marodka a druhý jako jídelna pro námořníky. Další stany slouží jako jídelny pro palubní důstojníky, poddůstojníky a vyšší důstojníky i jejich civilní protějšky, jako jsme strojník Thompson a já.

Nebo se mi možná Iliada vybavila proto, že blížíte-li se k táboru Terror v noci - a všechny 'saňové' oddíly, které přicházejí z Terroru do tábora, zatím dorazily po setmění třetího dne cesty -, první, čeho si všimnete, je množství kuchyňských a táborových ohňů. Není tu samozřejmě žádné palivové dřevo až na pár zásobních dubových fošen, které sem byly přesně za tímto účelem dovezeny z rozdrčeného Erebu, v uplynulém měsíci sem ale bylo z lodí po ledu dopraveno mnoho z našich posledních zbývajících pytlů uhlí a právě toto uhlí v ohních hořelo, když jsem tábor poprvé spatřil. Některé hořelo na ohništích vyrobených z kamení, jiné ve čtyřech velkých koších, které se podařilo zachránit po karnevalovém požáru.

Výsledným efektem byly šlehající plameny a světlo, jemuž pomáhalo i několik pochodní a luceren.

Poté, co jsem v táboře Terror strávil několik dnů, jsem dospěl k závěru, že spíš než táboru Achillea, Odyssea, Agamemnóna či jiného Homérova hrdiny se tohle místo podobá pirátskému ležení. Muži chodí v otrhaném, roztrženém a mnohokrát vyspravovaném oblečení. Většina z nich je nemocná, kulhá nebo obojí zároveň. Pod často hustými vousy mají bledé obličeje. Oči jim vyhlížejí ze zapadlých očních důlků.

Vykračují si nebo se potácejí sem a tam a z primitivních opasek, které mají přetažené přes venkovní pláště, jim visí námořnické nože v řinčících pochvách vyrobených ze zkrácených bajonetových pouzder. Byl to nápad kapitána Croziera, stejně jako brýle improvizované vyrobené z drátěného pletiva, které muži nosí za slunných dnů a které je mají ochránit před sněžnou slepotou. Celkově působí dojmem otrhané tlupy banditů.

A většina nyní vykazuje příznaky kurdějí.

Mám ve stanu s marodkou neustále dost práce. Saňové oddíly vynaložily spoustu energie na to, aby sem přes led a ty strašlivé tlakové hřebeny přitáhly tučtí kavalci (plus dva další pro stany kapitánů), momentálně mám ale na marodce 20 mužů, takže 8 z nich leží na lůžkách z pokrývek rozložených přímo na studené zemi. Osvětlení za dlouhých nocí nám zajišťují tři olejové lampy.

Většina mužů, kteří leží na marodce, se zhroutila vinou kurdějí, ne ale všichni. Mám opět v péči seržanta Heathera i se zlatou librovou mincí, kterou mu k lebce přišrouboval doktor Peddie místo kosti, již mu i s částí mozku urazila ta věc na ledu. Celé měsíce se o Heathera starali kolegové od námořní pěchoty a měli v úmyslu v tom pokračovat i tady v táboře - seržanta sem dovezli na jeho vlastních malých saních, které zkonstruoval pan Honey -, jenže pravděpodobně podchlazení během tří dnů a noci dlouhé cesty vyvolalo zápal plic. Tentokrát nečekám, že by seržant, který byl až doposud znepokojivým zázrakem přežití, mohl zůstat naživu příliš dlouho.

Leží tu také David Leys, kterému ostatní členové posádky říkají Davey. Jeho katatonický stav se už celé měsíce nemění, avšak po převozu z lodi, k němuž došlo tento týden - přepravili ho společně s mou skupinou -, není schopen udržet v sobě ani tu nejjednodušší potravu nebo vodu. Dnes je sobota. Odhaduji, že ve středu touto dobou už Leys nebude naživu. Vzhledem k obrovské námaze, kterou je třeba vynakládat na tažení člunů a tolika zásob z lodi na ostrov - přes tlakové hřebeny, které jsem jen stěží přelézal, i když jsem právě nebyl zapražený do postroje -, jsem musel ošetřit obvyklou škálu pohmožděnin a zpráskaných kostí. Je mezi nimi i vážná komplikovaná zlomenina paže, kterou utrpěl námořník Bill Shanks. Když jsem mu kosti napravil, nechal jsem ho tady na marodce, protože se obávám sepse. (Tkáň i kůže byla na dvou místech propíchnutá ostrými úlomky kostí.)

Hlavním zabijákem, číhajícím v tomto stanu, ovšem zůstávají kurděje.

Prvním mužem, který tady na kurděje zemře, bude velice pravděpodobně osobní stevard kapitána Fitzjamese, pan Hoar. Ten už po většinu dne zůstává v bezvědomí. Stejně jako Leyse a Heathera bylo i jeho třeba přivést po čtyřiceti kilometrech ledu, který dělí naši ke zkáze odsouzenou loď od zdejšího tábora.

Edmund Hoar je časným, ale typickým příkladem postupu zmíněné choroby. Kapitánův stevard je mladý člověk - 9. května, tedy jen o něco později než za dva týdny, mu bude 27 let. Bude-li ještě naživu.

Na stevarda je Hoar velký chlap - měří 183 centimetry - a soudě podle všech příznaků jsme ho hlavní lékař Stanley i já v době vyplutí expedice považovali za zcela zdravého. Byl rychlý, bystrý a inteligentní, energicky plnil své povinnosti a na stevarda byl neobvykle sportovně založený. Na běžeckých a sportovních hrách, které se v zimě 1845-46 tak často konaly na ledu u Beecheyova ostrova, byl Hoar pravidelně vítězem nebo kapitánem různých vítězných mužstev. Slabými příznaky kurdějí - únavou, letargií a stále častějšími zmatečnými stavy - začal trpět už vloni na podzim, jeho choroba se ale nejvýrazněji zhoršila po katastrofálním benátském karnevalu. Až do února i nadále šestnáct či více hodin denně obsluhoval kapitána Fitzjamese, nakonec ho ale zdraví definitivně zradilo.

Prvním příznakem, který se u pana Hoara zřetelně projevil, byl jev, kterému se mezi obyčejnými námořníky říká trnová koruna.

Edmundu Hoarovi začala prosakovat krev z vlasů. A z ochlupení jinde na těle také. Krvavé skvrny se každodenně objevovaly nejprve na jeho čepicích, pak na nátláčích a konečně i na spodkách.

Pozorně jsem tento jev studoval a zjistil jsem, že krev na hlavě pochází ze samotných vlasových váčků. Někteří námořníci se pokoušeli tento počáteční symptom zahnat tím, že si oholili hlavu, to však pochopitelně nepomůže.

Většina mužů má krví prosáklé velšské paruky, čepice, šátky a nyní i polštáře, a tak začali námořníci i důstojníci nosit pod pokrývkami hlavy ručníky a na noc si jimi podkládají hlavu.

To ovšem samozřejmě nijak nesnižuje potíže a nepohodlí krvácení ze všech míst, která jsou porostlá nějakým tělesným ochlupením.

V lednu se pod kůži stevarda Hoara začaly objevovat krevní podlitiny. Přestože venkovní sportovní hry byly už tehdy jen dávnou vzpomínkou a povinnosti pana Hoara jen zřídka odváděly daleko od lodi či nutily k velkému tělesnému vypětí, sebemenší náraz či tlak mu na těle zanechával obrovské červenomodré skvrny, které se odmítaly hojit.

Škrábnutí při loupání brambor nebo porcování hovězího se nezacelovala a krvácela celé týdny.

Koncem ledna panu Hoarovi otekly nohy na dvojnásobek normální velikosti. Musel si od tělnatějších členů posádky půjčovat špinavé kalhoty, aby si měl při obsluhování kapitána co obléct. Neustále se zhoršující bolesti kloubů mu bránily ve spánku. Začátkem března už byl pro Edmunda Hoara sebemenší pohyb utrpením.

Po celý březen Hoar tvrdil, že nemůže zůstat na marodce Erebu - že se musí vrátit na své lůžko, obsluhovat kapitána Fitzjamese a dohlížet na plnění jeho přání. Světlé vlasy měl neustále prosáklé zaschlou krví. Nateklé paže, nohy i obličej začaly vypadat jako nakynuté těsto. Každý den, kdy jsem kontroloval jeho kůži, dál ztrácela pružnost; týden před tím, co byl Erebus rozdrčen, jsem mohl zabořit prst hluboko do jeho masa, důlek v něm natrvalo zůstal a vytvořila se pod ním nová podlitina, která se rozlila a spojila se sítí těch starších.

V polovině dubna se celé Hoarovo tělo proměnilo v nafouklou beztvárovou masu. Obličej i ruce měl zbarvené žloutenkou. Oči měl jasně žluté, což ještě strašlivěji kontrastovalo s krvácením z obočí.

Navzdory tomu, že jsme se s asistentem snažili pacienta několikrát denně obracet a měnit jeho polohu, byl Hoar toho dne, kdy jsme ho vynesli z umírajícího Erebu, plný proleženin, z nichž se utvořily hnědodorudé, neustále zanícené vředy.

V obličejí, zejména po obou stranách nosu a úst, měl také spoustu vřidků, z nichž nepřetržitě vytékal krvavý hnis.

Hnis pacienta trpícího kurdějími se vyznačuje neobyčejně odporným zápachem.

Toho dne, kdy jsme pana Hoara převezli do tábora Terror, ztratil až na dva všechny zuby. A to byl muž, který se - ještě o Vánocích - chlubil, že má nejzdravější úsměv ze všech mladých členů expedice.

Hoarovy dásně zčernaly a scvrkly se. Denně je při vědomí jen několik hodin a ten čas do poslední vteřiny tráví ve strašlivých bolestech. Když mu otevřeme ústa, abychom ho nakrmili, je zápach téměř nesnesitelný. Protože nemůžeme prát ručníky, obložili jsme jeho kavelec plachtovinou, která je nyní zčernalá krví. Jeho zmrzlé a špinavé oblečení je také křehké zaschlou krví a ztvrdlým hnisem.

Ať jsou jeho zjev a utrpení jakkoli hrůzné, ještě hrůznější je skutečnost, že Edmund Hoar může v tomto - a denně se zhoršujícím - stavu přežít ještě celé týdny či dokonce měsíce. Kurděje jsou zákeřný zabiják. Svou oběť velice dlouho mučí, než jí dopřejí konečně spočinutí v klidu. Když umírá oběť kurdějí, často se stává, že trpícího nepoznávají ani jeho nejbližší příbuzní a sám trpící naopak není schopen poznat své příbuzné.

Tento problém nám tu ovšem nehrozí. S výjimkou bratrů sloužících na této expedici společně - a Thomas Hartnell staršího bratra ztratil už na Beecheyově ostrově - nejsou žádní příbuzní, kteří by se někdy mohli dostat sem na led nebo na tento strašlivý ostrov plný větru, sněhu, ledu, blesků a mlhy. Není nikdo, kdy by nás po smrti identifikoval, natož pak pohřbil.

Dvanáct mužů na marodce už na kurděje umírá a více než dvě třetiny dosud žijících sto pět členů posádky, včetně mne,

vykazují jeden či více příznaků.

Za necelý týden nám dojde poslední citrónová šťáva - která byla naším nejúspěšnějším prostředkem prevence kurdějí, přestože její účinnost v posledním roce neustále klesala. Jediné, co mi pak ještě bude zbývat, je ocet. Před týdnem - ve skladištním stanu na ledu vedle Terroru - jsem osobně dohlížel na přelití našich zbývajících zásob octa ze sudů a jejich rozdělení do osmnácti menších soudků - po jednom pro každý člun, který byl do tábora dotažen.

Mužům se ocet protiví. Na rozdíl od citrónové šťávy, jejíž kyselost lze do jisté míry utlumit dávkou oslazené vody či dokonce rumu, ocet mužům, jejichž jazyky už byly narušeny kurdějími rozlézajícími se v jejich těle, chutná jako jed.

U důstojníků, kteří si k jídlu dávali Goldnerovy konzervované potraviny častěji než obyčejní námořníci - ti se živilí svým milovaným (byť zatuchlým) soleným vepřovým a hovězím, dokud nevyjedli všechny sudy do dna -, se zjevně projevuje větší sklon k pokročilým příznakům kurdějí než u mužstva.

To potvrzuje teorii doktora McDonalda, že ve stoprocentně konzervovaném masu, zelenině a polévkách na rozdíl od sice zkažených, ale kdysi čerstvých potravin chybí nějaká životně důležitá složka - nebo že obsahují nějaký jed. Kdyby existoval nějaký způsob, jak tuto složku - jed či naopak životodárný lék - najít, měl bych nejen slušnou naději, že všechny nemocné, možná dokonce včetně pana Hoara, zachráním, ale velice pravděpodobně by mě čekalo i povýšení do šlechtického stavu, až bychom byli zachráněni, nebo až bychom vlastními silami dorazili do bezpečného přístavu.

V našich současných podmínkách a vzhledem k tomu, že nemám žádné vědecké vybavení, něco takového ovšem není možné. Mohu jen vést muže k tomu, aby jedli veškeré čerstvé maso, které naši lovci zastřelí a přinesou - mám totiž navzdory veškeré logice pocit, že dokonce i tuk a vnitřnosti nás mohou proti kurdějím posílit.

Naši lovci ale nenarazili na žádnou zvěř, kterou by mohli zastřelit. A led je příliš silný, takže nelze prosekat díry na rybolov.

Když se tu včera večer kapitán Fitzjames zastavil, jak je jeho zvykem na začátku a na konci každého dlouhého, předlouhého dne, a když provedl obvyklou obchůzku spících pacientů a přeptal se na případné změny stavu každého z nich, osmělil jsem se a položil jsem mu otázku, která mi už mnoho týdnů vrtala hlavou.

Kapitáne, zeptal jsem se, pochopím, jste-li příliš zaneprázdněn, než abyste mi odpověděl, nebo jestli mi nebudete chtít odpovědět, protože je to bezesporu hloupá suchozemská otázka, ale už o tom delší dobu přemýšlím - k čemu osmnáct člunů? Dopravili jsme sem zřejmě všechny čluny z Erebu i z Terroru, přitom ale máme jen sto pět mužů.

Buďte tak laskav a pojďte se mnou ven, doktore, vyzval mě kapitán Fitzjames.

Požádal jsem Henryho Lloyda, svého vyčerpaného asistenta, aby dohlédl na pacienty, a následoval jsem kapitána Fitzjamese ven. Ještě ve stanu jsem si všiml, že jeho rašící vousy, které jsem považoval za zrzavé, jsou ve skutečnosti téměř šedivé, jen protkané zasklou krví.

Kapitán přinesl z marodky další lucernu a v jejím světle mě vedl dolů na šterkovou pláž.

Na oblázky zdejší pláže samozřejmě nedoráželo moře barvy červeného vína. Pobřeží namísto toho stále lemoval pás vysokých příbřežních ledovců vytvářejících bariéru mezi námi a ledovým polem.

Kapitán Fitzjames zvedl lucernu a ozářil dlouhou řadu člunů. Co vidíte, doktore? zeptal se.

Čluny, hlesl jsem a skutečně jsem si připadal jako hloupý suchozemec, za kterého jsem se sám prohlásil.

Vidíte mezi nimi nějaké rozdíly, doktore?

Zadíval jsem se ve světle lucerny pozorněji.

Ty první čtyři nejsou na saních, poznamenal jsem. Toho jsem si okamžitě všiml už toho prvního večera, kdy jsme sem přišli. Neměl jsem sebemenší tušení, proč tomu tak je, když pan Honey pro všechny ostatní s takovou péčí vyráběl speciální saně. Připadalo mi to jako trestuhodná nedbalost.

Ano, to máte pravdu, přisvědčil kapitán Fitzjames. Tyhle čtyři jsou naše velrybářské čluny z Erebu a z Terroru. Devět metrů dlouhé. Lehčí než ostatní. Velice silné. Každý je poháněn šesti vesly. Jsou oboustranné jako kánoe... už to vidíte?

Skutečně jsem to viděl. Nikdy dřív jsem si toho nevšiml, ale velrybářské čluny se opravdu podobají kánoím v tom, že mají zdánlivě na obou koncích příď.

Kdybychom měli deset velrybářských člunů, pokračoval kapitán, bylo by všechno naprosto perfektní.

Jak to? zeptal jsem se.

Jsou silné, doktore. Hodně silné. A lehké, jak už jsem říkal. Mohli bychom je naložit zásobami a táhnout je s sebou po ledu, aniž bychom pro ně museli vyrábět saně jako pro ty ostatní. A pokud najdeme otevřenou vodu, mohli bychom je na ni spustit přímo z ledu.

Zavrtěl jsem hlavou. Věděl jsem sice, že mě bude kapitán Fitzjames považovat za úplného hlupáka, jakmile uslyší moji otázku, přesto jsem mu ji však položil: Proč se ale mohou velrybářské čluny táhnout po ledu a ty ostatní ne, kapitáne? V odpovědi kapitána Fitzjamese nebyla ani stopa netrpělivosti. Vidíte kormidlo, doktore?

Podíval jsem se na oba konce, ale kormidlo jsem neviděl. To jsem také kapitánovi přiznal.

Přesně tak, přikývl. Velrybářské čluny mají mělký kýl a nemají pevné kormidlo. Směr udává veslař na zádi.

A to je dobře? zeptal jsem se.

Pokud chcete lehký a odolný člun s mělkým kýlem a bez choulostivého kormidla, které by se při vlečení po ledu ulomilo, vysvětlil kapitán Fitzjames. Pro přesuny na ledu jsou dokonalé, přestože jsou devět metrů dlouhé a unesou až dvanáct mužů se zásobami.

Přikývl jsem, jako bych to pochopil. A málem jsem to chápal - byl jsem ale hrozně unavený.

Vidíte jeho stěžeň, doktore?

Opět jsem se podíval a ani tentokrát jsem nenašel, co jsem hledal. Připustil jsem to.

To proto, že velrybářské čluny mají jen jeden skládací stěžeň, sdělil mi kapitán. Je složený pod plachtou, kterou muži přivázali přes okrajníky.

Všiml jsem si, že jsou všechny čluny zakryté plachtou a dřevem, pochlubil jsem se, abych ukázal, že nejsem tak docela nevšímavý. To proto, aby se dovnitř nedostal sníh?

Fitzjames si zapaloval dýmku. Tabák už mu dávno došel a raději jsem nechtěl vědět, co mu v ní hoří. Ty kryty na ně byly přidány proto, aby chránily posádku všech osmnácti člunů, přestože jich s sebou možná vezmeme jen deset, řekl pak tiše. Většina mužů v táboře už spala. Promrzlí strážní přecházeli těsně na okraji světla luceren.

Chcete říct, že budeme pod tou plachtou, až budeme přeplovat otevřenou vodu k ústí Backovy Velké rybí řeky? podivil jsem se. Nikdy mě nenapadlo, že bychom se krčili pod plachtou a dřevem. Vždycky jsem si představoval, že budeme spokojeně veslovat v plném slunci.

Možná se na těch člunech nebudeme plavit po řece, odpověděl kapitán a vyfoukl aromatický oblak čehosi, co páchlo jako sušené lidské výkaly. Pokud vody podél pobřeží letos v létě roztají, kapitán Crozier by dal přednost tomu, kdybychom se do bezpečí dopravili po moři.

Až na Aljašku a do Sankt Petěrburgu? užasl jsem.

Přinejmenším na Aljašku, ujistil mě kapitán. Nebo možná do Baffinova zálivu, otevrou-li se příbřežní kanály vedoucí k severu. Popošel o několik kroků a přidržel lucernu blíž k člunům na saních. Tyhle čluny znáte, doktore?

Jsou jiné, kapitáne? Zjistil jsem, že tak bezbřehá únava je skvělým stimulem k tomu, abych mluvil otevřeně a bez rozpaků.

Ano, přisvědčil Fitzjames. Tyhle dva další, přivázané ke speciálním saním pana Honeyho, jsou naše kutry.

Nepochybně jste si jich všiml, když byly v posledních třech zimách připoutané k palubě nebo k ledu vedle lodí.

Ano, samozřejmě, odpověděl jsem. Říkáte ale, že jsou jiné než ty první, ty velrybářské?

Podstatně jiné, ujistil mě kapitán Fitzjames, na okamžik se odmlčel a znovu si zapaloval dýmku. Vidíte na těch člunech nějaké stěžně, doktore?

V chatrném světle lucerny jsem viděl, že z každého plavidla vyčnívají dva stěžně. Plachta kolem nich byla umně prostrčená, vytvarovaná a obroubená stehy. Sdělil jsem své postřehy kapitánovi.

Ano, výborně, pochválil mě. Neznělo to ani trochu blahosklonně.

Jsou to také skládací stěžně, které z nějakého důvodu nejsou složené? zeptal jsem se hlavně proto, abych ukázal, že jsem předtím dobře poslouchal.

Nejsou skládací, doktore. Tohle jsou lugrové stěžně... také se jim někdy říká vratiráhnové. Jsou instalovány trvale. A vidíte, že mají kutry pevné kormidlo a hlubší kýl?

Viděl jsem a pochopil jsem. Kormidlo a kýl jsou tím důvodem, proč jsme je sem nemohli přitáhnout jako ty velrybářské čluny? odvážil jsem se hádat.

Přesně tak. Správná diagnóza, doktore.

Nedala by se ta kormidla odmontovat, kapitáne?

Kormidla možná ano, doktore, ale ty hluboké kýly... na prvním tlakovém hřebenu by se buď vzpříčily nebo utrhly, nemyslíte?

Znovu jsem přikývl a položil jsem ruku v rukavici na okrajník. Zdá se mi to jen, nebo jsou tyhle čtyři čluny o něco kratší než ty velrybářské?

Máte velice dobrý odhad, doktore. Osm a půl metru oproti devíti metrům u velrybářských člunů. A jsou těžší... myslím kutry. A mají hranatou zád.

Teprve teď jsem si všiml, že oba kutry mají na rozdíl od velrybářských člunů zřetelnou špičatou před a hranatou zád.

Kánoím se vůbec nepodobaly. Kolik mužů se na takový kutr vejde? chtěl jsem vědět.

Deset. A pohání je osm vesel. Je na nich místo pro značné množství zásob, bude na nich místo pro nás pro všechny, abychom se schovali před bouří, a to dokonce i na otevřeném moři, se dvěma stožáry nacytají do plachet dvakrát víc větru než velrybářské čluny, nebyly by ale tak dobré, pokud bychom se plavili po Backově Velké rybí řece.

Proč ne? zeptal jsem se, ačkoli jsem měl pocit, že to vím, že už mi odpověď dal.

Mají hlubší ponor, pane. Potěšme se pohledem na další dva... to jsou joly.

Neshledával jsem na vzhledu dalších dvou člunů nic potěšitelného. Připadají mi delší než kutry, poznamenal jsem.

Také že jsou, doktore. Každá má devět metrů, stejně jako naše velrybářské čluny. Jsou ale těžší, doktore. Dokonce ještě těžší než kutry. Váží čtyři metráky, takže je s nimi pořádná dřina, když je táhnete na saních po ledu... už jen sem, o tom vás ujišťuji. Kapitán Crozier se možná rozhodne nechat je tady.

Neměli jsme je v tom případě nechat rovnou u lodí? zeptal jsem se.

Zavrtěl hlavou. Ne. Musíme mít možnost vybrat si, které čluny budou nejvhodnější k tomu, aby umožnily stovce mužů několik týdnů nebo měsíců přežít na moři či dokonce na řece. Věděl jste, že čluny - všechny typy člunů - je třeba jinak vystrojit pro plavbu na moři a jinak pro zachycení větru při plavbě proti proudu řeky?

Tentokrát jsem zavrtěl hlavou já.

To nechme být, mávl rukou kapitán Fitzjames. O jemných nuancích říční versus námořní takeláže si popovídáme někdy jindy, pokud možno za nějakého slunečného a teplého dne někde daleko na jihu. K těm zbývajícím osmi člunům... tyhle dva, to jsou pinasy, pak následují čtyři šalupy a úplně vzadu jsou dvě veslice.

Ty veslice mi připadají mnohem kratší, poznamenal jsem.

Kapitán Fitzjames potáhl ze své neuvěřitelně smrduté dýmky a přikývl, jako bych mu právě vyjevil nějakou perlu moudrosti z Písma svatého. Ano, potvrdil smutně. Veslice mají na délku jen tři a půl metru, zatímco pinasy měří osm a půl metru a šalupy šest a tři čtvrtě. Žádné z nich ale nelze vybavit stěžni a plachtami a všechny mají jen pár vesel.

Obávám se, že muže v takových člunech by čekaly hodně horké chvíle, kdybychom se vypravili na otevřené moře.

Nepřekvapilo by mě, kdyby se kapitán Crozier rozhodl nechat je tady.

Na otevřené moře? opakoval jsem si v duchu. Pomyslení, že bychom v některém z těchto plavidel doopravdy vypluli na

větší vodní plochu než na Backovu Velkou rybí řeku, kterou jsem si představoval asi jako Temži, jsem až do toho večera nikdy nebral vážně, přestože jsem byl přítomen na několika válečných poradách, na nichž se takové možnosti probíraly. Když jsem si prohlížel menší a dosti křehce působící veslice a šalupy přivázané na saních, připadalo mi, že muži, kteří by se v nich vydali na moře, by mohli jen bezmocně přihlížet, jak jim kutry se dvěma stěžni a velrybářské čluny s jediným vysokým stěžněm prostě mizí z dohledu za obzorem.

Muži v těch menších člunech by byli odsouzení k smrti. Jak by se vybíraly jejich posádky? Nebo už je oba kapitáni vybrali při nějaké tajné poradě?

A který člun - a tudíž jaký osud - očekával mne?

Pokud s sebou menší čluny vezmeme, bude se o ně losovat, vysvětloval kapitán. Místa na kutrech, jolách a velrybářských člunech se budou přidělovat podle jednotlivých oddílů, které tahají saně.

Zřejmě jsem na něj poplašeně pohlédl.

Kapitán Fitzjames se rozesmál - smíchem, který po chvíli přešel v dávivý kašel - a vyklepal si o botu popel z dýmky.

Zvedal se vítr a bylo velice chladno. Neměl jsem ponětí, kolik je hodin, ale určitě už bylo po půlnoci. Už přinejmenším sedm hodin byla tma.

Nemějte obavy, doktore, řekl tiše Fitzjames. Nečetl jsem vám myšlenky. Jen jsem viděl, jak se tváříte. Jak říkám, o tom, kdo se poplaví na menších člunech, rozhodne los, ale třeba je s sebou vůbec nebudeme brát. A v žádném případě nikoho nenecháme pozadu. Na otevřené vodě k sobě budou všechny čluny přivázané.

Usmál jsem se a doufal jsem, že kapitán vidí ve světle lucerny můj úsměv, ne ale moje krvácející dásně. Nevěděl jsem, že loď plující pod plachtami je možné přivázat k jiným, které plachty nemají, dal jsem znovu najevo svoji nevědomost.

Většinou to možné není, připustil kapitán Fitzjames. Lehce mě popleskal po zádech - tak lehce, že jsem to přes všechny vrstvy oblečení sotva cítil. Takže, když jste se už dozvěděl plavební tajemství všech osmnácti člunů, které budou možná tvořit naši malou flotilu, co kdybychom se vrátili, doktore? Je dost chladno a já se potřebuji trochu prospat, než budu muset o čtvrtém zvonění vstát a obejít hlídky.

Skousl jsem si ret a ucítil jsem krev. Mám ještě poslední otázku, kapitáne, jestli vám to nevadí.

Vůbec ne.

Kdy kapitán Crozier rozhodne o tom, které čluny vezmeme, a kdy je spustí na vodu? zeptal jsem se. Můj hlas zněl velice chraptivě.

Kapitán se nepatrně pohnul a jeho postava se rýsovala na pozadí ohně hořícího u stanu s jídelnou mužstva. Do obličeje jsem mu neviděl.

To nevím, doktore, odpověděl konečně. A pochybuji, že by vám to řekl kapitán Crozier. Může se stát, že nám bude přát štěstěna a led za pár týdnů povolí. ... pokud se to stane, osobně vás dopravím na Baffinův ostrov. Také se ale může stát, že budeme některé z těch člunů spouštět na vodu proti proudu v ústí Velké rybí řeky za nějaké tři měsíce. ... to by nám snad ještě poskytlo čas k tomu, abychom se dostali k Velkému otročímu jezeru a k tamější stanici dřív, než přijde opravdová zima, i kdybychom k řece dorazili až v červenci.

Poklepal rukou na zakřivený bok pinasy, u níž stál nejbliž. Pocítil jsem zvláštní tichou hrdost na to, že jsem schopen říct, že jde o pinasu.

Nebo to možná byla jedna z obou jol.

Snažil jsem se nemyslet na stav Edmunda Hoara ani na to, co jeho stav pro nás pro všechny věští, nevyrazíme-li na čtrnáct set kilometrů dlouhou plavbu proti proudu Backovy řeky - které se také říká Velká rybí řeka - dřív než za další tři měsíce. Kdo by asi mohl být ještě naživu, i kdyby se některému z člunů o další měsíce později podařilo dostat se k Velkému otročímu jezeru?

Nebo, dodal tiše kapitán, nebude-li nám štěstěna přát, už pod sebou tyhle trupy a kýly nikdy vodu nepocítí.

Na to nebylo co říct. Byl to náš rozsudek smrti. Odvrátil jsem se od světla a chtěl jsem zamířit zpátky na marodku. Vážil jsem si kapitána Jamese Fitzjamese a nechtěl jsem, aby mi v tu chvíli viděl do obličeje.

Ruka kapitána Fitzjamese mi dopadla na rameno a zarazila mě.

A kdyby na to došlo, prohlásil zarputilým tónem, tak prostě budeme muset dojít domů po svých, co říkáte?

34

CROZIER

69°37'42" s.š., 98°41' z.d.

22. dubna 1848

K

apitán Crozier táhl saně k arktickému západu slunce. Dobře znal matematiku tohoto očiště. První den třináct kilometrů po ledu do prvního mořského tábora. Další den čtrnáct kilometrů, a budou-li mít štěstí, o půlnoci dorazí do druhého mořského tábora. Třetí a závěrečný den je čeká posledních osm kilometrů - včetně jednoho z nejhorších úseků kousek od pobřeží, kde budou muset saně přetáhnout přes bariéru v místech, kde se ledové pole setkává s pobřežním ledem. A pak nejisté bezpečné útočiště tábora Terror.

Posádky obou lodí budou poprvé pohromadě. Pokud Crozierovy tahačské týmy přežijí tuhle cestu přes zamrzlé moře - a pokud je nedostihne ta věc, která je po ledu pronásleduje - všech sto pět mužů se shromáždí na větrem bičovaném severozápadním pobřeží ostrova.

První výpravy, které v březnu se saněmi zamířily k Zemi krále Williama - po většinu času potmě -, postupovaly tak pomalu, že muži i se saněmi často první noc tábořili na ledu na dohled od lodí. Jednoho dne, když jim větrná bouře od jihovýchodu hnala sníh přímo do obličeje, urazil poručík Le Vesconte po dvanácti hodinách neustálé dřiny jen něco

málo přes kilometr.

Za slunečního svitu v jasně vyjeté stopě a s přechody přes tlakové hřebeny podstatně usnadněnými, byť ne úplně vyrovnanými, to ale bylo mnohem snazší.

Crozierovi se původně příliš nechtělo skončit na Zemi krále Williama. Už tam sice navozili obrovské zásoby potravin a vybavení a připravili kruhy pro postavení stanů, přesto ho ale návštěvy Mysu vítězství nepřesvědčily, že tam muži budou moci delší dobu přežít. Bouře a větry vanoucí téměř neustále od severozápadu byly v zimě vražedné, v krátkém jarním a podzimním období brutální a v létě životu nebezpečné. Zkušenosti nešťastného poručíka Goreho s bouřemi plnými blesků z první návštěvy pevninské masy v létě 1847 se později toho léta a počátkem podzimu znovu a znovu opakovaly. Jednou z prvních věcí, které nechal Crozier loni v létě na pevninu převézt, byly zásobní lodníbleskosvody a mosazné tyče, na nichž byly zavěšeny záclony v kajutě sira Johna a z nichž bylo možno improvizovaně vyrobit dalšíbleskosvody.

Až do rozdrčení Erebu, k němuž došlo posledního březnového dne, Crozier doufal, že budou moci vyrazit k východnímu pobřeží poloostrova Boothia, k potenciálním zásobám uskladněným na Fury Beach a k pravděpodobnosti, že je objeví velrybáři připlouvající z Baffinova zálivu. Podobně jako starý John Ross mohli pěšky nebo na člunech pokračovat podle východního pobřeží Boothie na sever až k Somersetovu ostrovu či v případě nutnosti dokonce k Devonskému ostrovu. Dříve nebo později by v Lancasterově průlivu nepochybně spatřili nějakou loď.

Navíc tím směrem ležely eskymácké osady. Crozier to věděl naprosto jistě - na vlastní oči je viděl na své první výpravě do Arktidy s Williamem Edwardem Parrym roku 1819, když mu bylo dvaadvacet let. O dva roky později se do té oblasti s Parrym znovu vrátil se snaze najít Severozápadní cestu a další dva roky poté znovu - stále při pátrání po Severozápadní cestě, při němž měl o šestadvacet let později přijít o život sir John Franklin.

A při němž ještě možná přijdeme o život všichni, pomyslel si Crozier a potřásl hlavou, aby z ní vyhnal poráženecké myšlenky.

Slunce už bylo velice blízko jižnímu obzoru. Ještě než zapadne, udělají si přestávku a snědí studenou večeři. Pak se znovu zapráhnou do postražků a dalších šest až osm hodin se budou plahočit pozdním odpolednem, večerem a noční tmou, aby se dostali do prvního mořského tábora na necelé třetině cesty k Zemi krále Williama a do tábora Terror.

Kolem se teď neozývaly žádné jiné zvuky než chraptivý dech mužů, vrzání kůže a skřípění skluznic. Vítr se zcela utišíl, vzduch byl ale po ústupu skomírajícího odpoledního sluce ještě chladnější. Ve vzduchu nad kolonou mužů a saní se vznášely ledové krystalky zmrzlého dechu jako pomalu se rozpadající zlaté koule.

Crozier, který teď, když se blížili k vysokému tlakovému hřebenu, krácel téměř v čele celého průvodu, připraven pomáhat s počátečním taháním, zvedáním, strkáním a tichým klením, pohlédl k zapadajícímu slunci a vzpomínal, jak usilovně se snažil najít nějakou cestu na Boothii a k velrybářům z Baffinova zálivu.

Ve svých jedenácti letech Crozier doprovázel kapitána Parryho do těchto arktických vod počtvrté a naposledy, tentokrát ve snaze dosáhnout severního pólu. Podařilo se jim vytvořit rekord v dosažení nejsevernější polohy, který dodnes ani zdaleka nebyl překonán, nakonec je ale zastavilo jednolitě ledové pole, které se táhlo až k severnímu konci světa. Francis Crozier od té doby nevěřil v existenci otevřeného polárního moře; byl přesvědčen, že až se někdo konečně k pólu dostane, bude to na saních.

Možná na saních tažených psy, což je oblíbený způsob cestování Eskymáků.

Crozier viděl domorodce a jejich lehké saně - podle kritérií královského námořnictva to vlastně ani saně nebyly, jen jakési chatrné malé sánky - klouzající po ledu za těmi podivnými eskymáckými psy v Grónsku i na východní straně Somersetova ostrova. Pohybovali se mnohem větší rychlostí, než jaké kdy mohl dosáhnout Crozierův tým se svými těžkými saněmi. Hlavním důvodem jeho úmyslu zamířit na východ, pokud to bude jen trochu možné, byla ale skutečnost, že někde na Boothii nebo dál na východě byli Eskymáci. A stejně jako Mlčenlivá dáma, kterou dřív v tomhle týdnu viděli, jak jde za saňovými oddíly poručíků Hodgsona a Irvinga a míří s předstihem do tábora Terror, tihle domorodci věděli, jak se ve zdejším bohem zatraceném bílém světě uživit lovem a rybolovem.

Když mu mladý poručík kdysi počátkem února ohlásil, jaké má problémy, snaží-li se Mlčenlivou dāmu sledovat nebo chce-li se s ní dorozumět o tom, kde shání tulení a rybí maso, které - jak se zapřísahal - u ní viděl, uvažoval Crozier o tom, zda nemá dívce pohrozit pistolí nebo nožem a přinutit ji, aby jim ukázala, jak čerstvou potravu získává. V hloubi duše ale věděl, jak by taková výhrůžka skončila - Eskymáččina nemá ústa bez jazyku by zůstala pevně zavřená a její obrovské tmavé oči by bez mrknutí hleděly na něj a na jeho muže tak dlouho, až by byl nucen couvnout nebo svoji hrozbu vyplnit. Ničeho by tím nedosáhli.

Nechal ji tedy na pokoji v jejím malém sněhovém obydlí, které mu Irving popsal, a dovolil panu Digglemu, aby jí čas od času dal pár sušenek nebo zbytky jídla. Snažil se na ni úplně zapomenout. S úžasem si připomněl, že je ještě naživu, teprve když minulý týden hlídka ohlásila, že kráčí několik set metrů za Hodgsonovým a Irvingovým oddílem stěhujícím se do tábora Terror; bylo to pro něj důkazem, že se mu skutečně podařilo na dívku nemyslet. Věděl ale, že se mu o ní stále občas zdává.

Kdyby Crozier nebyl tak strašně, smrtelně unavený, byl by mohl cítit alespoň špetku pýchy při pohledu na vynalézavou konstrukci a trvanlivost různých druhů saní, které teď za sebou po ledě vlekli na jihovýchod.

V polovině března, tedy ještě dřív, než se s jistotou potvrdilo, že narůstající tlak Erebus rozdrtil, přikázal panu Honeymu, zbývajícím tesařům expedice, a jeho pomocníkům Wilsonovi a Watsonovi, aby dnem i nocí pracovali na konstrukci a výrobě saní, na nichž by uvezli nejen své vybavení, ale i lodní čluny.

Jakmile byly toho jara dokončeny první prototypy větších dubových a mosazných saní, vyslal Crozier své muže na led, aby je otestovali a zjistili nejvhodnější způsoby manipulace s nimi. Takelážníci, zásobovači a dokonce i košovníci na jeho rozkaz nepřetržitě experimentovali s postroji, které by tahačům umožňovaly co nejsilnější záběr, ale co nejméně je omezovaly v pohybu a v dýchání. V polovině března byla konstrukce saní ukončená, začaly se vyrábět další a zdálo se,

že nejlepším řešením budou postroje pro jedenáct mužů u velkých saní převážejících čluny a pro sedm mužů u lehčích zásobovacích saní.

Ty se také uplatnily při počátečním převozu zásob do tábora Terror na Zemi krále Williama. Crozier věděl, že budou-li se později muset vypravit na led znovu, budou už někteří muži příliš nemocní, než aby mohli táhnout, a jiní možná dokonce mrtví. Osmnáct člunů na saních, vesměs naložených až po okrajníky jídlem a potřebami nezbytnými pro přežití, a pouze stovka - nebo ještě méně - mužů k jejich tažení bude znamenat, že každé saně potáhne méně než jedenáct mužů. Víc práce a ještě těžší náklad pro námořníky, kteří už tou dobou budou pravděpodobně trpět vážnějšími příznaky kurdějí a větším vyčerpáním.

V posledním březnovém týdnu, když už se Erebus zmítal v posledním tažení, vycházely obě posádky potmě i za krátkého denního světla na led a soupeřily v tahání různých typů saní, zjišťovaly, kteří muži se nejlépe hodí ke kterým saním, osvojovaly si správnou techniku tažení a skládaly dohromady nejlepší týmy tvořené muži z obou lodí a všech hodnot. Soupeřilo se o ceny - stříbrné a zlaté mince -, a přestože měl sir John v úmyslu nakoupit na Aljašce, v Rusku, v Orientu a na Sandwichových ostrovech četné suvenýry a v soukromém skladu zemřelého velitele byly truhlice plné šilinků a liber, tyhle mince pocházely z kapes Francise Croziera.

Crozier měl obrovské nutkání vyrazit - jakmile budou dny dostatečně dlouhé, aby dovolily cestu se saněmi na delší vzdálenost - přímo k Baffinovu zálivu. Instinktivně věděl, a potvrzovaly mu to i příběhy, které slyšel od sira Johna, a četba knihy, v níž George Back líčil historii své čtrnácti let staré, přes tisíc kilometrů dlouhé cesty proti proudu Backovy Velké rybí řeky k Velkému otročímu jezeru před čtrnácti lety - kniha byla v knihovně Terroru a nyní byla zabalená v Crozierově osobním zavazadle na jedné saních - Jak malou mají naději, že by někdo z nich celou cestu tím směrem absolvoval a přežil.

Oněch přibližně 260 kilometrů, které ležely mezi Terrorem u Země krále Williama a ústím Velké rybí řeky a které představovaly pouhou předešlou k namáhavé cestě po řece, mohlo být zcela neschůdných. Spojovaly se v nich ty nejhorší podmínky příbřežního ledu s nebezpečím otevřených kanálů, které by je mohly přinutit vzdát se saní, a - i v případě, že by na žádné kanály nenarazili - se zaručenou agónií, již by jim přineslo vlečení saní a člunů po zmrzlém šterku samotného ostrova. Přitom by po celou dobu byli vystaveni těm nejhorším bouřím, jaké na ledovém poli zuří. A pak u řeky, pokud by k ní totiž vůbec dorazili, by je podle Backových slov čekala "divoká a křivolaká plavba na vzdálenost 530 geografických mil po řece vedoucí zemí z vrásněnou železnými žebry a bez jediného stromu na březích" a pak "ne méně než 83 vodopády, kaskády a peřeje". Crozier si sotva dokázal představit, že by jeho muži po dalším měsíci či více tažení a přenášení zásob měli dost sil a byli natolik zdraví, aby mohli i v těch nejodolnějších člunech čelit třiaosmdesáti vodopádům, kaskádám a peřejím. Jen jejich přenášení po břehu by je zabilo.

Před týdnem, ještě než sám vyrazil se skupinou táhnoucí saně s naloženými čluny do tábora Terror, doktor Goodsir Crozierovi oznámil, že citrónová šťáva, která teď byla jejich jediným - byť jakkoli slabým - prostředkem proti šíření kurdějí, jim dojde za tři týdny nebo ještě dříve, to podle toho, kolik lidí do té doby ještě zemře.

Crozier věděl, jak rychle by je propuknutí skutečné epidemie kurdějí všechny oslabilo. Na této čtyřicetkilometrové trase k Zemi krále Williama s lehkými saněmi a kompletními tahačskými týmy, při plných polovičních dávkách po dobu cesty a po vyježděné stopě, jejíž koleje se vrývaly do ledu už víc než měsíc, museli urazit něco přes třináct kilometrů denně. V těžkém terénu či na příbřežním ledu na Zemi krále Williama a jižně od ní se tato vzdálenost mohla zkrátit na polovinu nebo ještě méně. A jakmile by se mezi nimi začaly šířit kurděje, mohlo by se stát, že urazí jen míli za den, a kdyby přišlo bezvětrí, neměli by možná ani dost sil k tomu, aby s těžkými čluny pádlovali či bidlovali proti proudu Backovy řeky. Přenášení člunů na jakoukoli vzdálenost by v následujících týdnech a měsících bylo brzy zcela nemožné.

Jediné, co mluvilo ve prospěch toho, aby se vydali na jih, byla velice nepravděpodobná šance, že na sever od Velkého otročího jezera už míří záchranná výprava, která po nich pátrá, a prostý fakt, že čím dál na jih by se dostali, tím víc by se oteplilo. Přinejmenším by šli tání naproti.

Přesto by byl Crozier raději setrval v severních šířkách a urazil delší vzdálenost na východ a na sever k poloostrovu Boothia a dál přes něj. Věděl, že existuje jen jeden alespoň relativně bezpečný způsob, jak se o to pokusit: odvést muže na Zemi krále Williama, přejít ji, pak absolvovat poměrně krátký přechod po otevřeném ledu, kde by je před nejhorším severozápadním větrem a nečasem chránil samotný ostrov, na jihozápadní pobřeží Boothie, dál pomalu na sever podél okraje ledu nebo přímo po pobřežní planině a konečně přes hory k zátoce Fury Bay - a celou cestu přitom doufat, že někde narazí na Eskymáky.

Byla to cesta bezpečná, ale dlouhá. Skoro dva tisíce kilometrů, téměř o polovinu delší než alternativní trasa na jih kolem Země krále Williama a pak dál na jih proti proudu Backovy řeky.

Pokud by krátce po příchodu na Boothii nenarazili na přátelské Eskymáky, byli by všichni mrtví o celé týdny nebo měsíce dřív, než by dokázali dva tisíce kilometrů dlouhou pouť dokončit.

I tak by byl Francis Crozier nejradyji vsadil všechno na jednu kartu a co nejrychleji vyrazil přímo přes led - na severovýchod tím nejhorším úsekem ledového pole, v šílené snaze napodobit úžasnou tisícikilometrovou cestu se saněmi a malou skupinkou mužů, kterou podnikl jeho přítel James Clark Ross, když před osmnácti lety Fury zamrzla na opačné straně poloostrova Boothia. Starý stevard - Bridgens - měl stoprocentní pravdu. John Ross vsadil na nejlepší cestu k přežití, když pěšky a na saních vyrazil na sever a pokračoval v člunech, které tam byly uschované, nahoru k Lancasterovu průlivu, kde počkal na velrybáře. A jeho synovec James Ross dokázal, že je možné - byť jen tak tak - dostat se se saněmi ze Země krále Williama zpět k Fury Beach.

###

Erebus stále ještě prodělával posledních deset dnů agónie, když Crozier vyčlenil nejlepší tahače z obou lodí - vítěze největších cen a výherce posledních peněz, které Francisi Crozierovi na tomto světě ještě zbývaly -, dal jim k dispozici

nejlépe konstruované saně a nařídil panu Helpmanovi a pokladníkovi panu Osmerovi, aby tento tahačský supertým vybavili všim potřebným k šestitýdennímu pobytu na ledu.

Byly to saně pro jedenáct mužů, jimž velel druhý palubní důstojník Erebu Charles Frederick Des Voeux a jejichž čelním tahačem byl obrovitý Manson. Ostatních devět mužů Crozier požádal, aby se přihlásili dobrovolně. Všichni tak učinili. Crozier nutně potřeboval vědět, jestli je vůbec možné táhnout plně naložené saně s členem přes otevřený led a tím se pokusit přímou čarou zamířit za záchranou. Jedenáctka mužů vyrazila na cestu o šestém zvonění 23. března, potmě a za venkovní teploty devětatřiceti stupňů pod nulou, doprovázena třemi hlasitými "hurá!" z úst všech pohybu schopných členů posádky, kteří se tu shromáždili z obou lodí.

Des Voeux a jeho muži se vrátili po třech týdnech. Nikdo z nich nezemřel, všichni ale byli vyčerpaní a čtyři utrpěli vážné omrzliny. Magnus Manson byl jediným členem jedenáctičlenného týmu, včetně zdánlivě nezdolného Des Voeuxe, který se nezdál být na prahu smrti únavou a strádáním.

Za tři týdny se jim podařilo urazit necelých čtyřicet pět kilometrů vzdušnou čarou od Terroru a Erebu. Des Voeux později odhadoval, že k překonání těch pětáctičlenných kilometrů jich museli i s nákladem urazit víc než dvě stě padesát, protože tak daleko na ledovém poli prostě nebylo možné udržovat přímý směr. Počasí severovýchodně od jejich současné polohy bylo ještě strašlivější než v onom devátém kruhu pekla, v němž byli už dva roky uvězněni. Tlakových hřebenů byl bezpočet. Některé se tyčily do výše přes pětadvacet metrů. Dokonce i udržování kurzu bylo téměř nemožné: mraky na jihu zahaly slunce a hvězdy zůstaly několik osmáctihodinových nocí po sobě skryté. Kompasy v této blízkosti severního magnetického pólu samozřejmě nebyly k ničemu.

Tým s sebou z bezpečnostních důvodů vzal pět stanů, přestože jeho záměrem bylo spát pouze ve dvou z nich. Noci byly ale tam venku na nechráněném ledu tak mrazivé, že posledních devět nocí všech jedenáct mužů spalo - pokud se totiž vůbec ke spánku dostali - společně v jednom stanu. Později ostatně ani neměli na vybranou, protože dvanácté noci na ledu jim čtyři pevné stany vítr odnesl nebo rozerval na cucky.

Des Voeuxovi se nějak dařilo stále je směřovat na severovýchod, počasí se ale každým dnem zhoršovalo, tlakové hřebeny byly čím dál blíže u sebe, nezbytné odchylky od kurzu byly stále delší a nebezpečnější a saně byly při jejich herkulovském úsilí vytažovat je a spouštět přes rozeklané ledové hřbety vážně poškozené. Dva dny ztratili jen tím, že je ve vyjím větru a padajícím sněhu opravovali.

Čtrnáctého rána na ledu se palubní důstojník rozhodl obrátit a zamířit zpět. Šance na přežití skupiny s jediným zbývajícím stanem odhadoval jako velmi nízké. Zprvu se pokoušeli sledovat vlastní vyjeté koleje z uplynulých třinácti dnů až k lodím, led však byl příliš aktivní - přesunující se kry, ledovce pohybující se v ledovém poli a nové tlakové hřebeny zvedající se před nimi jejich stopu zcela zakryly. Des Voeux, který byl po Crozierovi druhým nejlepším navigátorem celé Franklinovy expedice, prováděl v oněch několika málo chvilkách vyjasnění, jež se ve dne či v noci naskytly, zaměřením teodolitem i sextantem, nakonec ale musel kurz stanovit odhadem. Své muže ujistil, že přesně ví, kde jsou. Jak se později přiznal Fitzjamesovi a Crozierovi, byl si jistý, že lodě minou o třicet kilometrů.

Poslední noc na ledu vítr roztrhal i zbývajícím stan, zahodili tedy spací pytle a naslepo pokračovali dál na jihozápad; saně za sebou vlekli jen proto, aby se udrželi naživu. Zbavili se přebytečného jídla a oblečení, se saněmi se ale dřeli dál, protože potřebovali vodu, brokovnice, náboje a prach. Po celou dobu cesty je sledovalo něco velkého. Viděli to skrz závoje sněhu, mlhy a bušících krup. Každou nekonečnou noc slyšeli, jak to v temnotě obchází kolem.

Když byli ráno jedenadvacátého dne na ledu Des Voeux a jeho muži spatřeni na severním horizontu, stále ještě mířili přímo na západ a vůbec si nebyli vědomi, že se Terror nachází pět kilometrů jižně od nich. Všimla si jich hlídka Erebu, přestože loď samotná mezitím zmizela - rozdrčená, roztrštěná a potopená. Des Voeux a jeho muži měli štěstí v tom, že muž na hlídce, ledařský mistr James Reid, toho dne ještě před svítáním vyšplhal na obrovský ledovec, který byl součástí Velkého benátského karnevalu, a za prvního denního světla je zpozoroval dalekohledem.

Reid, poručík Le Vesconte, doktor Goodsir a Harry Peglar vedli oddíl, který se vypravil za Des Voeuxovým týmem, aby ho přivedl zpět kolem rozdrčených trámů, zřícených stěžňů a kusů zamotané takeláže - nic víc z potopené lodi nezbylo. Pět členů Des Voeuxova týmu šampiónů nebylo schopno dojít posledního půl druhého kilometru k Terroru a jejich kolegové je tam museli dovést na saních. Šest mužů z Erebu, kteří byli v tahačském supertýmu, se včetně Des Voeuxe při pohledu na svůj zničený domov, kolem kterého je vedli, rozplakalo.

Takže tedy... nejkratší cesta severovýchodně na Boothii už nepřipadala v úvahu. Když Fitzjames s Crozierem vyslechli hlášení Des Voeuxe i ostatních zdecimovaných tahačů, shodli se oba na tom, že několik málo ze sto pěti zbývajících mužů by se možná na Boothii dostalo, drtivá většina by ale za takových podmínek na ledu nepochybně zahynula, a to i při delších dnech, trochu vyšších teplotách a intenzivnějším slunečním svitu. Možnost otevřených kanálů by riziko jen zvyšovala.

Museli se nyní rozhodnout, zda zůstanou na lodi, nebo postaví tábor na Zemi krále Williama, odkud by později mohli vyrazit na jih k Backově řece.

Druhý den začal Crozier plánovat evakuaci.

###

Těsně před západem slunce a zastávkou na večeri narazil konvoj saní na díru v ledu. Zastavili a patery saně s muži v postrojích vytvořily kolem otvoru kruh. Černá kulatá skvrna hluboko pod nimi byla první otevřenou vodou, kterou muži viděli po dvaceti měsících.

"Tohle tady minulej tejden nebylo, když jsme vezli do tábora ty pinasy, kapitáne," prohlásil námořník Thomas Tadman. "Koukněte, jak blízko k tý díře jsou stopy saní. Něčeho takovýho by si někdo z nás určitě všim. Nic tady nebylo."

Crozier přikývl. Tohle tady nebyla žádná obyčejná polynja - jak říkají Rusové vzácně se vyskytující díram v ledovém poli, které zůstávají otevřené po celý rok. Led tady měl tloušťku více než tři metry - nebyl tak tlustý jako led nashromážděný kolem Terroru, přesto však dostatečně silný, aby udržel kteroukoli z londýnských budov -, kolem díry ale nebyly žádné

známky tlakových desek či prasklin. Vypadalo to, jako by někdo - nebo něco - vzal gigantickou pilu na led stejného typu, jakou vezly obě lodě, a vyřízl do ledu dokonale kulatý otvor.

Až na to, že lodní pily by se třímetrovou ledovou vrstvou tak čistě neprořezaly.

"Mohli bychom se tady navečeřet," navrhl Thomas Blanky. "Budeme si připadat jako na pikniku u moře."

Muži zavrtěli hlavami. Crozier s nimi souhlasil - byl by rád věděl, jestli ostatní při pohledu na ten nepřírozeně dokonalý kruh, hlubokou díru a černou vodu cítí stejný neklid jako on. "Ještě tak hodinu pojedeme dál," rozhodl. "Poručíku Little, zaujměte prosím se svými saněmi vedoucí pozici."

O nějakých dvacet minut později, poté, co slunce zapadlo skoro stejně náhle a rychle jako v tropech a na chladné obloze začaly pomrkávat a tetelit se hvězdy, Croziera krácejícího vedle posledních saní dostihli s hlasitým chrupáním sněhu pod botami vojína Hopcrafta a Pilkingtona, kteří šli za kolonou jako zadní hlídka. "Kapitáne, něco nás sleduje," zašeptal Hopcraft.

Crozier vytáhl ze schránky přivázané na samém vrcholu nákladu saní svůj mosazný dalekohled a zůstal s oběma muži asi minutu nehybně stát na ledu; saně kolem nich zatím skřipavě projely a ztrácely se v silící tmě.

"Támhle, pane," ukázal Pilkington zdravou rukou. "Možná to vylezlo z té díry v ledu, kapitáne. Myslíte, že je to možný? My s Bobbym si myslíme, že to tak nejspíš bude. Třeba to tam dole v té černé vodě prostě čekalo pod ledem, dokud neprojdeme kolem, a pak to vylezlo ven a jde to za náma. Nebo to třeba doufalo, že se tam u té díry zdržíme. Co vy na to, pane?"

Crozier mu neodpověděl. Viděl tu věc dalekohledem, přestože ve skomírajícím světle byla sotva postřehnutelná. Zdála se být bílá, to ale jen proto, že se její silueta na kratičký okamžik ukázala na pozadí bouřkových mračen stahujících se na nočně černé severozápadní obloze. Když mýjela sněhové kupy a ledové balvany, kolem nichž se kolona saní namáhavě plahočila před pouhými dvaceti minutami, bylo snazší udělat si představu o jejich obrovitých rozměrech. I když se jako právě teď pohybovala po všech čtyřech, byla v ramenou vyšší než Magnus Manson. Na tak masivního tvora působila mrštným dojmem - její pohyb připomínal spíš lišku než neohrabaného medvěda. Crozier se usilovně snažil udržet dalekohled v silicím větru v klidu a viděl, jak se ta věc zvedla a vyrazila kupředu jen po zadních.

Postupovala tímto způsobem o něco pomaleji, pořád ale rychleji než muži zapřažení do desetimetrákových saní.

Převyšovala nyní sněhové kupy, na jejichž vrcholky by Crozier nedosáhl ani se zdviženými rukama a roztaženým dalekohledem.

Pak padla úplná tma, takže už ji ani na pozadí tlakových hřebenů a sněhových kup nedokázal rozeznat. Vrátil se s oběma mariňáky ke koloně saní a uložil dalekohled zpět do přepravní schránky; muži před ním se zatím v hlubokém předklonu opírali do postražek, hekali, lapali po dechu a táhli.

"Držte se blízko saní, neustále se ale ohlížejte dozadu a zbraně mějte připravené k výstřelu," přikázal tiše Pilkingtonovi a Hopcraftovi. "Žádné lucerny. Budete potřebovat co nejlépe vidět ve tmě." Objemné siluety mariňáků přikývly a zůstaly pozadu. Crozier si všiml, že hlídka před prvními saněmi rozsvítily lucerny. Muže už neviděl, rozeznával jen kruhy světla s aureolou ledových krystalků.

Kapitán k sobě zavolal Thomase Blankyho. Vzhledem k náhradní noze a dřevěné botě byl ledařský mistr zproštěn povinnosti zapřahat se do saní, přestože byla bota zespodu pečlivě pobita hřeby a železnými klíny, aby na ledu neklouzala. Umělá noha prostě Blankymu nedávala potřebnou sílu k tomu, aby se zapřel a zabral. Muži ovšem věděli, že brzy může nastat situace, kdy si ledařský mistr přinejmenším obrazně, ne-li doslovně, svůj či dokonce větší díl tažené váhy zaslouží. Znalost ledových podmínek bude životně důležitá, narazí-li v následujících týdnech nebo měsících na otevřené kanály a budou-li nuceni spustit na vodu čluny uskladněné v táboře Terror.

Crozier teď Blankyho využil jako poslíčka. "Buďte tak laskav, pane Blanky, jděte dopředu a vyřídte tam chlapům, co právě nejsou zapřažení, že se nebudeme zastavovat na večeri. Ať z příslušných beden na saních vytáhnou potřebné množství studeného hovězího a sušenek a rozdají je příslušníkům námořní pěchoty i tahačům a zároveň ať jim řeknou, že se mají všichni najíst za pochodu a napít se z lahví, které mají pod venkovním oblečením. Také prosím požádejte naše hlídky, aby se přesvědčily, že mají zbraně připravené k střelbě. Možná by si měli stáhnout palčáky."

"Ano, kapitáne," přikývl Blanky a zmizel v temnotě vpředu. Crozier slyšel chrupání jeho okované dřevěné nohy.

Do deseti minut, jak kapitán věděl, bude každý muž v pochodující koloně dobře obeznámen s tím, že je ta věc na ledu pronásleduje a snižuje jejich náskok.

35

IRVING

69°37'42" s.š., 98°40'58" z.d.

24. dubna 1848

A

Ž na to, že bylo Johnu Irvingovi špatně od žaludku a napůl umíral hladu, krvácely mu dásně a měl strach, že se mu viklají dva zadní zuby, až na to, že byl tak unavený, až se obával, že se každým okamžikem může zhroutit a zůstat ležet, byl to jeden z nejšťastnějších dnů jeho života.

Celý dnešní i předchozí den byl spolu se svým starým přítelem Georgem Henrym Hodgsonem, s nímž před touto expedicí sloužil na dělostřelecké cvičné lodi Excellent, pověřen velením skupin, jejichž úkolem bylo pokusit se něco ulovit a provést trochu poctivého průzkumu. Poprvé za celou tuhle prokletou expedici, po třech letech neužitečného vyseďávání a mrznutí, byl třetí poručík John Irving opravdovým průzkumníkem.

Byla sice pravda, že ostrov, který prozkoumával směrem na východ do vnitrozemí, tatáž Země krále Williama, na níž už jednou před o něco více než jedenácti měsíci byl s poručíkem Grahamem Gorem, dohromady nestál ani za suché z nosu,

protože jeho povrch tvořil jen zmrzlý štěrka a nízké pahorky, žádný z nich vyšší než nějakých šest metrů nad úrovní moře, jejichž jedinými obyvateli byly skučící vichry a závěje hlubokého sněhu, následované dalším zmrzlým štěrkem, Irving byl ale na průzkumu. Jen za dnešní dopoledne už viděl věci, které ještě nikdy neviděl žádný jiný běloch - a možná žádný jiný člověk na této planetě. Samozřejmě, byly to jen další nízké pahorky zmrzlého štěrku a další větrem navršené ledové a sněhové kapsy, nenašli jedinou stopu polární lišky či jediného mumifikovaného kroužkovaného tuleně, byly to ale jeho objevy: sir James Ross cestoval před dvaceti či kolika lety se saněmi podél severního pobřeží, aby dospěl na Mys vítězství, ale John Irving - rodák z Bristolu a později mladý londýnský švihák - byl prvním vnitrozemským průzkumníkem Země krále Williama.

Irving byl téměř v pokušení dát vnitrozemí jméno Irvingova země. A proč ne? Mys nedaleko tábora Terror byl pojmenován podle manželky sira Johna, lady Jane Franklinové, a co ona dokázala, aby si tu čest zasloužila, kromě toho, že se provdala za starého plešatého tloušťáka?

Jednotlivé tahačské oddíly se pomalu začínaly považovat za samostatné skupiny. Irving tudíž včera vedl tutéž tlupu šesti mužů na loveckou výpravu, zatímco George Hodgson se se svými lidmi podle příkazu kapitána Croziera vydal na průzkum ostrova. Irvingovi lovci neobjevili ve sněhu jedinou zvířecí stopu.

Vzhledem k tomu, že všichni jeho muži byli včera vyzbrojeni brokovnicemi nebo mušketami (Irving sám měl stejně jako dnes pouze pistoli v kapse vnějšího pláště), byl poručík nucen si přiznat, že bylo několik okamžiků, kdy pocítil jistou nervozitu - to proto, že měl temovačova pomocníka Hickeyho se střelnou zbraní v zádech. Nic se ale samozřejmě nestalo. Když byl Magnus Manson na lodi vzdálený přes čtyřicet kilometrů, Hickey se k Irvingovi, Hodgsonovi a dalším důstojníkům choval nejen zdvořile, ale přímo ponížene uctivě.

Johnu Irvingovi to připomínalo způsob, jakým jejich učitel kdysi rozděloval jeho a jeho bratry na hodinách v jejich bristolském domě, když chlapci za dlouhých a nudných dnů výuky začali být příliš nepokojní a zlobiví. Posadil každého z nich do jiné místnosti starého sídla a celé hodiny pokračoval v jejich výuce odděleně; přecházel z jedné části druhého poschodí ve starém křídle do druhé a klapot jeho bot s přezkami a vysokými podpatky se na prastarých dubových podlahách rozléhal hlasitou ozvěnou. Když byli John a jeho bratři, David a William, s panem Candrieauem všichni tři pohromadě, stávala se z nich nezvládnutelná cháska, když ale před vyzáblým učitelem s bledou tváří, kostnatými koleny a bílou parukou stáli sami, počínali si téměř ustrašeně. Irving se původně nesmírně zdráhal požádat kapitána Croziera, aby nechal Mansona na Terroru, teď ho ale těšilo, že se osmělil a promluvil. Ještě víc ho těšilo, že na něj kapitán nenaléhal a nechtěl znát důvod jeho žádosti; dosud mu totiž neřekl o tom, co na vlastní oči viděl, že se mezi temovačovým pomocníkem a velkým námořníkem toho večera v podpalubí odehrávalo, a nikdy mu to ani říct nehodlal. Dnes mu ale Hickey ani nic jiného nedělalo sebemenší starosti. Jediným ozbrojeným členem průzkumného oddílu byl kromě Irvinga samotného a jeho pistole Edwin Lawrence, který nesl mušketu. Na cvičné střelnici zřízené nedaleko řady na saních připoutaných člunů u tábora Terror se ukázalo, že Lawrence je z celého jejich týmu jediný, kdo alespoň trochu slušně umí střílet z muškety, takže byl dnes jejich strážným a ochráncem. Ostatní nesli jen plátěné vaky přehozené přes ramena, improvizované brašny zavěšené na jednom popruhu. Reuben Male, velitel příďové nástavby a nesmírně vynalézavý člověk, spolupracoval na jejich výrobě pro všechny členy posádky se starým plachtařem Murrayem, takže jim námořníci přirozeně začali říkat Maleovy brašny. V Maleových brašnách nosili olověné nebo cínové láhve s vodou, pár sušenek a trochu sušeného vepřového, plechovku Goldnerových konzervovaných potravin jako nouzovou stravní dávku, několik kusů rezervního oblečení, drátěné brýle, které měli na Crozierův rozkaz nosit, aby se uchránili před sněžnou slepotou, prach a olovo pro použití na loveckých výpravách a z pokrývek ušité spací pytle pro případ, že by se stalo něco, co by jim zabránilo vrátit se do tábora, a že by museli strávit noc venku.

Toho dne ráno pochodovali víc než pět hodin směrem do vnitrozemí. Kde to bylo možné, držela se skupinka na nevysokých štěrkovitých vyvýšeninách; vítr tam byl sice silnější a chladnější, ale cesta byla snazší než přes zasněžené a ledem zatarasené úžlabiny. Neviděli nic, co by mohlo zvýšit naději na přežití celé expedice - na skalách nerostl ani zelený lišejník či oranžový mech. Irving z četby svazků v knihovně velké kabiny na Terroru - včetně dvou knih od samotného sira Johna Franklina - věděl, že když přijde hlad, dá se ze seškrábaného mechu a lišejníku uvařit něco jako polévka. Když přijde hodně velký hlad.

Jeho průzkumný tým se zastavil na studený oběd, trochu vody a chvíli nesmírně potřebného odpočinku. Všichni se schoulili v závětrí, Irving předal dočasně velení veliteli hlavní stěžňové nástavby Thomasi Farrovi a na chvíli sám poodešel kus dál dopředu. Sám sobě to zdůvodňoval tím, že jsou muži za posledních několik týdnů vyčerpaní neobvyklým vypětím sil při tažení saní a potřebují si odpočinout, pravda však byla taková, že on sám potřeboval být chvíli o samotě.

Farrovi Irving řekl, že bude do hodiny zpátky a o to, aby se neztratil, se postará tím, že v pravidelných intervalech sejde dolů do závětrí, kde jeho vysoké boty zanechají na zasněžených plochách stopy, podle nichž se bude moci vrátit, nebo se podle nich budou moci orientovat ostatní a najít ho, kdyby se s návratem opozdil. V pozeňnané samotě kráčel dál na východ, žvýkal ztvrdlou sušenku a zkoušel, jak hodně se mu viklají ty dva zuby. Když vytáhl sušenku z úst, byla na ní krev.

Přestože trpěl hladem, neměl v posledních dnech prakticky chuť k jídlu.

Přebrodil se dalším sněhovým polem na zmrzlý štěrka a namáhavě vyšel po mírném svahu na následující větrný nízký hřeben, na němž se náhle zarazil.

V širokém zasněženém údolí před ním se pohybovaly nějaké černé tečky.

Irving si zuby stáhl z rukou palčáky, prohrabával se Maleovou brašnou a hledal jeden ze svých nejcennějších pokladů, nádherný mosazný dalekohled, který mu u příležitosti jeho vstupu do královského námořnictva věnoval strýc.

Mosazný okulár by mu přimrzl k tváři a obočí, kdyby dovolil, aby se jich dotkl, a když ho držel kousek před obličejem, bylo těžší udržet si stabilní obraz, i když dlouhý tubus přidržoval oběma rukama. Paže i ruce se mu třáslly.

Ukázalo se, že to, co považoval za malé stádo nějakých chlupatých zvířat, jsou lidé.

Hodgsonova lovecká výprava.

Ne. Tyhle postavy na sobě měly těžké kožešinové parky stejného typu, jaký nosila Mlčenlivá dáma. A bylo tam deset lidí, kteří pracně přecházeli zasněžené údolí, šli v sevřeném hloučku, nekráčeli ale v jedné řadě za sebou, zatímco George s sebou měl jen šest mužů. Navíc dnes Hodgson se svým loveckým oddílem zamířil na jih podél pobřeží a ne do vnitrozemí.

Tahle skupina také měla malé saně. Hodgsonův lovecký oddíl žádné saně neměl a v celém táboře kromě toho takhle malé saně nebyly.

Irving se potýkal se zaostřením svého milovaného dalekohledu a zadržoval dech, aby se mu netřásl ruce.

Saně táhla smečka přinejmenším šesti psů.

To, co viděl, byli buď po eskymácku oblečení běloši, snad záchranný oddíl, anebo opravdoví Eskymáci.

Irving musel sklonit dalekohled, pak na chladném štěrku klesnout na jedno koleno a na okamžik sklonit hlavu. Obzor před ním jako by se roztočil. Tělesná slabost, kterou v sobě čirou silou vůle už celé týdny potlačoval, se v něm vzedmula jako soustředěné kruhy nevolnosti.

Tímhle se všechno změnil, pomyslel si.

Postavy pod ním - zdálo se, že si ho stále ještě nevšimly, což bylo pravděpodobně způsobeno tím, že sestoupil pod vrcholek pahorku a v tmavém plášti splývajícím s tmavými skalami nebyl moc dobře viditelný - mohly patřit lovcům z nějaké neznámé, na dalekém severu ležící eskymácké vesnice nedaleko odtud. Kdyby tomu tak skutečně bylo, znamenalo by to, že je sto pět dosud žijících námořníků z Erebu a Terroru téměř určitě zachráněno. Domorodci by je mohli buď nakrmit, nebo jim ukázat, jak si tady v té mrtvé zemi opatřit potravu.

Také ovšem bylo možné, že je to eskymácký válečný oddíl a že ty primitivní oštěpy, které Irving dalekohledem zahlédl, jsou určeny k boji proti bělochům, o nichž se nějak doslechli, že vpadli na jejich území.

Ať tak či onak, třetí poručík John Irving věděl, že je jeho povinností sejít dolů, setkat se s nimi a zjistit to.

Zaklapl dalekohled, pečlivě ho uložil mezi dva zásobní svetry v brašně, kterou měl přehozenou přes rameno, zvedl jednu paži vysoko nad hlavu v gestu, o němž doufal, že na divochy zapůsobí jako mírumilovný pozdrav, a zamířil po dlouhém svahu dolů k deseti lidem, kteří se náhle zarazili a zůstali stát.

36

CROZIER

69°37'42" s.š., 98°41' z.d.

24. dubna 1848

T

řetí a poslední den na ledu byl zdaleka nejstrastiplnější. Crozier za posledních šest týdnů tutéž trasu absolvoval přinejmenším dvakrát, když doprovázel některé z prvních a největších saňových výprav, a přestože tehdy trasa nebyla ani zdaleka tak projatá a upravená, bylo to mnohem snazší. Byl totiž zdravější. A nesrovnatelně méně unavený. Francis Crozier si to sám vlastně ani neuvědomoval, ale od té doby, co v lednu podstoupil téměř smrtící odvykací léčbu, těžká melancholie způsobila, že trpěl nespavostí. Jako námořník a později jako kapitán se odjakživa - jako většina kapitánů - pyšnil tím, že si vystačí jen s velice krátkým spánkem a že ho i z toho nejhlubšího odpočinku probudí sebemenší změna situace na lodi: nepatrná odchylka od stanoveného kurzu, silnější vítr v plachtoví, dusot příliš mnoha nohou běžících nahore po palubě, ať zrovna je kterákoli konkrétní hlídka, jakákoli změna zvuku vody obtékající lodní trup... prostě cokoli.

V uplynulých několika týdnech ale Crozier trávil spánkem každou noc stále méně času, až si nakonec zvykl jen si na hodinu nebo dvě lehce zdřímnout uprostřed noci a pak si možná ještě na třicet či méně minut jít lehnout přes den. Přesvědčoval sám sebe, že je to prostě důsledek toho, že v posledních dnech a týdnech před odchodem na led musí dohlédnout na příliš mnoho drobností a vydat příliš mnoho rozkazů, skutečnou příčinou ale byla jeho melancholie, která se ho opět pokoušela zničit.

Myšlenky měl po většinu času nesmírně těžkopádné. Byl to bystrý člověk, ale mysl měl otupenou vedlejšími chemickými produkty neustálé únavy.

Navzdory strašlivé únavě byl předchozí dvě noci spánek v prvním a druhém mořském táboře téměř nemožný i pro kteréhokoli z ostatních námořníků. Ani v jednom z obou táborů nemuseli stavět stany, protože tam už několik týdnů trvale stálo osm Hollandových stanů; pokud na nich vítr nebo sníh nadělal nějaké škody, opravil je příští oddíl, který tudy procházel.

Spací pytle pro tři osoby, vyrobené ze sobí kůže, byly mnohokrát teplejší než pytle ušité z příkrývek firmy Hudson's Bay Company a o tom, kdo ty lepší dostane, rozhodoval los. Crozier se losování ani nezúčastnil, když ale při své první cestě přes led přišel do stanu, který sdílel se dvěma dalšími důstojníky, zjistil, že mu jeho stevard Jopson připravil spací pytel ze sobí kůže, ušitý speciálně pro něj. Churavějící Jopson ani ostatní muži nepovažovali za vhodné, aby se jejich kapitán musel o spací pytel dělit s dalšími dvěma chrápajícími, pšoukajícími a strkajícími se muži - byť by to byli důstojníci jako on -, a Crozier byl příliš unavený a vděčný, než aby se s nimi dohadoval.

Neřekl také Jopsonovi ani ostatním o své následné zkušenosti, že když je ve spacím pytli sám, je mu ve spánku mnohem větší zima, než kdyby spal v pytli pro tři osoby. Jedině tělesné teplo druhých dvou dokázalo všechny zahřát natolik, že celou noc skutečně prospali.

Crozier se ale ani v jednom z obou mořských táborů celou noc prospat nepokoušel.

Každé dvě hodiny vstával, obcházel hranici tábora a kontroloval, jestli se hlídky včas vystřídaly. V noci se vždy zvedal

vítr a muži na hřídce se choulili za narychlo vybudovanými nízkými sněhovými stěnami. Protože je řezavý vítr a poletující sníh nutil, aby zůstali schovaní a skrčení za bariérami ze sněhových bloků, byli by tu věc na ledu spatřili, jedině kdyby na některého z nich doslova šlápla.

Té noci se ale neobjevila.

Za těch krátkých několikaminutových okamžiků spánku, které se mu podařilo ukořistit, se Crozierovi vracely noční můry, jež ho sužovaly během jeho lednové nemoci. Některé sny se opakovaly tolikrát - a tolikrát kapitána násilně vytrhly ze spánku -, že si je útržkovitě zapamatoval. Mladé dívky pořádající spiritistickou seanci. M'Clintock a nějaký další muž hledící do otevřeného člunu na dvě kostry - jedna sedí a je plně oděná v důstojnickém plášti a teplém vnějším oblečení, tou druhou je jen hromada roztroušených a ohlodaných kostí.

Následující dny strávil Crozier přemýšlením o tom, jestli jednou z těch koster není on sám.

Zdaleka nejhorší noční můrou byl však sen o svatém přijímání, v němž vystupoval buď jako malý kluk, nebo jako starší a nemocnější verze své současné podoby, klečel nahý u oltářní mříže v zapovězeném kostele Memo Moiry a nad ním se tyčil obrovitý nelidský kněz - voda mu kapala z roztrhaného bílého roucha, pod nímž bylo vidět krvácející rudé maso ošklivě popáleného muže -, nakláněl se blíž a do Crozierova zdviženého obličeje z jeho úst vanul mrtvolný puch.

Ráno 23. dubna všichni muži vstali už za tmy, několik minut po páté hodině ranní. Slunce mělo vyjít teprve těsně před desátou. Dál vanul ostrý vítr, pleskal hnědou plachtovinou Hollandových stanů a štípal je do očí, když se k sobě choulili a snídali.

Při pobytu na ledu si muži teoreticky měli jídlo důkladně ohřívat v malých plechovkách označených nápisem "Kuchyňská sada (I)" a k ohřevu použít malé lihové vařiče, jimž jako palivo sloužil dřevný lih v půllitrových láhvích. Připravit lihové vařiče k použití a zapálit je bylo často i za úplného bezvětrí obtížné či téměř nemožné; ve větru, jaký foukal toho dne ráno, to prostě možné nebylo, i kdyby se odhodlali riskovat a pokusili se vařiče zapálit uvnitř stanů. Mužům tedy nezbývalo než utěšovat se tím, že Goldnerova masová a zeleninová jídla i polévky už jednou uvařené byly, a nabírat lžicemi zmrzlá nebo téměř zmrzlá sousta ztuhlé břečky přímo z plechovek. Měli hlad jako vlci a čekal je celý nekonečný den záprahu do saní.

Goodsir - stejně jako ostatní tři mrtví lékaři před ním - mluvil s Crozierem i s Fitzjamesem o tom, jak je důležité, aby se Goldnerovy konzervované potraviny a zejména polévky před konzumací důkladně ohřály. Goodsir připouštěl, že zeleninové a masové konzervy jsou skutečně předvařené, ale polévky - jejichž hlavní složkou byl většinou levný pastinák, mrkev a jiná kořenová zelenina - byly takzvané koncentráty, které bylo třeba zředit vodou a povařit.

Lékař nebyl schopen pojmenovat jedy, které by mohly v nepovařených Goldnerových polévkách - a možná dokonce i v masových a zeleninových konzervách - číhat, neustále ale opakoval, že je konzervované potraviny třeba důkladně prohřát, a to i za pochodu na ledu. Jeho varování byla jedním z hlavních důvodů, proč Crozier a Fitzjames nařídili, aby byly do tábora Terror přes led a tlakové hřebeny dopraveny těžké železné sporáky z velrybářských člunů.

Bude to muset stačit, pomyslel si Crozier.

Jakmile dojedl snídani, začalo mu v žaludku znovu kručet hlady.

Podle původního plánu měli všech osm Hollandových stanů v obou mořských táborech složit a přepravit je na saních do tábora Terror, kde měly sloužit jako záloha pro případ, že by se v brzké budoucnosti musely nějaké oddíly znovu vypravit na led. Vál ale příliš prudký vítr a muži byli tentokrát i po jednom dnu a jedné noci na ledu příliš unavení.

Crozier se poradil s poručíkem Littlem a společně rozhodli, že bude stačit, odvezou-li z prvního tábora jen tři stany.

Třeba na tom zítra ráno po přespání v druhém mořském táboře budou líp.

Toho druhého dne na ledu, 23. dubna 1848, se tři muži v postrojích zhroutili. Jeden začal na led zvracet krev. Zbývající dva prostě uprostřed pochodu padli a po celý zbytek dne nebyli schopni znovu se zapřáhnout. Jednoho z nich museli dokonce posadit na saně a táhnout.

Protože nechtěli omezit počet ozbrojených stráží, které kráčely před kolonou saní, za ní i po obou jejích bocích, zapřáhli se Crozier a Little do postraňků a většinu toho nekonečného dne táhli spolu s ostatními.

Tlakové hřebeny nebyly toho prostředního dne cesty tak vysoké a koleje vyryté předchozími saněmi proměnily tento úsek otevřeného mořského ledu doslova v pohodlnou silnici, vítr a fíčíci sníh ale všechny tyto výhody téměř eliminovaly. Muži zapražení do saní neviděli další saně jedoucí necelých pět metrů před nimi. Mariňáci a námořníci doprovázející kolonu jako ozbrojená stráž neviděli nikoho jiného, pokud se ocitli ve vzdálenosti šesti nebo více metrů od saní, a nechtěli-li se ztratit, byli nuceni kráčet jen metr nebo dva od ostatních. Jejich užitečnost jakožto hlídek byla zcela nulová.

Během dne vedoucí saně - obvykle ty, jimž velel Crozier nebo poručík Little - několikrát sjely z vyjeté stopy a ztratily ji; všichni se pak museli až na půl hodiny zastavit, několik mužů se vypřáhlo z postraňků, přivázali se k provazu, aby se v běsnici sněhové bouři neztratili, rozešli se doprava i doleva od falešného směru a pátrali po nezřetelných kolejkách skutečné stopy na zemi, kterou rychle překrývaly centimetry navátého sněhu.

Sjet takhle v polovině cesty ze stopy znamenalo nejen ztratit čas, mohlo se také snadno stát, že všichni kvůli tomu ztratí život.

Některé saňové výpravy přepravující těžší náklad než oni dokázaly to jaro čtrnáctikilometrový úsek po plochem mořském ledu urazit za necelých dvanáct hodin, takže do druhého mořského tábora dorazily jen pár hodin po západu slunce. Crozierova skupina došla dlouho po půlnoci a málem tábor úplně minula. Nebýt toho, že Magnus Manson - jehož bystrý sluch se zdál být stejně neobvyklý jako jeho obrovitost a nízká inteligence - zaslechl ve větru daleko vlevo od nich pleskání stanových celt, byli by kolem útulku a skryše potravin prošli bez povšimnutí.

Po příchodu zjistili, že celodenní nepřetržitý a stále silnější vítr druhý mořský tábor z velké části zničil. Pět z osmi stanů odlétlo někam do tmy - přestože byly zabezpečené hluboko zavrtanými šrouby do ledu -, nebo je víchř prostě rozerval na cucky. Vyčerpaným a vyhladovělým mužům se podařilo postavit dva ze tří stanů přivlečených z prvního mořského

tábora, a šestačtyřicet námořníků, kteří by se byli pohodlně, byť stísněně vyspali v osmi stanech, se namačkalo do pěti.

Pro muže, kteří se té noci střídali na hlídce - z celkového počtu šestačtyřiceti jich bylo šestnáct -, byl vítr, sníh a mráz hotovým peklem. Crozier se přidal k těm, kdo drželi hlídku od druhé do čtvrté hodiny ranní. Zvolil raději možnost se pohybovat, protože jeho osobní spací pytel by se stejně nebyl zahřál natolik, aby mu dovolil usnout, i když kolem něj byl ve větrech zmítaném stanu muži naskládání jako polena palivového dřeva.

Poslední den na ledu byl úplně nejhorší.

Vítr se krátce předtím, než se muži v pět hodin ráno vzbudili, zcela utišil, zato teplota jako by chtěla kompenzovat dar jasnící se modré oblohy a klesla přinejmenším o patnáct stupňů. Když ji to ráno v šest hodin poručík Little změřil, ukázal mu teploměr třiapadesát stupňů pod nulou.

Je to jen třináct kilometrů, opakoval si celý den Crozier zapřažený v postroji. Věděl, že všichni ostatní myslí na totéž. Dnes jen třináct kilometrů, o celý kilometr míň, než byl ten příšerný včerejšek. Vzhledem k tomu, že několik dalších mužů sklátila nemoc nebo vyčerpání, nařídil Crozier doprovodu strážných, aby ihned po východu slunce uložili pušky, muškety a brokovnice na saně a zapřáhli se do postraňků. Každý, kdo byl ještě schopen chůze, musel táhnout. Neměli tudíž stráž a museli spoléhat na to, že bude přes den jasno. Hnědá zamlžená skvrna Země krále Williama byla jasně viditelná, jakmile vyšlo slunce - stěna vysokých ledovců a nahromaděného příbřežního ledu podél jejího pobřeží byla bohužel viditelná ještě jasněji, její vzdálená čára se ve slabém a chladném slunečním světle leskla jako bariéra ze skleněných stěpů -, dobrá viditelnost byla ale zárukou, že neztratí staré vyježděné koleje a že se k nim ta věc na ledu nedokáže nepozorovaně přiblížit.

Byla ale nedaleko. Viděli ji - drobná tečka je doprovázela poklusem na jihozápadě a pohybovala se mnohem rychleji, než byli schopni táhnout saně. Nebo prchat, kdyby na to došlo.

Za ten den se Crozier nebo Little několikrát vypřáhli z postraňků, sebrali ze saní nebo z Maleových brašen dalekohled a zadívali se na netvora přes kilometry ledu.

Byl přinejmenším tři kilometry od nich a běžel po všech čtyřech. Z té vzdálenosti se mohlo zdát, že je to jen jeden z bílých arktických medvědů, jakých za poslední tři roky tolik postříleli a pozabíjeli. Alespoň dokud se ta věc nepostavila na zadní, nezvedla se nad okolní ledové bloky a miniledovce, nezavětrila a nezadívala se k nim.

Ví, že jsme opustili loď, pomyslel si Crozier, který ji pozoroval svým mosazným dalekohledem, jenž byl dlouholetým používáním na obou pólech celý odřený a poškrábaný. Ví, kam máme namířeno. A chce tam být před námi.

Táhli celý den, zastavili jen při časném odpoledním západu slunce a snědli pár zmrzlých soust ze studených plechovek. Zásoby soleného vepřového a zatuchlých sušenek už byly kompletně snědené. Ledové stěny oddělující Zemi krále Williama od ledového pole se v oněch několika minutách, než celou oblohu zachvátila temnota jako rozlitý inkoust, típly jako město s deseti tisíci rozsvícenými plynovými lampami.

Stále ještě jim zbývalo něco přes šest kilometrů. Na saních se teď už vezlo osm mužů, tři z nich v bezvědomí.

Velkou ledovou bariéru oddělující ledové pole od pevniny překročili někdy kolem jedné hodiny ranní. Vál stále pouze mírný vítr, ale teplota neustále klesala. Během jedné ze zastávek, při níž museli převázat lana, aby saně zvedli a přetáhli přes desetimetrovou ledovou stěnu, kde jim vyjetá stopa předchozích saní z minulých týdnů nebyla nic platná, protože ledy se pohnuly a z vysokých ledovců po obou stranách jim naházely do cesty tisíce nových ledových balvanů, poručík Little opět vytáhl teploměr. Naměřil sedesát tři stupně pod nulou.

Crozier se už dlouhé hodiny pachtěl a vydával rozkazy z jakýchsi nezměrných hlubin vyčerpání. Když se při západu slunce naposledy podíval k jihu na vzdáleného tvora, který teď už před nimi měl náskok - lehkými skoky právě překonával bariéru mořského ledu -, dopustil se té chyby, že si na okamžik stáhl palčáky i prstové rukavice, aby mohl do palubního deníku zapsat pár údajů o své momentální poloze. Pak si zapomněl rukavice natáhnout, než se dalekohledu znovu chopil, takže mu špičky prstů a dlaň jedné ruky ke kovu okamžitě přimrzly. Rychle od něj ruce odtrhl a serval si vrstvu kůže i s kusem masa z pravého palce a tři dalších prstů téže ruky a dlouhý cár kůže z levé dlaně. Podobná zranění se tady v Arktidě odmítají hojit, zejména poté, co se projeví první příznaky kurdějí. Crozier se odvrátil od svých společníků a vyzvracel se bolestí. Po dlouhé noci, kdy vláčel saně, cloumal s nimi, zvedal je a postrkoval, se mučivě palčivá bolest v pochroumaných prstech a v levé dlani jen zhoršila. Na svalech paží a ramenou mu pod tlakem řemenů postroje naskakovaly zhmožděninny doprovázené vnitřním krvácením.

Když kolem půl druhé ráno s nekonečnou, jasnou, ale vražedně chladnou oblohou nad hlavou, plnou poblikávajících a pomalu se přesouvajících hvězd a planet, dorazili k poslední bariéře, Crozier chvíli jako úplný hlupák uvažoval o tom, jestli nemají nechat všechny saně tam, kde jsou, a rychle zamířit k táboru Terror, k němuž jim stále ještě zbývalo půl druhého kilometru po zmrzlém štěrku a navátém sněhu. Zítra by se sem s nimi mohli vrátit další muži, s jejichž pomocí by toho posledního zhruba půl druhého kilometru nemožně těžký náklad dopravili do tábora.

Ve Francis Crozierovi zbýval ještě dostatek duchapřítomnosti a velitelských instinktů, aby tenhle nápad okamžitě zavrhl. Mohl to samozřejmě udělat, mohl tam saně nechat - jako první transportní oddíl po bůhvíkolika týdnech - a zajistit přežití všech, nezátížený nákladem doklopýtat přes led do bezpečí tábora Terror, v očích svých sto čtyř zbývajících námořníků a důstojníků by ale něčím takovým navždy ztratil veškerou velitelskou autoritu.

Přestože ho bolest z rozdrásaných rukou každou chvíli nutila tiše zvracet na ledovou stěnu, přes kterou táhli a tlačili saně - nějaká jen vzdáleně přítomná část Crozierovy mysli přitom zaznamenala, že jsou zvratky ve světle luceren tekuté a rudé -, dál vydával rozkazy a pomáhal osmatřiceti mužům, kteří ještě měli dostatek sil a jimž se s obrovskou námahou podařilo přepravit saně i sebe přes bariéru a sjet se skřipajícími skluznicemi na pobřežní led a štěrky.

Nebýt toho, že mráz by mu určitě strhl kůži ze rtů, byl by Crozier pravděpodobně padl potmě na kolena a políbil pevnou zemi, když všichni uslyšeli nový zvuk chrupajícího štěrku a kamení, protestujícího pod skluznicemi saní na posledním úseku cesty.

V táboře hořely pochodně. Když se k němu blížili, byl Crozier zapřažený v předním postroji prvních saní. Všichni se snažili kráčet vzpřímeně - nebo přinejmenším klopýtat se zdviženou hlavou -, když táhli naložené saně i bezvědomé muže na nich posledních sto metrů do tábora.

Venku před stany tam na ně čekalo několik plně oblečených mužů. Crozier zprvu při pomyšlení na jejich starostlivost pocítil dojetí; byl přesvědčen, že ty přibližně dva tucty chlapů, které viděl ve světle pochodní, se právě chystaly vyslat záchranný oddíl, který by hledal zpožděného kapitána i ostatní.

Zapřel se do postraňků, táhl posledních asi dvacet metrů do světla pochodní, zraněné ruce i podlitiny na těle mu hořely bolestí, v duchu si ale připravoval nějaký drobný žertík, který by hned po příchodu pronesl - něco v tom smyslu, že vyhláší další Vánoce a že následující týden mohou všichni prospat -, pak ale kapitán Fitzjames a několik dalších důstojníků přistoupilo blíž, aby je uvítali.

V tom okamžiku si Crozier všiml jejich očí: výrazu v očích Fitzjamese a Le Vesconteho, Des Voeuxe, Couche, Hodgsona, Goodsira i ostatních přítomných. Okamžitě věděl - ať díky daru jasnozřivosti, který v něm viděla Memo Moira, díky mnohokrát prokázanému kapitánskému instinktu nebo prostě díky jasnému a myšlenkami nefiltrovanému vnímání pramenícímu z absolutního vyčerpání - věděl, že se něco stalo, že nic není a nejspíš už nikdy nebude tak, jak plánoval a doufal.

37

IRVING

69°37'42" s.š., 98°40'58" z.d.

24. dubna 1848

S

tálo před ním celkem deset Eskymáků: šest mužů neurčitého věku, jeden velice starý a bezzubý muž, jeden chlapec a dvě ženy. Jedna z žen byla stará, měla propadlá ústa a celý obličej rozrytý vráskami, druhá byla naopak velice mladá. Třeba jsou to matka s dcerou, pomyslel si Irving.

Muži byli všichni nízkého vzrůstu; temeno nejvyššího z nich stěží dosahovalo vysokému třetímu poručíkovi k bradě. Dva měli kápě shozené na ramena a ukazovali mu rozčepýřené kštice černých vlasů a hladké tváře bez vrásek, ostatní na něj ale hleděli z hloubi svých kápí. Někteří měli obličeje schované a zachumlané v nádherné bílé kožešině, která podle Irvinga nejspíš pocházela z polární lišky. Ostatní kápě byly lemované tmavší a hrubší kožešinou; Irving hádal, že bude nejspíš z rosomáka.

Všichni muži až na malého chlapce byli ozbrojeni buď harpunou, nebo krátkým oštěpem s kostěným či kamenným hrotem, když se k nim ale Irving přiblížil a ukázal jim prázdné ruce, ani jeden oštěp se teď nezdvihl a nenamířil na něj. Eskymáčtí muži - Irving předpokládal, že jsou to lovci - klidně stáli s rozkročenýma nohama a s rukama na zbraních, zatímco chlapec se držel v blízkosti starce, který zadržoval saně. Do saní, mnohem kratších a lehčích, než byly i ty nejmenší skládací saně na Terroru, bylo zapřaženo šest psů. Psi štěkali, vrčeli a cenili ostré špičky, dokud je stařec neutišil několika údery vyřezávané hole, kterou držel v ruce.

Přestože Irving usilovně přemýšlel a snažil se najít nějaký způsob, jak se s těmito podivnými lidmi dorozumět, neprestával žasnout nad jejich oblečením. Parky mužů byly kratší a tmavší než parka Mlčenlivě dámy a jejího mrtvého společníka, ale právě tak chlupaté. Irving odhadoval, že tmavé kožešiny by mohly být z karibuů nebo z lišek, po kolena sahající bílé kalhoty byly ale nepochybně ušity z kůže bílých medvědů. Vysoké chlupaté boty některých Eskymáků zřejmě pocházely z karibuů, jiní měli ale boty z nějakého vláčnějšího a poddajnějšího materiálu. Z tulení kůže? Nebo snad z kůže karibuů otočené naruby?

Rukavice byly zjevně z tulení kůže a vypadaly teplejší a poddajnější než ty Irvingovy.

Poručík si prohlížel šest mladších mužů a snažil se uhodnout, kdo je jejich vůdcem, nedalo se to ale jednoznačně určit. Kromě starce a chlapce se jen jeden z mužů od ostatních něčím lišil - byl jím jeden ze starších Eskymáků se shozenou kápí, který měl na hlavě umně spletenou čelenku z bílé kožešiny, byl přepásaný úzkým opaskem, na němž visela spousta podivných předmětů, a kolem krku mu visel jakýsi váček. Nebyl to ale jednoduchý amulet typu kamenného bílého medvěda Mlčenlivé dámy.

Ach, Mlčenlivá, kéž bys tu byla se mnou, pomyslel si John Irving.

"Zdravím vás," řekl nahlas. Dotkl se hrudi palcem rukavice. "Jsem třetí poručík John Irving z lodi Jejího veličenstva Terroru."

Muži se spolu chvíli tiše radili. Irving slyšel slova, která zněla jako kabloona, qavac a miagortok, neměl ale sebemenší tušení, co by mohla znamenat.

Postarší prostovlasý muž s váčkem a opaskem ukázal na Irvinga a prohlásil: "Piifixaak!"

Někteří z mladších mužů nesouhlasně zavrtěli hlavou. Pokud to bylo nějaké hanlivé označení, Irving doufal, že ho ostatní odmítají.

"John Irving," zopakoval a znovu se dotkl vlastní hrudi.

"Sixam ieu?" zeptal se muž stojící proti němu. "Suingne!"

Irvinga nenapadlo nic jiného než přikývnout. Ještě jednou si sáhl na hrud'. "Irving." Ukázal na Eskymáka a zatvářil se tázavě.

Muž na něj beze slova upřeně zíral zpod kožešiny své kápě.

Poručík v zoufalství ukázal na vedoucího psa, který stále štěkal a vrčel, přestože ho stařec stojící u saní zadržoval a tvrdě tloukl.

"Pes," řekl Irving. "Pes."

Nejbližší z Eskymáků se hlasitě zasmál. "Qimmiq," opáčil hlasitě a také na psa ukázal. "Tunok." Zavrtěl hlavou a uchechtl se.

Přestože byl téměř zmrzlý, pocítil Irving hřejivou radost. Konečně se někam dostal. Eskymáci označují toho chlupatého psa buď qimmiq anebo tunok. Nebo možná obojí. Ukázal na jejich saně.

"Saně," pronesl rozhodným tónem.

Všech deset Eskymáků na něj mlčky hledělo. Mladá žena si zakrývala obličej rukavicemi. Stařeně poklesla brada, takže Irving viděl, že jí v ústech zbývá poslední zub.

"Saně," opakoval.

Šest mužů stojících v popředí se po sobě podívalo. Nakonec se ozval ten, který dosud s Irvingem hovořil. "Kamatik?" Irving radostně přikývl, přestože si vůbec nebyl jistý, že spolu doopravdy navázali komunikaci. Stejně tak bylo možné, že se ho muž právě zeptal, jestli nechce ránu harpunou. Přesto se mladý poručík neubránil úsměvu. Většina eskymáckých mužů - s výjimkou malého chlapce, starce, který dosud tloukl psa, a prostovlasého staršího muže s váčkem a opaskem - mu úsměv oplácela.

"Nemluví někdo z vás náhodou anglicky?" zeptal se Irving, i když si uvědomoval, že s takovou otázkou přichází poněkud pozdě.

Eskymáci na něj hleděli, usmívali se nebo mračili, všichni ale zůstali zticha.

Irving tutéž otázku opakoval svou školní francouzštinou a pak ještě příšernou němčinou.

Eskymáci se nadále usmívali, mračili a zírali na něj.

Irving se přikrčil, posadil se na bobek a šest mužů, kteří mu byli nejblíže, ho napodobilo. Neposadili se na zmrzlý štěrk, a to ani v případě, že by byl v blízkosti nějaký větší kámen nebo balvan. Po tolika měsících ve zdejší mrazu se tomu Irving nedivil. Stále se chtěl dozvědět něčí jméno.

"Irving," zopakoval a znovu si přiložil ruku k hrudi. Pak ukázal na nejbližšího muže.

"Inuk," řekl muž a dotkl se vlastní hrudi. Se zábleskem bílých zubů si stáhl rukavici a zvedl pravou ruku. Chyběly mu na ní oba nejmenší prsty. "Tikerqat." Znovu se zazubil.

"Těší mě, pane Inuku," odpověděl zdvořile Irving. "Nebo pane Tikerqate. Velice mě těší."

Usoudil, že o jakoukoli skutečnou komunikaci se bude muset pokusit znakovou řečí, a ukázal zpátky k severozápadu směrem, odkud přišel. "Mám mnoho přátel," prohlásil sebevědomě, jako by mu něco takového mělo mezi těmito divochy zaručit větší bezpečí. "Ze dvou velkých lodí. Dvě... lodě."

Většina Eskymáků otočila hlavu a podívala se směrem, jímž Irving ukazoval. Pan Inuk se nepatrně zamračil. "Nanuq," pronesl tiše, pak se ale zdálo, jako by sám sebe zavrtěním hlavy opravil. "Törnârssuk." Ostatní se při zaznění toho posledního slova odvrátili nebo sklonili hlavy, téměř jako v posvátné úctě nebo bázni. Poručík si ale byl jistý, že důvodem není představa dvou lodí nebo oddílu bělochů.

Olízl si krvácející rty. Lepší než zabřednout do dlouhého rozhovoru bude navázat s těmito lidmi výměnný obchod.

Pomalým pohybem, aby žádného z nich nevylekal, sáhl do kožené brašny, kterou měl přehozenou přes rameno a podíval se, má-li tam něco k jídlu nebo nějakou tretku, kterou by je mohl obdarovat.

Nic. Všechno solené vepřové a všechny zatuchlé sušenky, které si nesl jako svoji denní stravní dávku, už snědl. Tak tedy něco lesklého a zajímavého...

V brašně byly jen jeho potrhané svetry, dvojce páchnoucí zásobní ponožky a kus hadru na vyhození, který si s sebou přibalil pro případ, že by musel pod širým nebem vyhovět tělesné potřebě. V tom okamžiku Irving hořce litoval, že svůj vzácný orientální hedvábný šátek daroval Mlčenlivé dámě - kdo ví, kde teď ta zatracená ženská je. Hned druhého dne po příchodu do tábora Terror někam zmizela a od té doby ji nikdo neviděl. Nepochyboval o tom, že těmito domorodcům by se červenozelený hedvábný šátek nesmírně líbil.

Pak zkřehlými prsty nahmatl mosaznou křivku svého dalekohledu.

Irvingovo srdce nejprve poskočilo a pak se sevřelo bolestí. Tenhle dalekohled byl možná jeho nejcennějším majetkem, poslední věc, kterou mu daroval jeho dobrotivý strýc, než náhle zemřel na nějakou srdeční vadu.

Nuceně se usmál na čekající Eskymáky a pomalu dalekohled vytáhl z brašny. Viděl, jak muži s hnědými obličejí pevněji sevřeli oštěpy a harpuny.

###

O deset minut později už se celá eskymácká rodina - nebo klan či kmen - tlačila kolem Irvinga, jako když se ve škole děti shluknou kolem obzvlášť oblíbeného učitele. Všichni včetně toho podezřívavého a úkosem hledícího staršího muže s čelenkou, váčkem a opaskem, se vystřídali a dalekohled si vyzkoušeli. Dostalo se dokonce i na obě ženy - Irving dovolil panu Inuku Tikerqatovi, svému novému kolegovi vyslanci, aby mosazný přístroj podal chichotající se mladé ženě i její starší společníci. Stařec, který držel saně, se také přišel podívat, překvapeně vykřikl a obě ženy jeho výkřik doprovodily hlasitým chorem:

ai yei yai ya na  
ye he ye ye yi yan e ya qana  
ai ye yi yat yana

Eskymáci si s potěšením prohlíželi dalekohledem jeden druhého a s překvapeným smíchem uskakovali, když se v jejich zorném poli objevily obrovské obličej. Pak se muži, kteří se rychle naučili dalekohled zaostřit, zaměřili na vzdálené skály, mraky a ledové hřebeny. Když jim Irving ukázal, že mohou dalekohled obrátit a že v něm pak všechno kolem i oni sami vypadají titěrně malí, rozezvučelo se údolíčko ozvěnou jejich výkřiků a smíchu.

S použitím znakové a výrazové řeči - nakonec si odmítl dalekohled vzít zpět a vtiskl ho do rukou pana Inuka Tikerqata -

Jim dal na vědomí, že jde o dar.

Smích ustal a Eskymáci se na něj zahleděli s vážnými výrazy ve tváři. Irving se na okamžik polekal, že porušil nějaké tabu a něčím je urazil, pak ale dospěl k velice pravděpodobnému vysvětlení, že je postavil před problém společenského protokolu; dal jim báječný dar a oni pro něj na oplátku nic nemají.

Inuk Tikerqat se chvíli radil s ostatními lovci, pak se otočil k Irvingovi a začal předvádět jednoznačnou pantomimu - zvedal ruce k ústům a pak si jimi přejížděl po břiše.

Na strašlivou vteřinu se Irving vyděsil, že po něm jeho společník požaduje jídlo - které samozřejmě neměl -, když se mu to ale pokusil vysvětlit, zavrtěl Eskymák hlavou a obě gesta zopakoval. Irving si náhle uvědomil, že se ho ptají, jestli nemá hlad on sám.

S očima zalitými slzami, které vyvolal poryv větru nebo pocit čiré úlevy, Irving gesta zopakoval a pak energicky přikývl. Inuk Tikerqat ho popadl za zmrzlé rameno kabátu a odvedl ho zpátky k saním. Jak že jim to říkal? vzpomínal Irving. "Kamatik?" řekl nahlas, když si konečně vzpomněl.

"Ee!" vypískl pochvalně pan Tikerqat. Odkopl stranou vrčící psy a odhrnul těžkou kožešinu, již byly saně překryté. Kamatik byl plně naložený několika vrstvami zmrzlého i čerstvého masa a ryb.

Hostitel Irvingovi postupně předváděl různé pochoutky. "Egaluk," řekl pomalým a trpělivým hlasem, jakým mluví dospělí s malými dětmi, a ukázal na rybu. "Nat-suk," pokračoval a přešel ke kusům tuleního masa a tuku. "Oo ming-mite," mávl rukou kamsi k větším a důkladněji promrzlým porcím tmavšího masa.

Irving přikývl. S určitými rozpaky cítil, že se mu ústa náhle zaplnila slinami. Nebyl si jistý, jestli se od něj očekává, že se prostě bude zásobám potravy obdivovat, nebo jestli si z nich má vybrat, jen váhavě proto ukázal na tulení maso.

"Ee!" vypískl znovu pan Tikerqat. Uchopil kus měkkého masa a tuku, sáhl pod krátkou parku, vytáhl od pasu velice ostrý kostěný nůž a ukrojil pruh nejprve pro Irvinga a pak také pro sebe. Podal poručíkovi jeho porci a teprve potom zakrojl do své.

Stařena stojící opodál vyrazila jakýsi kvílivý nářek. "Kaaktunga!" vykřikla. Když jí nikdo z mužů nevěnoval pozornost, zopakovala to ještě jednou. "Kaaktunga!"

Pan Tikerqat střelil po Irvingovi otráveným úsměvem, přesně takovým, s jakým se dívá jeden muž na druhého, když se v jejich přítomnosti něčeho dožaduje žena, a okřikl ji: "Orssunguvoq!" Uřízl ale stařeně proužek tuleního tuku a hodil jí ho, jako by házel žrádlo psům.

Babice se zachechtala a začala tuk žmoulat bezzubými dásněmi.

Celá skupinka se okamžitě shromáždila kolem saní, muži třímali v rukou nože a všichni začali odkrajoval maso a jíst.

"Aipalingiapoq," poznamenal pan Tikerqat, ukázal na stařenu a zasmál se. Ostatní lovci, stařec i chlapec - všichni až na postaršího muže s členkou a váčkem - se k jeho smíchu připojili.

Irving se zešířoka usmál, přestože neměl sebemenší ponětí, co je tu k smíchu.

Postarší muž s členkou ukázal na Irvinga a pronesl: "Qavac... suingne! Kangunartuliorpoq!"

Poručík nepotřeboval překladatele; bylo mu jasné, že ať muž řekl cokoli, rozhodně to nebylo nic pochvalného ani přívětivého. Pan Tikerqat a několik dalších lovců jen zavrtěli hlavami a nepřestali jíst.

Všichni, dokonce i mladá žena, zacházeli s noži stejně obratně jako Mlčenlivá dáma před více než dvěma měsíci ve svém sněhovém příbytku - krájeli kůži, maso i tuk směrem k ústům, takže nabroušené čepele jen o vlasek míjely jejich masné rty a jazyky.

Irving svoji porci krájel stejným způsobem - nebo se o to alespoň snažil -, jeho nůž byl ale tupější, takže vypadal neobratně a neohrabaně. Alespoň se ale neřízl do nosu jako tehdy poprvé s Mlčenlivou. Celá skupina jedla v pospolitém mlčení, přerušovaném jen zdvořilým řiháním a tu a tam tlumeným pšouknutím. Muži se občas napili z jakéhosi koženého vaku nebo měchu, Irving už ale vytáhl láhev, kterou nosil pod oblečením u těla, aby voda nezmrzla. "Kee-nah-oo-veet?" ozval se znenadání Inuk Tikerqat. Zabušil se do prsou. "Tikerqat." Mladý muž si znovu stáhl rukavici a zvedl zbývající prsty.

"Irving," odpověděl poručík a také si zaťukal na prsa.

"Eh-vung," opakoval po něm Eskymák.

Irving se na něj přes kus tuku usmál. Pak na svého nového přítele ukázal prstem. "Inuk Tikerqat, ee?"

Eskymák zavrtěl hlavou. "Ah-ka." Opsal oběma pažemi a rukama široký oblouk zahrnující všechny ostatní Eskymáky i jeho samotného. "Inuk," vyštěkl rozhodným tónem. Pak zvedl zmrzačenou ruku, schoval palec a zakomíhal dvěma zbývajícimi prsty. "Tikerqat," zopakoval.

Irving si jeho gestikulaci vyložil tak, že "Inuk" není jeho jméno, ale označení všech deseti Eskymáků - možná jejich kmenový, klanový nebo rasový název. Napadlo ho také, že "Tikerqat" není příjmení, ale celé jméno muže, který s ním komunikuje, a že pravděpodobně znamená "Dva prsty".

"Tikerqat," opakoval Irving a snažil se jméno vyslovit správně, nepřestal však přitom odřezávat a přezvykovat kousky tuku. Skutečnost, že je maso s masným tukem staré, zapáchající a syrové, mu prakticky vůbec nevadila. Měl pocit, jako by jeho tělo po těch tučných soustech toužilo víc než po čemkoli jiném. "Tikerqat," řekl ještě jednou.

Všichni dál seděli v podřepu, odkrajovali a přezvykovali jednotlivá sousta - a nastalo všeobecné představování. Celý rituál zahájil Tikerqat, který se kromě uvedení jmen snažil posunky vysvětlit, co každé z nich znamená - pokud skutečně mělo nějaký význam -, ostatní muži ale brzy začali jeho snažení napodobovat a význam svých jmen přehrávali sami.

Irvingovi to připadalo jako veselá dětská hra.

"Taliriktug," vyslovil pomalu a zřetelně Tikerqat a postrčil do popředí robustního mladého muže dřepícího hned vedle něj. "Dva prsty" popadl svého společníka za nadloktí, zmáčkl je, řekl něco jako ah-yeh-i, pak napjal vlastní sval a porovnal ho se sousedovým silnějším bicipsem.

"Taliriktug," opakoval Irving a přemýšlel o tom, jestli to znamená "velký sval", "silná paže" nebo něco podobného.

Následující muž, o něco menší, se jmenoval Tuluqag. Tikerqat mu shodil z hlavy kápi parky, ukázal na jeho černé vlasy, zapleskal rukama a naznačil letícího ptáka.

"Tuluqag," opakoval Irving a zdvořile se přezvykujícímu muži uklonil. Pomyslel si, že by to slovo mohlo znamenat "havran".

Čtvrtý muž se sám udeřil do prsou, zabručel "Amaruq," zaklonil hlavu a zavyl.

"Amaruq," opakoval po něm Irving a přikývl. "Vlk," řekl pak nahlas.

Pátý lovec se jmenoval Mamarut a předvedl jakési pantomimické představení, při němž mával rukama a tančil. Irving jméno s přikývnutím zopakoval, neměl ale sebemenší tušení, co by mohlo znamenat.

Šestáho lovce, mladšího muže s nesmírně vážným vystupováním, Tikerqat představil jako Ituksuka. Muž na Irvinga hleděl hluboce zapadlými černými očima, nic ale neřekl ani nesebral. Irving zdvořile přikývl a dál přezvykoval kus tuku.

Postaršího muže s čelenkou a váčkem Tikerqat představil jako Asiajuka; muž ale ani nemrkl a nedal sebemenším způsobem najevo, že si je představování vědom. Bylo zjevné, že se mu třetí poručík John Irving nezamlouvá a že mu nevěří.

"Je mi potěšením, pane Asiajuku," uklonil se Irving.

"Afatkuq," ozval se tiše Tikerqat a nepatrně kývl k neusměvavému postaršímu muži s čelenkou.

Že by to byl nějaký medicínman? uvažoval Irving. Dokud Asiajukova nevraživost zůstávala na úrovni tichého podezření, domníval se poručík, že se nic vážného neděje.

Stařec u saní byl mladému poručíkovi představen jako Kringmuluardjuk. Tikerqat ukázal na dosud vrčící psy, složil ruce k sobě v jakémsi velice drobném gestu a zasmál se.

Pak Irvingův rozesmátý konverzační partner pokynul směrem ke stydlivému chlapci, kterému mohlo být tak deset nebo jedenáct let, znovu ukázal na vlastní hrud' a řekl nejprve "Irniq" a pak "Qajorânguaq."

Irving si pomyslel, že Irniq by mohlo znamenat "syn" nebo "bratr". Pravděpodobně to první, usoudil. Také ovšem bylo možné, že se chlapec jmenuje Irniq a Qajorânguaq znamená syn nebo bratr. Poručík zdvořile přikývl, jako když mu byli představeni starší lovci.

Tikerqat postrčil kupředu starou Eskymačku. Jmenovala se zřejmě Nauja a Tikerqat opět gestem znázornil letícího ptáka. Irving se pokusil jméno co nejlépe zopakovat - v Eskymákově podání v něm byl jakýsi hrdelní zvuk, který nedokázal ani přibližně napodobit - a uctivě kývl. Netušil, zda je nauja označením rybáka, racka nebo nějakého exotičtějšího ptáka.

Stařena se zachichotala a strčila si do úst další kus tuku.

Tikerqat pronesl "Qaumaniq" a objal jednou paží mladou ženu, vlastně sotva víc než dívku. Pak se lovec vesele zazubil a dodal: "Amooq!"

Dívka se snažila z jeho objetí vykroutit, ale usmívala se a všichni muži až na potenciálního medicínmana se rozesmáli.

"Amooq?" opáčil tázavě Irving a smích ještě zesílil. Tuluqag a Amaruq se chechtali tak divoce, že jim z úst létaly kusy tuku.

"Qaumaniq... amooq!" opakoval Tikerqat a oběma rukama s roztaženými prsty naznačil před vlastní hrudí gesto, které si bylo možno vyložit jen jediným univerzálním způsobem. Aby se ale ujistil, že nedorazí k žádnému omylu, popadl lovec zmítající se ženu - Irvinga to přimělo k přesvědčení, že je to jeho manželka - a rychle jí zvedl krátkou tmavou parku nad hlavu.

Dívka byla pod kožešinou nahá a měla doopravdy obrovská ňadra... na tak mladou ženu skutečně neobyčejně obrovská.

John Irving cítil, že se začervenal od kořínek světlých vlasů až po hrudník. Sklopil oči ke kusu tuku, který dosud přezvykoval. Byl by v tom okamžiku klidně vsadil padesát liber na to, že amooq v eskymáckém jazyce znamená "kozatá".

Muži kolem něj se zalykali smíchem. Quimmiq - vlkům podobní tažní psi shromáždění kolem dřevěného kamatiku - vyli a vzpínali se v postrojích. Stařec za saněmi, Kringmuluardjuk, se chechtal tak nevázaně, až se svalil do sněhu a ledu.

Náhle Amaruq - Vlk? -, který si hrál s dalekohledem, ukázal na holý hřeben, ze kterého do údolí sestoupil Irving, a štěkl několik slov, která zněla jako: "Takuva-a... kabloona qukiuttina!"

Celá skupina okamžitě ztichla.

Vlkům podobní psi se divoce rozštěkali.

Irving se vztyčil z podřepu a zaclonil si oči před září slunce. Nechtěl Eskymáky žádat, aby mu vrátili dalekohled. Na vrcholu hřebene se na kratičký okamžik objevila silueta lidské postavy v dlouhém plášti.

Výborně! pomyslel si Irving. Po celou dobu, kterou trvalo hodování na tulení tuku a vzájemné představování, se snažil rozhodnout, jak Tikerqata a ostatní přimět k tomu, aby se s ním vrátili do tábora Terror. Měl strach, že se s nimi jen rukama a pohyby těla nedokáže domluvit natolik jasně, aby osm eskymáckých mužů a dvě ženy přesvědčil, že by ho i s psy a saněmi měli doprovodit na tříhodinové cestě zpět k pobřeží, a pokoušel se proto vymyslet něco, čím by k tomu nalákal alespoň Tikerqata.

Jedno věděl poručík jistě - nemůže připustit, aby se tihle domorodci prostě vrátili tam, odkud přišli. Zítra má do tábora dorazit kapitán Crozier - a Irving z několika rozhovorů s ním věděl, že navázání kontaktu s místními obyvateli je přesně tím, v co unavený a starostmi sužovaný kapitán nejvíce doufá. Severní kmeny, které Ross nazýval severními horalskými kmeny, mají jen zřídka kdy válečnické sklony, informoval Crozier jednoho večera svého třetího poručíka. Pokud cestou na jih narazíme na některou z jejich vesnic, může se stát, že nás nakrmí a vybaví dostatečnými zásobami na celou dlouhou plavbu proti proudu až k Velkému otročímu jezeru. Přinejmenším by nám mohli ukázat, jak ve zdejších kraji získávat potravu.

A teď se ho Thomas Farr a ostatní vydali hledat a došli po jeho stopách ve sněhu až do tohoto údolí. Postava na vrcholu hřebene se vrátila zpět na jeho odvrácenou stranu a zmizela z dohledu - bylo to snad šokem z přítomnosti deseti cizích lidí v údolí, anebo obavami, aby se nevylekali? -, Irving ale na její siluetě zahlédl rozevlátý plášť, velšskou paruku a šálu a věděl, že jeden z jeho problémů je vyřešený.

Pokud se mu nepodaří Tikerqata a ostatní přesvědčit, aby se s ním vrátili do tábora - a starého šamana Asiajuka by mohlo být těžké přemluvit -, zůstane Irving a několik dalších členů jeho oddílu s Eskymáky tady v údolí, přesvědčováním a dalšími dárky z brašen ostatních mužů je přimějí, aby tu počkali s nimi, a nejrychlejší námořníky vyšlou poklusem zpět k pobřeží, odkud sem přivedou kapitána Fitzjamese a spoustu dalších.

Nesmím je nechat odejít. Tihle Eskymáci by mohli být řešením našich potíží. Mohli by být naši spásou.

Irving cítil, jak mu srdce buší o žebra.

"To je v pořádku," ujistil Tikerqata a ostatní neklidnějším a nejsebevědomějším tónem, k jakému se dokázal přinutit.

"To jsou jen moji přátelé. Několik mých přátel. Dobří chlapi. Ti vám neublíží. Máme s sebou jen jednu pušku a tu sem dolů ani nevezmeme. Všechno je v pořádku. Jsou to jen moji přátelé, s kterými se rádi seznámíte."

Věděl, že z toho, co jim říká, nikdo z nich nerozumí jedinému slovu, mluvil ale dál stejným tichým a konejšivým hlasem, jaký by byl použil, kdyby ve svých rodinných stájích v Bristolu uklidňoval vyplašené hříbě.

Někteří z lovců vytáhli ze sněhu oštěpy či harpuny a nenápadně je drželi v rukou, Amaruq, Tuluqag, Taliriktug, Ituksuk, malý Qajorânguag, starý Kringmuluârdjuk a dokonce i zamračený šaman Asiajuk čekali na Tikerqatův pokyn. Obě ženy přestaly žvýkat tuk a nenápadně zaujaly postavení za řadou mužů.

Tikerqat pohlédl na Irvinga. Eskymákovy oči náhle mladému poručíkovi připadaly velice tmavé a velice cizí. Zdálo se, že čeká na nějaké vysvětlení. "Khat-seet?" zeptal se tichým hlasem.

Irving mu v uklidňujícím gestu ukázal rozevřené dlaně a usmál se tak bezstarostně, jak jen zrovna dokázal. "Jsou to jen přátelé," opakoval stejně tiše jako Tikerqat. "Jen několik přátel."

Zvedl oči a pohlédl k hřebenu, jeho vrchol byl ale na pozadí modré oblohy stále prázdný. Obával se, že ať to byl kdokoli, kdo se ho vydal hledat, polekal se přítomností tolika lidí v údolí a možná zamířil zpět. Nebyl si jistý, jak dlouho tady vydrží čekat... jak dlouho se mu podaří udržet Tikerqata a ostatní v klidu, než se rozhodnou utéct.

Zhluboka se nadechl a uvědomil si, že bude muset vyrazit za tím mužem, kterého tam nahoře viděl, zavolat ho zpátky, říct mu, co se stalo, a poslat ho, aby co nejrychleji přivedl Farra a zbytek oddílu. Čekat už dál nemohl.

"Zůstaňte prosím tady," požádal. Položil svoji koženou brašnu na sníh kousek od Tikerqata, aby naznačil, že se za chvíli vrátí. "Počkejte, prosím. Nebude to trvat dlouho. Ani se vám neztratím z dohledu. Počkejte, prosím."

Uvědomil si, že gestikuluje rukama, jako by Eskymáky žádal, aby se posadili, stejně jako by rozmlouval se psem.

Tikerqat se neposadil a neodpověděl, zůstal ale stát na místě a díval se, jak Irving pomalu couvá.

"Hned se vrátím," zavolal na něj poručík. Otočil se a rychlým klusem vyrazil vzhůru do příkrého kamenitého a ledového svahu k temnému šterku na vrcholu hřebene.

Téměř bez dechu nervovým vypětím se nahoře otočil a ohlédl se dolů.

Deset postav, štěkající psi i saně, všichni byli na místě, kde je opustil.

Irving zamával, gesty se snažil naznačit, že se za okamžik vrátí, a spěšně přeběhl hřbet hřebene, připravený zavolat za odcházejícím námořníkem.

Šest metrů pod sebou na severovýchodní straně hřebene spatřil něco, co ho přimělo na místě se zarazit.

Nějaký malíčký mužik tam až na vysoké boty zcela nahý tančil kolem balvanu, na němž ležela vysoká hromada svlečeného šatstva.

Leprikón, napadlo Irvinga a vzpomněl si na některé ze zkazek kapitána Croziera. Tahle podívaná třetímu poručíkovi vůbec nedávala smysl. Byl to den těch nejpodivnějších úkazů.

Přistoupil blíž a spatřil, že to není žádný tančící leprikón, ale jen temovačův pomocník. K tanci a k piruetám si polohlasně broukal nějaký námořnický popěvek. Irving si nemohl nevšimnout, že kůže drobného mužika svou bělostí připomíná moučného červa, že mu pod ní viditelně vyvstávají žebra a po celém těle že mu naskákala husí kůže. Všiml si, že je obřezaný, a při další piruetě sledoval jeho absurdně bílý až bílý zadek.

Došel až k němu a nevěřícně kroutil hlavou. Nepřipadalo mu to k smíchu, srdce mu zato stále bušilo vzrušením ze setkání s Tikerqatem a s ostatními Eskymáky. "Pane Hickey," promluvil. "Co to tu proboha provádíte?"

Temovačův pomocník se přestal otáčet. Zvedl jeden kostnatý prst a přiložil si ho ke rtům, jako by chtěl poručíka umlčet. Pak se uklonil, sehnul se k hromadě oblečení na kameni a vystrčil na Irvinga zadek.

Ten chlap zešílel, pomyslel si Irving. Nemůžu připustit, aby ho Tikerqat a ostatní viděli v tomto stavu. Přemýšlel, jestli do mužika dokáže vtouct trochu rozumu a pak ho poslat, aby rychle přivedl Farra a zbytek oddílu. Měl sice pár listů papíru a kousek tuhy, kterým by mohl napsat vzkaz, všechno ale zůstalo v jeho brašně dole v údolí.

"Poslyšte, pane Hickey..." začal přísně.

Temovačův pomocník se vzpřímil a otočil se s jednou paží nataženou před sebe tak rychle, až se Irving na vteřinu či dvě domníval, že chce znovu začít tančit.

V té natažené ruce byl ale ostrý námořnický nůž.

Irving pocítil náhlou palčivou bolest v hrdle. Chtěl opět něco říct, zjistil, že to nejde, zvedl obě ruce ke krku a sklopil oči.

Ruce mu zaléval proud krve, která stékala dál na hrud' a odkapávala mu na boty.

Hickey se ještě jednou rozmáchlým obloukem zuřivě rozehnal nožem.

Druhá rána poručíkovi prořízla průdušnici. Padl na kolena, zvedl pravou paži a ukázal na Hickeyho; prostor před očima jako by se mu náhle zúžil v temný tunel. John Irving byl tak ohromený, že ani nepocítil zlost.

Hickey, stále ještě nahý, přistoupil o krok blíž; jeho příkrčená postava s vystouplými koleny a hubenými šlachovitými

stehny teď připomínala bledého kostnatého skřeta. Irving už se ale svalil na bok do chladného šterku, vyzvracel neuvěřitelnou kaluž krve a byl mrtvý dřív, než z něj Cornelius Hickey serval oblečení a pustil se s nožem do opravdové práce.

38

CROZIER

69°37'42" s.š., 98°41' z.d.

25. dubna 1848

J

eho muži se zhroutili do stanů a usnuli jako zabítí, jakmile dorazili do tábora Terror, Crozier ale té noci čtyřicetátého dubna nespal vůbec. Nejdřív ze všeho šel do speciálního lékařského stanu, který byl postaven jen proto, aby mohl doktor Goodsir provést pitvu a připravit tělo k pohřbu. Mrtvola poručíka Irvinga, bílá a zmrzlá po dlouhé zpáteční cestě do tábora na saních, které zabavili divochům, ani příliš nepřipomínala lidské tělo. Kromě zející rány v hrdle - tak hluboké, že i zepředu byly viditelné bílé obratle jeho páteře a hlava padala dozadu, jako by visela na uvolněném pantu - mladíka také někdo vykastroval, rozpáral mu břicho a vyrval z něj vnitřnosti.

Goodsir byl ještě vzhůru, a když Crozier vešel do stanu, právě pracoval na pitvě. Zkoumal několik orgánů vyříznutých z mrtvoly a šťoural se v nich jakýmsi ostrým nástrojem. Zvedl oči od práce a přejel Croziera zvláštním, zamyšleným a téměř provinilým pohledem. Kapitán zůstal stát nad mrtvým tělem a dlouhou chvíli on ani lékař nic neřekli. Konečně se Crozier natáhl a odhrnul stranou pramen světlých vlasů, který Johnu Irvingovi spadl do čela. Kadeř se téměř dotýkala Irvingových otevřených, zamlžených, ale dosud vytřeštěných modrých očí.

"Připravte tělo tak, abychom ho mohli pohřbit zítra v poledne," přikázal Crozier.

"Ano, pane."

Crozier odešel do svého stanu, kde na něj čekal Fitzjames.

Když Crozierův stevard, třicetiletý Thomas Jopson, před několika týdny dohlížel na naložení a přepravu "kapitánova stanu" do tábora Terror, rozzuřilo kapitána zjištění, že Jopson za tímto účelem nejen nechal ušít stan dvojnásobné velikosti - Crozier počítal s docela obyčejným hnědým Hollandovým stanem -, ale přikázal také mužům, aby do tábora dotáhli zbytečně velký kavelec, několik masivních dubových a mahagonových židlí z velké kajuty a vyřezávaný stůl, který patřil siru Johnovi.

Teď Crozierovi všechn ten nábytek přišel vhod. Postavil těžký stůl mezi vchod do stanu a kout se svou osobní nocehárnou, za stůl naaranžoval dvě židle a druhou stranu nechal volnou. Lucerna pověšená ze špičky vysokého stanu vrhala na prázdný prostor před stolem neúprosné světlo, Fitzjames s Crozierem však zůstávali v polotmě. Celé to uspořádání připomínalo místnost vyčleněnou pro vojenský soud.

Přesně tak si to Francis Crozier přál.

"Měl byste si jít lehnout, kapitáne," poznamenal Fitzjames.

Crozier pohlédl na mladšího kapitána. Fitzjames už nevypadal jako mladý člověk. Vypadal naopak jako chodící mrtvola - pleť měl tak bledou, že byla téměř průsvitná, obličej mu lemovaly licousy a zaschlá krev vytékající z podkožních váčků, tváře měl vyhublé a oči hluboko zapadlé. Crozier sám sebe v zrcadle už několik dnů neviděl a tomu, které viselo na zadní stěně jeho stanu, se raději vyhýbal, upřímně ale doufal, že nevypadá tak strašně jako někdejší zázračné dítě královského válečného námořnictva, korvetní kapitán James Fitzjames.

"Sám byste se potřeboval trochu prospat, Jamesi," odpověděl nyní. "Můžu ty muže vyslechnout sám."

Fitzjames unaveně zavrtěl hlavou. "Už jsem s nimi samozřejmě mluvil," podotkl monotónním, neživým hlasem, "ale nebyl jsem na místě, kde k tomu došlo, a nepodrobil jsem je opravdovému výslechu. Věděl jsem, že to budete chtít udělat sám."

Crozier přikývl. "Chci být na místě hned po rozednění."

"Jsou to tak dvě hodiny rychlé chůze k jihozápadu," oznámil Fitzjames.

Crozier opět přikývl.

Fitzjames si sundal čepici a špinavými prsty si přihladil dozadu dlouhé mastné vlasy. Na sporácích z člunů, které sem byly přepraveny, rozpouštěli vodu na pití a nezbytnou trochu potřebnou na holení pro případ, že by se někdo z důstojníků chtěl oholit, na koupání už ale žádná nezbývala. Fitzjames se usmál. "Temovačův pomocník Hickey žádal o svolení, aby se mohl vyspat, než na něj dojde řada s hlášením."

"Temovačův pomocník Hickey ať kurva zůstane vzhůru jako my všichni ostatní," odsekl Crozier.

"Přesně totéž jsem mu víceméně řekl i já," opáčil tiše Fitzjames. "Postavil jsem ho na hlídku. Mráz by ho měl udržet vzhůru."

"Nebo ho zabít," dodal Crozier. Tón jeho hlasu naznačoval, že by to nebyla ta nejhorší varianta. Pak hlasitěji zavolal na vojína Dalyho, který stál na stráži u vchodu do stanu. "Pošlete sem seržanta Tozera."

###

Velkému tupému mariňákovi se nějakým záhadným způsobem dařilo uchovávat si obtloustlou postavu i teď, kdy všichni muži hladověli na třetinových přídělech. Stál v pozoru s mušketou odloženou a odpovídal na Crozierovy dotazy.

"Jak na vás dnešní události zapůsobily, seržante?"

"Byla to nádhera, pane."

"Nádhera?" Crozier si vzpomněl, v jakém stavu viděl hrdlo a tělo třetího poručíka Irvinga, které teď leželo v pitevním stanu hned za jeho vlastním stanem.

"Ano, pane. Myslím ten útok, pane. Všechno to šlo jako na drátkách. Jako na drátkách. Scházeli jsme pomalu z toho velkého kopce, pane, muškety, pušky i brokovnice jsme drželi sklopený k zemi, jako by nás ani nenapadlo být nějaký naštvaný, pane, a divoši jen stáli a koukali na nás. Zahájili jsme palbu z necelejch dvaceti metrů a pokosili jsme řady tý zatracený sebranky jako žito, pane, to vám teda povím. Jako žito."

"Oni stáli v řadách, seržante?"

"No, to ne, kapitáne, to bych na bibli vodpřísáhnout nemoh, pane. Spíš tam jen tak postávali v hloučku... prostě jako divoši, pane."

"A vaše první salva je pokosila?"

"No jasně, pane. Takhle zblízka to schytali i z brokovnic. Byl to nádherný pohled, pane."

"Něco jako střilet kapry v kádi?"

"Jo, pane," přisvědčil seržant Tozer s širokým úsměvem v zarudlém obličejí.

"Kladli vůbec nějaký odpor, seržante?"

"Odpor, pane? Vlastně ani ne. Ne takovej, aby to stálo za řeč, pane."

"Byli přece ozbrojení, měli nože, oštěpy a harpuny."

"To je pravda, pane. Pár těch bezbožnejch divochů po nás hodilo harpunama a jeden dokonce oštěpem, jenže ty prevítí, co je házeli, už byli zraněný a nic nám neudělali, jen mladej Sammy Crispe utrpěl maličký škrábnutí na noze, hned ale popad brokovnici a toho divocha, co mu to udělal, poslal rovnou do pekel, pane. Rovnou do pekel."

"Dva z těch Eskymáků vám ale utekli," poznamenal Crozier.

Tozer se zamračil. "Ano, pane. Za to se vomlouvám. Byl tam hroznej zmatek, pane. A dva z těch, co padli k zemi, najednou vyskočili, zrovna když jsme stříleli ty jejich prašivý psy, pane."

"Proč jste postříleli i jejich psy, seržante?" Tentokrát otázku položil Fitzjames.

Tozer se zatvářil překvapeně. "No přece proto, že štěkali, vrčeli a skákali po nás, kapitáne. Byli to spíš vlci než psi."

"Nenapadlo vás, seržante, že nám ti psi mohli být užiteční?" vyptával se dál Fitzjames.

"Napadlo, pane. Jako maso."

"Popište mi ty dva Eskymáky, kterým se podařilo utéct," požádal Crozier.

"Jeden byl takovej mrňavej, kapitáne. Pan Farr říkal, že podle něj to mohla být ženská. Nebo holka. Měla na kapuci krev, ale určitě nebyla mrtvá."

"To určitě," přitakal suše Crozier. "A co ten druhý, co utekl?"

Tozer pokrčil rameny. "Vím jen, že to byl takovej skrček s čelenkou, kapitáne. Padnul tam za saněma na zem a všichni jsme mysleli, že je tuhej. Pak ale vyskočil a utek s tou holkou, když jsme měli všichni plný ruce práce se střelením těch psů, pane."

"Pronásledovali jste je?"

"Jestli pronásledovali, pane? To víte, že jo, samozřejmě. Hnali jsme se za nima, až se nám za pr... pronásledovali jsme je usilovně, kapitáne. A v běhu jsme nabíjeli a stříleli, pane. Myslím, že jsem tu malou eskymáckou mrchu trefil ještě jednou, ale vůbec ji to nezpomalilo, pane. Byli na nás prostě moc rychlý. Hned tak se sem ale určitě nevrátěj, pane. Vo to jsme se postarali."

"A co jejich přátelé?" utrousil stroze Crozier.

"Prosím, pane?" Tozer už se zase usmíval.

"Jejich kmen. Osada. Klan. Další lovci a válečníci. Ti lidé odněkud přišli. Určitě nestrávili venku na ledu celou zimu.

Ted' se nejspíš do té osady vrátí, pokud už tam nejsou. Nenapadlo vás, že další eskymáčtí lovci - muži, kteří jsou uvyklí každodennímu zabíjení - by si to, že jsme zabili osm z nich, mohli vzít osobně, seržante?"

Tozer se zatvářil zmateně.

"Můžete jít, seržante," propustil ho Crozier. "Pošlete sem druhého poručíka Hodgsona."

###

Hodgson vypadal stejně utrápeně, jako předtím Tozer spokojeně. Mladý poručík byl zjevně vyvedený z míry smrtí svého nejbližšího přítele v expedici a otřesený útokem, který sám nařídil poté, co narazil na Irvingovu průzkumnou skupinu, která ho dovedla k Irvingovu tělu.

"Pohov, poručíku," zavelel Crozier. "Nepotřebujete se posadit?"

"Ne, pane."

"Povězte nám, jak se stalo, že jste se spojili s oddílem poručíka Irvinga. Podle rozkazů kapitána Fitzjamese jste se měli vydat na loveckou výpravu jižně od tábora."

"Ano, kapitáne. A tam jsme také strávili většinu dopoledne. Ve sněhu podél pobřeží jsme nenašli ani králíčí stopu, pane, a na mořský led jsme se nedostali, protože ledovce nakupené u příbřežního ledu jsou tam příliš vysoké. Někdy kolem desáté hodiny dopoledne jsme proto zamířili do vnitrozemí, protože jsme doufali, že tam třeba narazíme na stopy karibuů, lišek, pižmoňů nebo něčeho takového."

"Ale nenarazili jste na ně?"

"Ne, pane. Místo toho jsme našli stopy asi deseti lidí obutých do bot s měkkými podrážkami, jaké nosí Eskymáci. Taky tam byly stopy jejich saní a psů."

"Takže místo abyste pokračovali v lovu, vydali jste se po těch stopách zpátky na severozápad?"

"Ano."

"Kdo to rozhodl, druhý poručíku Hodgson? Vy, anebo seržant Tozer, který byl ve vašem oddílu druhý hodnostně nejvyšší?"

"Já, pane. Byl jsem tam jediným důstojníkem. Toto rozhodnutí i všechna ostatní jsem přijal já."

"Včetně konečného rozhodnutí zaútočit na Eskymáky?"

"Ano, pane. Chvilíčku jsme je pozorovali ukrytí na tom hřebenu, kde zavraždili a vykuchali chudáka Johna, a... no, sám přece víte, co mu provedli, kapitáne. Vypadalo to, jako by se ti divoši chystali k odchodu a jako by chtěli zamířit zpátky na jihovýchod. Proto jsme se rozhodli k ozbrojenému útoku."

"Kolik jste měli zbraní, poručíku?"

"Naše skupina měla tři pušky, dvě brokovnice a dvě muškety, pane. Skupina poručíka Irvinga měla jen jednu mušketu.

Aha, a ještě pistoli, kterou jsme vytáhli z Johnovy... z kapsy pláště poručíka Irvinga."

"Eskymáci mu nechali v kapse zbraň?" ujišťoval se Crozier.

Hodgson se na okamžik zarazil, jako by se nad touto skutečností ještě nezamýšlel. "Ano, pane."

"Našli jste důkazy krádeže nějakých jeho jiných osobních věcí?"

"Ano, pane. Pan Hickey nám oznámil, že viděl, jak Eskymáci Johnovi... poručíku Irvingovi... berou dalekohled a brašnu, ještě než ho tam nahoře na hřebenu zabili, pane. Když jsme na ten hřeben došli, viděl jsem vlastním dalekohledem, že se domorodci přehrabují v jeho brašně a předávají si z ruky do ruky jeho dalekohled, tam dole v údolí, kde se nejspíš zastavili poté, co ho zavraždili a... zohavili."

"Byly tam stopy?"

"Prosím, pane?"

"Stopy... těch Eskymáků... musely vést dolů z toho holého hřebenu, kde jste našli poručíkovo tělo, do údolí, kde se domorodci přehrabovali v jeho věcech."

"Hmm... ano, pane. Myslím, že tam byly, kapitáne. To jest, vzpomínám si na úzkou vyšlapanou stopu, kterou jsem v tom okamžiku považoval jen za Johnovu, museli ji tam ale udělat i ti ostatní. Šli asi nahoru i dolů v zástupu jeden za druhým, kapitáne. Pan Hickey říkal, že ho tam na tom holém hřebenu obklopili ze všech stran a pak mu prořízli hrdlo a... provedli mu i všechno to ostatní, pane. Říkal, že tam nebyli úplně všichni... nebyly tam ty ženské a nejspíš ani ten kluk... bylo tam ale těch pohanů šest nebo sedm. Všichni lovci, pane. Ti mladší."

"A co ten stařec?" chtěl vědět Crozier. "Pokud jsem správně informován, když jste s nimi skončili, byl mezi mrtvými i nějaký bezzubý stařec."

Hodgson přikývl. "Zbýval mu jeden zub, kapitáne. Nevzpomínám si, jestli pan Hickey říkal, že byl ten starý Eskymák mezi těmi, kteří Johna zabili."

"Jak se vůbec stalo, že jste narazili na skupinu pana Farra - tedy na průzkumný oddíl poručíka Irvinga -, když jste šli na sever po stopách těch Eskymáků, poručíku?"

Hodgson rychle kývl hlavou, jako by se mu ulevilo, že dostal otázku, na kterou je schopen přesně odpovědět. "Ztratili jsme stopy bot a saní těch domorodců asi půl druhého kilometru jižně od místa, kde byl poručík Irving napaden, pane. Zřejmě se v těch místech odklonili dál na východ a šli přes nízké hřebeny, na kterých byla jen trocha ledu, ale hlavně kamení, pane... víte, co myslím, ten zmrzlý štěrk. Dole v údolích jsme nemohli najít stopy saní, psů ani otisky bot, takže jsme pokračovali přímo na sever stejným směrem, kterým šli doposud. Když jsme sešli z jednoho pahorku, našli jsme skupinu Thomase Farra - Johnův průzkumný oddíl -, která právě dojížděla oběd. Pan Hickey dorazil se zprávou o tom, co viděl, jen minutu nebo dvě před námi a řekl bych, že jsme Thomase a jeho oddíl pořádně vystrašili... mysleli si, že jsme Eskymáci, kteří je přišli pobít."

"Nevšímal jste si na pana Hickeym něčeho zvláštního?" zeptal se Crozier.

"Zvláštního, pane?"

Crozier beze slova čekal.

"No," pokračoval Hodgson, "celý se hrozně třásl. Jako by s ním zmítala třesavka. A hlas měl hrozně rozčilený, skoro pisklavý. A taky... totiž, pane... taky se chvílemi smál. Spíš jen tak chichotal. To se ale u někoho, kdo viděl to, co právě viděl on, dá nejspíš čekat, nemyslíte, kapitáne?"

"A co vlastně viděl, Georgi?"

"No..." Hodgson sklopil oči a soustředil se na to, aby se zklidnil. "Pan Hickey řekl veliteli hlavní stěžňové nástavby panu Farrovi, a mně to později opakoval, že se šel po poručíku Irvingovi podívat a vyšplhal na jeden z hřebenů právě včas, aby viděl, jak šest, sedm nebo osm Eskymáků krade poručíkovi věci a pak ho bodá a mrzačí noží. Pan Hickey říkal - pořádku se při tom hrozně třásl, pane, a byl úplně bez sebe -, že viděl, jak Johnovi užízli přirození."

"Vy sám jste tělo poručíka Irvinga viděl jen několik minut poté, že ano, poručíku?"

"Ano, pane. Leželo asi pětadvacet minut chůze od místa, kde Farrova skupina obědvala."

"Když jste ale Irvingovo tělo viděl, nezačal jste se neovladatelně třást, že ne, poručíku? Netřásl jste se pětadvacet nebo ještě víc minut?"

"Ne, pane," zahučel Hodgson, který zjevně nechápal, kam Crozier svými otázkami míří. "Ale pozvracel jsem se, pane."

"A kdy jste se rozhodl, že na tu skupinu Eskymáků zaútočíte a všechny je pobijete?"

Hodgson slyšitelně polkl. "Poté, co jsem je pozoroval dalekohledem z toho hřebene a viděl jsem, jak prohledávají Johnovu brašnu a hrají si s jeho dalekohledem, kapitáne. Když jsme se na ně podívali všichni tři - pan Farr, seržant Tozer a já - a uvědomili jsme si, že otočili saně a chystají se k odchodu."

"A nařídil jste, že nikdo nemá brát zajatce?"

Hodgson opět sklopil oči. "Ne, pane. V tu chvíli jsem o něčem takovém vůbec nepřemýšlel. Měl jsem prostě... strašný vztek."

Crozier mlčel.

"Řekl jsem seržantu Tozerovi, že budeme muset některého z těch Eskymáků vyslechnout a zjistit, co se stalo, kapitáne," pokračoval poručík. "Takže jsem si nejspíš před zahájením akce myslel, že někdo zůstane naživu. Měl jsem ale prostě přišerný... vztek."

"Kdo přesně vydal rozkaz k zahájení palby, poručíku? Vy, seržant Tozer, pan Farr, anebo někdo jiný?"

Hodgson několikrát velice rychle zamrkal. "Nevzpomínám si, pane. Nejsem si ani jistý, jestli vůbec nějaký rozkaz padl. Pamatuji si jen, že jsme se dostali na nějakých třicet metrů od nich, nebo možná ještě blíže, a viděl jsem, jak několik Eskymáků sahá po harpunách, oštěpech nebo co to všechno měli, a pak všichni na naší straně začali střílet, nabíjet a znovu střílet. Domorodci utíkali, ženy ječely... ta starší ženská kvílela jako... no, jako ty divoženky, co jste nám o nich vyprávěl, kapitáne... bylo to takové pištivé a klokotavé nepřetržité ječení... dokonce i když ji zasáhlo několik kulí, pořád nepřestávala tak příšerně ječet. Pak seržant Tozer došel až k ní a stál nad ní s Johnovou pistolí v ruce... všechno se to seběhlo hrozně rychle, kapitáne. Ještě nikdy jsem nic podobného nezažil."

"Já taky ne," zavrčel Crozier.

Fitzjames se zdržel komentáře. Za opiových válek byl hrdinou několika divokých pozemních tažení. Teď měl oči sklopené a zdálo se, jako by zkoumal vlastní nitro.

"Pokud došlo k nějakým přehmatům, pánové," pokračoval Hodgson, "přebírám za ně plnou odpovědnost. Byl jsem služebně nejvyšším důstojníkem obou skupin poté, co Joh... co poručíka Irvinga zabili. Za všechno zodpovídám já, pánové."

Crozier na něj pohlédl a sám cítil mrtvou prázdnotu vlastního pohledu. "Skutečně jste byl jediným na místě přítomným důstojníkem, poručíku. V dobrém i ve zlém to byla a je vaše odpovědnost. Přibližně za čtyři hodiny chci vyrazit s oddílem mužů na místo té vraždy a následné střelby. Vyrazíme s lucernami a budeme sledovat stopu vašich saní, chci tam ale být dřív, než vyjde slunce. Vy a pan Farr jste z dnešních účastníků toho incidentu jediní, které chci mít s sebou. Trochu se prosněte, najezte a o šestém zvonění budete připraveni."

"Ano, pane."

"A pošlete sem temovačova pomocníka Hickeyho."

39

GOODSIR

69°37'42" s.š., 98°41' z.d.

25. dubna 1848

Ze soukromého deníku doktora Harryho D. S. Goodsira:

Úterý 25. dubna 1848

Poručíka Irvinga jsem měl velice rád. Zapůsobil na mne dojmem slušného a ohleduplného mladého muže. Neznal jsem ho příliš dobře, ale po všechny ty uplynulé těžké měsíce - a zejména po ty četné týdny, kdy jsem svůj čas trávil nejen na Erebu, ale také na Terroru - jsem ani jedinkrát neviděl, že by se poručík snažil vyhnout nějaké povinnosti, že by s námořníky mluvil hrubě, nebo že by s nimi či se mnou jednal jinak než s úctou a profesionální zdvořilostí.

Vím, že kapitán Crozier je jeho ztrátou obzvlášť zdrcen. Když dnes někdy po druhé hodině ranní dorazil do tábora, byl v obličejí tak bledý, až bych byl ochoten vsadit svoji profesionální reputaci na to, že víc už zblednout nemůže. Když si ale vyslechl, co se stalo, skutečně zbledl ještě víc. Dokonce i rty měl stejně bílé jako ledové pole, na které se díváme už skoro tři roky.

Ať jsem si ale poručíka Irvinga jakkoli oblíbil a vážil, byl jsem nucen zhostit se své profesionální povinnosti a oprostít se při tom od všech vzpomínek na naše někdejší přátelské vztahy.

Odstranil jsem zbytky oděvu poručíka Irvinga - knoflíky měl servané ze všech vrstev oblečení od vesty až po dlouhé spodní prádlo a schumlaná látka prosycená zaschlou krví v mrazu ztuhla ve zvrásněnou krustu tvrdou jako železo - a požádal jsem svého asistenta Henryho Lloyda, aby mi pomohl poručíkovo tělo umýt. Voda - z ledu a sněhu, který pomocníci pana Diggleho rozpustili na troše uhlí, jež jsme sem dovezli z lodí - byla velkou vzácností, bylo nicméně nezbytné mladého Irvinga tímto způsobem uctít.

Nemusel jsem samozřejmě použít svůj obvyklý řez v podobě převráceného Y s křídly od kyčlí k pupíku a kolmou částí vedenou až k prsní kosti, protože o to už se postarali vražedci poručíka Irvinga.

Při práci jsem si chladem bolavými prsty jako vždy dělal poznámky a nákresy. Příčina smrti není žádnou záhadou.

Zranění na krku poručíka Irvinga způsobily přinejmenším dvě prudké řezné rány nějakou nevroubkovanou čepelí a následné vykrvácení. Zcela vážně pochybuji o tom, že v těle nešťastného mladého důstojníka zůstal alespoň půllitr krve.

Čepel přeťala průdušnici i hrtan a její stopy se nacházejí i na odkrytých krčních obratlích.

Břišní dutina byla otevřena opakovanými řezy krátkou čepelí, které pronikly kůží, masem i pojivovou tkání, a většina tlustých i tenkých střev byla vyříznuta a odstraněna. Také slezina a ledviny poručíka Irvinga byly pobodány a pořežány nějakým ostrým předmětem či předměty. Játra jsem vůbec nenašel.

Poručíkův penis byl amputován přibližně dva centimetry nad kořenem a nenašel se. Šourek má rozříznutý podél svislé osy a varlata odstraněna. K proříznutí šourkového váčku, nadvarlat a obalu semeníku bylo třeba několika opakovaných tahů. Je možné, že čepel útočnickovy zbraně byla už v této fázi ztupená.

Varlata sice chybí, zachovaly se ale zbytky chámovodu, močové trubice i značná část pojivové tkáně mezi kořenem penisu a břišní dutinou.

Přestože tělo poručíka Irvinga vykazuje známky četných pohmožděnin - z nichž mnohé odpovídají diagnóze postupujících kurdějí - nikde jinde na něm nejsou viditelná žádná vážná poranění. Zajímavá je skutečnost, že na rukou, na předloktích ani na dlaních nejsou žádné rány, jako kdyby se pažemi kryl.

Zdá se být zřejmé, že útok na poručíka Irvinga přišel zcela nečekaně. Vrah či vražedci mu prořízli hrdlo tak rychle, že neměl sebemenší možnost se bránit. Pak strávili delší dobu tím, že ho opakovanými bodnými a řeznými ranami

vykuchali a vykleštili.

Když jsem poručíkovo tělo připravoval na dnešní pohřeb, co možná nejúhledněji jsem mu zašil ránu na krku a přišil hlavu k tělu a pak - poté, co jsem mu břišní dutinu vycpal nepůvodním, ale biologicky rozložitelným vláknitým materiálem (složeným svetrem, který měl v zavazadle se svými osobními potřebami), aby pod uniformou nepůsobila viditelně prázdným a splasklým dojmem, až si ho budou muži prohlížet - jsem se chystal zmíněnou dutinu zašít, jak mi okolnosti nejlépe dovolovaly (příliš mnoho tkáně bylo potrháno nebo zcela chybělo).

Ještě než jsem k tomu přikročil, zaváhal jsem a rozhodl jsem se udělat něco neobvyklého.

Otevřel jsem poručíku Irvingovi žaludek.

Z hlediska pitevního určení příčiny smrti jsem k tomu neměl žádný reálný důvod. O tom, jak mladý poručík zemřel, nebylo sebemenších pochyb. Nebylo třeba hledat žádné choroby ani chronické potíže - všichni v menší či větší míře trpíme příznaky kurdějí a všichni se také pomalu blížíme k vyhladovění.

Přesto jsem jeho žaludek otevřel. Připadal mi totiž podivně roztažený - mnohem víc, než jsem v tomto extrémním chladu mohl přičítat působení bakterií a následnému rozkladu tkání - a nemohl jsem pitvu ukončit, aniž bych se přesvědčil o příčině této anomálie.

Měl žaludek zcela plný.

Velice krátce před smrtí požil poručík Irving velké množství tuleního masa, pár kousků kůže a spoustu tuku. Jeho žaludek všechno toto jídlo sotva začal trávit.

Než ho Eskymáci zavraždili, důkladně ho nakrmili.

Také se ovšem mohlo stát, že poručík Irving za snědené tulení maso a tuk vyměnil svůj dalekohled, brašnu a tu trochu osobního majetku, kterou v ní měl.

To ovšem nepřipadá v úvahu, protože temovačův pomocník Hickey vypověděl, že viděl, jak Eskymáci poručíka zavraždili a oloupili.

Eskymácké saně, na nichž pan Farr přivezl zpět do tábora tělo poručíka Irvinga, byly naložené tulením masem a rybami. Farr uvedl, že odstranili a zahodili několik dalších předmětů - košíky, nějaké nádoby na vaření a jiné věci přivázané k nákladu tuleního masa a ryb - aby mohli na malé saně lépe umístit poručíkovu mrtvolu. Chtěli jsme poručíku Irvingovi udělat co největší pohodlí, tak to formuloval seržant Tozer.

To znamená, že mu Eskymáci museli nejdřív nabídnout jídlo z vlastních zásob, poskytnout mu čas na to, aby je snědl - byť ne strávil - nato znovu naložit náklad na saně, a teprve pak ho tak drasticky zavraždit.

Chovat se k někomu jako k příteli a pak ho tak odporným způsobem zavraždit a zohavít - lze vůbec věřit, že existuje tak zrádná, zlovolná a barbarská rasa?

Co mohlo domorodce vyprovokovat k tak náhlé a drastické změně chování? Je snad možné, že poručík řekl nebo udělal něco, čím porušil některé z jejich posvátných tabu? Nebo ho prostě chtěli oloupit? Byl příčinou příšerné smrti poručíka Irvinga jeho mosazný dalekohled?

Nabízí se ještě jedna možnost, ta je ovšem tak ohavná a nepravděpodobná, že se mi ani nechce ji na těchto stránkách uvádět.

Poručíka Irvinga nezabili Eskymáci.

Ani to ale nedává smysl. Temovačův pomocník Hickey jasně uvedl, že VIDĚL, jak se šest až osm domorodců na poručíka vrhá. VIDĚL, jak si berou poručíkovu brašnu, dalekohled a další jeho věci - přičemž kupodivu neobjevili jeho pistoli a neprohledali mu ani ostatní kapsy. Temovačův pomocník Hickey dnes kapitánu Fitzjamesovi sdělil - a já jsem tomu rozhovoru byl osobně přítomen -, že na vlastní oči z dálky SLEDOVAL, jak divoši našeho přítele rozřezávají a vyvrhují mu vnitřnosti. Hickey to všechno z úkrytu pozoroval.

Stále ještě je černočerná tma a hrozná zima, kapitán Crozier ale za dvacet minut s několika muži odchází na několik kilometrů dlouhou cestu k místu vraždy a dnešního krvavého střetnutí s Eskymáky. Předpokládám, že jejich mrtvoly dosud leží tam v údolí.

Právě jsem skončil s šitím těla poručíka Irvinga. Jsem sice hrozně unavený - nespál jsem už víc než čtyřicet hodin - nechám ale na Lloydovi, aby poručíka dooblékl a dokončil poslední přípravy na jeho dnešní pozdější pohřeb. Sama prozřetelnost tomu chtěla, že si Irving v pytlí s osobními potřebami vzal z Terroru i svoji slavnostní uniformu. Do té bude oblečen.

Ted' půjdu požádat kapitána Croziera, abych směl jeho, poručíka Littleho, pana Farra a ostatní doprovodit na místo vraždy.

40

PEGLAR

69°37'42" s.š., 98°40'58" z.d.

25. dubna 1848

K

dyž se mlha rozptýlila, zdálo se, jako by na zmrzlé zemi leželo cosi, co se podobalo přerostlému lidskému mozku: jakási šedá masa, stočená a zkroucená, v níž se třeptily krystalky ledu. Harry Peglar si uvědomil, že se dívá na střevo Johna Irvinga. "Tady je to," oznámil vcelku zbytečně Thomas Farr. Peglara tak trochu překvapilo, když mu kapitán nařídil, aby se k téhle výpravě na místo vraždy přidal. Velitel příďové nástavby nebyl členem ani jednoho z obou oddílů - Irvingova či Hodgsonova -, které se podílely na včerejších incidentech. Pak se ale podíval na ostatní muže, které si kapitán vybral pro tuto výpravu, která vyrazila ještě před rozbřeskem: byli v ní první poručík Edward Little, Tom Johnson (pomocník Crozierova loďmistra a kapitánův dávný společník z jižních polárních výprav), velitel hlavní stěžňové nástavby Farr,

kteřý tady včera byl, doktor Goodsir, poručík Le Vesconte z Erebu, první palubní důstojník Robert Thomas a čtyři ozbrojení příslušníci námořní pěchoty - Hopcraft, Healey a Pilkington pod velením desátníka Pearsona. Harry Peglar doufal, že si příliš nelichotí, když se domnívá, že si kapitán Crozier z nějakého důvodu pro tuhle výpravu vybral jen lidi, kterým věří. Všechny nespokojené a neschopné v čele s amatérským právníkem Hickeyem nechal v táboře; Hickeyho pověřil vedením pracovní skupiny, která kopala hrob pro odpolední pohřeb poručíka Irvinga. Crozierův oddíl vyrazil z tábora dlouho před rozbřeskem a ve světle luceren sledoval jihovýchodním směrem včerejší stopy bot a vyjeté koleje saní, které do tábora dopravily Irvingovo tělo. Koleje se na kamenitých hřebenech ztrácely, ale v zasněžených údolích za nimi byly opět snadno k nalezení. Teplota přes noc stoupla přinejmenším o třicet stupňů, pohybovala se někde kolem mínus dvaceti či ještě výš a celé okolí zahálila hustá mlha. Harry Peglar se svými dlouholetými zkušenostmi s počasím na většině světových moří a oceánů absolutně nechápal, jak může být taková mlha, když nikde v okruhu stovek kilometrů není žádná nezamrzlá voda. Možná to spíš než mlha byla nízká mračna honící se po povrchu ledového pole a narážející na tenhle bohem zapomenutý ostrov, jehož nejvyšší vrcholky byly pouhých několik metrů nad hladinou moře. Když konečně vyšlo slunce, nebylo vůbec vidět; dočkali se jen rozptýlené žluté záře, která jako by v převalujících se chuchvalcích mlhy a mraků přicházela ze všech stran. Tucet mužů zůstal na místě vraždy několik minut beze slova stát. Nic zvláštního neviděli. Vítr odvál čepici Johna Irvinga k nedalekému balvanu a Farr k ní došel a sebral ji. Zmrzlé kameny byly zbarvené zmrzlou krví a vedle tmavé skvrny ležela hromádka vyvržených lidských vnitřností. Také pár cárů rozervaného oblečení. "Poručíku Hodgson, pane Farre," otázal se Crozier, "viděli jste tady nahoře nějaké stopy po Eskymácích, když vás sem pan Hickey dovedl?" Zdálo se, že Hodgsona jeho otázka zaskočila. "Kromě té krvavé spouště, co po sobě zanechali," odpověděl Farr, "jsme neviděli nic, pane. Připlížili jsme se sem na hřeben po břiše, dolů do údolí jsme se dívali dalekohledem pana Hodgsona a Eskymáci byli tam. Ještě se rvali o Johnův dalekohled a o další kořist." "Opravdu jste viděli, jak se spolu rvou?" vyštěkl Crozier. Peglar nepamatoval, že by kdy svého kapitána - či kteréhokoli jiného kapitána, pod nímž v životě sloužil - viděl tak unaveného. V posledních dnech a týdnech Crozierovi viditelně zapadly oči hloub do očních důlků. Jeho hlas, který vždy zněl basovým velitelským tónem, se nyní změnil v sotva slyšitelné skřehotání. Oči jako by mu každou chvíli měly začít krváčet. Peglar se poslední dobou s krvácením seznámil velice důvěrně. Svému příteli Johnu Bridgensovi to ještě neřekl, ale pociťoval silné příznaky kurdějí. Svaly, na něž byl odjakživa tak pyšný, mu atrofovaly. Pokožku měl protkanou sítí pohmožděnin. V uplynulých deseti dnech přišel o dva zuby. Pokaždé, když si čistil ty zbývající, měl kartáček plný krve. A pokaždé, když si dřepal a ulevil si, měl ve výkalech krev. "Jestli jsem doopravdy viděl, jak se spolu Eskymáci rvou?" opakoval po Crozierovi Farr. "Vlastě ne, pane. Ale strkali se mezi sebou a smáli se. A dva z těch ničemů se tahali o Johnův parádní mosazný dalekohled." Crozier přikývl. "Pojďme sejít dolů do údolí, pánové." Peglara šokoval pohled na eskymáckou krev. Dosud ještě nikdy neviděl bitevní pole, dokonce ani místo takovéhle drobné šarvátky, a přestože se připravoval na to, že spatří mrtvolu, neměl představu o tom, jak rudě bude prolitá krev na sněhu zářit. "Někdo tu byl," vyhrkl poručík Hodgson. "Co tím myslíte?" zeptal se Crozier. "S některými z těch mrtvol někdo hýbal," odpověděl mladý poručík a ukázal nejprve na jednoho z mužů, pak na druhého a nakonec na starou ženu. "A jejich vnější oblečení - kožešinové parky, jakou nosí Mlčenlivá dáma - zmizelo, u některých dokonce i rukavice a boty. A taky některé zbraně... harpuny a oštěpy. Podívejte se, tady vidíte ve sněhu vytlačená místa, kde včera ležely. Ted' jsou pryč." "Suvenýry?" zachrčel Crozier. "Vzali snad vaši muži..." "Ne, pane," ozval se rychle a rozhodně Farr. "Shodili jsme ze saní nějaké košíky, hrnce na vaření a pár dalších věcí, abychom na nich udělali místo, a odtáhli jsme saně nahoru k tělu poručíka Irvinga. Od té chvíle jsme až do návratu do tábora byli všichni pohromadě. Nikdo nezůstal pozadu." "Některé z těch hrnců a košíků tady taky nejsou," poznamenal Hodgson. "Vypadá to, jako by tu byly nějaký čerstvější stopy," ukázal loďmistrův pomocník Johnson, "ale přesně se to dá sotva poznat, protože v noci foukal vítr." Kapitán přecházel od mrtvol k mrtvole a každou, která ležela obličejem k zemi, převracel na záda. Zdálo se, že si důkladně prohlíží obličej každého mrtvého. Peglar si všiml, že mezi mrtvolami nejsou jen muži - ležel tam i jeden malý chlapec. A také stará žena, jejíž otevřená ústa - jako by je smrt zmrazila ve věčném němém výkřiku - připomínala černou jámu. Všude byla spousta krve. Jednoho z domorodců zjevně zasáhla rána z brokovnice z bezprostřední blízkosti, možná až poté, co byl zraněn střelou z muškety či pušky. Měl ustřelenou celou zadní polovinu hlavy. Crozier si prostudoval každý obličej, jako by doufal, že v něm najde nějakou odpověď, a pak vstal. Doktor Goodsir, který si mrtvé také pozorně prohlížel, něco kapitánovi tiše pošeptal do ucha; stáhl při tom jemu i sám sobě z obličeje šálu. Crozier o krok ustoupil, zjevně překvapeně na Goodsira pohlédl, pak ale přikývl. Lékař u jednoho z mrtvých Eskymáků poklekl na jedno koleno a vytáhl z brašny několik chirurgických nástrojů, mezi nimi i velice dlouhý a zakřivený nůž se zubatou čepelí, který Peglarovi připomínal pily na led, jimiž v podpalubí Terroru odřezávali kusy zmrzlé vody z železných nádrží. "Doktor Goodsir potřebuje několika těm divochům prohlédnout obsah žaludku," oznámil Crozier. Peglara napadlo, že devět dalších mužů kromě něj by rádo vědělo proč. Nikdo se ale nezeptal. Ti choulostivější - včetně tří příslušníků námořní pěchoty - se odvrátili, když malý lékař roztrhl kožešinový či kožený oděv a začal rozřezávat

břicho první mrtvoly. Zvuk pily zakusující se do zmrzlého masa připomínal Peglarovi řezání dřeva.

"Kdo myslíte, kapitáne, že asi odnesl ty zbraně a oblečení?" zeptal se první palubní důstojník Thomas. "Jeden z těch dvou, co utekli?"

Crozier roztržitě přikývl. "Nebo někdo jiný z jejich osady, i když si sotva dokážu představit, že by na tomhle bohem opuštěném ostrově mohla být nějaká osada. Možná patřili k nějaké větší lovecké výpravě, která tábořila někde poblíž." "Vezli s sebou pořádnou hromadu jídla," poznamenal poručík Le Vesconte. "Představte si, kolik by ho mohla mít hlavní lovecká výprava. Možná by se nás dosyta najedlo všech sto pět."

Poručík Little se na něj usmál přes dechem ojiněné límce svých plášťů. "Chtěl byste snad být tím, kdo přijde do jejich osady nebo k větší lovecké výpravě a zdvořile je požádá o jídlo nebo o radu, jak něco ulovit? Ted? Po tomhle?" Ukázal na ležící mrtvá těla a rudé skvrny na sněhu.

"Myslím, že bychom měli z tábora Terror i z tohoto ostrova okamžitě zmizet," prohlásil druhý poručík Hodgson. "Jinak nás všechny ve spánku pozabíjejí. Stačí se podívat, co provedli Johnovi." Ve zjevných rozpacích se odmlčel.

Peglar si poručíka zaujatě prohlížel. Hodgson vykazoval veškeré příznaky hladovění a vyčerpání jako všichni ostatní, neprojevovaly se u něj ale tak viditelně kurděje. Peglar přemýšlel o tom, jestli by se z něj také stala taková vystrašená baba, kdyby byl svědkem něčeho takového, co před necelými čtyřiceti hodinami viděl Hodgson.

"Thomasi," oslovil tiše Crozier loďmistra pomocníka, "buďte tak laskav a běžte se podívat támhle na ten hřeben, jestli z něj něco uvidíte. Zejména stopy vedoucí odtud... a pokud ano, tak kolik a jaké."

"Ano, pane." Velký námořník klusem vyrazil vzhůru hlubokým sněhem na tmavý kamenitý hřeben.

Peglar se přistihl, že pozoruje Goodsira. Lékař prořizl šedě růžový nafouklý žaludek prvního Eskymáka, pak přešel ke stařeně a nakonec k malému chlapci. Byla to strašlivá podívaná. Ve všech třech případech Goodsir použil jakýsi menší chirurgický nástroj - který držel holýma rukama -, rozřizl žaludek a vytáhl jeho obsah; prohmatával zmrzlé kousky a hroudy jídla, jako by v nich hledal nějaký poklad. Několikrát zmrzlý obsah žaludku se slyšitelným prasknutím rozlomil na menší kusy. Když skončil s prvními třemi mrtvolami, zamyšleně si otřel holé ruce sněhem, navlékl si rukavice a opět něco pošeptal Crozierovi do ucha.

"Můžete to říct všem?" požádal hlasitě Crozier. "Chci, aby to všichni slyšeli."

Drobný lékař si olízl popraskané a krvácející rty. "Dnes ráno jsem otevřel žaludek poručíka Irvinga..."

"Proč?" vykřikl Hodgson. "To byla na Johnově těle jedna z mála věcí, kterou ti zatracení divoši nechali na pokoji! Jak jste to mohl udělat?"

"Ticho!" štěkl Crozier. Peglar zaznamenal, že s tímto rozkazem se kapitánovi vrátil jeho někdejší autoritativní hlas.

"Pokračujte, prosím, doktore," kývl Crozier na lékaře.

"Poručík Irving snědl takové množství tuleního masa a tuku, že měl žaludek doslova plný," sdělil jim Goodsir. "Najedl se víc než kdokoli z nás už celé měsíce. To jídlo zjevně pocházelo ze zásob, které vezli Eskymáci na saních. Byl jsem zvědavý, jestli s ním jedli i oni - jestli prohlídka obsahu jejich žaludků ukáže, že i oni krátce před smrtí jedli tulení tuk. Tihle tři ho všichni evidentně jedli."

"Takže se s ním najedli... rozdělili se s ním o maso... a když pak odcházel, zabili ho?" vykřikl první palubní důstojník Thomas, kterého Goodsirova informace očividně zmátla.

Peglar byl také zmatený. Nedávalo to smysl... pokud ovšem neměli tihle divoši stejně nevypočitatelnou a zrádnou povahu jako někteří z domorodců, které na své pětileté plavbě na palubě Beaglu poznal v jižních mořích. Velitel přídové nástavby litoval, že s nimi není John Bridgens, aby na to všechno řekl svůj názor.

"Pánové," ujal se slova Crozier a do svého oslovení zahrnul zjevně i mariňáky, "chtěl jsem, abyste to všichni slyšeli, protože dost možná budu někdy v budoucnosti vaši znalost této věci potřebovat, nechci ale, aby se tom doslechl kdokoli další. Alespoň dokud neřeknu, že by to měli všichni vědět. A to možná nebude nikdy. Jestli to někdo z vás prozradí komukoli jinému - jediné živé duši, svému nejbližšímu kamarádovi, jestli o tom třeba jen muknete ve spaní -, přísahám při bohu všemohoucím, že zjistím, kdo můj rozkaz neuposlechl, nechám ho na ledu a nedám mu ani prázdný hrnec, do kterého by se vydělal. Vyjádřil jsem se dostatečně jasně, pánové?"

Všichni ostatní souhlasně zabručeli.

V tom okamžiku se vrátil Thomas Johnson, přibíhal k nim z kopce, hekal a lapal po dechu. Zastavil se a rozhlédl se po tiché skupince mužů, jako by se chtěl zeptat, co se stalo.

"Co jste viděl, pane Johnstone?" zeptal se rázně Crozier.

"Stopy, kapitáne," odpověděl loďmistrův pomocník, "ale všechny starý. Mířej na jihozápad. Ty dva, co včera utekli, a ty, co se sem do údolí vrátili a sebrali jejich parky, zbraně, hrnce a všechny ty další věci, museli běžet stejnou stopou. Žádný nový stopy jsem neviděl."

"Děkuji, Thomasi," přikývl Crozier.

Vířily kolem nich chomáče mlhy. Odněkud z východu zaslechl Peglar dunění podobné kanonádě při námořní bitvě, byl to ale zvuk, který v obou uplynulých letních obdobích slýchal velice často. Byly to vzdálené údery hromu. V dubnu. A to je teplota stále ještě přinejmenším patnáct stupňů pod bodem mrazu.

"Pánové," ozval se kapitán, "musíme stihnout pohřeb. Půjdeme zpátky?" Na dlouhé zpáteční cestě Harry Peglar přemítal o tom, co viděl - o zmrzlých vnitřnostech důstojníka, kterého měl rád, o tělech a dosud rudé krvi na sněhu, o zmizelých parkách, zbraních a náčiní, o přišerném zkoumání doktora Goodsira i o podivném prohlášení kapitána Croziera, že možná "bude někdy v budoucnosti jejich znalost této věci potřebovat", jako by měli plnit úlohu porotců u nějakého budoucího vojenského soudu či vyšetřování.

Peglar se rozhodl, že to všechno zapíše do deníku, který si už tak dlouho vede. Doufal také, že bude mít po pohřbu příležitost promluvit si s Johnem Bridgensem, než se skupiny mužů z obou lodí rozejdou zpět do svých stanů, jídelen a ke svým tahačským týmům. Chtěl slyšet, co tomu všemu jeho drahý moudrý Bridgens asi řekne.

41

CROZIER

69°37'42" s.š., 98°41' z.d.

25. dubna 1848

",K

de je, smrti, tvé vítězství? Kde je, smrti, tvá zbraň?"

Poručík Irving byl sice Crozierovým důstojníkem, ale kapitán Fitzjames měl lepší hlas - sklonu k šišlání se už téměř zbavil - a lépe se vyznal v písmu svatém, takže Crozier s povděkem kvitoval, že se většiny předčítání na pohřbu ujal právě on.

Na pohřeb se dostavili všichni muži z tábora Terror kromě těch, kteří byli na hlídce, na marodce nebo kteří vykonávali nezbytné činnosti jako Lloyd na marodce a pánové Diggle a Wall se svými pomocníky - ti se pachtili u čtyř sporáků z velrybářských člunů a připravovali k večeři část eskymáckých zásob rybiho a tuleniho masa. U připraveného hrobu asi sto metrů od tábora bylo přinejmenším osmdesát mužů, kteří jako přízraky stáli v dosud se převalující mlze.

"Zbrání smrti je hřích a hřích má svou moc ze zákona. Chvála buď Bohu, který nám dává vítězství skrze našeho Pána Ježíše Krista! A tak, moji milovaní bratři, buďte pevní, nedejte se zviklat, buďte stále horlivější v díle Páně; vždyť víte, že vaše práce není v Pánu marná."

Do hrobu měli Irvinga odnést zbývající poručíci a dva palubní důstojníci. V celém táboře nebylo dost dřeva na výrobu rakve, tesař pan Honey ale objevil pár kousků, z nichž stloukl paletu velikosti dveří, na které mohlo být Irvingovo tělo - nyní už bezpečně zašité do plachtoviny - přeneseno a spuštěno do hrobu. Přestože byly provazy přes hrob nataženy předepsaným námořnickým způsobem jako v případě každého pohřbu na souši, tělo se nijak hluboko spustit nemohlo. Hickey a jeho muži se dostali jen do hloubky necelého jednoho metru - půda pod touto úrovní byla mrazem ztvrdlá jako jednolitá skála -, posbírali proto a přinesli několik desítek velkých kamenů, kterými chtěli tělo zakrýt, než je zasypou zmrzlou půdou a štěrkem, a nahoru pak položit ještě jednu vrstvu. Nikdo si nedělal reálné naděje, že kameny odolají bílým medvědům nebo jiným letním dravcům, jejich práce byla ale svědectvím toho, jak byl John Irving u většiny mužů oblíbený.

U většiny.

Crozier střelil pohledem po Hickeym. Stál ve společnosti Magnuse Mansona a stevarda z poddůstojnické jídelny Erebu, který byl po karnevalu zmrskán, Richarda Aylmoreho. Kolem těch tří postával hlouček dalších nespokojenců - několik námořníků z Terroru, kteří v lednu požadovali, aby byla Mlčenlivá dáma zabita, a byli kvůli tomu ochotní vyvolat i vzpuru -, jako všichni ostatní kolem té dojímavé díry v zemi měli ale smeknuté velšské paruky i čepice a šály vytažené až k nosům a uším.

###

Crozierův noční výslech Cornelia Hickeyho v kapitánově velitelském stanu proběhl v napjaté a nervózní atmosféře.

"Dobré ráno, kapitáne. Chcete, abych vám pověděl, co jsem už řekl kapitánu Fitzjamesovi a..."

"Sundejte si kabát, pane Hickey."

"Prosím, pane?"

"Slyšel jste."

"Ano, pane, ale jestli chcete slyšet, jak to bylo, když jsem viděl ty divochy vraždit chudáka pana Irvinga..."

"Pro temovačova pomocníka to byl poručík Irving. Vaši historku už jsem slyšel od kapitána Fitzjamese. Chcete k ní něco dodat nebo z ní něco vypustit? Něco na ní změnit?"

"Hmm... ne, pane."

"Tak si sundejte ten kabát. Rukavice taky."

"Ano, pane. A co s nima, pane? Mám je položit támhle na..."

"Hodte je na podlahu. Ty kazajky taky."

"Všechny kazajky, pane? Je tady sakra zima... ano, pane."

"Pane Hickey, proč jste se dobrovolně nabídl, že půjdete poručíka Irvinga hledat, když ještě nebyl pryč o moc déle než hodinu? Nikdo jiný si o něj starosti nedělal."

"No, mám dojem, že jsem se nenabízel dobrovolně. Jestli si dobře vzpomínám, tak mě pan Farr požádal, abych se šel podívat..."

"Pan Farr uvedl, že jste se několikrát ptal, jestli nemá poručík Irving zpoždění, a pak jste se nabídl, že ho půjdete najít, zatímco ostatní odpočívali po jídle. Proč jste to udělal, pane Hickey?"

"Jestli to pan Farr říká... no, určitě jsme si o něj dělali starosti, kapitáne. Myslím o poručíka."

"Proč?"

"Smím si zase oblíct všechno to šatstvo, kapitáne? Je tady zatraceně mráz..."

"Ne. Svléčte si vesty a svetry. Proč jste si o poručíka Irvinga dělal starosti?"

"Jestli vás napadlo... totiž, jestli si myslíte, že jsem dneska utrpěl nějaký zranění, kapitáne, tak ne. Ta banda divochů mě vůbec neviděla. Žádný zranění na mně nenajdete, pane, to vás ujišťuju."

"Ten svetr si taky stáhněte. Proč jste si o poručíka Irvinga dělal starosti?"

"No, mládenci i já... znáte to, kapitáne."

"Neznám."

"Prostě nám dělalo starosti, však víte, že se jako jeden z naší skupiny ztratil. A taky mi byla zima, pane. Posadili jsme se tam, abychom zhltili tu trochu studeného jídla, co jsme měli s sebou. Napadlo mě, že když se kousek projdu v

poručíkověch stopách a přesvědčím se, že je v pořádku, možná mě to trochu zahřeje, pane."

"Ukažte mi ruce."

"Prosím, kapitáne?"

"Ruce."

"Ano, pane. Promiňte, že se třesu, pane. Za celý den jsem se nezahřál a teď tady stojím svlečený jen v košili a..."

"Otočte je. Dlaněmi nahoru."

"Ano, pane."

"To, co máte za nehty, je krev, pane Hickey?"

"Možný to je, kapitáne. Víte, jak to chodí."

"Nevím. Povězte mi to."

"No, dost opravdový vody na vykoupaní už jsme neměli celý měsíce, pane. A se všema těma kurdějema a průjmama při vykonávání velký potřeby trochu krvácíme, takže..."

"Chcete mi tvrdit, že poddůstojník královského válečného námořnictva na mé lodi si vytírá zadek prsty, pane Hickey?"

"Ne, pane... chci říct... můžu se už zase oblíct, kapitáne? Vidíte přece, že nejsem zraněný nebo tak něco. Je tady taková zima, že..."

"Svlékněte si košile a nátláčky."

"To myslíte vážně, pane?"

"Nenuťte mě říkat to dvakrát, pane Hickey. Nemáme tady vězení. Pokud tedy někoho odsoudím k trestu vězení, stráví ho připoutaný k jednomu z velrybářských člunů."

"Už jdu na to, pane. Hned to bude. Jenom moje zmrzlý tělo. Kdyby mě teď viděla chuděrka moje žena..."

"Ve vašich papírech se nepíše, že byste byl ženatý, pane Hickey."

"No jo, moje Louisa umřela, už to bude sedm let, kapitáne. Na neštovice. Bůh buď milostiv její duši."

"Proč jste některým z ostatních námořníků říkal, že až přijde čas na zabít důstojníky, měl by být poručík Irving první?"

"Nic takového jsem nikdy neřikal, pane."

"Mám informace o tomto vašem prohlášení i o dalších vzpurných projevech, které jste vyslovil ještě před karnevalem na ledu, pane Hickey. Proč jste si zasedl právě na poručíka Irvinga? Co vám ten důstojník kdy udělal?"

"Vůbec nic, pane. A nikdy jsem nic takového neřikal. Přiveďte sem toho, kdo to tvrdí, a já mu to do očí popřu a plivnu na něj."

"Co vám kdy poručík Irving udělal, pane Hickey? Proč jste dalším mužům z Erebu i Terroru říkal, že je Irving kurevník a lhář?"

"Přisahám vám, kapitáne... promiňte, že mi cvakaj zuby, kapitáne, ale kristepane, takhle nahatýmu je mi strašná zima. Přisahám vám, že jsem nic takového neřikal. Spousta z nás se na chudáka poručíka Irvinga dívala tak trochu jako na syna, kapitáne. Jako na syna. Šel jsem se za ním dneska tam venku podívat jen proto, že jsem si o něj dělal starosti. A dobře, že jsem šel, pane, protože jinak bysme nikdy nechtyli ty zákeřný vrahy, co..."

"Oblečte se, pane Hickey."

"Ano, pane."

"Tady ne. Venku. Zmizte mi z očí."

###

"Muž, z ženy zrozený, má jen krátký vyměřený čas a jeho život je plný utrpení," deklamoval Fitzjames. "Když přijde jeho čas, je utržen jako květina, zmizí jako prchavý stín a nikdy nedojde klidu."

Hodgson i ostatní nosiči velice opatrně položili dřevěnou paletu s tělem poručíka Irvinga zašitým do plachtoviny na provazy, které drželi natažené nad mělkou dírou v zemi někteří ze zdravějších námořníků. Crozier věděl, že Hodgson i ostatní Irvingovi přátelé se jeden po druhém vystřídali ve stanu, v němž proběhla pitva, aby se s poručíkem naposledy rozloučili, než starý Murray jeho tělo zašil do plachtového rubáše. Návštěvníci k poručíkovu tělu na znamení své soustrasti položili několik předmětů - nalezený mosazný dalekohled s čočkami rozbitými při střelbě, jehož si mladík tak cenil, zlatou medaili s vyrytým jménem, kterou vyhrál při soutěži na dělostřelecké lodi Excellent, a přinejmenším jednu pětilibrovou bankovku, jako by někdo konečně splatil nějakou starou sázku. Irving si z nějakého důvodu - byl to optimismus nebo mladická naivita? - do malého zavazadla s osobními potřebami přibalil i přehlídkovou uniformu a teď v ní byl pohřbíván. Croziera mimoděk napadlo, jestli pozlacené knoflíky uniformy - každý se symbolem kotvy obtočené korunou - přetrvají i poté, co po dlouhém procesu rozkladu nezbude nic jiného než mladíkovy vybělené kosti a zlatá dělostřelecká medaile.

"Uprostřed života jsme zároveň uprostřed smrti," odříkával zpaměti Fitzjames, jehož hlas zněl unaveně, ale potřebně se rozléhal, "na koho se můžeme obrátit o pomoc, ne-li na tebe, ó Pane, který jsi spravedlivě rozhořčený pro naše hříchy?"

Kapitán Crozier věděl, že je v rubáši s Irvingem zašitý ještě jeden předmět, o němž nikdo z ostatních neví. Ležel mu pod hlavou jako polštář.

Byl to zlatý, zelený, červený a modrý hedvábný orientální kapesník. Crozier dárce překvapil, když vešel do pitevního stanu poté, co z něj odešli Goodsir, Lloyd, Hodgson i ostatní, těsně předtím, než měl přijít starý plachtař Murray a zašít rubáš, který si už připravil a na němž Irving ležel.

Zastihl tam mlčenlivou dámu, která se skláněla nad mrtvolou a strkala jí něco pod hlavu.

V prvním okamžiku chtěl Crozier sáhnout pro pistoli, kterou měl v kapse pláště, zarazil se ale, když pohlédl eskymácké dívce do očí a do obličeje. Jestliže v těch tmavých, sotva lidských očích nebyly žádné slzy, zářilo v nich něco jiného, cit, který nebyl schopen pojmenovat. Smutek? To si kapitán nemyslel. Připadalo mu to spíš jako záblesk nějaké spoluviny, která se jí při jeho spatření zmocnila. Kapitán pocítil v hlavě tentýž zvláštní neklid, jaký tak často cítil v

přítomnosti Memo Moiry.

Bylo ale zjevné, že dívka orientální kapesník pod hlavu mrtvého mladíka pečlivě naaranžovala jako nějaké gesto. Crozier věděl, že kapesník patřil Irvingovi - vídal ho u něj při zvláštních příležitostech už od května roku 1845, když vyplouvali. Ukradla mu ho snad Eskymačka? Uloupila ho včera z jeho mrtvého těla?

Mlčenlivá více než před týdnem šla za Irvingovým tahačským oddílem z Terroru do tábora a pak prostě zmizela; k mužům v táboře se vůbec nepřipojila. Téměř všichni s výjimkou Croziera, který stále ještě doufal, že by je mohla dovést k potravě, byli rádi, že se jí zbavili. Celé tohle strašlivé dopoledne ale Crozier někde v koutku duše uvažoval o tom, jestli Mlčenlivá nějakým způsobem nenese odpovědnost za to, že byl jeho důstojník na tom větrem bičovaném kamenitém hřebenu zavražděn.

Vedla snad své známé eskymácké lovce zpátky k pobřeží, aby vyloupili tábor, narazila cestou na Irvinga, nejdřív hladovějícího muže nakrmila masem a pak ho chladnokrevně zavraždila, aby nemohl ostatním v táboře o svém setkání s Eskymáky povědět? Byla Mlčenlivá tou "možná mladou ženou", kterou Farr, Hodgson a ostatní letmo zahlédli, když prchala ve společnosti Eskymáka s čelenkou? Parku si mohla převléct, pokud se v uplynulém týdnu vrátila do své osady, a kdo by na pohled rozeznal jednu mladou Eskymačku od druhé?

Crozier uvažoval o všech těchto možnostech, ale v tomto okamžiku, kdy čas jako by se zastavil - oba byli tak překvapení, že na sebe dlouhé vteřiny nepohnutě zírali -, pohlédl Mlčenlivé do obličeje a buď srdcem nebo tím, co Memo Moira tvrdohlavě označovala za jasnozřivost, poznal, že uvnitř pro Johna Irvinga pláče a že mrtvému vrací hedvábný kapesník, který od něj dostala darem.

Pomyslel si, že kapesník Eskymačce pravděpodobně dal, když ji v únoru navštívil v jejím sněhovém obydlí... o své návštěvě podal Irving poslušně hlášení kapitánovi, nepopsal ji ale nijak podrobně. Teď Croziera napadlo, jestli ti dva nebyli milenci.

A pak Mlčenlivá dáma zmizela. Proklouzla pod stanovou chlopní a neslyšně se ztratila. Když se Crozier později dotazoval mužů v táboře i rozestavených hlídek, jestli něco viděli, zjistil, že ji nikdo ani nezahlédl.

V tom okamžiku ve stanu však kapitán přešel k Irvingovu tělu, pohlédl do bledého mrtvého obličeje, jehož bělost ten malý polštářek z pestrobarevného kapesníku ještě zvýrazňoval, pak přetáhl přes poručíkův obličej i tělo plachtu a křikl na starého Murrye, aby šel dovnitř a zašil ho.

"Přesto však, ó Bože náš nejsvětější, Pane náš nejmocnější, svatý a milosrdný spasiteli náš," deklamoval Fitzjames, "zachraň nás před hořkou bolestí smrti věčné.

Ty znáš, ó Pane, tajemství našich srdcí; neuzavírej své milosrdné uši našim modlitbám, ale ušetři nás, ó Bože náš nejsvětější, Pane náš nejmocnější, svatý a milosrdný spasiteli náš, nejspravedlivější ze všech soudců na věčnosti, nedovol, abychom v poslední své hodině, ve smrtelných bolestech, opustili i Tebe."

Fitzjamesův hlas utichl a kapitán odstoupil od hrobu. Crozier, který byl zcela ponořen v myšlenkách, dlouhý okamžik nehybně stál, než ho vrčení a přešlapování ostatních upozornilo, že nastala chvíle, kdy se musí ujmout své úlohy.

Přistoupil k hlavě hrobu.

"Odevzdáváme proto tělo svého přítele a důstojníka Johna Irvinga hlubinám," pronesl skřipavě a slova také odřikával po paměti, v níž byla navzdory závoji únavy častým opakováním až příliš jasně vrytá, "kde podlehně zkáze a bude čekát na vzkříšení tělesné, jež přijde v den, kdy se moře a země vzdají svých mrtvých." Tělo bylo spuštěno necelý metr do země a Crozier na ně hodil hrst zmrzlé hlíny. Drobné kamínky zabubnovaly podivně dojemným drsným zvukem, když dopadly na plachtu nad Irvingovým obličejem a sklouzly na stranu.

"A nastoupí život věčný, skrze našeho pána Ježíše Krista, který po svém příchodu změní naše bídná těla, takže se jeho nádhernému tělu podobati budou, to vše svou mocnou silou, jíž dokáže všechny věci sobě podrobit."

Obřad skončil. Provazy byly vytaženy z jámy.

Muži podupávali zmrzlými nohama, popotahovali si velšské paruky a čepice, přebalovali si šály a mířili mlhou zpět do tábora, za teplou večerí.

Hodgson, Little, Thomas, Des Voeux, Le Vesconte, Blanky, Peglar s několika dalšími poddůstojníky zůstali na místě a poslali do tábora četu námořníků, která čekala, aby mrtvého pohřbila. Důstojníci začali házet hlínu a pokládat na tělo první vrstvu kamenů. Chtěli, aby byl Irving pohřben, jak to jen okolnosti nejlépe dovolují.

Když skončili, Crozier a Fitzjames se od ostatních oddělili. Večeře je čekala až mnohem později - teď totiž měli v úmyslu vyrazit na tři kilometry dlouhou cestu k Mysu vítězství, kde téměř před rokem zanechal Graham Gore ve staré mohyle Jamese Rosse mosazný válec s optimistickým hlášením.

Crozier tam dnes hodlal sepsat zprávu o tom, jaký osud jejich expedici potkal v uplynulých deseti a půl měsících, tedy od doby, kdy bylo sepsáno Goreho hlášení, i o tom, co se chystají podniknout dál.

Výčerpaně se plahočil mlhou, slyšel, jak někde v převalujících se chomáčích za jejich zády svolává jeden z lodních zvonů námořníky k večeři - zvony z Terroru i z Erebu samozřejmě přivezli s sebou ve velrybářských člunech, které přetáhli přes zamrzlé moře do tábora, když opustili loď -, a upřímně doufal, že než s Fitzjamesem dojdou k mohyle, dokáže se rozhodnout o jejich dalším postupu. Kdyby ne, pomyslel si, tak se snad rozpláče.

42

PEGLAR

69°37'42" s.š., 98°41' z.d.

25. dubna 1848

N

a saních nebyl dostatek rybiho a tuleniho masa, aby mohlo posloužit jako hlavní jídlo pro pětadevadesát nebo sto

mužů - někteří byli tak vážně nemocní, že nedokázali přijímat tuhou stravu -, a ani pan Diggle s panem Wallem, kteří byli známí tím, že s omezenými loďními zásobami dokážou zázraky podobné biblickému nakrmení zástupů, tentokrát na takový zázrak nestačili (zejména vzhledem ke skutečnosti, že část potravy na eskymáckých saních už strašlivě zapáchala), podařilo se jim ale přidat každému k připraveným Goldnerovým polévkám, dušenému masu a zelenině alespoň kousek chutného tuku nebo rybího masa.

Harry Peglar si na večeři pochutnal, i když se při jídle třásl zimou a věděl, že jen znovu přivolá průjem, který ho už beztak každý den málem roztrhal na kusy.

Po jídle a před zahájením plánovaných večerních prací se Peglar a stevard John Bridgens šli projít s plechovými hrnečky vlažného čaje v rukou. Mlha tlumila jejich hlasy, přitom se ale zdálo, že zvuky z větší dálky zesiluje. Slyšeli muže, kteří se hádali u karet v jednom ze stanů na opačné straně tábora. Odněkud ze severozápadu - tedy ze směru, jímž se před večeří vydali oba kapitáni - se ozývala dělostřelecká kanonáda hromů, bijících nad ledovým polem. Rachocení odtamtud zaznívalo celý den, bouře ale nepřišla.

Oba muži se zastavili u dlouhé řady člunů ležících na zemi i na saních, vytažených nad ledovou zmrzlou v místech, kde by bylo pobřeží zátoky, kdyby do zdejšího moře někdy dorazilo táni.

"Pověz mi, Harry," ozval se Bridgens, "které z těch člunů si vezmeme, pokud budeme muset znovu vyrazit na led?"

Peglar usrl čaje a ukázal. "Nevím to jistě, myslím ale, že se kapitán Crozier rozhodl vzít z těch osmnácti jen deset.

Nemáme už dost mužů na to, abychom jich táhli víc."

"Tak proč jsme jich do tábora táhli všech osmnáct?"

"Kapitán Crozier zvažoval i možnost, že bychom tady v táboře zůstali další dva nebo tři měsíce a možná se dočkali toho, že led kolem nás roztaje. Pak bychom na tom s větším počtem člunů byli líp, protože bychom měli rezervu pro případ, že by se některé poškodily. A v osmnácti člunech bychom s sebou mohli vést mnohem víc potravin, stanů a zásob. Pokud bude v každém člunu víc než deset mužů, budeme tam pořádně namačkaní a příliš mnoho zásob tady budeme muset nechat."

"Ty ale myslíš, že vyrazíme na jih jen s deseti čluny, Harry? A brzo?"

"Upřímně doufám, že ano," přikývl Peglar. Pověděl Bridgensovi o tom, co viděl toho dne ráno a co jim řekl Goodsir o tom, že měli Eskymáci žaludky stejně plné tuleního masa jako Irving, i o tom, jak kapitán se všemi přítomnými, možná s výjimkou příslušníků námořní pěchoty, jednal jako s potenciální vyšetřovací komisí. Dodal také, že jim kapitán nařídil, aby to zachovali v tajnosti.

"Myslím," řekl tiše John Bridgens, "že kapitán Crozier není přesvědčen, že poručíka Irvinga zabili Eskymáci."

"Cože? Kdo jiný by..." Peglar se zarazil. Chlad a nevolnost, které teď byly jeho nerozlučnými společníky, jako by se vzedmuly v celém jeho těle. Musel se opřít o jeden z velrybářských člunů, aby se mu nepodlomila kolena. Dosud ho ani na okamžik nenapadlo, že něco takového, co viděl na mrtvém Johnu Irvingovi, mohl provést někdo jiný než divoši. Pomyslel na zmrzlou hromádku šedivých vnitřností tam na hřebenu.

"Richard Aylmore tvrdí, že nás do téhle šlamastyky dostali důstojníci," pokračoval Bridgens hlasem tak tichým, že skoro šeptal. "Vyládá každému, kdo je ochotný poslouchat a neudat ho, že bychom měli důstojníky pobít a jejich přiděly potravy rozdělit mezi mužstvo. Aylmore v naší skupině a ten temovačův pomocník ve vaší prohlašují, že bychom se měli okamžitě vrátit na Terror."

"Vrátit se na Terror," opakoval po něm Peglar. Věděl, že je jeho mysl poslední dobou otupená nemocí a vyčerpáním, tenhle nápad mu ale nedával vůbec žádný smysl. Loď je uvězněná v ledu daleko odtud a zůstane tam ještě celé měsíce, i kdyby se léto v tomto roce přece jen rozhodlo přijít. "Proč tyhle věci neslyším i já, Johne? Žádná taková zrádná šeptanda se ke mně nedostala."

Bridgens se usmál. "Nevěří ti, že bys to neohlásil, můj milý Harry."

"A tobě věří?"

"Samozřejmě, že nevěří. Jenže já se dřív nebo později doslechnu všechno. Stevardi jsou neviditelní, víš? Nejsou ani ryba, ani rak, dokonce ani poctivé hovězí. Mimochodem, když už o tom mluvíme, byla to skvělá večeře, co? Možná poslední relativně čerstvé jídlo, které kdy ochutnáme."

Peglar neodpověděl. Horečně přemýšlel. "Co můžeme udělat, abychom Fitzjamese a Croziera varovali?"

"Jen klid, ti tohle všechno o Aylmorem, Hickeym a ostatních vědí," mávl ledabyle rukou starý stevard. "Naši kapitáni mají v podpalubí a kolem latrín vlastní zdroje informací."

"Latríny jsou už měsíce zamrzlé," poznamenal Peglar.

"To mi připadá jako velice vhodná metafora, Harry," zasmál se Bridgens, "o to ironičtější, čím je doslovně přesnější. Nebo velice vtipný eufemismus."

Peglar zavrtěl hlavou. Stále ještě se mu zvedal žaludek při pomýšlení, že uprostřed všech nemocí a hrůz se někdo z mužů dokáže obrátit proti jinému.

"Pověz mi, Harry," popleskal Bridgens odřenou rukavicí na převrácený trup prvního velrybářského člunu, "které z těch člunů s sebou asi potáhneme a které tady necháme?"

"Určitě vezmeme ty čtyři velrybářské čluny," odpověděl nepřítomně Peglar, který stále ještě myslel na vzbouřenecké řeči a na to, co viděl toho dne ráno. "Joly jsou stejně dlouhé jako velrybářské čluny, ale zatraceně těžké. Na kapitánově místě bych je tady asi nechal a vzal místo nich všechny čtyři kutry. Ty mají jen osm a půl metru, jsou ale mnohem lehčí. Až na to, že by možná měly příliš velký ponor, kdybychom se s nimi dostali k Velké rybí řece. Menší šalupy a veslice jsou na otevřené moře moc lehké a na tažení a plavbu po řece moc křehké."

"Takže podle tebe to budou čtyři velrybářské čluny, čtyři kutry a dvě pinasy?" zeptal se Bridgens.

"Ano," přikývl Peglar a musel se usmát. Přes všechna ta léta, která strávil na moři, a přes tisíce přečtených knih toho stevard nižších důstojníků John Bridgens o některých námořních otázkách věděl velice málo. "Myslím, že to bude těch

deset, ano, Johne."

"To znamená," uvažoval Bridgens, "že i kdyby se většina nemocných uzdravila, zbývalo by nás na tažení každého člunu jen deset. Dokážeme to, Harry?"

Peglar znovu zavrtěl hlavou. "Nebude to, jako když jsme šli přes led z Terroru, Johne."

"No, díky našemu dobrému Pánu i za malá požehnání."

"Ne, chci tím říct, že ty čluny téměř určitě potáhneme po pevnině a ne po mořském ledu. Bude to mnohem namáhavější než přeprava z Terroru, kdy jsme táhli vždy jen dva čluny naráz a mohli jsme do saní zapřáhnout tolik mužů, kolik bylo třeba, abychom je dostali přes těžké úseky. A čluny teď navíc budou naloženější zásobami a našimi nemocnými.

Domnívám se, že do každého člunu se bude muset zapřáhnout dvacet nebo víc mužů. Což znamená, že budeme muset deset člunů táhnout na střídavé směny."

"Na směny?" opakoval po něm Bridgens. "Bože na nebesích, to nám přeprava i jen deseti člunů bude trvat celou věčnost, když budeme neustále přecházet tam a zase zpátky. A čím budeme slabší a nemocnější, tím nám to půjde pomaleji."

"Ano," přisvědčil Peglar.

"Máme vůbec šanci, že ty čluny dopravíme až k Velké rybě řece a pak proti proudu k Velkému otročímu jezeru a k tamější stanici?"

"Pochybuji o tom," zahučel Peglar. "Možná že několik málo z nás zůstane naživu tak dlouho, že se i s čluny dostanou k ústí řeky, že budou mít ty správné čluny a že je budou mít dokonale vybavené na plavbu po řece, že... ale ne, pochybuji, že bychom měli jakoukoli reálnou šanci."

"Tak proč by nás proboha kapitáni Crozier a Fitzjames nutili k takové dřině a utrpení, když stejně nebudeme mít šanci?" zeptal se Bridgens. Hlas staršího muže nezněl rozčileně, nervózně ani zoufale, jen zvědavě. Peglar slyšel Johna přesně tímž mírným a lehce zvědavým tónem klást tisíce otázek z astronomie, přírodovědy, geologie, botaniky, filozofie a desítek dalších oborů. Ve většině případů to byl tón učitele, který zná odpověď a jen zdvořilým způsobem zkouší svého studenta. Tentokrát si byl ale Peglar jistý, že John Bridgens odpověd' na svoji otázku nezná.

"Jakou máme alternativu?" zeptal se velitel příďové nástavby.

"Mohli bychom zůstat tady v táboře," rozmýšlel Bridgens. "Nebo se dokonce vrátit na Terror, až se náš počet... zmenší."

"A co dál?" chtěl vědět Peglar. "Jen čekat na smrt?"

"Čekat v pohodlí, Harry."

"Na smrt?" vyjel na něj Peglar u uvědomil si, že skoro křičí. "Kdo by sakra chtěl čekat v pohodlí na smrt? Jestli se nám podaří dostat čluny - alespoň nějaké čluny - k pobřeží, někteří z nás třeba budou mít šanci. Můžeme narazit na otevřenou vodu na východ k Boothii. Možná zvládneme i plavbu proti proudu řeky. Aspoň někteří z nás. A ti, co to dokážou, budou alespoň moci říct všem našim milovaným, co se nám stalo, kde jsme pohřbení a že jsme na ně v posledních chvílích mysleli."

"Mým jediným milovaným jsi ty, Harry," prohlásil Bridgens. "Není už na světě jediný jiný muž, žena nebo dítě, kterým by záleželo na tom, jestli jsem živý nebo mrtvý, natož pak na tom, kde jsem skončil a kde budou ležet moje kosti."

Peglar, stále ještě rozčilený, cítil, jak mu v hrudi tlouče srdce. "Ty mě přežiješ, Johne."

"Ale kdež, při svém věku, tělesném stavu a náchylnosti k nemocem bych asi stěží..."

"Ty mě přežiješ, Johne," procedil Peglar mezi zuby. Naléhavost vlastního hlasu jím otrásla a Bridgens zamrkal a zmlkl.

Peglar staršího muže uchopil za zápěstí. "Slib mi, že pro mne uděláš jednu věc, Johne."

"Samozřejmě." Tentokrát nebyl v Bridgensově hlasu ani stín obvyklé lehkovážnosti či ironie.

"Můj deník... není to žádný zázrak, mám poslední dobou problémy i s přemýšlením, natož pak s psaním... mám velké potíže s těmi zatracenými kurdějemi, Johne, a už mi zřejmě zatemňují mozek... vedu si ale ten deník už celé tři roky. Jsou v něm moje myšlenky. Jsou tam zaznamenané všechny události, které jsme zažili. Kdybys ho mohl vzít, až... až tě opustím... a jen ho s sebou odvézt zpátky do Anglie, byl bych ti vděčný."

Bridgens pouze přikývl.

"Johne," pokračoval Harry Peglar, "myslím, že se kapitán Crozier rozhodne brzo vyrazit na pochod. Hodně brzo. Ví, že každý den dalšího čekání nás jen oslabuje. Brzy už vůbec nebudeme schopni čluny táhnout. Zanedlouho tady v táboře začneme po tuctech umírat a nebude trvat dlouho, než nás ta věc na ledu odnese nebo nás zabije ve spaní."

Bridgens znovu přikývl. Oči měl sklopené k vlastním rukám v rukavicích.

"Nejsme ve stejných tahačských týmech, nebudeme ani ve stejném člunu a může se stát, že ani nepůjdeme stejnou cestou, rozhodnou-li se kapitáni vyzkoušet různé únikové trasy," pokračoval Peglar. "Chci se s tebou dnes rozloučit, abychom to už později nemuseli opakovat."

Bridgens beze slova kývl. Díval se na svoje boty. Přes čluny i saně se převalila mlha a vířila kolem nich jako zmrzlý dech nějakého nelidského boha.

Peglar ho objal. Bridgens stál okamžik zpřímá a nejistě a pak jeho objetí opětoval; oba byli v četrných vrstvách promrzlého šatstva poněkud nemotorní.

Pak se velitel příďové nástavby otočil a pomalým krokem zamířil zpět k táboru a svému malému kruhovému Hollandovu stanu se skupinkou roztrášených nemytých mužů, choulících se k sobě v nedostatečných spacích pytlích.

Když se zastavil a ohlédl se k linii člunů, Bridgense už nikde neviděl. Jako by ho mlha beze stopy pohltila.

25. dubna 1848

U

snul za chůze.

Crozier probíral s Fitzjamesem argumenty pro a proti tomu, aby nechali muže strávit několik dalších dnů v táboře Terror. Kráčeli mlhou po tři kilometry dlouhé trase na sever k mohyle Jamese Rosse, když náhle zjistil, že jím Fitzjames třese a budí ho.

"Jsme tady, Francisi. Tohle je ten velký bílý balvan nedaleko pobřežního ledu, takže mohyla musí být někde vlevo od nás. Vážně jste spal za chůze?"

"Ne, samozřejmě, že nespál," odsekl Crozier.

"Tak co jste v tom případě myslel, když jste říkal ‚rozhlížejte se po otevřeném člunu se dvěma kostrami‘ a ‚dávejte pozor na ta děvčata a klepání stolku?‘ Nedávalo to smysl. Mluvili jsme právě o tom, jestli by doktor Goodsir neměl s vážně nemocnými zůstat v táboře, zatímco ti, kteří mají ještě víc sil, by se zkusili dostat k Velkému otročímu jezeru jen se čtyřmi čluny."

"Jen jsem nahlas přemýšlel," zahučel Crozier.

"A kdo je Memo Moira?" vyptával se dál Fitzjames. "Proč by vás neměla posílat ke svatému přijímání?"

Crozier si stáhl čepici i vlněné šály a dovolil mlze a chladnému vzduchu, aby ho za stoupání do mírného svahu udeřily do obličeje. "Kde je sakra ta mohyla?" vyštěkl.

"Nevím," pokrčil rameny Fitzjames. "Měla by být někde přímo tady. I za jasného a slunečného dne chodím po pobřeží té zátoky k bílému balvanu nedaleko ledovců a pak doleva vzhůru k mohyle na Mysu vítězství."

"Nemohli jsme ji přece minout," brblal Crozier. "To už bychom byli na tom zasraném ledovém poli."

Trvalo jim téměř pětadvacet minut, než mohyla v mlze našli. "Ta zatracená bílá potvora z ledu," poznamenal v jednom okamžiku Crozier, "tu mohyla sebrala a někam ji schovala, aby nás zmátla." Fitzjames jen po svém velicím důstojníkovi střelil pohledem a nic neřekl.

Konečně, když opatrně postupovali vpřed a šmátrali před sebou jako dva slepci - neodvažovali se v té rozvířené mlze rozdělit, protože by jistě ani vzájemně neslyšeli své volání přes neustálé dunění přibližujícího se hromu -, do mohyly doslova narazili.

"Není tam, kde byla dřív," zaskřehotal Crozier.

"Také bych řekl, že není," souhlasil druhý kapitán.

"Rossova mohyla s Goreho vzkazem stála na vrcholku kopce na konci Mysu vítězství. Tady musíme být sto metrů západně odtamtud, skoro až dole v údolí."

"Je to velice zvláštní," připustil Fitzjames. "Francisi, vy už jste byl v Arktidě mnohokrát. Je normální, že tu tak brzy na jaře takhle hřmí... a blýská se, pokud bouře přijde až sem?"

"Nikdy jsem nic takového neviděl a neslyšel před letním slunovratem," zachroptěl Crozier. "A nikdy takhle hlasitě. Připadá mi to jako něco horšího."

"Co může být horší než bouře s hromy a blesky koncem dubna, když je teplota ještě pod bodem mrazu?"

"Střelba z děl," odpověděl Crozier.

"Střelba z děl?"

"Z děl záchranné lodi, která proplula otevřenými kanály celou cestu z Lancasterova průlivu a dál Peelovým průlivem jen proto, aby našla Erebus rozdrcený a Terror opuštěný. Uspořádali čtyřadvacetihodinovou kanonádu, aby nás na sebe upozornili, než zase odplují."

"Nechte toho, Francisi, prosím," povzdechl si Fitzjames. "Jestli budete pokračovat, asi se pozvracím. A já už jsem si dnes svoje vyzvracel."

"Promiňte," omluvil se Crozier a šátral v kapsách.

"Je opravdu nějaká šance, že jsou to děla, která střelí kvůli nám?" zeptal se mladší kapitán. "Zní to jako děla."

"Ani taková šance, jakou by měla sněhová koule v pekle podle sira Johna Franklina," ujistil ho Crozier. "Ledové pole je zamrzlé až ke Grónsku."

"Odkud se tedy bere ta mlha?" zajímal se Fitzjames hlasem, v němž zněla spíš nedbalá zvědavost než rozčilení. "Hledáte v těch kapsách něco konkrétního, kapitáne?"

"Zapomněl jsem s sebou vzít tu mosaznou schránku, kterou jsme pro zanechání zprávy přivezli z Terroru," přiznal Crozier. "Nahmatal jsem tam na pohřbu v kapse kabátu velkou bouli a myslím jsem, že ji mám, ale je to jen moje pistole, sakra."

"Přinesl jste papír?"

"Ne. Jopson mi nějaký připravil, ale nechal jsem ho ve stanu."

"A co pero? A inkoust? Zjistil jsem, že když nenosím kalamář ve váčku těsně u kůže, hrozně rychle zamrzá."

"Ani pero, ani inkoust," přiznal Crozier.

"Nevadí," uklidnil ho Fitzjames. "Já mám v kapse vesty obojí. A můžeme použít vzkaz Grahama Goreho... připsat to na něj."

"Pokud to ovšem je ta samá zatracená mohyla," zabručel Crozier. "Rossova mohyla byla skoro dva metry vysoká. Tahle mi sahá sotva po prsa."

Oba muži začali namáhavě vytahovat kameny ze spodní části mohyly na závětrné straně. Nestáli o to, aby ji museli celou rozebrat a znovu postavit.

Fitzjames sáhl do temného otvoru, chvíli šátral kolem dokola a vytáhl mosazný válec, zašlý, ale jinak nedotčený.

"No to ať do mě hrom bací," vykulil oči Crozier. "Je to ten Grahamův?"

"Musí to být on," zahučel Fitzjames. Stáhl si zuby palcovou rukavicí, neohrabaně vzkaz na pergamenu rozmotal a začal číst.

28. května 1847. Lodě JV Erebus a Terror ... přezimovaly v ledu na 70°05' s.š. a 98°23' z.d. Zimu 1846-7 strávily u Beecheyova ostrova na 74°43'28" s.š. a...

Fitzjames se zarazil. "Moment, tohle je špatně. U Beecheyova ostrova jsme strávili zimu 1845 až '46, ne zimu '46 až '47." "Sir John ten text nadiktoval Grahamu Goremu předtím, než Gore odjel od lodí," zachroptěl Crozier. "Byl zřejmě stejně unavený a zmatený, jako jsme dnes my."

"Nikdo nikdy nebyl tak unavený a zmatený, jako jsme dnes my," namítl Fitzjames. "Tady dál to pokračuje - ,Expedici velí sir John Franklin. Vše v pořádku.'"

Crozier se nezasmál. Také se ale nerozplakal. "Graham Gore," vzpomínal, "sem ten vzkaz uložil přesně týden předtím, než ta věc na ledu sira Johna zabila."

"A jeden den předtím, než zabila samotného Grahama," dodal Fitzjames.

"Vše v pořádku." To zní jako z nějakého minulého života, co říkáte, Francisi? Vzpomínáte si, že by někdy někdo z nás mohl něco takového s čistým svědomím napsat? Na okrajích té zprávy je volné místo, pokud tam chcete něco připsat." Oba se schoulili k závětné straně mohyly. Teplota klesla a zvedl se vítr, mlha se ale dál točila všude kolem nich, jako by se jí pouhý vítr či teplota nemohly nijak dotknout. Začínalo se stmívat. Od severozápadu k nim dál doléhaly dunivé rány děl.

Crozier dýchl na malý kapesní kalamář, aby se inkoust zahřál, ledovou obrubou prostrčil a namočil pero, oťel hrot o zmrzlý rukáv a dal se do psaní.

(25. dubna) - Lodě JV Erebus a Terror byly dne 22. dubna opuštěny na ledu 5 námořních mil SSZ odtud v místě, kde byly zamrzlé od 12. září 1846. Důstojníci a posádka, celkem 105 duší, dorazili pod velením kapitána F.R.M. Croziera k pevnině tady - na 69°37'42" s.š. a 98°41' z.d. Tento dokument nalezl por. Irving pod mohylou, kterou údajně vybudoval sir James Ross roku 1831, 6 kilometrů severozápadně odtud, kam ji uložil zesnulý korvetní kapitán Gore v červnu 1847. Sloup sira Jamese Rosse však nebyl nalezen a dokument byl přemístěn sem, tedy do místa, kde stál sloup sira J. Rosse...

Crozier přestal psát. Co to tady k čertu motám? pomyslel si. Přimhouřil oči a přečetl si několik posledních vět - "pod mohylou, kterou údajně vybudoval sir James Ross roku 1831"? "Sloup sira Jamese Rosse však nebyl nalezen"?

Crozier si unaveně povzdechl. Prvním rozkazem, který dostal John Irving, když kdysi dávno, loňského srpna, převezli první náklad materiálu z Erebu a z Terroru a složili ho na místě, kde měl později vzniknout tábor Terror, bylo najít znovu Mys vítězství a Rossovu mohylu a pak vybudovat pro tábor novou skrýš pár kilometrů blíž k jihu u nějaké chráněnější zátoky. Irving označil místo, kde byla mohyla nakupena, na prvních jen zhruba načrtnutých mapách jako šest kilometrů od skrýše místo skutečných tří kilometrů, na jeho omyl se však při dalších stěhovacích výpravách brzo přišlo. Unavená mysl se teď Croziera snažila přesvědčit o tom, že válec s Goreho zprávou byl přemístěn z nějaké falešné mohyly Jamese Rosse do této jeho skutečné mohyly.

Crozier zavrtěl hlavou a pohlédl na Fitzjamese, druhý kapitán měl ale paže položené na zdvižených kolenou a hlavu na pažích. Tiše pochrupoval.

Crozier přidržel list papíru, pero i maličký kalamář v jedné ruce, do druhé ruky, na níž měl nataženou rukavicí, nabral sníh a trochu si ho vetřel do obličej. Mrazivý šok ho přinutil zamrkat.

Soustřed' se, Francisi. Pro Kristovy rány se soustřed'. Litoval, že nemá jiný papír, aby mohl začít znovu. Díval se přimhouřenýma očima na drobné písmo natěsnané k okrajům papíru, na slova rozlézající se po něm jako mravenečci - uprostřed byl papír zaplněný oficiálními tištěnými informacemi, úředním pokynem KDOKOLI najde tento dokument, nechť ho neprodleně nechá doručit na sekretariát Admirality, pak několika dalšími odstavci opakujícími tutéž instrukci ve francouzštině, němčině, portugalštině a v dalších jazycích a nad tím vším Goreho naškrábanou zprávou - a nepoznával vlastní rukopis. Písmo bylo roztržené, křečovitě a slabé, na první pohled psané rukou někoho vyděšeného, mrznoucího nebo umírajícího.

Nebo všechno dohromady.

Nezáleží na tom, pomyslel si. Bud' to nikdy nikdo nebude číst, nebo si to přečtou dlouho poté, co budeme všichni mrtví. Takže na tom vůbec nezáleží - Možná to sir John chápal od samého začátku. Možná proto nenechal žádné mosazné pouzdro se zprávou na Beecheyově ostrově. Možná to celou dobu věděl.

Namočil pero do rychle zamrzajícího inkoustu a dal se znovu do psaní.

Sir John Franklin zemřel 11. června 1847 a celkový počet zemřelých za dobu expedice činí k dnešnímu datu 9 důstojníků a 15 mužů.

Opět se zarazil. Je to tak správně? Započítal do celkového součtu Johna Irvinga? Nebyl schopen to spočítat. Ještě včera měl na starosti 105 mužů... 105 jich bylo, když opouštěl Terror, svoji loď, svůj domov, svoji manželku, svůj život... nechá tam tohle číslo.

Vzhůru nohama na samý horní okraj papíru, na kousek bílého místa, který tam zůstával, naškrábal F.R.M. Crozier a za to kapitán a služebně nejstarší důstojník.

Šťouchl do Fitzjamese a probudil ho. "Jamesi... podepište se sem."

Druhý kapitán si promnul oči, pohlédl na papír, ale zjevně se na něj nedíval dost dlouho, aby si stačil text přečíst, a podepsal se na místo, kam mu Crozier ukazoval.

"Připíšte tam ,kapitán lodi JV Erebus'," pobídl ho Crozier. Fitzjames ho poslechl.

Crozier papír stočil, zastrčil ho zpět do mosazného válce, zapečetil ho a válec vrátil do mohyly. Natáhl si rukavici a pracně vrátil kameny na místo.

"Francisi, napsal jste jim, kam máme namířeno a kdy vyrazíme?"

Crozier si uvědomil, že to nenapsal. Začal vysvětlovat, proč to neudělal... proč se domnívá, že ať zůstanou nebo odejdou, znamená to pro muže rozsudek smrti. Proč se ještě nerozhodl mezi pochodem s nákladem ke vzdálené Boothii nebo k proslavené, ale strašné Velké rybí řece George Backa. Začal Fitzjamesovi vysvětlovat, proč jsou v prdeli, ať půjdou nebo nepůjdou, proč tu zasranou zprávu stejně nikdy nikdo nebude číst, takže můžou klidně...

"Psst!" sykl Fitzjames.

Něco kolem nich kroužilo, těsně mimo dohled v převalující se a vířící mlze. Oba slyšeli těžké kroky dopadající do šterku a ledu. Něco obrovského tam oddechovalo. Chodilo to po čtyřech, maximálně pět metrů od nich v husté mlze, a pleskot velikánských pracek byl zřetelně slyšitelný i přes kanonádu vzdálených hromů.

Hu-uf, hu-uf, hu-uf.

Crozier slyšel výdechy doprovázející každý dopad těžké tlapy. Ta věc teď byla za nimi, obcházel mohylu i je dva. Oba muži vstali.

Crozier vylovil z kapsy pistoli. Stáhl si rukavici a natáhl kohoutek zbraně.

Právě v tom okamžiku se kroky i dech zastavily přímo proti nim, stále ještě ale někde pod příkrovem mlhy. Crozier si byl jistý, že cítí dech páchnoucí rybami a mršinami.

Písek zaskřípěl, když ta věc potichu vykročila k nim.

Půl druhého metru nad zemí se z mlhy pomalu vynořila trojúhelníkovitá hlava. Mokrá bílá srst splývala s vlhkými oblaky. Nelidské černé oči si je prohlížely ze vzdálenosti necelých dvou metrů.

Crozier namířil pistoli do bodu těsně nad vykukující hlavou. Ruku měl tak pevnou a jistou, že ani nemusel zadržet dech.

Hlava se posunula blíž; vznášela se ve vzduchu, jako by ani nepatřila k žádnému tělu. Pak se objevila široká ramena.

Crozier vypálil a úmyslně střelil tak vysoko, aby hlavu nezasáhl.

Ozvala se ohlušující rána, obzvlášť pro nervovou soustavu narušenou kurději.

Bílý medvěd, vlastně sotva větší než medvěd, vyrazil vystrašené uff, uskočil zpět, otočil se a po všech čtyřech uháněl pryč, takže se za pár vteřin ztratil v mlze. Škrábavé a klouzavé dopady pracek na šterk, mířící k zamrzlému moři, bylo slyšet ještě dlouhou chvíli.

Pak se Crozier i Fitzjames rozesmáli.

Ani jeden nebyl schopen přestat. Pokaždé, když se jeden z nich začal pomalu utišovat, druhý se znovu rozchechtal a oba přemohl další záchvat šíleného a nesmyslného veselí.

Popadali se za břicho, aby utlumili bolest, kterou jim smích působil na namožených žebrech.

Crozier upustil pistoli a oba se rozchechtali ještě hlasitěji.

Plácali se navzájem po zádech, ukazovali do mlhy a směli se, až jim na tvářích a na licousech zamrzaly slzy. Přidržovali se jeden druhého a chechtali se čím dál víc.

Pak se oba kapitáni zhroutili na šterk a opřeli se zády o mohylu, což samo o sobě vyvolalo další salvu smíchu.

Po chvíli se chechtání proměnilo v potlačovaný smích, potlačovaný smích v rozpačité pokuckávání a to zase v několik posledních škytavých záchvěvů smíchu; konečně oba zmlkli a chraptivě lapali po dechu.

"Víte, za co bych zrovna teď s radostí dal levou kouli?" zeptal se kapitán Francis Crozier.

"Za co?"

"Za sklenici whisky. Chci říct za dvě sklenice. Jednu pro sebe a jednu pro vás. Zaplatil bych je já, Jamesi. Jsem vám dlužen rundu."

Fitzjames přikývl, otíral si led z víček a vybíral zmrzlé smrky z nazrzlého kníru a vousů. "Děkuji, Francisi. A já bych první připítek pronesl na vaši počest. Nikdy jsem neměl tu čest sloužit pod lepším velitelem a správnějším chlapem."

"Mohl bych si ještě půjčit ten kalamář a pero?" požádal Crozier.

Natáhl si znovu rukavici, pracně vytahal kameny, nahmatal pouzdro, otevřel je, roztáhl si list papíru vzhůru nohama na koleně, pak opět rukavici shodil, prorazil perem led v kalamáři a na maličké zbývající místo pod svým podpisem připsal: A zítra, dvacátého šestého, vyrazíme k Backově Rybí řece.

44

GOODSIR

69°??" s.š., 98°??" z.d.

Zátoka úlevy, 6. června 1848

Ze soukromého deníku doktora Harryho D. S. Goodsira:

Úterý, 6. června - Dnes konečně zemřel kapitán Fitzjames. Je to požehnání.

Na rozdíl od ostatních, kteří zemřeli v uplynulých šesti týdnech od doby, kdy jsme vyrazili s nákladem člunů na jih (jejich tažení je živoucí peklo, od něhož není osvobozen ani jediný zbývající lékař obou lodí), kapitán podle mého názoru nezemřel na kurděje.

Kurděje měl, o tom není pochyb. Právě jsem dokončil posmrtné ohledání toho dobrého muže a podlitiny pod kůží, krvácející dásně i zčernalé rty to potvrdily zcela jednoznačně. Myslím ale, že kurděje nebyly příčinou smrti.

Poslední tři dny života strávil kapitán Fitzjames tady, přibližně sto třicet kilometrů jižně od tábora Terror, na zmrzlém mysu ve větrné zátoce, kde se pevninská masa Země krále Williama ostře stáčí na západ. Poprvé po šesti týdnech jsme vybalili všechny stany - včetně těch největších - a použili jsme trochu uhlí z několika málo pytlů, jež jsme s sebou vzali, k roztopení železného sporáku z velrybářského člunu, který jeden z tahačských týmů dopravil až sem. Téměř všechno, co jsme měli za těch šest týdnů k jídlu, jsme museli sníst buď studené, anebo jen částečně ohřáté na malíčkých lihových vaříčích. Poslední dva večery jsme měli horkou stravu - nikdy jí není dost, je to jen třetina dávek, které bychom potřebovali pro tu neuvěřitelně namáhavou práci, již odvádíme, alespoň však byla teplá. Už druhé ráno po sobě jsme se probudili na tomtéž místě. Muži mu říkají Zátoka úlevy.

Zastavili jsme hlavně proto, abychom kapitánu Fitzjamesovi umožnili v klidu zemřít. Kapitán se ovšem ve svých posledních dnech žádného klidu nedočkal.

Nešťastný poručík Le Vesconte vykazoval některé ze stejných příznaků, jaké měl v posledních dnech kapitán Fitzjames. Poručík Le Vesconte zemřel náhle třináctého dne této naší strašlivé cesty na jih - pouhých třicet kilometrů od tábora Terror, pokud si správně vzpomínám, a tentýž den, kdy dokonal i vojin námořní pěchoty Pilkington - příznaky kurdějí byly ale u poručíka i u vojína pokročilejší a jejich smrtelná agónie nebyla tak mučivě dlouhá.

Přiznávám, nepamatoval jsem si, že křestní jméno poručíka Le Vesconteho bylo Harry. Naše vzájemné kontakty byly vždy přátelské, zároveň ale poměrně formální, a vzpomínám si, že na seznamu posádky byl veden jako H. T. D. Le Vesconte. Mrzí mě teď, že jsem čas od času musel slyšet, jak mu ostatní důstojníci říkají Harry - možná stokrát - vždy jsem ale byl příliš zaměstnaný nebo zamyšlený a nevěnoval jsem tomu pozornost. Teprve po jeho smrti jsem si všiml, jakým mu ostatní říkají křestním jménem.

Křestní jméno vojína Pilkingtona bylo William.

Vzpomínám si, že toho dne počátkem května, když skončil krátký společný pohřební obřad Le Vesconteho i vojína Pilkingtona, jeden z mužů navrhl, abychom tu malou ostruhu země, na níž byli pohřbeni, pojmenovali "Le Vesconteho výspa", kapitán Crozier ale jeho návrh zamítl se slovy, že kdybychom chtěli každé místo, kde bude někdo z nás pohřben, pojmenovat podle něj, došla by nám potřebná místa dříve než jména.

To může zmátlo a musím přiznat, že jsem byl zmatený i já. Byl to evidentně pokus o humor, ale i tak to mnou otrásl. Také ostatní muži zaraženě zmlkli.

Možná že právě o to kapitánu Crozierovi šlo. Rozhodně to skoncovalo se snahou mužů pojmenovávat přírodní útvary po zemřelých důstojnících.

Kapitán Fitzjames vykazoval známky tělesné slabosti už několik týdnů - ještě před našim odchodem z tábora Terror -, ale před čtyřmi dny jako by ho sklátilo něco, co udeřilo mnohem nečekaněji a co se projevovalo neporovnatelně bolestivěji.

Kapitán už několik týdnů trpěl problémy s žaludkem a se zažívacím traktem, druhého června se však náhle zhroutil. Řídíme se na pochodu zásadou kvůli nemocným nezastavovat, ale raději je naložit do některého z větších člunů a táhnout je dál s ostatními zásobami a nákladem. Kapitán Crozier dohlédl na to, aby byl kapitán Fitzjames co nepohodlněji uložen do vlastního velrybářského člunu.

Vzhledem k tomu, že náklad na tomto dlouhém pochodu na jih přesunujeme po částech - celé hodiny se nepřetržitě dřeme, abychom pět z deseti těžkých člunů po zdejší strašlivé šterku a sněhu přetáhli pouhých několik set metrů, přičemž se neustále snažíme postupovat po zemi, abychom nemuseli překonávat ledové pole s tlakovými hřebeny, takže někdy přes neschůdné kamení a led urazíme za celý den sotva víc než jediný kilometr - navykl jsem si zůstat s nejvážnějšími nemocnými, zatímco se tahačské týmy vracejí pro zbývajících pět člunů. Jedinými mými společníky v těchto hodinách jsou často pan Diggle a pan Wall, kteří se odhodlaně chystají připravit na malých lihových vaříčích teplé jídlo pro téměř stovku vyhladovělých námořníků, a pár mužů s mušketami, kteří nás chrání před tou věcí na ledu a před Eskymáky. Kromě nemocných a umírajících.

Kapitán Fitzjames trpěl strašlivou nevolností, zvracením a průjmem. Křeče byly tak prudké, že ho zkroutily do klubíčka a přinutily toho silného a statečného muže k hlasitým výkřikům bolesti.

Následujícího dne se pokusil vrátit k týmu, který táhl jeho velrybářský člun - do tažení se čas od času zapojují i důstojníci -, po krátké chvíli se ale zase zhroutil. Tentokrát už bylo zvracení a křeče nepřetržitě. Když byl to odpoledne jeho člun ponechán na ledu a práce schopní muži se vrátili, aby přitáhli pět člunů, které byly při první směně ponechány vzadu, přiznal mi kapitán Fitzjames, že je jeho zrak nesmírně rozostřený a že často vidí dvojité.

Zeptal jsem se ho, jestli nosil drátěné brýle, které nám slouží jako ochrana proti slunci. Muži je nenávidí, protože jim velmi silně ztěžují výhled a navíc často samy o sobě vyvolávají bolesti hlavy. Kapitán Fitzjames přiznal, že je ten den neměl, poukazoval ale na to, že bylo prakticky celý den zataženo. Neměl je nasazené ani žádný z ostatních mužů. V tom okamžiku náš rozhovor skončil, protože kapitána postihl další záchvat průjmu a zvracení.

Když jsem ho pozdě večer téhož dne ošetřoval v Hollandově stanu, sdělil mi Fitzjames chraptivě, že má potíže s polykáním a v ústech že má neustále sucho. Brzy poté začal mít problémy s dýcháním a vůbec už nebyl schopen mluvit. Do svítání postoupila paralýza z jeho nadloktí tak daleko, že už nedokázal zvednout paže ani hýbat rukama a domlouvat se se mnou písemně.

Kapitán Crozier vyhlásil na ten den odpočinek - byla to první celodenní zastávka, kterou jsme si užili ode dne téměř před šesti týdny, kdy jsme vyrazili z tábora Terror. Byly postaveny všechny stany. Větší nemocniční stan byl konečně vytažen z Crozierova vlastního velrybářského člunu - trvalo téměř tři hodiny, než byl ve větru a mrazu postaven (muži jsou poslední dobou při těchto pracích stále pomalejší a neobratnější) - a poprvé po téměř půl druhém měsíci byli všichni nemocní pohodlně uloženi na jednom místě.

Pan Hoar, tak dlouho trpící stevard kapitána Fitzjamese, zemřel druhého dne našeho pochodu. (Ten první příšerný den tažení člunů jsme urazili sotva kilometr, takže hromada uhlí, sporáků a dalších zásob, kterou jsme nechali v táboře, byla

za námi té první noci dosud děsivě a zřetelně viditelná. Připadlo nám, jako bychom po dvanácti hodinách smrtící dřiny nedosáhli vůbec ničeho. Těch prvních několik dnů - sedm dnů nám trvalo, než jsme přešli úzkou zamrzlou zátoku jižně od tábora a urazili celkem pouhých deset kilometrů - téměř podlomilo naši morálku a vůli pokračovat v cestě.)

Vojín námořní péchoty Heather, který už před několika měsíci přišel o kus mozku, čtvrtého dne cesty konečně dovolil svému tělu zemřít. Jeho zbývající kolegové mariňáci ten večer nad spěšně vykopaným mělkým hrobem zahráli na dudy. A tak to pokračovalo i nadále, nemocní rychle umírali, po dvojím úmrtí poručíka Le Vesconteho a vojína Pilkingtona koncem druhého týdne ale následovalo dlouhé období, v němž nezemřel vůbec nikdo. Muži sami sebe přesvědčili, že ti, kdo byli doopravdy nemocní, už zemřeli, takže zbyli jen ti silní.

Náhlé zhroucení kapitána Fitzjamese nám připomnělo, že slábneme všichni a že už mezi námi nikdo doopravdy silný nezůstal. Snad jen s výjimkou obra Magnuse Mansona, který se nevzrušeně plahočí dál a který jako by vůbec neztrácel váhu ani energii.

Neustálé zvracení kapitána Fitzjamese jsem se snažil zarazit tím, že jsem mu podával ločidlo neboli čertovo lejno, které se užívá proti křečím. Prakticky mu nepomáhalo. Neudržel v žaludku tuhou stravu ani tekutiny. Ke zklidnění žaludku jsem mu dal vápennou vodu, ani ta mu ale neulevila.

Proti obtížím s polykáním jsem naordinoval ladoňkový sirup, plátky ladoňky naložené v roztoku duběnkové třísloviny, který je vynikajícím prostředkem na vykašlávání. Přestože obvykle zabírá, zdálo se, že hrdlu umírajícího téměř neulevil.

Když kapitán Fitzjames ztratil pohyblivost a ovladatelnost nejprve paží a později i nohou, vyzkoušel jsem peruánské kokové víno - účinnou směsí vína a kokainu - v kombinaci se čpavkovou vodou, léčivým roztokem vyráběným z rozemletých jeleních parohů, který silně páchne čpavkem, jakož i s kafrovým roztokem. Tyto přípravky podávané v polovičních dávkách, než jaké jsem ordinoval kapitánovi, často paralýzu zastaví či dokonce vyléčí.

Kapitánu Fitzjamesovi nepomohly a paralýza se rozšířila do všech jeho končetin. Nadále zvracel a kroutil se v křečích ještě dlouho poté, co už nebyl schopen mluvit ani gestikulovat.

Alespoň však ochrnutí jeho hlasivek zbavilo muže nutnosti neustále poslouchat, jak kapitán jejich Erebu křičí bolestí. Já jsem ale onoho dlouhého posledního dne viděl, jak se svíjí v bolestech a ústa má otevřená v nehlasném křiku.

Dnes ráno, čtvrtého a posledního dne jeho utrpení, kapitánu Fitzjamesovi začaly selhávat plíce, protože paralýza už dosáhla i k jeho respiračním svalům. Celý den se mu dařilo dýchat jen s velkou námahou. Zkoušeli jsme s Lloydem - a občas nám pomáhal i kapitán Crozier, který se svým přítelem v těch konečných fázích trávil dlouhé hodiny - Fitzjamese zvednout do sedu, úplně ho postavit či dokonce s ochrnutým pacientem chodit po stanu a táhnout jeho nehybné, v punčochách oděné nohy po ledové a kamenné podlaze, to vše v marné snaze pomoci jeho selhávajícím plícím v dalším dýchání.

V zoufalství jsem vyzkoušel lobelkovou tinkturu, což je roztok indického tabáku barvy whisky, obsahující téměř čistý nikotin, nalil jsem ji kapitánu Fitzjamesovi do krku a holými prsty jsem ji masíroval ochrnutým krkem dolů. Připadal jsem si, jako bych krmlil umírající ptáče. Lobelková tinktura byla nejlepším respiračním stimulačním prostředkem, jaký zbyl v mé ztenčené zásobě léků, prostředkem, na který vždy přísahal doktor Peddie. Tím bych i Ježíše vzkřísil z mrtvých o den dřív, rouhával se Peddie, když měl trochu upito.

Tinktura vůbec nezabrala.

Je třeba si uvědomit, že jsem pouhým chirurgem a nikoli lékařem. Studoval jsem anatomii a mou specializací je chirurgie. Lékaři předepisují léky, zatímco chirurgové řezou. Snažím se ale co nejlépe využívat zásob léků, které mi moji zesnulí kolegové zanechali.

Ze všeho nejstrašlivější na posledních hodinách kapitána Fitzjamese bylo, že byl po celou tu dobu plně při vědomí - protřpěl si zvracení i křeče, ztrátu hlasu a schopnosti polykat, plíživě postupující paralýzu i závěrečné děsivé chvíle, kdy mu vypovídaly službu plíce. Viděl jsem paniku a hrůzu v jeho očích. Jeho mysl byla plně aktivní, zatímco jeho tělo postupně umíralo. Nemohl to mučení zažít nijak ovlivnit, mohl se jen prosebnými pohledy obracet na mne. A já jsem mu pomoci nedokázal.

Několikrát jsem byl v pokušení podat mu smrtelnou dávku čistého kokainu, abych tak s jeho utrpením skoncoval, Hippokratova přísaha a moje křesťanské přesvědčení mi to však nedovolily.

Místo toho jsem vyšel ze stanu a rozplakal jsem se; dával jsem si přitom pozor, aby mě neviděl nikdo z důstojníků ani z mužstva.

Kapitán Fitzjames zemřel dnes osm minut po třetí hodině odpolední, v úterý šestého dne měsíce června, roku našeho Pána tisícího osmistého čtyřicátého osmého.

Jeho mělký hrob už byl vykopaný. Kameny na jeho zakrytí byly nasbírané a připravené na hromadě. Na pohřeb se dostavili všichni, kdo dokázali vstát a obléct se. Mnozí z těch, kteří pod kapitánem Fitzjamesem ty tři uplynulé roky sloužili, měli slzy v očích. Přestože dnes bylo teplo - tři až šest stupňů nad bodem mrazu - od severozápadu vál nikdy neustávající vítr, takže spouště mužů slzy přimrzly k vousům, k tvářím či k šálám.

Hrstka mariňáků, kteří naši expedici zbyli, vypálila do vzduchu salvu.

Kousek po svahu nad hrobem se do vzduchu vznesl bělokur a odlétl kamsi k ledovému poli.

Shromáždění muži sborově hlasitě zasténali. Ne nad úmrtím kapitána Fitzjamese, ale pro ztrátu bělokura, který mohl být dnes k večeri. Než mariňáci stačili znovu nabít muškety, byl už pták sto metrů od nás a daleko mimo dostřel. (Navíc by ani jeden z nich jaktěživ nebyl schopen zasáhnout na sto metrů letícího ptáka, i kdyby nebyli zesláblí a zmrzlí.)

Později - je to teprve půl hodiny - nahlédl do nemocničního stanu kapitán Crozier a kývnutím mi naznačil, abych vyšel ven do zimy.

Zemřel kapitán Fitzjames na kurděje? zněla jediná otázka, kterou mi položil.

Přiznal jsem, že podle mého názoru to kurděje nebyly. Zabilo ho něco mnohem vražednějšího.

Kapitán Fitzjames se domníval, že se ho stevard, který jeho i ostatní důstojníky po Hoarově smrti obsluhoval, snaží

otrávit, pošeptal mi kapitán. Je to možné?

Bridgens? vyhrkl jsem příliš hlasitě. Byl jsem hluboce otřesen. Sečtělého starého stevarda jsem měl vždy rád. Crozier zavrtěl hlavou. Poslední dva týdny obsluhoval důstojníky Erebu Richard Aylmore, sdělil mi. Mohl to být nějaký jed, doktore?

Zaváhal jsem. Když řeknu ano, nepochybně bude Aylmore za úsvitu zastřelen. Stevard z jídelny nižších důstojníků v lednu dostal padesát ran kočkou za svoji neprozřetelnou účast na Velkém benátském karnevalu. Navíc je Aylmore přítelem a častým důvěrným společníkem malého a občas podezřelého intrikánského temovačova pomocníka z Terroru. Všichni jsme věděli, že má Aylmore přízemní a žlučovitou povahu.

Docela dobře to mohl být jed, potvrdil jsem před necelou půlhodinou Crozierovi. Nemusel to ale nevyhnutelně být úmyslně podaný jed.

Jak to myslíte? vyštěkl Crozier. Náš zbývající kapitán vypadal dnes večer tak unaveně, že jeho bílá plet' ve světle hvězd doslova zářila.

Chci tím říct, vysvětloval jsem, že důstojníci jedí valnou část zbývajících Goldnerových konzervovaných potravin, které s sebou vezeme. Ve zkažených potravinách se občas vyskytuje nějaký dosud nevysvětlený, ale smrtící paralytický jed. Nikdo o něm nic neví. Možná je to nějaký mikroskopický živočich tak malý, že ho svými čůčkami nevidíme.

Copak bychom to necítily, zašeptal Crozier, kdyby byly konzervované potraviny zkažené?

Zavrtěl jsem hlavou a popadl jsem kapitána za rukáv vnějšího pláště, abych tak zdůraznil svoje slova. Ne. Právě v tom spočívá hrůznost tohoto jedu, který paralyzuje nejprve hlasivky a pak celé tělo. Nevidíme ho a neobjevíme ho žádnými testy. Je stejně neviditelný jako sama smrt.

Crozier se na dlouhou chvíli zamyslel. Nařídím, aby na tři týdny přestali všichni konzervovanou stravu konzumovat, promluvil konečně. Nějakou dobu budeme muset vystačit s posledními zbytky zkaženého soleného hovězího a s mizernými sušenkami. Budeme je jíst studené.

To se můžm ani důstojníkům nebude líbit, zašeptal jsem. Konzervované polévky a zelenina jsou tím nejbližším, co se dá na pochodu přirovnat k teplému jídlu. Další podobné omezení za tak drastických podmínek by mohlo podnítit vzpouru.

Crozier se po těch slovech usmál. Byl to podivný úsměv, při němž mi přeběhl mráz po zádech. V tom případě se nebudou muset konzervovaných potravin zřít všichni, zasyčel. Stevard jídelny pro poddůstojníky Aylmore je bude jíst i nadále - ze stejných plechovek, z nichž krmil Jamese Fitzjamese. Přeji vám dobrou noc, doktore.

Vrátil jsem se do nemocničního stanu, obešel jsem spící nemocné a pak jsem zalezl do spacího pytle se svým mahagonovým přenosným psacím stolem na kolenou.

Sotva po sobě přečtu, co jsem na této stránce napsal, protože se celý třesu. A není to jen zimou.

Pokaždé, když se domnívám, že už některého z těchto mužů či důstojníků znám, zjišťuji, že jsem se mýlil. Ani milion let pokroku medicíny nikdy neodhalí tajné skrýše a uzavřená zákoutí lidské duše.

Zítřka před rozbřeskem odcházíme. Obávám se, že dalších zastávek podobných luxusu uplynulých dvou dnů v Zátocě úlevy už se nedočkáme.

45

BLANKY

Sev. šířka neznámá, záp. délka neznámá

18. června 1848

K

dyž se Tomu Blankymu přelomila třetí a poslední noha, bylo mu jasné, že to znamená konec. Jeho první nová noha byla na pohled překrásná. Vyřezal a vytvaroval ji pan Honey, zručný tesař Terroru, a byla vyrobená z jediného kusu solidního anglického dubu. Bylo to umělecké dílo a Blanky se jí rád chlubil. Ledařský mistr přecházel na dřevěné noze po lodi sem a tam jako dobře naladěný pirát, když ale musel vyjít ven na led, nasadil si na její konec dokonale vytvarovanou dřevěnou botu, v níž zapadla do připraveného lůžka. Bota měla na spodní straně bezpočet malých hřebů a šroubů - které byly pro udržení rovnováhy na ledu mnohem lepší než cvočky na vysokých zimních botách ostatních mužů - a jednonohý Blanky sice nebyl schopen táhnout saně, zato byl bez obtíží s to udržovat tempo pochodu při přesunu od opuštěné lodi do tábora Terror i později při dlouhé pouti na jih a nyní na východ. Teď už ne.

První noha se mu zlomila těsně pod kolenem devatenáct dnů po odchodu z tábora Terror, nedlouho poté, co pohřbili nešťastného Pilkingtona a Harryho Le Vesconteho.

Toho dne se Tom Blanky i pan Honey, který byl uvolněn z práce v postraňcích, vezli v jedné z pinas, připoutané k saním pracně taženým dvaceti dalšími muži, a tesař cestou pro ledařského mistra vyrobil novou nohu a botu ze dřeva odříznutého z náhradního ráhna.

Blanky si nikdy nebyl jistý, zda si má nebo nemá nasadit botu, když se belhal podél průvodu člunů a nadávajících zpocených mužů. Když se skutečně vydali přímo na mořský led - jako tomu bylo v ty první dny, kdy šli přes zamrzlý záliv jižně od tábora Terror, a pak znovu přes Tulení zátoku i později přes širokou zátoku severně od výběžku pevniny, na němž pohřbili Le Vesconteho -, fungovala šrouby a hřeby posetá dřevěná bota přímo zázračně. Po většinu dlouhého pochodu na jih a pak na západ podél velkého mysu a okolo něj, i nyní zpět na východ, se ale pohybovali po souši.

Když začal snít a led na skalách tát - a obleva postupovala toto léto rychle, protože bylo mnohem tepleji než v onom loňském ztraceném létě roku 1847 -, dřevěná bota Toma Blankyho, která měla vejčitý půdorys, se po kluzkých kamenech smekala, v ledových trhlinách mu sjížděla z nohy a při každém neopatrném zkroutení hrozilo, že v lůžku

praskne.

Když šli po ledu, pokoušel se Blanky dát najevo solidaritu s kamarády tím, že doprovázel tahače tam i zpět a absolvoval po boku namáhajících a potících se mužů obě cesty, když to bylo možné, přenášel menší předměty a občas se nabízel, že se místo někoho zcela vyčerpaného zapřáhne do postroje. Všichni ale věděli, že v postroji neutáhne ani vlastní váhu.

Po šesti týdnech a pětasedmdesáti kilometrech, v Zátoce úlevy, kde tak ošklivou smrtí zemřel ubohý kapitán Fitzjames, měl už Blanky třetí nohu - náhražku ještě mizernější a slabší, než byla ta druhá - a statečně se snažil belhat se na ní mezi kamením i přes potůčky a stojatou vodu, už se ale nevracel na nenáviděnou druhou odpolední směnu.

Tom Blanky si uvědomoval, že se pro dosud přežívající vyčerpané a nemocné muže - zbývalo jich teď kromě Blankyho devadesát pět - stal jen další nepotřebnou přítěží, kterou jsou nuceni vláčet s sebou na jih.

Tím, co Blankyho nutilo šlapat dál i poté, co začala praskat jeho třetí noha - neměli už žádná další rezervní ráhna, z nichž by mu vyřezali čtvrtou -, byla silící naděje, že bude opět zapotřebí jeho znalostí ledařského mistra, až se expedice nalodí do člunů.

Přestože však ledový povlak na skalách a na holém pobřeží během dne roztával - teplota podle měření poručíka Littleho někdy dosahovala až pěti stupňů nad nulou -, ledové pole za pobřežními ledovci nevykazovalo žádné známky toho, že by se chtělo rozlámat. Blanky se snažil být trpělivý. Lépe než kterýkoli jiný člen expedice věděl, že v těchto zeměpisných šířkách se otevřené kanály v mořském ledu - dokonce i za ještě "normálnějšího" léta, než bylo to letošní - mohou objevit až v polovině července nebo ještě později.

Přitom však led neměl rozhodnout pouze o jeho užitečnosti, ale také o jeho přežití. Pokud brzo nasednou do člunů, zůstane možná naživu. K plavbě v člunu nohu nepotřebuje. Crozier už dávno Thomase Blankyho jmenoval kapitánem jedné z pinas - a pod jeho velení určil osmičlennou posádku -, a jakmile by se ledařský mistr znovu ocitl na moři, určitě by přežil. S trochou štěstí se jim mohlo podařit doplout s flotilou deseti malých oděných a otlučených člunů až k ústí Backovy Velké rybí řeky, tam se zastavit a přizpůsobit jejich takeláž plavbě po řece a rychle - jen s trochou pomoci severozápadních větrů a mužů u vesel - zamířit proti proudu dál. Blanky věděl, že přenášení člunů by bylo obtížné pro všechny a ještě víc pro něj, protože svou chatrnou třetí nohu mohl zatížit jen nepatrným nákladem, v porovnání s noční mřinou posledních osmi týdnů by to ale byla procházka růžovou zahradou.

Pokud vydrží tak dlouho, než nasednou do člunů, bude Thomas Blanky žít.

Blanky ale znal jedno tajemství, které dokázalo zaplašit i jeho nezdolný optimismus: ta věc na ledu, to ztělesnění děsu, jde po něm.

Přibližně jednou za den či za dva ji někdo spatřil, když pachtící se průvod mužů obcházel velký mys a pak znovu zatočil podle pobřeží na východ, každý den časně odpoledne, když se otočili a zamířili zpátky, aby přitáhli pět člunů, které nechali za sebou, a každý večer za soumraku, když se kolem jedenácté zhroutili na pár hodin spánku do mokrých Hollandových stanů.

Stále je zpovzdálí sledovala. Někdy ji důstojníci viděli dalekohledy, když vyhlíželi na moře. Crozier, Little, Hodgson ani žádný z ostatních zbývajících důstojníků nikdy mužům táhnoucím saně neprozradili, že nestvůru spatřili, Blanky měl ale víc času na pozorování a přemýšlení než většina z nich, viděl, jak se důstojníci radí, a věděl svoje.

Jindy zase nestvůru jasně viděl na vlastní oči i bez pomoci dalekohledu muži táhnoucí poslední saně. Někdy byla za nimi, držela se ve vzdálenosti přibližně jednoho kilometru a vypadala jako černá skvrna na pozadí bílého ledu nebo bílá skvrna na pozadí černých skal.

Je to jen jeden z těch polárních bílých medvědů, tvrdil James Reid, rudovousý ledařský mistr z Erebu a nyní jeden z Blankyho nejbližších přátel. Sežerou tě, když budou mít možnost, ale většinou jsou vcelku neškodní. Kulky je zabijou. Doufejme, že přijde blíž, trocha čerstvého masa by nám přišla vhod.

Blanky ale už tehdy věděl, že to není jeden z bílých medvědů, které příležitostně zastřelili a snědli. Tohle byla ta věc, a přestože se jí všichni členové dlouhého pochodu báli - zejména v noci či přesněji řečeno v těch dvou hodinách přití, které teď noc nahradily -, pouze Thomas Blanky věděl, že nejdřív ze všeho si přijde pro něj.

Pochod už si od každého vyžádal svoji daň, Blanky ale trpěl nepřetržitou agónií: nemohly za ni kurděje, které jako by ho sužovaly méně než většinu ostatních, ale bolest v pahýlu nohy, o kterou ho ta potvora připravila. Chůze po ledu a po kamenech na břehu pro něj teď byla tak obtížná, že v polovině dopoledne každodenního šestnácti - nebo osmnáctihodinového pochodu mu z pahýlu prýštila krev a máčela dřevěnou misku i kožené řemeny, které ji držely na místě. Prosakovala jeho silnými plátěnými kalhotami a stékala po dřevěné noze, takže za sebou zanechával krvavou stopu. Sákla i vzhůru a vpíjela se do dlouhého spodního prádla, kalhot a košile.

V prvních týdnech pochodu, kdy byla ještě zima, pro něj bylo požehnáním, že krev mrzla. Nyní ale za dne vládlo div ne tropické vedro - teplota vystupovala až těsně k nule nebo nad nulu -, a tak Blanky krvácel jako podřiznutý vepř.

Dlouhé kabáty a pláště byly rovněž požehnáním - Blankymu se díky nim dařilo nejhorší známky krvácení před kapitánem i před ostatními skrývat -, jenže v polovině června už bylo takové teplo, že v kabátech už nebylo možné zapřáhnout se do postrojů, takže v člunech, které táhli, ležely naskládané tuny propocených plášťů a dalšího vlněného oblečení. Muži často přes nejteplejší část dne táhli jen v košilích a další vrstvy šatstva si natahovali až odpoledne, když se opět ochladilo pod nulu. Když se ptali Blankyho, proč pořád ještě chodí v kabátě, odpovídal jim žertem. Mám prostydou krev, mládenci, vysvětloval se smíchem. Tou dřevěnou nohou se do mě táhne ze země zima. Nechci, abyste viděli, jak se klepu.

Nakonec si ale byl nucen dlouhý kabát také svléknout. Protože musel vynakládat velkou námahu jen na to, aby s ostatními pavidavě udržel krok, a protože zmučený pahýl ho bolel tak strašně, že se potil, i když stál na místě, nebyl už dál schopen snášet neustálé zamrzání a rozmrzání všech vrstev šatstva.

Když muži spatřili proudem tekoucí krev, přešli to mlčením. Měli dost vlastních problémů. Většinou sami krváčeli od

kurději.

Crozier a Little si často brali Blankyho a Jamese Reida stranou a vyptávali se obou ledařských mistrů na jejich profesionální hodnocení stavu ledu těsně za pobřežní ledovcovou bariérou. Reid byl toho názoru, že až dojdou podél jižního pobřeží mysu, který trčel do moře dlouhé kilometry na západ a na jih od Zátoky úlevy, čímž prodloužil jejich pouť k jihu pravděpodobně o víc než třicet kilometrů, obloukem znovu na východ, led mezi tamější částí Země krále Williama a pevninou, ať už je s ní Země krále Williama spojená nebo ne, se bude lámat pomaleji než ledové pole na severozápadě, kde při jarním tání panují dynamičtější podmínky.

Blanky to viděl optimističtěji. Poukazoval na to, že ledovce nakupené tady podél jižního pobřeží jsou čím dál menší. Ledovcová stěna, která dřív byla těžko prostupnou bariérou oddělující pobřeží od mořského ledu, tady nebyla o nic horší překážkou než shluk nízkých sněhových kup. Příčinou, jak Blanky Crozierovi vysvětlil (a Reid s jeho vysvětlením souhlasil), byla skutečnost, že tento výběžek Země krále Williama chrání celý další úsek moře a pobřeží, nebo možná zálivu a pobřeží, před řekou ledovců a ledových ker, která od severovýchodu tak nezadržitelně proudí k Erebu a k Terroru a dokonce i k pobřeží v okolí tábora Terror. Ten nekončící tlak ledu mířil podle Blankyho slov k jihu přímo od severního pólu. Tady, jižně od jihovýchodního výběžku Země krále Williama, jsou vody chráněnější. Je možné, že tady ledy povolí dřív.

Když důstojníky seznamoval s tímto názorem, Reid ho pozoroval se zvláštním výrazem v obličeji. Blankymu bylo jasné, co si druhý ledařský mistr myslí. Ať je to záliv nebo úžina vedoucí k Chantreyově zátocce a k ústí Backovy řeky, led obvykle v uzavřeném prostoru povolí až jako poslední.

Kdyby byl Reid tento názor přednesl před kapitánem Crozierem nahlas, byl by měl stoprocentní pravdu - neudělal to, protože zjevně nechtěl protřečít příteli a kolegovi -, Blanky byl přesto optimistický. Popravdě řečeno byl Blanky srdcem i duší optimista nepřetržitě od oné temné noci loňského 5. prosince, kdy se už považoval za mrtvého, když ho ta věc na ledu zahнала z Terroru do labyrintu sněhových kup.

Dvakrát se ho nestvůra pokusila zabít. A dvakrát Thomas Blanky ztratil jen kusy jedné nohy.

Belhal se dál a rozdával vyčerpaným a zmučeným mužům dobrou náladu a žerty nebo tu a tam i kousek ušetřeného tabáku či plátek zmrzlého hovězího. Věděl, že spolunocležníci ze stanu si jeho přítomnosti cení. Za stále se krátících nocí se s nimi střídali na hlídce a obtížen brokovnicí bolestivě pajdal jako strážný podél ranní kolony člunů, přestože právě Thomas Blanky lépe než kterýkoli jiný muž na světě věděl, že až se k nim ta strašlivá obluda konečně přiblíží a přijde si pro další oběti, žádná obyčejná brokovnice jí v tom nezabrání.

Muka dlouhého pochodu se zvyšovala. Nejen že muže pomalu zabíjel hlad, kurděje a povětrnostní podmínky, ale vyskytly se i další dva případy té příšerné otravy, na niž zemřel kapitán Fitzjames - John Cowie, topič, který 9. března přežil vpád té věci na Erebus, zemřel 10. června v křečích plných bolestivých výkřiků a později mlčky, ochrnutý. 12. června se Daniel Arthur, osmatřicetiletý zásobovací důstojník Erebu, zhroutil s bolestmi žaludku a po pouhých osmi hodinách zemřel s ochrnutými plícemi. Jejich těla nebyla vlastně řádně pohřbena; kolona zastavila jen na tak dlouho, aby stačila těla zašít do dvou z několika málo zbývajících kusů plachtoviny a nakupit na ně kamení.

Richard Aylmore, který se po smrti kapitána Fitzjamese stal terčem četných spekulací, nevyslovoval téměř žádné známky nemoci. Mezi mužstvem se šeptalo, že zatímco všichni ostatní dostali zákaz konzumace teplých jídel z konzervovaných zásob a ještě víc následkem toho trpěli kurdějí, Aylmore naopak dostal rozkaz, aby se o porce konzervovaných jídel dělil s Cowiem a s Arthurem. Kromě zjevně se nabízející odpovědi, že šlo o úmyslnou a záměrnou otravu, si nikdo nedokázal vysvětlit, proč by Goldnerovy konzervy měly strašlivým způsobem zabít tři muže a Aylmoremu přitom vůbec neuškodit. Přestože ale všichni věděli, že Aylmore nenávidí kapitána Fitzjamese i kapitána Croziera, nikdo neviděl jediný důvod, proč by chtěl stevard poddůstojnické jídelny otrávit své kolegy.

Pokud si ovšem po jejich smrti nechtěl přivlastnit i jejich příděly potravy.

Henry Lloyd, který dělal na marodce asistenta doktoru Goodsirovi, před několika dny rozšířil řady těch, kdo byli taženi v člunech - kurděje ho skládaly tak, že zvracel krev i vlastní vyviklané zuby -, a protože Blanky byl kromě Diggleho a Walla jedním z mála mužů, kteří po dopoledním transportu zůstávali u člunů, snažil se dobrému doktorovi pomáhat. Poněkud paradoxně se teď, když začínalo být tropicky teplo, množily případy omrzlin. Zpocením muži, kteří si svlékli kazajky a rukavice, dál vláčeli čluny až do chladných pozdních hodin nekonečného večera - slunce teď viselo na jihu až do půlnoci - a pak s překvapením zjišťovali, že během té driny teplota vzduchu klesla na pětadvacet stupňů pod nulou. Goodsir neustále ošetřoval prsty a kusy kůže, které omrzly a zbělaly nebo odumřely a zčernaly.

Polovina mužů trpěla sněžnou slepotou nebo pronikavými bolestmi hlavy vyvolanými sluneční září. Crozier s Goodsirem vždy celé dopoledne přecházeli sem a tam kolem čluny naložených saní a přesvědčovali tahače, aby si nasadili brýle, muži ale ty zruční nesmysly z drátěného pletiva nenáviděli. Joe Andrews, velitel nákladového prostoru a starý přítel Toma Blankyho, se vyjádřil, že nosit ty zatracené drátěné brýle je jako pokoušet se něco vidět skrz černé dámské hedvábné kalhotky, je to ale mnohem menší zábava.

Sněžná slepota a bolesti hlavy se na pochodu začínaly stávat vážným problémem. Někteří z mužů chodili za doktorem Goodsirem, když je rozbolela hlava, a žadonili o opiovou tinkturu, lékař jim ale oznámil, že už žádnou nemá. Blanky, kterého doktor často posílal, aby z jeho zamčené skříňky přinesl nějaké léky, věděl, že Goodsir lže. Jedna malá neoznačená lahvička opiové tinktury ve skříňce byla. Ledářskému mistrovi bylo jasné, že si ji lékař šetří pro nějakou děsivou příležitost - aby ulehčil poslední hodiny kapitánu Crozierovi? Nebo sám sobě?

Jiní muži zažívali pekelná muka, když se spálili na slunci. Na rukou, v obličeji i na krku všem naskákaly rudé puchýře, ale někteří muži, kteří si za nesnesitelného poledního vedra, když se teplota vyšplhala nad bod mrazu, třeba jen na krátkou chvíli stáhli košile, ještě tentýž večer sledovali, jak se jim kůže, po třech letech pobytu v temných a uzavřených prostorách dokonale vybělená, zbarvuje dorůda a rychle se mění v pole hnědých puchýřů.

Doktor Goodsir propíchal puchýře skalpelem a otevřené boláky natřel mastí, která podle Blankyho páchla jako kolomaz.

V polovině června, když se devadesát pět zbývajících námořníků plahočilo podél jižního pobřeží mysu na východ, téměř všichni byli na samém pokraji zhroucení. Dokud zbývalo dost takových, kteří byli s to táhnout strašlivě těžké saně s přivázanými čluny a plně naložené velrybářské čluny bez saní, mohli se ostatní trpící na krátkou dobu svézt, trochu se vzpamatovat a nabrat síly a po několika hodinách nebo dnech se znovu připojit k tahačským týmům. Blanky ale věděl, že až bude nemocných a raněných příliš mnoho, jejich záchranný pochod skončí.

Všichni měli v posledních dnech takovou žízeň, že každý potůček nebo malý pramínek vody byl dostatečnou záminkou k tomu, aby zastavili, spustili se na všechny čtyři a chlemtali vodu jako psi. Blanky věděl, že nebýt náhlého tání, byli by všichni už před třemi týdny zemřeli žízni. Lihovým vaříčům už téměř docházelo palivo, a když si muži rozpouštěli sníh přímo v ústech, zprvu se zdálo, že tím žízeň uhasí, ve skutečnosti to ale jejich těla zbavovalo další energie a byli ještě žíznivější. Pokaždé, když táhli čluny i sami sebe přes nějaký potok - a potůčků či pramínků tekoucí vody teď bylo stále víc -, všichni se zastavili a naplnili si čutory, které už nemuseli nosit u těla, aby nezamrzly.

Smrt žízni jim tedy v nejbližší době nehrozila, Blanky ale viděl, že všechny ohrožuje stovka dalších věcí. Svoji daň si vybíral nedostatek jídla. Hlad bránil vyčerpaným mužům usnout i na ty čtyři hodiny soumraku, které jim Crozier na spaní vymezil, pokud na ně nevyšla hlídka.

Stavění a strhávání Hollandových stanů, jednoduché úkony, které ještě před dvěma měsíci v táboře Terror zvládali za dvacet minut, jim nyní zabralo dvě hodiny ráno a další dvě večer. Každý den trvalo o něco déle, protože měli čím dál oteklejší, omrzlejší a nešikovnější prsty.

Jen málokdo - a občas to platilo i pro Blankyho - dokázal skutečně jasně uvažovat. Crozier se po většinu času zdál být ze všech nejsoustředěnější, občas ale, když se domníval, že se na něj nikdo nedívá, se kapitánův obličej změnil v masku smrtelné únavy a otupělosti.

Námořníci, kteří byli dříve schopni v úplné tmě patnáct metrů od stěžně na komíhajícím se ráhnu a šedesát metrů nad palubou za bouřlivé noci a vyjícího hurikánu u Magellanovy úžiny vázat a rozvazovat složité takelážní a úponové uzly, si teď za denního světla nedokázali zavázat tkaničky u bot. Protože v okruhu pěti set kilometrů nebylo žádné dřevo - až na Blankyho nohu, čluny, stěžně a saně, které s sebou vlekli, a pozůstatky Erebu a Terroru téměř sto šedesát kilometrů severně od nich - a protože půda byla dosud pár centimetrů pod povrchem zmrzlá na kámen, museli muži na každé zastávce snášet hromady kamenů, jimiž pak zatížili okraje stanů a k nimž přivázali stanová lana na ochranu před nevyhnutelným nočním větrem.

I tento úkol zabíral neuvěřitelně dlouhou dobu. Často se stávalo, že muži v tlumeném půlnočním slunečním světle vestoje usínali s kamenem v každé ruce. Někdy jimi ani jejich spolunocležníci nezacloumali a neprobudili je.

A tak se stalo, že když si toho pozdního odpoledne osmnáctého červnového dne roku 1848, zatímco muži táhli druhou polovinu člunů, Blanky ulomil svoji třetí dřevěnou nohu těsně pod krvácejícím kolenním pahýlem, vzal to jako boží znamení.

Doktor Goodsir pro něj to odpoledne neměl skoro žádnou práci, Blanky se proto vrátil zpět a belhal se podél posledních člunů v druhé koloně toho nekonečného dne, když se mu noha i s dřevěnou botou vzpříčila mezi dvěma pevně vězícími kameny a skoro na horním konci se přelomila. To, že se zlomila tak nahoře, i skutečnost, že se nachází téměř na konci pochoduujícího útvaru, vzal rovněž jako boží znamení.

Našel si nedaleký balvan, co nejpohodlněji se na něm usadil, vytáhl z kapsy dýmku a nacpal ji poslední špetkou tabáku, kterou si šetřil už celé týdny.

Když několik námořníků táhnoucích jeden z člunů zastavilo, aby se zeptali, co tam dělá, Blanky jim odpověděl: "Jen jsem si říkal, že se na chvíličku posadím. Nechám ten svůj pahýl trochu odpočinout."

A když se u něj zastavil seržant Tozer, který toho slunného dne velel zadní mariňácké hlídce, a unaveně se vypytał, proč si sedl a dovolil, aby ho kolona předešla, odsekl: "Nestarejte se o mě, Solomane." Odjakživa tupého seržanta rád škádlil tím, že ho oslovoval křestním jménem. "Jen pěkně s těmi ostatními červenokabátníky mašírujte dál a mě nechte na pokoji."

O půl hodiny později, když už byly poslední čluny několik set metrů jižně před ním, se k němu vrátili kapitán Crozier a tesař pan Honey.

"Co tu k čertu provádíte, pane Blanky?" vyštěkl Crozier.

"Jen si tady chvilku dávám pohov, kapitáne. Říkal jsem si, že tady možná zůstanu přes noc."

"Nebud'te hlupák," zavrčel Crozier. Pohlédl na přelomenou dřevěnou nohu a otočil se k tesaři. "Můžete se o to postarat, pane Honey? Vyrobit do zítřejšího odpoledne novou, když pan Blanky do té doby pojede v některém z člunů?"

"No jistě, pane," přikývl Honey a prohlížel si zlomenou nohu s pohoršeným výrazem řemeslníka, který vidí, jak jeden z jeho výrobků selhal - nebo podlehl nešetnému zacházení. "Už nám sice moc dřeva nezbejvá, máme tam ale jedno přímo nádherný kormidlo, který jsme vzali jako náhradní k těm pinasám, a udělat z něj novou nohu bude úplná hračka."

"Slyšel jste, Blanky?" zeptal se Crozier. "Tak koukejte pohnout zadkem a tady pan Honey vás podepře a pomůže vám dohonit támhle poslední člun pana Hodgsona. Hod'te sebou. Do zítřejšího poledne to spravíme."

Blanky se usmál. "Dokáže pan Honey spravit tohle, kapitáne?" Zatáhl za dřevěnou misku protězy a stáhl si z nohy neumělé kožené a mosazné popruhy.

"Kriste na nebi," ulevil si Crozier. Naklonil se blíž, aby si důkladněji prohlédl krvácející rozedraný pahýl, na němž zčernalé maso obklopovalo bílou vyčnívající kost, rychle ale couvl před strašlivým zápachem.

"Ano, pane," přitakal Blanky. "Sám se divím, že to doktor Goodsir až do dneška neucítil. Snažím se držet se pořád po větru od něj, když mu pomáhám na marodce. Mládenci z mého stanu vědí, jak na tom jsem, pane. Nedá se s tím nic dělat."

"Nesmysl," odsekl Crozier. "Goodsir to..." Zarazil se.

Blanky se usmál. Nebyl to úsměv ironický ani smutný, ale zcela přirozený a čišelo z něj opravdové pobavení. "Co udělá, kapitáne? Uřízne mi nohu v kyčli? Ty černé skvrny a červené čáry se táhnou až nahoru k zadku a do rozkroku, pane, a omlouvám se, že vám to líčím tak barvitě. A i kdyby mě operoval, kolik dnů bych asi ležel v člunu jako chudák voják Heather - buď bud' milostiv duši toho ubožáka - a museli by mě táhnout chlapi, kteří jsou stejně unavení jako já?" Crozier na to nic neřekl.

"Ne," pokračoval Blanky a spokojeně potahoval z dýmky. "Myslím, že nejlepší bude, když si tady chvíli pěkně o samotě odpočinu, trochu se uvolním a popřemýšlím o nejrůznějších věcech. Měl jsem docela dobrý život a rád bych si na něj zavzpomínal dřív, než bolest i zápach tak zesílí, že se už nedokážu soustředit."

Crozier si povzdechl, pohlédl na svého tesaře, pak na ledařského mistra a znovu si povzdechl. Vytáhl z kapsy pláště čtůru s vodou. "Vezměte si tohle."

"Děkuji vám, pane. To si vezmu rád," opáčil Blanky.

Crozier si prohledal ostatní kapsy. "Jídlo u sebe žádné nemám. Co vy, pane Honey?"

Tesař odněkud vylovil zplsnivělou sušenku a plátek něčeho, co bylo spíš zelené než hnědé, co ale pravděpodobně bylo hovězí.

"Ne, díky, Johnne," odmítl Blanky. "Opravdu nemám hlad. Mohl byste mi ale prokázat jednu obrovskou laskavost, kapitáne?"

"O co jde, pane Blanky?"

"Moje rodina žije v Kentu, pane. Nedaleko Ightham Mote, severně od Tunbridge Wells. Nebo tam aspoň Betty, Michael a moje stará máti žili, když jsme vyplouvali, pane. Tak mě napadlo, kapitáne, pokud vám totiž bude přát štěstí a najdete si později čas..."

"Jestli se vrátím do Anglie, přísahám, že je najdu a povím jim, že když jsem vás naposledy viděl, pokuřoval jste, usmíval jste se a pohodlně jste si hověl na kameni jako nějaký lenošný venkovský statkář," slíbil Crozier. Vytáhl z kapsy pistoli.

"Poručík Little viděl dalekohledem tu věc - sledovala nás celé dopoledne, Thomasi. Dřív nebo později se objeví. Měl byste si vzít tohle."

"Ne, děkuji, kapitáne."

"Určitě, pane Blanky? Myslím tím, jestli tu určitě chcete zůstat?" ubezpečoval se kapitán Crozier. "I kdybyste s námi... měl být... jen ještě týden nebo tak nějak, vaše znalost ledu by pro nás pro všechny mohla být velice důležitá. Kdo ví, jaké budou podmínky na ledovém poli třicet kilometrů východně odtud?"

"Kdyby s vámi nebyl ještě pan Reid," usmál se Blanky, "uvažoval bych o tom, kapitáne. Určitě ano. Lepšího ledařského mistra byste si ale nemohl přát. Myslím jako náhradníka."

Crozier i Honey mu potřásl rukou. Pak se otočili a spěšně vyrazili, aby dohonili poslední člun, který právě mizel za vzdáleným hřebenem na jihu.

###

Bylo už po půlnoci, když přišla.

Tabák Blankymu došel už před několika hodinami a voda v láhvi mu zmrzla, protože ji pošetile nechal ležet na kameni vedle sebe. Měl bolesti, ale nechtěl usnout.

V nočním soumraku se na obloze ukázalo několik hvězd. Od severozápadu se jako obvykle večer zvedl vítr a teplota oproti polednímu maximu klesla možná o pětadvacet stupňů.

Ulomenou dřevěnou nohu, misku a řemeny nechal Blanky ležet na balvanu, na němž seděl. Zanícený pahýl ho mučivě bolel a prázdný žaludek se mu křečovitě svíral, nejhorší bolesti ale ten večer cítil pod kolenem v lýtku a v chodidle - tedy v amputovaných místech.

Náhle tam ta věc prostě byla.

Vztyčila se na ledu ani ne třicet kroků od něj.

Musela se vynořit z nějaké neviditelné díry v ledu, pomyslel si Blanky. Připomnělo mu to stanovou pout' v Tunbridge Wells, kterou viděl jako malý kluk; stálo tam rozvrzané dřevěné pódium a na něm byl kouzelník v purpurovém hedvábném hábitu s vysokým špičatým kloboukem vyšíváným neumělými symboly planet a hvězd. Ten se objevil přesně stejně, za doprovodu užaslých vzdechů vesnického obecnstva vyskočil padacími dvířky.

"Pěkně vítám," oslovil Thomas Blanky nezřetelnou siluetu na ledu.

Stvůra se vztyčila na zadních; temná masa kožešiny a svalů, drápy zabarvené doruda zapadajícím sluncem a sotva zřetelný lesk zubů. Ledářský mistr si byl jistý, že vypadá mnohem děsivěji než všechny četné dravé šelmy, jejichž podoba je uložena v rasové paměti lidstva. Odhadoval, že je přes tři a půl metru vysoká, možná i přes čtyři metry. V jejích očích - černějších než její černá silueta - se zmráklý slunce vůbec neodráželo.

"Máš zpoždění," konstatoval Blanky. Zuby mu hlasitě cvakaly, ale nedokázal tomu zabránit. "Čekám tě už hodně dlouho." Hodil po nezřetelné postavě dřevěnou nohu i rachotící popruhy.

Věc se jeho primitivní střele ani nepokusila uhnout. Temný stín se před ním ještě minutu nehybně tyčil a pak vyrazil kupředu jako přízrak, nohy, které ho nesly, jako by se ani nehýbaly, obludná masa k němu rychle klouzala po kamenech i ledu. Potom ten tmavý a strašlivě mohutný stín konečně rozpráhl paže a zaplnil celé zorné pole ledařského mistra.

Thomas Blanky se odhodlaně ušklíbl a pevně sevřel v zubech troubel vychladlé dýmky.

J

ediné, co ještě Francise Rawdona Moiru Croziera nutilo, aby šel dál a pokračoval i v desátém týdnu pochodu s naloženými čluny, byl modrý plamen v jeho hrudi. Čím bylo jeho tělo unavenější, prázdnější, nemocnější a otlučenější, tím žhavější a divocejší ten plamen hořel. Věděl, že to není pouze nějaká metafora jeho odhodlání. A nebyl to ani opravdový optimismus. Ten modrý plamen v jeho hrudi se mu propaloval k srdci jako nějaká cizí bytost, přetrvával v něm jako choroba a soustředil se v něm jako téměř nechtěné jádro přesvědčení, že je ochoten udělat vše, co bude nutné, aby přežil. Cokoli.

Občas měl Crozier téměř chuť modlit se za to, aby ten modrý plamen prostě uhasl a dovolil mu smířit se s nevyhnutelným, lehnout si na zem a přetáhnout přes sebe zmrzlou tundru, jako když se dítě pod příkrývkou ukládá k spánku.

Dnes si udělali přestávku na odpočinek - bylo to poprvé po celém měsíci, kdy netáhli saně a čluny. Vybalili také a neohrabaně postavili velký stan pro marodku, velké jídelní stany ale nestavěli. Muži dali tomuto jinak zcela nepozoruhodnému místu u malé zátoky na jižním pobřeží Země krále Williama jméno "Nemocniční tábor". V uplynulých dvou týdnech právě překročili hrbolatý led obrovského zálivu, který se zařezával do spodní strany mysu, o němž si po týdnech tažení nákladu pomalu začínali myslet, že se potáhne dál na jihozápad snad donekonečna. Teď už ale zase směřovali na jihovýchod, drželi se čáry pobřeží na spodní straně mysu a pak pokračovali na východ - což byl správný směr, chtěli-li se dostat k Backově řece.

Crozier s sebou nesl svůj sextant a teodolit, poručík Little měl rovněž vlastní sextant a navíc měli jako zálohu přístroj mrtvého Fitzjamese, ani jeden z důstojníků ale už celé týdny neprovedl zaměření hvězd ani slunce. Nebylo to prostě důležité. Pokud byla Země krále Williama poloostrovem, jak se domnívala většina arktických výzkumníků včetně Crozierova někdejšího velitele Jamese Clarka Rosse, pak je toto pobřeží muselo dovést k ústí Backovy řeky. Pokud byla ostrovem - jak byl přesvědčen poručík Gore, k jehož názoru se klonil i Crozier -, pak by měli brzy spatřit na jih od sebe pevninu a přejít k ústí Backovy řeky po pravděpodobně úzkém průlivu.

Ať tak či tak, Crozier - který se spokojil s tím, že šli podél pobřeží, protože žádnou jinou možnost v podstatě neměli, a při volbě trasy se zatím řídil čistě vlastním instinktem - odhadoval, že teď jsou od ústí Backovy řeky vzdáleni něco kolem sto padesáti kilometrů.

Průměrná denní vzdálenost, kterou za dosavadní dobu tohoto pochodu urazili, činila jen něco málo přes půl druhého kilometru. Některé dny ušli pět nebo šest kilometrů, což Crozierovi připomínalo fantastickou rychlost, jíž dosahovali při přechodech mezi loděmi a táborem Terror po ledové magistrále, kterou si vybudovali, ale v jiné dny - když bylo pod skluznicemi víc kamení než ledu, když se museli brodit přes náhle se objevující potoky či v jednom případě přes opravdovou řeku, když je příliš kamenitý terén na břehu donutil uchýlit se na zvrásněný a hrbolatý mořský led, když bylo mizerné počasí, když bylo víc mužů než obvykle tak nemocných, že nemohli táhnout a naopak se museli vézt v člunech, zatímco jejich kolegové vlekli jejich váhu navíc, nejprve šestnáct hodin vlečení čtyř velrybářských člunů a jednoho kutru a pak zpátky pro zbývající tři kutry a dvě pinasy - postoupili o pouhých několik set metrů od místa, kde tábořili předchozí noci.

Prvního července, po několika týdnech teplejšího počasí, se s plnou razancí vrátila zima a sníh. Od jihovýchodu se přihnala sněhová vánice, která mužům táhnoucím saně dula přímo do očí. Všichni z převázaných hromad v člunech vytahovali dlouhé teplé pláště a z brašen a kufříků velšské paruky. Sníh přidal k váze saní a člunů na nich tažených další stovky kilogramů. Nemocní, kteří byli v člunech převáženi a leželi na zásobách a složených stanech, se zavrtávali pod plachtovinové přehozy, aby se ukryli.

Muži pokračovali v tažení nákladu po celé tři dny nepřetržitě sněhové vichřice přicházející od východu a jihovýchodu. V noci jim nad hlavami zuřily blesky a všichni se vystrašeně tiskli k plátěným podlahám stanů.

Dnes si udělali přestávku, protože měli příliš mnoho nemocných a Goodsir je chtěl pořádně ošetřit - a protože Crozier chtěl vyslat dopředu průzkumné oddíly a větší ozbrojené lovecké skupiny na sever do vnitrozemí i na jih na mořský led.

Zoufale potřebovali jídlo.

Dobrou a zároveň špatnou zprávou bylo, že konečně dojedli poslední z Goldnerových konzervovaných potravin. Když stevard Aylmore, který na kapitánův rozkaz i nadále konzervovaná jídla konzumoval a tloustl po nich, nezemřel na strašlivé symptomy, které zabily kapitána Fitzjamese - ačkoli jiní dva muži, kteří konzervy údajně jíst neměli, na ně zemřeli -, všichni se ke konzervám vrátili a doplňovali jimi skrovné zbytky soleného vepřového, tresek a sušenek. Osmadvacetiletý námořník Bill Closson zemřel s nehlasnými výkřiky a v křečích na vnitřní bolesti a paralýzu; doktor Goodsir neměl sebemenší tušení, čím se mohl otrávit, dokud jeden z jeho kamarádů, Tom McConvey, nepřiznal, že zemřelý ukradl a snědl plechovku Goldnerových broskví, o niž se s nikým nepodělil.

Při velice krátkém Clossonově pohřebním obřadu - jeho tělo leželo pod volně nasýpanou hromadou kamení dokonce i bez plachtového rubáše, protože starý plachtař Murray zemřel na kurděje a navíc už ani nezbyvala žádná rezervní plachtovina - citoval kapitán Crozier nikoli z bible, kterou muži znali, ale ze své bájně Knihy Leviatanovy.

"Život je osamělý, ubohý, ošklivý, krutý a krátký," deklamoval kapitán. "A pro ty, kdo okrádají své spolence, se zdá být ještě kratší."

Pohřební řeč, byť velice neobvyklá, slavila u mužů obrovský úspěch. Přestože všech deset člunů, které už přes dva měsíce vlekli a táhli na saních, mělo stará jména, která jim byla přidělena ještě v době, kdy Erebus a Terror brázdily hladiny moří, tahačské týmy námořníků okamžitě překřtily tři kutry a dvě pinasy, které denně táhli při odpolední a večerní směně - byla to část dne, kterou nejupřímněji nenáviděli, protože druhá směna znamenala znovu se plahočit trasou, kterou už jednou během dlouhého dopoledne v potu tváře překonali. Zmíněných pět člunů se nyní oficiálně jmenovalo Osamělost, Ubohost, Ošklivost, Krutost a Krátkost.

Když se to Crozier doslechl, ušklíbl se. Byla to známka, že jeho muže ještě hlad a zoufalství nezlomily natolik, aby jejich černý humor, typický pro anglické námořníky, ztratil svoji pověstnou britkost.

###

Když konečně došlo ke vzpouře, stal se jejím mluvčím poslední muž na celém světě, od něhož by byl Francis Crozier čekal, že se vzepře jeho velení.

Bylo to uprostřed dne a kapitán se snažil ukrást pro sebe několik minut spánku v době, kdy většina mužů byla pryč z tábora a věnovala se průzkumu nebo lovu. Zaslechl pomalé šoupání mnoha hřeby a šrouby pobitých bot ve sněhu před svým stanem a okamžitě mu bylo jasné, že se děje něco, co se vymyká obvyklému rámci běžných denních problémů a krizí. Kradný zvuk kroků, které ho probudily z lehkého spánku, ho varoval před nadcházejícím výbuchem vzdoru.

Natáhl si dlouhý plášť. V jeho pravé kapse odjakživa nosil nabitou pistoli, poslední dobou si ale navykl nosit menší dvourannou pistoli i v levé kapse.

Na otevřené ploše mezi Crozierovým stanem a velkým nemocničním stanem se shromáždilo asi pětadvacet mužů. Poletující sníh, tlusté šály a špinavé velšské paruky v některých případech při prvním pohledu ztěžovaly jejich identifikaci, Croziera ale nepřekvapilo, když v druhé řadě spatřil Cornelia Hickeyho, Magnuse Mansona, Richarda Aylmoreho a pětacet dalších hlasitěji se projevujících reptalů.

O to víc ho překvapila první řada, která proti němu stála.

Většina důstojníků byla pryč a velela rozptýleným loveckým a průzkumným oddílům, které Crozier to ráno vyslal - příliš pozdě si uvědomil omyl, jehož se dopustil, když náraz poslal pryč všechny své nejloajálnější důstojníky a poddůstojníky včetně poručíka Littleho a svého druhého palubního důstojníka Roberta Thomase, svého věrného loďmistra pomocníka Toma Johnsona, Harryho Peglara a některých dalších a nechal tady v nemocničním táboře soustředěné jen ty slabší -, ale v čele skupiny stál mladý poručík Hodgson. Croziera rovněž šokovalo, když spatřil, že vedle něj stojí velitel příďové ubikace Reuben Male a velitel příďové nástavby Erebu Robert Sinclair. Male i Sinclair byli vždy dobří chlapi.

Crozier zamířil ke shromáždění tak rázným krokem, že Hodgson instinktivně o dva kroky ustoupil a narazil do idiotského obra Mansona.

"Co tady chcete, chlapi?" zeptal se skřípavě Crozier. Přál si, aby jeho hlas nezněl tak chraptivě a krákoravě, a pokračoval co možná nejhlasitěji a nejautoritativněji. "Co se to tu děje?"

"Potřebujeme si s vámi promluvit, kapitáne," odpověděl Hodgson. Mladíkův hlas se třásl nervozitou.

"O čem?" Crozier nechával pravou ruku v kapse. Všiml si, že se doktor Goodsir objevil v otevřeném vchodu do nemocničního stanu a překvapeně hledí ven na shromáždění. Crozier napočítal ve skupině třadvacet lidí a navzdory nízkému staženým velšským parukám a vysoko omotaným šálám všechny poznal. Nehodlal žádného z nich zapomenout. "O návratu," prohlásil Hodgson. Muži stojící za ním začali souhlasně mumlat oním tichým davovým hukotem, který je vždy projevem stádní mysli vzbouřenců.

Crozier nezareagoval ihned. Jedním z pozitivních aspektů téhle situace bylo, že kdyby šlo o aktivní vzpouru, kdyby se už všichni zúčastnění včetně Hodgsona, Maleho a Sinclaira dohodli, že se vedení expedice zmocní násilím, byl by teď už Crozier mrtvý. Byli by přikročili k akci za soumravné půlnoční polotmy.

A jedinou další pozitivní skutečností bylo, že byt' byli dva nebo tři z námořníků, kteří tu stáli, ozbrojení brokovnicemi, všechny ostatní zbraně mělo u sebe těch šestašedesát mužů, kteří dnes byli na lovu.

Crozier si zapsal do paměti, že už nikdy nesmí dovolit, aby tábor současně opustili všichni příslušníci námořní péchoty. Tozer a ostatní dychtili vyrazit na lov. Kapitán byl tak unavený, že o jejich žádosti vůbec nepřemýšlel a dal jim svolení. Kapitán přejížděl pohledem od jednoho obličeje k druhému. Někteří ze slabších jedinců okamžitě sklopili hlavy a neodvážili se mu pohlédnout do očí. Ti silnější, jako Male a Sinclair, jeho pohled opětovali. Hickey na něj zíral očima tak přivřenými a chladnými, že mohly patřit některému z bílých medvědů, na které narazili - nebo možná přímo té věci na ledu.

"O návratu kam?" štěkl Crozier.

"Do t-tábora Terror," zakoktal Hodgson. "Jsou tam potravinové konzervy, trocha uhlí a taky sporáky. A ostatní čluny, které jsme tam nechali."

"Nebud'te hlupák," okřikl ho Crozier. "Od tábora Terror jsme přinejmenším sto kilometrů. Byl by už říjen - to znamená regulérní zima -, než byste tam došli, pokud byste se tam vůbec dostali."

Hodgson se zatvářil zvadle, ale slova se ujal velitel příďové nástavby Erebu. "Jsme o ztracený kus cesty blíž tábora než té řece, ke které táhneme čluny a jeden po druhém se tím zabíjíme."

"To není pravda, pane Sinclair," prohlásil řezavě Crozier. "Poručík Little i já odhadujeme, že úžina vedoucí k řece je odtud necelých osmdesát kilometrů."

"Úžina," odfrkl si posměšně námořník jménem George Thompson. Byl to muž známý opilstvím a leností. Crozier nebyl tím pravým, kdo by kvůli pití mohl první hodit kamenem, lenost ale nesnášel.

"Ústí Backovy řeky je dalších osmdesát kilometrů jižně tou úžinou," pokračoval Thompson. "To je odtud přes sto šedesát kilometrů."

"Pozor na ten tón, Thompson," varoval ho Crozier hlasem tak tichým a hrozivým, že i líný námořník zamrkal a sklopil oči. Crozier se znovu rozhledl po celém shromáždění. Promluvil ke všem dohromady. "Je úplně jedno, jestli je to úžinou k ústí Backovy řeky šedesát nebo osmdesát kilometrů, je totiž dost pravděpodobné, že v ní bude otevřená voda... nebudeme čluny táhnout za sebou, ale poplavíme se v nich. Teď se vraťte ke svým povinnostem a na ten nesmysl zapomeňte."

Někteří muži se pohnuli, ale Magnus Manson stál jako široká přehradní hráz a držel jezero jejich vzdoru na místě.

"Chceme se vrátit zpátky na loď, kapitáne," prohlásil Reuben Male. "Myslíme, že tam budeme mít větší šanci." Nyní byla řada na Crozierovi, aby zamrkal. "Vrátit se na Terror? Kristepane, Reubene, zpátky na loď to musí být víc než sto padesát kilometrů, a to přes ledové pole i přes všechen ten drsný terén, kterým jsme prošli. Čluny ani saně se tam nikdy nedostanou."

"Vezmeme si jen jeden člun," oznámil Hodgson. Muži za ním souhlasně zahučeli.

"O čem to sakra mluvíte, jeden člun?"

"Jeden člun," trval na svém Hodgson. "Jeden člun na jedněch saních."

"Toho nekonečného tahání už máme plný zuby," dodal John Morfin, námořník, který na karnevalu utrpěl těžké zranění. Crozier si Morfina nevšímal a obrátil se k Hodgsonovi. "Poručíku, jak si představujete, že namačkáte třiatdvacet mužů do jednoho člunu? I kdybyste ukradli jeden z našich velrybářských člunů, vejde se vás do něj jen deset nebo dvanáct s minimálními zásobami. Nebo počítáte s tím, že deset či více členů vašeho oddílu zemře, než dojdete zpátky do tábora? Protože tolik jich určitě zemře. Ještě víc."

"V táboře Terror jsou malé čluny," vložil se do hovoru Sinclair, přistoupil blíž a zaujal agresivní pózu. "Vezmeme zpátky jeden velrybářský člun a na Terror se přeplavíme v něm, v jolách a v šalupách."

Crozier na něj okamžik zíral a pak se upřímně rozesmál. "Vy myslíte, že severozápadně od Země krále Williama povolil led? To si vy hlupáci myslíte?"

"Myslíme," potvrdil poručík Hodgson. "Na lodi jsou potraviny. Zbyla tam spousta konzerv. A můžeme vyplout k..."

Crozier se znovu zasmál. "Jste ochotní vsadit životy na to, že led tohle léto povolil natolik, aby Terror znovu vyplul - že jen čeká, až k němu dovedslujete v šalupách? A že se v ledu otevřely kanály po celou tu cestu, kterou jsme se plavili na jih? Pět set kilometrů otevřené vody? V zimě, až se tam dostanete, pokud se tam totiž někdo z vás dostane?"

"Myslíme, že je to lepší sázka než tohle," křikl stevard poddůstojnické jídelny Richard Aylmore. Obličej snědého mužika byl zkřivený vztekem, strachem, záští a něčím podobným vítězoslavnému vzrušení, když teď konečně přišla jeho hodina.

"Skoro bych rád šel s vámi..." začal Crozier.

Hodgson překvapeně zamrkal. Několik mužů se po sobě podívalo.

"Jen abych viděl, jak se budete tvářit, až uvidíte, jak ta vaše sázka dopadla, až přejdete přes led a tlakové hřebeny a zjistíte, že led Terror rozmačkal stejně, jako v březnu rozmačkal Erebus."

Několik vteřin počkal, dokud si jeho předpověď důkladně nepředstavili, a pak tiše pokračoval. "Pro rány boží, zeptejte se pana Honeyho, pana Wilsona, pana Goddarda nebo poručíka Littleho, v jakém stavu měl Terror žebra. V jakém stavu měl kormidlo. Zeptejte se prvního palubního důstojníka Thomase, jak mu už v dubnu začaly prskat švy... a teď je červenec, idioti. Pokud led kolem něj jen maličko roztál, je pravděpodobnější, že se ta stará kocábka potopila, než že zůstala na hladině. A i kdyby se nepotopila, může mi vás třiatdvacet s čistým svědomím říct, že dokážete obsluhovat čerpadla a přitom se s ní plavit tím labyrintem kanálů - jestli se dostanete zpátky za polovinu času, kterou vám trvalo dostat se sem jen z tábora Terror, bude už moře znova na zimu zamrzat. A jak asi najdete cestu ledem, pokud bude Terror schopný plavby, pokud se nepotopil a pokud neumřete, až se budete dnem i nocí dít u čerpadel?"

Crozier se znovu rozhlédl po shromážděných námořnících.

"Nevidím tu s vámi pana Reida. Je totiž s poručíkem Littlem na průzkumu další cesty na jih. Bez ledařského mistra budete mít skvělou zábavu, až budete hledat cestu ledovou krstou a krami, v ledovém poli a mezi ledovci." Zavrtěl hlavou, aby podtrhl absurditu toho všeho, a uchechtl se, jako by mu muži přišli říct obzvlášť dobrý vtíp a ne vyvolat vzpouru.

"Vraťte se ke svým povinnostem... okamžitě!" štkl. "Nezapomenu, že jste byli taková hlupáci a přišli za mnou s tak pitomým nápadem, ale pokusím se zapomenout na tón, kterým jste mluvili, i na to, že jste přišli jako banda vzbouřenců a ne jako loajální příslušníci královského válečného námořnictva. Jejím veličenstva, kteří si chtějí promluvit s kapitánem. Tak už zmizte."

"Ne," ozval se z druhé řady Cornelius Hickey hlasem tak vysokým a ostrým, že se váhající muži okamžitě zastavili. "Pan Reid s námi půjde. A ostatní taky."

"Proč by to dělali?" zajímal se Crozier a probodl pohledem jeho fretčí tvář.

"Nebudou mít na vybranou," prohlásil Hickey. Zatahal za rukáv Magnuse Mansona a oba společně vystoupili před ostatní kolem poplašeně se tvářícího Hodgsona.

Crozier se rozhodl, že nejdřív zastřelí Hickeyho. Ruku měl v kapse na pistoli. Před prvním výstřelem neměl ani v úmyslu zbraň z pláště vytáhnout. Až se Hickey dostane ještě o metr blíž, střelí ho do břicha a pak pistoli vytáhne a pokusí se obra trefit doprostřed čela. Žádná rána do těla nezaručuje, že by Mansona složila.

Jako kdyby jeho myšlenky přivolaly skutečnou střelbu, ozvalo se zarachocení výstřelu odněkud od pobřeží.

Všichni kromě Croziera a temovačova pomocníka se otočili, aby se podívali, co se děje. Crozierův pohled ani na okamžik neopustil Hickeyho oči. Oba muži otočili hlavu teprve tehdy, když se ozval křik.

"Otevřená voda!" Byl to oddíl poručíka Littleho, který se vracel z ledového pole - ledařský mistr Reid, loďmistr John Lane, Harry Peglar a půl tuctu dalších, všichni ozbrojení brokovnicemi nebo mušketami.

"Otevřená voda!" zahulákal znovu Little. Blížil se k nim přes kamení a led na pobřeží, mával oběma pažemi ve vzduchu a zjevně netušil, jaké drama se odehrávalo před kapitánovým stanem. "Maximálně tři kilometry na jih odtud! Otevírají se tam kanály dost velké pro naše čluny. Táhnou se celé kilometry na východ! Otevřená voda!"

Hickey s Mansonem se stáhli zpět mezi jásající muže, kteří ještě před třiceti vteřinami byli vzbouřeneckou bandou.

Někteří z mužů se začali objímat. Reuben Male se tvářil, jako by se mu při pomýšlení na to, co se chystal udělat, chtělo zvracet, a Robert Sinclair se posadil na nízký kámen, jako by se neudržel na nohou. Kdysi silný velitel příďové nástavby se rozplakal do špinavých dlaní.

"Vraťte se ke svým stanům a povinnostem," zavelel Crozier. "Za hodinu začneme nakládat čluny a kontrolovat stěžně, lana a plachty."

47

PEGLAR

Někde v úžině mezi Zemí krále Williama  
a poloostrovem Adelaide  
9. července 1848

M

uži čekající v nemocničním táboře by byli nejraději vyrazili deset minut poté, co se oddíl poručíka Littleho vrátil s informací o otevřené vodě, trvalo ale celý den, než zlikvidovali tábor, a další dva dny, než trupy člunů skutečně sklouzly z ledu do černé vody jižně od Země krále Williama.

Především museli počkat na návrat všech ostatních loveckých a průzkumných oddílů; některé z nich se vrátily až po půlnoci, muži doklopýtali do tábora v mdle zažloutlém arktickém příšeří a zhroutili se do spacích pytlů tak rychle, že si ani nevyslechli příznivé zprávy. Úlovky byly velice ubohé, ale skupina Roberta Thomase zabila polární lišku a několik bílých králíků a oddíl seržanta Tozera přinesl pár bělokurů.

Ve středu pátého července dopoledne se nemocniční stan téměř vyprázdnil, protože všichni, kteří byli schopni chodit nebo se alespoň udržet na nohou, chtěli přispět svým dílem k přípravám na vyplutí na moře.

John Bridgens v posledních několika týdnech nahradil mrtvého Henryho Lloyda a Toma Blankyho v roli asistenta doktora Goodsira; stevard stál toho předchozího odpoledne vedle lékaře u vchodu do nemocničního stanu a sledoval incident, který téměř skončil vzpourou. Právě Bridgens to všechno vyličil Harrymu Peglarovi, jemuž se v současném zbědovaném stavu ještě přitížilo, když slyšel, že se pokusu o rebelii zúčastnil i jeho protějšek z Erebu, velitel příďové nástavby Robert Sinclair. Reubena Maleho odjakživa považoval za spolehlivého, ale paličatého chlapa. Velice paličatého.

Pro Aylmoreho, Hickeyho a jejich patolízaly neměl Peglar nic než pohrdání. V očích Harryho Peglara to vesměs byli ubožáci s pilně intrikujícími přizemními mozky a - s výjimkou Mansona - spoustou řečí, ale bez jakéhokoli smyslu pro loajalitu.

Ve čtvrtek šestého července se poprvé po více než dvou měsících znovu ocitli na ledovém poli. Většina z nich už zapoměla, jak strašlivá dřina je tažení saní po otevřeném ledu, a to i tady v závětrí Země krále Williama a toho vystoupělého mysu, který právě minuli. Mořský led pod saněmi byl mnohem méně kluzký než sníh a pobřežní led. Nebyla na něm žádná chráněná údolíčka, žádné nízké hřbety - dokonce ani občasné ledové balvany -, za nimiž by se mohli skrýt před větrem. Nebyly tu ani žádné potůčky sladké vody, z nichž by se mohli napít. Dál zuřila sněhová bouře a vítr od jihovýchodu ještě zesílil a vál jim přímo do obličeje, když táhli čluny ty tři kilometry, které urazil lovecký oddíl poručíka Littleho, než došel k otevřenému kanálu.

První noc na ledu byli tak vyčerpaní, že ani nepostavili Hollandovy stany; spokojili se s tím, že na závětrné straně člunů a saní s čluny rozložili několik stanových podlážek jako rohože a těch pár hodin arktického letního šera se k sobě na ledu choulili v trojmístných spacích pytlích.

Vzrušené očekávání jim dodávalo tolik energie, že navzdory bouři, větru a neschůdnému ledovému poli zvládli celé tři kilometry a dorazili na místo už dopoledne v pátek sedmého července.

Kanál zmizel. Zavřel se. Little jim ukázal slabší led - nikde tlustší než deset až dvacet centimetrů - v místech, kde se nacházel.

S ledařským mistrem Jamesem Reidem v čele po většinu toho dne sledovali křivolakou čáru čerstvě zamrzlého kanálu na jihovýchod a později přímo na východ.

K obrovskému zklamání a všeobecnému utrpení jítřenému navíc sněhem, který jim vítr hnal přímo do obličeje, a zcela promáčeným oblečením se teď navíc - poprvé po dlouhých letech - přidala nervozita pramenící z toho, že se pohybují na tenkém ledu.

Krátce po poledni toho dne se voják námořní pěchoty James Daly, jeden z šestičlenné skupiny vyslané napřed, aby vyzkoušela sílu ledu tím způsobem, že do něj bude bodat dlouhými zašpičatělými tyčemi, probořil do vody. Než ho ostatní stačili vytáhnout, celý doslova zmodral. Doktor Goodsir nechal Dalyho na místě na ledu svléknout donaha, zabalil ho do přikrývek Hudson's Bay Company a dalšími přikrývkami ho překryl pod plachtovinovým krytem jednoho z kutrů. Museli tam s ním zůstat dva další muži, kteří se k němu v nažloutlém plachtovinou filtrovaném přitní pod krytem člunu z obou stran přitiskli, aby ho jejich tělesné teplo udrželo při životě. Přesto se tělo vojína Dalyho třásl, zuby mu neovladatelně cvakaly a převážnou většinu zbytku dne strávil v deliriu.

Led, který byl celé dva roky nehybný jako kontinentální pevnina, se nyní zvedal a znovu klesal v nízkých vlnách, z nichž se všem točila hlava tak, že někteří dokonce zvraceli. Dokonce i tlustší led pod silným tlakem praskal a sténal náhlými explozemi, které se ozývaly daleko i těsně před nimi, po obou stranách, za jejich zády či přímo pod nohama. Doktor Goodsir jim už před několika měsíci vysvětlil, že jedním z příznaků pokročilých kurdějí je zvýšená citlivost na hluk - podle jeho slov mohl zvuk výstřelu z pušky nemocného třeba i zabít -, a teď si většina z osmdesáti devíti mužů, kteří táhli čluny přes led, pravdivost tohoto tvrzení ověřovala na vlastní kůži.

I téměř úplný idiot jako Magnus Manson si uvědomoval, že kdyby se některý z člunů, nebo dokonce všechny, probořil ledem - ledem, který neudržel ani tak vyhublého a vyhladovělého hasstroše, jakým byl James Daly -, žádný z tahačů v postraňcích by neměl sebemenší naději. Utopili by se dřív, než by stačili umrznout.

Mužům, kteří byli zvyklí pohybovat se po ledu v těsně sevřené koloně, dělalo problémy naučit se nové metodě tažení,

při níž se čluny držely daleko od sebe a roztažené do stran. Ve sněhové bouři se občas stávalo, že se skupiny ocitaly mimo dohled všech ostatních, což v mužích vyvolávalo strašlivý pocit izolace. Když se pak vrátili zpět, aby odtáhli zbývající tři kutry a dvě pinasy, nešli ve svých původních stopách a znovu se museli bát, že je led, po němž jdou, neudrží.

Někteří z námořníků reptali a vyjadřovali obavy, že už úžinu vedoucí na jih k ústí Backovy řeky možná minuli. Peglar viděl mapy, byl seznámen s tím, co Crozier občas naměřil teodolitem, a tak věděl, že jsou ještě poměrně daleko na západ od ní - k úžině jim zbývalo přinejmenším padesát kilometrů. A pak dalších sto nebo sto deset kilometrů na jih k ústí řeky. Při současném tempu jejich postupu po souši k zátocce nedojdou - i kdyby se objevila potrava a všichni se nějakým zázrakem uzdravili - dřív než v srpnu. A k ústí řeky mohou dorazit nejdříve koncem září.

Při pomýšlení na příslib otevřené vody se Harrymu Peglarovi rozbušilo srdce. Byla ovšem pravda, že poslední dobou mu srdce tak jako tak většinou bušilo divoce a nepravidelně. Harryho matka si o jeho srdce odjakživa dělala starosti - prodělal v dětství spálu a často trpěl bolestmi na prsou -, Peglar ji ale vždycky ujišťoval, že jsou její obavy zcela nesmyslné, že sloužil jako velitel příďové nástavby na některých z nejlepších lodí světa a že takovou funkci by nemohl zastávat nikdo, kdo by neměl srdce v pořádku. Nějak se mu ji podařilo přesvědčit, že mu nic není, v posledních letech ale občas v hrudi zaznamenal podivné třepotání, po němž následovalo několik dnů bolesti a svíravých pocitů; do levé paže mu někdy vystřelovala tak intenzivní bolest, že na příďovou čnělku a horní ráhna musel šplhat jen za pomoci jedné ruky. Ostatní námořníci na příďovém stěžni se domnívali, že se prostě předvádí.

V posledních několika týdnech tohle třepotání srdce častěji cítil než necítil. Před čtrnácti dny ztratil vládu nad prsty levé ruky a bolesti už ho vůbec neopouštěly. Situaci ještě zhoršoval neustálý nepříjemný a úporný průjem - Peglar byl odjakživa poněkud ostýchavý, což platilo i pro vykonávání velké potřeby před očima všech ostatních přes zábradlí lodí, které si ostatní námořníci odbývali bez sebemenších zábran, takže raději potřebu potlačoval a čekal na tmou nebo na volnou latrínu.

Na tomhle pochodu ale žádné latríny nebyly. Nebyl tu dokonce ani jediný pitomý keř, houština nebo velký balvan, za nímž by se schoval. Ostatním členům Peglarova tahačského týmu bylo k smíchu, že jejich poddůstojník raději zůstává pozadu, čeká, až mu zmizí z dohledu, a riskuje, že ho uchvátí nestvůra z ledu, než aby ho viděli, jak si ulevuje.

V posledních týdnech ale Peglarovi nejvíc nevadily dobromyslné posměšky; problémy mu dělala nutnost přidat do kroku, dohonit svůj tým a znovu se zapřáhnout do postraňků. Byl vnitřním krvácením, nedostatkem potravy a chvěním srdce tak vyčerpaný, že mu dělalo stále větší potíže zrychlit a opět se připojit k mizícím člunům.

Ze všech devětaosmdesáti mužů byl proto ten pátek Harry Peglar pravděpodobně jediný, kdo uvítal sněhovou vánici a mlhu, která se snesla poté, co sníh začal řidnout.

Mlha přinesla problémy. Skupiny táhnoucí jednotlivé čluny šly na zrádném ledu tak daleko od sebe, že se některý z nich snadno mohl ztratit. Dokonce i návrat po vlastní stopě ke zbývajícím kutrům a pinasám byl obtížný, přestože se vraceli ještě předtím, než s přibližujícím se večerem mlha zhoustla. Kapitán Crozier nařídil zastávku, aby mohli nastalou situaci prodiskutovat. Na jednom místě se smělo na ledu shromáždit maximálně patnáct mužů, a to ještě ne v přílišné blízkosti některého z člunů. Museli si dnes večer vystačit s nejmenším možným počtem tahačů, nezbytných pro transport obrovských a těžkých člunů a saní.

Pro případ, že se vůbec někdy dostanou k oné zaslíbené otevřené vodě, představovaly saně velký logistický problém. Bylo velice pravděpodobné, že než dojdou k ústí Backovy řeky, budou muset kutry a pinasy s hlubokým ponorem a s pevným kýlem i kormidlem znovu naložit na saně, takže nemohli ty otlučené a pochroumané dopravní prostředky prostě nechat stát na ledu. Ve čtvrtek, než vyrazili na cestu, nechal je Crozier vyzkoušet sejmutí šesti na saních přepravovaných člunů, složení těžkých saní natolik, nakolik je jejich konstrukce dovolovala složit nebo rozebrat, a jejich správné uložení do člunů. Trvalo to několik hodin.

Upevnění člunů zpátky na saně před odchodem na ledové pole si vyžádalo veškeré zbytky ubývajících sil a schopností námořníků. Prsty ochablé únavou a kurdějemi se potýkaly i s jednoduchými uzly. Nepatrné oděrky nepřestávaly krváčet. I to nejmenší šťouchnutí zanechávalo na jejich změkklých pažích a tenčících se kůži na žebrech jako dlaň velké podlitiny.

Alespoň teď ale věděli, že to dokážou - složit a znovu naložit saně a připravit čluny ke spuštění na vodu.

Pokud brzy najdou otevřený kanál.

Crozier nařídil, aby týmy tahačů zažehly na přídi i zádi všech člunů lucerny. Odvolal zpátky téměř zbytečné mariňáky, kteří špičatými tyčemi zkoumali stav ledu, a pověřil poručíka Hodgsona velením čelního z pěti člunů roztažených do kosočtverce - jednoho z těžkých velrybářských člunů, naloženého nejméně potřebnými zásobami, který jeho tým táhl v mlze před všemi ostatními.

Všem přítomným bylo jasné, že si mladý Hodgson tuto čest vysloužil, když se přidal k potenciálním vzbouřencům. V čele jeho tahačského týmu šel Magnus Manson a do postraňků byli rovněž zapraženi Aylmore a Hickey, kteří byli do té doby přidělení každý k jiným saním. Kdyby došlo k tomu, že by se led pod tímto čelním člunem probořil, ostatní by sice hustou večerní mlhou slyšeli křik a rachot, nemohli by ale dělat nic jiného než se sami vydat bezpečnější cestou. Zbytek výpravy teď musel podstoupit riziko společného postupu a držet se tak blízko sebe, aby v prohlubujícím se šeru všichni viděli lucerny na okolních saních.

Kolem osmé hodiny večerní se od Hodgsonovy čelní skupiny skutečně ozvaly výkřiky a volání, nebylo to ale tím, že by se její saně probořily. Našli znovu otevřenou vodu přibližně dva kilometry jihovýchodně od místa, kde ve středu Little viděl kanál v ledu.

Ostatní týmy vyslaly kupředu muže s lucernami, kteří opatrně kráčeli po předpokládané tenké ledové vrstvě, led ale zůstával pevný; odhadovali jeho tloušťku na víc než třicet centimetrů až k okraji nevysvětlitelného kanálu.

Puklina zaplněná černou vodou byla jen asi deset metrů široká, táhla se ale mlhou do dále.

"Poručíku Hodgsoně," zavelel Crozier, "udělejte ve svém velrybářském člunu místo pro šest mužů u vesel. Zásoby, které v něm jsou, zatím vyložte na led. Velení člunu se pak ujme poručík Little. Pane Reide, vy poplujete s poručíkem Littlem. Budete tím kanálem veslovat dvě hodiny, bude-li to možné. Plachtu nevztyčujte, poručíku. Jen vesla, ale ať se do nich vaši muži pořádně opřou. Po dvou hodinách - pokud se dostanete tak daleko - otočte a veslujte zpátky. Povíte nám, jestli má podle vašeho názoru smysl spustit na vodu všechny čluny. My zatím ty čtyři hodiny, po které budete pryč, využijeme k tomu, abychom vyložili všechny zásoby a naložili saně do zbývajících člunů."

"Ano, pane," odpověděl Little a začal štekavě udílet rozkazy. Peglar si všiml, že mladý Hodgson vypadá, jako by se chtěl rozplakat. Věděl, jak kruté musí být ani ne ve třiceti letech si uvědomovat, že vaše námořní kariéra skončila. Dobře mu tak, pomyslel si. Sám strávil u námořnictva celá desetiletí v podmínkách, kdy se vzpoura trestala pověšením a pouhé pomýšlení na vzpouru bičováním; Harry Peglar nikdy nepatřil k těm, kdo by s tímto pravidlem či se samotným trestem nesouhlasili.

Přistoupil k němu Crozier. "Harry, cítíte se na to, abyste se přidal k poručíku Littlemu? Rád bych vás viděl u kormidla. Pan Reid a poručík Little budou na přídí."

"Jistě, kapitáne. Cítím se skvěle." Peglarem otřásl, že podle kapitána Croziera vypadá nebo si počíná jako nemocný. Zanedbávám snad nějak svoje povinnosti? Při pouhém pomýšlení na něco takového se mu přitížilo.

"Potřebuju nějakého dobrého chlapa ke kormidlu a taky k tomu, aby mi dal třetí názor na to, jestli je ten kanál opravdu použitelný," zašeptal Crozier. "A potřebuju tam mít aspoň jednoho chlapa, co umí plavat."

Peglar se usmál, přestože se mu stáhl šourek při pomýšlení, že by se měl ocitnout v té černé studené vodě. Teplota vzduchu byla pod bodem mrazu a teplota vody s vysokým obsahem soli určitě také.

Crozier popleskal Peglara po rameni a odešel si promluvit s dalším "dobrovolníkem". Veliteli příďové nástavby bylo jasné, že Crozier pečlivě vybírá muže, které chce na průzkumnou plavbu vyslat, a jiné - například prvního palubního důstojníka Des Voeux, druhého palubního důstojníka Roberta Thomase, loďmistra pomocníka a vykonavatele kázeňských trestů z Terroru Toma Johnsona a všechny příslušníky námořní pěchoty - si nechává u sebe, kde budou ve střehu a v pohotovosti.

Za třicet minut měli člun připravený ke spuštění na vodu.

Byla to podivně vybavená výprava, vyčleněná z jejich expedice. Vezli s sebou brašnu s trochou soleného vepřového a několika sušenkami pro případ, že by se ztratili nebo že by se jejich čtyřhodinová plavba protáhla z nějakého jiného důvodu. Všechny devět mužů bylo vyzbrojeno sekerami nebo krumpáči. Kdyby narazili na nějaký malý ledovec převislý nad kanálem a blokující další cestu, nebo kdyby jim v plavbě bránila tenká vrstva ledu, měli se pokusit cestu dál si prosekat. Peglar věděl, že pokud je zastaví nějaký širší a tlustší pás ledu, budou muset velrybářský člun přenést k dalšímu pruhu otevřené vody, bude-li to možné. Doufal, že v sobě ještě najde dostatek sil na zdvižení, tažení či tlačení těžkého člunu na vzdálenost sta nebo více metrů.

Kapitán Crozier podal poručíku Littlemu dvouhlavňovou brokovnici a váček s náboji. Poručík obojí uložil na příď.

Peglar věděl, že pro případ, že by tam vpředu někde uvázli, obsahují hromady zásob ponechaných na palubě i stan dvojnásobné velikosti a plachtovinovou podlahku. Byly tam i tři spací pytle, každý pro tři osoby. Neměli ale v úmyslu se ztratit.

Posádka vlezla do člunu a v ledové mlze, která se kolem nich převalovala, zaujala svoje místa. Předchozí zimu Crozier a ostatní důstojníci a poddůstojníci zvažovali, zda mají nařídít panu Honeymu - a panu Weekesovi, ještě než v březnu na Erebu zemřel -, aby zvýšili boky všech člunů. Malá plavidla by tak byla lépe připravena na plavbu po otevřeném moři. Nakonec bylo ale rozhodnuto ponechat okrajníky v obvyklé výši, vhodnější pro plavbu po řece. Ze stejného důvodu nechal Crozier zkrátit všechna vesla, aby se na řece snáz dala použít jako pádla.

Zbývajících přibližně tuna balíků s jídlem a dalším vybavením, uložená na dně člunu, poněkud ztěžovala rozsazení posádky; šest námořníků u vesel se muselo nohama zapřít o plátěné pytle a veslovat či pádlovat v poloze, kdy měli kolena stejně vysoko jako hlavu, a Peglar jako kormidelník zjistil, že je místo na lavičce na zádi nucen sedět na jakémsi provazem převázaném ranci - všichni se ale do člunu vměstnali a na přídi zůstalo dost místa, aby se tam mohli usadit poručík Little a pan Reid s dlouhými píkami.

Muži se nemohli dočkat spuštění člunu na vodu. Ozvalo se sborové "raz, dva, tři", pak několikrát "hej rup" a těžký velrybářský člun se posunul po ledu, příď se naklonila a sklouzla šedesát centimetrů do černé vody. Pan Reid a poručík Little se přikřčili a pevně se chytli okrajníků, muži na ledu znovu zabrali, vesla se ponořila do vody a už se všichni začali mlhou vzdalovat od ostatních - bylo to poprvé po dvou letech a téměř jedenácti měsících, co pod sebou některý z člunů Erebu či Terroru cítil nezamrzlou vodu.

Ozval se spontánní jásot, po němž následovalo tradičnější trojí "hip hip hurá".

Peglar člun udržoval uprostřed úzkého kanálu - nebyl v těchto místech nikde širší než šest metrů, takže i zkrácená vesla měla občas potíže s tím, aby po obou stranách našla vodu -, a když se po chvíli ohlédl přes rameno, všichni muži na ledu už se ztratili v mlze, která vířila za zádi.

###

Následující dvě hodiny připadaly Peglarovi jako sen. Nebylo to poprvé, co kormidloval malý člun mezi ledovými krami - na podzim ve čtyřicátém pátém víc než týden u Beecheyova ostrova zkoumali ledovci zatarasená přístaviště a zátoky, než pro obě lodě našli vhodné kotviště, a Peglar byl několik dnů pověřen velením jednomu z jejich malých člunů -, tentokrát to ale bylo něco jiného. Pás vody byl stále úzký - nikde se nerozšiřoval na víc než deset metrů a občas se zúžil tak, že museli velrybářský člun místo veslování pohánět kupředu tím způsobem, že se vesly odráželi od ledu, který se otíral o jeho boky. Uzučkový kanál otevřené vody se každou chvílí stáčel doleva a pak zase doprava, nikde ale neměli tak málo místa, aby s člunem nedokázali zatočit. Ve výhledu jim po obou stranách bránily hromady do výše vytlačeného ledu a navíc je dál zahalovala mlha, která se vždy jen na chvíli rozptýlila a pak ještě víc zhoustla. Veškeré

zvuky se zdály být ztlumené a zároveň zesílené, což ve výsledném efektu působilo znepokojivě; když si muži potřebovali něco sdělit, mimoděk mluvili šeptem.

Dvakrát narazili na úseky, kde jim cestu zatarasil plovoucí led nebo kde byl samotný kanál zamrzlý tak silně, že musela většina posádky vylézt z člunu a odstrkovat ledové kry před sebou píkami nebo rozbíjet zamrzlou vrstvu ledu krumpáči. I poté někteří z mužů zůstali na ledu, táhli lana přivázaná k přídi a k příčnickům, nebo se chopili okrajníků a tlačili či táhli skřípající velrybářský člun úzkou puklinou. V obou případech se kanál po chvíli rozšířil natolik, že mohli zase vlézt dovnitř a odrážet se, pádlovat nebo veslovat dál kupředu.

Pomalů se tímto způsobem plazili téměř celé vyčleněné dvě hodiny, když se náhle klikatý kanál zúžil. Oběma boky se otírali o led, použili ale vesel jako bidel, zatímco Peglar stál na zádi a v ruce držel nepotřebné kormidelní veslo. Pak se najednou ocitli ve zdaleka nejširším pásu otevřené vody, jaký do té doby viděli. Mlha se zvedla, jako by chtěla potvrdit, že všechny problémy jsou už za nimi, takže viděli stovky metrů před sebe.

Dospěli buď do skutečně otevřených vod, nebo na nějaké obrovské jezero v ledu. Dírou v oblacích nad nimi se prodraly sluneční paprsky a mořská voda v jejich zářích zmodrala. V azurovém moři před nimi plulo několik nízkých a plochých ledovců, jeden z nich veliký jako pořádné kriketové hřiště. Světlo se v ledovcích lámalo a unavení muži si zakrývali oči před bolestivou nádhrou slunečního svitu tančícího na sněhu, ledu a vodě.

Šestice mužů u vesel vyrazila spontánní jásavý výkřik.

"Ještě ne, chlapi," křičel je poručík Little. Díval se před sebe mosazným dalekohledem a jednu nohu si položil na příď člunu. "Ještě nevíme, jestli to pokračuje dál... jestli z toho ledového jezera vede jiná cesta než ta, kterou jsme připluli. Musíme se o tom přesvědčit, než to otočíme zpátky."

"Jasně, že to pokračuje," vykřikl od vesla námořník jménem Berry. "Cejtím to v kostech. Mezi náma a Backovou řekou je jen otevřená voda a příznivější vítr. Vrátime se pro ostatní, natáhneme plachty a zejtra před večerí tam budeme."

"Modlím se, abyste měl pravdu, Alexi," odpověděl poručík Little. "Obětujeme ale trochu času a potu, abychom se o tom přesvědčili. Nechci se k ostatním vrátit s ničím jiným než s dobrými zprávami."

Ledařský mistr pan Reid ukázal zpět ke kanálu, z něhož se vynořili. "Je tady nejméně deset zátok. Až se budeme vracet, mohli bychom mít problémy s nalezením toho pravého kanálu, pokud si ho teď nějak neoznačíme. Odvezte nás zpátky k ústí, chlapi. Pane Peglare, co kdybyste vzal tu nepoužívanou píku a zarazil ji támhle na kraji do sněhu a ledu. Na zpáteční cestě ji nemůžeme minout a můžeme se podle ní řídit při veslování."

"Dobrá," přikývl Peglar.

Označili si zpáteční cestu a vypluli na otevřenou vodu. Velký plochý ledovec byl jen asi sto metrů od ústí jejich zátoky, takže cestou k otevřené vodě propluli těsně kolem něj.

"Na tom bychom se mohli utábořit a ještě by nám spousta místa zbyla," poznamenal Henry Sait, jeden z námořníků Teroru u vesel.

"O táboření nestojíme," odpověděl mu z příde poručík Little. "Pitomýho táboření už jsme si užili na celý život. Chceme se vrátit domů."

Muži vyrazili souhlasný výkřik a opřeli se do vesel. Peglar u kormidla začal předzpěvovat a ostatní se k němu přidali - byl to po několika měsících první opravdový zpěv.

###

Trvalo jim to tři hodiny - o plnou hodinu déle, než měli vymezeno na obrát ke zpáteční cestě -, ale museli si být jisti.

"Otevřená voda" byla pouhou iluzí: jezero uprostřed ledu bylo ve skutečnosti jen dva a půl kilometru dlouhé a něco málo přes kilometr široké. Do nepravidelného jižního, východního i severního okraje ledového jezera ústily tucty zdánlivých "kanálů", ve všech případech ale šlo o falešná ústí, vedoucí jen do malých zátok.

Na severovýchodním konci jezera přirazili k ledové ploše, do dva metry tlustého ledu zarazili krumpáč a přivázali k němu člun, pak do jeho boku vysekali schůdky jako na molo, všichni se vyšplhali nahoru a zadívali se směrem, kde doufali, že spatří další otevřenou vodu.

Celistvá plochá bílá pláň. Led, sníh a sněhové kupy. A znovu se stahovala mračna, přecházející v nízkou vířivou mlhu. Začínalo sněžit.

Poté, co se poručík Little rozhlédl všemi směry, vysadili nejmenšího muže, jímž byl Berry, na ramena toho největšího, šestatřicetiletého Billyho Wentzalla, a podali mu dalekohled. Berry se při hledání řídil kompasem a nařizoval Wentzallovi, kam se má otočit.

"Ani zsranej tučňák," zaklel. Byl to starý vtip, narážející na výpravu kapitána Croziera k opačnému pólu. Nikdo se nezasmál.

"Nevidíte někde tmavou oblohu?" zeptal se poručík Little. "Takovou, jaká bývá nad otevřenou vodou? Nebo špičku nějakého většího ledovce?"

"Ne, pane. A ty mraky jsou čím dál blíž."

Little přikývl. "Tak se vrátíme, mládenci. Harry, slezte do člunu jako první a přidržujte ho, ano?"

Po devadesát minut plavby přes jezero nikdo neřekl ani slovo. Sluneční světlo zmizelo a okolí znovu zahalila mlha, zanedlouho se ale z mlžného závoje vynořil velký plochý ledovec a ukázal jim, že veslují správným směrem.

"Už jsme skoro zpátky u kanálu," zavolal z příde Little. Mlha byla chvílemi tak hustá, že Peglar na zádi poručíka skoro neviděl. "Trochu doleva, pane Peglare, prosím."

"Ano, pane."

Muži u vesel ani nevzhlédli. Všichni se zdáli být ztraceni v chmurných myšlenkách. Opět je bičoval sníh, tentokrát ale ze severozápadu. Muži u vesel k němu alespoň byli zády.

Když se mlha trochu zvedla, zjistili, že jsou necelých třicet metrů od zátoky.

"Vidím tu píku," oznámil bezbarvým hlasem pan Reid. "Trochu doleva, Harry, a poplujeme přímo k ní."

"Něco tu nehraje," poznamenal Peglar.

"Co tím myslíte?" zavolal poručík. Někteří z námořníků zvedli oči od vesel a zamračeně na Peglara pohlédli. Protože seděli zády k přídi, neviděli dopředu.

"Vidíte tu sněhovou kupu nebo velký ledový balvan u píky, kterou jsem nechal u ústí kanálu?" zeptal se Harry.

"Ano," přitakal poručík Little. "A co má být?"

"Když jsme tudy připlouvali, nebylo to tam," prohlásil Peglar.

"Vesla zpět!" zavelel Little zbytečně, protože muži už přestali veslovat a rychle začali zabírat opačně, setrvačnost těžkého velrybářského člunu je ale dál hnala k ledu.

Ledový balvan se otočil.

48

GOODSIR

Země krále Williama

sev. šířka neznámá, záp. délka neznámá

18. července 1848

Ze soukromého deníku doktora Harryho D. S. Goodsira:

Úterý 18. července 1848

Poté, co před devíti dny náš kapitán vyslal poručíka Littleho s osmi muži v jednom z velrybářských člunů napřed kanálem v ledu s rozkazem, aby se za čtyři hodiny vrátili, my ostatní jsme se ubohý zbytek těch čtyř hodin snažili využít k spánku. Přes dvě hodiny jsme strávili nakládáním saní na čluny, pak jsme se ani neobtěžovali s vybalováním stanů a pokoušeli jsme se usnout ve spacích pytlicích z příkrývek a sobí kůže na nepromokavých plachtách roztažených na ledu přímo vedle člunů. Dny půlnočního slunce už tehdy počátkem července minuly, takže jsme spali - nebo se pokoušeli spát - několik málo téměř temných hodin. Byli jsme k smrti unavení.

Když vymezené čtyři hodiny uplynuly, první palubní důstojník Des Voeux všechny vzbudil, poručík Little se ale neukázal. Kapitán většině mužů dovolil, aby se znovu uložili k spánku.

O dvě hodiny později byl vyhlášen budiček a já jsem se ze všech sil snažil přiložit ruku k dílu - řídil jsem se při přípravě člunů ke spuštění na vodu pokyny druhého palubního důstojníka Couche. (Jako chirurg mám samozřejmě neustále jisté obavy z toho, abych si neporanil ruce, přesto však musím říct, že už na této výpravě utrpěly všechna představitelná příkoří s výjimkou vážných omrzlin a samoamputace.)

Tak se tedy stalo, že sedm hodin poté, co se poručík Little, James Reid a Harry Peglar se šesti námořníky vydali na průzkum, nás osmdesát ostatních připravilo na ledu vlastní čluny, abychom je mohli následovat. V důsledku pohybu ledu a klesající teploty se kanál během několika hodin temnoty a dalších několika hodin spánku o něco zúžil a dostat všech devět člunů do správné polohy a řádně je spustit na vodu vyžadovalo značnou obratnost. Nakonec byly ale všechny připraveny k plavbě - tři velrybářské čluny s kapitánem Crozierem v čele (dalšímu, v němž jsem seděl i já, velel druhý palubní důstojník Couch), za nimi čtyři kutry (jímž v následujícím pořadí veleli druhý palubní důstojník Robert Thomas, loďmistr John Lane, loďmistrův pomocník Thomas Johnson a druhý poručík George Hodgson) následované dvěma pinasami pod velením loďmistra pomocníka Samuela Browna a prvního palubního důstojníka Charlese Des Voeux (Des Voeux byl nyní po kapitánu Crozierovi a poručíku Littlem třetím hodnostně nejvyšším důstojníkem celé expedice, a byl proto pověřen jistit nám týl).

Ochladilo se a začalo drobně sněžit, mlha se ale z velké většiny zvedla a proměnila se v nízko visící vrstvu mračen, táhnoucích se jen asi třicet metrů nad ledem. Umožňovalo nám to sice mnohem větší rozhled, než jaký jsme měli v mlze předchozího dne, celkový dojem byl ale pochmurný, jako bychom přesun uskutečňovali v podivném tanečním sále nějakého opuštěného arktického sídla, s roztržitou bílou mramorovou podlahou pod nohama a nízkým šedým stropem pomalovaným klamnými mračny nad hlavou.

Jakmile byl na vodu spuštěn devátý a poslední člun a celá jeho posádka nasedla, ozval se od mužů jakýsi slabý a politováníhodný pokus o provolání slávy, protože to bylo poprvé po téměř dvou letech, co se většina těchto zkušených námořníků opět ocitla na vodě, jásot ale zmlkl dřív, než pořádně začal. Všichni si dělali příliš velké starosti o osud posádky poručíka Littleho a neměli na upřímné "hurá" náladu.

První půl druhé hodiny se ozývalo jen sténání přesouvajícího se ledu kolem nás a jako v odpověď občasné zasténání některého z mužů u vesel. Seděl jsem ale v přední části druhého člunu, na příčnici, za nímž stál na přídi pan Couch, a uvědomoval jsem si, že z hlediska dalšího pohybu vpřed jsem naprosto přebytný a představuji stejnou přítěž jako nešťastný bezvědomý, ale dosud dýčející David Leys - jehož muži už více než tři měsíce bez reptání vlekli v jedné z pinas a jehož můj nový pomocník, bývalý stevard John Bridgens, poctivě krmil a každý večer v lékařském stanu, který jsme sdíleli, omýval z jeho vlastní špíny, jako by pečoval o milovaného, ale ochrnutého dědečka (což je paradoxní, protože Bridgensovi je už přes šedesát, zatímco bezvědomému Leysovi bylo teprve čtyřicet) -, a moje poloha mi umožňovala naslouchat šeptanému hovoru mužů u vesel.

Little a ostatní se určitě ztratili, zašeptal námořník jménem Coombs.

To je nesmysl, že by se poručík Edward Little ztratil, odsekl Charles Best. Možná někde uvázli, ale určitě se neztratili. V čem by mohli uváznout? Šeptl Robert Ferrier u vedlejšího vesla. Tenhle kanál je otevřený a včera byl otevřený taky. Možná, že poručík Little a pan Reid zjistili, že je před něma otevřená cesta až k Backově řece, tak prostě zvedli plachtu a pokračovali dál, přidal se šepem Tom McConvey sedící v řadě za nimi. Počítám, že už jsou nejspíš tam... cpou se lososama, co jim naskákali do člunu, a vyměňují s domorodcema korálky za tulení tuk.

Jeho nepravděpodobnou teorii nikdo nekomentoval. Od masakru poručíka Irvinga a osmi divochů, k němuž došlo 24. dubna, vyvolává každá zmínka o Eskymácích tiché rozpaky. Domnívám se, že většina mužů, jakkoli zoufale touží po spásě a záchraně kýmoli a čímkoli, se dalšího kontaktu s místními domorodci spíše bojí, než aby k němu vzhlížela s nadějí. Někteří filozofové tvrdí - a námořníci s tím souhlasí - že pomsta je jednou z nejvšeobecněji rozšířených motivací lidského konání.

Dvě a půl hodiny poté, co jsme opustili tábořiště, kde jsme strávili minulou noc, velrybářský člun kapitána Croziera vyplul z úzkého kanálu na velkou plochu otevřené vody. Muži v prvním i v mém člunu vyrazili radostné výkřiky. Hned vedle ústí kanálu stála kolmo do ledu a sněhu zaražená vysoká černá lodní pika, jako by tu byla ponechána, aby ukazovala cestu. Noční sníh a mrznoucí mrholení přemalovaly její severozápadní stranu na bílo.

I tentokrát radostné výkřiky velice rychle umlkly, když těsně sešikovaná řada našich člunů vyplula na otevřenou vodu. Voda kolem nás byla rudá.

Na ledových krách vlevo i vpravo od ústí kanálu byly ploché led i svislé hrany na jeho okrajích potřísněny karmínově rudými skvrnami, jaké na něm mohla zanechat jediné krev. Při pohledu na ně mi po zádech přešel mráz a viděl jsem, jak na ně ostatní zírají s otevřenými ústy.

Jen klid, chlapi, zahučel pan Couch z přídě našeho člunu. To jsou jen pozůstatky tuleňů, které chytili bílí medvědi; viděli jsme podobné tulení zbytky už minulá léta.

Kapitán Crozier v čelním člunu uklidňoval svoje námořníky podobnými slovy.

O minutu později jsme se přesvědčili, že karmínové známky krveprolití nejsou pozůstatky tuleňů zmasakrovaných bílými medvědy.

Kristepane! vyjekl Coombs u svého vesla. Všichni muži přestali veslovat. Tři velrybářské čluny, čtyři kutry a dvě pinasy se ve zvlněné rudě zbarvené vodě shlukly do nepravděpodobného kruhu.

Z moře kolmo vzhůru vyčnívala příd' velrybářského člunu poručíka Littleho. Jasně na ní bylo viditelné černé písmo jeho jména (byl to jeden z pěti člunů, jejichž jména se po květnovém kázání kapitána Croziera z Knihy Leviatanovy nezměnila) - Lady J. Franklinová. Člun byl roztržštěný něco přes metr od přídě, takže na hladině plula jen jeho přední část - v temné ledové vodě byl matně viditelný zubatý konec přelomeného příčnicku a prasklého trupu.

Devět našich zbývajících člunů se rozptýlilo, roztažené do řady začaly pomalu veslovat kupředu a muži lovili z vody různé plovoucí pozůstatky: veslo, další kusy roztržštěného dřeva z boků a ze zádi, kormidelní veslo, velšskou paruku, brašnu, v níž kdysi byly náboje, rukavici a roztrženou vestu.

Námořník Ferrier popadl lodní hák, aby přitáhl něco, co vypadalo jako plovoucí kus námořnické kazajky, náhle však poděšeně vykřikl a dlouhý hák málem upustil.

Na hladině plulo mužské tělo, bezhlavá mrtvola dosud oblečená v promočené modré vlněné kazajce, paže i nohy visely dolů do černé vody. Z krku zbýval jen kratičký rozervaný pahýl. Zdálo se, že prsty, možná napuchlé smrtí a pobytem ve studené vodě, ale jakoby podivně zkrácené v široké tupé špalíčky, se v proudu vody pohybují, zvedají se a klesají v mírných vlnkách jako kroutící se bílí červi. Téměř to vypadalo, jako by se nám mrtvola zbavená hlasu snažila něco sdělit znakovou řečí.

Pomohl jsem Ferrierovi a McConveyovi vytáhnout pozůstatky na palubu. Ryby nebo nějakí jiní mořští dravci ji okousali ruce - prsty byly ožrané až k druhým kotníkům -, ale extrémní chlad zpomalil proces nafouknutí a rozkladu.

Kapitán Crozier otočil svůj člun, takže se nyní přídí dotýkal našeho boku.

Kdo je to? zamumlal jeden z námořníků.

To je Harry Peglar, vykřikl druhý. Poznávám tu kazajku.

Harry Peglar nenosil zelenou vestu, zaprotestoval další.

Ale Sammy Crispe jo! vykřikl čtvrtý námořník.

Ticho! zahřímá kapitán Crozier. Buďte tak laskav, doktore, a podívejte se našemu nešťastnému příteli do kapes.

Poslechl jsem. Z velké kapsy v promáčené vestě jsem vytáhl téměř prázdný váček s tabákem, vyrobený z červené kůže.

Do prdele, ulevil si Thomas Tadman, který seděl v mém člunu vedle Roberta Ferriera. To je chudák pan Reid.

A také že ano. Všichni muži si pak vzpomněli, že ledařský mistr na sobě měl předchozího večera jen kazajku a zelenou vestu. Všichni jsme ho navíc nejméně tisíckrát viděli, jak si nacípává dýmku z toho vyrudle červeného koženého váčku.

Podívali jsme se na kapitána Croziera, jako by nám právě on mohl vysvětlit, co se stalo našim kamarádům, v hloubi duše jsme to ale všichni věděli.

Zastrčte tělo pana Reida pod kryt člunu, přikázal kapitán. Prohledáme okolí a podíváme se, jestli někdo nepřežil.

Neveslujte a nenechte se unést proudem mimo dohled a doslech.

Čluny se znovu na vodě rozptýlily. Pan Couch namířil s naším člunem zpět k ledu nedaleko ústí zátoky a pomalu jsme veslovali podél ledové kry, která se zvedala přibližně sto dvacet centimetrů nad hladinu otevřené vody. Zastavili jsme u každé krvavé skvrny na povrchu kry i na její svislé hraně, žádná další těla jsme ale nenašli.

Zatraceně, zasténal tricetiletý Francis Pocock ze svého místa u kormidla našeho člunu. Jasně vidím krvavý rýhy, co ten ubožák nadělal prstama a nehtama do sněhu. Ta věc ho musela stáhnout do vody za nohy.

Sklapněte a nechte těch řečí! zavolal pan Couch. Dlouhou píku držel lehce v jedné ruce jako opravdovou velrybářskou harpunu, jednu nohu ve vysoké botě měl položenou na příďovém okrajníku a káravě se ohlížel po veslařích. Muži zmlkli.

Na ledu na tomto severozápadním konci otevřené vody byla celkem tři taková zkrvavená místa. Na posledním z nich bylo zřetelně vidět, že tam byl někdo přibližně tři metry od okraje ledu sežrán. Zůstalo tam ležet několik kostí z nohou, pár ohlodaných žeber, kus jakési rozervané blány, která snad bývala lidskou kůží, a nějaké cáry roztrhaného oblečení, nebyla tam ale lebka a nic jiného, co by umožňovalo mrtvého identifikovat.

Vysaďte mě na led, pane Couchi, požádal jsem, a já se na ty ostatky podívám.

Tak se také stalo. Kdyby k něčemu takovému došlo na pevnině kdekoli jinde na celém světě, už by se kolem červeného masa a svalů ponechaných na ledě rojila hejna much a ještě víc by jich bylo nad pruhy vnitřností, které pod tenkou vrstvou sněhu z minulé noci vypadaly jako vrcholek vyhrabané syslí nory, tady bylo ale jen ticho, lehký vánek od severozápadu a sténání ledu.

Zavolal jsem zpátky k člunu - námořníci měli všichni odvrácené obličejy - a potvrdil jsem, že identifikace nepřichází v úvahu. Ani těch pár kousků roztrhaného oblečení neposkytovalo žádné vodítko. Nebyla tu hlava, boty, ruce, nohy, dokonce ani trup - když nepočítáme silně ohlodaná žebra, kousek páteře s několika šlachami a polovinu pánve. Zůstaňte, kde jste, pane Goodsire, zavolal Couch. Posílám za vámi Marka a Tadmána s vyprázdněným vakem na střelivo, tak do něj prosím ostatky toho ubožáka uložte. Kapitán Crozier je bude chtít pohřbit.

Byla to chmurná práce, ale byli jsem s ní brzy hotoví. Nakonec jsem oběma šklebícím se námořníkům nařídil, aby do pohřebního rubáše z vaku na střelivo uložili jen žebra a ulomený kus pánve. Obratle přimrzly k ledové kře a ostatní pozůstatky byly příliš příšerné, než abychom se jich dotýkali.

Právě jsme se odrazili od ledu a prozkoumávali jsme jižní okraj otevřené vody, když se ze severu ozval výkřik.

Vidím nějakého muže! hulákal někdo z námořníků. A znovu, vidím nějakého muže!

Domnívám se, že jsme všichni cítili bušení svých srdcí, když Coombs, McConvey, Ferrier, Tadman, Mark a Johns důkladně zabrali a Francis Pocock nás nasměroval k plovoucí kře velikosti kriketového hřiště, kterou proud odnesl do samého středu několika set akrů otevřené vody mezi zamrzlými ledovými krami. Všichni jsme chtěli - všichni jsme potřebovali - najít někoho z člunu poručíka Littleho živého.

Nestalo se tak.

Kapitán Crozier už stál na ledu a přivolaal mě k sobě a k mrtvole, která tam ležela. Přiznávám, že jsem si připadal trochu zneužívaný, jako by ani kapitán nedokázal konstatovat smrt, aniž bych byl nucen prohlédnout další nesporné mrtvé tělo. Byl jsem strašlivě unavený.

Byl to Harry Peglar a ležel tam téměř nahý - pár zbývajících kousků oblečení, které na sobě měl, bylo jen spodní prádlo.

Byl stočený do klubička, kolena měl zdvižená téměř až k bradě a nohy v kotnících překřížené, jako by poslední zbytky energie vynaložil na to, že se snažil uchovat si tělesné teplo, čím dál pevněji svíral vlastní tělo, ruce měl zastrčené v podpaží a objímal se až do samého konce, který musel být doprovázen divokým třesem.

Modré oči měl otevřené a zmrzlé. Tělo měl rovněž modré a na dotek tvrdé jako kararský mramor.

Musel na tu kru doplavat, podařilo se mu vylézt nahoru a pak tady umrzl, ozval se polohlasem pan Des Voeux. Ta věc z ledu Harryho nechytla a nezmrazila.

Kapitán Crozier pouze přikývl. Věděl jsem, že měl Harryho Peglara rád a hodně na něj spoléhal. I já jsem měl velitele příďové nástavby rád a totéž platilo pro většinu posádky.

Pak jsem si všiml, na co se Crozier dívá. V čerstvě napadaném sněhu všude kolem nás - zejména pak kolem mrtvol Harryho Peglara - byla ledová kra plná obrovských šlápot, podobných stopám bílých medvědů s jasně viditelnými drápy, ale přinejmenším třikrát nebo čtyřikrát větších než otisky tlap jakéhokoli bílého medvěda.

Ta věc z ledu Harryho mnohokrát obešla kolem dokola. Dívala se snad, jak ubohý pan Peglar leží, třese se a umírá?

Vychutnávala si ten pohled? Byl tím posledním, co Harry Peglar na tomto světě viděl, roztřesený obraz té bílé

obludnosti tyčící se nad ním a pozorující ho černýma nemrkajícíma očima? Proč ta věc našeho přítele nesežrala?

Ta bestie se celou dobu tady na kře pohybovala po dvou. Víc k tomu kapitán Crozier neřekl.

Od člunů k nám zamířili další muži s kusem plachty.

###

Z jezera v ledu nevedla žádná úniková cesta kromě rychle se uzavírajícího kanálu, jímž jsme připluli. Dvakrát jsme otevřenou vodu obepluli kolem dokola - pět člunů veslovalo po směru hodinových ručiček a zbývajících čtyři opačně - a objevili jsme pouze několik zátok, prasklin v ledu a další dvě zkrvavená místa, na nichž to vypadalo, že se někdo z posádky průzkumného velrybářského člunu vyškřábal na led a prchal, byl ale dostižen a krutě zatažen zpět. Díky bohu tam byly pouze cáry modré vlněné látky, ale žádné další tělesné ostatky.

Bylo už časně odpoledne a jsem si jistý, že všichni do jednoho jsme měli jen jediné přání - co nejrychleji z toho prokletého místa zmizet. Měli jsme ale těla tří mužů, kteří se s námi plavili - nebo alespoň jejich části - a cítili jsme potřebu důstojně se o ně postarat. (Řekl bych, že mnozí z nás předpokládali - a jak se ukázalo, měli pravdu - že to bude poslední formální pohřební obřad, který budou prořídlé zbytky naší expedice schopny uspořádat.)

V ledovém jezeře jsme nenašli žádné užitečné plovoucí zbytky svých zásob, až na velký kus promočené plachtoviny z jednoho z Hollandových stanů, které byly na palubě ke zkáze odsouzeného velrybářského člunu poručíka Littleho. Ten byl použit k pohřbu těla našeho přítele Harryho Peglara. Částečné kosterní pozůstatky, které jsem prohlížel poblíž ústí kanálu, byly ponechány v plátěném vaku na střelivo. Bezhlavé tělo pana Reida bylo zašito do jednoho z rezervních spacích pytlů.

Při pohřbu na moři je zvykem umístit k nohám muže, který se odevzdává hlubinám, jednu nebo dvě dělové koule; ty mají zajistit, že mrtvola důstojně klesne ke dnu, místo aby trapně vyplula na hladinu, toho dne jsme ale samozřejmě žádné dělové koule neměli. Námořníci na zatížení rubášů přinesli kotvu z plovoucí příďe Lady J. Franklinové a pár posledních prázdných Goldnerových potravinových konzerv.

Trvalo poměrně dlouhou dobu, než bylo devět zbývajících člunů vytaženo z černé vody a kutry i pinasy byly znovu naloženy na saně. Opětovné spojování saní a naložení člunů spojené s vybalováním a balením zásob připravilo vyzábělé námořníky o poslední zbytky energie. Pak se všichni shromáždili na okraji ledu, rozestavení do širokého půlkruhu, aby žádnou část ledové plochy příliš nezatížili.

Nikdo neměl náladu na dlouhý obřad a už vůbec ne na dříve tak oceňovanou ironii proslulé Knihy Leviatanovy kapitána Croziera, takže jsme se značným překvapením a nemalým dojetím poslouchali, jak kapitán zpoměti odříkává

devadesátý žalm:

PANOVNÍKU, u tebe jsme měli domov v každém pokolení!

Než se hory zrodily, než vznikl svět a země, od věků na věky jsi ty, Bože.

Ty člověka v prach obracíš, pravíš: "Zpět, synové Adamovi!"

Tisíc let je ve tvých očích jako včerejšek, jenž minul, jako jedna noční hlídka.

Jako povodeň je smeteš, prchnou jako spánek, jsou jak tráva, která odkvétá hned ráno.

Zrána rozkvetne a už odkvétá, večer uvadne a uschne.

Pro tvůj hněv spějeme ke svému konci zděšení tvým rozhořčením.

Před sebe si kladeš naše nepravosti, do světla tvé tváře naše tajné hříchy.

Pro tvou prchlivost naše dny pomíjejí a jako vzdech doznívají naše léta.

Počet našich let je sedmdesát roků, jsme-li při síle, pak osmdesát, a mohou se pyšnit leda trápením a ničemnostmi; kvapem uplynou a v létu odcházíme.

Kdo zná sílu tvého hněvu, tvou prchlivost, jak by se tě nebál? Nauč nás počítat naše dny, ať získáme moudrost srdce.

Vrať se, Hospodine! Ještě dlouho se chceš hněvat? Měj se svými služebníky soucit.

Nasyť nás svým milosrdenstvím hned ráno a po všechny své dny se budeme radovat a plesat.

Tolik radosti nám dopřej, kolik bylo dnů, v nichž jsi nás pokořoval, a let, v nichž se nám zle vedlo.

Nechť se na tvých služebnících ukáže tvé dílo a tvá důstojnost na jejich synech!

Vlídnot Panovníka, Boha našeho, buď s námi. Upevni nám dílo našich rukou, dílo našich rukou učíš pevným!

Pochválen buď Otec i Syn i Duch svatý.

Jak bylo na počátku, tak je dnes a tak bude stále až na věky věků: svět bez konce. Amen.

Amen, odpověděli jsme sborem my všichni zimou roztřesení, ale dosud živí členové expedice.

Následovala chvíle ticha. Mírný vánek nám hnal do tváří sněh. Černá voda hladově pleskala. Led pod našima nohama sténal a nepatrně se posouval.

Všichni do jednoho jsme, alespoň bych řekl, přemýšleli o tom, že tato slova byla pohřební řečí a rozloučením pro každého z nás. Až do dnešního dne a do ztráty člunu poručíka Littleho s celou posádkou - včetně nenahraditelného pana Reida a všeobecně oblíbeného pana Peglara - si podle mého názoru mnozí z nás stále mysleli, že bychom si mohli zachránit životy. Teď jsme pochopili, že pravděpodobnost přežití je prakticky nulová.

Tak dlouho očekávaná a všeobecně oslavovaná otevřená voda byla zrádnou pastí.

Led nás ze svých spárů nepropustí.

A nestvůra z ledu nám nedovolí odejít.

Posádka - čapky SMEKNOUT! zavelel loďmistr Johnson. Všichni jsme sejmuli různorodé špinavé pokrývky hlavy.

Vězte, že náš vykupitel žije, ozval se kapitán Crozier tím chraptivým sípotem, který teď nahradil jeho někdejší hlas. Že přijde den, kdy bude znovu stát na této zemi. A přestože červi pozrou naše hříšné ostatky, ve vlastních tělech spatříme Boha; na vlastní oči jej uhlídáme, jen jeho budeme vidět a nikoho jiného.

Přijmi, ó Pane, své pokorné služebníky ledařského mistra Jamese Reida, velitele příďové nástavby Harryho Peglara a jejich neznámého druhá, do svého království. A spolu s těmi dvěma, které můžeme pojmenovat, přijmi prosím i duše poručíka Edwarda Littleho, námovníka Alexandra Berryho, námovníka Henryho Saita, námovníka Williama Wentzalla, námovníka Samuela Crispeho, námovníka Johna Batese a námovníka Davida Simse.

Až přijde i náš den, až i my odejdeme za nimi, ó Pane, dovol prosím, abychom se k nim přidali v tvém království.

Slyš naši modlitbu, ó Pane, za druhý, s nimiž jsme se plavili, za nás samotné a za všechny naše duše. A popřej sluchu našemu volání, nezůstávej netečný k našim slzám. Poskytni nám trochu milosrdenství, abychom znovu načerpali síly, než se také vydáme na onen svět a nebudeme více.

Amen.

Amen, zašeptali jsme všichni.

Oba loďmistři uchopili plachtovinové pohřební rubáše a vhodili je do černé vody, v níž se během několika vteřin potopily. Objevilo se pár bílých bublin, jako by se naši zemřelí společníci naposledy pokusili něco nám říct, a pak se hladina jezera znovu uklidnila a zčernala.

Seržant Tozer a dva příslušníci námořní pěchoty vypálili z mušket jedinou salvu.

Viděl jsem, jak kapitán Crozier upřeně hledí na černé jezero s výrazem plným potlačovaných citů. Tak vyrazíme, prohlásil rozhodným tónem a oslovil nás všechny, celou naši deprimovanou, zarmoucenou a duševně zdeptanou výpravu. Můžeme ještě tyhle saně a čluny odtáhnout další jeden nebo dva kilometry, než půjdeme spát. Zamíříme na jihovýchod, k ústí Backovy řeky. Tady na ledu se nám půjde snáz než na pevnině.

Jak se ukázalo, byla cesta na ledu naopak mnohem obtížnější. Nakonec se prokázala jako úplně nemožná, nemohly za to ovšem obvyklé tlakové hřebeny a předpokládané potíže s přepravou člunů, přestože i ty byly v důsledku našeho hladu, nemoci a slabosti čím dál problematičtější; hlavní důvodem bylo pukání ledu a ta věc ve vodě.

Toho dlouhého arktického večera dne 10. července jsme jako obvykle táhli na směny, na seznamu posádky naší expedice ale chybělo devět dalších mužů a urazili jsme sotva jeden kilometr, než jsme se konečně zastavili, vztyčili jsme stany a uložili se k spánku.

O necelé dvě hodiny později jsme byli ze spánku vyrušeni, když led pod námi začal náhle praskat a posouvat se. Celá ledová masa poskakovala nahoru a dolů. Byl to velice znepokojivý zážitek a všichni jsme vyskočili, vyběhli ze stanů a chvíli jsme zmateně pobíhali sem a tam. Námořníci začali stany skládat a připravovat k naložení do člunů, dokud je kapitán Crozier, pan Couch a první palubní důstojník Des Voeux křičenými povely nezastavili. Důstojníci poukazovali na to, že se v ledu kolem nás neobjevují žádné trhliny a že se jen ledová masa přesouvá.

Přibližně po patnácti minutách tohoto zmatku se led uklidnil a povrch zamrzlého moře pod námi se opět zdál být pevný

jako kámen. Zalezli jsme zpátky do stanů.

O hodinu později se houpání a praskání opakovalo. Mnozí z nás opět vylekaně vyběhli do tmy a vanoucího větru, statečnější námořníci ale tentokrát zůstali ve spacích pytlích. Ti z nás, kteří podlehlí panice, zase se zahanbenými výrazy v obličejích zalezli do páchnoucích a stísněných malých stanů - plných chrápání, spaním vydýchaného vzduchu, natěsnaných těl v provlhlých spacích pytlích a čpavého oděru mužů, kteří už několik měsíců chodí v jednom oblečení. Naštěstí byla příliš velká tma, než aby si někdo našich obličejů všiml.

####

Celý následující den jsme se pachtili a táhli čluny k jihovýchodu po povrchu o nic pevnějším, než je tence roztažená gumová blána. Začaly se objevovat pukliny - některé z nich ukazovaly, že mezi povrchem ledu a hladinou moře je dvoumetrová nebo ještě silnější zamrzlá vrstva - náš pocit, že kráčíme po ledové pláni, ale zmizel a nahradila ho realita přeskakování z kry na kru na vzdouvajícím se bílém oceánu.

Měl bych na tomto místě zaznamenat, že druhého večera poté, co jsme odešli od uzavřeného ledového jezera, jsem doháněl zanedbanou povinnost a procházel jsem osobní věci mrtvých, z nichž většina byla ponechána v našem opatrování, když průzkumný oddíl poručíka Littleho odplul ve svém velrybářském člunu. Dospěl jsem k balíčku velitele příďové nástavby pana Peglara, v němž bylo pár kusů oblečení, několik dopisů a nějaké osobní předměty, například kostěný hřeben a několik knih, když se náhle ozval můj asistent John Bridgens: Mohl bych si některé z těch věcí vzít, doktore?

Překvapilo mě to. Bridgens ukazoval na hřeben a na tlustý, v kůži vázaný zápisník.

Do zmíněného zápisníku už jsem nahlédl. Peglar do něj psal velice primitivní šifrou - jednotlivá slova zapisoval pozpátku, velké písmeno dával na konec posledního slova každé věty, jako by bylo první - a byť shrnutí posledního roku naší expedice mohlo být v jistém smyslu zajímavé pro někoho z příbuzných, rukopis a větná stavba velitele příďové nástavby, vůbec už nemluvě o jeho pravopisu, se v měsících bezprostředně předcházejících a následujících opuštění lodí natolik zkomplikovaly a zhoršily, že byly záznamy téměř nesrozumitelné. Jeden z nich zněl: Kde je smrti tvé výtěství, hrob v Zátoce úlevy pro fsechny, co pochybujou... (následovala nečitelná řádka v místech, kde byl zápisník poškozený vodou) ... umýrající řek...

Na druhé straně téhož listu jsem si všiml místa, kde Peglar nakreslil roztřesený kruh a do jeho středu napsal: tábor Teror. Datum bylo nečitelné, muselo to ale být někdy kolem 25. dubna. Na další stránce jen o kousek dřív byly zapsány takové zlomky jako Budeme muset saně táhnout zatraceně těžkým terénem ... ostrof ... z celého srdce Tomovi, protože mislím ... čas ... měl bych být blízko k němu ... 21. večer naposledy.

Když jsem tento záznam viděl, předpokládal jsem, že ho Peglar zapsal večer 21. dubna, poté, co kapitán Crozier oznámil shromážděným posádkám Erebu a Terroru, že poslední z nich druhý den ráno opustí loď.

Řečeno jinými slovy to byly poznámky pogramotného muže a rozhodně nebyly žádným hrdým dokladem vzdělanosti či dovednosti Harryho Peglara.

Proč je chcete? zeptal jsem se Bridgense. Byl pan Peglar váš přítel?

Ano, doktore.

A chcete jeho hřeben? Starý stevard byl téměř úplně plešatý.

Ne, doktore, jen na něj chci mít nějakou památku. Hřeben a ten deník mi postačí.

Považoval jsem to za velice zvláštní, protože všichni ostatní v těchto fázích svému nákladu odlehčovali, a rozhodně k tomu, co museli táhnout, nepřidávali těžké knihy.

Hřeben i deník jsem ale Bridgensovi dal. Peglarovy zbývající košile a ponožky, rezervní vlněné kalhoty ani bibli nikdo nechtěl, takže jsem je druhý den ráno nechal na hromadě vyhozených osobních potřeb. Vcelku vzato představoval opuštěný poslední majetek Peglara, Littleho, Reida, Berryho, Crispeho, Batese, Simse, Wentzalla a Saita politováníhodnou malou mohylku smrtelnosti.

Toho následujícího dopoledne, 12. července, jsme začali na ledu nacházet čerstvé krvavé skvrny. Muži byli nejprve zděšení, protože se domnívali, že jsou to další pozůstatky našich druhů, kapitán Crozier nás ale dovedl k jednomu velkému tratolišti krve a ukázal nám, že uprostřed obrovské nepravidelné karmínové skvrny leží mršina bílého medvěda. Krev na všech zrudlých ledových plochách patřila zabíjím bílým polárním medvědům, z nichž často na místě nezbylo víc než rozdrčená hlava, velké zkrvavené kusy bílé kůže, zpřelámané kosti a pracky.

Muže to zprvu uklidnilo, brzy si ale samozřejmě začali klást otázku, která se sama nabízela - co vlastně ty obrovské šelmy zabíjí pouhé hodiny předtím, než k nim dorazíme?

Odpověď byla zřejmá.

Proč ale ta věc bílé medvědy zabíjí? I tentokrát byla odpověď zřejmá: aby nás připravila o jakýkoli potenciální zdroj potravy.

Dne 16. července se zdálo, že muži už nejsou schopní dalšího pochodu. Za osmáct hodin nepřetržitého tažení jsme po ledu urazili sotva jeden kilometr. Často se stávalo, že když jsme se na konci dne utábořili, viděli jsme za sebou hromadu vyhozeného oblečení a dalšího vybavení z předchozího večera. Nacházeli jsme další pobité bílé medvědy. Morálka natolik upadla, že kdybychom ten týden nechali hlasovat, většina by pravděpodobně byla pro to, abychom svou snahu vzdali, prostě si lehli a zemřeli.

Toho večera 16. července, když už všichni ostatní spali a jen jeden muž stál na hlídce, mě kapitán Crozier zavolal do svého stanu. Spal nyní v jednom stanu s Charlesem Des Voeuxem, svým pokladníkem Charlesem Hamiltonem Osmerem (který vykazoval příznaky zápalu plic), s Williamem Bellem (zásobovacím důstojníkem Erebu) a Phillipem Reddingtonem, bývalým velitelem příďové ubikace sira Johna a kapitána Fitzjamese.

Kapitán kývl a všichni kromě prvního palubního důstojníka Des Voeuxe a pana Osmera odešli ze stanu, aby nám poskytl soukromí.

Doktore Goodsire, začal kapitán, potřebuji vaši radu.

Přikývl jsem a poslouchal jsem ho.

Máme dostatečné oblečení i přístřeší, prohlásil kapitán Crozier. Rezervní boty, které jsem nechal naložit do pinas se zásobami, zachránily mnoho nohou před amputací.

Souhlasím, pane, přitakal jsem, přestože mi bylo jasné, že v této věci se na mne o radu neobrací.

Zítřka ráno mužům oznámím, sdělil mi kapitán Crozier, že jeden velrybářský člun, dva kutry a jednu pinasu necháme tady a dál budeme pokračovat jen s pěti zbývajících člunů. Ty dva velrybářské čluny, dva kutry a poslední pinasa jsou v nejlepším stavu a měly by být dostatečné pro přepravu na otevřené vodě, pokud na nějakou narazíme před ústím Backovy řeky, protože se naše zásoby výrazně ztenčily.

Muži to upřímně rádi uslyší, kapitáne, prohlásil jsem. Já sám jsem to rozhodně slyšel rád. Protože jsem nyní s tažením člunů pomáhal i já, vědomí, že dny toho prokletého vlečení na směny jsou konečně sečteny, doslova sňalo tíži z mých ramenou a zad.

Potřebuji ale vědět, doktore, pokračoval kapitán s vážnou tváří vyčerpaným skřípavým hlasem, jestli mohu mužům dál omezit dávky jídla. Nebo spíš potřebuji vědět, jestli až je omezíme, budou dál schopni táhnout saně. Chci slyšet váš profesionální názor, doktore.

Sklopil jsem oči k podlážce stanu. Jedna z velkých společných pánví pana Diggheho - nebo to možná bylo přenosné zařízení pana Walla na ohřev čaje v době, kdy jsme ještě měli láhve s dřevným lihem na roztápění lihových vaříčů - do něj propálila kulatou díru.

Kapitáne, pane Des Voeuxi, promluvil jsem konečně a věděl jsem, že se jen chystám konstatovat zjevnou skutečnost, muži už teď nemají dostatek potravy, která by odpovídala požadavkům jejich každodenní dřiny. Nadechl jsem se.

Jedí neustále jen studenou stravu. Poslední konzervované potraviny jsme spotřebovali před mnoha týdny. Lihové vaříče i lampy jsme nechali na ledu s poslední prázdnou láhví dřevného lihu.

K večeru dnes každý muž dostane jednu lodní sušenku, malý plátek studeného soleného vepřového, třicet gramů čokolády, hrst čaje, necelou lžičku cukru a každodenní polévkovou lžící rumu.

A také trochu tabáku, který jsme pro ně ušetřili, dodal pan Osmer.

Přikývl jsem. Ano, a svoji trochu tabáku. Je pravda, že ten tabák miluji. Byl to geniální tah, když jste ho část nechali schovanou mezi zásobami. Ale ne, kapitáne. Nemohu potvrdit, že se muži obejdou s menším množstvím potravy, než jsou současné zcela nedostatečné dávky.

Budou muset, opáčil kapitán Crozier. Za šest dnů nám dojde solené vepřové. Za deset dnů rum.

Pan Des Voeux si pročistil hrdlo. Všechno záleží na tom, abychom na ledových krách našli a zastřelili víc tuleňů.

Věděl jsem - a věděli to i všichni přítomní ve stanu, věděla to celá expedice -, že za ty dva měsíce po odchodu ze Zátoky úlevy jsme zatím zastřelili a snědli přesně dva tuleň.

Přemýšlím o tom, ujal se znovu slova kapitán Crozier, že by možná bylo nejlepší, kdybychom opět zamířili na sever k pobřeží Země krále Williama - dostali bychom se tam za tři, možná za čtyři dny. Je možné jíst mech a lišejník seškrábaný z kamenů. Bylo mi řečeno, že z těch správných druhů se dá uvařit téměř požitelná polévka. Pokud samozřejmě ty správné druhy mechu a lišejníků najdeme.

Sir John Franklin, pomyslel jsem si unaveně. Muž, který snědl vlastní boty. Několik měsíců před vyplutím mi tu historku vyprávěl můj starší bratr. Sir John by z vlastní žalostné zkušenosti věděl zcela přesně, které druhy mechu a lišejníků vybrat.

Muži budou rádi, když se dostanou z ledu, kapitáne. To jediné mě napadlo říct. A ještě víc je potěší, až uslyší, že nepotáhneme tolik člunů.

Děkuji vám, doktore, ukončil rozhovor kapitán Crozier. To je všechno.

Kývl jsem hlavou v ubohé nápodobě zasalutování, vyšel jsem ze stanu, obešel jsem nejhorší případy kurdějí v jejich stanech - nemocniční stan už samozřejmě nemáme, takže s Bridgensem každý večer chodíme od stanu ke stanu a přidělujeme pacientům léky - a pak jsem se dopotácel do vlastního stanu (který sdílím s Bridgensem, bezvědomým Davym Leysem, umírajícím strojníkem Thompsonem a vážně nemocným tesařem panem Honeym), kde jsem okamžitě usnul.

Té noci se led rozevřel a pohltil Hollandův stan, v němž spalo našich pět mariňáků - seržant Tozer, desátník Hedges, voják Wilkes, voják Hammond a voják Daly.

Pouze Wilkesovi se podařilo vylézt ze stanu dřív, než se potopil do moře barvy tmavorudého vína, a vytáhli ho těsně předtím, než se ledová puklina s ohlušujícím rachotem zavřela.

Wilkes byl ale příliš prochladlý, nemocný a vyčerpáný, takže se nevzpamatoval, ani když jsme ho s Bridgensem zabalili do posledního rezervního suchého oblečení a uložili mezi sebe do vlastního spacího pytle. Těsně před skutečným východem slunce zemřel.

Jeho tělo jsme druhý den ráno nechali na ledu spolu s dalším oblečením, čtyřmi vyřazenými čluny a jejich saněmi.

Žádný pohřební obřad za něj ani za ostatní příslušníky námořní pěchoty se nekonal.

Neozval se také žádný jásot, když kapitán oznámil, že čtvery saně a čtyři čluny už dál nepotáhneme.

Zamířili jsme k severu směrem k pobřeží, jež leželo těsně za obzorem. Ani vojska ustupující od Moskvy se nemohla cítit tak poraženecky jako my.

O tři hodiny později led znovu začal prskat a severně od nás se objevily kanály a pukliny příliš malé, abychom do nich mohli spustit čluny, ale příliš velké, abychom přes ně dokázali saně a čluny přetáhnout.

Země krále Williama  
sev. šířka neznámá, záp. délka neznámá  
26. července 1848

K

dykoli Crozier usnul - třeba jen na pár minut - sny se stále vracely. Dvě kostry v otevřeném člunu. Nesnesitelné americké dívky luskající palci u nohou a napodobující tím ducha klepajícího do stolu v temné místnosti. Americký lékař vydávající se za polárníka, obtloustlý muž oblečený v eskymácké parce a nalíčený silnou vrstvou šminek na pódiu přesvětleném plynovými lampami. Toho opět vystřídal dva kostlivci v otevřeném člunu. Každá noc pak končila snem, který Croziera znepokojoval ze všech nejvíc.

Je malý chlapec a nachází se se svou babičkou Memo Moirou v obrovské katolické katedrále. Francis je nahý. Memo ho strká dopředu k oltární mříži, on se tam ale bojí jít. V katedrále je zima; mramorová podlaha pod holýma nohama mladého Francise je studená a na bílých dřevěných kostelních lavicích je ledová námraza.

Mladý Francis Crozier klečí před oltární mřížkou a cítí, jak ho Memo Moira odněkud zezadu souhlasně pozoruje, je ale tak vystrašený, že se bojí ohlédnout. Něco přichází.

Kněz jako by se vynořil z nějakých padacích dvířek zasazených do mramorové podlahy na opačné straně oltární mřížky. Je hrozně velký - na muže příliš velký - a z jeho bílého liturgického roucha odkapává voda. Páchne krví, potem a něčím ještě pronikavějším a tyčí se nad malým Francisem Crozierem.

Francis zavírá oči, a jak ho Memo učila, když klečel na tenkém koberci v jejím obývacím pokoji, vyplázne jazyk, aby přijal svatou hostii. Ví sice, že svátost oltární je nesmírně důležitá, ví, že je to zcela nezbytný rituál, přesto v něm však pomyšlení, že eucharistii přijme, vzbuzuje hrůzu. Ví, že po přijetí papežské hostie už jeho život nikdy nebude stejný jako dřív. A ví také, že jestli ji nepřijme, jeho život skončí.

Kněz se ještě víc přibližuje a naklání se k němu...

Crozier se probudil v útrobách velrybářského člunu. Jako vždy, když se probíral ze svých snů, a to i tehdy, když usnul jen na pár minut, mu bušilo srdce a ústa měl vyschlá strachem. Navíc se celý třásl, za to však mohla spíš zima než strach nebo vzpomínka na strach.

Led v té části úžiny nebo zálivu, v níž se nacházeli, 17. a 18. července popraskal a Crozier po následující čtyři dny držel všechny muže shromážděné na velké ledové kře, na níž se zastavili - kutry i pinasu snali ze saní a všech pět člunů plně naložili vším s výjimkou stanů a spacích pytlů a připravili k vyplutí na otevřenou vodu.

Každou noc je kymáčení jejich velké plovoucí kry spolu s praskotem a pukáním ledu vyhnalo v polospánku ze stanů; pokaždé byli přesvědčeni, že se moře pod nimi otevírá a je připravené je pohltnout stejně jako seržanta Tozera a jeho muže. Každou noc ale praskání pukajícího ledu, podobné výstřelům z pušky, po chvíli ustalo a divoké poskakování se utišilo v pravidelný rytmus mírného pohupování, takže zase zalezli zpátky do stanů.

Oteplovalo se a některé dny teplota vystupovala téměř k bodu mrazu - těch několik týdnů pozdního července téměř určitě bylo jediným náznakem léta, který se měl tohoto druhého zamrzlého arktického roku dostavit -, muži ale byli prochladlejší a zuboženější než kdy dřív. V některých dnech dokonce zapršelo. Když bylo na déšť příliš chladno, ledové krystalky ze zamlženého vzduchu se jim vpíjely do vlněného oblečení, protože už bylo příliš teplo, než aby přes kazaky a kabáty nosili ještě nepromokavé zimní pláště. Pot vyvolaný tažením nákladu se jim vsakoval do špinavého spodního prádla, do umouněných košil a ponožek i do roztrpených a ledem obalených kalhot. Navzdory téměř snědeným zásobám potravin vážilo pět zbývajících člunů víc, než kdy vážilo těch deset člunů, které s sebou vlekli dřív, protože kromě dýchajícího a potravy přijímajícího, ale stále jen komatózně hledícího Daveyho Ley se museli denně táhnout víc a víc nemocných. Doktor Goodsir každý den Crozierovi hlásil, že se dalším mužům zanítily nohy - neustále promáčené a obalené mokrými ponožkami navzdory všem rezervním botám, které s sebou Crozier nařídil vzít -, dalším mužům zčernaly prsty a paty a dalším se do chodidel dostala sněť, takže by nyní potřebovali amputaci.

Hollandovy stany byly promáčené a nikdy pořádně neusychaly. Spací pytle, které pozdě večer pootevírali a do nichž zalezli, když se snesla tma, byly skrz naskrz mokré a zmrzlé a také nikdy neusychaly. Když se muži ráno probudili po několika ukradených minutách nepokojného spánku - ať se v pytích jakkoli třáslí, zahřát se nedokázali -, kulaté a pyramidovité stany byly zevnitř obalené patnácti kilogramy jinovatky, která mužům padala a odkapávala na hlavy, ramena a obličeje, když se snažili vypít tu nepatrnou trochu vlažného čaje, který do stanů každý den ráno roznášeli kapitán Crozier, pan Des Voeux a pan Couch - byla to neobvyklá proměna velitelů v ranní stevardy, s níž začal Crozier během jejich prvního týdne na ledu a kterou teď už muži považovali za samozřejmost.

Pan Wall, kuchař z Erebu, onemocněl nějakou chorobou připomínající souchotiny a většinu času proležel stočený do klubíčka na dně jednoho z kutrů, pan Diggle byl ale stále stejně energický, sprostě nadávající, uspěchaný a ukřičený, přitom však jaksi uklidňující, jako po tři roky na svém stanovišti u obrovského Frazerova patentního sporáku na palubě Terroru. Teď, když byly zásoby dřevního lihu vypotřebované a lihové vařiče i těžké uhelné sporáky z velrybářských člunů byly ponechány na ledu, bylo úkolem pana Diggleho dvakrát denně připravovat porce jídla sestávající z kousíčků studeného soleného vepřového a dalších zbývajících potravin, vždy pod pozorným dohledem pana Osmera a některého dalšího důstojníka či poddůstojníka. Jako věčný optimista ale Diggle z nejrůznějších materiálů vyrobil primitivní sporák na tulení tuk s velkým hrncem na vaření; byl připraven sporák zapálit, jakmile - pokud vůbec někdy - ulovíme další tuleně.

Crozier každý den vysílal lovecké oddíly, které měly tuleně pro sporák pana Diggleho najít, lovci však skoro žádné neviděli a těch několik málo, které zahlédli, vklouzlo zpět do otevřených kanálů nebo malých děr dřív, než se je lovcům podařilo zastřelit. Několikrát se podle slov účastníků loveckých výprav podařilo kluzké černé kroužkované tuleně zasáhnout olověnými broky či dokonce kulí z muškety nebo kulkou z pušky, vždy se jim ale ještě před smrtí podařilo

sklouznout zpět do černé vody a ponořit se mimo dosah, takže po sobě na ledu zanechali jen krvavou stopu. V některých případech si lovci klekli na led a krev z něj olízali.

Crozier byl v letních arktických vodách už mnohokrát před touto expedicí a věděl, že v polovině července by se voda i odlamující se kry měly hemžit životem: obrovští mroži by se měli slunit na ledových krách a těžkopádně se plácát těsně u kraje vody se štekotem, který se spíš než opravdovému štekání podobá hlasitému říhání, četná stáda tuleňů by měla skákat do vody a z vody jako dovádějící děti a komicky se po břiše plazit přes led, běluhy a narvalové by měli chrlit vodu, převalovat se a potápět v otevřených kanálech a vydechovat do vzduchu zápach ryby, bílé medvědice by měly plavat v černé vodě i s nemotornými mláďaty, stahovat tuleně z ker, vylézat z oceánu na led a vytřásat vodu z neobvyklých kožichů a vyhýbat se větším a nebezpečnějším samcům, kteří jsou schopni sežrat mláďata i samice, mají-li prázdný žaludek, a konečně by jim nad hlavami měla létat tak početná hejna mořského ptactva, že by téměř zatemnila modrou arktickou letní oblohu - ptáci by měli být na břehu, na krách, měli by lemovat nepravidelné vrcholky ledovců jako noty na notové osnově a těsně nad hladinou by měli všude poletovat další rybáci, racci a rarohové.

Toto léto se už druhý rok po sobě na ledu nepohyboval téměř žádný živý tvor - pouze prořídla a stále se zmenšující skupina Crozierových námořníků lapajících po dechu v tahačských postraňcích a jejich neúnavný pronásledovatel, vždy spatřený jen krátce a neztetelně, vždy mimo dohled pušek i brokovnic. Několikrát se večer stalo, že muži zaslechli štekání polárních lišek, a často nacházeli ve sněhu jejich drobné úhledné stopy, žádná ale jako by se lovcům nechtěla ukázat. Když muži spatřili nebo zaslechli velrybu, byli vždy mnoho ker a drobných kanálků od ní, příliš daleko na to, aby ji dostihli i zoufalým a bezhlavým během - vrhali se z jedné rozkolébané kry na druhou, jen aby viděli, jak se mořský savec nedbale přetočil, potopil a znovu zmizel.

Crozier neměl tušení, jestli by těmi několika ručními zbraněmi, které měli k dispozici, dokázali narvala nebo běluhu zabít, domníval se ale, že by to možné bylo - pár kulek vypálených do mozku by mělo zabít všechno kromě nestvůry, jež je pronásledovatelem (o níž se námořníci už dávno shodli, že to vůbec není zvíře, ale nějaký rozhněvaný bůh z kapitánovy Knihy Leviatanovy) -, a kdyby v sobě nějak našli sílu, aby velrybu vytáhli na led, olej by sporáku pana Digglesho stačil na celé týdny či měsíce a všichni by se mohli najíst tuku a čerstvého masa k prasknutí.

Ze všeho nejvíce si ale Crozier přál zabít samotnou tu věc z ledu. Na rozdíl od většiny svých mužů ji považoval za smrtelného tvora - za zvíře a nic víc. Možná ještě chytřejší zvíře, než je hrozivě inteligentní bílý medvěd, přesto ale jen zvíře.

Crozier věděl, že kdyby se mu tu věc podařilo zabít, pouhý tento fakt - potěšení z odplaty za tolik jejich mrtvých, i kdyby měl celý zbytek expedice později zemřít na vyhladovění a kurděje - by dočasně zvedl morálku zbývajících mužů víc, než kdyby našli dvacet galonů neředěného rumu.

Nestvůra je neobtěžovala - a nezabila nikoho z nich - od onoho incidentu na ledem obklopeném jezeře, kde zahynul poručík Little a jeho posádka. Každý lovecký oddíl, který kapitán vysílal, měl trvalý rozkaz okamžitě se vrátit, kdyby ve sněhu narazil na její stopy. Crozier měl v úmyslu vzít všechny muže, kteří byli schopni chůze, a všechny zbraně schopné střelby, nestvůru vypátrat a zabít. V případě nutnosti hodlal mužům nařídít, aby křičeli a tloukli o sebe hrnci a pánvemi a vyplašili ji tak, jako to dělají nadháněči v Indii s tygrem ukrytým ve vysoké trávě.

Crozier ale věděl, že by se tato metoda neosvědčila o nic víc než lovecký přístřešek nebožtíka sira Johna. K tomu, aby tu věc nalákali blíž k sobě, potřebovali návnadu. Crozier vůbec nepochyboval o tom, že s nimi stále drží krok, v prodávajících se hodinách temnoty se přikrádá stále blíž, během dne si někde - možná pod ledem - vyhledává skryš a že by k nim přišla ještě blíž, jen kdyby ji mohli na něco navadit. Neměli ale ani kousek čerstvého masa, a i kdyby se jim podařilo nějakou třeba jen půlkilovou čerstvou kořist ulovit, muži by ji okamžitě snědli a rozhodně by ji nepoužili jako návnadu k zabití obludy.

Na druhou stranu ale, přemýšlel Crozier a vzpomínal na neskutečně obrovité rozměry a hmotnost té věci na ledu, znamená jejich nepřítel víc než tunu masa a svalů, možná dokonce několik tun, protože velcí samci bílých medvědů váží až sedm metrů a v porovnání s tou věcí na ledu vypadají její bílí medvědi bratřenci jako lovečtí psi vedle urostlého muže. Takže by dobře jedli mnoho týdnů, kdyby se jim skutečně podařilo svého vraha zavraždit. A s každým soustem, jak Crozier věděl, i v případě, že by maso té věci jedli za pochodu jako svoje solené vepřové, by si vychutnávali potěšení z pomsty, byť by to jen z nutnosti bylo jídlo, které nejlépe chutná studené.

Francis Crozier věděl, že kdyby to mělo naději na úspěch, byl by ochoten sehrát na ledu úlohu návnady on sám. Kdyby to mělo naději na úspěch. Kdyby to zachránilo a nakrmilo třeba jen několik z jeho mužů, nabídl by se Crozier obludě jako návnada a doufal by, že ji jeho muži, kteří se ukázali jako velice mizerní střelci ještě předtím, než se poslední zbytek oddílu námořní pěchoty z Terroru utopil ve studené vodě, dokážou zasáhnout dostatečným množstvím střel, byť ne zcela přesných, aby ji skolili, a to bez ohledu na to, jestli návnada přežije.

S pomyšlením na mariňáky se vynořila neznámá vzpomínka na mrtvolu vojína Henryho Wilkese, kterou za sebou před týdnem zanechali v jednom z opuštěných člunů. Protože se nekonal žádný pohřeb, nesvolávali ani muže, jen Crozier, Des Voeux a několik Wilkesových bližších přátel před svítáním nad jeho tělem pronesli pár slov.

Měli jsme Wilkesovo tělo použít jako návnadu, pomyslel si Crozier, jak tak ležel na dně pohupujícího se velrybářského člunu uprostřed neuspořádaného chumlu spících mužů.

Pak si ale uvědomil - a nebylo to poprvé -, že s sebou vezou čerstvější návnadu. David Leys už osm měsíců nebyl ničím jiným než zbytečným břemenem - od oné noci v prosinci loňského roku, kdy ta věc z ledu pronásledovala někdejšího ledařského mistra Blankého. Leys od té noci jen upřeně zíral do prázdna, nereagoval a jako neužitečnou přítěž šedesáti kilogramů špinavého prádla ho už téměř čtyři měsíce táhli v člunu, přesto dokázal každé odpoledne vysrkat polévku ze soleného vepřového i dávku rumu a každé ráno spolknout svoji lžičku čaje a cukru.

Mužům bylo třeba přiznat ke cti, že ani jeden z nich - dokonce ani šeptem pobuřující Hickey nebo Aylmore - nepřišel s návrhem, aby byl Leys nebo některý z dalších nemocných, kteří momentálně nebyli schopni chůze, ponechán svému

osudu. Všechny ale nepochybně napadlo totéž...

Sníst je.

Nejdřív sníst Leyse a pak další, až zemřou.

Francis Crozier měl dost velký hlad, aby si dokázal představit, že by lidské maso jedl. Rozhodně by nikoho nezabil, aby ho mohl sníst - alespoň zatím ne -, ale když už někdo zemře, proč by měli všechno to maso nechat, ať si v letním arktickém slunci shnije? Nebo ještě hůř, ať je sežere ta věc, která je pronásleduje?

Jako čerstvý, asi pětadvacetiletý poručík slyšel Crozier - tak jako to dříve nebo později slyšeli všichni námořníci, obvykle už jako začínající plavčíci - pravdivou historii toho, co se roku 1820 stalo kapitánovi americké brigy Essex Pollardovi.

Essex prorazil trup a potopil ho, jak později uvedlo těch několik málo členů posádky, kteří přežili, obrovský, pětadvacet metrů dlouhý vorvaň. Briga šla ke dnu v jednom z nejpouštěnějších koutů Tichého oceánu; celá dvacetičlenná posádka byla právě v člunech na moři a lovila velryby, a když se vrátila, zjistila, že loď se rychle potápí. Námořníkům se z lodi podařilo zachránit jen nějaké nářadí, pár navigačních přístrojů a jednu pistoli. Odrazili od klesajícího vraku ve třech velrybářských člunech. Jejich jedinou potravou byly dvě živé želvy, které chytili na Galapágách, dva soudky lodních sušenek a šest soudků čerstvé vody.

Pak velrybářské čluny nasměrovali k Jižní Americe.

Nejprve samozřejmě zabili a snědli velké želvy; když spořádali všechno maso, vypili i jejich krev. Pak se jim podařilo chytit několik létajících ryb, které měly tu smůlu, že jim skočily přímo do člunu. Zatímco želví maso alespoň jakž takž považili, ryby snědli syrové. Potom skočili do moře, seškrábali z trupů svých tří otevřených člunů přichycené vilejše a snědli i ty.

Nějakým zázrakem se stalo, že čluny dopluly k Hendersonovu ostrovu - k jedné z několika málo drobných teček v té nekonečné modré pláni zvané Tichý oceán. Čtyři dny všech dvacet mužů chytalo kraby, lovilo racky a sbíralo jejich vejce. Kapitánu Pollardovi ale bylo jasné, že na ostrově není dostatek krabů, racků ani racčích vajec, aby se jimi dvacet mužů nakrmilo na déle než několik dalších týdnů, takže se sedmáct z těch dvaceti rozhodlo vydat se znovu na moře. Spustili čluny na vodu a 27. prosince 1820 zamávali svým třem zůstávajícím společníkům na rozloučenou.

28. ledna přišla bouře, která od sebe tři plavidla oddělila, a velrybářský člun kapitána Pollarda se pod plachtou plavil k východu pod nekonečnou oblohou docela sám. Denní dávka potravy pro pětičlennou posádku člunu tou dobou činila pět gramů lodních sušenek na osobu. Nebyla to ani přílišná náhoda, že přesně tolik činil i snížený příděl, o němž Crozier právě před několika dny tajně diskutoval s doktorem Goodsirem a prvním palubním důstojníkem Des Voeuxem pro nastávající období, až jim dojdou poslední zbytky soleného vepřového.

Kousky sušenek spolu s pár doušky vody udržely posádku Pollardova člunu - kromě něj tam byl jeho synovec Owen Coffin, osvobozený černý otrok jménem Barzillai Ray a dva námořníci - naživu po devět týdnů.

Byli stále ještě víc než dva a půl tisíce kilometrů od pevniny, když jim došly poslední sušenky a zároveň dopili veškerý zbytek vody. Crozier měl spočítáno, že kdyby jeho mužům sušenky vydržely další měsíc, byli by stále víc než třináct set kilometrů od nejbližšího lidského zimního obydlí, i kdyby se dostali k ústí Backovy řeky.

Pollard neměl na palubě svého člunu žádného příhodně nedávno zemřelého, takže tahali slámky. Krátkou slámku si vytáhl Pollardův mladý synovec Owen Coffin. Pak losovali znovu, aby určili, kdo se toho úkolu ujme. Tentokrát si krátkou slámku vytáhl Charles Ramsdell.

Chlapec se s ostatními muži rozřeseně rozloučil (Crozier si pokaždé vzpomněl, jak se mu až šourek stáhl hrůzou, když poprvé tuhle část příběhu slyšel od jednoho ze starších mužů, s nímž byl na hlídce vysoko na křížovém stěžni válečné lodi daleko od pobřeží Argentiny; starý námořník poručíka Croziera doslova vyděsil tím, že náhle řekl sbohem plačtivým chlapeckým hlasem). Pak mladý Coffin položil hlavu na okrajník a zavřel oči.

Kapitán Pollard, jak později vlastními slovy dosvědčil, předal Ramsdellovi pistoli a odvrátil se.

Ramsdell chlapce střelil zezadu do hlavy.

Čtyři zbývající muži včetně kapitána Pollarda, chlapcova strýce, nejprve vypili dosud teplou krev. Byla sice slaná, na rozdíl od nekonečného oceánu kolem nich se ale dala pít.

Pak odřezali chlapcovo maso od kostí a syrové je snědli.

Nakonec rozlámali Coffinovy kosti a do posledního drobtu z nich vysáli morek.

Plavčikova mrtvola jim vystačila na třináct dnů, a právě když uvažovali o tom, že budou muset znovu losovat, zemřel černoch Barzillai Ray žízni a vyčerpáním. Další prolitá a vypitá krev, rozřezané a snědené maso, rozbité kosti a vysátý morek je udržely při životě do 23. února 1821, kdy je zachránila velrybářská loď Dauphin.

Francis Crozier se s kapitánem Pollardem v životě neviděl, sledoval ale jeho další kariéru. Nešťastného Američana nezbavili hodnosti, na moře už ale vyplul pouze jednou - a znovu ztroskotal. I napodruhé byl zachráněn, ale velením další lodi už nikdy pověřen nebyl. Když o něm Crozier naposledy slyšel, bylo to před třemi lety, jen pár měsíců před tím, než roku 1845 vyplul s expedicí sira Johna, dělal kapitán Pollard městského strážného v Nantucketu a všichni obyvatelé města i velrybáři se jeho společnosti stranili. Říkalo se, že Pollard předčasně zestárl, hlasitě si povídá sám se sebou i se svým dávno mrtvým synovcem a schovává do podstřeší svého domu sušenky a solené vepřové. Crozier věděl, že jeho lidé se budou muset rozhodnout, zda jíst nebo nejíst své mrtvé, v příštích několika týdnech, ne-li dokonce dnech.

Muži se rychle přibližovali k okamžiku, kdy jich bude příliš málo a kdy ta hrstka zbývajících bude příliš slabá, než aby byla s to táhnout čluny, čtyřdenní odpočinek na ledové kře, na níž byli od 18. do 22. července, jim ale novou energii nedodal. Crozier, Des Voeux a Couch - mladý poručík Hodgson byl sice technicky vzato prvním Crozierovým zástupcem, ale kapitán mu v těchto dnech žádnou odpovědnost nesvěřoval - je burcovali k činnosti, posílali je na lov nebo jim nařizovali opravovat skluznice saní či temovat a spravovat čluny, protože je nechtěli nechat celý den jen

netečně ležet ve zmrzlých spacích pytlích v promočených a protékajících stanech, v podstatě jim ale nezbyvalo nic jiného než den za dnem sedět na spojených krách. Obklopovalo je příliš mnoho drobných kanálů a puklin, malých jezírek otevřené vody a pásů tenkého nepevného ledu, takže jakýkoli pohyb na jih, na východ nebo na sever nepřípadal v úvahu.

Zpátky na západ a na severozápad se Crozier tvrdohlavě odmítal otočit.

Moře však kry neunášelo směrem, kterým se potřebovali vydat - na jihovýchod k ústí Backovy Velké rybí řeky. Pouze se posouvali sem a tam nebo točili kolem dokola stejně, jako tomu bylo po dvě dlouhé zimy na ledovém poli se zamrzlým Erebem a Terrorem.

Konečně pak, bylo to odpoledne v sobotu 22. července, začala i jejich kra praskat natolik, že Crozier všem nařídil nalodit se do člunů.

Šest dnů už teď proplouvali, přivázání k sobě lany, jezírky a kanály příliš krátkými nebo malými na to, aby mohli vytáhnout vesla nebo vztyčit plachty. Crozier měl jediný sextant, který jim ještě zbýval (těžší teodolit už dávno nechal na ledu), a zatímco ostatní spali, snažil se v oněch občasných krátkých chvilkách, kdy se pokrývka mračen roztrhala, provést co nejpřesnější zaměření. Odhadoval, že se nacházejí přibližně sto čtyřicet kilometrů severozápadně od ústí Backovy řeky.

Očekával, že už každým dnem před sebou uvidí úzkou šíji - předpokládaný pevninský most spojující baňatou Zemi krále Williama s již dříve zmapovaným poloostrovem Adelaide. Když se ráno ve středu 26. července za úsvitu ve člunu probudil, vzduch byl chladnější, na modré obloze nebyl jediný mráček a na severu i na jihu se na jejím pozadí ve vzdálenosti více než pětadvaceti kilometrů černaly nezřetelné obrysy země.

O něco později svolal Crozier všech pět člunů k sobě, postavil se na příď svého čelního velrybářského člunu a hlasitě námořníky oslovil. "Chlapi, Země krále Williama je Ostrov krále Williama. Teď už jsem si naprosto jistý, že je před námi moře celou cestu na východ a na jih až k Backově řece, vsadím ale poslední libru na to, že ten mys, který vidíte támhle daleko na jihozápadě, a támhleten druhý daleko na severovýchodě žádná pevnina nespojuje. Jsme v úžině. A protože jsme nepochybně severně od poloostrova Adelaide, právě jsme splnili cíl expedice sira Johna Franklina. Tohle je Severovýchodní cesta. U všech všudy, vy jste to dokázali."

Ozvalo se slabé provolání slávy, po němž se několik mužů rozkašlalo.

Kdyby byl proud unášel čluny a kry na jih, mohl jim ušetřit celé týdny namáhavého tažení nebo plavby pod plachtami. Kanály a oblasti otevřené vody, v nichž se plavili, však dál pukaly a otvíraly se jen k severu.

Život v člunech byl stejnou mizérií jako předchozí pobyt ve stanech na ledových krách. Muži byli natěsnaní příliš blízko u sebe. Přestože na velrybářských člunech a kutrech, jejichž boky pan Honey zvýšil, prkna položená na příčných sloužila ke spaní jako patrové palandy (na přeplněných kutrech a na pinase navíc plnily rozložené saně uprostřed trupu úlohu jakési křížové paluby), těla v promáčeném vlhčeném oblečení se ve dne i v noci tlačila na jiná stejně oděná a mokrá těla. Muži museli vystrkovat zadky přes okrajníky, aby vykonali velkou potřebu - i na muže s vážnými příznaky kurdějí ovšem tato potřeba přicházela čím dál vzácněji, protože potravy i vody bylo stále méně -, a přestože všichni už dávno ztratili i poslední zbytky stydlivosti, často se stávalo, že jim náhlá vlna zmáčela holou kůži i spuštěné kalhoty, což vedlo ke vzteklym kletbám, boláčkům a dlouhým nocím třasu a utrpení.

V pátek 28. července 1848 ráno hlídka na Crozierově člunu - nejmenší muž na každém člunu vždy vyšplhal na krátký vztyčený stěžeň a rozhlédl se dalekohledem - pozorovala labyrint kanálů, který se otevíral až k výběžku, pevniny na severozápadě, nějakých pět kilometrů od nich.

Práceschopní muži ve všech pěti člunech celých osmnáct hodin táhli - a když bylo třeba, bidlovali mezi zužujícími se ledovými římsami -, zatímco ti nejzdravější na přídi prosekávali cestu krumpáči a píkami odstrkávali z cesty ledové kry. Ještě tentýž večer krátce po jedenácté hodině přistáli na kamenitém břehu v temnotě, již přerušovaly jen kratičké záblesky měsíčního světla v okamžicích, kdy se navracející se mraky rozestoupily.

Muži byli příliš vyčerpaní, než aby dokázali složit na břeh saně a naložit na ně kutry a pinasu. Byli tak unavení, že nevybalili ani promočené Hollandovy stany a spací pytle.

Zhroutili se na tvrdé kameny v místě, kde skončili s tažením těžkých člunů po příbřežním ledu a skalách kluzkých vysokým přílivem. Usnuli po skupinách schoulení k sobě a naživu je udržovalo jen skomírající tělesné teplo jejich společníků.

Crozier ani nepostavil hlídku. Jestli je ta věc z ledu bude chtít dnes v noci napadnout, může si posloužit. Než se ale uložil k spánku, strávil hodinu tím, že se pomocí sextantu pokoušel o dobré zaměření a určení jejich polohy podle navigačních tabulek a map, jež u sebe stále ještě nosil.

Pokud byly jeho výpočty správné, strávili na ledu pětadvacet dnů a pěšky, na ledových krách a v člunech urazili celkem sedmdesát čtyři kilometry na východojihovýchod. Byli zase na Zemi krále Williama někde severně od hlavní masy poloostrova Adelaide a k ústí Backovy řeky to zrovna teď měli ještě dál než před dvěma dny - nacházeli se asi pětadesát kilometrů severozápadně od zátoky ležící na protějším břehu nepojmenované úžiny, kterou se jim nepodařilo přelout. I kdyby dokázali úžinu překonat, stále by jim zátokou k ústí řeky zbývalo urazit přibližně sto kilometrů a celkově je od Velkého otročího jezera a spásy dělilo víc než patnáct set kilometrů.

Crozier pečlivě uložil sextant do dřevěné skříňky, skříňku zastrčil do vaku z nepromokavého plátna, ve velrybářském člunu našel nasáklou přikrývku a rozložil ji na kamenech vedle Des Voeux a tří dalších spících mužů. V několika vteřinách už také spal.

Zdálo se mu, jak ho Memo Moira strká kupředu k oltární mřížce, kde na něj čeká kněz v promočeném liturgickém rouchu.

Ve spánku, uprostřed mužů chrápajících na neznámém pobřeží zalitým měsíčním světlem, Crozier zavřel oči a vyplázl jazyk, aby přijal tělo Kristovo.

50

BRIDGENS

Říční tábor

29. července 1848

J

ohn Bridgens měl odjakživa - a tajně - ve zvyku porovnávat jednotlivá období svého života s různými literárními díly, která tento život utvářela. V chlapeckých a studentských letech se čas od času srovnával s různými postavami z Boccacciova Dekameronu nebo z košilatých Chaucerových Canterburských povídek - přičemž zdaleka ne všechny jeho vybrané postavy byly hrdinského charakteru. (Jeho postoj ke světu bylo v těch letech možno vyjádřit slovy polibte mi prdel.)

Po dvacátém roce věku se John Bridgens nejčastěji ztotožňoval s Hamletem. Ten podivně stárnoucí králevic dánský - Bridgens si byl naprosto jistý, že zpočátku chlapecký Hamlet v průběhu několika málo divadelních týdnů magicky dospěl v muže, kterému bylo v pátém jednání přinejmenším třicet - se zmítal mezi myšlenkami a činy, mezi pohnutkou a konáním, znehybněn vědomím tak bystrým a neúprosným, že ho nutilo přemýšlet o všem, dokonce i o samém myšlení. Mladý Bridgens byl obětí podobného vědomí a stejně jako Hamlet se často zabýval nejzásadnější ze všech otázek - pokračovat, nebo nepokračovat? (Bridgensův tehdejší učitel, elegantní univerzitní profesor, který musel odejít z Oxfordu, byl prvním člověkem otevřeně přiznávajícím svoji homosexualitu, s nímž se kdy po vzdělání toužící mladík setkal, a přezíravě mu tvrdil, že slavný monolog "být či nebýt" v žádném ohledu není úvahou o sebevraždě, Bridgens ale věděl svoje. Tvzení tak z nás svědomí ze všech dělá zbabělce promlouvalo přímo k napůl chlapecké a napůl mužské duši Johna Bridgense, trpícího vlastní neutěšenou existencí a nepřirozenými touhami, trpícího, když předstíral, že je někým, kým ve skutečnosti nebyl, trpícího, ať si na někoho hrál nebo nehrál, a především trpícího proto, že o ukončení vlastního života dokázal pouze přemýšlet ze strachu, že ono samo myšlení by mohlo pokračovat i na druhé straně prahu smrti; slova "a snad i snít" mu nedovolovala ani přikročit k rychlé a rozhodné chladnokrevné sebevraždě.) Naštěstí měl John Bridgens už jako mladý muž, který dosud nenašel sám sebe, kromě nerozhodnosti další dvě věci, jež mu pomohly ubránit se sebezničení - knihy a smysl pro ironii.

Ve středním věku o sobě Bridgens nejčastěji uvažoval jako o Odysseovi. Ten příměr mladému rádoby učenci, z něhož se stal stevard nižších důstojníků, připadal trefný ne proto, že se toulal po světě, ale díky Homérovu popisu světem znaveného poutníka - řeckému slovu překládanému jako "lstivý" nebo "obmyslný", jímž Odyssea jeho současníci označovali (a jímž se ho někteří z nich, jako například Achilleos, snažili urazit). Bridgens svého nadání nezneužíval k tomu, aby manipuloval druhými, či alespoň jen zřídka, a užíval jej spíše jako jednoho z těch kulatých štítů z kůže a dřeva či v lepším případě z kovu, za nimiž se Homérovi hrdinové kryli před divokými útoky kopí a oštěpů.

Užíval svého nadání k tomu, aby se učinil neviditelným a tím aby také zůstal.

Jednou před čtenými lety, bylo to za pětileté plavby na lodi Jeho veličenstva Beagle, během níž se seznámil a sblížil s Harrym Peglarem, se Bridgens o své odysseovské analogii zmínil - a zároveň prohlásil, že všichni účastníci takové výpravy jsou v té či oné míře novodobou Odysseovou obdobou - před přírodovědcem, který s nimi byl na palubě (často spolu v malé kajutě pana Darwina hrávali šachy); mladý odborník na ptáky se smutným očima a bystrým mozkem stavěda probodl pronikavým pohledem a poznamenal: "Čím to, pane Bridgensi, že nějak pochybuji, že na vás doma čeká nějaká Penelopé?"

Od té doby si stevard počínal obezřetněji. Poučil se - stejně jako se po několika letech svého putování poučil i Odysseus - o tom, že jen s vychytralostí si na světě nevystačí a že přílišné sebevědomí bohové vždy ztrestají.

V těchto posledních dnech měl John Bridgens pocit, že literární postavou, s níž má nejvíce společného - v podobě, v pocitech, ve vzpomínkách, v budoucnosti i ve smutku - je král Lear.

A blížil se čas posledního dějství.

####

U ústí řeky, která se vlévala do bezejmenné úžiny jižně od Země krále Williama, o níž se nyní přesvědčili, že je Ostrovem krále Williama, zůstali dva dny. Řeka v těchto místech koncem července na některých úsecích tekla zcela volně, takže mohli naplnit všechny soudky na vodu, nikdo v ní ale nespátl a neuložil jedinou rybu. Zdálo se, že se k ní ani nechodí napojit žádná zvířata... neviděli ani bílou polární lišku. To nejlepší, co o zdejších tábořištích mohli říci, bylo, že se v mělké prohlubni říčního údolí skryli před nejhorším větrem a relativně klidně v ní přečkali divoké bouře a blesky, které každou noc zuřily.

Po oba dny strávené v táboře muži hned ráno - s nadějí a s modlitbami - rozložili stany, spací pytle a všechny kousky oblečení, které mohli postrádat, na kameny, aby na slunci uschly. Slunce samozřejmě za celou dobu nevysvítlo.

Několikrát přišlo drobné mrholení. Jediným dnem s modrou oblohou, který v posledním půl druhém měsíci zažili, byl ten poslední den na člunech, a po jeho skončení musela většina z nich jít za doktorem Goodsirem, aby jim ošetřil spáleniny. Goodsirovi - jak Bridgens jakožto jeho asistent dobře věděl - už v bedně, jejíž obsah sestavil z vlastních zásob i ze zásob svých tří mrtvých kolegů, zbývalo jen velice málo léků. Měl ve svém arzenálu ještě nějaká projímadla (většinou ricinový olej a jalapovou tinkturu, vyráběnou ze semen svlačce) a trochu stimulatív pro případy kurdějí, hlavně kafir a čpavkovou vodu (poté, co v prvních měsících příznaků kurdějí tak velkoryse ordinoval lobelkovou tinkturu), trochu opia jako sedativa, malé množství mandragory a Doverova prášku k tlášení bolestí a pouze síran měďnatý a olovnatý k dezinfekci ran a léčení spálenin od slunce, promění-li se v puchýře. Bridgens na příkaz doktora Goodsira téměř všechny síran měďnatý a olovnatý vypotřeboval na ošetření sténajících mužů, kteří si při veslování svlékli košile a ke svému každodennímu utrpení přidali ještě vážné spáleniny.

Ted' se však neukázalo žádné slunce, které by vysušilo stany, oblečení nebo brašny. Muži zůstávali mokří, v noci sténali, třáslí se zimou a zmítali se v horečkách.

Průzkum, na který byli vysláni nejzdravější a nejrychleji se pohybující námořníci, potvrdil, že zatímco byli na člunech mimo dohled pevniny, propluli kolem hluboko zaříznuté zátoky necelých pětadvacet kilometrů od této řeky, u níž se konečně vylodili na břeh. Největším šokem bylo ovšem sdělení průzkumníků, že pouhých šestnáct kilometrů východně před nimi se celý ostrov ostře stáčí zpátky k severovýchodu. Pokud tomu tak skutečně bylo, znamenalo to, že se ocitli velice blízko jihovýchodnímu cípu Ostrova krále Williama, který je na této pevninské masě nejbližším možným výchozím bodem k ústí Backovy řeky.

Backova řeka, k níž měli namířeno, ležela jihovýchodně na protějším břehu úžiny, kapitán Crozier ale mužům oznámil, že má v úmyslu pokračovat v tažení saní na východ po Ostrově krále Williama až k místu, kde se pobřeží ostrova odklání od svého momentálního jihovýchodního směru. Tam, na nejzazším výběžku země, se hodlal utábořit na co nejvýš položeném místě a sledovat úžinu. Pokud by led v příštích dvou týdnech povolil, spustili by na vodu čluny. Pokud ne, pokusili by se je přetáhnout přes led na jih k poloostrovu Adelaide, a až by tam narazili na pevninu, zamířili by přímo na východ a přešli by posledních pětadvacet nebo ještě méně kilometrů, které by jim podle Crozierova odhadu zbývaly k zátocce vedoucí na jih k Backově řece.

Koncovka byla odjakživa nejslabší součástí šachového umění Johna Bridgense. Jen zřídkakdy si ji opravdu vychutnal. V předvečer dne, kdy měli za svítání opustit Říční tábor, Bridgens úhledně sbalil všechny svoje osobní věci - včetně tlustého deníku, který si vedl v uplynulém roce (pět předchozích, ještě tlustších svazků nechal 22. dubna na Terroru) -, uložil je do svého spacího pytle s lístečkem, že o všechno užitečné se mohou jeho společníci podělit, vzal deník a hřeben Harryho Peglara, přidal k nim starý kartáč na šaty, který vlastnil dlouhá léta, všechno zastrčil do kapsy kazajky a zašel do malého lékařského stanu rozloučit se s doktorem Goodsirem.

"Jak to myslíte, že se jdete projít a že se možná do našeho zítřejšího odchodu nevrátíte?" chtěl vědět Goodsir. "Co je to za řeči, Bridgensi?"

"Je mi líto, doktore. Mám prostě strašné nutkání vyjít si na procházku."

"Na procházku," opakoval po něm Goodsir. "Proč, pane Bridgensi? Jste o třicet let starší než průměrný dosud přežívající námořník této expedice, jste ale desetkrát zdravější."

"Co se zdraví týká, měl jsem vždycky štěstí, pane," přikývl Bridgens. "Bohužel za to asi vděčím dědičnosti a ne nějaké moudrosti, kterou bych za ta léta načerpal."

"Tak proč..." začal lékař.

"Je prostě čas, doktore. Přiznávám, že kdysi dávno, když jsem byl ještě mladík, jsem uvažoval o herecké kariéře. Jednou z mála věcí, které jsem se ohledně té profese naučil, je, že opravdu dobří herci vědí, že mají odejít dřív, než se obecenstvu okoukají nebo než nějakou scénou nezvládnou."

"Mluvíte jako stoik, pane Bridgensi. Následovník Marka Aurelia. Kdyby vám císař vyslovil nespokojenost, šel byste domů, napustil byste si teplou lázeň..."

"Ne, to ne, pane," přerušil ho Bridgens. "Připouštím sice, že stoickou filozofii odjakživa obdivuji, ale popravdě řečeno, mám také odjakživa hrůzu z nožů a čepelí. Císař by nepochybně dostal moji hlavu, rodinu i pozemky, protože jsem hrozný zbabělec, pokud jde o nabroušená ostří. Chci se dnes večer prostě projít. A možná si i zdřímnout."

"A možná i snít?" zeptal se Goodsir.

"No ovšem, v tom je ten háček," připustil stevard. Žal a nervozita - možná dokonce i strach - v jeho hlase byly zcela neličené.

"Doopravdy si myslíte, že nemáme ani špetku naděje dostat se k pomoci?" zeptal se lékař. Znělo to upřímně zvědavě a jen trochu posmutněle.

Bridgens chvíli neodpovídal. "To vážně nevím," prohlásil nakonec. "Možná to všechno závisí na tom, jestli už byla od Velkého otročího jezera nebo z některé jiné stanice vyslána záchranná výprava. Podle mého názoru možná byla - už tři roky o nás nikdo nic neví -, a pokud se tak stalo, možná nějaká šance existuje. Vím, že je-li v téhle expedici někdo, kdo by nás mohl dostat domů, je tím správným mužem kapitán Francis Rawdon Moira Crozier. Admirálita ho podle mého skromného názoru vždycky podceňovala."

"Běžte mu to říct sám, člověče," vybídl ho Goodsir. "Nebo mu alespoň řekněte, že odcházíte. Dlužíte mu to."

Bridgens se usmál. "Udělal bych to, doktore, vy i já ale víme, že by mě kapitán nenechal odejít. Chová se sice jako stoik, ale opravdový stoik to není. Mohl by mi nasadit řetězy, aby mě donutil... jít dál."

"To je pravda," přikývl Goodsir. "Prokázal byste mi ale laskavost, kdybyste zůstal, Bridgensi. Čeká mě několik amputací, při kterých budu potřebovat vaši pevnou ruku."

"Jsou tu jiní mladí muži, kteří vám mohou pomoci, pane, a kteří mají ruku mnohem pevnější - a silnější - než já."

"Nikdo z nich ale není tak inteligentní," namítl Goodsir. "S žádným z nich si nemohu promluvit jako s vámi. Cení si vašich rad."

"Děkuji vám, doktore," odpověděl Bridgens. Znovu se usmál. "Nechtěl jsem vám to říkat, pane, ale vždycky se mi z bolesti a krve dělalo mdlo. Už jako klukovi. Velice jsem si cenil toho, že jsem měl posledních několik týdnů možnost s vámi spolupracovat, ale odporuje to mé v zásadě slabošské povaze. Vždycky jsem souhlasil s tvrzením svatého Augustina, že jediným skutečným hříchem je lidská bolest. Pokud chystáte nějaké amputace, udělám líp, když půjdu." Natáhl ruku. "Sbohem, doktore."

"Sbohem, Bridgensi." Lékař ruku staršího muže uchopil do obou dlaní a potřásl ji.

###

Bridgens zamířil z tábora na severovýchod, vylezl z mělkého říčního údolí - jako všude jinde na Ostrově krále Williama nebyl žádný pahorek ani hřeben o mnoho vyšší než pět či šest metrů nad hladinou moře -, našel nezasněžený kamenitý

hřeben a vydal se po něm pryč od tábora.

Slunce teď zapadalo kolem desáté hodiny večerní, John Bridgens se ale rozhodl, že nepůjde až do setmění. Přibližně pět kilometrů od Říčního tábora si na hřebeni našel suché místo, posadil se, z kapsy kazajky vytáhl lodní sušenku - svůj denní přídel - a pomalu ji snědl. Přestože byla stará a zatuchlá, byla to ta největší dobrota, jakou kdy ochutnal.

Zapomněl si s sebou vzít vodu, nabral tedy do hrsti trochu sněhu a počkal, až se mu v ústech rozpustí.

Západ slunce na jihozápadě byl překrásný. Slunce na okamžik doopravdy vykouklo v mezeře mezi nízkými šedivými mračny a vysokým šedivým šterkem, chvíličko viselo na obloze jako oranžový míč - byl to západ slunce, jaký by chtěl vidět a vychutnat Odysseus, ne Lear - a pak zmizelo.

Vzduch a všechno kolem zešedlo a zvláčnělo, přestože teplota, která se po celý den udržela těsně pod bodem mrazu, teď začala rychle klesat. Bridgens věděl, že se brzy zvedne vítr, a pomyslel si, že by rád usnul dřív, než začne od severozápadu kvílet pravidelná noční vichřice a než se přes pevninu i zamrzlou úžinu převalí bouře a blesky.

Sáhl do kapsy a vytáhl poslední tři předměty, které tam vložil.

První byl kartáč na šaty, který John Bridgens jako stevard používal víc než třicet let. Dotkl se drobných smítek, která na něm ulpěla, usmál se nějaké ironické myšlenky, které mohl porozumět jen on sám, a zastrčil ho do druhé kapsy.

Další přišel na řadu kostěný hřeben Harryho Peglara. V zubech bylo dosud zachyceno několik světle hnědých vlasů.

Bridgens hřeben na okamžik pevně stiskl v chladné holé pěsti a pak ho strčil do kapsy ke kartáči.

Poslední byl Peglarův zápisník. Namátkou ho rozevřel.

Kde je smrti tvé výtěství, hrob v Zátoce úlevy pro fšechny, co pochybujou... umýrající řek.

Bridgens zavrtěl hlavou. Věděl, že správe tam má být "řekl", ať už bylo v rozmáčené a nečitelné části věty cokoli.

Naučil Peglara číst, nikdy se mu ale nepodařilo naučit ho správnému pravopisu. Měl podezření - vzhledem k tomu, že Harry Peglar byl jedním z nejinteligentnějších lidí, jaké kdy v životě poznal -, že jeho přítel určitě měl nějaký problém na mozku, v nějakém laloku, závitu nebo v šedé hmotě neznámé lékařské vědě, kde je centrum ovládání pravopisu. Celá léta poté, co se naučil rozluštit abecedu a četl ty nejnáročnější knihy se zaujetím a pochopením pravého učence, nedokázal Harry napsat Bridgensovi ani ten nejkratší dopis, aniž by přehazoval písmena a dělal chyby i v nejjednodušších slovech.

Kde je smrti tvé výtěství...

Bridgens se naposledy usmál, uložil si deník do přední kapsy kazajky, kde věděl, že bude v bezpečí před drobnými mrchožrouty, protože na něm bude ležet jeho tělo, natáhl se na bok do šterku a tvář si položil na hřbet holých rukou. Jen jednou se pohnul, zvedl si límec a stáhl níž čepici. Začal se zvedat vítr a byla krutá zima. Pak znovu zaujal tutéž polohu.

John Bridgens usnul dřív, než na jihu pohasl poslední odlesk šedého soumraku.

51

CROZIER

Záchranný tábor

13. srpna 1848

P

o dalších dvou týdnech tažení saní dospěli k nejjihovýchodnějšímu cípu ostrova - k místu, kde se pobřeží Ostrova krále Williama náhle začalo stáčet na sever a na východ - a tam se zastavili, aby postavili stany, vyslali lovecké oddíly a vydechli si; přitom měli čekat a sledovat, jestli se v zamrzlé úžině na jih od nich nezačínají objevovat trhliny. Doktor Goodsir řekl Crozierovi, že potřebuje čas na to, aby ošetřil všechny nemocné a raněné, které v pěti člunech táhli. Dali táboru jméno Konec země.

Když se Crozier od Goodsira dozvěděl, že přinejmenším pěti mužům bude během této zastávky třeba amputovat nohu - což znamenalo, jak dobře věděl, že tito muži se dál než do zdejšího tábora nedostanou, protože ani námořníci, kteří dosud byli schopni vlastního pohybu, už neměli dost sil k tomu, aby v člunech táhli jejich váhu -, přejmenoval větrem bičovaný mys na Záchranný tábor.

Podle plánu, o němž dosud nemluvil s nikým jiným než s Goodsirem, přestože jako první s tím nápadem přišel právě Goodsir, měl lékař zůstat v táboře s muži, kteří se zotavovali po amputacích. Čtyři už měli operaci za sebou a žádný z nich dosud nezemřel - poslední, pan Diggle, měl být operován dnes ráno. Ostatní námořníci, kteří byli příliš unavení nebo vyčerpaní, aby byli schopni pokračovat, by si mohli vybrat a zůstat s Goodsirem, zatímco Crozier, Des Voeux, Couch, Crozierův věrný druhý palubní důstojník Johnson a všichni další, jimž zbývalo dost sil, by se plavili zátokou na jih, až - a pokud - by ledy opět povolily. Pak měla tato menší a nalehko cestující skupina zamířit proti proudu Backovy řeky a vrátit se se záchrannou výpravou od Velkého otročího jezera buď na jaře - nebo, s pomocí nějakého záchraku, ve zbývajícím měsíci nebo dvou před příchodem zimy, to za předpokladu, že by narazila na záchrannou výpravu postupující po proudu řeky na sever.

Crozier věděl, že naděje na tento konkrétní zázrak je nepatrná či spíše prakticky nulová a o šanci, že by někdo z nemocných v Záchranném táboře bez pomoci přežil až do následujícího jara, ani nemá smysl mluvit. Po celé toto léto roku 1848 nenarazili lovci téměř na žádnou snadnou kořist a ani v srpnu tomu nebylo jinak. Led byl na rybolov všude příliš silný až na několik úzkých kanálů a vzácných celoročně otevřených polynji a žádné ryby nenachytali, ani když se plavili na člunech. Jak by tady mohli Goodsir s několika dalšími ošetřovateli umírajících přežít nadcházející zimu?

Crozier věděl, že si lékař dobrovolně podepsal vlastní rozsudek smrti, když se nabídl, že tady s ostatními k smrti odsouzenými zůstane, a Goodsir věděl, že to kapitán ví. Ani jeden o tom nemluvil.

Přesto tento plán dosud zůstal v platnosti, pokud si to totiž Goodsir dnes ráno nerozmyslel nebo pokud by nedošlo

k opravdovému zázraku a led se tohoto druhého srpnového týdne neotevřel skoro až ke břehu. To by jim umožnilo vztyčit plachty obou otlučených velrybářských člunů, obou stejně otlučených kutrů a jediné rozpadající se pinasy, naložit do nich muže s amputovanými nohama, raněné, zesláblé a neschopné chůze i nejpokročilejší případy kurdějí a odvézt je s sebou.

Jako potenciální potravu? napadlo Croziera.

To byl další problém, který bylo třeba vyřešit.

Kdykoli teď kapitán vyšel ze svého stanu, nosil u sebe dvě pistole - v pravé kapse jako vždy velký perkusní revolver a v levé kapse malou dvouhlavňovou perkusní pistoli na dvě rány (o níž mu americký námořní kapitán, od kterého ji před lety koupil, řekl, že je oblíbenou zbraní hazardních hráčů na fičních člunech). Nikdy se už znovu nedopustil takového omylu, aby současně vyslal z tábora své nejlepší muže - Couche, Des Voeux, Johnsona a některé další - a zároveň v něm ponechal nespokojence jako Hickeyho, Aylmoreho a obrovského idiota Mansona. Od onoho dne více než před měsícem, kdy v Nemocničním táboře téměř došlo k vzpouře, navíc Francis Crozier nedůvěřoval poručíku Georgi Henrymu Hodgsonovi, svému veliteli příďové ubikace Reubenu Malemu ani veliteli příďové nástavby z Erebu Robertu Sinclairovi.

Pohled ze Záchraného tábora byl depresivní. Oblohu už dva týdny zakrývala souvislá masa nízkých mračen, takže Crozier ani nemohl použít sextant. Od severozápadu začal znovu dout silný vítr a vzduch byl chladnější než v celých předchozích dvou měsících. Úžina na jihu zůstávala pokrytá jednolitou masou ledu, ne ale plochého ledu tu a tam zvrásněného tlakovými hřebeny, po jakém se před tak dávnou, nesmírně dávnou dobou přepravovali od Terroru do tábora Terror. Led v téhle úžině na jih od Ostrova krále Williama byl tvořen absolutní změtí úplných a velkých, ale i roztříštěných a menších ledovců, vzájemně se křižujících tlakových hřebenů, občasných celoročních polynjí, v nichž se tři metry pod úrovní ledu vlnila černá voda, které ale nikam nevedly, a nesčetných sněhových kup a ledových balvanů s hranami ostrými jako břitva. Crozier nevěřil, že by se v Záchraném táboře našel jediný muž včetně obrovitého Mansona -, který by byl schopen takovým ledovým lesem a přes ledové horské hřebeny přetáhnout třeba jen jeden člun.

Skřípění, praštění a pukání ledu, hlasité rány a výbuchy, které teď zaplňovaly všechny jejich dny i noci, pro ně byly jedinou nadějí. Led byl v pohybu a mučivě se namáhal. Tu a tam se daleko před nimi objevovaly úzké kanály, které někdy zůstaly otevřené několik hodin, než se s hromovým prasknutím znovu uzavřely. Během vteřin se vytvářely deset metrů vysoké tlakové hřebeny. O pár hodin později se zhroutily stejně rychle, jako se z ledu současně vztyčily nové. Ledovce vybuchovaly pod tlakem ledu, který se kolem nich stahoval a svíral je.

Je teprve 13. srpna, připomínal si Crozier. Háček v takové úvaze byl samozřejmě v tom, že léto už velice pokročilo, takže místo "teprve 13. srpna" bylo načase říkat si Je už 13. srpna. Kvapem se blížila zima. Erebus a Terror zamrzly nedaleko Země krále Williama v září roku 1846 a od té doby led kolem nich nepovolil.

Je teprve 13. srpna, opakoval si v duchu Crozier. Dost času, kdyby jim byl seslán malý zázrak, aby pod plachtami a s vesly vyrazili přes zátoku - i když by pravděpodobně několik krátkých úseků museli čluny přetahovat přes led -, dopluli těch sto dvacet kilometrů, které jim podle jeho odhadu zbývaly k ústí Backovy řeky, a tam upravili takeláž otřískaných člunů k plavbě proti proudu. S trochou dalšího štěstí by zátoka za touto viditelnou ledovou spoustou nemusela být zamrzlá - vzhledem k tomu, že Backova Velká rybí řeka je vždy koncem léta na nejvyšším stavu a k severu se valí spousty teplejší vody - třeba až na stovce kilometrů z celé trasy. A pak, už na řece, by nastal závod s přicházející zimou, až by si každý den probíjovali cestu proti proudu na jih, přesto ale bylo možné to zvládnout. Teoreticky.

Toho dne ráno - byla neděle, pokud vyčerpaný Crozier neztratil přehled o kalendáři - se Goodsir s pomocí svého nového asistenta Thomase Hartnella chystal provést poslední amputaci, po níž měl Crozier v úmyslu svolat všechny muže k jakési improvizované bohoslužbě.

Při té příležitosti chtěl oznámit, že Goodsir s mrzáky a s nejhoršími případy kurdějí zůstává v táboře, a otevřeně vyhlásit svůj úmysl vzít několik nejzdravějších mužů a vyrazit příští týden přinejmenším se dvěma čluny na jih bez ohledu na to, jestli led povolí nebo ne.

Pro případ, že by Reuben Male, Hodgson, Sinclair nebo spiklenci kolem Hickey ho chtěli nabídnout nějaký alternativní plán, aniž by přitom zpochybnili jeho velitelskou autoritu, byl Crozier ochoten s nimi nejen diskutovat, ale také souhlasit. Čím méně mužů v Záchraném táboře zůstane, tím lépe, zejména bude-li to znamenat, že se zbaví podvrtných elementů.

Z chirurgického stanu se začal ozývat bolestný řev - známka, že doktor Goodsir začal s amputací snětí zasažené levé nohy a kotníku pana Diggleho.

S pistolí v každé kapse šel Crozier najít Thomase Johnsona a nařídít mu, aby svolal mužstvo k nástupu.

###

Pan Diggle, všeobecně nejoblíbenější člen celé expedice a vynikající kuchař, kterého Francis Crozier léta dobře znal a s nímž spolupracoval na expedicích k oběma pólům, zemřel na ztrátu krve a pooperační komplikace bezprostředně po amputaci levé nohy, jen několik minut před svoláním nástupu.

Pokaždé, když zbývající členové expedice strávili víc než dva dny v jednom táboře, oba loďmistři vyryli na nějakém relativně otevřeném a plochem místě klackem do šterku a sněhu hrubé obrysy horní paluby a mezipalubí Erebu či Terroru. Muži si podle nich našli místo, kam se při nástupu postavit, a alespoň trochu si tím pádem připadali ve známém prostředí. V prvních dnech v táboře Terror i později byla nástupová místa tak přeplněná, že občas docházelo k zmatkům, když se víc než stovka mužů ze dvou lodí tlačila na prostoru znázorňujícím jedinou loďní horní palubu, teď už byly ale ztráty tak velké, že shromáždění odpovídalo nástupu posádky jedné lodi.

V tichu po svolání nástupu a před krátkým Crozierovým čtením z bible - a v ještě hlubším tichu, jež zavládlo, když umkl

křik pana Diggleho -, se kapitán zahleděl na hloučky otrhaných, zarostlých, bledých a špinavých mužů se zapadlými očima, kteří se pokoušeli stát v pozoru, místo toho se ale klátili v jakémsi shrbeném předklonu, takže připomínali unavené opice.

Z třinácti původních důstojníků plavících se na lodi Jejího veličenstva Erebus bylo devět po smrti: sir John, korvetní kapitán Fitzjames, poručík Graham Gore, poručík H.T.D. Le Vesconte, poručík Fairholme, první palubní důstojník Sergeant, druhý správce Collins, ledařský mistr Reid a hlavní lékař Stanley. Zbývajících důstojníků byli první a druhý palubní důstojník Des Voeux a Couch, pomocný ranhojič Goodsir (který se právě teď opožděně připojil k nástupu a stál ještě shrbeněji než ostatní, s očima zakalenými vyčerpáním a porážkou) a pokladník Charles Hamilton Osmer, který přežil vážný zápal plic, teď ale ležel ve svém stanu s kurdějem.

Pozornosti kapitána Croziera neuniklo, že z posádky Erebu zemřeli všichni profesionální vyšší důstojníci královského námořnictva a zůstali pouze palubní důstojníci nebo civilisté, jímž byla důstojnická hodnost jen formálně propůjčena pro účely této expedice.

Všichni tři vyšší poddůstojníci Erebu - strojník John Gregory, loďmistr Thomas Terry a tesař John Weeks - byli také mrtví.

Z Grónska Erebus vyplouval s jedenadvaceti poddůstojníky a na dnešním nástupu jich bylo dosud naživu patnáct, přestože někteří z nich - jako například pokladníkův stevard William Fowler, který se nikdy plně nevyléčil z popálenin, jež utrpěl na karnevalu - nebyli o moc víc než hladová ústa, jež je třeba na pochodu krmit.

Na nástup svolaný o Vánocích roku 1845 by se bylo dostavilo celkem devatenáct námořníků první třídy. Naživu jich zatím zůstávalo patnáct.

Ze sedmi příslušníků námořní pěchoty, kteří původně na Erebu tvořili nástupovou jednotku, se dnešního srpnového dne roku 1848 dožili celkem tři - desátník Pearson a vojín Hopcraft a Healey -, všichni tři ale trpěli natolik pokročilým stadiem kurdějí, že nemohli ani stát na hlídce či chodit na lov, o tažení člunů už vůbec nemluvě. Dnes ráno ale stáli mezi ostatními zuboženými a shrbenými postavami a opírali se o muškety.

Dva lodní plavčíci na seznamu posádky Erebu - oba v době vyplutí expedice byli už dospělí osmnáctiletí muži - David Young i George Chambers byli dosud naživu, Chambers ovšem na karnevalu při střetu s tou věcí z ledu utrpěl tak těžký otřes mozku, že z něj od noci požáru byl sotva víc než idiot. Na rozkaz byl ovšem schopen táhnout saně, snědl potravu, kterou dostal, a dýchal sám bez vybízení.

Podle právě ukončené kontroly stavu bylo tedy ke 13. srpnu 1848 dosud naživu třicet devět z původních šedesáti pěti duší posádky Erebu.

Důstojníci lodi Jejího veličenstva Terroru dopadli o něco lépe než ti z Erebu, alespoň v tom smyslu, že zůstali naživu dva pravidelní vyšší námořní důstojníci - kapitán Crozier a druhý poručík Hodgson. Ostatními zbývajících důstojníků byli druhý palubní důstojník Robert Thomas a pan E.J. Helpman, Crozierův písař a další civilista, který v expedici sloužil s propůjčenou důstojnickou hodností.

Přítomni na dnešním nástupu nebyli Crozierovi poručíci Little a Irving, dále pak první palubní důstojník Hornby, ledařský mistr Blanky, druhý správce MacBean a oba lékaři, Peddie a McDonald.

Z původních jedenácti důstojníků Terroru zbývali naživu čtyři.

Crozier na expedici vyplouval se třemi vyššími poddůstojníky - se strojníkem Jamesem Thompsonem, loďmistrem Johnem Lanem a tesařským mistrem Thomasem Honeyem - a všichni tři byli dosud naživu, přestože strojník se proměnil v kostlivce se zapadlými očima, který se slabostí neudržel na nohou, natož aby mohl táhnout saně, a pan Honey nejen že trpěl pokročilými příznaky kurdějí, ale navíc mu Goodsir předchozího večera amputoval obě nohy. Byť to bylo neuvěřitelné, byl tesař v době nástupu stále naživu, a když při kontrole přítomnosti zaznělo jeho jméno, dokonce se mu podařilo křiknout ze stanu "Zde!"

Terror před třemi lety vyplouval s jedenadvaceti poddůstojníky na palubě a tohoto zamračeného srpnového dopoledne bylo dosud naživu šestnáct z nich - jedinými ztrátami této skupiny byli ještě před okamžikem, než na seznam mrtvých přibyl kuchař John Diggle, topič John Torrington, velitel příďové nástavby Harry Peglar a zásobovací důstojníci Kenley a Rhodes.

Z devatenácti námořníků první třídy, kteří se kdysi na nástupu hlásili při kontrole přítomnosti, se dnes ozvalo deset, přestože přežilo jedenáct: David Leys stále ležel v komatu ve stanu doktora Goodsira a nereagoval na žádné podněty.

Z šesti příslušníků námořní pěchoty, kteří tvořili kontingent Terroru, nepřežil žádný. Vojín Heather, který vegetoval celé měsíce s roztržštěnou lebkou, konečně zemřel den poté, co odešli z Říčního tábora, a jeho tělo bylo bez pohřbu a bez projevů ponecháno na šterku.

Loď měla na původním seznamu posádky dva "plavčíky", z nichž nyní na vyvolání svého jména odpovídal pouze jeden - Robert Golding, téměř třiatřicetiletý a rozhodně už dávno žádný malý chlapec, byť stále chlapecky důvěřivý.

Z původního počtu šedesáti dvou duší posádky Terroru se jich této bohoslužby, konané 13. srpna 1848 v Záchraném táboře, dožilo třicet pět.

Zbývalo třicet devět členů posádky Erebu a třicet pět členů posádky Terroru, celkem tedy čtyřasedmdesát ze sto dvaceti šesti mužů, kteří v létě 1845 vypluli z Grónska.

Čtyři z nich ale v uplynulých čtyřiatřiceti hodinách prodělali amputaci jedné nebo obou nohou a našlo se přinejmenším dvacet dalších, kteří byli téměř určité příliš vážně nemocní, zranění, vyhladovělí nebo prostě vyčerpaní na těle i na duši, než aby mohli pokračovat v cestě. Třetina expedice dosáhla hranice svých sil.

Přišel čas zúčtování.

###

"Bože všemohoucí," deklamoval Crozier vyčerpaným skřípavým hlasem, "v jehož společnosti přebývá duch každého, kdo v Pánu odejde z tohoto světa, a k němuž s radostí a potěchou míří duše věřících poté, co byly zbaveny tělesné

přítěže: ze srdce ti děkujeme, že se ti v tvé milosti uráčilo zbavit Johna Digglehého, našeho devětatřicetiletého bratra, utrpení tohoto hříšného světa; prosíme tě zároveň, abys ve své nekonečné dobrotě co nejdříve učinil totéž pro ty z nás, které se rozhodneš povolát, třebaš i pro všechny, pakliže to shledáš správným, a urychlil tak příchod svého království. Prosíme tě, abychom společně se všemi ostatními, kteří odešli v pravé víře v tvé svaté jméno, směli dosáhnout pravého naplnění a požehnání na těle i na duši k tvé věčné a nekonečné slávě skrze Ježíše Krista, Pána našeho. Amen."

"Amen," zachroptělo dvaadesát mužů, kteří dosud byli schopni stát při nástupu na svých místech.

"Amen," ozvaly se hlasy několika z těch dvanácti, kteří leželi ve stanech.

Crozier shromážděným mužům nezavelel k rozhodnutí.

"Muži z Erebu a z Terroru, členové expedice Průzkumné služby vypravené pod velením Johna Franklina, námořníci," oslovil je hlasitým sípavým chrapotem. "Dnes se musíme rozhodnout, kterým směrem nás povedou další cesty. Vy všichni, jak tu jste, zůstáváte - jak podle lodního řádu, tak i podle stanov Královské průzkumné služby, s nimiž jste se seznámili a místopřísežně to stvrdili vlastními podpisy - pod mým velením a zůstanete pod ním tak dlouho, dokud vás z vašeho slibu neuvolním. Následovali jste sira Johna, kapitána Fitzjamese a mne až sem a počínali jste si dobře. Mnozí z našich přátel a souputníků se vrátili do náruče Kristovy, ale čtyřiasedmdesát z nás dosud odolává. Jsem v srdci pevně odhodlán postarat se o to, aby každý z vás, kteří dnes jste tady v Záchraném táboře, zůstal naživu a znovu spatřil Anglii, svůj domov a svoji rodinu, a bůh mi bude svědkem, že jsem učinil vše, co bylo v mých silách, abych zajistil, že takový bude skutečný výsledek našeho úsilí. Dnes vás ale zbavuji vaší přísahy, abyste se mohli sami rozhodnout, jakou cestou chcete tohoto cíle dosáhnout."

Muži si mezi sebou začal tlumeně šuškat. Crozier se na několik vteřin odmlčel a pak pokračoval. "Slyšeli jste, jaké jsou naše plány - doktor Goodsir zůstane tady s těmi, kteří jsou příliš nemocní, než aby mohli pokračovat v cestě, zatímco ti zdravější vyrazí dál k Backově řece. Je mezi vámi někdo, kdo by se chtěl pokusit nalézt ještě nějakou jinou cestu k záchraně?"

Následovala chvíle ticha, během níž muži sklopili zraky a nerozhodně šoupali nohama ve vysokých botách v šterku, pak ale z nastoupeného útvaru kulhavě vystoupil kupředu George Hodgson.

"Několik takových nás tu je, pane. Několik, kteří by se chtěli vrátit zpět, kapitáne."

Crozier se na mladého důstojníka dlouhou chvíli jen beze slova díval. Bylo mu jasné, že Hodgson je pouze nastrčeným mluvčím Hickeyho, Aylmoreho a několika dalších nejvzpornějších námořnických "právníků", kteří už tolik měsíců mezi posádkou rozsévají sémě odporu, byl by ale rád věděl, jestli je to jasné i mladému Hodgsonovi.

"Zpět kam, poručíku?" zeptal se konečně.

"Na loď, pane."

"Myslíte si, že tam Terror stále je, poručíku?" Jako by chtělo jeho otázku zdůraznit, moře na jih od nich se náhle rozezvučelo několika ranami jako z brokovnice a duněním podobným zemětřesení. Jeden z ledovců několik set metrů od břehu pukl a sesypal se.

Hodgson pokrčil rameny jako malý kluk. "Tábor Terror tam bude určitě, kapitáne, ať už tam loď zůstala nebo nezůstala. A v táboře jsme nechali potraviny, uhlí a čluny."

"Ano," připustil Crozier, "to je pravda. A některé z těch potravin bychom teď všichni s radostí přivítali - dokonce třeba i ty konzervy, po nichž několik z nás zemřelo tak strašnou smrtí. Jenže, poručíku, z tábora Terror jsme odešli téměř před sto dny a urazili jsme od té doby nějakých sto třicet až sto padesát kilometrů. Skutečně si vy i ostatní myslíte, že se vám podaří ve spárech zimy tam dojít nebo dokonce dotáhnout náklad? Než se dostanete byt' jen do tábora, bude už konec listopadu. Úplná tma. A jistě si vzpomínáte na teploty a bouře loňského listopadu."

Hodgson přikývl, nic ale neřekl.

"Nikam se do konce listopadu pěšky nepotáhneme," ozval se Cornelius Hickey, vystoupil z útvaru a postavil se vedle přihrbného mladého poručíka. "Myslíme si, že led je tím směrem, ze kterého jsme přišli, podle pobřeží otevřené. S plachtama a veslama obeplujeme ten zsranej mys, přes který jsme táhli pět člunů jako egyptský otroci, a za měsíc jsme doma v táboře Terror."

Shromáždění muži si mezi sebou začali kradmo šeptat.

Crozier přikývl. "Možná se pro vás led skutečně otevře, pane Hickey. Nebo taky ne. I kdyby se ale otevřel, budete to mít přes sto šedesát kilometrů zpátky k lodi, která je dost možná rozdrcená a každopádně bude pevně zamrzlá v ledu, než se k ní dostanete. K ústí Backovy řeky je to odtud přinejmenším o padesát kilometrů blíž a pravděpodobnost, že zátoka jižně odtud nebude v blízkosti řeky zamrzlá, je mnohem větší."

"Nevymluvíte nám to, kapitáne," prohlásil pevně Hickey. "Důkladně jsme to prodiskutovali a prostě jdeme."

Crozier se na temovačova pomocníka upřeně zadíval. Ozval se v něm obvyklý kapitánský instinkt, který mu velel jakékoli porušení subordinace okamžitě, rázně a s velkou silou potlačit, v duchu si ale připomněl, že přesně o tohle mu šlo. Nejvyšší čas zbavit se reptalů a zachránit ostatní, kteří jeho úsudku důvěřují. Navíc nebylo dokonce ani vyloučeno, že by v takto pozdním létě Hickeyho plán na pokus o útěk mohl vyjít. Všechno záleželo na tom, kde - pokud vůbec někde - led před příchodem zimy povolí. Muži si zasloužili možnost sami si zvolit nejnadějnější vlastní šanci.

"Kolik lidí s vámi jde, poručíku?" zeptal se Crozier; obrátil se k Hodgsonovi, jako by poručík byl skutečným velitelem skupiny.

"No..." zaváhal mladík.

"Magnus jde s náma," skočil mu do řeči Hickey a kývnutím k sobě obra přivolal. "A pan Aylmore."

Vzporný stevard poddůstojnické jídelny okázale pokročil kupředu s obličejem plným vzdoru a probodl Croziera viditelně pohrdavým pohledem.

"A George Thompson..." pokračoval temovačův pomocník.

Croziera nijak nepřekvapilo, že je Thompson součástí Hickeyho spiklenecké party. Šlo o námořníka, který byl odjakživa drzý a líný a navíc - dokud bylo dost rumu - věčně opilý.

"Já jdu taky... pane," prohlásil John Morfin a přidal se k ostatním.

William Orren, který právě oslavil šestadvacáté narozeniny, beze slova vykročil a připojil se k Hickeyho skupině.

Jako další se k odpadlíkům zařadili James Brown a Francis Dunn - temovač a jeho pomocník z Erebu. "Myslíme, že je to naše nejlepší šance, kapitáne," hlesl Dunn a sklopil oči.

Croziera, který čekal, až dají najevo svoje úmysly Reuben Male a Robert Sinclair - uvědomoval si, že pokud se k téhle skupině připojí většina mužů stojících v nastoupeném útvaru, všechny jeho vlastní plány na urychlený postup na jih vezmou nadobro za své -, překvapilo, když viděl, jak pomalu vykročili kupředu stevard nižších důstojníků Terroru William Gibson a topič Luke Smith. Oba to byli na lodi dobří námořníci a na ledu neúnavní tahači.

Charles Best - spolehlivý námořník z Erebu, který byl vždy loajální poručíku Goremu - vystoupil z řady a v patách mu kráčeli čtyři další námořníci: William Jerry, Thomas Work, který na karnevalu utrpěl vážné zranění, mladý John Strickland a Abraham Seeley.

Celkem tam stálo šestnáct mužů.

"To je všechno?" zeptal se Crozier a zaznamenal dutý pocit úlevy, který mu hlodal v žaludku podobně jako hlad, jenž byl nyní jeho nerozlučným společníkem. Šestnáct mužů; budou potřebovat jeden člun, nechávají mu ale dostatek loajálních mužů, s nimiž bude moci vyrazit k Backově řece, a také dost dalších, kteří se budou moci starat o nemocné tady v Záchraném táboře. "Dám vám pinasu," řekl Hodgsonovi.

Poručík vděčně přikývl.

"Pinasa je celá omlácená, plachty jsou nastaveny na plavbu po řece a táhnout se s těma sáněma je hrozná dřina," namítl Hickey. "Vezmeme si velrybářské člun."

"Dostanete pinasu," opakoval Crozier.

"A chceme taky George Chamberse a Daveyho Leyse," pokračoval temovačův pomocník, založil si ruce na prsou a stál před svými muži s rozkročenýma nohama jako Napoleon z východního Londýna.

"Co je to za nesmysl?" štěkl Crozier. "Proč s sebou chcete brát dva chlapy, kteří se o sebe nedokážou postarat?"

"George může táhnout," prohlásil Hickey. "A o Daveyho jsme se doteď starali, tak v tom chceme pokračovat."

"Ne," ozval se doktor Goodsir a vstoupil do napětím zaplněného prostoru mezi Crozierem a Hickeyho muži, "o pana Leyse jste se nestarali a nechcete jeho ani George Chamberse jako svoje společníky. Chcete je jako potravu."

Poručík Hodgson nevěřicně zamrkal, Hickey ale zaťal ruce v pěst a kývl na Magnuse Mansona. Drobný mužík i mohutný obr postoupili o krok kupředu.

"Stát a už ani krok!" zaburácel Crozier. Tři zbývající mariňáci za jeho zády - desátník Pearson, vojín Hopcraft a vojín Daly -, byť viditelně nemocní a sotva se držící na nohou, zvedli a namířili dlouhé mušky.

Ještě přesvědčivěji zapůsobilo, že první palubní důstojník Des Voeux, palubní důstojník Edward Couch, loďmistr John Lane a loďmistrův pomocník Tom Johnson mířili na odpadlíky brokovnicemi.

"Máme taky flinty," doslova zavrčel Cornelius Hickey.

"Ne," opravil ho kapitán Crozier, "nemáte. Zatímco jste stáli na nástupu, první palubní důstojník Des Voeux všechny zbraně sebral a zajistil. Pokud zítra pokojně odejdete, dostanete jednu brokovnici a nějaké náboje. Pokud ale teď uděláte ještě jeden krok, dostanete leda tak ptačí broky do obličejů."

"Všichni umřete," zapištěl Cornelius Hickey, ukázal kostnatým prstem na muže tiše stojící na svých nástupových místech a opsal paží půlkruh jako vyzáblá větrná korouhvička. "Jestli půjdete s Crozierem a s těma ostatníma cvokama, všichni umřete."

Temovačův pomocník se otočil k lékaři. "Doktore Goodsire, odpouštíme vám, co jste řekl o tom, proč chceme zachránit George Chamberse a Daveyho Leyse. Pojdte s náma. Ty, co jsou tady, stejně nezachráníte."

Ukázal pohrdlivým gestem k povislým promáčeným stanům, v nichž leželi nemocní.

"Jsou už mrtví, jen si to ještě neuvědomují," pokračoval Hickey hlasem pozoruhodně mohutným a znělým na někoho tak drobné postavy. "My budeme žít. Pojdte s náma a uvidíte zase svoji rodinu, doktore. Když zůstanete tady - nebo i když půjdete s Crozierem -, jste mrtvej. Pojdte s náma."

Když Goodsir před nástupem vyšel z chirurgického stanu, zapomněl si na nose brýle; teď si je sundal z očí a neuspěchaně z nich oťel vlhkost, přičemž místo hadříku použil zkrvavený cíp své vlněné vesty. Drobný mužík s našpulenými chlapeckými rty a ustupující bradou jen částečně zakrytou zčuchanými kudrnatými vousy, které si nechal narůst po původním pokusu o pěstěné licousy, se zdál být absolutně klidný a vyrovnaný. Znovu si brýle nasadil a pohlédl na Hickeyho i na muže stojící za ním.

"Pane Hickey," promluvil tiše, "jsem vám sice nesmírně vděčný za bezmeznou velkomyslnost, s níž nabízíte, že mi zachráníte život, měl byste ale vědět, že k tomu, co máte v úmyslu udělat, konkrétně k rozřezání těl svých kolegů a kamarádů, kteří vám teď mají posloužit jako zásoba masa, mě nebudete potřebovat."

"Já ne..." začal Hickey.

"I úplný amatér se může pitevní anatomii naučit velice rychle," přerušil ho Goodsir hlasem dostatečně silným, aby temovačova pomocníka přehlušil. "Až některý z těchto ostatních džentlmenů, které si s sebou berete jako svoji soukromou zásobárnu potravin, zemře - nebo až mu pomůžete zemřít -, stačí vzít námořnický nůž, nabrousit čepel, aby byla ostrá jako skalpel, a začít řezat."

"My nechceme..."

"Velice vám ale doporučuji, abyste si s sebou vzal pilu," skočil mu opět do řeči Goodsir. "Jedna z truhlářských pil pana Honeyho úplně postačí. Nožem sice dokážete svým kolegům odříznout lýtko, prsty, stehna a maso z břicha, k odříznutí nohou a paží ale budete téměř určitě potřebovat pořádnou pilu."

"Zatraceně!" zaječel Hickey. Vyrázil i s Mansonem kupředu, oba se ale zarazili, když důstojníci i mariňáci opět zvedli brokovnice a muškety.

Lékař, který na Hickeyho ani nepohlédl, nevzrušeně ukázal na obrovitou postavu Magnuse Mansona, jako by byl námořník anatomickým obrazem pověšeným na zdi. "Když se to tak vezme, ani se to příliš neliší od porcování vánočního krocana." Naznačil ve vzduchu několik svislých řezů směrem k horní části Mansonova trupu a jeden vodorovný těsně pod jeho pasem. "Paže samozřejmě uříznete u ramenních kloubů, při odřezávání nohou budete ale muset každému mrtvému přerýznout obě pánevní kosti."

Hickeymu se napjaly šlachy na krku a jeho bledý obličej zbrunátněl, už ale znovu nepromluvil a nechal Goodsira pokračovat.

"Na přerýznutí nohou v kolenou a samozřejmě paží v loktech bych použil menší záprstní pilku a pak bych dobrým skalpelem pokračoval v odřezávání nejlepších kousků - stehen, hýždí, bicepsů, tricepsů, deltových svalů a masitých partií za holeněmi. Teprve potom začnete s opravdovým porcováním pectorálů - tedy prsních svalů - a pokusíte se dostat k té troše tuku, která vám, pánové, ještě může zbývat v okolí lopatek, na bocích a dole na zádech. Moc tuku tam samozřejmě nebude a svalstva také ne, jsem si ale jistý, že pan Hickey bude chtít, aby z vás ani ždíbec nepřišel nazmar." Jeden z námořníků v zadní části skupiny stojící za Crozierem padl na kolena a začal naprázdno zvracet na štěrku.

"Na rozlomení prsní kosti a odstranění žeber mám speciální nástroj," pokračoval klidně Goodsir, "bohužel vám ale nemohu dovolit, abyste si ho vypůjčili. Dobré lodní kladivo a dláto - jistě jste si všimli, že to je nářadí, jaké najdete ve vybavení každého člunu - by ale měly tomuto účelu posloužit skoro stejně dobře.

Vřele vám doporučuji, abyste nejprve naporcovali maso a hlavy, ruce, chodidla, vnitřnosti - veškerý obsah měkkého břišního vaku - svých přátel odložili na později.

Musím vás varovat - rozlomit dlouhé kosti a dostat se k morku je obtížnější, než si myslíte. Budete potřebovat nějakou škrabku, něco jako žlábkové dláto pana Honeyho. A mějte na paměti, že morek bude červený a hrudkovitý, když ho vydlabete z nitra kostí... navíc bude smíšený s kostními štěpinky a úlomky a jeho požívání v syrovém stavu není právě zdravé. Doporučuji, abyste svůj kostní morek dali ihned do hrnce a nechali ho chvíli přejít varem, než se pokusíte své přátele pozřít."

"Do hajzlu s váma," zavrčel Cornelius Hickey. Doktor Goodsir přikývl.

"Mimochodem," dodal ještě klidně, "až se dostanete k tomu, že si budete navzájem pojídat mozek, zjistíte, že je to úžasně jednoduché. Odříznete prostě spodní čelist, vyhodíte ji i se spodními zuby, pak vezměte jakýkoli nůž nebo i lžici a proříznete nebo prorazíte měkké patro do lebeční dutiny. Pokud chcete, můžete pak lebku otočit vzhůru nohama, sednout si kolem ní a vyjídat z ní kamarádův mozek jako vánoční pudink."

Asi minutu se nikdo neozval; slyšeli jen vítr a sténání, praskání a pukání ledu.

"Je tu ještě někdo, kdo chce zítra odejít?" zavolal kapitán Crozier.

Před nastoupené námořníky předstoupili Reuben Male, Robert Sinclair a Samuel Honey - velitel příďové ubikace Terroru, velitel příďové nástavby Erebu a kovář Terroru.

"Odcházíte s Hickeym a s Hodgsonem?" zeptal se Crozier. Nedovolil si dát najevo, jaký otřes pocítil.

"Ne, pane," zavrčel hlavou Reuben Male. "S nimi nejdem. Chceme se ale pokusit dojít zpátky na Terror pěšky."

"Člun nepotřebujeme, pane," přidal se Sinclair. "Zkusíme to vzít prostě po souši. Přímě přes ostrov. Možná ve vnitrozemí, dál od břehu, narazíme na lišky nebo něco takového."

"Budete mít problémy s orientací," varoval je Crozier. "Kompasy tady nejsou prakticky k ničemu a jeden ze svých sextantů vám dát nemůžu."

Male zavrčel hlavou. "Bez starosti, kapitáne. Půjdeme prostě podle odhadu. Většinou, pokud nám do obličeje bude foukat ten zasněžený vítr - promiňte ten výraz, kapitáne -, budeme vědět, že jdeme správným směrem."

"Než jsem začal dělat kováře, byl jsem námořník, pane," řekl Samuel Honey. "Všichni jsme námořníci. Když nemůžeme umřít na moři, třeba se nám takhle aspoň povede umřít na palubě své lodi."

"Dobrá," promluvil Crozier ke všem stále ještě nastoupeným mužům a dbal na to, aby jeho hlas dolehl až ke stanům. "O šestém zvonění se tu všichni shromáždíme a rozdělíme veškeré zbývající lodní sušenky, lihoviny, tabák a případné další potraviny, které ještě máme. Všichni. K dělení budou doneseni i ti, kdo včera večer nebo dnes podstoupili operaci. Všichni uvidí, co máme, a každý dostane stejný díl. Od toho okamžiku si každý - kromě těch, které krmí a opatruje doktor Goodsir - bude vlastní jídlo odměřovat sám."

Chladně pohlédl na Hickeyho, Hodgsona a jejich skupinu. "Vy teď můžete jít a pod dohledem pana Des Voeux připravit svoji pinasu k odvozu. Odejdete zítra za svítání a kromě u dělení zásob a potravin o šestém zvonění vás do té doby nechci vidět."

52

GOODSIR

Záchraný tábor

15. srpna 1848

C

elé dva dny po provedených amputacích a smrti pana Diggleho, po nástupu všech mužů a vyslechnutí plánů pana Hickeyho i po následném dojmavém rozdělení potravy neměl doktor Goodsir žaludek na to, aby něco zapisoval do deníku. Hodil zápisník ve špinavé kožené vazbě do cestovní lékařské brašny a nechal ho tam.

Velké rozdělení, jak už Goodsir stačil v duchu akci nazvat, bylo politováníhodnou a zdánlivě nekonečnou záležitostí, která se protáhla až do krátkého srpnového arktického večera. Krátce po zahájení se jasně ukázalo, že - alespoň

pokud jde o jídlo - nikdo nikomu nevěří. Všichni zřejmě někde v koutku duše chovali hluboce zakořeněné podezření, že někdo z ostatních nějaké jídlo schovává, zatajuje, vytváří si tajné zásoby a upírá je všem zbývajícím mužům. Trvalo celé hodiny, než vyložili všechny čluny, vybalili veškeré zásoby, prohledali všechny stany a prošli příruční sklady pana Diggleho a pana Walla; hledání a následného dělení se účastnili zástupci všech lodních hodnostních skupin - důstojníků, vyšších i nižších poddůstojníků a námořníků - a všichni ostatní je při tom sledovali hladovými očima.

V noci po Velkém rozdělení zemřel Thomas Honey. Goodsir poslal Thomase Hartnella, aby o tom informoval kapitána, a poté pomohl tesařovo tělo zašít do jeho spacího pytle. Dva námořníci je odnesli do sněhové závěje asi sto metrů od tábora, v níž už leželo zmrzlé tělo pana Diggleho. Expedice začala opomíjet pohřby a pohřební obřady, ne snad proto, že by dostala rozkaz od kapitána nebo si to odhlasovala, ale prostě se všeobecným tichým souhlasem.

Vkládáme snad ta těla do závějí proto, aby se nezkazila jako budoucí potrava? uvažoval lékař.

Nedokázal na vlastní otázku odpovědět. Věděl jen to, že když Hickeyho - a všechny ostatní shromážděné muže (zcela plánovitě, protože si o zamýšlené taktice ještě před svoláním nástupu pohovořil s kapitánem Crozierem) - seznamoval s anatomickými podrobnostmi potřebnými pro rozporcování lidského těla za účelem jeho konzumace, s hrůzou si uvědomil, že se mu v ústech sbíhají sliny.

Věděl také, že určitě není jediný, kdo tímto způsobem reaguje při pomýšlení na čerstvé maso... z jakéhokoli zdroje.

Za svítání následujícího dne, v pondělí 14. srpna, vyšla ze stanů jen hrstka mužů, kteří se chtěli podívat, jak Hickey s patnácti společníky odchází z tábora s pinasou připoutanou k otlučeným saním. Goodsir dohlédl na to, aby byl pan Honey potají pohřben v závěji, a pak se vrátil do tábora a také byl svědkem jejich odchodu.

O něco dřívější odchod tří pěších mužů ovšem propásl. Pan Male, pan Sinclair a Samuel Honey - který nebyl s právě zesnulým tesařem v žádném příbuzenském vztahu - vyrazili na plánovaný pochod přes ostrov do tábora Terror už před svítáním a nesli s sebou pouze vlastní batohy, spací pytle z příkrývek, pár lodních sušenek, vodu a jednu brokovnici s náboji. Nevzali si ani jeden Hollandův stan, v němž by se mohli schovat, a pokud by je zastihlo mrazivé zimní počasí dřív, než stačí dojít do tábora, měli v úmyslu vyhrabávat si jeskyně ve sněhu. Goodsir si pomyslel, že se s přáteli pravděpodobně rozloučili už večer předtím, protože všichni tři z tábora zmizeli ještě dřív, než se jižního obzoru dotklo první šedavé světlo. Pan Couch později doktoru Goodsirovi řekl, že vyrazili na sever, tedy od pobřeží přímo do vnitrozemí, a měli v plánu druhého nebo třetího dne se stočit k severozápadu.

Lékař žasl nad tím, co všechno na rozdíl od nalahko cestující trojice naložila do svého člunu Hickeyho odcházející skupina. Muži po celém táboře, včetně Maleho, Sinclaira a Samuela Honeyho, odhazovali nepotřebné věci - kartáče na vlasy, knihy, ručníky, psací podložky, hřebeny - samé drobtí civilizace, které s sebou nesli sto dnů a s nimiž se nyní odmítali vláčet dál - a Hickey se svými muži z nějakého nevysvětlitelného důvodu spoustu tohoto vyhozeného braku sbírali a nakládali do pinasy spolu se stany, spacími pytli a nezbytnou potravou. Jeden z pytlů obsahoval 105 jednotlivě balených kousků tmavé čokolády, společný podíl všech těchto šestnácti mužů na tajné zásobě pana Diggleho a pana Walla, již nechali dotáhnout až sem a chystali ji jako nečekané překvapení - šest a půl kousku čokolády na osobu.

Poručík Hodgson si potřásl rukou s Crozierem a několik dalších mužů se rozpačitě rozloučilo se starými kamarády a soupeťníky, Hickey, Manson, Aylmore a ostatní nejzatvrzejší členové skupiny však neřekli ani slovo. Pak dal loďmistrův pomocník Johnson Hodgsonovi nenabitou brokovnici s váčkem nábojů a díval se, jak mladý poručík obojí ukládá do těžce naloženého člunu. S Mansonem v čele a přinejmenším tuctem z šestnácti mužů zapraženým do postrojů opustily saně i člun tábor v tichu přerušovaném jen skřípětem skluznic na šterku, pak na sněhu, znovu na kamenech a znovu na ledu a sněhu. Za necelých dvacet minut jim zmizely z dohledu za nízkou terénní vlnou západně od Záchraného tábora.

"Přemýšlíte o tom, jestli to dokážou, doktore?" zeptal se palubní důstojník Couch, který stál vedle lékaře a všiml si jeho mlčenlivosti.

"Ne," zavrtil hlavou Goodsir. Byl tak unavený, že nebyl schopen jiné než upřímné odpovědi. "Myslel jsem na vojína Heathera."

"Na vojína Heathera?" podivil se Couch. "Ale toho jsme přece nechali..." Zarazil se.

"Ano," opáčil Goodsir. "Mrtvola toho mariňáka leží pod kouskem plachty hned vedle stopy našich saní mezi námi a Říčním táborem, necelých dvanáct dnů pochodu se saněmi na západ odtud - a Hickeyho početný tým, který táhne jen jednu pinasu, tam bude mnohem dřív."

"Ježíši Kriste," sykl Couch.

Goodsir přikývl. "Jen doufám, že nenajdou tělo stevarda nižších důstojníků. Měl jsem Johna Bridgense rád. Měl svoji důstojnost a nezaslouží si, aby se stal potravou někoho, jako je Cornelius Hickey."

###

Odpoledne toho dne dostal Goodsir vzkaz, že se má dostavit na poradou konanou u čtyř člunů vytažených na břeh - oba velrybářské čluny byly jako vždy převrácené dnem vzhůru, zatímco kutry byly sice vyložené, ale zůstávaly vzpřímeně stát na saních -, kde byli mimo doslech mužů vykonávajících své povinnosti nebo dřímajících ve stanech. Přítomni byli kapitán Crozier, první palubní důstojník Des Voeux, první palubní důstojník Robert Thomas, palubní důstojník Couch, pomocník loďmistra Johnson, loďmistr John Lane a desátník námořní pěchoty Pearson, který slabostí nebyl schopen stát a musel se podepírat o otlučený a popraskaný trup převráceného velrybářského člunu.

"Děkuji, že jste tak rychle přišel, doktore," uvítal ho Crozier. "Sešli jsme se tu, abychom prodiskutovali možná opatření, jimiž bychom se chránili před návratem skupiny Cornelia Hickeyho, a probrali alternativy vlastního postupu v následujících týdnech."

"Snad nečekáte, kapitáne," podivil se lékař, "že by se Hickey, Hodgson a ostatní vrátili?"

Crozier zvedl ruce v rukavicích a pokrčil rameny. Ve vzduchu mezi ním a ostatními proletoval lehký sníh. "Pořád ještě

by mohl chtít Davida Leyse. Nebo mrtvoly pana Diggleho a pana Honeyho. Nebo dokonce i vás, doktore."

Goodsir zavrtěl hlavou a seznámil ostatní se svými úvahami ohledně mrtvých těl - počínaje vojínem Heatherem - lemujících zpáteční cestu k táboru Terror jako zásobárny zmražené potravy.

"Ano," přitakal Charles Des Voeux, "to nás také napadlo. Je to pravděpodobně hlavní důvod, proč byl Hickey přesvědčen, že se dokáže dostat zpátky k Terroru. Přesto budeme tady v Záchraném táboře několik dnů stavět dnem i nocí hličky a vyšleme tady loďmistra pomocníka Johnsona s jedním či dvěma dalšími muži, aby Hickeyho skupinu tři nebo čtyři dny sledovali - pro všechny případy."

"Pokud jde o naši bezprostřední budoucnost, doktore," zeptal se chraptivě Crozier, "jak to vidíte?"

Ted' pro změnu pokrčil rameny lékař. "Pan Jopson, pan Helpman a strojník Thompson nezůstanou naživu déle než několik dnů," odpověděl tiše. "Pokud jde o ostatních patnáct nebo kolik případů kurdějí, tak prostě nevím. Někteří z pacientů by mohli přežít... myslím kurděje. Zejména pokud jim opatříme nějaké čerstvé maso. Z těch osmnácti mužů, kteří se mnou pravděpodobně v Záchraném táboře zůstanou - mimochodem, Thomas Hartnell se dobrovolně nabídl, že tu zůstane jako můj asistent -, se ale jen tři nebo možná čtyři budu schopni vydat na lov tuleňů na led nebo lišek do vnitrozemí. A ani oni toho nebudou schopni dlouho. Předpokládám, že zbytek těch, kteří tu zůstanou, zemře hladem nejpozději do patnáctého září. Většina z nás ještě dřív."

Neřekl už nahlas, že někteří by i tady mohli přežít o něco déle, pokud by pojídali těla mrtvých. Nezmínil se ani o tom, že on, doktor Harry D.S. Goodsir, se rozhodl, že se kvůli vlastnímu přežití nestane kanibalem a nebude ani pomáhat těm, kteří to budou považovat za nutné. Pítevní instrukce, které dal předchozího dne nastoupenému mužstvu, byly jeho posledními slovy na toto téma. Přesto byl odhodlán v žádném případě nesoudit muže, kteří se tady v Záchraném táboře nebo na výpravě k jihu nakonec přinutí lidské maso jíst, aby se udrželi při životě o něco málo déle. Jestliže byl ve Franklinově expedici někdo, kdo chápal, že lidské tělo je pouhou zvířecí schránkou k uchování duše - a po odchodu duše jen kusem mrtvého masa -, byl to poslední zbývající chirurg a anatom, doktor Harry Goodsir. To, že svůj život nehodlá o pár týdnů či dokonce měsíců prodloužit požíváním onoho mrtvého masa, bylo jeho vlastním rozhodnutím, vycházejícím z jeho vlastních morálních a filozofických důvodů. Nikdy nebyl obzvlášť dobrým křesťanem, přesto hodlal jako křesťan zemřít.

"Máme možná určitou alternativu," ozval se tiše Crozier, téměř jako by Goodsirovi četl myšlenky. "Rozhodl jsem se dnes ráno, že výprava mířící k Backově řece může tady v Záchraném táboře zůstat ještě týden - možná i deset dnů, to bude záležet na počasí - a doufat, že led povolí a že odtud budeme moci všichni odplout v člunech... včetně umírajících."

Goodsir se pochybovačně zamračil a rozhlédl se po čtyřech člunech rozložených kolem nich. "Vejde se nás taková spousta do těchhle několika člunů?" zeptal se.

"Nezapomínejte, doktore," vložil se do hovoru Edward Couch, "že dnes ráno odešli ti nespokojenci, takže je nás teď o devatenáct lidí. To znamená, že na čtyři dobré čluny teď včetně nás připadá třiapadesát duší."

"A jak sám říkáte," dodal Thomas Johnson, "během příštího týdne zemřou další."

"A nemáme skoro žádné jídlo, které bychom s sebou museli vláčet," poznamenal desátník Pearson, rozvalený na převráceném velrybářském člunu. "Bůh ví, že bych chtěl, aby tomu tak nebylo."

"A rozhodl jsem se nechat tady všechny stany," přidal se Crozier.

"A kam se schováme v bouři?" chtěl vědět Goodsir.

"Na ledu pod čluny," odpověděl Des Voeux, "a na otevřené vodě pod kryty člunů. Já jsem to tak minulého března dělal, když jsem se snažil dosáhnout poloostrova Boothia, bylo to uprostřed zimy a pod člunem nebo v člunu bylo větší teplo než v těch zasraných stanech... promiňte, kapitáne."

"Nic se nestalo," ujistil ho Crozier. "Navíc jsou dnes ty Hollandovy stany třikrát nebo čtyřikrát těžší, než když jsme se vydávali na cestu. Nikdy pořádně neuschnou. Nejspíš se do nich vsákla polovina vlhkosti z celé Arktidy."

"A druhá do našeho spodního prádla," poznamenal palubní důstojník Robert Thomas.

Všichni se hlasitěji či méně hlasitě zasmáli. Dva z nich zakončili smích kašlem.

"Mám rovněž v úmyslu vzít s sebou jen tři velké sudy na vodu a všechny ostatní tady nechat," pokračoval Crozier.

"Dva z nich budou při vyplutí prázdné. Na každém člunu bude jako železná zásoba jen jeden z malých soudků."

Goodsir zavrtěl hlavou. "A čím vaši muži uhasí žízeň, až se budete plavit přes úžinu nebo půjdete přes led?"

"Budeme a půjdeme, doktore," opravil ho kapitán. "Nezapomínejte, že pokud led povolí, vy i všichni nemocní půjdete s námi, místo abyste tu zůstali a zemřeli. A soudky budeme pravidelně doplňovat, jakmile se dostaneme k sladké vodě Backovy řeky. A než k ní doplujeme, musím se k něčemu přiznat. Skutečně máme - myslím my důstojníci - schovanou jednu věc, k níž jsme se při tom včerejším rozdělení nepřiznali. Trochu paliva pro lihové vaříče, které jsme schovali pod falešné dno jednoho z posledních soudků rumu."

"Na ledu si budeme k pití rozpouštět led a sníh," vysvětlil Johnson.

Goodsir pomalu přikývl. Byl už natolik smířený s jistotou, že v příštích dnech nebo týdnech zemře, že pouhé pomyšlení na potenciální záchranu bylo téměř bolestivé. Odolal pokušení nechat se znovu unést nadějami. Nesrovnatelně pravděpodobnější bylo, že všichni - Hickeyho skupina, tři dobrodruzi vedení panem Malem, Crozierova skupina veslující na jih - budou do měsíce mrtví.

Jako by znovu četl jeho myšlenky, obrátil se Crozier na Goodsira. "Co bychom potřebovali, doktore, abychom měli šanci přežít kurděje i vyčerpání po ty tři měsíce, které nám bude trvat, než proti proudu doveslujeme až k Velkému otročímu jezeru?"

"Čerstvou potravu," odpověděl prostě lékař. "Jsem přesvědčen, že alespoň u některých pacientů bychom dokázali chorobu vyléčit, kdybychom jim opatřili čerstvou potravu. Když ne zeleninu nebo ovoce - vím, že to tady na severu nikde neseženeme -, pak alespoň čerstvé maso, zejména tuk. I zvířecí krev by pomohla."

"Jak je možné, že maso a tuk zastaví nebo vyléčí tak strašlivou nemoc, doktore?" zeptal se desátník Pearson.

"Nemám tušení," přiznal Goodsir a zavrtěl hlavou, "jsem si tím ale právě tak jistý jako tím, že všichni na kurděje zemřeme, nepodaří-li se nám čerstvé maso sehnat... a to ještě dřív, než nás zabije hlad."

"Pokud Hickey a ostatní dojdou do tábora Terror," ozval se Des Voeux, "poslouží stejnému účelu i Goldnerovy konzervované potraviny?"

Goodsir opět pokrčil rameny. "Možná ano, i když souhlasím se svým zesnulým kolegou, pomocným ranhojičem McDonaldem, že čerstvá strava je za všech okolností lepší než konzervovaná. Navíc jsem přesvědčen, že v

Goldnerových konzervách byly přinejmenším dva různé typy jedu - jeden byl pomalý a zákeřný, ale ten druhý, jak si

vzpomenete na příkladu ubohého kapitána Fitzjamese a některých dalších, účinkuje velice rychle a příšerně. Každopádně jsme na tom lín, budeme-li hledat a najdeme-li čerstvé maso nebo ryby, než Hickey, který své naděje upíná

ke stárnoucím konzervám z Goldnerových potravinářských závodů."

"Doufáme," podotkl kapitán Crozier, "že jakmile se ocitneme na otevřené vodě zátoky, bude se tam do té doby, než přijde opravdová zima, mezi volně plovoucími krami vyskytovat dostatek tuleňů a mrožů. A až budeme na řece, budeme čas od času dělat zastávky a vydávat se na lov jelenů, lišek nebo karibů, může se ale stát, že budeme svoje naděje upínat k rybolovu... což by podle průzkumníků, jako byl George Back a náš vlastní sir John Franklin, měla být možnost naprosto reálná."

"Sir John taky snědl vlastní boty," poznamenal desátník Pearson.

Nikdo vyhladovělého příslušníka námořní pěchoty nenašel, nikdo se také ale nezasmál a neodpověděl, dokud se neozval Crozier, jehož chraptivý hlas zněl naprosto vážně. "To je pravý důvod, proč jsem s sebou táhl stovky párů rezervních vysokých bot. Nebylo to jen proto, aby měli chlapi nohy v suchu - což bylo stejně nemožné, jak jste sám viděl, doktore. Chtěl jsem ale všchnu tu kůži mít jako zásobu potravy pro poslední úsek naší cesty na jih."

Goodsir na něj dokázal jen vykuleně zírat. "Budeme mít jen jeden soudek vody, ale stovky párů bot, nafasovaných od královského námořnictva, k jídlu?"

"Ano," přisvědčil Crozier.

Náhle se všech osm mužů rozchechtalo tak divoce, že nemohli přestat; když se někteří utišili, někdo jiný se znovu rozesmál a všichni ostatní se k němu přidali.

"Psst!" sykl konečně Crozier, jako když učitel napomíná rozpustilé žáky, sám se ale stále tiše pochechtával.

Muži pracující v táboře dvacet metrů od nich zvedali hlavy a jejich bledé tváře pod velšskými parukami a čepicemi byly plné zvědavosti.

Goodsir si musel otřít slzy a hleny z nosu dřív, než mu přimrznou k tvářím.

"Nebudeme čekat, až led povolí a otevře se až sem ke břehu," oznámil Crozier do náhlého ticha, které ve skupince

zavládlo. "Zítřka, až loďmistrův pomocník Johnson vyrazí podél pobřeží na severozápad, aby potají sledoval Hickeyho skupinu, pan Des Voeux odvede několik našich nejschopnějších mužů jen s batohy a spacími pytli po ledu na jih - s

trochou štěstí se budou pohybovat skoro stejně rychle jako Reuben Male a jeho dva společníci -, dojdou přinejmenším patnáct kilometrů od břehu, možná ještě dál, a podívají se, jestli někde v zálivu není otevřená voda. Kdyby se otevřel nějaký kanál do takových osmi kilometrů od tohoto tábora, všichni se vydáme na cestu."

"Muži nemají dost sil..." začal Goodsir.

"Budou jich mít dost, když budou s jistotou vědět, že stačí jen den nebo dva táhnout saně, aby se dostali k otevřené vodě, po které doplují až k záchraně," ubezpečil ho kapitán Crozier. "Ti dva, co mají amputované nohy a jsou ještě naživu, vyskočí na krvavé pahýly a potáhnou s ostatními, budeme-li vědět, že tam na nás čeká voda."

"A při troše štěstí," dodal Des Voeux, "přinese moje skupina zpátky pár tuleňů a mrožů a nějaký tuk."

Goodsir pohlédl na praskající a posunující se ledovou zmrzlou plnou tlakových hřebenů, která se táhla na jih od nich pod nízkými šedými a sněhem obtěžkanými mračny. "Myslíte, že po téhle bílé noční mře dokážete zpátky donést tuleně a mrože?" zeptal se.

Des Voeux se místo odpovědi jen široce zazubil.

"Aspoň za jednu věc můžeme být vděční," poznamenal loďmistrův pomocník Johnson.

"Za jakou, Tome?" zeptal se Crozier.

"Náš přítel z ledu o nás zřejmě ztratil zájem a zatoulal se někam jinam," prohlásil stále svalnatý loďmistrův pomocník.

"Neviděli a neslyšeli jsme ho od té doby, co jsme odešli z Říčního tábora."

Všech osm mužů včetně Johnsona se náhle natáhlo k některému z blízkých člunů a zaklepalo kotníky na dřevo.

53

GOLDING

Záchranný tábor

17. srpna 1848

D

vaadvacetiletý Robert Golding přiběhl do Záchranného tábora ve čtvrtek 17. srpna těsně po západu slunce, vystrašený, rozčilený a rozčilený tak, že téměř nebyl schopen mluvit. Palubní důstojník Robert Thomas ho zastavil před Crozierovým stanem.

"Goldingu! Myslel jsem, že jste na ledu se skupinou pana Des Voeux."

"Ano, pane. To jsem, pane Thomasi. Byl jsem."

"Copak už se Des Voeux vrátil?"

"Ne, pane Thomasi. Pan Des Voeux mě poslal zpátky se vzkazem pro kapitána."

"Můžete ho předat mně."

"Ano, pane. Chci říct ne, pane. Pan Des Voeux nařídil, že to mám povědět přímo kapitánovi. Jedině kapitánovi, pane, promiňte. Děkuju, pane."

"Co je to tady zatraceně za rotyku?" chtěl vědět Crozier, který vylezl ze stanu.

Golding opakoval, že má od druhého palubního důstojníka příkaz hlásit se jedině přímo kapitánovi, omlouval se a koktal tak dlouho, až ho Crozier odvedl z kruhu stanů stranou. "Tak mi povězte, co se děje, Goldingu. Proč nejste s panem Des Voeuxem? Stalo se něco jemu nebo celé průzkumné skupině?"

"Ano, pane. Teda... ne, pane. Totiž, něco se stalo, pane, tam venku na ledu. Nebyl jsem u toho, když se to stalo - zůstali jsme včera vzadu, že budeme lovit tuleně, pane, Francis Pocock, Josephus Greater a já, a pan Des Voeux zatím pokračoval dál na jih s Robertem Johnsem, Billem Markem, Tomem Tadmanem a ostatními, dneska večer se ale vrátili zpátky, totiž vrátil se jen pan Des Voeux a pár ostatních, asi tak hodinu po tom, co jsme slyšeli ty brokovnice."

"Uklidněte se, mládenče," domlouval mu Crozier a pevně položil obě ruce na mladíkova roztřesená ramena. "Povězte mi, co vzkazuje pan Des Voeux, slovo od slova. A pak mi povíte, co jste viděl."

"Jsou oba mrtví, kapitáne. Oba mrtví. Jedno tělo jsem viděl - pan Des Voeux ji měl položenou na přikrývce, pane, a byla chudinka celá potrháná -, ale to druhý jsem zatím neviděl."

"Kdo je mrtvý, Goldingu?" vyštěkl Crozier, přestože slova "ji" a "byla" už mu pravdu částečně prozradila.

"Mlčenlivá dáma a ta věc, kapitáne. Ta eskymácká mrcha a ta věc z ledu. Viděl jsem její mrtvolu, tu věc jsem ale zatím neviděl. Pan Des Voeux říkal, že leží u nějakýho polypu asi půl druhýho kilometru od místa, kde jsme lovili tuleně, a že mám dojít pro vás a pro doktora, abyste se tam zašli podívat, pane."

"Polypu?" opakoval Crozier. "Chcete říct polynji? Jednoho z těch malých jezírek otevřené vody v ledu?"

"Ano, kapitáne. Sám jsem to ještě neviděl, ale tam by měla mršina tý věci ležet, podle toho, co říkali pan Des Voeux a Tlust'och Wilson, co tam byl s ním a přines a přitáh tu přikrývku, jako by to byly saně, pane. Mlčenlivá, víte, ležela na tý přikrývce, celá potrháná a mrtvá. Pan Des Voeux říkal, že mám dojít pro vás, pro doktora a pro nikoho jinýho a že o tom nemám nikomu jinému říkat, jinak řekne panu Johnsonovi, aby mě zmrskal, až se vrátí."

"Proč chce doktora?" zeptal se Crozier. "Je snad někdo z našich lidí zraněný?"

"Myslím, že jo, kapitáne. Jistě to ale nevím. Jsou pořád ještě u toho... u té díry v ledu, pane. Pocock a Greater šli s panem Des Voeuxem a s Tlust'ochem Alexem Wilsonem zpátky na jih, jak jim pan Des Voeux nařídil, mě ale poslal zpátky sem a říkal, že mám přivést jen vás a doktora, nikoho jinýho. A že to taky nikomu jinému nemám říkat. Aspoň zatím ne. Jo... a že si má doktor s sebou vzít tu brašnu s nožema a ostatním náčiním a možná i nějaký větší nože k rozřezání mršiny tý vobludy. Slyšeli jste večer ty rány z brokovnice, kapitáne? Pocock, Greater a já jsme je slyšeli, i když jsme od toho polypu byli nejmíň půl druhýho kilometru."

"Ne. Přes to zatracené praskání a lámání ledu tady bychom výstřely z brokovnice neslyšeli ani ze tří kilometrů," zabručel Crozier. "Zkuste si vzpomenout, Goldingu. Proč přesně vám pan Des Voeux říkal, že jen doktor Goodsir a já se máme jít podívat na to... co já vím, na co?"

"Pan Des Voeux říkal, že si je vcelku jistý, že je ta věc mrtvá, taky ale říkal, že to není to, co jsme mysleli, kapitáne. Říkal, že je to... už si jeho přesná slova nepamatuju. Pan Des Voeux ale povídal, že se tím všechno mění, pane. Chce, abyste se na to s doktorem podívali a přesvědčili se, co se tam stalo, než se o tom doslechne někdo jinej z tábora."

"A co se tam vlastně stalo?" naléhal na něj Crozier.

Golding zavrtěl hlavou. "To nevím, kapitáne. Lovili jsme s Pocockem a Greaterem tuleně, pane... jednoho jsme střelili, kapitáne, ale sklouznul do té své díry v ledu a nedostali jsme ho. Je mi líto, pane. Pak jsme z jihu slyšeli brokovnice. A o něco později, možná tak po hodině, se objevil pan Des Voeux s Georgem Cannem, kterej krvácel v obličejí, a s Tlust'ochem Wilsonem, Wilson přivez mrtvolu Mlčenlivý, táhnul ji za sebou na dece, a Mlčenlivá byla celá roztrhaná na kusy, jenže... máme za nima co nejdřív přijít, kapitáne. Dokud svítí měsíc."

Skutečně byla toho dne vzácně jasná noc po vzácně jasném a rudém západu slunce - Crozier právě vytahoval ze skříňky sextant, že se zkusí zorientovat podle hvězd, když ho vyrušil hluk před stanem - a nad ledovci a ledovou změtí na jihovýchodě právě vycházel obrovský modrobílý měsíc v úplňku.

"Proč teď v noci?" zeptal se Crozier. "Nepočkalo by to do rána?"

"Pan Des Voeux říkal, že nepočkalo, kapitáne. Říkal, že se nechává poroučet a prosí, jestli byste byl od té dobroty, sebral doktora Goodsira, šel tak tři kilometry se mnou - není to víc než dvě hodiny chůze, pane, i přes ty ledový stěny - a podíval se, co tam u té poljany je."

"Dobrá," přikývl Crozier. "Běžte říct doktoru Goodsirovi, že má přijít za mnou, vzít si lékařský kufřík a teple se obléct. Sejdou se s vámi oběma u člunů."

###

Pod Goldingovým vedením vyrazili na led čtyři muži - Crozier nedbal na Des Voeuxovu žádost, aby přivedl jen lékaře, a nařídil, aby je doprovodili loďmistr John Lane a velitel podpalubí William Goddard vyzbrojení brokovnicemi - a pokračovali bludištěm ledovců a ledových balvanů, překonali tři vysoké tlakové hřebeny a nakonec se vnořili do lesa sněhových kup, kde byla trasa Goldingova předchozího návratu do tábora označená nejen otisky jeho bot v navátém sněhu, ale také bambusovými tyčemi, které s sebou táhli celou cestu z Terroru. Des Voeuxův oddíl si přede dvěma dny tyče vzal, aby si označil cestu zpět a zároveň vyznačil nejsnazší trasu přes led pro případ, že by našli otevřenou vodu a chtěli, aby je ostatní následovali i s čluny. Měsíc svítil tak jasně, že jeho paprsky vrhaly stíny. I tenké bambusové tyče byly jako ručičky měsíčních hodin, od nichž se po modrobílém ledu táhly jizvy stínových čar.

Celou první hodinu se ozývaly pouze zvuky jejich namáhavého oddechování, bot křupajících ve sněhu a ledu, a neustálého praštění a sténání všude kolem. "Víte jistě, že je mrtvá, Goldingu?" ozval se pak Crozier.

"Kdo, pane?"

Kapitánovo rozčilené vydechnutí se proměnilo v obláček ledových krystalků, třpytících se v měsíčním světle. "Kolik asi ženských se tady kolem potlouká, zatraceně? Myslím Mlčenlivou dámu."

"Aha, pane." Mladík se zachichotal. "Ta je určitě mrtvá. Měla urvaný obě kozy."

Kapitán po něm střelil zlostným pohledem. Vyškrábali se na další nízký ledový hřeben a pokračovali dál do stínu vysokého, modře se lesknoucího ledovce. "Jste si ale jistý, že je to Mlčenlivá? Nemůže to být nějaká jiná domorodka?" Otázka Goldinga evidentně zaskočila. "Copak jsou tady ještě nějaký jiný Eskymačky, kapitáne?"

Crozier zavrtěl hlavou a gestem mladíkovi naznačil, ať je vede dál.

K "poljaně", jak dříve v ledu nadále říkal Golding, dorazili půl druhé hodiny po odchodu z tábora.

"Myslel jsem, že jste říkal, že je to někde dál," poznamenal Crozier.

"Já jsem vůbec nebyl ani takhle daleko," vysvětloval Golding. "Byl jsem někde támhle vzadu a lovil jsem tuleně, když pan Des Voeux tu věc našel." Mávl neurčitě rukou někam dozadu a doleva od místa, kde nyní stáli u otvoru v ledu.

"Říkal jste, že byli někteří z našich lidí zranění?" vyptával se doktor Goodsir.

"Ano, pane. Tlust'och Alex Wilson měl obličej samou krev."

"Neříkal jste náhodou, že George Cann měl zkrvavený obličej?" zpozorněl Crozier.

Golding rozhodně zavrtěl hlavou. "Kdepak, kapitáne. Celej od krve byl Tlust'och Alex."

"A byla to jeho krev, nebo krev někoho či něčeho jiného?" otázal se Goodsir.

"To nevím," odpověděl Golding téměř trucovitým tónem. "Pan Des Voeux mi prostě nařídil, abych vám pověděl, že si máte vzít svoje doktorský nádobíčko. Podle toho jsem myslel, že někdo musí být zraněnej, když pan Des Voeux chce, abyste ho dal do pořádku."

"No, tady každopádně nikdo není," prohlásil loďmistr John Lane, který opatrně obcházel ledový okraj polynji - jejíž průměr měl nejvýš osm metrů - a díval se nejprve dolů do černé vody dva a půl metru pod úroveň ledu a pak znovu na labyrint sněhových kup všude kolem. "Kde všichni jsou? Když pan Des Voeux odcházel, bylo s ním kromě vás ještě osmdesát mužů."

"To nevím, pane Lane. Říkal, že vás mám přivést sem."

Velitel podpalubí Goddard si přiložil dlaně k ústům a hlasitě zavolal: "Haló! Pane Des Voeuxi! Haló?"

Odněkud zprava mu odpověděl jiný hlas. Výkřik byl nezřetelný a přidušený, zněl ale nesmírně rozrušeně.

Crozier mávnutím naznačil Goldingovi, aby se držel vzadu, a v čele ostatních vyrazil do lesa čtyřmetrových ledových sloupů. Vítr vanoucí mezi nejrůzněji tvarovanými kusy ledu vydával kvílivé a sténavé zvuky a všichni věděli, že ledové hrany jsou ostré jako břitva a pevnější než většina námořnických nožů.

V měsíčním světle před sebou uprostřed malého kruhu plochého ledu mezi sněhovými a ledovými kupami spatřili tmavé obrysy osamoceně stojícího muže.

"Jestli je to Des Voeux," pošeptal svému kapitánovi Lane, "chybí mu osm mužů."

Crozier přikývl. "Johnne, Williame, vy dva běžte napřed - pomalu - a brokovnice mějte na jeden kohoutek natažené a připravené. Doktore Goodsire, vy buďte tak laskav a zůstaňte tu se mnou. Vy tady taky počkejte, Goldingu."

"Ano, pane," šeptl William Goddard. Oba si s Johnem Lanem zuby stáhli z rukou palčáky, aby mohli používat prsty v tenkých prstových rukavicích, natáhli jeden z těžkých kohoutků svých dvouhlavňových brokovnic a opatrně vykročili k měsícem osvětlené ploše za okrajem lesa ledových sloupů.

Zpoza posledního sloupu se vynořil obrovský stín, popadl Laneho a Goddarda za hlavy a srazil je k sobě. Oba muži padli jako pod úderem jateční palice.

Další stínová postava udeřila Croziera zezadu do hlavy, zkroutila mu paže za záda, když se pokoušel vstát, a přiložila mu ke krku nůž.

Robert Golding popadl Goodsira a přidržel mu u hrdla dlouhou čepel. "Ani hnout, doktore," špitl mu do ucha, "jinak si s váma zahraju na chirurga já."

Obrovský stín zvedl Goddarda a Laneho za límce kabátů a odvedl je na volnou ledovou plochu. Špičky jejich bot vyrývaly do sněhu brázdy. Mezi ledovými kupami se vynořil třetí muž, sebral brokovnice Goddarda a Laneho, jednu podal Goldingovi a druhou si nechal.

"Pojďte sem," ozval se Richard Aylmore a mávl hlavními brokovnicemi.

V té nezřetelné postavě s nožem, který mu přiložila ke krku, nyní Crozier podle pachu poznával lenošného George Thompsona. Kapitán vstal a napůl doklopýtal, napůl byl dotlačen ze stínů sněhových kup k muži čekajícímu v měsíčním světle.

###

Magnus Manson upustil těla Laneho a Goddarda na led před svým pánem, Corneliem Hickeym.

"Jsou naživu?" zachroptěl Crozier. Thompson mu stále držel paže zkroutené za zády, když teď ale na kapitána mířily hlavně dvou brokovnic, neměl už u krku přiloženou čepel nože.

Hickey se sklonil, jako by si chtěl ležící muže prohlédnout, a dvěma rychlými plynulými pohyby oběma prořízl hrdlo nožem, který se mu náhle objevil v ruce.

"Ne, teď už naživu nejsou, pane nafoukanej a všemocnej Croziere," ušklíbl se temovačův pomocník.

Krev vytékající na led se v měsíčním světle zdála být černá.

"To je stejná metoda, jakou jste zavraždil Johna Irvinga?" zeptal se Crozier hlasem, který se třásl vztekem.

"Jděte do prdele!" odsekl Hickey.

Crozier se zaškaredil na Roberta Goldinga. "Doufám, že jste dostal svých třicet stříbrných."

Golding se zachichotal.

"Georgi," oslovil temovačův pomocník Thompsona, který stál za kapitánem. "Crozier nosí v pravé kapse kabátu pistoli. Vytáhni ji. Dickie, ty mi tu pistoli přines. Kdyby se Crozier pohnul, zabij ho."

Thompson vytáhl z kapsy kabátu pistoli, zatímco Aylmore na Croziera dál mřil ukradenou brokovnicí. Pak k nim Aylmore došel, vzal si pistoli i krabičku nábojů, kterou Thompson našel, a pozpátku vycouval s brokovnicí opět zdviženou. V měsíčním světle přešel krátkou vzdálenost k Hickeymu a pistoli mu podal.

"Všechno tohle utrpení, které nám působí příroda," ozval se náhle doktor Goodsir. "Proč k němu vy chlapi musíte přidávat další? Proč my lidé vždycky musíme plnou měrou protrpět veškeré bohem seslané strádání, hrůzu a smrtelnost a ještě to všechno zhoršit? Můžete mi to vysvětlit, pane Hickey?"

Temovačův pomocník, Manson, Aylmore, Thompson a Golding na lékaře třetili oči, jako by na ně promluvil aramejsky.

Stejně se na něj díval jediný zbývající přítomný živý člověk, Francis Crozier.

"Co chcete, Hickey?" zeptal se Crozier. "Kromě dalších dobrých chlapů, které jste zabil, abyste měl maso na cestu?"

"Chci, abyste kurva držel hubu a pak pěkně pomalu a v bolestech umřel," odpověděl Hickey.

Robert Golding se rozesmál dementním dětinským smíchem. Hlavně brokovnice, kterou držel v ruce, zabubnovaly Goodsirovi do týla.

"Pane Hickey," promluvil Goodsir, "doufám, že si uvědomujete, že vám za žádných okolností neposloužím tím, že bych pro vás porcoval svoje spolence z lodi."

Hickeyho drobné zuby se zaleskly v měsíčním světle. "Ale posloužíte, doktore. Zaručuju vám, že posloužíte. Jinak se budete dívat, jak kousek po kousku porcujeme vás a pak vám ty kousky dáváme sežrat."

Goodsir na to nic neřekl.

"Tom Johnson a ostatní vás najdou," prohlásil Crozier a ani na okamžik neodtrhl oči od obličeje Cornelia Hickeyho.

Temovačův pomocník se zachechtal. "Johnson už nás našel, Croziere. Nebo jsme spíš my našli jeho."

Sáhl za sebe a vytáhl ze sněhu plátěný vak. "Jak že jste to v soukromí vždycky Johnsonovi říkal, králi Croziere? Vaše silná pravá ruka? Tu máte." Vyhodil z vaku nahou a zkrvavenou pravou paží s lesknoucím se pahýlem bílé kosti přeseknuté těsně nad loktem a díval se, jak letí vzduchem a dopadá na led u Crozierových nohou.

Crozier k ní oči nesklopil. "Vy ubožáku. Jste a vždycky jste byl nula, jen mřavý páchnoucí plivanec."

Hickeyho obličej se zkrivil, jako by ho měsíční světlo proměnilo v něco nelidského. Tenké rty se mu zkroutily a odtáhly od drobných zubů tak daleko, že něco podobného ostatní viděli jen u obětí kurdějů v posledních hodinách jejich života. V očích mu zářilo něco víc než jen šílenství a mnohem víc než pouhá nenávisť.

"Magnusi," štěkl, "uškrť kapitána. Pěkně pomalu."

"Ano, Corneliu," přisvědčil Magnus Manson a šouravě vykročil kupředu.

Goodsir se také pokusil vrhnout vpřed, mladý Golding ho ale jednou rukou pevně svíral, zatímco druhou mu neustále držel u hlavy brokovnicí.

Crozier nepohnul jediným svaem, když se k němu obr kolébavě blížil. Když na něj i na George Thompsona, který ho držel, padl Mansonův stín, sám Thompson sebou mimoděk nepatrně škubl, Crozier se k němu zaklonil, pak prudce vyrazil kupředu, vytrhl levou paží z jeho sevření a vrazil ruku do levé kapsy dlouhého kabátu.

Golding málem zmačkl spoušť brokovnice a nechtěně tak téměř ustřelil Goodsirovi hlavu - tak ho zaskočilo, když z kapsy kapitánova kabátu náhle vyšlehl plamen a tlumené zahřmění dvojité exploze jim prolétlo kolem uší a ozvěnou se vrátilo od sněhových kup.

"Au," hekl Magnus Manson a pomalu zvedl obě ruce k břichu.

"Zatraceně," zaklel chladně Crozier. Neúmyslně vystřelil z obou hlavních dvouranné pistole.

"Magnusi!" zaječel Hickey a vrhl se k obroví.

"Myslím, že mě kapitán střelil, Corneliu," oznámil Manson. Hromotlukův hlas zněl zmateně a trochu udiveně.

"Goodsire!" zařval do všeobecného zmatku Crozier. Kapitán se prudce otočil, vrazil Thompsonovi koleno do varlat a vytrhl se mu. "Utíkejte!"

Lékař se ho pokusil poslechnout. Přetahoval se a strkal se svým strážcem a málem se mu podařilo uniknout na svobodu, pak mu ale mladší Golding podtrhl nohy, povalil ho na břicho na led, plnou vahou mu zabořil koleno do zad a vši silou mu zezadu přimáčkl obě hlavně brokovnice k hlavě.

Crozier dlouhými skoky přechal ke sněhovým kupám.

Hickey si chladnokrevně vzal od Richarda Aylmoreho brokovnicí, zamířil a vypálil z obou hlavních.

Vrcholek jednoho ledového sloupu se roztříštil a spadl ve stejném okamžiku, kdy rána Crozierem mrštila kupředu; padl obličejem dolů a sklouzl po ledu a po tenké vrstvičce vlastní krve.

Hickey vrátil brokovnici Aylmoremu, rozeplnul Mansonovi kabáty a vesty a roztrhl mu košile i špinavý nátělník.

"Přived' sem toho zasranýho felčara!" křikl na Goldinga.

"Ani to moc nebolí, Corneliu," zabručel Magnus Manson. "Spíš to tak lechtá." Golding došťouchal, dostrkal a dovlékl Goodsirovi raněnému. Lékař si nasadil brýle a prohlédl si obě rány. "Nejsem si tím jistý, ale myslím si, že kulky takové malé ráže nepronikly panu Mansonovi ani podkožním tukem, natož pak svalovou vrstvou. Obávám se, že nejde o nic víc než o dvě malé oděrky. Smím teď jít ošetřit kapitána Croziera, pane Hickey?"

Hickey se zachechtal.

"Corneliu!" křikl Aylmore.

Crozier, který za sebou zanechával stopu krve a rozcupovaného vnějšího oblečení, se zvedl na kolena a pomalu začal lézt k sněhovým kupám a jejich stínům. Nyní se bolestivě postavil na nohy. Opile vrávorl k ledovým sloupům.

Golding se zachichotal a zvedl brokovnicí.

"Ne!" zarazil ho výkřikem Hickey. Vytáhl z kapsy kabátu Crozierovu velkou perkusní pistoli a pečlivě zamířil.

Šest metrů od ledového lesa se Crozier ohlédl přes zmražené rameno. Hickey vystřelil.

Kulka Croziera otočila kolem dokola a srazila ho na kolena. Jeho tělo zplihlo, mávl ale jednou rukou, zapřel se jí o led a

pokoušel se vstát.

Hickey postoupil o pět kroků kupředu a znovu vystřelil.

Croziera kulka odhodila dozadu, takže zůstal ležet naznak jen s koleny zdviženými do vzduchu.

Hickey postoupil o další dva kroky, zamířil a ještě jednou vystřelil. Jedna z Crozierových nohou se vyvrátila stranou a padla na zem, když mu kulka prolétla kolenem nebo svalem těsně pod ním. Kapitán nevydal jedině zasténání.

"Cornelie, zlato," zakňoural Magnus Manson hlasem připomínajícím poraněné děcko. "Začíná mě nějak bolet žaludek."

Hickey se prudce otočil. "Goodsire, dejte mu něco proti bolesti."

Lékař přikývl. Když promluvil, byl jeho hlas velice tichý, velice odměřený a absolutně bezbarvý. "Přinesl jsem celou láhev Doverova prášku - jeho hlavní složkou je derivát koky, kterému se také někdy říká kokain. Dám mu ho. Třeba všechen, jestli chcete. Zajist a zapít to může mandragorou, opiovou tinkturou a morfiem. To ho bolesti zaručeně zbaví." Sáhł do své lékařské brašny.

Hickey zvedl pistoli a zamířil lékaři přímo na levé oko. "Jestli dáte Magnusovi něco, po čem by se mu třeba jen udělalo špatně od žaludku, natož pak jestli tu zasranou ruku vytáhnete z brašny se skalpelem nebo něčím podobným, přísahám při zajeбанém Kristovi, že vás střelím do koule a udržím vás při životě tak dlouho, dokud je sám nesežerete. Rozumíte, doktore?"

"Rozumím," přikývl Goodsir. "O tom, co teď udělám, ale rozhoduje Hippokratova přísaha." Vytáhl láhev a lžici a do lžice nalil nepatrné množství tekutého morfia. "Vypijte to," nařídil obrovi.

"Děkuju, doktore," poděkoval Magnus Manson. Hlasitě obsah lžice vysrkl.

"Cornelie!" vykřikl Thompson a ukázal prstem.

Crozier zmizel. Krvavé šmouhy vedly mezi sněhové kupy.

"Do hajzlu," zaklel s povzdechem temovačův pomocník. "Ten sráč nadělá víc problémů, než za kolik stojí. Máš znova nabito, Dickie?" zeptal se a zároveň nabíjel vlastní pistoli.

"Jasně," přikývl Aylmore a zvedl brokovnici.

"Thompsons, vezmi si tu další brokovnici, co jsem přines, a zůstaň tady s Magnusem a s doktorem. Kdyby doktůrek udělal cokoli, co se ti nebude zamlouvat - třeba se jen uprdnul -, ustřel mu ptáka."

Thompson přikývl. Golding se zachichotal. Hickey s pistolí a Golding i Aylmore s brokovnicemi pomalu přešli po měsícem ozářeném ledu a opatrně, jeden po druhém, se vnořili do lesa ledu a stínů.

"Tady ho asi budeme těžko hledat," šeptl Aylmore, když vkročili na střídající se pruhy měsíčních paprsků a temnoty.

"To bych ani neřek," zabručel Hickey a ukázal na širokou šmouhu krve, která vedla přímo kupředu mezi dva ledové sloupky jako telegrafická zpráva složená z černých teček a čárek, táhnoucí se mezi stíny.

"Pořád má u sebe tu malou pistoli," připomněl šeptem Aylmore a opatrně se přesouval od jedné ledové kupy k druhé.

"Tu svou pistolku si může strčit do prdele," prohlásil Hickey a rozhodným krokem zamířil kupředu; boty mu na zkrvaveném ledu trochu klouzaly.

Golding se hlasitě zahihňal. "Tu svou pistolku si může strčit do prdele," opakoval po Hickeym zpěvavým hlasem a znovu vyprskl smíchy.

Krvavá stopa končila po dvanácti metrech u černé polynji. Hickey se rozběhl kupředu a upřeně se zahleděl na místo, kde se vodorovně šmouhy krve změnily v svislé pruhy, padající dolů po straně dva a půl metru silné ledové desky. Něco tam sklouzlo do vody.

"Do prdele s tím kurevským hajzlem!" klel Hickey a přecházel sem a tam. "Chtěl jsem, aby se náš nafoukaněj a všemocnej král díval, jak mu do toho zasranýho ksichtu vpálím poslední kulku, sakra! Připravil mě o to."

"Podívejte, pane Hickey," ozval se rozesmátý Golding. Ukazoval na něco, co vypadalo jako lidské tělo plovoucí tváří dolů v temné vodě.

"To je jen blbej kabát," zavrčel Aylmore, který opatrně vyšel ze stínu se zdviženou brokovnicí.

"Jen blbej kabát," opakoval Robert Golding.

"Takže je tam dole mrtvej," konstatoval Aylmore. "Co kdybysme vypadli, než sem všechna ta střelba přiláká Des Voeux nebo někoho jinýho? Zpátky k ostatním to máme dva dny cesty a než vyrazíme, musíme ještě naporcovat ty mrtvolky."

"Nikdo zatím nikam nepůjde," prohlásil temovačův pomocník. "Crozier by pořád ještě moh bejt naživu."

"Tak rozstřílenej a bez kabátu?" zapochyboval Aylmore. "Jen se na ten kabát podívej, Cornelie. Ta brokovnice ho úplně rozcupovala."

"Pořád ještě by moh bejt naživu. Musíme se přesvědčit, že není. Možná že tělo vyplave na hladinu."

"A co potom uděláš?" chtěl vědět Aylmore. "Střelíš do mrtvolky?"

Hickey se k němu otočil tak prudce a zatvářil se tak hrozivě, že mnohem vyšší Aylmore o krok couvl. "Jo," zavrčel temovačův pomocník. "Přesně to se chystám udělat. Ty běž," štkl na Goldinga, "a přiveď Thompsona, Magnuse a doktora. Doktůrka pevně přivážeme k nějakému kusu ledu, já s Aylmorem a Thompsonem půjdeme hledat Croziera a ty se budeš starat o Magnuse a rozřežeš zatím Laneho a Goddarda na tak malý kousky, aby se nám snadno nesly."

"Já je mám rozřezat?" vyjekl Golding. "Říkals přece, že právě kvůli tomu musíme lapit Goodsira, Cornelie. Ten by měl obstarat všechno řezání a ne já."

"Goodsir nám bude mrtvolky porcovat až přistě, Bobby," vysvětloval Hickey. "Pro dnešek se toho budeš muset ujmout ty. Zatím nemůžeme doktoru Goodsirovi věřit... dokud ho nedopravíme zpátky k našim lidem a pěkných pár kilometrů odtud. Tak buď hodnej kluk, dojde pro něj, pořádně ho přivaž k nějakému kusu ledu, použij nejlepší uzly, jaký umíš, a popros Magnuse, aby ty mršiny dones někam sem, kde se do nich budeš moct pustit. Vezmi si na to náčiní z Goodsirovy brašny a taky ty velký nože a truhlářskou pilu, co jsem přines a co tam ležej v tom vaku."

"No dobře," přikývl Golding. "Radši bych ale taky hledal." Pomalu zamířil do ledového labyrintu.

"Kapitán musel ztratit polovinu krve, než dolez odtamtud, cos ho střelil, až sem, Corneliie," prohlásil Aylmore. "Pokud nepad do vody, nemůže se tady nikde schovávat a nenechat po sobě stopu."

"V tom máš naprosto pravdu, můj milej Dickie," přikývl Hickey s podivným úsměvem. "Jestli není ve vodě, třeba se někam odplazil, ale s takovejma zraněnímá určitě nepřestal krváčet. Prohledáme to tady kolem, dokud si nebudeme jistý, že není pod vodou ani schoulenej někde mezi vším tím ledem, jestli tam nezalez, neschoval se a nevykrvácel tam. Ty začneš támhle na jižní straně polynji a já se půjdu podívat na sever. Budeme postupovat po směru hodinových ručiček. Kdybys našel jakoukoli maličkou stopu, třeba jen jedinou kapku krve nebo zvláenej sníh, zastav se a křikni na mě. Přijdu hned za tebou. A buď opatrněj. Nechceme, aby ten sráč ještě před smrtí vyskočil ze stínu a sebral někomu z nás pušku, co říkáš?"

Aylmore se zatvářil překvapeně a vyděšeně. "Vážně myslíš, že by moh mít na něco takovýho dost sil? Já teda... s třema kulkama a s takovou spoustou broků v těle? Bez kabátu by přece tak jako tak musel za pár minut umrznout. Je čím dál větší zima a vítr taky zesílil. Vážně myslíš, že na nás někde číhá, Corneliie?"

Hickey se usmál a ukázal na černé jezírko. "Ne. Myslím, že je mrtvej, utopenej, a že je tam dole. Chci si tím ale bejt zatraceně jistej. Neodejdeme odtud, dokud si nebudeme absolutně jistý, i kdybysme museli hledat, dokud nevyjde to bohem pojebaný slunce."

###

Nakonec hledali tři hodiny ve světle stoupajícího a poté klesajícího měsíce. Nenašli absolutně žádné stopy v okolí polynji ani mezi sněhovými kupami, na otevřeném ledovém poli za nimi, které prohledali ve všech směrech, ani na vysokých tlakových hřebenech na severu, na jihu a na východě: žádné krvavé skvrny, otisky bot ani stopy po plazení. Robertu Goldingovi celé ty tři hodiny trvalo, než Johna Laneho a Williama Goddarda rozporcoval na dostatečně malé kusy, které po něm Hickey chtěl; nakonec se svého úkolu sice zhostil, ale nadělal při tom strašnou spoušť. Žebra, hlavy, ruce, nohy a kusy míchy, válející se všude kolem něj, vypadaly, jako když na jatkách dojde k výbuchu. A sám mladý Golding byl tak zbrocený krví, že když se Hickey a ostatní vrátili, podobal se herci naličenému za černocho. Aylmoreho, Thompsona a dokonce i Magnuse Mansona vzhled jejich mladého učně poněkud vyvedl z míry, Hickey se ale dlouze a hlasitě rozchechtal.

Jutové pytle i plátěné vaky naplnili masem zabaleným do voskovaného plátna, které si přinesli s sebou. Přesto vaky prosakovaly.

Rozvázali Goodsira, který se trásl zimou nebo šokem.

"Je načase jít, doktore," pobídl ho Hickey. "Zbytek mládenců čeká na ledu patnáct kilometrů západně odtud a už se na vás všichni těšej."

"Pan Des Voeux a ostatní po vás půjdou," prohlásil Goodsir.

"Ne," odsekl Cornelius Hickey hlasem, v němž zněla naprostá jistota, "nepůjdou. Určitě ne, když budou vědět, že teď máme přinejmenším tři brokovnice a pistoli. Pokud totiž vůbec zjistěj, že jsme tady byli, což si nemyslím." Otočil se ke Goldingovi. "Dej našemu novému kamarádovi jeden pytel s masem, Bobby."

Když Goodsir odmítl naditý pytel od Goldinga převzít, srazil ho Magnus Manson k zemi a málem mu při tom zpřelámal žebra. Když k němu po dvou dalších bolestivých ranách přistrčili prosakující vak poctvrté, lékař se ho chopil.

"Jdeme," zavelel Hickey. "Tady jsme skončili."

54

DES VOEUX

Záchranný tábor

19. srpna 1849

P

rvní palubní důstojník Charles Des Voeux se neubráníl mimovolnému spokojenému úsměvu, když se v sobotu 19. srpna dopoledne se svými osmi muži vracel do Záchranného tábora. Alespoň jednou nese pro změnu kapitánovi i všem ostatním jen dobré zprávy.

Ledové pole se pouhých šest kilometrů od tábora rozpadalo v kry a splavně kanály; Des Voeux a jeho muži strávili další den tím, že kanály sledovali dál na jih, dokud nedošli k místu, kde byla v celé úžině jen otevřená voda až k poloostrovu Adelaide a téměř určitě až k zátocě vedoucí k ústí Backovy řeky, nacházející se východně od nich, na opačné straně poloostrova. Z ledovce, na který se vyšplhali na nejj jižnějším cípu ledového pole, Des Voeux na vlastní oči viděl nízké pahorky poloostrova Adelaide, od nichž je dělilo necelých dvacet kilometrů otevřené vody. Bez člunu dál pokračovat nemohli, což prvního palubního důstojníka Des Voeuxe přimělo k širokému úsměvu a při vzpomínce na to se usmíval i nyní.

Ze Záchranného tábora mohou odejít úplně všichni. Každý teď má šanci na přežití.

Téměř ještě lepší zprávou, kterou přinášeli zpět, byla skutečnost, že na ledových krách lemujících okraj čerstvě rozmrzlého moře strávili v úžině dva dny střílením tuleňů. Dva dny a dvě noci se Des Voeux a jeho muži cpali tulením masem a tukem; jejich těla po tuku tolik toužila, že i když se jim po bohaté stravě - po celých týdnech, kdy nejedli nic jiného než lodní sušenky a malé plátky starého soleného vepřového - zvedal žaludek, jakmile se vyzvraceli, měli ještě větší hlad a se smíchem se téměř okamžitě znovu hltavě pouštěli do jídla.

Když se teď podle bambusových tyčí vraceli přes poslední kilometr příbřežního ledu do tábora, každý z jeho osmi mužů za sebou táhl jednoho zastřeleného tuleň. Šestačtyřicet mužů v Záchranném táboře dnes čekala skvělá večeře a na další jídlo se těšilo i osm vítězoslavných průzkumníků.

Celkově vzato, pomyslel si Des Voeux, když stoupali po kamenitém břehu, měli čluny a hlasitě křičeli a provolávali

hurá, aby tábor upozornili na svůj návrat, až na přidržlého mladého Goldinga, který si hned první den stěžoval na bolesti břicha a sám se vrátil do tábora, to byla téměř dokonalá výprava. Poprvé po mnoha měsících - či spíše po letech - budou mít kapitán Crozier i ostatní důvod k oslavě.

Všechny je čekala cesta domů. Kdyby vyrazili ještě dnes, museli by ti zdraví mezi nimi táhnout nemocné v člunech pouhých šest kilometrů klikaté stezky mezi tlakovými hřebeny, kterou si Des Voeux pečlivě vyznačil, za tři nebo čtyři dny by mohli být na vodě a do týdne by dopluli k ústí Backovy Velké rybí řeky. Navíc bylo pravděpodobné, že otevírající se kanály mezitím postoupí ještě blíž ke břehu!

Ze stanů se začaly vynořovat špinavé, otrhané a shrbené postavy. Všichni přerušili nedůležité táborové práce, vyšli ven a hleděli vstříc Des Voeuxově oddílu.

Nadšený křik Des Voeuxových mužů - Thlustochose Alexe Wilsona, Francise Pococka, Josepha Greatera, George Canna, Roberta Johnse, Thomase Tadmána, Thomase McConveyho a Williama Marka - při pohledu na zachmuřené a nehybné tváře mužů, kteří na ně hleděli očima plnými beznaděje, utichl. Muži z tábora viděli, že za sebou oddíl táhne tuleně, nikdo z nich na to ale zjevně nereagoval.

Palubní důstojníci Couch a Thomas vylezli ze svých stanů, sešli dolů po kamení a zaujali místo před řadou strašidel ze Záchraného tábora. "Umřel snad někdo?" zeptal se Charles Frederick Des Voeux.

###

Druhý palubní důstojník Edward Couch, první palubní důstojník Robert Thomas, první palubní důstojník Charles Des Voeux, velitel podpalubí Erebu Joseph Andrews a velitel hlavní stěžňové nástavby Terroru Thomas Farr se shromáždili ve velkém stanu, který dříve sloužil jako nemocnice doktora Goodsira. Jak se Des Voeux dozvěděl, muži s amputovanými nohama za ty čtyři dny, co byl pryč, buď zemřeli, nebo byli přestěhováni do menších stanů k ostatním nemocným.

Pět mužů, kteří se dnes ráno v tomto stanu shromáždili, to byli poslední dosud žijící důstojníci a poddůstojníci s nějakou velitelskou pravomocí - či alespoň poslední přítomní v Záchraném táboře a dostatečně zdraví, aby byli schopní chůze - z celé expedice Johna Franklina. Zbývalo jim právě tolik tabáku, aby si čtyři z nich - Farr byl nekuřák - mohli zapálit dýmky. Vnitřek stanu se zaplnil modrým dýmem.

"Víte určitě, že ta jatka, která jste tam našli, nemá na svědomí ta věc z ledu?" ujišťoval se Des Voeux.

Couch zavrtěl hlavou. "Nejdřív jsme mysleli, že by to tak mohlo být - vlastně to byl náš původní předpoklad -, ale kosti, hlavy a zbývající kusy masa, které jsme našli..." Nedořekl a pevně skousl troubel dýmky.

"Byly na nich stopy nože," dopověděl za něj Robert Thomas. "Laneho a Goddarda zmasakroval nějaký člověk."

"Nebyl to člověk," ozval se Thomas Farr. "Jen nějaká zlovolná věc v lidské podobě."

"Hickey," konstatoval Des Voeux.

Ostatní přikývli.

"Musíme za ním i za těmi ostatními vrahy vyrazit," prohlásil Des Voeux. Chvilí se nikdo neozval. "A proč?" zeptal se pak Robert Thomas. "Abychom je spravedlivě potrestali."

Čtyři z pěti mužů se po sobě podívali. "Mají teď tři brokovnice," připomněl Couch. "A téměř určitě i kapitánovu perkusní pistoli."

"Máme víc chlapů... zbraní... prachu, broků i nábojů," argumentoval Des Voeux.

"Jistě," přikývl Thomas Farr. "A kolik z těch chlapů by v bitvě s Hickeyem a s jeho patnácti kanibalami přišlo o život?"

Thomas Johnson se přece taky nevrátil. A ten měl za úkol jen Hickeyho tlupu sledovat a přesvědčit se, že doopravdy odešli, jak nám tvrdili."

"To snad není pravda," postěžoval si Des Voeux, vytáhl dýmku z úst a upěchoval tabák. "A co kapitán Crozier a doktor Goodsir? To se na ně chcete prostě vykašlat? Nechat Cornelia Hickeyho, aby s nimi dělal, co se mu zachce?"

"Kapitán už není naživu," opáčil velitel podpalubí Andrews. "Hickey neměl jediný důvod, proč by Croziera nechával naživu... leda že by ho chtěl mučit a týrat."

"To je jen další důvod k tomu, abychom za nimi vyslali záchraný oddíl," trval na svém Des Voeux.

Ostatní chvilí neodpovídali. Převalovaly se kolem nich kotouče modrého dýmu. Thomas Farr rozvázal dveře stanu, odhrnul celtu stranou a pustil trochu kouře ven a naopak trochu vzduchu dovnitř.

"Ať se tam venku na ledu stalo cokoli, jsou to už skoro dva dny," ujal se slova Edward Couch. "Několik dalších dnů by trvalo, než by vyslaný oddíl Hickeyho skupinu našel a svedl s ní bitvu, i kdyby se mu ji najít podařilo. Tomu ďáblu stačí, když zámíří o kus dál na led nebo do vnitrozemí, aby se nás zbavil. Vítr za pár hodin zamete všechny stopy... i stopy saní. Doopravdy si myslíte, že Francis Crozier, i kdyby byl teď ještě naživu - o čemž pochybuju -, bude naživu nebo v takovém stavu, abychom ho mohli zachránit, za dalších pět dnů nebo týden?"

Des Voeux skousl troubel dýmky. "Tak tedy doktor Goodsir. Lékaře potřebujeme. Logika nám říká, že jeho Hickey nechá naživu. Právě kvůli Goodsirovi se možná Hickey a jeho kumpáni vrátili."

Robert Thomas zavrtěl hlavou. "Cornelius Hickey možná doktora Goodsira potřebuje pro svoje vlastní pekelné účely, ale my už ho nepotřebujeme."

"Jak to myslíte?"

"Tak, že většina lektvarů a nástrojů našeho dobrého doktora zůstala tady - vzal si s sebou jen brašnu s nejnnutnějším vybavením," odpověděl Thomas. "A Thomas Hartnell, který mu dělal asistenta, ví, které lektvary a v jakých dávkách na co předepisoval."

"A co skutečné chirurgické zákroky?" zeptal se Des Voeux.

Couch se smutně pousmál. "Vážně se domníváte, chlapče, že někdo, kdo bude v téhle a v dalších fázích naší cesty potřebovat skutečný chirurgický zákrok, má bez ohledu na další okolnosti šanci přežít?"

Des Voeux neodpověděl.

"Jenže co když Hickey a jeho chlapi nikam nejdu?" nadhodil Andrews. "Co když to vůbec neměli v úmyslu? Vrátil se přece, aby zabil kapitána, sebral Goodsira a chudáky Johna Laneho a Billa Goddarda zmasakroval a rozřezal jako zvířata. Všechny nás považuje za jateční dobytek. Co když prostě čeká za nejbližším vrškem a chystá se přepadnout celej tábor?"

"Děláte z obyčejného temovačova pomocníka úplného bubáka," prohlásil Des Voeux.

"Toho ze sebe už udělal sám," opáčil Andrews. "Jenže ne bubáka, ale d'ábla. Opravdovýho d'ábla. On i ta jeho ochočená zrůda, Magnus Manson. Prodali svoje duše - bůh je oba zatrat' - a získali za to nějakou temnou moc. Ještě si na moje slova vzpomenete."

"Člověk by řekl, že jedna skutečná nestvůra je pro takovou arktickou expedici, jako je ta naše, až dost," poznamenal Robert Thomas.

Nikdo se nezasmál.

"Všechno dohromady je to jedna skutečná nestvůra," ozval se konečně Edward Couch. "A není pro naši rasu žádnou novinkou."

"Co tedy všichni navrhuje?" zeptal se Des Voeux po další chvíli mlčení. "Abychom utekli před démonem v podobě metr padesát vysokého temovačova pomocníka a prostě zítra zamířili s čluny na jih?"

"Podle mě bychom měli vyrazit hned dnes," navrhl Joseph Andrews. "Jakmile naložíme do člunů těch pár věcí, co si bereme s sebou. A pak táhnout přes celou noc. S trochou štěstí bude dost světla, podle kterého se budeme moct orientovat, až vyjde měsíc. A když ne, můžeme použít trochu toho oleje do luceren, co jsme si ušetřili. Sám jste říkal, Charlesi, že tam zatím pořád jsou tyče, co značej cestu. Po první pořádný bouře už tam nebudou."

Couch zavrtěl hlavou. "Des Voeuxovi muži jsou unavení a naši lidé jsou naprosto demoralizováni. Navrhuji, abychom dnes večer uspořádali hostinu - sníme všech těch osm tuleňů, co jste přinesli, Charlesi - a vyrazili zítra ráno."

Všichni budeme v optimističtější náladě, když se napřed dosyta najíme, získáme trochu tuleního oleje na vaření a svícení a pořádně se vyspíme."

"Ještě večer ale postavíme hlídky," dodal Andrews.

"Samozřejmě," přikývl Couch. "Sám si jednu hlídku vezmu. Ani nemám žádný velký hlad."

"Ještě je tu otázka velení," připomněl Thomas Farr a v matném světle, které dovnitř pronikalo plachtou, pohlédl postupně do tváře všem přítomným.

Někteří z mužů si povzddechli.

"Hlavním velitelem je Charles," prohlásil první palubní důstojník Robert Thomas. "Sir John ho osobně povýšil na prvního palubního důstojníka vlajkové lodi, když byl zabit Graham Gore, takže je hodnostně nejvyšší."

"Vy jste ale byl prvním palubním důstojníkem na Terroru, Roberte," připomněl Thomasovi Farr. "Jste služebně starší."

Thomas rozhodně zavrtěl hlavou. "Erebus byl vlajkovou lodí. Dokud byl Gore naživu, bylo zcela nesporné, že je v žebříčku celkového velení expedici nade mnou. A Goreho hodnost má dnes Charles. Velení patří jemu. Nevadí mi to. Pan Des Voeux je lepší vůdce než já a my všichni budeme vůdčí schopnosti potřebovat."

"Nechce se mi věřit, že je kapitán Crozier pryč," hlesl Andrews.

Čtyři z pěti mužů silněji potáhli z dýmek. Nikdo nepromluvil. Slyšeli, jak se venku někdo baví o tuleních, někdo jiný se zasmál a přes zvuk hovoru k nim doléhal praskot a výstřely pukajícího ledu.

"Technicky vzato," poznamenal Thomas Farr, "je teď velitelem expedice poručík George Henry Hodgson."

"Poručík George Henry Hodgson může tak leda dostat rozžhavenej pohrabáč do prdele," rozčilil se Joseph Andrews.

"Kdyby k nám ta malá krysa teď přilezla zpátky po kolenou, vlastníma rukama bych ho uškrtil a nachcal bych na jeho mrtvolu."

"Velice pochybuji o tom, že je poručík Hodgson ještě naživu," podotkl tiše Des Voeux. "Je tedy rozhodnuto, že vrchním velitelem expedice jsem nyní já, Robert je můj první zástupce a Edward druhý?"

"Ano," přitakali ostatní čtyři muži ve stanu.

"V tom případě počítejte s tím, že se s vámi čtyřmi budu i nadále radit, kdykoli bude třeba přijmout nějaké rozhodnutí," pokračoval Des Voeux. "Vždycky jsem si přál být kapitánem vlastní lodi... ale takhle určitě ne, zatraceně. Budu potřebovat vaši pomoc."

Všichni za závojem tabákového dýmu přikývli.

"Ještě než půjdeme ven a řekneme mužům, aby se začali připravovat na dnešní hostinu a zítřejší odchod, mám jednu otázku," ozval se Couch. Des Voeux, který seděl v teple stanu prostovlasý, tázavě zvedl obočí.

"Co bude s nemocnými? Hartnell mi říkal, že je mezi nimi šest chlapů, kteří nejsou schopní chůze, i kdyby na tom závisel jejich život. Jsou v příliš pokročilém stadiu kurdějí. Vezměte si například Jopsona, kapitánova stevarda. Pan Helpman a náš strojník Thompson jsou mrtví, Jopson se ale pořád drží naživu. Hartnell říká, že nedokáže ani zvednout hlavu, aby se napil - musí mu pomáhat -, ale nechce se mu umířit. Vezmeme ho s sebou?"

Des Voeux pohlédl na Couche a pak i na ostatní tři obličej a hledal v nich nějakou nevyslovenou odpověď, nic v nich však nenašel.

"A pokud s sebou Jopsona a ostatní umírající vezmeme," pokračoval Couch. "Jako co je vezmeme?"

Des Voeux se nemusel ptát, jak to druhý palubní důstojník myslí. Potáhneme je s sebou jako pacienty, nebo jako potravu?

"Necháme-li je tady," odpověděl, "naprosto určitě skončí v něčem žaludku, pokud se Hickey vrátí, jak se někteří z vás domnívají."

Couch zavrtěl hlavou. "Na to jsem se neptal."

"Já vím," přikývl Des Voeux. Zhluboka se nadechl a málem se v hustém tabákovém kouři rozkašlal. "Tak dobrá," řekl.

"Moje první rozhodnutí jako nového velitele Franklinovy expedice. Až ráno vyvečeme čluny na led, může se k nám

připojit každý, kdo k nim dojde a zapřáhne se do postraňků - nebo alespoň dokáže nasednout do některého člunu. Pokud cestou zemře, rozhodneme, jestli jeho tělo potáhneme dál. Já rozhodnu. Zítra ráno ale opustí Záchraný tábor jen ti, kteří budou schopni dojít k člunům."

Nikdo z ostatních mužů nepromluvil, někteří ale přikývli. Ani jeden nepohlédl Des Voeuxovi do očí.

"Oznámím to mužům, až se najíme," rozhodl Des Voeux. "Každý z vás čtyř si vyberte jednoho spolehlivého chlapa, který s vámi dnes v noci bude držet hlídku. Pořadí hlídek určí Edward. Nedovolte chlapům, aby se přejedli do bezvědomí. Budeme potřebovat jasnou hlavu - alespoň někteří z nás -, dokud se bezpečně nedostaneme na otevřenou vodu."

Tentokrát přikývli všichni čtyři.

"Tak dobrá, běžte mužstvu říct o hostině," zavelel Des Voeux. "Tady jsme skončili."

55

GOODSIR

20. srpna 1848

Ze soukromého deníku doktora Harryho D. S. Goodsira:

Sobota 20. srpna 1848

Vypadá to, jako by tomu ďáblovi Hickeymu vytrvale přála štěstěna, která byla po tolik měsících a let k siru Johnovi, korvetnímu kapitánu Fitzjamesovi a kapitánu Crozierovi otočená zády.

Nevědí, že jsem si zcela neúmyslně uložil deník do své lékařské brašny - nebo to spíš pravděpodobně vědí, protože brašnu důkladně prohledali, když mě předevčírem večer zajali, ale je jim to jedno. Spím ve stanu sám až na poručíka Hodgsona, který je teď stejným zajatcem jako já, a tomu moje škrábání ve tmě nevadí.

Kdesi v nějakém koutku duše stále ještě nejsem schopen uvěřit povraždění svých společníků - Laneho, Goddarda a Croziera - a nebýt toho, že jsem byl na vlastní oči svědkem hostiny, na níž polovina Hickeyho oddílu v pátek pozdě večer lidským masem oslavila náš návrat do tábora u saní stojících na ledu nedaleko našeho někdejšího Říčního tábora, nevěřil bych, že je takové barbarství vůbec možné.

Pokušení kanibalismu dosud nepodlehli všichni členové Hickeyho pekelné legie. Hickey, Manson, Thompson a Aylmore se samozřejmě hostiny nadšeně zúčastnili a ukázalo se, že stejně dychtivě se do jídla pustili i námořník William Orren, stevard William Gibson, topič Luke Smith, Golding, temovač James Brown a jeho pomocník Dunn. Kromě mne se ale požívání lidského masa zdržují i další - Morfin, Best, Jerry, Work, Strickland, Seeley a samozřejmě Hodgson. Všichni se živíme jen plesnivými loďnými sušenkami. Obávám se však, že ze všech, které jsem jmenoval, pouze Strickland nebo Morfin a poručík dokážou odolávat delší dobu. Hickeyho lidé cestou na západ podél pobřeží ulovili jen jednoho tuleně, jeho tuk ale stačil k tomu, aby roztopili sporák, a vůně pečeného lidského masa je děsivě lákavá.

Hickey mi zatím neublížil. Nedotkl se mě ani předchozí dva večery, když jsem se odmítl zúčastnit hostiny a neslibil jsem ani, že budu porcovat další těla, až přijde čas. Prozatím jejich chuť k jídlu stačila utišit pan Lane a pan Goddard, což mě ušetřilo rozhodování, mám-li se stát šéfkuchařem kanibalů, nebo se sám nechat zmrzačit a rozřezat.

Na brokovnice ovšem nesmí sáhnout nikdo jiný než pan Hickey, pan Aylmore nebo pan Thompson - poslední dva se stali jakýmisi pobočníky nového Bonaparta, v něhož se náš malý temovačův pomocník proměnil. A Magnus Manson je osobní zbraní, kterou může namířit a vypustit jen jeden člověk - pokud to totiž vůbec ještě je člověk.

Když se ale zmiňuji o Hickeyho štěstěně, nemyslím tím pouze štěstí, o něž se zasloužil vlastním zločinným přičiněním a které mu přineslo zdroj čerstvého masa. Mám spíše na mysli dnešní zjevení, když jsme na ledu pouhé tři kilometry severozápadně od našeho starého Říčního tábora, kde odešel pan Bridgens, narazili na otevřené kanály táhnoucí se podél pobřeží k západu.

Hickeyho zvrácená posádka téměř okamžitě složila pinasu ze saní, vztyčila stěžen a plachty, naložila ji a spustila na vodu. Od té doby se s pomocí plachet i vesel rychle plavíme k západu.

Možná se ptáte, jak je možné, že se sedmnáct mužů vejde do osm a půl metru dlouhého otevřeného člunu, určeného pro pohodlnou plavbu pouze osmi až dvanácti lidí.

Odpověď zní, že jsme jeden na druhého strašlivě namačkání, a přestože vezeme pouze stany, zbraně, střelivo, soudky s vodou, sami sebe a svoji děsivou zásobu potravy, jsme tak těžce naložení, že moře na obou stranách dosahuje téměř až k okrajníkům, zejména když nám šíře kanálů dovolí křížovat proti větru bez použití vesel.

Když jsme dnes večer přistáli a začali stavět stany, slyšel jsem, jak si spolu Hickey a Aylmore šeptají - ani se příliš nesnažili mluvit tiše.

Někdo bude muset zemřít.

Voda před námi je otevřená a cesta je volná - možná až do tábora Terror či k samotnému Terroru -, přesně jak prorok Cornelius Hickey neústupně tvrdil při své červencové konfrontaci s Crozierem u oné bezejmenné zátoky, kde vzpouře zabránil jen údajný objev otevřené vody. Docela dobře se může stát, že Hickey a ti, kteří s ním zůstanou, budou zpátky v táboře Terror a na lodi po třech dnech snadné plavby místo tří a půl měsíců surové dřiny, které jsme potřebovali k tomu, abychom tutéž vzdálenost ušli opačným směrem.

Když teď ale nepotřebují tahače, kdo z mužů bude obětován a rozmnoží zásoby potravy, aby se člunu na zítřejší plavbě trochu ulehčilo?

Zatímco píšu tyto řádky, Hickey, jeho obr, Aylmore a další vůdci procházejí táborem a pánovitě nás vyvolávají ven ze stanů, přestože je už pozdě a venku vládne temná noc.

Budu-li zítra ještě naživu, napíšu víc.

56

JOPSON

Záchranný tábor

20. srpna 1848

Z

acházeli s ním jako se starcem a nechávali ho tady, protože se domnívali, že je starý, opotřebovaný a že dokonce umírá, to ale bylo směšné. Thomasi Jopsonovi bylo teprve jedenatřicet let. Právě dnes, dvacátého srpna, mu bylo jedenatřicet. Měl narozeniny a nikdo kromě kapitána Croziera, který ho z nějakého neznámého důvodu přestal chodit do stanu nemocných navštěvovat, o tom ani nevěděl. Zacházeli s ním jako se starcem, protože mu v důsledku kurdějí vypadaly skoro všechny zuby, z jakéhosi důvodu, který nechápal, mu vypadala i většina vlasů a krvácel z dásní, z očí, z kůže na hlavě i z konečníku, nebyl ale žádný stařec. Bylo mu dnes jedenatřicet a oni ho tu nechávali, aby o svých narozeninách zemřel.

Předchozího odpoledne a večera Jopson slyšel hlučné radovánky - dojem a vzpomínky na křik, smích a vůni pečeného masa se mu v mysli nespojovaly, protože celý včerejší den upadal do horečného bezvědomí a znovu se z něj probíral - když se ale za soumraku probudil, zjistil, že mu někdo přinesl talíř s kusem mastné tulení kůže, několika pruhů odkapávajícího bílého tuku a porci téměř syrového rudého tuleního masa, páchnoucího rybinou. Zvedl se mu žaludek - nic nevyzvrátil, protože už celý den nebo snad několik dnů nic nejedl -, a tak vystrčil talíř s tím ohavným pokrmem otevřenými dveřmi stanu ven.

Pochopil, že ho tu hodlají nechat, když se později téhož večera začal u jeho stanu zastavovat jeden člen posádky za druhým. Nic neřikali, neukázali dokonce ani obličej, každý ale strčil dovnitř jednu nebo dvě jako kámen tvrdé a napůl zelené lodní sušenky; vyrovnávali je po jeho boku, jako by to byly bílé kameny připravené na jeho pohřeb. Byl už příliš zesláblý - a příliš rozrušený svými sny - na to, aby protestoval, bylo mu ale jasné, že těch pár mizerných kousků jen napůl upečené zatuchlé mouky je jedinou odměnou, kterou dostane za léta věrné služby válečnému námořnictvu, Průzkumné službě a kapitánu Crozierovi. Nechají ho tady.

Dnes, v neděli ráno, se probudil a hlavu měl jasnější než v posledních několika dnech - možná dokonce týdnech -, jen proto, aby slyšel, jak se ostatní členové posádky chystají, že Záchranný tábor navždy opustí.

Zdola od břehu se ozýval pokřik; muži tam převraceli oba velrybářské čluny dnem dolů, přivazovali oba kutry k saním a do všech čtyř člunů nakládali zásoby.

Jak mě tady mohli nechat? Jopsonovi se nechtělo věřit, že by něco takového skutečně zamýšleli nebo udělali. Nestál snad kapitánu Crozierovi stokrát po boku, když trpěl nemocí, záchvaty melancholie i docela obyčejnou opilostí?

Nevynášel snad v tichosti a bez protestů jako správný stevard uprostřed noci z kapitánovy kajuty vědra zvratků a neutíral tomu irskému opilci zadek, když se v horečnatém deliriu podělal?

Možná právě proto mě tady ten hajzl nechává umřít.

Jopson se přinutil otevřít oči a pokoušel se v promočeném spacím pytlí převalit na druhou stranu. Bylo to nesmírně těžké. Slabost vystřelující ze středu těla ho celého pohlcovala. Pokaždé, když otevřel oči, měl pocit, že mu hlava praskne bolestí. Země se pod ním houpala stejně divoce jako jakákoli loď, na které se kdy v bouřlivém počasí plavil kolem mysu Hoorn. Kosti ho bolely.

Počkejte na mě! vykřikl. Měl alespoň dojem, že to vykřikl, byla to ale jen nevyslovená myšlenka. Bude se muset zmocit na něco víc... musí je dohonit dřív, než vystrčí čluny na led... ukázat jim, že dokáže táhnout stejně jako ti nejsilnější z nich. Mohl by je třeba oklamat i tím, že by do sebe vpravil kus toho páchnoucího a zahnívajícího tuleního masa.

Jopsonovi se nechtělo věřit, že se k němu chovají jako k mrtvému. Je přece živý člověk s čistým námořním rejstříkem, s vynikajícími zkušenostmi osobního stavěda a se stejně solidní minulostí loajálního občana. Jejího veličenstva jako kterýkoli jiný příslušník téhle expedice, nemluvě o rodině a domově v Portsmouthu (pokud jsou Elizabeth a jeho syn Avery dosud naživu a pokud je nevystěhovali z domku pronajatého za zálohu 28 liber, kterou Thomas Jopson od Průzkumné služby dostal na první roční plat, jenž na expedici činil 65 liber).

Záchranný tábor se teď zdál být opuštěný až na občasné tiché zasténání, které mohlo vycházet z okolních stanů, právě tak dobře je ale mohl vydávat jen neutichající vítr. Obvyklý skřípot vysokých bot na štěrk, tiché kletby, vzácně zaznívající smích, hovor mužů při odchodu na hlídku nebo při návratu z ní, hlasitými výkřiky vedená komunikace mezi stany, ozvěna kladiva nebo pily, vůně dýmkového tabáku - to všechno bylo pryč a zbývaly jen nezřetelné a pomalu utichající zvuky přicházející od člunů. Muži skutečně odcházeli.

Thomas Jopson neměl v úmyslu v tomhle studeném dočasném táboře v samé řiti světa zůstat a zemřít.

Zmobilizoval všechny síly, které v sobě měl, a navíc některé, o nichž ani netušil, že je má, stáhl si spací pytel ušitý z příkrývek firmy Hudson's Bay z ramenou a pomalu z něj začal vylézat. Nijak mu to neusnadnila skutečnost, že musel od těla i od vlněného pytle odtrhnout vlákna zmrzlého potu, krve a dalších tělesných tekutin, než se dokázal z příkrývek vymanit a plazivě zamířil k východu ze stanu.

Měl pocit, že už po loktech urazil celé kilometry, když se konečně zhroutil, propadl hlavou chlopni stanu a zajíkl se ve studeném vnějším vzduchu. Už si natolik zvykl na plachtovinou filtrované matné světlo a vydýchaný vzduch svého stanového lůna, že se mu v otevřeném prostoru a záři denního světla plíce dmuly jako měchy a do přivřených očí mu vhrkly slzy.

Brzy si uvědomil, že zářivé sluneční světlo je pouhou iluzí; ve skutečnosti bylo naopak pošmourné ráno plné husté mlhy a mezi stany vířila chapadla ledových par jako duše všech mrtvých, které za sebou expedice zanechala.

Kapitánovu stevardovi to připomnělo stejně hustou mlhu toho dne, kdy vyslali poručíka Littleho, ledařského mistra Reida, Harryho Peglara a další na průzkum prvním otevřeným kanálem v ledu.

Kdy je poslali na smrt, pomyslel si Jopson.

Přelezl lodní sušenky i tulení maso - které mu sem nanosili, jako by byl nějakou zatracenou pohanskou modlou nebo jako by chtěli přinést posvátnou oběť bohům - a protáhl necitelné a nereagující nohy kulatým vstupním otvorem stanu. Spatřil opodál stát dva nebo tři další stany a na vteřinu ho naplnila naděje, že nepřítomnost mužů schopných pohybu je jen dočasná, že mají všichni dole u člunů nějakou důležitou práci a brzy se vrátí. Pak ale zjistil, že většina Holandských stanů zmizela.

Ne, nezmizela. Jeho oči už přivykly rozptýlenému světlu pronikajícímu mlhou, takže viděl, že je většina stanů tady, na jižní straně tábora, nejbliž člunům a pobřeží, složená a zatížená naházenými kameny, aby je neodnesl vítr. Jopsona to zmátlo. Copak by si neodnesli stany s sebou, kdyby skutečně odcházeli? Působilo to na něj dojmem, že mají v úmyslu někam se po ledu vydat a brzo se zase vrátit. Kam ale chtějí jít? A proč? Nic z toho nedávalo nemocnému stevardovi, který ještě přednedávnem trpěl halucinacemi, smysl.

Pak mlha zavířila, zvedla se a Jopson viděl, jak přibližně padesát metrů před ním muži táhnou, tlačí a z boků postrkují čluny a vysouvají je na led. Odhadoval, že každým člunem manipuluje přinejmenším deset mužů, což znamenalo, že všichni nebo téměř všichni zbývající členové posádky odcházejí a nechávají jeho i ostatní vážně nemocné tady v táboře.

Jak mě tady může doktor Goodsir nechat? nechápal Jopson. Pokoušel se vzpomenout si, kdy za ním lékař naposledy přišel, nadzvedl mu hlavu a ramena a nakrmil ho polévkou nebo z něj smyl nečistotu. Včera to byl mladý Hartnell, že? Nebo to snad bylo před několika dny? Nemohl se upamatovat, jak je to dlouho, co se na něj doktor naposledy přišel podívat nebo mu přinesl léky. "Počkejte!" zavolal.

Nebylo to ale skutečné zavolání. Byl to stěží chraptivý šepot. Jopson si uvědomoval, že už bůhvíkolik dnů - a možná týdnů - nepromluvil nahlas a že ten zvuk, který právě vydal, zní slabě a přidušeně i jeho vlastním uším, v nichž mu neustále zvoní.

"Počkejte!" Ani tentokrát to nebylo o nic lepší. Napadlo ho, že by měl mávat rukama, aby si ho všimli, aby se otočili a vrátili se pro něj.

Thomas Jopson nedokázal zvednout ani jednu paži. Pouhý pokus o zamávání rukama způsobil, že znovu padl k zemi a udeřil obličejem do štěrků.

To ale nevalilo - bude se za nimi prostě muset dál plazit, dokud si ho nevšimnou a nevrátí se. Nenechají tady přece člena vlastní posádky, který má dost sil, aby se za nimi doplazil sto metrů až na led.

Popolezl na rozedřených loktech o další metr a opět se zhroutl obličejem do zmrzlého štěrku. Mlha, která se kolem něj válela, byla tak hustá, že mu zakryla i vlastní stan, vzdálený pouhých pár kroků za jeho zády. Vítr skučel - nebo to snad bylo sténání dalších opuštěných nemocných, ozývající se z těch několika dosud stojících stanů? - a chlad mrazivého dne se do něj vpíjel špinavou vlněnou košilí a potřísněnými kalhotami. Uvědomil si, že poleze-li dál od stanu, nebude už možná mít dostatek sil, aby se zase vrátil dovnitř, a země tady venku na prochazení a promočení.

"Počkejte!" zachroptěl. Jeho hlas zněl slabě jako mňoukání právě narozeného kotěte.

Svíjel se a kroutil, podařilo se mu přelézt další metr... ještě půl metru... zůstal ležet a lapal po dechu jako harpunovaný tuleň. Zesláblé paže a ruce, které vlekl za sebou, mu nebyly platné o nic víc než tulení ploutve... spíš mnohem méně.

Jopson se pokusil zabořit do zmrzlé země bradu a přitáhnout se o dalších pár centimetrů dopředu. Okamžitě si zlomil jeden z posledních zbývajících zubů na dva kusy, opět se ale zaryl bradou do štěrku a zkoušel to znovu. Jeho tělo bylo prostě příliš těžké. Jako by je k zemi tlačilo nějaké obrovské závaží.

Je mi teprve jedenatřicet, pomyslel si rozčileně a vztekle. Mám dnes narozeniny.

"Počkejte... počkejte... počkejte... počkejte." Každé slovo zaznělo slaběji než to předchozí.

Jopson se zajíkal a stěží popadal dech, posledními zbývajícemi prameny vlasů zanechával na kulatých oblázcích jasně rudé šmouhy, ležel na břiše a ochrnuté paže mu bezvládně visely u boků. Bolestivě natáhl krk a přimáčkl tvář ke studené zemi, aby viděl přímo před sebe.

"Počkejte..."

Mlha zavířila a zvedla se.

Otevřel se mu pohled sto metrů daleko, za nezvykle prázdnou plochu, kde byly dřív jeden vedle druhého seřazené čluny, za pás pobřežního štěrku a zmrzlé příbřežního ledu, až na ledové pole, kde se nějakých čtyřicet mužů pachtilo se čtyřmi čluny - kde je pátý? - a razilo si cestu dál na jih. I na tuto vzdálenost bylo zřejmé, že jsou také nesmírně zesláblí; jejich postup nebyl o mnoho účinnější a elegantnější než to zoufalé plazení, jímž Jopson urazil svých pět metrů.

"Počkejte!" Tenhle výkřik ho připravil o poslední špetku rychle se vytrácející energie - Jopson cítil, jak se zbytky jeho tělesného tepla vpíjejí do ledové země pod ním -, zazněl ale tak hlasitě jako kterékoli jiné slovo, jaké kdy v životě pronesl.

"Počkejte!" křikl konečně. Tentokrát to byl chlapecký hlas a ne mňouknutí malého kotěte nebo zapištění umírajícího tuleňe.

Už však bylo pozdě. Muži i s čluny byli sto metrů od něj a rychle mizeli - pouhé černé vrávorající siluety rýsující se na pozadí věčně proměnlivé šedi. Praskání a sténání ledu a větru by bylo přehlušilo i výstřel z pušky, natož pak osamělý hlas jednoho opuštěného muže.

Mlha se na okamžik zvedla ještě o něco výš a celé okolí zalilo hřejivé světlo - jako by se vycházející slunce chystalo rozpustit led všude kolem a přinést znovu zelené výhonky, živé tvory a naději do míst, kde dosud nic z toho nebylo -, pak se ale mlžné oblaky znovu snesly k zemi, zavířily kolem Jopsona, oslepily ho a spoutaly vlhkými a studenými šedivými prsty.

Muži i čluny vzápětí zmizeli.  
Jako by ani nikdy neexistovali.

57

HICKEY

Na jihozápadním cípu Země krále Williama  
8. září 1848

T

emovačův pomocník Cornelius Hickey nenáviděl krále i královny. Všechny je považoval za parazity vysávající krev z těl řádných občanů. Zjistil ale, že být králem není vůbec špatné.

Plán, podle něhož měli doplout nebo doveslovat zpět až k táboru Terror nebo k samotnému Terroru, se zhroutil v okamžiku, kdy jejich pinasa - už zdaleka ne tak přeplněná - obeplula jihozápadní výběžek Země krále Williama a narazila na postupující ledové pole. Otevřená voda se zúžila v kanály, které buď nikam nevedly, nebo se před nimi uzavíraly, když se jejich člun pokoušel pomalu si razit cestu podél pobřeží táhnoucího se nyní směrem k severovýchodu.

Mnohem dál západně od nich byla skutečná otevřená voda, Hickey ale nemohl dovolit, aby se pinasa vzdálila mimo dohled země, z toho prostého důvodu, že ani jeden z dosud živých členů posádky jejich člunu neovládal umění námořní navigace.

Jediným důvodem, proč byli Hickey a Aylmore tak velkomyslní, že dovolili Georgi Hodgsonovi, aby se k nim připojil - proč dokonce mladého poručíka sami přemluvili, aby se k jejich skupině přidal -, byla skutečnost, že ten hlupák stejně jako všichni poručíci válečného námořnictva absolvoval kurz navigace podle hvězd. Jenže hned prvního dne, kdy táhli svůj člun ze Záchraného tábora, Hodgson přiznal, že nedokáže určit jejich polohu ani najít na moři cestu zpět k Terroru bez sextantu, a jedině zbývající sextanty u sebe stále měl kapitán Crozier.

Jedním z důvodů, proč se Hickey, Manson, Aylmore a Thompson vrátili a vylákali Croziera s Goodsirem na led, byla snaha nějak se zmocnit alespoň jednoho z těch ztracených sextantů, v tomto ohledu ale vrozená prohnatost Cornelia Hickeyho selhala. Ani jemu, ani Dickiemu Aylmoremu se nepodařilo vymyslet dostatečně přesvědčivou záminku k tomu, aby jejich jidášský vyslanec - Bobby Golding - mohl Croziera požádat, ať s sebou při výpravě na led vezme sextant. Diskutovali proto o možnosti toho nafoukaného irského parchanta mučením přinutit, aby poslal zpátky do tábora vzkaz se žádostí o doručení potřebného přístroje, když ale Hickey viděl, jak před ním jeho trýznitel klečí na kolenou, nakonec se rozhodl ho raději na místě zabít.

Jakmile tudíž našli otevřenou vodu, přestal být mladý Hodgson užitečný i jako tahač saní a Hickey se ho brzy musel čistým a milosrdným způsobem zbavit.

Přesně k podobným účelům mu přišla vhod Crozierova pistole a zásoba nábojů. V prvních dnech poté, co se vrátili s Goodsirem a se zásobou jídla, Hickey dovolil, aby si Aylmore a Thompson nechali obě nové ukořistěné brokovnice - třetí dostal sám Hickey od Croziera toho dne, kdy odcházeli ze Záchraného tábora -, brzy ale dospěl k závěru, že nestojí o to, aby se nacházely zbraně v rukou někoho jiného, a nařídil Magnusovi, aby je hodil do moře. Takhle to bylo lepší: král Cornelius Hickey měl u sebe pistoli, hlídal si jedinou brokovnici i s náboji a po boku měl Magnuse Mansona. Hickey věděl, že Aylmore je degenerovaný knihomol a rozený intrikán a Thompson opilecký lenoch, jemuž nelze plně důvěřovat - napovídal mu to instinkt i přirozená vyšší inteligence -, a když se někdy kolem třetího zářijového dne začala tenčit zásoba potravy, již poskytl Hodgson, poslal Magnuse, aby dal oběma ránu do hlavy, svázal je a v polovičním bezvědomí je přitáhl před tucet ostatních shromážděných mužů. Tam Hickey uspořádal krátký polní soud, prohlásil Aylmoreho i Thompsona za vinné pobuřováním a přípravou komplotu proti veliteli a vlastním společníkům a oba na místě popravil jedinou kulkou do týla.

U všech tří obětí pro vyšší blaho - Hodgsona, Aylmoreho i Thompsona - se ten ztracený doktor Goodsir zatvrzele odmítal zhostit své úlohy hlavního prosektora.

Na každé odmítnutí vzpurného doktora byl velitel Hickey nucen reagovat příslušným trestem. Celkem byl tedy Goodsir potrestán třikrát a nepochybně měl teď, když se museli znovu plahočit po břehu, problémy s chůzí.

Cornelius Hickey věřil ve štěstí - ve svou vlastní šťastnou hvězdu - a štěstí mu také vždy přálo, když ho ale občas zklamalo, byl vždy připraven vyjít mu vstříc a pomoci mu vlastními silami.

V tomto případě, když obepluli masivní mys na jihozápadním výběžku Země krále Williama - pod plachtami, kde to bylo možné, a s pomocí vesel v místech, kde se kanály v blízkosti pobřeží příliš zúžily - a spatřili před sebou jedolitý ledové pole, nařídil přirazit ke břehu a znovu pinasu naložit na saně.

Nemusel mužům připomínat, jaké mají štěstí. Zatímco Crozierovi muži v Záchraném táboře daleko za nimi jsou už téměř určitě mrtví nebo teprve umírají - možná také umírají na ledovém poli v úžině jižně od tábora -, Hickeyho vybraná hrstka už je ve dvou třetinách či dokonce ve třech čtvrtinách zpáteční cesty k táboru Terror a ke všem zásobám, které tam nechali uskladněné.

Hickey dospěl k závěru, že vůdce jeho formátu - král a vládce Franklinovy expedice - by neměl být nucen táhnout saně. Muži měli díky němu (a pouze díky němu) dostatek potravy a neměli by mít žádné důvody ke stížnostem na nemoci nebo nedostatek energie, takže se rozhodl strávit závěrečnou část cesty vsedě na zádi pinasy naložené na saních a dovolit tuctu svých dosud žijících poddaných, pouze s výjimkou kulhajícího Goodsira, aby ho táhli po ledu, šterku a sněhu podél zakřiveného severního úpatí mysu.

Posledních několik dnů se s ním v pinase vezl i Magnus Manson, a to nejen pro to, co teď už bylo všem jasné - že je Magnus královým nejbližším společníkem, jakož i vrchním inkvizitorem a popravčím. Nešťastný Magnus měl opět bolesti žaludku.

Hlavním důvodem, proč Goodsir sice kulhal, ale zůstal dosud naživu, byla skutečnost, že Cornelius Hickey trpěl hluboce zakořeněným strachem z nemoci a nákazy. Choroby, jež ostatní muže sužovaly v Záchraném táboře i předtím - zejména krvácením provázené případy kurděj - vyvolávaly v temovačově pomocníkovi odpor a hrůzu. Potřeboval mít po ruce doktora, který by se o něj staral, přestože zatím nevykazoval sebemenší známky nemoci, jež tak strašlivě pronásledovaly jeho bezvýznamnější spolence.

U Hickeyho tahačského týmu - Morfina, Orrena, Browna, Dunna, Gibsona, Smithe, Besta, Jerryho, Worka, Seeleyho a Stricklanda - se také neprojevovaly žádné příznaky postupujících kurděj, když teď jejich jídelníček opět tvořilo čerstvé nebo téměř čerstvé maso.

Pouze Goodsir vypadal nemocně a také si tak počínal; důvodem bylo, že se ten idiot zatvrzele živil pouze několika málo zbývajícími loďními sušenkami a vodou. Hickey věděl, že už brzo bude muset zakročit a přinutit lékaře, aby se podílel na konzumaci zdravější a kurděje zahánějící stravy - nejlepší byly masité partie ze stehén, lýtek, nadloktí i předloktí.

Nechtěl, aby jim Goodsir jen vinou vlastní zvrácené paličatosti zemřel. Jako doktor by konec konců měl sám vědět, co je pro něj nejlepší. Zatuchlé loďní sušenky a voda jsou snad dostatečnou potravou pro krysy, nenajde-li se nic lepšího, ale není to nic pro chlapy.

Aby zabezpečil, že Goodsir zůstane naživu, zabavil mu Hickey už dávno všechny léky z příruční brašny, osobně na ně dával pozor a dovolil, aby je Magnusovi nebo ostatním podával jen pod přísným dohledem. Dbal také na to, aby neměl lékař přístup k nohám, a když byli na moři, neustále ho některý z jeho mužů hlídal a byl připraven zabránit mu, aby skočil přes palubu.

Doposud Goodsir neprojevil žádné známky toho, že by se chtěl pokusit o sebevraždu.

Magnusovy bolesti žaludku byly poslední dobou tak prudké, že obr nejen musel za dne jet s Hickeym v pinase tažené na saních, ale v noci mu občas bránily v spánku. Hickey nepamatoval, že by měl někdy jeho přítel problémy se spaním. Příčinou byly samozřejmě ty dvě maličké střelné rány a Hickey nyní Goodsira nutil, aby mu je denně ošetřoval. Lékař trval na své původní diagnóze, podle níž šlo jen o povrchová zranění, z nichž se nešíří žádná infekce. Ukázal Hickeymu i tupě přihlížejícímu Magnusovi - který držel zdvižený podolek košile a vyplašeně si prohlížel vlastní břicho -, že tkáň kolem žaludku zůstává růžová a zdravá.

"Tak proč to bolí?" chtěl vědět Hickey.

"Je to jako každá jiná zhmožděnina - zejména hluboká svalová zhmožděnina," vysvětloval lékař. "Může to bolet celé týdny. Není to ale nic vážného, natož pak životu nebezpečného."

"Nemůžete ty koule vyříznout?" vyptával se Hickey.

"Cornelie," zafňukal Magnus, "já nechci vyříznout koule."

"Myslel jsem ty kulky, zlato," uklidňoval ho Hickey a popleskal ho po obrovském předloktí. "Ty kulky z pistole, co máš v břiše."

"Snad bych mohl," přikývl Goodsir. "Lepší ale bude, když to nebudu zkoušet. Přinejmenším dokud jsme na pochodu."

Operace by vyžadovala rozřiznutí svalů, které už jsou z větší části zahojené. Pan Manson by nejspíš musel při rekonvalescenci několik dnů ležet... a každopádně by hrozilo vážné riziko sepse. Pokud se rozhodneme ty kulky odstranit, mnohem radši bych to udělal v táboře Terror nebo až budeme zpátky na lodi. Aby pak mohl pacient pár dnů nebo ještě déle strávit v posteli."

"Nechci, aby mě bolelo břicho," zabručel Manson.

"Samozřejmě, že nechceš," přitakal Hickey a přejel partnerovi rukou po obrovských prsou a ramenou. "Dejte mu trochu morfia, Goodsire."

Lékař přikývl a odměřil na lžici dávku léku proti bolesti.

Magnus svou lžici morfia vždycky spolkl s obrovským gustem, pak se posadil na před' pinasy a hodinu nebo ještě déle se sladce usmíval, než po požití léku konečně usnul.

A tak bylo tento pátek, osmého zářijového dne, ve světě krále Hickeyho všechno v naprostém pořádku. Jeho jedenáct tažných soumarů - Morfin, Orren, Brown, Dunn, Gibson, Smith, Best, Jerry, Work, Seeley a Strickland - bylo v dobrém stavu, žádný nebyl nemocný a všichni každý den poctivě táhli. Magnus byl po většinu času spokojený - líbilo se mu, když se mohl jako důstojník vézt na přidi a ohlížet se po krajině, kterou právě přejeli - a v lahvích zbýval dostatek morfia a opiové tinktury, aby jim obojí vydrželo, dokud nedojedou do tábora Terror nebo až na loď. Goodsir byl naživu, kulhal po boku karavany a pečoval o krále i jeho druha. Počasí bylo příznivé, jen se už začínalo ochlazovat, a nikde nebylo ani známky po nestvůře, která je v uplynulých měsících pronásledovala.

I když jedli poměrně bohatě, stále ještě jim z Aylmoreho a z Thompsona zůstal dostatek masa, aby si mohli uvařit guláš na příštích několik dnů - zjistili totiž, že lidské sádlo hoří skoro stejně jako velrybí tuk, přestože má menší výhřevnost a nevydrží tak dlouho. Hickey už měl promyšlenou loterii pro případ, že by potřebovali ještě jednu oběť, než dorazí do tábora Terror.

Také samozřejmě mohli přejít na menší přiděly stravy, Cornelius Hickey ale věděl, že loterie s jedním krátkým stěblem vnese do srdcí jeho i beztoho poslušných jedenácti tažných soumarů hrůzu a utvrdí je v tom, kdo je skutečným králem téhle expedice. Hickey měl odjakživa lehké spaní, teď ale spal s jedním okem otevřeným a s rukou na pažbě perkusní pistole; domníval se, že jedna poslední veřejná oběť - po níž bude Magnus pravděpodobně muset vykonat čtvrtý veřejný trest za Goodsirovu neposlušnost - by měla zlomit jakékoli poslední skryté zbytky vůle k odporu, které by snad dosud přetrvávaly ve zrádných srdcích jeho tažných zvířat.

Prozatím byl ale tenhle páteční den jako malovaný, teplota se pohybovala v příjemném rozmezí těsně pod nulou a modrá obloha se na sever od nich, kam měli namířeno, modrala ještě víc. Těžký člun seděl vysoko na saních, dřevěné skluznice skřípěly a syčely a klouzaly po ledu a šterku. Na přidi seděl Magnus, který se po nedávné dávce morfia spokojeně usmíval, oběma rukama se držel za břicho a tiše si broukal nějakou melodii.

Všichni věděli, že do tábora Terror a k hrobu Johna Irvinga nedaleko Mysu vítězství jim zbývá necelých padesát kilometrů a od hrobu poručíka Le Vesconteho na pobřeží je neděli ani polovina této vzdálenosti. Muži měli dost sil, a tak urazili denně tři až pět kilometrů a mohli pravděpodobně postupovat ještě rychleji, pokud se jejich jídelníček znovu zlepší.

Právě za tímto účelem Hickey právě vytrhl nepotřesenou stránku z jedné z četných biblí, které na Magnusovo naléhání posbírali a naložili do pinasy, když odcházeli ze Záchraného tábora - bez ohledu na to, že ten dobromyslný idiot neuměl číst -, a teď ji trhal na jedenáct stejně velkých papírových proužků.

Hickey měl být samozřejmě z nadcházející loterie vyloučen, stejně jako Magnus a ten zatracený doktor. Až ale večer zastaví a začnou si vařit čaj a guláš k večeři, chystal se Hickey přikázat, aby každý na jeden z těch papírků napsal svoje jméno nebo udělal svoji značku, a pak bude na zamýšlenou loterii všechno připravené. Hickey nechá Goodsira papírky zkontrolovat a veřejně potvrdit, že všichni napsali svoje pravé jméno nebo udělali svoji osobní značku. Potom si král jména schová do kapsy kazajky, kde budou čekat na uspořádání slavnostního obřadu.

58

GOODSIR

Na jihozápadním cípu Země krále Williama  
5. října 1848

Ze soukromého deníku doktora Harryho D. S. Goodsira:

6., 7. nebo možná 8. října 1848

Právě jsem vypil svůj poslední nápoj. Bude trvat několik minut, než se projeví jeho plné účinky. Do té doby se pokusím doplnit svůj deník.

V posledních několika dnech si neustále připomínám podrobnosti toho, jak se mi před několika týdny mladý Hodgson svěřil a šeptem ke mně promlouval té poslední noci, než ho pan Hickey zastřelil.

Promiňte, že vás ruším, doktore, zašeptal poručík, ale musím někomu říct, jak je mi to všechno líto.

Nejste papeženec, poručíku Hodgson, odpověděl jsem také šeptem. A já nejsem váš zpovědník. Spěte a mě nechte také spát.

Ještě jednou se omlouvám, doktore, nedal se odbýt Hodgson. Musím ale někomu povědět, jak je mi líto, že jsem zradil kapitána - který se ke mně vždycky choval dobře - a že jsem dovolil panu Hickeymu, aby vás takhle unesl. Upřímně toho lituji a hrozně se omlouvám.

Tiše jsem tam ležel a nic jsem neříkal. Nechtěl jsem tomu chlapci poskytnout sebemenší útěchu.

Už od té doby, co zabili Johna, pokračoval vytrvale Hodgson, myslím poručíka Irvinga, svého drahého přítele z dělostřelecké školy, jsem byl přesvědčen, že ho zavraždil temovačův pomocník Hickey, a měl jsem z něj hrůzu.

Proč jste se tedy k panu Hickeymu přidal, když jste ho považoval za monstrum? zašeptal jsem do tmy.

Měl jsem... strach. Chtěl jsem být na jeho straně, protože je tak strašný, šeptl Hodgson. A pak se rozplakal.

Styďte se, opáčil jsem.

Pak jsem ale mládence jednou rukou objal a poplácával jsem ho po zádech, dokud nepřestal plakat a neusnul.

Druhý den ráno nechal pan Hickey shromáždit celý oddíl a poručil Magnusí Mansonovi, aby před ním přinutil poručíka Hodgsona pokleknout; sám temovačův pomocník držel v ruce pistoli, oznámil, že nehodlá - Jeho veličenstvo pan Hickey - trpět žádné ulejšování, a znovu vysvětlil, že dobří chlapi mezi námi zůstanou naživu a dostanou najíst, zatímco ulejšovací zemřou.

Pak přiložil dlouhou hlaveň své zbraně k týlu George Hodgsona a vystřelil mu mozek na štěrky.

Musím napsat, že mladík svůj konec nesl statečně. Ani jednou toho rána na sobě nedal znát strach. Jeho poslední slova před hlasitým výstřelem pistole zněla: Táhněte do pekel.

Přál bych si jen, aby i můj konec byl stejně statečný. Teď už ale s naprostou jistotou vím, že tomu tak nebude.

Teatrální počinání pana Hickeyho neskončilo, ani když byl poručík Hodgson mrtvý a když Magnus Manson mládence svlékl donaha a nechal jeho mrtvolu ležet před nastoupeným oddílem.

Když jsem se na ni podíval, sevřela se mi hrud'. Z pohledu člověka vzdělaného v lékařských vědách byl nebožák Hodgson vyzáblejší, než bych považoval za možné u kohokoli, kdo byl ještě před okamžikem naživu. Paže byly pouhé měchy svrasklé kůže přetažené přes kosti. Žebra a pánev mu vystupovaly tak zřetelně, až se zdálo, jako by chtěly kůži propíchnout. A celé mladíkové tělo bylo pokryté tmavými podlitinami.

Pan Hickey mě přesto přivolal k sobě, podal mi velké nůžky a přikázal, abych se před očima nastoupených mužů pustil do poručíkova rozporcování.

Odmítl jsem.

Pan Hickey mě zdvořilým hlasem požádal ještě jednou. Opět jsem odmítl.

Poté pan Hickey poručil panu Mansonovi, aby mi nůžky vzal a aby mě svlékl stejně donaha jako mrtvolu ležící u našich nohou.

Když jsem byl zbaven veškerého oblečení, jal se pan Hickey přecházet sem a tam před svými muži a ukazovat na různé části mého nahého těla. Pan Manson stál opodál a v ruce držel nůžky.

V našem bratrském společenství, prohlásil pan Hickey, není místo pro ulejšváky. A přestože tohohle doktora potřebujeme - chci se totiž postarat o to, aby každé z vás zůstal zdravěj, a platí to úplně pro všechny -, musíme ho potrestat, když odmítá posloužit našemu společnému dobru.

Na znamení naší nespokojenosti ho připravíme o dva kousky těla, který nutně nepotřebuje.

S těmito slovy začal pan Hickey šťouchat hlavní pistole do různých částí mého těla - do prstů, nosu, penisu, varlat a uší.

Pak mi zvedl ruku.

Prsty na ruku doktor potřebuje, pokud nám má být k nějakému užitku, oznámil teatrálně a zachechtal se. Takže je necháme až nakonec. Většina mužů se zasmála.

Pindoura ani koule ale nepotřebuje, pokračoval pan Hickey a šťouchl mě do zmíněných partií velice studenou hlavní své pistole.

Muži se znovu rozesmáli. Řekl bych, že byli naplnění dychtivým očekáváním.

Dneska jsme ale moc laskavý, prohlásil pan Hickey. Pak nařídil panu Mansonovi, aby mi ustříhl dva prsty u nohou.

Který dva, Cornelie? zeptal se obrovský idiot.

Vyber si sám, Magnusi, vybědl ho vrchní ceremoniář.

Shromáždění muži se opět rozchechtali. Cítil jsem jejich zklamání, že mám být připraven o něco tak banálního, jako jsou pouhé prsty u nohou, zároveň mi ale bylo jasné, že je baví sledovat Magnuse Mansona v roli arbitra rozhodujícího o osudu mých končetin. Nebyla to jejich chyba. Průměrný námořník účastníci se této expedice nemá naprosto žádné formální vzdělání a cítí nevrzlivost ke každému, kdo je má.

Pan Manson si vybral oba moje palce.

Diváci se rozesmáli a zatleskali mu.

Nůžky rychle posloužily určenému účelu a obrovská síla pana Mansona mi tentokrát byla ku prospěchu.

Následoval další smích - doprovázený projevy velkého zájmu a zvědavosti - když přinesli moji lékařskou brašnu a všichni sledovali, jak podvazují nezbytné cévy, v rámci možností zastavují krvácení - celou dobu jsem se při tom cítil téměř na omdlení - a přikládám k ranám dočasné obvazy.

Pan Manson dostal rozkaz odnést mě zpátky do stanu; zacházel se mnou stejně ohleduplně jako matka s nemocným dítětem.

Téhož dne také pana Hickeyho napadlo, že by mi měl odebrat lahvičky se všemi účinnějšími léky. Ještě před oním dopolednem jsem ale většinu morfia, opia, opiové tinktury, Doverova prášku, jedovatého rtuťového kalomelu a mandragory slil do jedné neprůhledné a nevině vyhlížející láhve označené Olovnatý sirup, kterou jsem schoval mimo svoji lékařskou brašnu. Morfium, opium a opiovou tinkturu jsem pak dolil vodou tak, aby hladina v lahvičkách dosáhla předchozí úrovně.

Z tohoto hlediska je paradoxní, že pokaždé, když podávám panu Mansonovi lék na jeho "bolesti břicha", dostává víc než osm desetin vody na necelé dvě desetiny morfia. Obr si přesto zjevně žádnou ztrátu účinnosti neuvědomuje, což mi opět připomíná, jak důležitou roli hraje víra v samotný léčebný proces.

Od onoho dne, kdy zemřel poručík Hodgson, jsem několikrát opakovaně odmítl posloužit jako řezník, vinou čehož jsem přišel o osm zbývajících prstů na nohou, jedno ucho a předkožku.

Přestože před shromážděními muži ležely na zemi čerstvé mrtvoly, vyvolala mezi nimi poslední operace takové pobavení, že to vypadalo, jako by k nim se svým představením zavítal cirkus.

Vím, proč pan Hickey dosud neuskutečnil své opakované hrozby, že mě zbaví mužského údů nebo varlat. Temovačův pomocník viděl na moři dostatek zranění, aby věděl, že krvácení z takových ran často nelze zastavit - obzvláště je-li krvácejícím sám lékař, takže je poměrně pravděpodobné, že místo aby provedl nezbytnou operaci, bude v bezvědomí nebo pod vlivem šoku. A pan Hickey nechce, abych zemřel.

Chůze je od té doby, co mi byly amputovány poslední čtyři prsty na nohou, velice obtížná. Nikdy jsem plně nechápal, jak zásadní důležitost mají naše prsty pro udržování rovnováhy. Nemalé problémy mi také samozřejmě poslední měsíc působí bolest.

Myslím, že bych se dopustil hříchu pýchy - nemluvě o lži - kdybych na tomto místě tvrdil, že jsem dosud nikdy neuvažoval o vypití své skryté zásoby morfia, opia a opiové tinktury (jakož i dalších medicínských prostředků), které jsem všechny smíchal do tajně uschované láhve, již už tolik týdnů v duchu nazývám svým posledním nápojem.

Dosud jsem ale nikdy láhev nevytáhl z úkrytu.

Až do této hodiny.

Přiznávám, že jsem očekával rychlejší účinky, než se dostávají ve skutečnosti.

Necítím už chodidla - což je požehnání - a strnulost nohou právě pokročila až po kolenní česky. Tímto tempem ale bude trvat dalších deset nebo více minut, než nápoj dospěje k srdci a ostatním životně důležitým orgánům a zastaví jejich činnost.

Právě jsem dopil zbytek svého posledního nápoje. Byl jsem nejspíš zbabělec, když jsem ho nevypil všechn hned napoprvé.

Přiznávám se tady - z čistě vědeckých důvodů a pro případ, že by někdo někdy tento deník objevil -, že zmíněná směs je nejen velice potentní, ale zároveň i silně opojná. Kdyby tu dnešního temného a bouřlivého odpoledne byl naživu ještě někdo jiný - kromě pana Hickeyho a možná pana Mansona v jejich trůnní pinase - viděl by, jak svoje poslední okamžiky trávím s povislou hlavou a opileckým úšklebkem na rtech.

Nedoporučuji ale tento experiment opakovat z jiných než naprosto urgentních medicínských důvodů.

A to mě vede k opravdovému doznání.

Poprvé a jedinkrát ve své lékařské kariéře a v celém svém životě jsem pacientovi neposloužil podle svých nejlepších schopností a možností.

Mám samozřejmě na mysli nešťastníka pana Magnuse Mansona.

Moje prvotní diagnóza jeho dvojího střelného zranění byla lživá. Je pravda, že šlo o kulky malé ráže, ta titěrná pistolka ale musela mít velice silnou prachovou náplň, protože obě stěly - jak bylo zcela zjevné hned při první prohlídce -

pronikly obrovskému idiotovi kůží, masem, svalovou vrstvou i žaludeční stěnou.

Hned od první konzultace jsem věděl, že se kulky panu Mansonovi zaryly do žaludku, sleziny, jater nebo nějakého jiného životně důležitého orgánu a že jeho přežití závisí na jejich okamžitém nalezení a chirurgickém odstranění.

Lhal jsem.

Pokud existuje peklo - v což už dnes nevěřím, protože tato země a někteří lidé na ní jsou dostatečným peklem pro jakýkoli vesmír -, byl bych a měl bych být uvržen do nejhoršího příkopu v jeho nejnižším kruhu.

Je mi to jedno.

Měl bych tady říct - cítím chlad na hrudi a moje prsty... pRStY také chladnou.

Když asi před měsícem UDEřila bouře, děkval sem bohu.

Thdy se zdálo, že s sktučně dostanme do tábora Terrorr. Vypadalo to, že pn Hickey vyhrál. Byli jsme - pále mého odhadu - neclych třicet kiLometru od tábora a postupovli jsme rychlostí 5 až 7 kiilometrů deně ve skro bezchbném počasí, když udřila rvní z nekončených bouří.

Jestli existuje bůh... tak... díky, nejdraší bože.

Sníh. TMA. Příšrné větry ve dne v noi.

Ani m uži schopní chůze už nmohli táhout. Poostroje museli opustit. Stany vítr nedřív strhla pak ofoukl. Teplota kesla o 30 tupňů.

Zima udřila jako boží kladivo a panu Hickymu nezbylo nc než roztanout kolem trůnu na pnase pachty a zatřelit polovinu mužů, aby drhou polvinu nakrmil.

Něktří muži utekli do vaničce a umřeli.

Někteří muži zůstali a bii zatřeleni.

Někeří mži umrzli.

Někteří muži snědli ostatní muže a taky zmřeli.

Pan Hickey a pan Mansonn tam venku sedí v činu ve větru. Myslím, ale nnevím jistě, že ppan Mansin už nžije. Zabil sem ho.

Zbil jsem muže, ktré jsem nechal v Záchrném táboře. Je mi to líto. Je mi to líto.

Celý žvot, můj bratr to ví, chtl bych, aby tdy teď byl, Thmas ví, clý život jsem mloval Platóna a Sokratvy Dialogy.

Jak o velký Sokates, byť sám zleka ne tk velký, cítm jak jeed, naporsto zaslouženě, stupá mym tělem, ochrmuje moje údy a mění mje prsty - prsty chirurga - v neecitelné špalky a

Tak rád

Ještě přdtím jsem napsal cdulí, kteru mám teď přichnutou na prsou

JES TLI CHCCCETE, SNĚZTETYTO TĚLLESNÉ

OZÚSTTKY DOKTORA

HARRRYHO D. S. GOOODSIRA

JEDD OSAŽENÝ V TCHTO KOSSTECH A MASE

ZABIJE I VÁÁS

Muži v Záchrr tb

Thomnasi, jestli tohle u mě njdou a

Je mi to líto.

Děll jsem co semohl ale to nikdy

Zranní pna Msna NECHTĚL JSEM

Bůh ty mže Oparuj

59

HICKEY

Na jihozápadním cípu Země krále Williama

18. října 1848

C

orneliu Hickeymu došlo, že někdy v posledních několika dnech či týdnech přestal být králem. Nyní byl bohem. Měl dokonce dojem - ještě to nevěděl jistě, ale tušil, že tomu tak je, a byl o tom téměř přesvědčen -, že je Bohem s velkým B.

Ostatní kolem něj umírali a on zůstával naživu. Necítil už zimu. Necítil hlad ani žízeň, natož pak potřebu tyto dřívější naléhavé potřeby uspokojit. Viděl v okolní tmě, která v důsledku prodlužujících se nocí vládla už skoro celý den, a jeho smysly nedokázal otupit ani padající sníh a kvílení vichřice.

Ti ubozí malí smrtelníci si museli na ledu roztáhnout plachtu z člunu a saní, když jim vítr rozerval a odnesl stany, a choulili se pak na ní jako ovce, vlnou obalenými zadky se natáčeli k větru, dokud nezemřeli, zatímco Hickey se vysoko na svém trůnu na zádi pinasy cítil naprosto pohodlně.

Když pak, víc než tři týdny poté, co jim sníh, vítr a prudce klesající teploty znemožnily pokračovat v cestě, začali jeho tažní soumaři fňukat a škemrat o něco k jídlu, Hickey mezi ně jako bůh sestoupil a přinesl jim jejich ryby a chléb.

Zastřelil Stricklanda, aby nakrmil Seeleyho. Zastřelil Dunna, aby nakrmil Browna. Zastřelil Gibsona, aby nakrmil Jerryho. Zastřelil Besta, aby nakrmil Smithe.

Zastřelil Morfina, aby nakrmil Orrena... nebo to možná bylo úplně naopak. Hickeyho paměť už se odmítala zatěžovat nepodstatnými maličkostmi.

Jenže ti všichni, které tak velkomyslně nakrmil, teď byli mrtví, zmrzli na kámen ve spacích pytlích ze sešitých příkrývek nebo zkroucení v příšerně deformované poloze smrtelných křečí. Možná už ho prostě začali unavovat, takže je také zastřelil. Matně si vzpomínal, jak v posledním týdnu nebo dvou, když ještě potřeboval jídlo, odřezával nejlepší kousky z mrtvol i jiných mužů než těch, které zastřelil, aby nakrmil ostatní. Nebo to možná udělal jen z chvilkového rozmaru. Na podrobnosti si nevzpomínal. Nebylo to důležité.

Až ty bouře ustanou - a Hickey nyní věděl, že jim může poručit, aby ustaly, kdykoli se mu zachce -, vzkřísí nejspíš pár chlapů z mrtvých a poručí jim, aby jeho i Magnuse dotáhli zbytek cesty do tábora Terror.

Ten zatracený doktor je také mrtvý - otrávil se a zmrzl ve vlastním malém stanu několik metrů od pinasy a natažené plachty sloužící jako společný hrob -, Hickey ale o této nepříjemné skutečnosti raději nepřemýšlel; byla to jen drobná nepříjemnost. I bohové mají své fobie a Cornelius Hickey měl odjakživa obrovský strach z jedů a z nákazy. Po jediném pohledu - a poté, co od vstupního otvoru plachtovinového stanu vpálil do mrtvoly kulku, aby se přesvědčil, že ten prokletý doktor smrt jen nepředstírá - nový bůh Hickey vycouval a víckrát se té otrávené mršiny ani jejího nakaženého plachtovinového rubáše nedotkl.

Magnus už celé týdny ze svého oblíbeného místa na přídí fňukal a stěžoval si, poslední den nebo dva byl ale podivně tichý. Naposledy se pohnul ve chvíli, kdy se na kratičky okamžik utišila sněhová vánice a kalné zimní světlo ozářilo pinasu i zasněženou plachtu vedle ní, nízký pahorek, na němž stáli, zmrzlé pobřeží na západě i nekonečné ledové pole za ním; otevřel ústa, jako by chtěl svého milence a boha o něco požádat.

Místo žádosti nebo třeba jen další stížnosti se ale objevila horká krev, která nejprve zaplnila Magnusova otevřená ústa a pak z nich vytryskla ven, stékala po hromotlukově zarostlé bradě, zalila mu břicho i pokorně sepnuté ruce a vytvořila velkou kaluž na dně člunu u jeho vysokých bot. Pořád ještě tam byla, teď už ale zmrzlá ve zčeřených vlnkách, které ze všeho nejvíce připomínaly splývající hnědý (ale bíle ojiněný) plnovous nějakého biblického proroka. Od té doby už Magnus nepromluvil.

Krátký smrtelný spánek jeho partnera Hickeyho nijak neznepokojoval - věděl, že může Magnuse přivést zpět, kdykoli se mu zachce -, po jednom nebo po dvou dnech začaly ale bohovi lézt na nervy otevřené oči, které na něj neustále zíraly nad dokořán rozevřenými ústy a zmrzlým vodopádem krve. Zvlášť nepříjemné to bylo těsně po probuzení. A zejména poté, co obě oči pokryla jinovatka, takže se změnily ve dvě ledově bílé a nikdy nemrkající koule.

Hickey se konečně zvedl ze svého trůnu na zádi pinasy, pomalu lezl kupředu kolem brokovnice opřené o bok člunu a vaku plného brokových nábojů, přes středové příčníky a hromádky zabalené čokolády (kterou by se možná uráčil sníst, kdyby snad někdy znovu pocítil hlad) a kolem pil, hřebíků a svitků olověného plechu, překročil ručníky a hedvábné kapesníky tak úhledně složené u Magnusových zkrvavených nohou a konečně odkopl stranou několik biblí, které si jeho přítel v posledních dnech života přitáhl těsně k sobě a naskládal na sebe jako zídku oddělující ho od Hickeyho.

Magnusova ústa se ale odmítala zavřít - Hickey nedokázal ani ulomit nebo odsekat hustý vodopád zmrzlé krve - a nezavíraly se ani jeho bílé oči.

"Promiň, zlato," šeptl Hickey. "Viš přece, jak mi vadí, když na mě někdo kouká."

Pomocí svého námořnického nože zmrzlé oční bulvy vydoloubl z důlků a zahodil je daleko do kvílejší temnoty. Napravil to později, až Magnuse vzkřísí.

Konečně pak na jeho příkaz bouře polevila a později zcela ustala. Kvílení větru utichlo. Na západní návětrné straně pinasy sedící vysoko na saních se sních nahromadil do výše půl druhého metru a také na závětrné straně zaplnil téměř celý prostor pod pohřební plachtou.

Byl třeskutý mráz a Hickey svým nadpřirozeně zostřeným zrakem viděl, že se od severu blíží další temná mračna, alespoň pro dnešní večer se ale živly utišily. Viděl, jak na jihu zapadá slunce, a věděl, že bude trvat šestnáct nebo osmáct hodin, než zase také na jihu vyjde, a že brzy přijde čas, kdy už vůbec vycházet nebude. Pak na celém světě zavládne tma - deset tisíc let temnoty -, to ovšem plánům Cornelia Hickeyho naprosto vyhovovalo.

Dnešní noc byla ale chladná a přívětivá. Hvězdy jasně zářily - Hickey se kdysi učil jména některých zimních souhvězdí, která se nyní objevovala na obloze, dnes v noci měl ale potíže i s nalezením Velkého vozu - a bůh spokojeně seděl na zádi svého člunu, v kazajce a námořnické čepici mu bylo příjemně teplo, ruce navlečené v rukavicích měl položené na okrajnicích a oči upíral kupředu, k táboru Terror a ke vzdálené lodi, k níž hodlal dospět, až se rozhodne vzkřísit své tažné soumary i svého společníka z mrtvých. Přemýšlel o uplynulých měsících a letech a žasl nad nevyhnutelným zázrakem vlastního přerodu.

Cornelius Hickey nelitoval ničeho ze svého předchozího smrtelného života. Dělal vždy jen to, co dělat musel. Pomstil se těm nafoukaným hajzlům, kteří se dopustili toho omylu, že na něj hleděli s přezíravým pohrdáním, a všechny ostatní ozářil zábleskem svatého světla.

Náhle vycítil na západ od sebe nějaký pohyb. Trochu obtížně - byla strašlivá zima - otočil hlavu doleva a zadíval se na zmrzlé moře.

Něco se k němu odtamtud přibližovalo. Možná, že spíš jeho sluch - stejně nepřirozeně a nadpřirozeně zostřený jako všechny ostatní nesmírně citlivé a vylepšené smysly - pohyb na nerovné ledové pláni zaregistroval jako první.

Něco obrovského k němu kráčelo po dvou nohou.

Hickey spatřil odraz světla hvězd na modrobílé kožešině. Usmál se. Tuhle návštěvu vítal.

Věc z ledu už nebyla z toho, čeho by se musel bát. Hickey věděl, že tentokrát k němu nepřichází jako dravec, ale jako

pokorný uctívač. Ten tvor z ledu mu teď už ani nebyl vyrovnaným soupeřem; Cornelius Hickey mohl jediným mávnutím ruky v rukavici zrušit jeho existenci nebo ho zahnat do nejbzdálenějších končin vesmíru.

Tvor se dál blížil, chvílemi se spouštěl dolů a běžel po všech čtyřech, častěji se ale zvedal na obrovské zadní nohy a kráčel jako člověk, přestože v ničem jiném jeho pohyb člověka nepřipomínal.

Hickey cítil, jak se do jeho hlubokého kosmického klidu vkrádá jakýsi podivný nepokoj.

Když se ta obluda dostala do těsné blízkosti pinasy a saní, zmizela mu z dohledu. Hickey slyšel, jak se pohybuje někde poblíž natažené plachty - pod plachtou -, zarývá dlouhé drápy do zmrzlých těl, cvaká zuby velkými jako nože a čas od času hlasitě odfrkne, ale neviděl ji. Uvědomil si, že se bojí otočit hlavu.

Hleděl přímo před sebe a jediné, co viděl, byl Magnus, který na něj upíral prázdné oční důlky.

A pak náhle byla ta věc u něj, tyčila se vysoko nad okrajníky a horní částí trupu přesahovala minimálně o dva metry člun, který byl sám o sobě dva metry nad saněmi a sněhem.

Hickey cítil, jak se mu zadrhl dech v hrudi.

Ve světle hvězd Hickey novým a vylepšeným zrakem viděl, že je nestvůra ještě strašlivější, než si ji pamatoval z dřívějšíka, strašlivější, než si vůbec dokázal představit. Prodělala stejně úžasnou a děsivou transformaci jako on sám - Cornelius Hickey.

Naklonila se obrovitou horní polovinou těla přes okrajníky do člunu. Vypustila do vzduchu mezi Hickeyho a před' mlžný závoj ledových krystalků a temovačův pomocník ucítil mrtvolný pach tisíců staletí, po němž rozdávala smrt.

Kdyby byl Hickey v tom okamžiku ještě schopen pohybu, byl by padl na kolena a vzdal nestvůře hold, byl ale doslovně přimrzlý k místu, na němž seděl. Nebyl už ani schopen pootočit hlavu.

Věc z ledu očichala tělo Magnuse Mansona a její neuvěřitelně dlouhý čenich se znovu a znovu vracel k vodopádu hnědé krve, který zakrýval jeho hrud'. Opatrně zmrzlý hnědý rampouch olízla obrovským jazykem. Hickey by jí byl rád vysvětlil, že je to tělo jeho milovaného společníka, které je třeba zachovat nedotčené, aby někdy v budoucnosti mohl - ne jako temovačův pomocník Hickey, ale jako bůh, jímž se stal - svému miláčkovi vrátit oči a opět mu vdechnout život. Znenadání, a přitom téměř jakoby mimochodem, nestvůra ukousla Magnusovi hlavu.

Ozvalo se tak příšerné křupnutí, že by si byl Hickey zacpal obě uši, kdyby byl schopen zvednout ruce v rukavicích z okrajníků. Ani se ale nepohnuly. Věc z ledu mávla bílým chlupatým předloktím, silnějším než kdy bylo Magnusovo tlusté stehno, a prorazila mrtvému hrudník - žebra a obratle se rozlétly na všechny strany jako sprcha bílých úlomků kostí. Hickey si uvědomil, že Magnusovi nic nezlomila stejným způsobem, jakým sám Magnus v minulosti viděl zlámat žebra či vaz mnoha menším mužům, ale roztránila ho, jako když člověk roztráší láhev nebo porcelánovou panenku. Hledá duši a chce ji sežrat, pomyslel si, přestože neměl tušení, odkud se ta myšlenka vzala.

Hickey už nemohl hlavou pohnout ani o centimetr, neměl tudíž na vybranou a musel se dívat, jak ta věc z ledu do posledního kousku vybírá všechny vnitřnosti Magnuse Mansona, pojídá je a drtí jednotlivá sousta v obrovských zubech stejně, jako kdysi on sám drtil mezi zuby kostky ledu. Pak nestvůra z Magnusových zmrzlých kostí ohlodala zmrzlé maso a kosti samotné rozházela po celé přídi pinasy, nejprve je ovšem rozlomila a vysála z nich morek. Zvedl se vít a jeho vyjící nárazy do pinasy a saní vytvářely téměř muzikální tóny. Hickey si představil nějaké šílené božstvo z pekla, které v bílém kožichu hraje na kostěnou flétnu.

Potom se nestvůra otočila k němu.

Nejprve padla na všechny čtyři a zmizela mu z dohledu - což bylo v jistém smyslu ještě strašlivější, než když ji viděl - a pak se plynulým svislým pohybem zvedla, jako když se z ledu zvedá tlakový hřeben, vztyčila se nad okrajníkem člunu a zaplnila celé Hickeyho zorné pole. Její černé, nemrkající, nelidské a absolutně necitelné oči byly jen pár centimetrů od vykulených očí temovačova pomocníka. Ovanul ho její horký dech.

"Aaa," hekl Cornelius Hickey.

Bylo to poslední slovo, které Hickey v životě pronesl, spíše než slovo to ale bylo jakési dlouhé, vyděšené a neartikulované vydechnutí. Hickey cítil, jak z něj uniká jeho vlastní poslední teplý dech, jak se mu dere z prsou, klouže mu hrdlem, prolétá křečovitě otevřenými ústy a syčivě prchá mezi rozbitými zuby, okamžitě si ale uvědomil, že to není dech, který ho navždy opouští, ale jeho duch, jeho duše.

Ta příšera ji vdechla.

Pak ale zasupěla a odfrkla si, couvla a potřásla obrovskou hlavou, jako by byla něčím pošpiněná. Spustila se na všechny čtyři a navždy zmizela ze zorného pole Cornelia Hickeyho.

Ze zorného pole Cornelia Hickeyho navždy zmizelo všechno. Hvězdy slétly z oblohy a usadily se na jeho vytřeštěných očích jako krystalky ledu. Havran se na něj snesl v podobě temnoty a pozřel to, čeho se tuunbaq odmítl dotknout. Po nějaké době Hickeyho slepé oči popukaly mrazem, Hickey už ale nezamrkal.

Jeho tělo zůstalo prkenně vzpřímené sedět na zádi s roztaženými nohama a botami pevně zapřenými kousek od hromádky zlatých hodinek, které nakradl, a štosu oblečení, které stáhl z mrtvých, ruce v rukavicích mu přimrzly k okrajníkům, ztuhlé prsty pravé ruky měl jen pár centimetrů od hlavní nabitě brokovnice.

Následujícího dne pozdě odpoledne, těsně před rozedněním, dorazila bouřková fronta a oblohou se opět neslo vytí větru. Celý další den a celou noc padal sníh, hromadil se v otevřených strnulých ústech temovačova pomocníka a pokryl jeho tmavomodrou kazajku, námořnickou čepici, hrůzou ztuhlý obličej i popukané vytřeštěné oči tenkým bílým rubášem.

ejkrásnější na smrti, jak teď už ví, je skutečnost, že člověk necítí bolest ani vlastní existenci. Naopak nepříjemnou stránkou smrti, jak teď už ví, je to, čeho se mnohokrát obával, když uvažoval o sebevraždě a přesně z tohoto důvodu se k ní neodhodlal, že ji totiž doprovázejí sny.

Příjemnější stránkou této nepříjemné stránky je skutečnost, že to nejsou jeho sny.

Crozier se nechává unášet teplým nadýchaným oceánem své neexistence a naslouchá snům, které nejsou jeho.

Kdyby byla přechod do tohoto příjemného posmrtného oceánu přežila alespoň část analytických schopností jeho

živoucího a smrtelného já, byl by se někdejší Francis Crozier nad takovou představou "naslouchání" snům pravděpodobně pozastavil, je ale pravda, že si v těchhle snech spíše připadá, jako by poslouchal něčí vyprávění - i když nevnímá žádný jazyk ani slova, žádnou hudbu ani zpěv -, než aby sny "viděl" tak, jak je vždy vídal, když byl ještě naživu. S nasloucháním těmto snům jsou sice nepopíratelně spojeny i vizuální představy, jejich tvary ani barvy se však nepodobají ničemu, co kdy Francis Crozier na druhé straně závoje smrti viděl a zažil, a jeho posmrtné sny jsou zaplněny právě oním nehlasným a nezpěvným vyprávěním.

Vystupuje v nich krásná eskymácká dívka jménem Sedna. Žije sama jen se svým otcem ve sněhovém příbytku daleko severně od stálých eskymáckých vesnic. Pověsti o dívčině kráse se šíří a mnozí mladí muži se vydávají na dlouhou cestu přes ledové kry a nehostinné pustiny, aby se poklonili jejímu šedovlasému otci a získali Sednu pro sebe.

Na dívčino srdce však nezapůsobí slova, obličeje ani postavy žádného z nápadníků, a jednoho roku koncem jara, když začínají pukát ledy, se vydá sama mezi ledové kry, aby se vyhnula dalšímu každoročnímu houfu zamilovaně se tvářících mladých mužů.

Protože tohle všechno se stalo v době, kdy zvířata ještě měla hlasy, jimž lidé rozuměli, objeví se nad pukajícím ledem pták a svádí Sednu svým zpěvem. "Pojď se mnou do ptačí země, kde je všechno stejně krásné jako moje píseň," zpívá jí pták. "Pojď se mnou do ptačí země, kde neexistuje hlad, kde bude tvůj stan vždy ušitý z nejkrásnějších kůží karibů, kde budeš léhat jen na nejměkčích a nejjemnějších medvědích kožešinách a kde bude tvoje lampa vždy naplněná olejem. Moji přátelé a já ti přineseme všechno, čeho se tvému srdci zachce, a oblečená budeš od toho dne v našem nejkrásnějším a nejpestřejším peří."

Sedna svému ptačímu nápadníkovi uvěří, provdá se za něj podle tradičních zvyklostí Opravdových lidí a odcestuje s ním mnoho mořských mil přes vodu a led do země ptačího lidu.

Pták jí ale lhal.

Jejich domov není vyroben z nejkrásnějších kůží karibů, je to ubohý záplatovaný stan sešitý ze zahrňavajících rybích kůží. Ze všech stran do něj fíčí studený vítr a vysmívá se její důvěřivé nevinosti.

Nesplní na nejjemnějších medvědích kožešinách, ale na mizerných mrožích kůžích. V její lampě není olej. Ostatní ptačí lidé ji přehlížejí a oblečená musí chodit ve stejných šatech, v nichž se vdávala. K jídlu jí její nový manžel nosí jen studené ryby.

Sedna si svému lhostejnému ptačímu manželovi neustále stěžuje, že se jí stýská po otci, až konečně manžel povolí, aby ji otec přijel navštívit. Stařec se za ní musí dlouhé týdny plavit v chatrném člunu.

Když otec konečně přijede, předstírá Sedna radost, dokud spolu nezůstanou v tmavém a rybinou páchnoucím stanu sami, pak ale otci s pláčem vypráví, jak ohavně s ní manžel zachází a co všechno ztratila - mládí, krásu i štěstí -, když se provdala za ptáka místo za některého mladého muže z Opravdových lidí.

Otec s hrůzou vyslechne Sednino vyprávění a pomůže jí vymyslet plán, jak manžela zabít. Když se druhý den ráno pták manžel vrátí a nese Sedně k snídani studenou rybu, otec i dcera se na ptáka vrhnou s harpunou a pádlem z otcova kajaku a zavraždí ho. Pak oba ze země ptačích lidí uprchnou.

Mnoho dnů se plaví na jih směrem k zemi Opravdových lidí, když ale příbuzní a přátelé najdou jejího ptačího manžela mrtvého, popadne je strašlivý vztek a rozletí se na jih s tak hlasitým tlukotem křídel, že je slyší Opravdoví lidé na tisíc mořských mil daleko.

Vzdálenost, na jejíž překonání potřebovali Sedna a její otec v člunu celý týden, urazí tisíce letících ptáků v několika minutách. Snesou se na malý člun jako rozzuřené temné mračno plné zobáků, spárů a peří. Tlukot jejich křídel vyvolá strašlivou bouři, zvednou se vysoké vlny a hrozí, že člun převrhnou.

Otec se rozhodne, že dceru ptákům vrátí jako oběť na usmířenou, a vyhodí ji přes palubu.

Sedna se ze všech sil drží boku člunu. Její stisk je pevný.

Otec vytáhne nůž a uřízne jí první články všech prstů. Články spadnou do moře, kde se promění v první velryby. Z nehtů se stanou bílé velrybí kostice, které se občas najdou na plážích.

Sedna se dál drží člunu. Otec jí uřízne i druhé články všech prstů.

I tyto části jejích prstů spadnou do moře a promění se v tuleň.

Sedna se dál drží člunu. Když vyděšený otec uřízne i zbývající pahýly jejích prstů, spadnou poslední články na plující kry a do vody a promění se v mrože.

Bez prstů, jen s křivými pahýly kostí podobnými spárům jejího mrtvého ptačího manžela v místech, kde mívala ruce, Sedna konečně spadne do vody a klesne ke dnu oceánu. Tam žije dodnes.

A právě Sedna je vládkyní všech velryb, mrožů a tuleňů. Když je s Opravdovými lidmi spokojená, vyšle zvířata k nim a přikáže tuleňům, mrožům a velrybám, aby se nechali chytit a zabít. Když ji Opravdoví lidé něčím rozzlobí, nechá si velryby, mrože i tuleň u sebe v temných hlubinách, takže Opravdoví lidé trpí a hladovějí.

Co má tohle u všech čertů znamenat? napadne Francise Croziera. To jeho vlastní hlas přerušil pomalý a neosobní tok snu, jemuž naslouchal.

A jako by ji přivolal, zaplaví ho bolest.

## CROZIER

M

oji muži! vykřikne. Je ale příliš slabý, než aby dokázal křičet. Je tak slabý, že to ani nevysloví nahlas. Je tak slabý, že si ani nevzpomíná, co ty čtyři slabiky znamenají. Moji muži! křikne znovu. Ozve se jen slabé zasténání. Ta ženská ho mučí. Crozier se neprobouzí náraz, přichází k vědomí spíš postupně, krok za krokem, několikrát se bolestivě pokouší otevřít oči, snaží se propojit nesouvislé útržky polovědomí, které se táhnou po dobu mnoha hodin a dokonce dnů, kdy ho ze spánku smrti vždy probudí bolest a ty čtyři prázdné slabiky - moji muži! -, až se mu konečně vědomí vrátí natolik, že si vzpomíná, kdo je, vidí, kde je, a poznává, s kým tam je.

Mučí ho.

Eskymácká dívka či žena, kterou znal pod přízviskem Mlčenlivá dáma, ho neustále řeže do prsou, do paží, do boků, do zad i do nohy ostrým rozpáleným nožem. Bolest je nepřetržitá a nesnesitelná.

Leží v její těsné blízkosti v nějakém malém prostoru - není to takové sněhové obydlí, jaké mu popsál John Irving, ale něco jako stan vyrobený z kůží natažených přes zakřivené klacky nebo kosti -, mihotavé světlo několika malých olejových lampiček ozařuje dívčino od pasu vzhůru nahé tělo, a když sklopí oči, vidí i svůj vlastní nahý, rozervaný a krvácející hrudník, paže a břicho. Má dojem, že ho Eskymačka porcuje na malé kousky.

Pokouší se zaječet, ale opět zjišťuje, že na křik je příliš slabý. Pokouší se odstrčit paži a ruku svírající mučitelství nůž, je ale tak zesláblý, že nezvedne ani vlastní paži, o odstrčení té její už vůbec nemluvě.

Její hnědé oči mu pohlédnou do obličeje, přesvědčí se, že je opět naživu, a pak se vrátí ke zhodnocení škod, které už její nůž napáchal, a pokračuje v řezání, bodání a mučení.

Crozierovi se podaří vypravit ze sebe téměř neslyšitelné zasténání. Pak se znovu propadne do tmy, tentokrát to ale není ono naslouchání snům v příjemné neexistenci, na kterou si teď už jen matně vzpomíná, ale pouhé rozbouřené černé vlny v moři bolesti.

###

Krmí ho jakousi polévkou z prázdné plechovky po jedné z Goldnerových potravinových konzerv, kterou zřejmě ukradla z Terroru. Polévka má pachut' krve nějakého mořského živočicha. Pak začne zvláštním zakřiveným nožem s rukojetí z mrožního klu odřezávat proužky tuleního masa a tuku z velkého kusu, který drží v zubech; krájí odshora dolů směrem k sobě a přejíždí nožem nebezpečně blízko vlastních rtů. Každý odříznutý proužek důkladně rozžvýká a teprve pak ho zasune mezi Crozierovy rozpraskané a rozpukané rty. Crozier se je snaží vyplivovat - nechce, aby ho krmila jako nějaké ptačí piskle -, Mlčenlivá ale každý tučný kousek sebere a strčí mu ho znovu do pusy. Poražený a neschopný jí vzdorovat v sobě najde dostatek energie k tomu, aby žvýkal a polykal.

Pak za doprovodu ukolébavky vyjícího větru znovu usne, brzy se ale opět probouzí. Uvědomuje si, že leží nahý mezi chundelatými kožešinovými přikrývkami - své vlastní oblečení, všechny ty vrstvy šatstva, které na sobě měl, v malém stanu nikde nevidí - a že ho Eskymačka přetočila na břicho a podložila pod něj cosi jako hladkou tulení kůži, aby krev z jeho rozřezané hrudi nepotřísnila měkké kůže a kožešiny pokrývající podlahu stanu. Řeže a št'ourá se mu v zádech čepelí dlouhého rovného nože.

Crozier je příliš slabý, než aby se bránil nebo alespoň převalil na záda, a tak se zmůže jen na tiché zasténání.

Představuje si, jak ho Eskymačka rozřezává na kusy, které si pak vaří a jí. Cítí, jak mu k četným ranám na zádech i přímo do nich tlačí vlákna něčeho mokrého a slizkého.

Někdy uprostřed tohoto mučení zase usíná.

###

Moji muži!

Teprve po několika dnech této bolesti, během nichž se střídavě probírá k vědomí a znovu upadá do bezvědomí a je přesvědčen, že ho Mlčenlivá rozřezává na kousky, si Crozier vzpomíná, že byl postřelen.

Probouzí se ve stanu, v němž vládne tma až na nepatrnou trochu měsíční nebo hvězdné záře, jež dovnitř proniká pevně nataženými kůžemi. Eskymácká dívka spí vedle něj, sdílí jeho tělesné teplo stejně, jako on sdílí to její, a oba jsou nazí.

Crozier necítí ani sebemenší záchvův touhy nebo tělesného zájmu, cítí pouze zvířecí potřebu tepla. Na všechno ostatní má příliš velké bolesti.

Moji muži! Musím se vrátit ke svým mužům! Musím je varovat!

Poprvé za celou dobu si vzpomene na Hickeyho, na měsíční světlo a výstřely.

Paži má překříženou přes hrud' a přiměje teď svoji ruku, aby sáhla výš, tam, kde ho do prsou a do ramene zasáhla sprška broků. Levá horní polovina jeho trupu je chaotickou změtí podlitin a ran, na omak se ale zdá, že všechny broky i s kousky oblečení, které se mu spolu s nimi dostaly do těla, byly pečlivě odstraněny. Větší rány jsou ucpané něčím měkkým, co mu připadá jako namočený mech nebo mořské chaluhy; Crozier by to nejraději vytáhl a zahodil, ale nemá na to sílu.

Horní část zad ho bolí ještě hůř než rozdrásaný hrudník a Crozier si vzpomíná na mučení, když se mu v nich Mlčenlivá št'ourala čepelí nože. Vzpomíná si také na nepatrný mlaskavý zvuk, který zazněl poté, co Hickey zmáčkł spoušť, ale ještě předtím, než zaduněly výstřely z brokovnice - prach byl starý a zvlhlý a obě patrony pravděpodobně vystřelily s mnohem menší než plnou výbušnou silou. Vzpomíná si ale také na to, jak ho náraz vnějšího okraje stále se rozšiřujícího roje broků nejprve otočil a teprve pak srazil na led. Jedna rána z brokovnice, vypálená na extrémní vzdálenost, ho zasáhla zezadu a druhá zepředu.

Podařilo se mladé Eskymačce vyšťourat všechny broky? Každý cár špinavého oblečení, který mi zanesly do těla?

Crozier ve tmě zamrká. Vzpomíná si, jak mu při jedné z návštěv marodky doktora Goodsira lékař trpělivě vysvětloval, že v námořních bitvách jakož i v případech většiny zranění na jejich expedici pacienti obvykle nezabije samotná utrpená

rána, ale následná sepe z nečistot, které se dostanou do těla.

Pomalu přejíždí rukou z hrudi na rameno. Vzpomíná si nyní, že po obou výstřelech z brokovnice ho Hickey ještě několikrát střelil jeho vlastní pistolí a že první kulka ho zasáhla... sem. Zajímá se bolestí, když prsty nahmatá hlubokou rýhu ve svalovině horní poloviny bicepsu. Je ucpaná tím kašovitým slizkým svinstvím. Při doteku bolí tak, že se Crozierovi zatočí hlava a zvedne žaludek.

Další rýha po kulce se táhne podél jednoho z levých žeber. Když se jí dotkne - jen přesunout ruku tak daleko ho zcela vyčerpalo -, hlasitě zaúpí a na okamžik ztratí vědomí.

Jakmile se alespoň částečně probere, uvědomí si, že mu Mlčenlivá tam na boku vyřízla kulku z těla a k ráně mu pak přiložila tentýž pohanský obklad, jaký použila i na dalších částech jeho těla. Podle bolesti, kterou cítí při nadechnutí a vydechnutí, a podle rozbolavělého otoku na zádech soudí, že mu tahle kulka přerazila alespoň jedno levé žebro, změnila směr a zůstala vězet pod kůží někde poblíž levé lopatky. Odtamtud ji zřejmě Mlčenlivá vytáhla.

Nekonečné minuty a veškerý skrovný zbytek energie spotřebuje na to, aby sáhl rukou ještě níž a dotkl se svého nejbolestivější zranění.

Nevzpomíná si, že by ho Hickey střelil do levé nohy, ale bolest, která mu tam ze svalů vystřeluje těsně pod kolenem i nad ním, je důkazem toho, že mu tam musela nohou proletět třetí kulka. Pod roztřesenými prsty cítí vstupní i výstupní ránu. O pět centimetrů výš a kulka by mu byla roztříštila koleno, roztříštěné koleno by ho stálo celou nohu a ztráta nohy by ho téměř jistě stála život. I tahle rána je překrytá obkladem a obvazem, a přestože cítí strupy, zdá se, že čerstvá krev z ní neteče.

Není divu, že jsem celý rozpálený horečkou. Umírám na sepsi.

Pak si ale uvědomí, že horko, které cítí, není možná vyvolané horečkou. Tyhle kůže jsou tak dokonalou izolací a z nahého těla Mlčenlivé dámy vedle něj sálá takový žár, že je mu celému báječně teplo. Je to poprvé... za jak dlouho? Měsíce? Roky?

S vynaložením obrovského úsilí Crozier nadzvedne horní konec kožešiny, jíž jsou oba přikrytí, a vypustí dovnitř trochu chladnějšího vzduchu.

Mlčenlivá se zavrtí, ale neprobudí se. Prohlíží si ji v hlubokém přitímném stavu a napadne ho, že vypadá jako dítě - možná trochu jako jedna z mladších dospívajících dcer jeho bratrance Alberta.

S touto myšlenkou - a se vzpomínkou na to, jak na zeleném trávníku v Dublinu hráli kriket - Crozier znovu usíná.

###

Mlčenlivá má na sobě parku, klečí před ním, ruce má asi třicet centimetrů od sebe a mezi roztaženými prsty jí tančí provázek vyrobený ze šlach nebo střev nějakého zvířete. Točí a přehazuje prsty a se šlachou místo provázku hraje dětskou hru zvanou kolébka. Crozier ji otupěle sleduje.

Ve složitě křížované síti šlachového provázku se neustále objevují tytéž dva vzory. První z nich je tvořen třemi svazky vláken, která se v horní polovině skládají ve dva trojúhelníky se špičkami těsně u dívčích palců, ale s dvojitou smyčkou, která uprostřed spodní poloviny vzorku vytváří zašpičatělou kupoli. Druhý vzorek - pravou ruku má odtaženou daleko od těla a jen dvě holá vlákna od ní běží téměř až k levé ruce, kde se šňůrka obtáčí kolem palce a malíčku - vytváří složitou malou smyčku zdvojených vláken, která trochu připomínají kreslenou postavku se čtyřma oválnými nohama, nebo snad ploutvemi, a kulatou provázkovou hlavou.

Crozier nemá tušení, co mají ty vzorky představovat. Zavrtí hlavou, aby dal najevo, že si nechce hrát.

Mlčenlivá si ho chvíli tiše prohlíží a její tmavé oči hledí přímo do jeho očí. Pak jediným elegantním pohybem drobných rukou vzorek rozplete a odloží provázek do misky z mrožího klu, z níž Crozier pije polévku. O vteřinu později proleze několika vrstvami stanových chlopní ven.

Studený vzduch, který během těch několika vteřin vrazil dovnitř, zapůsobí na Croziera jako šok. Snaží se dolézt k otvoru, protože potřebuje vědět, kde je. Podle sténání a praskání, které k nim zvenčí doléhá, by se dalo soudit, že jsou stále na ledu - možná jen kousek od místa, kde byl postřelen. Crozier vůbec nedokáže odhadnout, kolik času uplynulo od chvíle, kdy Hickey jejich čtveřici - jeho, Goodsira a nešťastníky Laneho a Goddarda - překvapil ze zálohy, doufá ale, že to bylo jen několik hodin, maximálně jeden či dva dny. Když ihned vyrazí, třeba by se ještě mohl dostat do Záchraného tábora a varovat svoje muže dřív, než se tam objeví Hickey, Manson, Thompson a Aylmore a napáchají další škody.

Crozier sice dokáže o pár centimetrů zvednout hlavu a ramena, ani zdaleka ale nemá dost sil k tomu, aby vyklouzl zpod přikrývek, natož pak aby se doplazil ke stanovým chlopním z kůže karibuů a vyhlédl ven. Znovu usíná.

O něco později - nedokáže ani s jistotou říct, jestli je to tentýž den, nebo jestli Mlčenlivá od té doby, co usnul, několikrát přišla a znovu odešla - ho Eskymačka probouzí. Matné světlo pronikající kůžemi je stejné jako předtím a vnitřek stanu je osvětlený stejnými lampičkami spalujícími tulení tuk. Ve sněhové jámě v podlaze, kterou používá jako spížinu, leží čerstvý kus tuleního masa a Crozier vidí, že si právě svlékla těžkou venkovní parku a má na sobě pouze jakési krátké kalhoty ušité kožešinovou stranou dovnitř. Měkká kůže na vnější straně má světlejší odstín než dívčina hnědá pokožka. Nadra jí poskakují, když si opět klekne před Croziera.

Náhle se mezi jejími prsty znovu roztančí provázek. Tentokrát mu nejdřív ukáže podobu toho malého zvířete u levé ruky, pak šňůrku povolí, přetočí a uprostřed se znovu objeví špičatá oválná kupole.

Crozier zavrtí hlavou. Nerozumí.

Mlčenlivá hodí provázek do misky, popadne krátký půlkulatý nůž se střenkou z mrožího klu, která vypadá jako rukojeť dokařského háku, a začne krájet kus tuleního masa.

###

"Musím najít svoje muže," šeptá Crozier. "Musí mi je pomoci najít." Mlčenlivá ho pozoruje.

Kapitán neví, kolik dnů už mohlo uplynout od jeho prvního probuzení. Hodně času prospí. Těch pár hodin, po které je

vzhůru, tráví tím, že polyká polévku, jí tulení maso a tuk, jehož sousta už mu Mlčenlivá nemusí předžvýkávat, která mu ale stále ještě podává až k ústům, a také tím, že mu Eskymačka vyměňuje obklady a dbá o jeho čistotu. Croziera nevyslovně zahanbuje, že mu se základními potřebami vyměšování musí pomáhat s použitím další Goldnerovy konzervy položené do sněhu a přístupné mezerou mezi kožešinami, které má rozložené pod sebou, a že právě tahle dívka musí plechovku pravidelně vynášet a někde venku na ledových krách ji vyprazdňovat. Situaci mu nijak neusnadňuje ani skutečnost, že obsah plechovky rychle zamrzá, takže v malém stanu, který už beztak pronikavě páchne rybinou, tulením tukem a jejich vlastním lidským potem a přítomností, není téměř cítit.

"Potřebuju, abys mi pomohla vrátit se k mým mužům," zachroptí znovu. Cítí, že jsou dosud velice pravděpodobně blízko polynji, kde si na ně Hickey počíhal - ne víc než tři kilometry po ledu od Záchraného tábora.

Musí ostatní varovat.

Mate ho, že pokaždé, když se probudí, se tlumené světlo pronikající do stanu koženými stěnami zdá být úplně stejné. Možná se z nějakého důvodu, který by mu dokázal vysvětlit jen doktor Goodsir, probouzí výhradně v noci. Možná mu Mlčenlivá v té polévce z tulení krve podává nějakou drogu, díky níž celý den prospí. Aby mu zabránila v útěku.

"Prosím," šeptne. Může jen doufat, že se divoška během těch měsíců, které strávila na palubě Terroru, naučila alespoň trochu anglicky. Goodsir potvrdil, že sluch má Mlčenlivá dáma v pořádku, přestože nemá jazyk a nemůže tedy mluvit, a Crozier sám několikrát viděl, jak sebou při nějakém nenadálém hlasitém zvuku škubla, když byla hostem na jejich lodi.

Mlčenlivá na něj dál nehybně zírá.

Je to nejen divoška, ale navíc taky idiot, pomyslí si Crozier. Ať ho raději čert vezme, než aby se té pohanské domorodky znovu doprošoval. Bude muset co nejvíc jíst, zotavovat se a nabírat sílu, až ji jednoho dne dokáže odstrčit z cesty a dojde zpět do tábora sám.

Mlčenlivá zamrká, otočí se a začne na malém sporáku na tulení tuk vařit kus tuleního masa.

####

Probouzí se v jiný den - či spíše v jinou noc, protože je stejná tma jako vždycky - a zjišťuje, že Mlčenlivá klečí nad ním a zase už si hraje s provázkem.

První vzor, který se utvoří mezi jejími prsty, znázorňuje opět tu malou zašpičatělou kupoli. Pak se objeví dvě vzpřímené, smyčkami tvořené postavy, tentokrát ale se dvěma nohama či ploutvemi místo čtyř. Odtáhne ruce dál od sebe a nějak dosáhne toho, že se postavy dají do skutečného pohybu - kloužou dál od pravé ruky k levé a smyčky vytvářející jejich kulaté nohy se pohybují. Rozplete vzor, její prsty se míhají a uprostřed se znovu objeví ta oválná kupole, až na to, že - jak si Crozier pomalu uvědomuje - její tvar není úplně stejný. Její špičatý vrcholek zmizel, takže nyní vytváří pravidelnou řetězovku, jakou si pamatuje z dob, kdy jako kadet studoval ilustrace v učebnicích geometrie a trigonometrie.

Zavrtí hlavou. "Nerozumím," vydechne skřípavě. "Zatraceně, tahle hra mi vůbec nedává smysl."

Mlčenlivá na něj pohlédne, zamrká, vhodí provázek do váčku ze zvířecí kůže a začne Croziera vytahovat zpod příkrývek.

Crozier stále ještě nemá dost sil k tomu, aby jí vzdoroval, tu trochu, kterou má, ale odmítá použít k tomu, aby jí pomohl.

Mlčenlivá ho posadí a přes horní polovinu těla mu přetáhne lehkou spodní kazajku z kůže karibua a tlustou kožešinovou parku. Crozier s úžasem cítí, jak jsou ty dvě vrstvy oblečení lehoučké - bavlněné a vlněné prádlo a šatstvo, které si oblékal na práci venku poslední tři roky, vážilo přes patnáct kilogramů ještě předtím, než nasáklo nevyhnutelným potem a ledem, pochybuje ale, že tyto horní díly eskymáckého oděvu váží víc než čtyři kila. Cítí, jak volně mu obě vrstvy splývají po trupu, jak dokonale mu ale přiléhají ke krku a k zápěstí - těsně mu padnou všude, kudy by mohlo unikat nějaké teplo.

Rozpačitě se tentokrát snaží Eskymačka pomáhat, když přes jeho nahotu přetahuje lehké kožené kalhoty - ty jsou o něco větší obdobou krátkých kalhot, jež jsou tím jediným, co Mlčenlivá nosí, když je ve stanu - a po nich vysoké punčochy z kůže karibua, jeho prsty se jí ale spíš pletou, než aby byly k něčemu platné. Mlčenlivá mu odstrčí ruce a doobleče ho sama oním neosobně úsporným způsobem, jaký znají jen matky a ošetřovatelky.

Crozier sleduje, jak mu Mlčenlivá natahuje na nohy vložky, které se zdají být vyrobené ze spletené trávy, a pevně je přetahuje přes chodidla a kotníky. Dohaduje se, že mají sloužit jako izolace, a sotva si dokáže představit, jak dlouho jí - nebo nějaké jiné ženě - muselo trvat, než z trávy upletla tak vysoké a pevné ponožky. Když mu pak přes ně Mlčenlivá nazuje vysoké kožešinové boty, vidí, že přesahují přes okraj kožešinových kalhot, a všimne si, že kůže na jejich podrážkách je silnější než ta, z níž je ušit zbytek jejich oblečení.

V prvních hodinách, které strávil ve stanu poté, co se začal probírat z bezvědomí, přemýšlel Crozier o tom, kde se vzala ta spousta příkrývek, oblečení, kožešin a kůží, hrnců, šlach, lampiček na tulení olej vyrobených z nějakého kamene podobného mastku, zakřivený porcovací nůž a další nástroje, pak si ale uvědomil, že je odpověď zřejmá: právě Mlčenlivá dáma vybrala kapsy i zavazadla osmi mrtvých Eskymáků, které postříleli poručíci Hodgson a Farr. Zbytek svých věcí - Goldnerovy plechovky, lžice, další nože, žebra mořských savců, kusy dřeva a mrožích klů a dokonce i něco, co vypadá jako staré vytěrky hlavní a co nyní slouží jako součást kostry stanu - určitě zachránila z Terroru či z opuštěného tábora Terror, nebo nasbírala v těch měsících, které strávila na ledu sama.

Když je Crozier oblečený, zhrouť se na jeden loket a těžce lapá po dechu. "Vezmeš mě teď zpátky k mým lidem?" ptá se. Mlčenlivá mu natáhne na ruce rukavice, přehodí mu přes hlavu kápi lemovanou kožešinou z bílého medvěda, pevně popadne medvědí kůži, kterou má pod sebou, a vytáhne ho chlopněmi stanu ven.

Studený vzduch udeří Croziera do plic a donutí ho ke kašli, po chvíli si ale kapitán uvědomí, v jakém teple má schovaný celý zbytek těla. Cítí, jak jeho vlastní tělesné teplo proudí vzhůru a kolem celého těla v prostorném obalu tohoto zjevně neprodyšného oděvu. Mlčenlivá ho ještě chvíličku obskakuje zvedá ho do sedu na hromadě složených kožešin. Croziera napadá, že nejspíš nechce, aby ležel na ledu, ani když pod sebou má medvědí kožešinu, protože v tomhle nezvyklém eskymáckém oblečení se člověk cítí tepleji, když sedí a dovolí, aby mu vzduch zahřátý jeho vlastním

tělem volně cirkuloval po kůži.

Jako by Mlčenlivá chtěla tuto teorii potvrdit, popadne medvědí kůži roztaženou na ledu, složí ji a přidá ji na hromádku ležící vedle té, na níž Crozier sedí. Je to neuvěřitelné - Crozierovi byla zima od nohou pokaždé, když v posledních třech letech vyšel na palubu nebo na led, a od té doby, co opustil Terror, měl nohy nepřetržitě, každou minutu, studené a mokré -, ale tlustými koženými podrážkami a vložkami z trávy, které teď má na nohou, zjevně nepronikne chlad ledu ani vlhkost.

Mlčenlivá začíná několika úspornými a jistými pohyby rozebírat stan a Crozier se rozhlíží.

Je noc. Proč mě sem ven vyvedla v noci? Hrozí nám snad nějaké naléhavé nebezpečí? Jak správně předpokládal podle okolních zvuků, rychle skládaný stan z kůží karibů stojí na ledovém poli uprostřed sněhových kup, ledovců a tlakových hřebenů, na jejichž hřebtech se odráží matná záře několika málo hvězd, které vykukují mezi nízkými mračky. Necelých deset metrů od místa, kde ležel ve stanu, vidí Crozier temnou vodu polynji a srdce se mu rozbuší rychleji. Neodešli jsme z místa, kde nás Hickey přepadl, jsme sotva tři kilometry od Záchraného tábora. Cestu zpátky odtud znám.

Pak si ale uvědomí, že tahle polynja je mnohem menší než ta, k níž je dovedl Robert Golding - tahle louže otevřené černé vody je stěží dva a půl metru dlouhá a něco přes metr široká. Ani okolní ledovce zamrzlé do ledového pole mu nepřipadají stejné. Jsou mnohem vyšší a četnější než ledovce v okolí místa, kde jim Hickey nastrožil léčku. A tlakové hřebeny jsou mohutnější.

Crozier s přimhouřenýma očima pohlédne na oblohu, vidí ale jen pár mrkajících hvězd. Kdyby se mraky rozestoupily a kdyby u sebe měl sextant, tabulky a mapu, možná by dokázal svoji polohu určit.

Kdyby... kdyby... možná.

Jediná identifikovatelná skupina hvězd, kterou se mu podaří objevit, vypadá spíš jako souhvězdí zimní oblohy než jako něco, co by se v téhle části arktické oblohy mělo nacházet v polovině nebo koncem srpna. Ví, že byl postřelen v noci 17. srpna - udělal už pravidelný záznam do lodního deníku, než do tábora příběhl Robert Golding -, a nedokáže si představit, že by od přepadení uběhlo víc než několik dnů.

Zmateně se rozhlíží po ledem zbrzděném obzoru a pokouší se najít náznak matné záře, který by signalizoval nedávný západ nebo nadcházející východ slunce na jihu. Vidí ale pouze noc, mraky hnané kvilejícím větrem a pár roztřesených hvězd.

Kriste na nebi... kde je slunce?

Crozierovi stále není zima, přesto se chvěje a třese tak intenzivně, že musí vynaložit tu trochu sil, kterou v sobě má, a pevně se chytit hromady složených kožešin, aby z ní nespadl.

Mlčenlivá dáma se zatím zabývá nějakou velice podivnou činností.

Stan z kůží a kůží složila pouhými několika zkušenými pohyby - dokonce i v téměř úplné tmě Crozier vidí, že vnější plášť stanu je vyrobený z tuleních kůží - a nyní na jedné z těchto tuleních kůží klečí a svým pľlměsícovitým nožem ji uprostřed rozřezává na polovinu.

Pak obě poloviny rozříznuté kůže odvede k polynji, pomocí zakřiveného klacku je jednu po druhé spustí do vody a důkladně je namočí. Vráti se k místu, kde ještě před okamžikem stál stan, z úložného prostoru, který vysekala do ledu ve své polovině stanu, vytáhne hromádku zmrzlých ryb a podél jedné strany každé poloviny kvapem mrznoucího stanového pláště rychle narovná řádku ryb tak, že každá má hlavu těsně před ocasem té další.

Crozier nemá sebemenší ponětí, co tím dívka sleduje. Připadá mu, jako by tady venku za zvedajícího se nočního větru prováděla pod hvězdami nějaký šílený pohanský náboženský rituál. Problém je ovšem v tom, uvědomuje si Crozier, že rozřízla tulení kůží sloužící jim jako plášť stanu. I kdyby stan z kůží ležících teď na rozházených zakřivených klacích, žebrech a kostech znovu postavila, neochránil by je už před větrem a chladem.

Mlčenlivá si ho nevsímá a pevně stáčí obě poloviny stanového pláště z tulení kůže do ruličky kolem dvou řad naskládaných ryb, tahá za mokrou kůži a utahuje ji v co nejužší válec. Crozier pobaveně sleduje, že na jednom konci obou polovin srolované tulení kůže nechala polovinu ryby vyčnívat ven, a nyní se soustředí na to, aby hlavy obou ryb natočila a ohnula o nepatrný kousíček výš.

Za dvě minuty už může zvednout dvě zhruba dvoumetrové tyče vytvořené z ryb obalených tulení kůží - obě jsou teď zmrzlé a tvrdé jako dlouhé úzké kusy dubového dřeva s rybí hlavou na špici - a položit je rovnoběžně vedle sebe na led.

Nyní si podkládá kolena malým kouskem kůže, kleká si na led a kousky šlach a kožených řemenů přivazuje k oběma dvoumetrovým tyčím z ryb a tulení kůže krátké parohy karibů a mroží kly - ještě před chvílí součástí stanové kostry -, aby je tak k sobě připoutala.

"Matko boží," vydechne chraptivě Francis Crozier. Ty zmrzlé ryby zabalené v mokré tulení kůží jsou skluznice. Parohy jsou příčníky. "Do prdele, ty stavíš saně," šeptne.

Jeho dech zůstává v krystalcích viset v nočním vzduchu a jeho ohromení se pomalu mění v něco podobného panice. Takováhle zima 17. srpna ani předtím nebyla - zdaleka ne, dokonce ani uprostřed noci.

Crozier odhaduje, že výroba saní s rybími skluznicemi a kostrou z parohů trvala Mlčenlivé tak půl hodiny nebo ještě méně, teď už ale sedí na své hromadě kožešin další půl druhé hodiny či déle - odhadování uplynulého času mu dělá problémy jednak proto, že nemá svoje kapesní hodinky, a také proto, že i vsedě ho každou chvíli přemáhá lehká dřímota - a dívá se, jak Eskymačka dál pracuje na skluznicích saní.

Nejdřív vytáhne z plátěného pytle, který nepochybně pochází z Terroru, něco, co vypadá jako směsice bahna a mechu. Z polynji si přinese v Goldnerových plechovkách vodu, uhněte z mechového bahna koule velikosti svých pěstí a ty pak rozloží po celé délce improvizovaných skluznic, holýma rukama je rozpleskne a rovnoměrně na ně nanese. Crozier nechápe, jak je možné, že jí ruce nezmrznou na kámen, přestože práci často přerušuje, strká si je pod parku a tiskne je k

vlastnímu nahému břichu.

Pak zmrzlé bláto uhladí nožem a odřízne přebytečné kousky, jako když sochař uhlazuje a dokončuje hliněnou formu. Potom si z polynji přinese další vodu a nalije ji na zmrzlou vrstvu bahna, čímž na ní vytvoří ledový povlak. Nakonec několikrát nabere vodu do úst, vyprskne a rozpráší ji na kousek medvědí kůže a přejíždí mokrou kožešinou sem a tam přes povrch zmrzlého bláta po celé délce skluznic tak dlouho, dokud není vrstva ledu na nich absolutně hladká. Ve světle hvězd to Crozierovi připadá, jako by byly skluznice převrácených saní - před pouhými dvěma hodinami jen pár ryb a kusů tulení kůže - pokryté pláty skla.

Mlčenlivá saně převrátí správnou stranou vzhůru, překontroluje řemeny a uzly, posadí se na pevně přivázané parohy a krátké kusy dřeva plnou vahou, aby je vyzkoušela, a zbývající dva parohy - delší a zahnuté, které sloužily jako hlavní nosné tyče stanu - přiváže k saním vzadu, kde budou nyní sloužit jako primitivní držadla.

Pak na příčníky z paroží položí několik vrstev tuleních a medvědíků kůží a jde pro Croziera, aby ho zvedla na nohy a pomohla mu dojít k saním.

Crozier ze sebe její paži setřese a pokouší se k nim dojít sám.

Nevzpomíná si, jak se stalo, že se zhroutil obličejem do sněhu, vidění i sluch se mu ale vrací v okamžiku, kdy ho Mlčenlivá zvedá na saně, narovná mu nohy, zády ho pevně opírá o hromadu kožešin naskládaných k zadním držadlům z paroží a přehazuje přes něj několik tlustých příkrývek.

Vidí, že k saním vpředu přivázala dlouhé kožené pásy, jejichž konce spleťla do jakéhosi postroje, který ji obtáčí kolem pasu. Vzpomene si na hru jejich prstů s provázkem a konečně chápe, co se mu snažila říct - stan (špičatý ovál) se složí a oni oba odejdou (krácející postavy v posouvajících se smyčkách šňůrky, přestože Crozier se dnes v noci rozhodně nikam pěšky vydat nemůže) k jiné oválné kupoli bez špice. (Jiný stan tvaru kupole? Sněhové obydlí?)

Když je pak všechno sbaleno - zbývající kožešiny, plátěné pytle i v kůžích zabalené nádoby a lampy na tulení olej navržené všude kolem Croziera i na něm -, vklouzne Mlčenlivá do postroje a vyráží se saněmi přes led.

Skluznice ujíždějí po ledu tak snadno, jako by byly ze skla, mnohem tišeji a plynuleji než saně s čluny z Terroru a Erebu. Crozier si ohromeně uvědomuje, že je mu stále teplo; dvě hodiny nebo ještě déle jen seděl na ledové kře a prochladla mu jen špička nosu.

Mraky nad jejich hlavami se spojily v jednotitou vrstvu. Na obzoru není v žádném směru sebemenší známka nadcházejícího východu slunce. Francis Crozier vůbec netuší, kam ho Eskymačka odváží - zpátky na Ostrov krále Williama? Na jih k poloostrovu Adelaide? K Backově řece? Někam dál na led?

"Moji muži," osloví ji sípavě. Snaží se mluvit hlasitěji, aby ho slyšela přes vzdechy větru, syčení sněhu a sténání tlustého ledu pod nimi. "Musím se vrátit ke svým mužům. Hledají mě. Slečno... madam... Mlčenlivá dámo, prosím. Pro lásku boží, zavezte mě prosím zpátky do Záchraného tábora."

Mlčenlivá se neotočí. Vidí jen záda její parky a lem ze srsti bílého medvěda, který se třpytí v matném světle hvězd.

Netuší, jak může v takové tmě vidět na cestu, ani jak je možné, že tak drobná dívka zcela snadno utáhne jeho váhu i váhu saní.

Tiše se vnoří do temnoty ledového labyrintu, čekajícího před nimi.

62

CROZIER

S

edna na mořském dně rozhoduje, zda vyslat tuleně nahoru na hladinu, kde ho budou lovit jiná zvířata i Opravdoví lidé, v jistém reálném smyslu ale sám tuleň rozhoduje o tom, zda se dá či nedá zabít.

V jiném reálném smyslu existuje pouze jeden tuleň.

Tulení se Opravdovým lidem podobají v tom, že v jedněch i v druhých sídlí dvojí duch - životní duch, který umírá spolu s tělem, a permanentní duch, který tělo v okamžiku smrti opouští. Tato přetrvávající duše, zvaná tarnic, se v těle tuleně skrývá jako malá bublinka vzduchu a krve, kterou lovec může najít v tulením břicho a která má stejný tvar jako samotný tuleň, jen je mnohokrát menší.

Když tuleň zemře, jeho permanentní duch odejde z těla a vrátí se v přesně stejné podobě jako tulení mládě mezi potomky jedince, který se rozhodl dovolit, aby ho ulovili a snědli.

Opravdoví lidé vědí, že lovec za svůj život mnohokrát znovu a znovu chytá a zabíjí stejného tuleně nebo mrože, medvěda nebo ptáka.

Přesně stejně tomu je s permanentním duchem příslušníka Opravdových lidí, když spolu s tělem zemře i jeho životní duch. Inua - jeho permanentní duch neboli duše - se přenese, se všemi vzpomínkami a dovednostmi nedotčenými, ale pouze ukrytými, do chlapce nebo děvčete v rodině některého z potomků mrtvého. To je jedním z důvodů, proč Opravdoví lidé své děti nikdy netrestají, ať jsou jakkoli zlobivé či dokonce impertinentní. Kromě dětské duše totiž v dítěti přebývá také inua někoho dospělého - otce, strýce, děda, praděda, matky, tety, babičky či prababičky - a tu by neměl nikdo kárat.

Tuleň se nikdy nevydá do rukou kteréhokoli lovce Opravdových lidí, na něhož narazí. Lovec ho musí získat nejen lstivostí, opatrností a dovedností, ale také prokázanou loveckou odvahou a kvalitou své inuy.

Zmíněné inuy - duchové Opravdových lidí, tuleňů, mrožů, medvědů, karibuů, ptáků a velryb - existovaly jako duchové ještě před existencí Země, a Země je stará.

V dobách první vesmírné éry byla Země kotoučem vznášejícím se pod oblohou nesenou čtyřmi pilíři. Pod Zemí bylo temné místo, kde žili duchové (a kde jich většina žije dodnes). Tato prvopočáteční Země byla po většinu času pod vodou a nežili na ní žádní lidé - Opravdoví ani jiní -, dokud z pahorků v zemi nevylezli na povrch dva muži, Aakulujjuusi

a Uumaaniirtuq. Ti dva se stali prvními z Opravdových lidí.

V tehdejší éře neexistovaly hvězdy, neexistoval měsíc ani slunce, takže oba muži i jejich potomci museli žít a lovit v absolutní tmě. Protože Opravdoví lidé neměli ani šamany, kteří by jim říkali, jak si mají počínat, měly lidské bytosti jen velice malou moc, dokázaly lovit jen ty nejmenší živočichy - zajíce, bělokury a tu a tam nějakého havrana - a nevěděly, jak správně žít. Jedinou ozdobou, kterou občas nosily, byl aanguag, amulet ze skořápky ježovky.

K oběma mužům se v tomto nejstarším ze všech pozemských časů připojily ženy (ty povstaly z ledovců podobně, jako muži povstali ze země), byly však neplodné a všechen svůj čas trávily tím, že chodily po břehu a hleděly do moře nebo kopaly v zemi a hledaly děti.

Druhý cyklus vesmíru nastal po dlouhém a nesmlouvavém souboji mezi liškou a havranem. V té době se objevila roční období a pak i život a smrt; krátce po příchodu ročních období začala nová éra, v níž životní duch lidských bytostí umíral s jejich těly, zatímco permanentní duch zvaný inua se přenesl do jiného těla.

Šamani v té době odhalili některá tajemství kosmického řádu, takže mohli Opravdovým lidem pomáhat a učit je, jak mají správně žít - vytvořili soubor pravidel, který zakazoval incest, sňatky mezi různými kmeny, vraždu a jiné nepřipustné chování, které odporuje přirozenému řádu věcí. Šamani rovněž dokázali nahlédnout do minulosti, dokonce až do dob ještě před tím, než Aakulujjuusi a Uumaaniirtuq vylezli ze země, a mohli proto lidem vysvětlit původ velkých duchů - inuí - vesmíru, jako je kupříkladu duch měsíce Aningat nebo Naarjuk, duch samotného vědomí, či Sila, duch vzduchu, nejvýznamnější a nejmocnější ze všech dávných duchů; je to právě Sila, která vytvořila všechny věci, to ona je prostupuje, dodává jim energii a dává průchod svému hněvu sněhovými vichřicemi a bouřemi.

V té době se také Opravdoví lidé dozvěděli o existenci Sedny, která je v jiných chladných krajích známá též jako Unigumaituq nebo Nulijak. Šamani jim vysvětlili, že všichni lidé - Opravdoví lidé, domorodí lidé s rudější kůží, kteří žijí daleko na jihu od Opravdových lidí, duchové karibů ijirait, ba dokonce i bílí lidé, kteří se objevili mnohem později - se zrodili poté, co se Sedna-Unigumaitug-Nulijak spářila se psem. To také vysvětluje, proč psi smějí mít jména s vlastní duší a dokonce sdílet inuu svého pána.

Aningat, inua měsíce, donutil k incestnímu vztahu a všelijak jinak týral svoji sestru Siqniq, inuu slunce. Aningatova manželka Ulilarnaq se ráda bavila tím, že svoje oběti - zvěř i Opravdové lidi - zabíjela a vyvrhovala jejich vnitřnosti; šamany za to, že se vměšují do duchovních záležitostí, nenáviděla natolik, že je trestala a nutila k neovladatelnému smíchu. Dodnes se stává, že některého šamana přepadne záchvat neovladatelného smíchu, často tak silný, že postižený zemře.

Opravdoví lidé rádi poslouchají příběhy těchto tří nejmocnějších duchů celého vesmíru - všudypřítomného ducha vzduchu, ducha moře, který řídí všechno tvorstvo žijící v moři nebo na moři závislé, i posledního člena této trojice, ducha měsíce -, tyto tři prapůvodní inuy mají ale příliš velkou moc a nevěnují Opravdovým lidem (ani žádným jiným lidským bytostem) zvláštní pozornost. Zmíněné nejvyšší ze všech inuí totiž ostatní nesčetné duchy převyšují stejně, jako tito nižší duchové převyšují obyčejné lidi, a Opravdoví lidé proto nejmocnější trojici duchů nezbožňují. Šamani se zřídka pokoušejí s nejmocnějšími duchy - například se Sednou - spojit a spokojují se s tím, že dohlížejí, aby se Opravdoví lidé neprohřešovali proti posvátným zákazům a nerozhněvali tak ducha moře, ducha měsíce ani ducha vzduchu.

Pomalu, v průběhu četných generací, se ale šamanům - známým mezi opravdovými lidmi jako angakkuitové - dařilo odhalovat další tajemství skrytého vesmíru a menších inuí. Za mnoho staletí si někteří šamani osvojili dar, jemuž Memo Moira říká druhý zrak neboli jasnozřivost. Opravdoví lidé těmto schopnostem říkají qaumaniq nebo angakkua podle toho, jak se projevují. Stejně jako si lidé kdysi dávno ochočili své spřízněné duchy, vlky, z nichž se stali psi sdílející inuy svých pánů, se nyní angakkuitové obdaření darem slyšení či vysílání myšlenek naučili podrobit si, ochočit a ovládat menší duchy, kteří se jim zjevovali. Tito pomocní duchové dostali jméno tuurngait a pomáhají šamanům nejen nahlédnout do neviditelného světa duchů či zpět do dob před existencí lidí, ale umožňují jim také nahlížet do mysli jiných lidí a vidět v nich nepravosti, jichž se Opravdoví lidé dopouštějí, když porušují pravidla vesmírného řádu. Služební duchové tuurngaitové šamanům pomáhají obnovovat řád a rovnováhu všech věcí. Naučili angakkuity svému jazyku, jazyku nižších duchů zvanému irinaliutit, takže se šamani mohou obracet přímo na vlastní předky i na mocnější inuy vesmíru.

Poté, co se šamani naučili jazyku irinaliutit svých pomocných duchů tuurngaitů, byli schopni ostatním lidem pomáhat k tomu, aby se vyznali ze svých pochybení a nedostatků, léčit nemoci a obnovovat řád v onom chaosu, jímž jsou lidské záležitosti; to pak vedlo k obnovení pořádku na světě jako takovém. Výsledný systém pravidel a zákazů, který šamani předávají z generace na generaci, je stejně složitý jako propletené vzory provázek, které ženy Opravdových lidí dodnes vytvářejí mezi prsty.

Šamani plní rovněž roli ochránců.

Mezi Opravdovými lidmi se potulují někteří menší zlí duchové, straší je a přinášejí ošklivé počasí, šamani se ale naučili vyrábět a posvěcovat posvátné nože a jimi pak tyto tupilaity zabíjet.

K zahnání samotných bouří pak angakkuitové našli a předali lidem zvláštní hák, jímž je možné přetrhnout silagiksaqtuq, žílu větru.

Šamani také umějí létat a vystupovat jako prostředníci mezi Opravdovými lidmi a duchy, může se ale také stát - a často se opravdu stává -, že se zpronevěří vlastním schopnostem a začnou lidem škodit. K tomu užívají vysílání mocných kouzel zvaných ilisiqsiq, která podněcují žárlivost a závist a mohou dokonce vyvolat nenávist tak silnou, že donutí někoho z Opravdových lidí bezdůvodně zabít jiného člověka. Často také dochází k tomu, že šaman ztratí vládu nad svými pomocnými duchy tuurngaity, a když k tomu dojde a není zjednána rychlá náprava, působí takový neschopný šaman jako obrovská kovová skála povolávající z nebes letní bouři. Opravdoví lidé pak vlastně nemají na vybranou a jsou nuceni šamana buď spoutat a nechat ležet na ledu, nebo ho zabít, useknout mu hlavu a odnést ji od těla, aby

šaman nemohl znovu ožít a pronásledovat je.

Většina šamanů nadaných alespoň minimální mocí umí létat, léčit jednotlivce, rodiny i celé vesnice (toho dosahují tak, že poté, co se lidé vyznají ze svých nedostatků, pomohou jim, aby znovu našli rovnováhu a vyléčili se tak sami), vyslat vlastní tělo na měsíc nebo na mořské dno (kamkoli, kde se právě nacházejí nejmocnější duchové neboli inuy) a - po předepsaném šamanském rituálu zařikávání v jazyce irinaliutit, zpěvu a víření bubnů - proměnit se ve zvířata, například v bílé medvědy.

Přestože většina duchů, kteří nejsou obsaženi v duších živých tvorů, se spokojí s tím, že přebývají v hlubinách světa duchů, vyskytují se na Zemi i tvorové, kteří v sobě nosí inuy nestvůr.

Některé menší z těchto nestvůr se označují jménem tupilek a ve skutečnosti je před stovkami a tisíci let přivedli k životu lidé zvaní ilisituk. Ilisitukové nebyli šamani, jen zlí staří muži a ženy, kteří si osvojili velkou část moci šamanů, místo k uzdravování a k posilování víry jí však využili k experimentům s magií.

Všichni lidé a zejména Opravdoví lidé se živí tím, že pojídají duše - a dobře to vědí. Co jiného je lov než jedna duše, která vyhledává jinou duši a chce ji přinutit k nejvyššímu podřízení se - ke smrti? Když kupříkladu tuleň dovolí, aby ho lovec zabil, musí lovec vzdát hold inuí své kořisti, a to poté, co ji zabije, ale dřív, než ji sní - protože je to vodní tvor, podá mu malý ceremoniální doušek vody. Někteří lovci Opravdových lidí s sebou za tímto účelem nosí malé kalíšky přivázané k tyčím, ti nejstarší a nejlepší lovci ale dodnes předávají vodu do úst mrtvých tuleňů z vlastních úst.

Všichni jsme pojídači duší.

Zlí staří muži a ženy, ilisitukové, byli ale lupiči duší. Pomocí svých zaříkadel se zmocňovali vlády nad lovci, kteří pak často odvedli celou svoji rodinu z vesnice, aby se usadili - a zemřeli - někde daleko na ledu nebo ve vnitrozemských horách. Případní potomci takových obětí loupeže duše byli známi jako qivitokové a byli to ve všech případech spíše divoši než lidé.

Když rodiny a celé vesnice začaly staré ilisituky podezírat z jejich zlých činů, čarodějové často vytvářeli malá zlá zvířata - tupileky -, která jejich nepřátele pronásledovala, zraňovala nebo zabíjela. Tupilek je v počátcích své existence malá bezživotná věc velká jako nehet, když mu ale ilisitukova magie vdechne život, může se libovolně zvětšit a vzít na sebe jakoukoli strašlivou a nepředstavitelnou podobu. Protože však oběti takových nestvůr své pronásledovatele za denního světla snadno zpozorují a utečou jim, lstiví tupilekové na sebe obvykle raději berou alespoň přibližnou podobu nějakého skutečně žijícího tvora - třeba mrože nebo bílého medvěda. Pak se nic netušící lovec, kterého proklel některý ze zlých ilisituků, sám stává lovnou zvěří. Lidem se jen velice zřídka podaří uniknout vražedným tupilekům, kteří byli vysláni, aby je zabili.

Dnes už ale na světě zůstává jen velmi málo zlých starých ilisituckých čarodějů. Jedním z důvodů je skutečnost, že nepodaří-li se tupilekovi určenou oběť zabít - zasáhne-li například šaman nebo je-li lovec natolik chytrý, že se mu podaří zachránit se vlastními silami -, vždy se vrátí a zabije svého tvůrce. Jeden po druhém se staří ilisitukové stali oběťmi vlastních strašlivých výtvorů.

Pak se kdysi stalo, bylo to před mnoha tisíci lety, že se Sedna, duch moře, nesmírně rozezabila na své společníky, ducha vzduchu a ducha měsíce.

Rozhodla se oba zabít - oba zbývající členy trojice, kteří společně představovali základní síly vesmíru - a stvořila za tím účelem vlastního tupileka.

Tento duchem oživený stroj na zabíjení byl tak strašlivý, že jeho duše dostala vlastní jméno a stal se věcí zvanou Tuunbaq.

Tuunbaq se mohl volně pohybovat mezi světem duchů a pozemským světem lidí a mohl na sebe brát jakoukoli podobu, již se mu zachtělo. V jakékoli podobě ale působil tak děsivě, že ani čistý duch na něj nemohl přímo pohlédnout, aniž by zešílel. Jeho moc - jejímž cílem bylo na Sednin příkaz výhradně šíření zkázy a smrti - představovala čirou hrůzu. Navíc Sedna svému Tuunbaqovi propůjčila schopnost ovládat ixitquiqjuky, nesčetné menší zlé duchy, hemžící se na světě. Vlastními silami byl Tuunbaq v souboji jednoho proti jednomu schopen zabít buď Aningata, ducha měsíce, nebo Silu, ducha vzduchu.

Jenže Tuunbaq, byť po všech stránkách strašlivý, nebyl stejně lstivý a nenápadný jako menší tupilekové.

Sila, duch vzduchu, jehož energie zaplňuje celý vesmír, vycítila jeho vražednou přítomnost, když se ji snažil nenápadně pronásledovat světem duchů. Protože věděla, že by ji Tuunbaq dokázal zničit, a uvědomovala si také, že tím by byl celý vesmír znovu uvržen v chaos, obrátila se na ducha měsíce a požádala ho, aby jí pomohl nestvůru porazit.

Duchovi měsíce se ale nechťelo jí pomáhat. Osud vesmíru ho navíc vůbec nezajímal.

Sila pak v zoufalství poprosila o pomoc Naarjuka, ducha vědomí a jednoho z nejstarších členů společenství mocných inuí (ten se stejně jako Sila objevil v oně pradávné době, kdy se chaos vesmíru poprvé oddělil od tenkého, ale rostoucího živého zeleného stonku řádu).

Naarjuk souhlasil.

Společnými silami v bitvě, která trvala deset tisíc let a po níž v samotném světě duchů zůstaly krátery, trhliny a vzduchoprázdné bubliny, Sila s Naarjukem strašlivý Tuunbaquv útok odvrátili a porazili ho.

Jak je předurčeno každému tupilekovi, jemuž se nepodaří zabít stanovenou oběť, obrátil se i Tuunbaq zpět, aby zahubil vlastního tvůrce... Sednu.

Jenže Sedna, která veškeré své zkušenosti nasbírala za cenu velkého utrpení, jež začalo ještě předtím, než ji otec před tak dávnou dobou zradil, si byla nebezpečí, jímž jí Tuunbaqova existence hrozila, dobře vědomá už před Tuunbaqovým stvořením; oživila teď proto tajnou slabinu, již do Tuunbaqua zabudovala, a jazykem světa duchů irinaliutit odříkala vlastní zaklínadla.

Tuunbaq byl v tom okamžiku vypovězen na povrch Země, odkud se nikdy nemohl vrátit do světa duchů, ponořit se k hlubokému dnu moře ani si na žádném z těchto míst udržet čistou duchovní podobu. Sedna byla v bezpečí.

Země se všemi svými obyvateli naproti tomu od té doby v bezpečí není.

Sedna poslala Tuunbaqua do vyhnanství do nejmrazivějšího a nejprázdnějšího kouta přeplněné Země - do věčně zmrzlé oblasti v okolí severního pólu. Dala dalekému severu přednost před jinými odlehlými a mrazivými kraji, protože pouze na severu, kde je soustředěno tolik inuí pozemských božstev, byli šamani s určitými zkušenostmi s tím, jak si poradit se zuřivými zlými duchy.

Tuunbaq, zbavený své nestvůrné duchovní podoby, stále však svou podstatou nestvůrný, brzy změnil i tělesnou podobu - jak to dělají všichni tupilekové - a proměnil se v nejstrašnějšího živého tvora, jakého na Zemi našel. Zvolil si podobu a podstatu nejstrašlivější, nejlivější a nejvražednější dravé šelmy na celé Zemi - arktického bílého medvěda -, velikostí a prohnaností se ale medvědovi podobal asi stejně, jako se sám medvěd podobá jednomu z psů Opravdových lidí. Divoké bílé medvědy zabíjel a pojídal - přičemž požíral jejich duše - stejně snadno, jako Opravdoví lidé loví bělokury.

Čím je inua - duše živého tvora složitější, tím větší je pro požírače duší pochoutkou. Tuunbaq brzy zjistil, že pojídání lidí mu poskytuje větší uspokojení než pojídání nanuqů neboli medvědů, požíráni lidských duší že je mnohem lepší než požíráni duší mrožů a že lidé mu chutnají dokonce ještě lépe než velké, laskavé a inteligentní inua - duše kosatek. Po celé generace se Tuunbaq cpal lidskými bytostmi. Rozsáhlé oblasti zasněženého severu, které byly kdysi plné vesnic, velké mořské plochy, které se hemžily stovkami kajaků, a chráněné úkryty, jimiž v minulosti zněl smích tisíců Opravdových lidí, se brzy vylidnily, protože všichni lidé prchali na jih.

Před Tuunbaqem však nebylo možné uprchnout. Nejdokonalejší Sednin tupilek dokázal v plavání i v běhu, v chytrosti, lstivosti i v boji zvítězit nad kterýmkoli ze smrtelníků. Poručil zlým duchům ixitqusijukům, aby posunuli ledovce dál k jihu, takže sám led následoval příslušníky lidské rasy, kteří utekli do zelených končin, a Tuunbaq se svou bílou kožešinou se mohl pohodlně skrývat v chladu a pokračovat v požíráni lidských duší.

Z vesnic Opravdových lidí byly vyslány stovky mužů, kteří jej měli zabít, žádný z nich se ale nevrátil živý. Tuunbaq se někdy rodinám mrtvých lovců vysmíval a vracel jim části jejich roztrhaných těl - občas nechal hlavy, nohy, paže a trupy několika lovců promíchané a naházené na jednu kupu, takže pozůstalé rodiny ani nemohly svým mrtvým zajistit řádný pohřeb.

Zdálo se, jako by byl Sednin nestvůrný požírač duší schopen pohltnout duše všech lidských bytostí na celé Zemi.

Jak ale Sedna doufala, šamani několika stovek skupin Opravdových lidí se shromáždili podél celé jižní hranice studeného severu, nejprve si posílali ústní vzkazy a pak se začali scházet na angakkuitských šamanských poradách, kde diskutovali, modlili se ke všem přátelským duchům, radili se s vlastními pomocnými duchy a nakonec vymysleli plán, jak se Tuunbaqa zbavit.

Zabít tohoto "boha, který chodí jako člověk" nemohli - ani Sila, duch vzduchu, a Sedna, duch moře, nebyly schopny tupileka Tuunbaqa zabít.

Mohli ale omezit jeho pohyb. Mohli mu zabránit, aby postupoval dál na jih a pozabíjel všechny lidské bytosti i všechny Opravdové lidi.

Nejlepší z nejlepších šamanů - angakkuitů - mezi sebou vybrali muže i ženy s nejlépe vyvinutými šamanskými schopnostmi jasnozřivého slyšení a vysílání myšlenek a sezdali tyto nejlepší muže s nejlepšími ženami stejně, jako dnes Opravdoví lidé kříží tažné psy, aby vypěstovali ještě lepší, silnější a chytřejší generaci.

Dali těmto jasnozřivým dětem se schopnostmi přesahujícími síly obyčejných šamanů jméno sixam ieuva neboli duchovní vládci nebes a vyslali je i s jejich rodinami na sever, aby Tuunbaqovi zabránili v dalším vraždění Opravdových lidí.

Tito sixam ieuva dovedli s Tuunbaqem rozmlouvat přímo - ne prostřednictvím jazyka pomocných duchů tuurngaitů, jak se o to pokoušeli obyčejní šamani, ale tak, že kontaktovali rovnou Tuunbaqovu mysl a jeho životního ducha.

Duchovní vládci nebes se naučili Tuunbaqa přivolávat svým hrdelním zpěvem. Protože se plně zaměřili jen na komunikaci s ním, rozhodli se vyhovět požadavku žárlivé obludy a dobrovolně se vzdát schopnosti domluvit se s jinými lidskými bytostmi. Výměnou za to, že zabíjäcký tupilek přestane požírat lidské duše, slíbili duchovní vládci nebes bohu, který chodí jako člověk, že si už nikdy - Opravdoví lidé ani ostatní lidské bytosti - nebudou stavět příbytky v jeho nejsevernějším sněhovém království. Slíbili bohu, který chodí jako člověk, že budou ctít svoji dohodu a nikdy nebudou v jeho království lovit ani rybařit, nedá-li jim k tomu nestvůra svolení.

Slíbili, že všechny budoucí generace budou pomáhat s ukájením nenasytného hladu boha, který chodí jako člověk, že budou sixam ieuva i ostatní Opravdoví lidé chytat a přinášet ryby, mrože, tuleně, karibuy, zajíce, velryby, vlky a dokonce i Tuunbaqovy menší příbuzné - bílé medvědy -, aby mu posloužili jako potrava. Slíbili, že kajak ani člun žádného člověka nenaruší výsostné vody boha, který chodí jako člověk, kromě těch případů, kdy mu přivezou potravu, přijedou mu zazpívat hrdelní písně, které obludu uklidňují, a přijdou vzdát zabíjäckovi hold.

Sixam ieuva díky svým myšlenkám z budoucnosti věděli, že až do Tuunbaqova království konečně vpadnou bílí lidé - kabloonové -, bude to znamenat začátek konce času. Otráven dušemi bílých kabloonů, Tuunbaq onemocní a zemře.

Opravdoví lidé zapomenou způsob svého života i vlastní jazyk. Jejich domovy se naplní opilstvím a beznadějí. Muži zapomenou na svoji laskavost a budou manželky bít. Inuy dětí budou zmatené a Opravdoví lidé ztratí svoje dobré sny.

Duchovní vládci nebes věděli, že až Tuunbaq zemře na chorobu způsobenou kabloony, bílé království se začne zahřívát, rozpouštět a tát. Bílí medvědi nebudou mít dostatek ledu, na němž by našli domov, a jejich mláďata budou umírat. Velryby a mroži se nebudou mít kde krmit. Ptáci budou bezradně kroužit a volat o pomoc k Havranovi, protože jejich hnízdiště zmizí.

To je budoucnost, kterou viděli.

Sixam ieuva věděli, že jakkoli je Tuunbaq strašný, tato budoucnost bez něj - a bez jejich mrazivého světa - bude ještě horší.

Do té doby ale ještě nějaký čas zbýval, a protože tihle mladí jasnozřiví muži a ženy, kteří byli duchovními vládci nebes,

s Tuunbaqem mluvili způsobem, jakým s ním uměla mluvit pouze Sedna a ostatní duchové - nikdy hlasem, ale vždy přímo, z mysli do mysli -, dosud žijící bůh, který chodí jako člověk, jejich návrhy a sliby vyslechl. Tuunbaq, který - stejně jako všichni duchové z řad vyšších inuí - se velice ochotně nechá obsluhovat a rozmazlovat, souhlasil. Místo jejich duší bude požírat oběti, které mu přinesou. V dalších generacích se jasnozřiví sixam ieuá i nadále spojovali v manželství pouze s lidmi stejného nadání. V raném věku se každé jejich dítě vzdalo schopnosti mluvit s jinými lidmi, aby bohu, který chodí jako člověk, ukázalo, že je odhodláno mluvit pouze s ním, s Tuunbaqem. Jak mýjely generace, malé rodiny sixam ieuá, které žijí daleko na sever od ostatních vesnic Opravdových lidí (ti mají z Tuunbaqa dodnes hrůzu) a zásadně si budují domovy na zemi pokryté věčným sněhem a ledem nebo na zamrzlých ledových polích, si vysloužily přízvisko Boha navštěvující lidé a dokonce i jazyk jejich řeči schopných příbuzných se změnil v podivnou směsici jazyků jiných Opravdových lidí. Samotní sixam ieuá samozřejmě nemluví žádným jazykem - s výjimkou jasnozřivé řeči zvané qaumaniq a angakkua, slyšení a vysílání myšlenek. Stále jsou to ale lidé, kteří milují své rodiny a patří do širších rodinných uskupení, potřebují-li se tedy s ostatními Opravdovými lidmi dorozumět, užívají muži sixam ieuá zvláštní znakovou řeč a ženy si většinou pomáhají vytvářením provázkových znaků, kterým se naučily od svých matek.

Než jsme opustili vesnici  
a vyšli na led  
najít muže, za něhož se musím provdat,  
muže, o němž se otci i mně zdálo,  
vzal otec tmavý kámen, aumaa,  
a označil všechna pádla.

Věděl, že se z ledu  
nevrátí živý,  
oba jsme viděli ve svých sixam ieuá snech,  
jediných snech, které jsou pravdivé,  
že otec, můj milovaný Aja,  
tam venku zemře  
rukou bledého muže.

Když jsem se vrátila z ledu,  
hledala jsem ten kámen  
v horách  
i v říčních korytech,  
ale nenašla jsem ho.  
Po návratu ke svému lidu  
najdu to pádlo,  
na němž aumaa zanechala svou šedou značku.  
Zrození byla krátká čára  
u špičky pádla,  
delší byla ale smrt  
nakreslená rovnoběžně nad ní.

Přijď zas! kráká Havran.

63  
CROZIER

C  
rozier se probouzí a má pocit, že se mu bolestí rozskočí hlava. Poslední dobou se se strašlivou bolestí hlavy probouzí téměř každé ráno. Když o tom přemýšlí, řekl by, že v situaci, kdy má záda, hrud', paže i ramena posetá výstřely z brokovnice a k tomu má v těle hned tři další díry po kulkách, bude mít nejspíš spoustu jiných bolestí, které ho budou při probuzení trápit, přestože se ale tahle muka dostaví hned po malé chvilice, první, co si uvědomí, jsou vždy ty příšerné bolesti hlavy. Crozierovi to připomíná všechna ta dlouhá léta, kdy každý večer pil whisky a druhý den ráno toho vždy litoval. Někdy, jako třeba dnes, mu ještě chvíli po probuzení zní v bolavé hlavě ozvěna nesmyslných slabik a šňůry nic neřekajících slov. Slova zní vesměs podivně klapavě, jako když děti vyrážejí nesmyslné mlaskavé zvuky, jen aby určily správný počet slabik pro píseň, při níž se chystají skákat přes švihadlo, v těch několika bolestivých vteřinách předcházejících úplnému probuzení má ale dojem, že něco znamenají. Připadá si poslední dobou duševně neustále tak vyčerpaný, jako by trávil noci čtením Homéra v řečtině. Francis Rawdon Moira Crozier nikdy v životě řecky číst nezkoušel. Ani o to nestál. Bylo to něco, co odjakživa přenechával učencům a knihami posedlým nešťastníkům, jako byl Peglarův přítel, starý stevard Bridgens. Dnešního temného rána ho v jejich sněhovém příbytku probudila Mlčenlivá, která mu teď pomocí provázkových vzorů

tančících mezi jejími prsty sděluje, že je načase vyrazit znovu na lov tuleňů. Má už oblečenou parku, a jakmile skončí s tím, co mu chtěla říct, mizí ve vstupním tunelu.

Nabručený, protože ho dnes nečeká žádná snídaně - ani trocha studeného tuleního tuku od včerejší večere -, se Crozier oblékne, jako poslední si natáhne parku a rukavice, a proleze svažující se vstupní chodbou, která ústí na jih, tedy po větru.

Ve venkovní tmě se opatrně postaví - levá noha stále ještě občas po ránu odmítá nést jeho plnou váhu - a rozhlédne se kolem sebe. Vídí nepatrnou záři, která vychází z jejich sněhového obydlí a kterou vydává lampa na tulení tuk; nechávají ji hořet, aby uvnitř zůstalo teplo, i když jsou pryč. Crozier si jasně vzpomíná na dlouhou cestu na saních, která je na tohle místo přivedla. Vzpomíná, jak před oněmi mnoha týdny zůstal celý zabalený v kožešinách sedět na saních, bezmocný jako děcko, a téměř s posvátným úžasem sledoval Mlčenlivou, která několik hodin strávila hloubením a pak stavbou sněhového příbytku.

Později matematik, který se v Crozierovi skrýval, proležel v útulném malém hnízdečku dlouhé hodiny pod příkrývkami a obdivoval se nádherné řetězové křivce stropu, absolutní a zdánlivě zcela snadné přesnosti, s níž Eskymačka - za svitu hvězd - řezala sněhové bloky, a téměř dokonale hladkým zvedajícím se a dovnitř se stáječícím stěnám, které z vyrobených bloků postavila.

Pozoroval ji té dlouhé noci nebo toho dlouhého temného dne zpod svých kožešin - Jsem jí platný jako kanci cecky, pomyslel si tehdy. Tohle by se přece mělo zhroutit, říkal si ale zároveň v duchu. Horní bloky byly téměř vodorovné. Poslední bloky, které nařezala, měly tvar lichoběžníků a úplně poslední blok - závěrný klenák - skutečně nejdřív zasunula do mezery zvenčí a pak ho z vnitřku nového sněhové obydlí uhladila na okrajích a přesně usadila na místo. Nakonec vylezla ven a vyšplhala po řetězovkové křivce téměř půlkulaté kupole sněhových bloků, vyškrabala se až nahoru, několikrát na střeše poskočila a sklouzla po zadku po straně dolů.

Crozier se nejprve domníval, že si prostě hraje jako děcko, které občas připomínala, pak si ale uvědomil, že zkouší pevnost a stabilitu jejich nového domova.

Následujícího dne - byl to další den bez slunce - vzala Eskymačka olejovou lampu, rozpustila vrstvu sněhu na vnitřní stěně obydlí a nechala ji znovu zmrznout, takže se stěna pokryla tenkou, ale velice pevnou ledovou skořápkou. Pak rozmrazila tulení kůže, které použila nejprve k překrytí stanu a později k výrobě saní, a přivázala je ke šňůrkám ze šlach, předem protaženým stěnami i stropem sněhového domku; kůže zavěsila několik centimetrů od stěn, kde vytvořily vnitřní izolační vrstvu. Crozier okamžitě pochopil, že to v jejich obytném prostoru nejen zvedne teplotu, ale že je kůže budou navíc chránit před odkapávající vodou.

S úžasem si uvědomil, jak teple si ve sněhovém příbytku připadá: odhadoval, že je v něm neustále přinejmenším o třicet stupňů tepleji než venku, a často v něm bylo takové teplo, že když vylezli zpod příkrývek, ani jeden z nich si neoblékl nic víc než krátké kožené kalhoty. Na sněhové římsě vpravo od vchodu byl kuchyňský kout a na konstrukci z paroží a dřeva tam nad plameny z tuleního oleje visely jejich různé nádoby na vaření, ale co víc, konstrukce zároveň sloužila jako sušák na oděvy. Jakmile byl Crozier schopný prolézt tunelem a vyjít s ní ven, vysvětlila mu Mlčenlivá pomocí provázku a gest, že je důležité, aby si ihned po návratu do sněhového domku dali vždy venkovní oblečení vysušit. Kromě kuchyňské římsy vpravo od vchodu a sedací lavice vlevo byla v zadní části sněhového obydlí široká plošina na spaní. Byla obehnaná tou trochou dřeva, které Mlčenlivá přivezla a které bylo použito nejprve ke stavbě stanu a později k výrobě saní. Dřevo přimrzlo k sněhu a bránilo ohlazení a opotřebení plošiny. Mlčenlivá pak po jejím povrchu rozetřela poslední zbytky mechu ze svého plátěného vaku a nesmírně pečlivě přes něj rozložila kůže karibů i bílých medvědů. Pak mu ukázala, že by měli spát hlavou ke dveřím a pod hlavu si místo polštářů dát složené suché oblečení. Všechno svoje oblečení.

V prvních několika dnech a týdnech si Crozier zatvrzele i pod příkrývkami nechával oblečené krátké kožené kalhoty, přestože Mlčenlivá dáma spala každou noc nahá, brzy ale zjistil, že je mu v nich až nepříjemné vedro. Byl svými zraněními stále natolik oslabený, že tělesné žádosti ho zatím nepokoušely, a brzy si zvykl zalézt mezi příkrývky nahý a nepropocený kalhoty a další oblečení si znovu natáhnout až ráno po probuzení.

Kdykoli se v noci pod příkrývkami vedle Mlčenlivé probudil, nahý a v teple, pokoušel se připomenout si všechny ty měsíce na palubě Terroru, kdy mu byla neustále zima, věčně byl promáčený, v mezipalubí panovala nepřetržitá tma, z ledových rampouchů odkapávala voda a vzduch čpěl parafinem a močí. V Hollandových stanech to bylo ještě žalostnější.

Ted' vylezl ven, stahuje si kožešinou lemovanou kápi dopředu, aby se mu štiplavý mráz nedostal k obličejí, a rozhlíží se. Je samozřejmě tma. Crozierovi trvalo dlouhou dobu, než se smířil se skutečností, že mezi tím dnem, kdy byl postřelen, a dnem, kdy poprvé znovu nabyl vědomí a zjistil, že je s Mlčenlivou, musely uplynout celé týdny, jež strávil v bezvědomí - nebo mrtvý? -, za dlouhé jízdy na saních k tomuto místu ale na jižní obloze spatřil jen kratičkou a téměř nerozpoznatelnou záři, takže nebylo pochyb o tom, že už je přinejmenším listopad. Crozier se pokoušel počítat dny, které uplynuly od doby, kdy se nastěhovali do sněhového příbytku, ale vzhledem k neustálé venkovní tmě a velice zvláštním cyklům spánku a bdění - měl pocit, že někdy oba nepřetržitě prospí dvanáct nebo více hodin - si nebyl jistý, kolik týdnů vlastně od jejich příchodu sem uteklo. A bouře, které venku zuřily, je často nutily bůhvíkolik dnů a nocí zůstat uvnitř a žít se jen u ledu uloženou zásobou rybiho a tuleního masa.

Souhvězdí, která se kolem něj otáčejí - obloha je dnes absolutně jasná, takže je velký mráz -, jsou souhvězdí zimní oblohy a vzduch je dnes tak chladný, že hvězdy na nebi tančí a poskakují stejně jako celá ta dlouhá léta, co je Crozier pozoroval z paluby Terroru nebo nějaké jiné lodi, s níž se plavil do Arktidy.

Jediný rozdíl je v tom, že mu dnes není zima a že neví, kde je.

Crozier sleduje stopy Mlčenlivé, obchází sněhové obydlí a míří k zamrzlému pobřeží a stejně zamrzlému moři. Ve skutečnosti by se ani jejími stopami nemusel řídit, protože ví, že zasněžené pobřeží je nějakých sto metrů na sever od

jejich sněhového příbytku a že Mlčenlivá vždy chodí tuleně lovit na moře.

Ani to, že se dokáže orientovat ve svém bezprostředním okolí, mu ale neřekne, kde se nachází.

Ze Záchraného tábora i ze všech dalších táborů jeho posádky podél jižního pobřeží Ostrova krále Williama vedly zamrzlé úžiny vždy na jih. Mohli by nyní s Mlčenlivou být na poloostrově Adelaide, na opačné straně úžiny ležící jižně od Ostrova krále Williama, mohli by ovšem být i na samotném Ostrově krále Williama, ale někde u jeho nezmapovaného východního nebo severovýchodního pobřeží, kam se ještě nikdy žádný běloch nedostal.

Crozier si vůbec nevzpomíná, jak ho Mlčenlivá potě, co ho postřelili, dopravila k místu, kde stál jejich stan - ani kolikrát třeba stan ještě přemístila jinam, než se vrátil do světa živých -, a má jen velice matnou představu, jak dlouho trvala jejich cesta na saních se skluznicemi z ryb, než ho dotáhla sem a postavila sněhový příbytek.

Mohli by být kdekoli.

Ani v případě, že s ním zamířila na sever, nemuseli být na Ostrově krále Williama; bylo možné, že jsou na jednom z ostrovů v Úžině Jamese Rosse, někde severovýchodně od Ostrova krále Williama, anebo na nějakém nezmapovaném ostrůvku u východního či západního pobřeží Boothie. Když v noci svítí měsíc, vidí Crozier při pohledu do vnitrozemí kopce - ne snad hory, ale kopce vyšší, než jaké kdy některý kapitán viděl na Ostrově krále Williama - a místo, na němž přebývají, je chráněnější před větrem než jakékoli jiné místo, které kdy on sám nebo jeho muži našli, včetně tábora Terror.

Crozier s hlasitým křupáním kráčí po sněhu a šterku, pokračuje dál do změti mořského ledu a přemýšlí o tom, jak se v posledních několika týdnech přinejmenším stokrát pokoušel Mlčenlivé vysvětlit, že by potřeboval odejít, najít svoje muže a znovu se k nim připojit.

Pokaždé se na něj jen bez výrazně dívá.

Dospěl k přesvědčení, že mu rozumí - pokud nerozumí jeho anglickým slovům, pak přinejmenším emocím, jež jeho prosby doprovázejí, nikdy mu ale neodpoví výrazem obličeje ani provázkovými znaky.

Její znalost všemožných věcí - i jeho vlastní rostoucí porozumění složitým myšlenkovým pochodům vyjadřovaným znaky tančícími na provázku mezi jejími prsty - hraničí podle Croziera s nadpřirozenými schopnostmi. Někdy si té zvláštní malé domorodé dívce připadá tak blízko, že se v noci probudí a neví, které tělo patří jí a které jemu. Jindy zase slyší, jak na něj z temného ledu křičí, aby rychle přišel, aby přinesl ještě jednu harpunu, provaz nebo nějaký nástroj... přestože nemá jazyk a nikdy v jeho přítomnosti nevydala jediný zvuk. Chápe spoustu věcí a Croziera občas napadá, že jsou to její sny, které se mu každou noc zdají; rád by věděl, jestli i ona se s ním musí dělit o jeho noční můru, kněze v bílém obřadním rouchu, který se nad ní tyčí, když čeká na svaté přijímání.

Odmítá ho ale zavést zpět k jeho mužům.

Už třikrát je Crozier vyrazil hledat na vlastní pěst, prolezl vstupní chodbičkou, když spala nebo předstírala spánek, a odnesl si s sebou jen vak s tulením tukem jako potravu a nůž na vlastní obranu a třikrát se ztratil - dvakrát ve vnitrozemí té pevninské masy, na níž se nacházejí, a jednou někde daleko na mořském ledu. Ve všech třech případech šel tak dlouho, dokud byl schopen chůze - možná i několik dnů -, a pak se zhroutil a smířil se s vlastní smrtí jako s řádným a spravedlivým trestem za to, že opustil své muže a nechal je zemřít.

Mlčenlivá ho pokaždé našla. Pokaždé ho naložila na medvědí kůži, přehodila přes něj několik přikrývek a tiše ho odtáhla bůhvíkolik chladných kilometrů zpět do sněhového příbytku, pod přikrývkami mu zahřála zmrzlé ruce a chodidla na vlastním nahém břiše a neřvala se, jak pláče.

Teď ji nachází několik set metrů daleko na ledu, kde se sklání nad tulením dýchacím otvorem.

Ať se Crozier jakkoli snaží - a zkoušel to mnohokrát -, ty zatracené dýchací otvory prostě nikdy nenajde. Pochybuje, že by je byl schopen najít i v letním denním světle, natož pak ve světle měsíce, hvězd nebo v úplné tmě jako Mlčenlivá. Ti mizerní tuleni jsou tak chytří a tak prohnání... už se vůbec nediví, že za celé ty měsíce na ledu jich on a jeho muži zabili pouhou hrstku a ani jednoho v nalezeném dýchacím otvoru.

Prostřednictvím mluvčího provázku se Crozier dozvěděl, že tuleň dokáže pod vodou zadržet dech jen asi na sedm nebo osm minut - maximálně možná na čtvrt hodiny. (Mlčenlivá mu tyto časové jednotky vysvětlila pomocí úderů srdce, Crozier byl ale přesvědčen, že si je na minuty převedl správně.) Pokud dobře rozumí provázkům Mlčenlivé, má každý tuleň vlastní vymezené teritorium - jako pes, vlk nebo bílý medvěd. Dokonce i v zimě musí hranice tohoto teritoria bránit; aby zajistil, že bude mít ve svém království pod ledem dostatek vzduchu, najde proto tuleň místo, kde je v okolí nejslabší led, a tam zdola vydlabe dostatečně velký, vyklenutý dýchací otvor, aby se do něj vešlo celé jeho tělo. Do zeslabeného ledu prorazí jen co nejmenší díрку, kterou pak může dýchat. Mlčenlivá mu ukázala ostré škrabací drápy na ploutvi mrtvého tuleně a dokonce jimi skutečně odškrábala kus ledu, aby předvedla, jak skvěle fungují.

Crozier Mlčenlivé věří, když mu její provázky tvrdí, že takových kupolí s dýchacími otvory jsou na teritoriu jediného tuleně celé tucty, ale i kdyby se propadl, sám je najít nedokáže. Kupole, které mu tak jasně znázorňuje svými provázky a které tak snadno nachází tady venku v ledovém labyrintu, jsou mezi sněhovými kupami, tlakovými hřebeny, ledovými bloky, malými ledovci a puklinami prakticky neviditelné. Nepochybuje o tom, že už nejméně stokrát o ty zatracené díry klopýtl, nikdy si ale žádné nevšiml a považoval je za pouhou nerovnost v ledu.

Mlčenlivá teď u jedné takové kupole dřepí. Když k ní Crozier dojde na deset metrů, gestem mu přikáže, aby byl zticha. Podle toho, co mu vysvětlila provázkovými vzory a obrazy, jež tyto vzory vytvářejí mezi jejíma rukama, je tuleň jedním z nejopatrnějších a nejplašších živých tvorů, takže je při jeho lovu zásadně důležité počínat si tiše a obezřetně. V tomto ohledu dělá Mlčenlivá čest svému jménu.

Než se přiblíží k dýchacímu otvoru - jak sakra ví, že tam jsou? -, položí na led malé čtverečky kůže karibua, které po každém kroku zvedne a použije znovu; opatrně na ně klade nohy v tlustých vysokých botách, aby pod nimi sníž a led nevydal ani nejtišší zakřupání. Když v temnotě dojde až k dýchacímu otvoru, opatrně, jakoby zpomalenými pohyby, zapíchne do sněhu několik rozvětvených parohů a zavěsí na ně nůž, harpunu, provazy a různé další lovecké potřeby,

aby je mohla rychle a nehlučně uchopit.

Než Crozier odešel ze sněhového obydlí, ovázal si kolem paží a nohou řemínky z šlach, jak mu to Mlčenlivá ukázala, aby jeho oblečení hlasitě nešustilo. Je mu ale jasné, že kdyby se teď pokusil dojít k díře ještě blíže, tuleni pod ním - pokud tam totiž nějaký tuleň je - by to při jeho bělošské neohrabanosti znělo, jako když se sesype pyramida kovových plechovek. Jen tedy přejíždí pohledem po ledovém povrchu pod sebou, až konečně spatří očekávaný kus kůže karibua velký šedesátkrát šedesát centimetrů, který mu tam Mlčenlivá připravila, a pomalu a opatrně se na něj spustí na kolena. Crozier ví, že ještě než přišel, Mlčenlivá objevila dýchací otvor a pak z něj pečlivě a pomalu nožem odstranila sněh a samotnou díru rozšířila kostěným bodcem zasazeným do zadního konce násady její harpuny. Pak si díru prohlédla, aby se ujistila, že se nachází přímo nad hlubokým kanálem v ledu - teď už Crozier věděl, že kdyby tomu tak nebylo, měla by jen malou naději na pořádnou ránu harpunou -, a potom na ni znovu navršila malou kupku sněhu. Protože sněžilo, překryla otvor úzkou a tenkou koženou blankou, aby ho sněh nezakryl. Nakonec vzala velice tenký kostěný trn přivázaný dlouhým kusem šňůry ze střev ke špičce další kosti, zasunula toto signální zařízení do otvoru a druhý konec položila na jednu ze svých vidlic z paroží.

Teď čeká. Crozier se na ni dívá.

Hodiny ubíhají.

Zvedá se vítr. Hvězdy se začínají skrývat za mraky a přes led k nim zezadu z pevniny vane sněh. Mlčenlivá stojí na místě, skloněná nad dýchacím otvorem, parku i kapuci jí pomalu překrývá vrstvička sněhu, harpunu s hrotem z mrožího klu drží v pravé ruce a váhu jí pomáhá na zadním konci nést rozvětvený paroh zaražený do sněhu.

Crozier už ji viděl lovit tuleně i jinými způsoby. Při jednom z nich vyseká do ledu dvě díry a pak - s pomocí Croziera, který si vezme jednu ze dvou jejích harpun - k sobě tuleně doslova přivábí. Vysvětlila mu, že byt' je tuleň ve zvířecím království ztělesněním opatrnosti, jeho Achillovou patou je zvědavost. Pokud se Crozierovi podaří prostrčit pod ledem špičku své speciálně upravené harpuny až do blízkosti díry, u níž Mlčenlivá číhá, zakývá s ní velice nepatrně nahoru a dolů, takže se dvě drobné kůstky, které jsou k ní kousek od špičky připevněné na rozštěpených brcích, rozechvějí. Dřív nebo později tuleň podlehne zvědavosti a vypluje se nahoru podívat, co se děje.

Ve světle úplňku Crozier napoprvé užasle sledoval, jak se Mlčenlivá plazí po břiše po ledu, vydává se za tuleně a odráží se pažemi jako ploutvemi. Nikdy při těchto příležitostech ani nezahledne hlavu tuleně vyčnívající z díry v ledu, dokud nepřijde náhlý a neuvěřitelně rychlý pohyb její paže, a pak už k sobě Eskymačka přitahuje zpátky harpunu, kterou má dlouhou šňůrou přivázanou k zápěstí. Ve většině případů je na jejím druhém konci zabíjící tuleň.

Tohoto temného nočního dne mu ale nezbyvá než pozorovat dýchací otvor tuleně; Crozier celé hodiny zůstává na kožešinové podložce a sleduje Mlčenlivou, která stojí sehnutá nad téměř nerozeznatelnou kupolí. Přibližně každou půlhodinu pomalu sáhne za sebe, sejme z rozvětveného parohu zvláštní malý nástroj - asi čtvrt metru dlouhý kus vyplaveného dřeva, k němuž jsou připevněné tři ptačí spárky - a přejede jím po ledu nad dýchacím otvorem tak lehce, že Crozier ani ze vzdálenosti pouhých pár metrů žádný zvuk neslyší. Tuleň ho ale musí slyšet naprosto zřetelně. I kdyby právě byl u jiného dýchacího otvoru, možná stovky metrů od nich, není zřejmě schopen - dřív nebo později - odolat zvědavosti, která ho zahubí.

Na druhé straně nemá Crozier sebemenší tušení, jak je možné, že Mlčenlivá tuleně spatří dostatečně jasné, aby ho mohla harpunovat. Ve slunečním světle léta, pozdního jara nebo časného podzimu by snad bylo možné zahlédnout jeho stín pod ledem nebo jeho nozdry pod malíčkovou dírou dýchacího otvoru... ale ve světle hvězd? Než se rozechvěje její výstražné zařízení, musí se přece tuleň stačit obrátit a znovu se ponořit do hloubky. Cítí snad jeho pach, když stoupá k hladině? Nebo umí jeho přítomnost vycítit nějak jinak?

Je už napůl zmrzlý - to proto, že leží na kožešinové podložce, místo aby vzpřímeně seděl - a přemáhá ho dřímota, když se malý indikátor z kostí a pírek zjevně rozechvěje.

Rychle se probouzí v tomtéž okamžiku, kdy Mlčenlivá bleskově vyráží do akce. Zvedne harpunu z opěrky a zarazí ji dýchacím otvorem kolmo dolů dřív, než stačí Crozier po probuzení párkrát mrknout. Pak se nakloní dozadu a usilovně táhne za tlustou šňůru, která se ztrácí v ledu.

Crozier se pracně postaví - levá noha ho příšerně bolí a nechce se jí podpírat žádnou váhu - a kulhavě co nejrychleji zamíří k ní. Ví, že tohle je jedna z nejožehavějších operací celého lovu - vytáhnout škubajícího a zmltajícího se tuleně dřív, než se stačí osvobodit z ozubené špičky harpuny vyrobené z mrožího klu, je-li pouze zraněný, nebo než se zaklíní mezi kusy ledu či sklouzne zpět do hlubin, je-li mrtvý. Nejdůležitější je rychlost, jak mu celý život neúnavně opakovalo královské válečné námořnictvo.

Společnými silami vytáhnou těžké zvíře otvorem v ledu ven; Mlčenlivá jednou překvapivě silnou paží táhne za šňůru a zároveň nožem, který drží v druhé ruce, odsekává led a díru zvětšuje.

Tuleň je mrtvý, je ale kluzčí než cokoli, čeho se kdy Crozier dotkl. Zasune ruku v rukavici pod kořen jedné ploutve a dává si pozor, aby se nedotkl jako břitva ostrých drápků na jejím konci, pak zabere a zvedne mrtvého živočicha na led. Celou dobu při tom lapá po dechu, nadává a směje se - konečně je zbaven povinnosti zachovávat mlčení -, zatímco Mlčenlivá samozřejmě zůstává tichá až na občasné zasyčení dechu.

Když je tuleň konečně bezpečně na ledu, o pár kroků ustoupí a ví, co bude následovat.

Tuleň, sotva viditelný ve světle těch několika hvězd, které poblíkávají mezi nízko táhnoucími mraky, leží a v nemrkajících rozevřených černých očích má poněkud káravý pohled; z otevřených úst mu na modrobílý sněh vytéká jen úzký pramínek černě vyhlížející krve.

Mlčenlivá, která po vynaložené námaze stále ještě trochu těžce oddechuje, klekne na led, pak se spustí na všechny čtyři a nakonec se položí na břicho s obličejem těsně u čenichu mrtvého tuleně.

Crozier tiše ustoupí o další krok. Je to zvláštní, ale jeho pocity se teď hodně podobají tomu, co cítil jako malý kluk v kostele Memo Moiry.

Mlčenlivá sáhne pod parku, vytáhne titěrnou zazátkovanou lahvičku z mrožího klu a naplní si z ní ústa vodou.

Lahvičku měla uloženou pod kožešinou mezi nahými řadry, aby v ní voda nezmrzla.

Natáhne se kupředu a přiloží rty ke rtům tuleně v podivné parodii polibku; otevře při tom dokonce ústa podobně, jako viděl Crozier při líbání otevřít ústa prostitutky přinejmenším na čtyřech kontinentech.

Nemá ale jazyk, připomíná si.

Mlčenlivá předá kapalnou vodu ze svých úst do úst tuleně.

Crozier ví, že pokud bude tuleňova životní duše, která dosud zcela neopustila jeho tělo, spokojená s krásou a řemeslným zpracováním harpunu a ozubené špiče z mrožího klu, která ji zabila, bude-li spokojená s tichostí Mlčenlivé, s její trpělivostí i s dalšími jejími loveckými dovednostmi a zejména zachutná-li jí voda z jejích úst, půjde říct duším jiných tuleňů, že by měly za touto lovkyní jít a získat tak příležitost také se té čerstvé a čisté vody napít.

Crozier neví, jak je možné, že to ví - Mlčenlivá mu nikdy nic takového nesdělila svými provázky ani nenaznačila žádnými jinými gesty -, ví ale, že je tomu tak. Jako by mu to pověděly bolesti hlavy, které ho každé ráno sužují.

Po skončení rituálu Mlčenlivá vstane, omete si z kalhot i z parky sníh, posbírání všechny své cenné nástroje i harpunu a společně táhnou zabitého tuleně nějakých dvě stě metrů ke svému sněhovému domovu.

###

Celý večer stráví u jídla. Vypadá to, jako by se Crozier vůbec nemohl masa a tuku nasytit. Koncem večera mají oba obličejové masné jako pánev po vyškvařeném slanině a Crozier ukáže nejprve na sebe, pak na její stejně umaštěné tváře a hlasitě se rozesměje.

Mlčenlivá se samozřejmě nikdy nesměje, Crozier má ale dojem, že zahlédl nepatrný náznak úsměvu, než se vyškřábala vstupní chodbou ven; vrací se - nahá až na krátké kožené kalhoty - s plnými hrstmi čerstvě nabraného sněhu, těmi si umyjí obličej a pak si je znovu otřou jemnými kousky kůže.

Napijí se ledově studené vody, ohřejí si a snědí další kus tuleně, znovu se napijí, vylezou ven a rozejdou se různými směry, aby si ulevili, přehodí vlhké oblečení přes sušák nad nízko hořícím plamínkem tuku, znovu si umyjí ruce a obličej, prsty a šlachami obalenými větvičkami si vyčistí zuby a nazí zalezou pod přikrývku.

###

Croziera právě přemohla dřímavost, když se znovu probouzí a cítí, jak mu drobná ruka Mlčenlivé přejíždí po stehně a v rozkroku.

Reaguje okamžitě, tuhne a zvedá se. Nezapomněl na svoji předchozí tělesnou bolest ani na zábrany, které cítil při pomýšlení na sex s eskymáckou dívkou: na takové detaily ale prostě nemyslí, když se mu její malé, ale naléhavé prsty sevrou kolem penisu.

Oba těžce oddechují. Mlčenlivá mu přehodí jednu nohu přes stehno a otírá se jí o něj sem a tam. Uchopí do dlaní její řadry - tak teplá - pak natáhne ruce za ni, prudce ji popadne za kulatý zadek a přitáhne si její klín těsněji k noze. Téměř absurdně tvrdé přirození se mu chvěje a zduřelý žalud vibruje jako píra tuleního indikátoru při každém letném doteku její teplé kůže. Jeho tělo je jako zvědavý tuleň a navzdory moudřejším instinktům rychle vyplouvá k hladině jeho pocitů.

Mlčenlivá odhodí svrchní přikrývku, rozkročí se na něj posadí, jediným pohybem stejně rychlým, jako když vrhá harpunu, sáhne dolů, popadne ho, nasměruje a zasune do sebe.

"Kristepane..." zachroptí, když začínou splývat v jedno tělo. Cítí, jak jeho ztopořený penis naráží na nějaký odpor, cítí, jak ho jejich pohyby překonávají, a uvědomuje si - s pocitem obrovského šoku -, že se miluje s pannou. Nebo že se panna miluje s ním. "Bože můj," podaří se mu ještě vydechnout, zatímco se jejich pohyby zrychlují.

Přitáhne ji k sobě za ramena a pokouší se ji políbit, dívka ale odvrátí obličej a zaboří mu ho nejprve do tváře a pak do krku. Crozier zapomněl, že se Eskymačky neumějí líbat... což je první věc, kterou každému anglickému arktickému průzkumníkovi povědí staří veteráni.

Nezáleží na tom.

Za minutu nebo ještě dřív v ní exploduje. Má za sebou příliš dlouhý půst.

Mlčenlivá na něm chvíli zůstává nehybně ležet, malými zploštěnými a zpocenými řadry přimáčkutá k jeho stejně zpocené hrudi. Cítí rychlý tep jejího srdce a ví, že i ona cítí ten jeho.

Když je opět schopen přemýšlet, uvažuje o tom, jestli Mlčenlivá krvácí. Nechtěl by ty nádherné bílé kožešinové přikrývky pošpinit.

Mlčenlivá ale už zase pohybuje boky. Sedá si teď vzpřímeně, stále ještě obkročmo na něm a upřeně na něj hledí tmavými očima. Její tmavé bradavky jako by byly dalším párem očí, které ho bez mrknutí pozorují. Je uvnitř ní stále ztopořený a její pohyby, byť je to nemožné - něco takového se Francisi Crozierovi v životě nestalo při sexu s prostitutkami v Anglii, Austrálii, na Novém Zélandu, v Jižní Americe i jinde -, ho opět probouzejí k životu; tvrdne ještě víc a začíná pohybem vlastních boků odpovídat na její pomalé vířivé kroužení.

Mlčenlivá zaklání hlavu a silnou rukou se mu opírá o hrud'

Milují se takhle celé hodiny. Jen jednou Eskymačka opustí spací plošinu, ale jen proto, aby se ihned vrátila s vodou na napití - s rozpuštěným sněhem z malé Goldnerovy plechovky, kterou nechávají zavěšenou nad plamenem, nad nímž si suší šaty. Když se oba dostatečně napijí, zcela nevzrušeně si ze stehna otře malé šmouhy krve.

Pak se položí na záda, roztáhne nohy, silnou rukou ho uchopí za rameno a přitáhne ho k sobě.

Slunce venku nevychází, takže se Crozier nikdy nedozví, jestli se milovali celou tu dlouhou arktickou noc - možná to bylo dokonce několik dnů a nocí beze spánku a bez přestávky (rozhodně mu to tak připadá, když jdou konečně spát) -, nakonec ale přece jen usínají. Vlhkost sražená z jejich potu a dechu odkapává z nezakrytých částí stěn jejich sněhového příbytku a uvnitř je takové teplo, že ještě asi půl hodiny poté, co usnou, přes sebe vůbec nepřetáhnou svrchní přikrývku.

64

CROZIER

Poté, co přistál na zemi,  
když byl svět ještě temný,  
Tulunigraq, Havran, slyšel dva muže, kteří snili o světle.  
Žádné světlo ale nebylo.  
Všechno bylo temné, tak jako odjakživa.  
Žádné slunce. Žádný měsíc. Žádné hvězdy. Žádné ohně.

Havran letěl do vnitrozemí, až našel sněhový příbytek,  
v němž bydlel starý muž s dcerou.  
Věděl, že skrývají světlo,  
že si trochu světla schovávají,  
a proto vešel.  
Prolezl vstupní chodbou.  
Vzhlédl katakem nad sebe.  
Visely tam dva kožené vaky,  
jeden z nich obsahoval temnotu  
a druhý světlo.

Mužova dcera tam seděla a bděla,  
zatímco její otec spal.  
Byla slepá.  
Tulunigraq vyslal myšlenku,  
již dceru přiměl, aby si chtěla hrát.  
"Dovol mi zahrát si s míčem!" vykřikla dcera  
a probudila starce.  
Muž se vzbudil a sejmul ze stěny vak, v němž přebývalo denní světlo.  
Světlo bylo zabalené v kůži karibua  
a kůže byla zevnitř zahřátá denním světlem,  
které se chtělo dostat ven.  
Havran vyslal další myšlenku,  
již dívku přiměl, aby přistrčila míč s denním světlem ke kataku.  
"Ne!" vykřikl otec.  
Už bylo pozdě.  
Míč prolétl katakem a zakutálel se do chodby.

Tulunigraq už čekal.  
Popadl míč.  
Vyběhl z chodby  
a prchal s míčem plným denního světla pryč.

Havran sekl zobákem.  
Kloval do koženého míče.  
Dobýval se k dennímu světlu.  
Muž ze sněhového příbytku ho pronásledoval vrbami a ledem,  
jenže muž schovávající denní světlo nebyl člověk.  
Ten muž byl sokol.  
"Pitqiktuak!" zavřeštěl Sokol,  
"zabiju tě, podvodníku!"

Snesl se na Havrana,  
Havran však stačil roztrhnout kožený míč.  
Zaplálo svítání.  
Všude se rozlilo světlo.  
Quagaa Sila! Zaplálo svítání!

"Uunukpuaq! Uunukpuagmun! Temnotu!"  
zavřeštěl Sokol.  
"Quagaa! Světlo všude!"  
zakrákal Havran.

"Noc!"  
"Denní světlo!"  
"Temnotu!"  
"Denní světlo!"  
"Noc!"  
"Světlo!"

Dál se překřikovali.  
"Denní světlo pro Zemi!"  
křičel Havran.  
"Denní světlo pro Opravdové lidi!"  
Nebude k ničemu,  
budeme-li mít jedno a ne druhé.

Tak Havran přinesl do některých míst denní světlo.  
A Sokol na jiných místech udržel nedotčenou temnotu.  
Oba ptáci však bojovali.  
Oba muži bojovali.  
Vrhali po sobě navzájem světlo a temnotu.  
Mezi denním světlem a nocí nastala rovnováha.

Po létě následuje zima.  
Dvě poloviny.  
Světlo a temnota se navzájem doplňují.  
Život a smrt se navzájem doplňují.  
Ty a já se navzájem doplňujeme.

Venku obchází nocí Tuunbaq.  
Kdekoli se dotkneme,  
zaplane světlo.

Všechno je v rovnováze.

65  
CROZIER

N  
a dlouhou pouť s novými saněmi se vydávají krátce poté, co se v poledne na jižním obzoru poprvé váhavě, na pouhých pár minut, objeví slunce.  
Crozierovi je ale jasné, že tím, co určilo čas jejich odchodu i čas jeho vlastního rozhodnutí; tím, co Mlčenlivou přesvědčilo, že nastal ten správný okamžik, nebyl návrat slunce, ale divoké úkazy na obloze, jevící se ve zbývajících třidvaceti a půl hodinách každého dne. Když i se saněmi navždy odcházejí od svého sněhového příbytku, svíjejí a rozvíjejí se nad nimi pomrkávající pásy barevného světla jako prsty rozevírající se pěsti. Polární záře na temné obloze s každým dnem a s každou nocí sílí.  
Saně vyrobené pro tuto delší cestu jsou mnohem důkladnější. Jsou téměř dvakrát delší než ty improvizované dvoumetrové sánky se skluznicemi ze zmrzlých ryb, na nichž ho Mlčenlivá převážela, když nebyl schopen chůze, a jejich skluznice jsou vyrobené z drobných a pečlivě do potřebného tvaru opracovaných kousků posbíraného dřeva, spojených dalšími kousky mrožích klů. Místo pouhé vrstvy mechové pasty jsou skluznice podloženy lištami z velrybích kostí a zploštělých mrožích klů, na něž však Mlčenlivá s Crozierem i tentokrát několikrát denně nanáší vrstvu ledu. Příčníky jsou z parohů a z posledních kousků dřeva, které měli, včetně rámu jejich spací plošiny; zdvižené zadní vaznice tvoří pevně přivázané parohy a kly.  
Kožené postroje jsou tentokrát uzpůsobeny tak, že mohou táhnout oba - ani jeden z nich se na saních nepoveze, nebude-li zraněný nebo nemocný -, Crozier ale ví, že Mlčenlivá tyhle saně vyráběla nesmírně důkladně a pečlivě, protože doufá, že než se rok sejde s rokem, potáhne je snad psi spřežení.  
Čeká dítě. Neřekla to Crozierovi - neoznámila mu to provázky, pohledem ani žádným jiným viditelným způsobem -, Crozier to ale přesto ví a ona ví, že to ví. Půjde-li všechno dobře, Crozier odhaduje, že se dítě narodí v měsíci, jemuž dříve říkal červenec.  
Na saních jsou naložené všechny jejich přikrývky a kůže, kuchyňské nádobí, nářadí a v kůžích zabalené Goldnerovy plechovky na vodu z rozpuštěného sněhu. Dále zásoba zmrzlých ryb, tuleního a mrožího masa, lišek, zajíců a bělokurů. Crozier ovšem ví, že část této potravy je určena pro dobu, která možná nenastane - alespoň pro něj ne. A další část bude možná použita jako dary; to bude záležet na tom, jak se rozhodne a co se pak venku na ledu stane. Ví také, že v závislosti na jeho rozhodnutí se brzy budou oba připravovat půstem - přestože, pokud tomu správně rozumí, by ve skutečnosti musel půst držet jen on. Mlčenlivá se k němu připojí prostě proto, že je teď jeho ženou, a nechce proto jíst, když nejí on. Kdyby ale zemřel, vzala by potravu a saně a vrátila by se na pevninu, kde by pokračovala v životě a v

plnění svých povinností.

Celé dny cestují na sever podél jakéhosi pobřeží, obcházejí útesy a příliš příkré kopce. Několikrát je neprůchodný terén donutí vyjet ven na led, nechťejí se tam ale zdržovat příliš dlouho. Ještě ne.

Led začíná tu a tam povolovat, vytvářejí se v něm ale jen malé kanálky. Nezastavují se a neloví v nich ryby, nepřerušují cestu ani u polynjí, jdou stále dál, táhnou deset nebo více hodin denně, při nejbližší možné příležitosti se vždy vracejí zpátky na pevninu a pokračují po ní, přestože to znamená mnohem častější obnovování ledu na skluznicích.

Večer osmého dne zastavují na nízkém kopci a shlížejí dolů na shluk osvětlených sněhových kupolí.

Mlčenlivá pečlivě volí cestu k vesničce tak, aby se k ní přibližovali proti větru, přesto se ale jeden ze psů přivázaných dole pod nimi ke kůlům zaraženým do ledu nebo do země zuřivě rozštěká. Ostatní se k němu ale nepřipojí.

Crozier upřeně hledí na osvětlené stavby - je mezi nimi i jedna s několika kupolemi, tvořená přinejmenším jedním velkým a čtyřmi menšími sněhovými příbytky, propojenými společnými chodbičkami. Při pouhém pomýšlení, natož pak pohledu na takovou komunitu v sobě Crozier cítí bolestnou touhu.

Z dále pod nimi, přidušený sněhovými bloky a kůžemi karibuů, k nim doléhá zvuk lidského smíchu.

Ví, že by tam dolů mohl sejít a požádat skupinu, která tu žije, aby mu pomohla najít cestu k Záchranému táboru a pak i najít jeho muže; ví také, že je to vesnice tlupy patřící k šamanovi, který unikl masakru osmi Eskymáků na opačné straně Ostrova krále Williama, a že její obyvatelé, stejně jako těch osm zavražděných mužů a žen, jsou vzdálení příbuzní Mlčenlivé.

Mohl by jít dolů a požádat je o pomoc; a ví, že Mlčenlivá by ho následovala a překládala by pomocí provázkových znaků. Je to jeho žena. Jak ale také ví, je velice pravděpodobné, že pokud neudělá to, co se tam venku na ledu po něm bude chtít, aby udělal, tihle Eskymáci ho přivítají s úsměvy, přikyvováním a hlasitým smíchem a pak, až bude jíst, spát nebo prostě nedávat pozor - přestože je manželem Mlčenlivé a bez ohledu na to, jak si jí ostatní Eskymáci váží, jak ji milují a uctívají -, mu spoutají zápěstí pevnými řemeny, přes hlavu mu přetáhnou kožené pytle a pak ho zasypou sprškou bodných ran, ženy budou bodat společně s lovci, dokud nebude mrtvý. Viděl ve snu, jak jeho krev rudě barví bílý sníh.

Nebo třeba ne. Možná Mlčenlivá neví, co se stane. Pokud i ona viděla ve snu tuhle konkrétní budoucnost, nesdělila mu to provázky a o své sny se s ním nepodělila.

Každopádně to teď nehodlá zjišťovat. Tahle vesnice, tato noc a zítřek - dokud se nerozhodne, jak bude postupovat v té druhé věci - není jeho bezprostřední budoucností, ať už má mít jeho budoucnost a jeho osud jakoukoli podobu.

Kývne ve tmě na Mlčenlivou, oba se od vesnice odvrátí a táhnou saně podél pobřeží na sever.

####

Za dlouhých dnů a nocí strávených na cestě - na těch několik málo hodin, kdy se ukládají k spánku, nad sebe vždy jen na paroží saní zavěsí ochrannou kůži karibua a společně se zachumlají pod příkrývky - má Crozier spoustu času na přemýšlení.

V uplynulých několika měsících, možná proto, že nemá nikoho, s kým by si mohl promluvit - nebo přinejmenším nemá společníka k debatě, který by dokázal odpovídat skutečnou slyšitelnou řečí -, se naučil dovolit různým částem své mysli a svého srdce, aby v jeho nitru promlouvaly, jako by byly různými dušemi s vlastními samostatnými argumenty. Jedna z jeho duší, ta starší a unavenější, ví, že zklamal ve všech zkouškách, jimž může být muž podroben. Jeho lidé - muži, kteří mu věřili a čekali, že je dovede do bezpečí - jsou všichni mrtví nebo rozprášení. Jeho mysl doufá, že alespoň někteří z nich přežili, ale v srdci a v hloubi duše ví, že všichni muži, takhle ztracení a roztroušení po Tuunbaqově zemi, jsou už mrtví a jejich vybělené kosti leží na nějakém bezejmenném pobřeží nebo na prázdné ledové kře. Zklamal je všechny.

Přinejmenším může odejít za nimi.

Crozier stále ještě neví, kde je, i když každým dnem sílí jeho přesvědčení, že přezimovali na západním pobřeží nějakého velkého ostrova severovýchodně od Ostrova krále Williama, kde se nacházeli v téměř stejné zeměpisné šířce jako tábor Terror i Terror samotný, přestože jejich poloha musela být sto padesát nebo ještě víc kilometrů západně od něj, za zamrzlým mořem. Kdyby se chtěl k Terroru vrátit, musel by se vydat na západ přes toto moře, možná i přes další ostrovy, pak přejít celý severní cíp samotného Ostrova krále Williama; nakonec by ještě musel urazit čtyřicet kilometrů po ledu, aby se dostal k lodi, kterou před více než čtrnácti měsíci opustil.

Nechce se vracet k Terroru.

V uplynulých několika měsících se natolik poučil o umění přežít, že by podle svého názoru dokázal najít cestu zpět do Záchraného tábora a dokonce i k Backově řece, pokud by na to měl dost času, cestou by se živil lovem a stavěl by si sněhová obydlí nebo stany z kůží, až by přišly nevyhnutelné bouře. Mohl by tohle léto, deset měsíců poté, co je opustil, začít hledat své roztroušené muže a najít nějakou jejich stopu, i kdyby to trvalo celé roky.

Pokud se rozhodne pro tuto cestu, bude ho Mlčenlivá následovat - ví, že by s ním šla, přestože by to znamenalo smrt všeho, čím je a pro co tady žije.

Crozier by ji o to ale nepožádal. Pokud by se rozhodl jít na jih za svou posádkou, šel by sám, protože má vážné podezření, že by při takovém pátrání navzdory všem svým novým znalostem a dovednostem zemřel. Kdyby nezemřel na ledu, pravděpodobně by se zranil na řece, po níž by se musel plavit k jihu. A kdyby ho cestou nezabila řeka, zranění ani nemoc, mohl by narazit na tlupy nepřátelských Eskymáků nebo dál na jihu ještě divočejších indiánů. Angličané - a zejména zkušení arktičtí badatelé - s oblibou podléhají domněnku, že Eskymáci jsou primitivní, ale mírumilovní lidé, které jen tak něco nerozhněvá a kteří se za všech okolností vyhýbají válce a násilí. Crozier ale ve svých snech viděl pravdu; jsou to lidé, jejich jednání je stejně nepředpověditelné jako jednání kterékoli jiné lidské rasy a často se uchylují k válkám, vraždám a v těžkých časech dokonce i ke kanibalismu.

Crozier ví, že mnohem kratší a jistější cestou k záchraně než cesta na jih by bylo zamířit odtud přes led přímo na východ

ještě dřív, než ledové pole na léto povolí - pokud vůbec povolí -, cestou lovit a klást pasti, pak přejít poloostrov Boothia na jeho východní pobřeží a pokračovat na sever k Fury Beach nebo k tamějším tábořištím předchozích expedic. Kdyby se dostal až na Fury Beach, stačilo by už prostě počkat na nějakou velrybářskou nebo záchrannou loď. Když vyjde tímto směrem, šance na jeho přežití a záchranu jsou vynikající.

Co ale bude, pokud se dostane do civilizace... zpátky do Anglie? Sám. Navždy zůstane kapitánem, který nechal všechny svoje muže zemřít. Vojsenský soud bude nevyhnutelný a jeho výsledek předem daný. Ať bude udělený trest jakýkoli, jeho verdiktem bude doživotní hanba.

To ale není pravý důvod, který mu brání, aby vyrazil na východ nebo na jih.

Žena vedle něj nosí pod srdcem jeho dítě.

Ze všech ohledů, v nichž Francis Crozier zklamal, ho nejvíc bolí a trápí skutečnost, že zklamal jako muž.

Je mu téměř třiapadesát let a dosud jen jednou v životě někoho miloval - nabídl manželství rozmazlenému děcku, sobecké napůl ženě a napůl dívce, která ho nejprve dráždila a pak ho využila pro vlastní potěšení stejně, jako jeho námořníci využívali přístavních děvek. Ne, pomyslel si, jako jsem já využíval přístavních děvek.

Každé ráno a často i v noci se nyní probouzí po boku Mlčenlivé poté, co sdílel její sny, a ví, že i ona sdílela ty jeho, vnímá na těle její teplo a cítí, jak na to teplo reaguje. Každý den se společně vydávají ven do zimy a bojují o život - využívají jejich dovedností a znalostí k tomu, aby kořistili na jiných duších, aby jiné duše pojídali a umožnili tak dvěma duším svého vlastního životního ducha žít o něco déle.

Nosí naše dítě. Moje dítě.

To ale nijak nesouvisí s rozhodnutím, které musí v příštích několika dnech učinit.

Je mu téměř třiapadesát let a v tomto věku se po něm chce, aby uvěřil v něco tak absurdního, že by se jen při pouhém pomyslení na to měl rozesmát. Chce se po něm - pokud správně rozumí provázkům i snům, a Crozier se domnívá, že jim konečně doopravdy rozumí -, aby udělal něco tak strašlivého a bolestivého, že pokud ho ten zážitek nezabije, snadno by ho mohl připravit o rozum.

Musí věřit, že to šílenství, přičítací se jeho instinktům, je tím pravým, co by měl udělat. Musí věřit, že jeho sny - pouhé sny - a jeho láska k téhle ženě jsou dostatečným důvodem, aby se vzdal celoživotní racionality a stal se...

Stal se čím?

Někým a něčím jiným.

Táhne po boku Mlčenlivé saně pod oblohou plnou divokých barev a připomíná si, že Francis Rawdon Moira Crozier v nic nevěří.

Či lépe řečeno, že pokud vůbec v něco věří, je to Hobbesův Leviatan. Život je osamělý, ubohý, ošklivý, krutý a krátký. To je fakt, který žádný racionální člověk nemůže popřít. Francis Crozier navzdory snům, bolestem hlavy a podivné nové ochotě věřit zůstává racionálním člověkem.

Jestliže i muž sedící v pohodlném domácím oblečení u uhlím vytápěného krbu knihovny ve svém londýnském panském sídle dokáže pochopit, že je život osamělý, ubohý, ošklivý, krutý a krátký, jak by to mohl popírat muž táhnoucí arktickou nocí pod zešilevší oblohou saně naložené zmrzlým masem a kožešinami přes nepojmenovaný ostrov k zamrzlému moři tisíc a víc kilometrů od jakéhokoli civilizovaného krbu?

Muž směřující k osudu tak hroživému, jaký si sotva lze představit.

Pátého dne nepřetržitého tažení saní podél pobřeží dorazili ke konci ostrova; odtud je Mlčenlivá vede k severovýchodu ven na led. Jejich postup je tady vzhledem k všudypřítomným tlakovým hřebenům a přesouvajícím se ledovým krám pomalejší a jsou nuceni vynakládat mnohem větší námahu. Zpomalili i proto, aby nepoškodili saně. Nad kamínky spalujícími tulení tuk si rozpouštějí sníh, aby měli vodu k pití, nezastavují ale na lov čerstvého masa, přestože mu Mlčenlivá na ledu ukazuje četné dýchací otvory.

Slunce se teď každého dne objevuje na nějakých třicet minut. Přesným časem si Crozier nemůže být jistý. Jeho hodinky zmizely i s oblečením poté, co ho Hickey postřelil a co ho Mlčenlivá zachránila... ať už to udělala jakkoli. Nikdy mu to neprozradila.

To bylo poprvé, co jsem zemřel, pomyslí si.

Nyní se po něm chce, aby zemřel znovu - aby zemřel jako člověk, kterým je, a stal se něčím jiným.

Kolika lidem se ale takové druhé šance dostane? Kolik kapitánů, kteří viděli sto dvacet pět mužů své expedice zemřít nebo zmizet, by o ni stálo?

Mohl bych zmizet.

Každý večer, když se Crozier svléká a chystá se zalézt pod přikrývky, vidí změt' jizev na paži, na hrudi, na břiše a na noze a dokáže si představit a hmatem potvrdit, jak strašlivé musí být jizvy po kulkách i brocích na jeho zádech. Mohly by mu posloužit jako výmluva a vysvětlení, proč po zbytek života odmítá cokoli říct o své minulosti.

Mohl by pěšky přejít Boothii, lovit a rybařit v bohatých teplejších vodách u jejího východního pobřeží, skrýt se před loděmi královského námořnictva i jinými anglickými záchrannými plavidly a počkat si na nějakou americkou velrybářskou loď. Kdyby mělo trvat dva nebo tři roky, než nějaká připluje, dokáže tak dlouho přežít. To už teď ví jistě.

A pak, místo aby se vrátil domů do Anglie - byla vůbec někdy Anglie jeho opravdovým domovem? -, může svým americkým zachráncům říct, že si nepamatuje, co se mu stalo, a neví, na jaké lodi se plavil - jako důkaz svého tvrzení jim ukázat ty strašlivé jizvy -, a na konci velrybářské sezony s nimi odplout do Ameriky. Tam může začít nový život.

Kolik lidí dostane v jeho věku příležitost začít takový nový život? Mnozí by si to přáli.

Šla by Mlčenlivá s ním? Vyrovnala by se s pohledy a s výsměchem námořníků a s ještě nepřátelštějšími pohledy a šepotem "civilizovaných" Američanů v nějakém novoanglickém městě nebo v New Yorku? Vyměnila by svoje kožešiny za kalikové šaty a korzety z velrybích kostic s vědomím, že navždy zůstane naprostou cizinkou v naprosto cizí zemi?

Ano.

Crozier to ví naprosto jistě.

Šla by s ním i tam. A také by tam zemřela - a netrvalo by to dlouho. Zabilo by ji strádání, neznámé prostředí a všechny ty zlomyslné, malicherné, cizí a ničím nekročené myšlenky, které by se do ní vlévaly stejně, jako se do Fitzjamese vlil jed z Goldnerových konzerv - neviditelný, krutý a smrtící.

To Crozier také ví.

Mohl by ale v Americe vychovat svého syna, zařídít si v té téměř civilizované zemi nový život, možná se dokonce i stát kapitánem nějaké soukromé plachetní lodi. Jako kapitán Královského válečného námořnictva a Průzkumné služby sice totálně zklamal a zklamal i jako důstojník a džentlmen - i když džentlmenem vlastně nikdy nebyl -, to by se ale v Americe nikdy nikdo nemusel dozvědět.

Ne, ne, s velkou plachetní lodí by se nevyhnutelně dostal do míst a přístavů, kde by ho mohli znát. A kdyby ho poznal nějaký důstojník anglického námořnictva, pověsili by ho jako dezertéra. Ale taková malá rybářská loď... vyjíždějící na rybolov z nějaké malé pobřežní vesničky v Nové Anglii, a k tomu americká manželka, která by na něj čekala v přístavu a pomáhala mu po smrti Mlčenlivé s výchovou jeho dítěte.

Americká manželka?

Crozier střelí pohledem po Mlčenlivé, která se po jeho pravici opírá do postroje saní a táhne spolu s ním. Karmínově a purpurově rudé i bílé světlo polární záře nad nimi ji barví kožešinovou kápi a ramena. Mlčenlivá jeho pohled neopětuje, Crozier ale nepochybuje, že ví, o čem přemýšlí. Nebo pokud to neví teď, bude to vědět, až se k sobě později v noci přimáčknou a budou snít.

Do Ameriky jet také nemůže.

Jenže alternativa...

Otřese se a popotáhne si kápi víc dopředu, aby kožešina polárního medvěda po obou stranách obličeje lépe zachycovala teplo jeho dechu a těla.

Francis Crozier v nic nevěří. Život je osamělý, ubohý, ošklivý, krutý a krátký. Není v něm žádný záměr, žádný smysl, žádná skrytá tajemství, která by vynahrazovala všechna jeho až příliš zřejmá utrpení a banality. Nic z toho, co se v posledních šesti měsících dozvěděl, ho nepřesvědčilo o opaku.

Nebo ano?

Společnými silami táhnou saně dál přes ledové pole.

###

Osmého dne se zastavují.

Tohle místo se na pohled ničím neliší od většiny ledového pole, které přešli v předchozím týdnu - je možná o něco rovnější a není na něm tolik velkých ledových bloků a tlakových hřebenů, v podstatě je to ale ledové pole jako každé jiné. V dálce vidí Crozier několik malých polynjí - jejich tmavá voda vypadá v bílém ledu jako pihy na bílé pleti - a led je tu a tam rozpukán a vytváří několik malých, dočasných a nikam nevedoucích kanálů. Pokud letos jarní lámání ledu nepřichází o celé dva měsíce dřív, rozhodně je to jeho velice zdařilá nápodoba. Crozier už ale podobnou falešnou jarní oblevu viděl na svých arktických výpravách mnohokrát a ví, že skutečný rozpad ledových polí nezačne dřív než koncem dubna nebo ještě později.

Zatím se jim nabízejí pruhy otevřené vody a spousta tuleních dýchacích otvorů, možná dokonce i příležitost ulovit mrože nebo narvala, kdyby se objevili, Mlčenlivou ale teď právě lov nezajímá.

Oba se vypřahají z postroje a rozhlíží se. Zastavili v tom krátkém intermezzu poledního přísvisu od jihu, který nahrazuje denní světlo.

Mlčenlivá si stoupne přímo před Croziera a stáhne rukavice nejprve jemu a pak i sobě. Fouká hrozně studený vítr, jemuž by neměli ruce vystavovat déle než minutu, v té minutě si ale vezme jeho ruce do dlaní a pohlédne na něj.

Přesune pohled na východ, pak na jih a nakonec se opět podívá na něj.

Otázka je zřejmá.

Crozier cítí, jak mu tlučí srdce. Nevzpomíná si z celé doby své dospělosti na jedinou chvíli - rozhodně to nebylo tehdy v noci, co ho Hickey přepadl ze zálohy -, kdy by měl takový strach jako teď.

"Ano," přikývne.

Mlčenlivá si zase natáhne rukavice a začne skládat ze saní náklad.

Crozier jí pomáhá s vybalováním různých věcí na led a potom i s rozebíráním samotných saní a znovu při tom přemýšlí, jak vlastně tohle místo našla. Zjistil už, že se sice někdy orientuje podle hvězd nebo měsíce, častěji si ale prostě pozorně všimá okolní krajiny. I na zdánlivě holém zasněženém terénu počítá matematicky přesné sněhové hřebeny a naveně vytvářené větrem a všimá si, kterým směrem se tyto hřebeny táhnou. Stejně jako ona už Crozier začal odpočítávat čas ne podle dnů, ale spíše podle spánku - kolikrát se zastavili a spali, bez ohledu na to, v jakou denní či noční dobu to mohlo být.

Tady venku na ledu si je mnohem víc než kdy dřív vědom - přesněji řečeno si částečně vypomáhá vědomím Mlčenlivé - drobných rozdílů mezi nakupenými ledovými krami a starým zimním ledem, novými tlakovými hřebeny, tlustým ledovým polem a nebezpečným čerstvým ledem. Dokáže teď najít kanál na vzdálenost mnoha kilometrů jen podle nepatrně tmavšího odstínu mračen nad ním. Vyhýbá se nebezpečným, avšak téměř neviditelným prasklinám a změklemu ledu prakticky instinktivně, aniž by si byl aktivně vědom, že to dělá.

Proč ale tohle místo? Jak poznala, že k tomu, co se chystají udělat, mají přijít právě sem?

Já se to doopravdy chystám udělat, uvědomí si a srdce se mu rozbuší ještě hlasitěji. Ještě ale ne.

V rychle pohasínajícím světle pospojují několik příčníků ze saní s odvázanými svislými sloupky a vyrobí z nich primitivní kostru malého stanu. Budou tady jen několik dnů - pokud tu ovšem Crozier nezůstane navždy -, takže se ani nepokoušejí najít závej, v níž by si zbudovali sněhový příbytek, a neplývají energií na stavění příliš přepychově

vybaveného stanu. Jako úkryt jim tenhle malý postačí.

Některé kůže použijí k výrobě vnějších stěn stanu, většinu ale naházejí dovnitř.

Zatímco Crozier roztahuje kožešiny, které budou sloužit jako podlaha a další jako přikrývky na spaní, Mlčenlivá je venku, kde rychle a obratně odřezává bloky z nedalekého ledového útesu a na návětrné straně stanu z nich staví zídku. To trochu pomůže.

Když pak přijde dovnitř, pomáhá Crozierovi ve vestibulu stanu překrytém kůží karibů instalovat kuchyňskou lampu na tulení tuk a kostru z paroží a hned dávají nad plamen rozpustit sníh, aby měli vodu k pití. Kostru a plamen rovněž použijí k usušení venkovního oblečení. Vitr žene sníh kolem opuštěných a prázdných saní, z nichž teď zbývají prakticky jen skluznice.

Tři dny oba drží půst. Nic nejedí a ve snaze utišit hlasité protesty svých žaludků pijí jen vodu; na dlouhé hodiny každý den vycházejí ze stanu, aby se trochu rozhýbali a uvolnili.

Crozier se cvičí ve vrhu s oběma harpunami a oběma oštěpy a jako terč mu slouží velký sněhový a ledový blok.

Mlčenlivá posbírala zbraně na místě masakru svých příbuzných a už před několika měsíci připravila pro každého z nich jednu těžkou harpunu s dlouhým provazem a jeden lehčí vrhací oštěp.

Teď Crozier vrhá harpunu takovou silou, že se do ledového bloku zabodne čtvrt metru hluboko.

Mlčenlivá přistoupí blíž, shodí si z hlavy kápi a dívá se na něj v mihotavém světle polární záře.

Crozier zavrtí hlavou a pokouší se o úsměv.

Neumí znakovou řečí vyjádřit. Není snad tohle správný způsob, jak se vypořádat s nepřítelem? Místo toho se jí snaží neohrabaným objetím uklidnit a ujistit, že nehodlá odejít a nemá ani v úmyslu proti nikomu a ničemu v bezprostřední budoucnosti použít harpunu.

###

Takovou polární září ještě v životě neviděl.

Celý den a celou noc tančí kaskádovitě závoje barev od horizontu k horizontu a střed celé té podívané mají přímo nad hlavou. Za všechna ta léta, která strávil na expedicích v blízkosti severního nebo jižního pólu, neviděl Crozier nic, co by jen vzdáleně připomínalo takovou světelnou explozi. Přibližně hodina chabého denního světla té vzdušné nádheře téměř neubírá na intenzitě.

A vizuální ohňostroj je doprovázen i bohatými akustickými efekty.

Led všude kolem nich pod tlakem sténá, praská, vzdychá a skřípe, zatímco pod ledem ze začnou ozývat dlouhé salvy explozí, které nejprve připomínají sporadickou dělostřeleckou palbu a rychle se mění v nepřetržitou kanonádu.

Crozier, jehož nervy jsou už tak napjaté očekáváním, je ještě hlouběji ořesen rachotem a pohybem ledového pole pod nimi. Spí teď oblečený v parce - sice je celý zpocený, ale k čertu s tím - a každou noc pětkrát či šestkrát vyběhne ze stanu na led, protože je přesvědčený, že se jejich široká kra rozpadá.

Nikdy k tomu nedojde, přestože se tu a tam objevují trhliny ve vzdálenosti pouhých padesáti metrů od stanu a drobné praskliny se zdánlivě pevným ledem šíří rychleji než běžící člověk. Pak se ale trhliny znovu uzavřou a zmizí. Výbuchy však pokračují a řádění světla na obloze zrovna tak.

Poslední noc tohoto svého života tráví Crozier neklidným spánkem - z hladu vyvolaného půstem je mu taková zima, že ji nevynahradí ani Eskymaččino tělesné teplo - a zdá se mu, že Mlčenlivá zpívá.

Výbuchy ledu se mění v pravidelné dunění bubnů doprovázející její vysoký, sladký, smutný a ztracený hlas:

Ayaa, yaa, yapape!

Ayaa, yaa, yapape!

Ajâ-jâ, ajâ-jâ-jâ...

Aji, jai, jâ...

Pověz mi, byl život na zemi takhle krásný?

Tady jsem, naplněn radostí pokaždé,

když se nad zemí rozběskne

a velké slunce

vyklouzne vzhůru na oblohu.

Ale tam, kde jsi ty,

ležím a třesu se strachem

z červů a hemžící se havěti

nebo z mořských stvůr bez duše,

které obírají maso z mé klíční kosti

a požírají mé oči.

Aji, jai, jâ...

Ajâ-jâ, ajâ-jâ-jâ...

Ayaa, yaa, yapape!

Ayaa, yaa, yapape!

Crozier se roztřeseně probouzí. Vidí, že Mlčenlivá je už vzhůru a dívá se na něj temnými očima, které ani nemrknou, a v okamžiku čiré hrůzy hlubší než obyčejná hrůza si uvědomuje, že hlas, který právě slyšel, jak mu zpívá píseň mrtvého - doslova píseň mrtvého, který rozmlouvá se svým předchozím živým já -, nebyl její, že to byl hlas jeho nenarozeného syna.

Crozier a jeho žena vstávají a oblékají se ve vzájemném obřadném tichu. Byť je už možná ráno, venku dosud panuje

noc, je to ale noc tisíců pestrých barev, zakrývajících rozechvělé hvězdy.  
Pukání ledu stále zní jako dunění bubnů.

66

J

edinými cestami, které mu nyní zbývají, jsou kapitulace nebo smrt. Nebo obojí.

Celý svůj dosavadní život by ten chlapec i muž, jímž padesát let byl, raději zemřel, než aby se vzdal. Muž, jímž je dnes, by raději zemřel, než aby se vzdal.

Jenže co je smrt jiného než definitivní kapitulace? Modrý plamen v jeho hrudi odmítá akceptovat obě alternativy.

Ve sněhovém příbytku, v němž v uplynulých týdnech žili, se dozvěděl, že existuje ještě jeden druh kapitulace. Něco jako smrt. Přechod od samostatné existence k něčemu jinému, co bude i nebude jeho osobou.

Jestliže dva tak odlišní lidé, kteří nemají společné jediné slovo, mohou snít tytéž sny, pak možná - i kdyby odhlédl od všech snů a ostatních svých přesvědčení - mohou splynout i jiné reality.

Má strašný strach.

Odcházejí ze stanu jen ve vysokých botách, krátkých kalhotách, kamaších a tenkých košilích z kůže karibů, které někdy nosí pod parkami. Je velice chladná noc, vítr se však poté, co se naposledy krátce ukázalo polední slunce, utišil. Nemá ponětí, kolik je hodin. Slunce zapadlo před mnoha hodinami a oni ještě nespali.

Led pod tlakem puká s nepřetržitým bubnováním. Kousek od nich se otevírají nové kanály.

Polární záře vrhá závoje světla od hvězdami posetého zenitu až k ledově bílému horizontu, vysílá mihotavé paprsky na sever, na východ, na jih i na západ. Všechno včetně bílého muže a hnědé ženy se střídavě barví rudě, fialově, žlutě a modře.

Muž padá na kolena a zvedá hlavu.

Žena stojí lehce sehnutá nad ním, jako by čekala, až se v dýchacím otvoru objeví tuleň.

Jak se naučil, drží muž paže u těla, žena ho ale pevně popadne za nadloktí. Ruce má i v mrazu holé.

Sklání hlavu a otevírá ústa dokořán. Také on otevře ústa. Jejich rty se téměř dotýkají.

Žena se zhluboka nadechne, pevně k němu přitiskne ústa a začne foukat vzduch do jeho otevřených úst a dál do hrdla. To je okamžik, s nímž měl - když to za dlouhé zimní temnoty nacvičovali - tolik problémů. Vdechovat vzduch vydechnutý někým jiným je jako topit se.

Je celý napjatý a úporně se soustředí na to, aby se mu nezvedl žaludek a aby neucukl. Kapitulace, říká si v duchu.

Kattajjaq. Pirkusirtuk. Nipaquhiit. Všechno jsou to cvakavě znějící jména, která si napůl pamatuje ze svých snů.

Všechno jsou to jména, jimiž Opravdoví lidé žijící kolem kruhu nejsevernějšího světového ledu označují to, co oni dva právě dělají.

Žena začne krátkou rytmickou sérií tónů.

Hraje na jeho hlasivky jako na jazýčkový hudební nástroj.

Hluboké tóny se zvedají nad led a mísí se s pukáním ledu a s pulzujícím světlem polární záře.

Žena opakuje tentýž rytmický motiv, tentokrát ale mezi dvěma tóny nechá krátkou mezeru ticha.

Muž vydechne z plic její vzduch, přidá k němu svůj vlastní a foukne zpět do jejich otevřených úst.

Nemá jazyk, ale její hlasivky jsou nedotčené. Tóny, které vydávají, když je rozechvěje jeho dech, jsou vysoké a čisté.

Hraje na jeho hrdlo a on zase na její. Počáteční rytmický motiv zrychluje, překrývá se a sám sebe žene kupředu. Škála tónů je čím dál složitější - teď už v nich kromě hoboje zaznívá i flétna; jejich hrdelní píseň, stejně neomylně lidskou jako jakýkoli lidský hlas, lze na ledu zbarveném polární září slyšet na celé kilometry daleko.

Přibližně každé tři minuty udělají během první půlhodiny přestávku a lapají po dechu. Když to nacvičovali, často se v téhle chvíli hlasitě rozesmáli - z jejich provázkových znaků vyrozuměl, že pokud zpěv slouží jen jako ženská hra, je součástí zábavy pokoušet se druhého hrdelního zpěváka rozesmát -, dnes v noci ale smích nepřipadá v úvahu.

Tóny se opět začínají ozývat.

Píseň teď začíná znít, jako když zpívá jediný lidský hlas, hluboký jako basa a současně vysoký jako flétna. Když takto vzájemně vydechují vzduch na hlasivky svého partnera, mohou utvářet i slova a ona s tím právě teď začne, takže se nocí nesou slova písně; hraje na jeho hrdlo a hlasivky jako na složitý hudební nástroj.

Přejdou k improvizaci. Když jeden změní rytmus, musí se mu druhý přizpůsobit. Muž si uvědomuje, že v tomto ohledu se to velice podobá milování.

Nachází tajné místo, kde se může mezi jednotlivými zvuky nadechnout, takže jsou schopni vydržet déle a vydávat hlubší, čistší tóny. Rytmus se zrychluje a dosahuje téměř závratného tempa, pak zpomalí a znovu zrychlí. Vyměňují si role jako v dětské hře na napodobenou, jeden změní tempo a rytmus, druhý se mu nejprve přizpůsobí jako milенеcek a po chvíli se sám ujme iniciativy. Tento jejich vzájemný hrdelní zpěv trvá celou hodinu, pak dvě a oba někdy vydrží dvacet či více minut, aniž by museli udělat přestávku na nadechnutí.

Bolí ho svaly bránice a pálí ho v hrdle. Tóny a rytmus jsou teď tak komplikované, jako by je vytvářel celý tucet různých nástrojů, tak propletené, komplexní a triumfální jako crescendo sonáty nebo symfonie.

Nechává ji vést. Ten jediný hlas, kterým společně zpívají, slova a zvuky, které společně vydávají, jsou teď její a on je jejich zprostředkovatelem. Odevzdává se.

Po chvíli žena skončí a padá na kolena vedle něj. Jsou oba tak vyčerpaní, že nedokážou ani zvednout hlavu. Lapají po dechu a sípají jako psi po desetakilometrovém běhu.

Led přestal prskat a rachotit. Vítr už nekvílí. Polární záře nad nimi pulzuje pomaleji.

Žena ho pohladí po obličeji, vstane a odchází; pevně za sebou zatahuje chlopeč stanu.

Nachází v sobě dostatek síly, aby se také postavil, a shazuje ze sebe zbytek oblečení. Je nahý, ale necítí zimu.

Necelých deset metrů od místa, kde pořádali koncert, se v ledu otevřel kanál a muž teď zamíří k němu. Srdce mu buší a odmítá zpomalit.

Slyší, jak se ta věc noří z vody ani ne půl druhého metru od něj, slyší skřípění jejích drápů na ledu i supění jejího dechu, jak se škrábe z moře ven na led, slyší, jak led sténá pod její vahou, neskloní ale hlavu a neotevře oči, nepodívá se na ni. Ještě ne.

Voda, kterou ta věc při vylézání z moře zvlhla a rozčeřila, se rozlévá až k jeho holým kolenům, takže hrozí nebezpečí, že přimrzne k ledu, na němž klečí. Přesto se ani nehne.

Cítí její mokrou kožesinu, její mokré maso, zapáchající bahnem ze dna oceánu, cítí, jak na něj jako svit polární záře padá její stín, ale neotevře oči a nepodívá se na ni. Ještě ne.

Teprve když pocítí svědění a naskočí mu husí kůže z přítomnosti té obrovité masy, která jako by ho obklopila ze všech stran, a když ho ovane její masožravý dech, konečně je otevřívá.

Srst, z níž kape voda jako z mokrého a k tělu přilepeného bílého kněžského roucha. Rudé jizvy po spáleninách mezi bílými chlupy. Zuby. Černé oči sotva metr od těch jeho nahlížející hluboko do jeho nitra, oči dravé šelmy pátrající po jeho duši... zkoumající, jestli má duši. Obrovská trojúhelníkovitá hlava se sklání níž a zakrývá mu pulzující oblohu. Kapituluje pouze před člověkem, s nímž chce být, a před tím, jímž se chce stát - rozhodně ne před Tuunbaqem ani před tím vesmírem, který chce zadusit modrý plamen v jeho hrudi. Zavře opět oči, zakloní hlavu, otevře ústa a vyplázne jazyk, přesně jak ho to učila Memo Moira před svatým přijímáním.

67

TALIRIKTUG

68°30' s.š., 99° z.d.

28. května 1851

N

a jaře toho roku, kdy se jim narodilo druhé dítě, holčička, byli právě na návštěvě u Silniných příbuzných z tlupy Boha navštěvujících lidí, v jejímž čele stál starý šaman Asiajuk, když se od dalšího návštěvníka, lovce jménem Inupijuk, dozvěděli, že jiná skupina Opravdových lidí daleko na jihu obdržela aituserk, dary sestávající z dřeva, kovu a dalších cenných předmětů, od mrtvých kabloonů - bílých mužů.

Taliriktug se dorozumíval znakovou řečí s Asiajukem a ten jeho znaky překládal v otázky pro Inupijuka. Vypadalo to, že by zmíněným pokladem mohly být nože, vidličky a další zásoby z lodních člunů Erebu a Terroru.

Asiajuk Taliriktugovi a Silně šeptem sdělil, že Inupijuk je qavac, což doslova znamená "muž z jihu", v jazyce inuktitut je to ale zároveň výraz označující hlupáka. Taliriktug chápavě přikývl, dál ale kladl znakové otázky, které mrzoutský šaman překládal připitoměle se šklebícímu lovcí. Taliriktug věděl, že Inupijukova společenská nejistota částečně pramení z faktu, že lovec z jihu ještě nikdy nebyl v přítomnosti duchovních vládců sixam ieua a vlastně ani jistě neví, jsou-li Taliriktug a Silna vůbec lidé.

Zdálo se, že jde skutečně o nějaké zásoby expedice. Taliriktug se i s manželkou vrátil do iglů pro hosty, kde Silna nakojila dítě, zatímco on o tom přemýšlel. Když zvedl oči, vykládala mu něco provázkem.

Měli bychom se vypravit na jih, říkaly provázky mezi jejími prsty. Jestli chceš.

Přikývl.

Inupijuk nakonec souhlasil, že je dovede k vesnici na jihovýchodě, a Asiajuk se rozhodl, že je doprovodí - což bylo velice neobvyklé, protože starý šaman se v poslední době jen zřídkakdy vydával na delší výpravy. Asiajuk s sebou vzal nejlepší ze svých manželek jménem Nauja neboli Mořský racek - mladou ženu pyšnicí se amooq - velkými nadry -, která si také odnesla jizvy ze smrtícího setkání s kabloony před třemi lety. Byli se šamanem jediní dva, kteří masakr přežili, k Taliriktugovi se přesto nechovala nijak nevraživě. Zajímalo ji, jaký byl osud posledních kabloonů, kteří - jak všichni věděli - se před třemi léty vydali po ledu na jih.

Šest lovců z tlupy Boha navštěvujících lidí rovněž projevilo zájem přidat se k nim - především ze zvědavosti, cestou ale chtěli i lovit, protože led se toho roku na jaře začal lámat velice brzo -, takže se nakonec vydali na cestu v několika člunech; podél pobřeží se už totiž otvíraly první kanály.

Taliriktug se Silnou a svými dvěma dětmi se rozhodl - stejně jako čtyři z šesti lovců - cestovat ve svém dlouhém dvojitém qayaqu, Asiajuk byl už ale příliš starý a příliš důstojný na to, aby sedl do qayaqu a pádloval. Seděl s Naujou uprostřed prostorného otevřeného umiaku a zbývající dva mladí lovci pádlovali místo něj. Nikomu nevadilo, že musí na umiak čekat, když mu do plachet nefoukal vítr, protože desetimetrové plavidlo vezlo takový náklad potravy, že se jen zřídkakdy museli zastavit a lovit zvěř nebo ryby, pokud se jim samotným nechtělo. A mohli s sebou také vézt vlastní kamatik neboli saně pro případ, že by byli nuceni cestovat po souši. V umiaku se také vezl Inupijuk, lovec z jihu, a šest qimmiqů - psů.

Asiajuk sice velkomyslně nabídl, že se Silna a její děti mohou plavit v jeho beztak už přeplněném umiaku, Silna mu ale pomocí svých provázků sdělila, že raději pojede v qayaqu. Taliriktug věděl, že by manželka nikdy nedovolila, aby některé z jejích dětí - rozhodně ne dvouměsíční Kanneyuk - cestovalo v tak omezeném prostoru ve společnosti divokých psů. Jejich dvouletý syn Tuugaq - "Havran" - se psů nebál, neměl ale v té věci na vybranou. Vezl se v koutku qayaqu mezi Taliriktugem a Silnou. Malá Kanneyuk (jejíž tajné sixam ieua jméno znělo Arnaaluk) jela v Silnině amoutiqu, velké a hluboké kápi určené k přepravě dětí.

To ráno, kdy se vydávali na cestu, bylo chladné, ale jasné, a když se odstrčili od štěrkového břehu, patnáct zbývajících členů tlupy Boha navštěvujících lidí sborem zanotovalo píseň na rozloučenou a pro šťastný návrat:

Ai yei yai ya na  
Ye he ye ye yi yan e ya quana  
Ai ye yi yai yana.

Druhé noci cesty - poslední před tím, než se pomocí pádel i plachet vydali otevřenými kanály na jih a opustili angilak qikiqtaq neboli "největší ostrov", jemuž dal James Ross před tak dávnou dobou jméno Země krále Williama, přestože mu všichni domorodci, kteří mu o něm vyprávěli, důsledně říkali qikiqtaq, qikiqtaq, qikiqtaq - se utábořili jen asi kilometr od bývalého Záchraného tábora.

Taliriktug se tam vypravil sám.

Vracel se sem už podruhé. Přišli se sem se Silnou podívat předloni v létě, jen pár týdnů poté, co se narodil Havran. Necelý rok po tom, co byl muž, jímž Taliriktug tehdy byl, zrazen a zákeřně střelen jako pes, skoro nic už ale nenásvědčovalo tomu, že tu stával velký tábor pro více než šedesát Angličanů. Až na několik drobných útržků plachtoviny přimrzlých ke šterku roztrhal a odvál Hollandovy stany vítr. Na zemi zbývaly jen kruhy, v nichž dřív hořely táborové ohně, a pár kruhů z kamení, jimiž byly zatížené stany.

A trocha kostí.

Našel několik dlouhých hnátů, pár rozkousaných obratlů a jen jednu lebku - bez dolní čelisti. Držel tehdy před dvěma léty lebku v rukou a modlil se k bohu, aby nepatřila doktoru Goodsirovi.

Všechny roztroušené a nanuqy ohlodané kosti posbíral a spolu s lebkou je uložil do jednoduchého kamenného hrobu. Na vrcholek mohyly položil vidličku, kterou našel ležet mezi kameny, jak to měli ve zvyku dělat Opravdoví lidé i Boha navštěvující lidé, s nimiž to léto strávil; ti do světa duchů posílali se zemřelými užitečné nástroje i jejich oblíbené předměty osobní potřeby.

Když vidličku pokládal na místo, uvědomil si, že Inuit by to považovali za trestuhodné plýtvání vzácným kovem.

Pak se pokusil vzpomínout si na nějakou tichou modlitbu, kterou by odříkal.

Modlitby v jazyce inuktitut, které slýchal v uplynulých třech měsících, nebyly vhodné. Ve své neobratné snaze o zvládnutí tohoto jazyka - přestože jím nikdy nemohl pronést jedinou slabiku nahlas - hrál toho léta sám se sebou jakousi hru a pokoušel se do něj přeložit Otčenáš.

Stál tehdy večer u mohyly s kostmi členů jeho posádky a vybavoval si slova modlitby.

Nâlegauvît kailaule. Pijornajat pinatuale nuname sorlo kilangme...

Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé.

Dál se ještě tehdy před dvěma léty nedostal, domníval se ale, že to bude stačit.

Když se teď, téměř o dva roky později, vracel k manželce ze Záchraného tábora, který byl ještě prázdnější - vidlička zmizela a mohyly otevřely a vyrabovali Opravdoví lidé z jihu, dokonce i kosti rozházeli někam, kde už je znovu nenašel -, musel se Taliriktug při té vzpomínce usmát, protože si čím dál jasněji uvědomoval, že i kdyby mu bylo dopřáno dožít se biblických sedmdesáté let, nikdy jazyk Opravdových lidí dokonale nezvládne.

Každé slovo - i ta nejjednodušší podstatná jména - mělo zřejmě dvacet různých variant a jemné nuance větné skladby dalece přesahovaly schopnosti postaršího muže, který se jako malý kluk vydal na moře a nikdy se nenaučil ani latinsky. Děkoval bohu, že tím jazykem nikdy nebude muset mluvit nahlas. Z úporné snahy o porozumění jeho cvakavému toku ho bolela hlava způsobem, jakým ho bolívala, když se s ním Silna začala dělit o svoje sny.

Tak například velký medvěd. Docela obyčejný bílý medvěd. Boha navštěvující lidé i ostatní Opravdoví lidé, s nimiž v posledních dvou letech přišel do styku, mu říkali nanuq, což bylo vcelku jednoduché slovo, slyšel ale i další varianty, které by bylo možno zapsat - v angličtině, protože Opravdoví lidé psaný jazyk neznali - jako nanoq, nânuvak, nannuraluk, takoaq, pisugtooq nebo ayualunaq. A od Inupijuka, toho lovce z jihu (o němž se mezitím přesvědčil, že není tak hloupý, jak tvrdil Asiajuk), se nyní dozvěděl, že četné jižní tlupy Opravdových lidí velkému medvědu říkají také tûrnârssuk.

Několik prvních bolestivých měsíců - kdy se stále ještě uzdravoval a znovu se učil jíst a polykat - mu naprosto vyhovovalo, že nemá vůbec žádné jméno. Po incidentu, k němuž došlo to první léto na lovu bílých medvědů, kde sám vlastníma rukama vytáhl z vody mrtvolu uloveného medvěda, s níž si předtím neporadila smečka psů a tři lovci (věděl, že mu k tomu nedopomohla jeho nadlidská síla, ale skutečnost, že si jako jediný všiml ledového výčnělku, na němž se zachytilo lano jejich harpuny), mu Asiajukova tlupa začala říkat Taliriktug neboli "Silná paže". Nové jméno mu nijak zvlášť nevadilo, i když bez něj by byl spokojenější. Asiajuk mu prozradil, že nyní nosí vzpomínku na duši jiného muže zvaného také "Silná paže", který zemřel rukama kabloonů.

Když několik měsíců předtím oba přišli do vesnice z iglú, kde chtěla Mlčenlivá požádat jiné ženy o pomoc při porodu Havrana, nijak ho nepřekvapilo zjištění, že skutečné jméno jeho manželky zní v jazyce Opravdových lidí Silna. Viděl totiž, jak se v její osobě snoubí ztělesnění bohyně vzduchu Sily i bohyně moří Sedny. Pokud šlo o její tajné jméno jakožto duchovní vládkyně sixam ieuá, nechtěla nebo nemohla mu je sdělit provázkovými znaky ani svými sny. Své vlastní tajné jméno znal. Té první, strašlivě protrpěné noci poté, co mu Tuunbaq vzal jazyk i starý život, se mu toto tajné jméno zjevilo ve snu. Nikdy je ale nikomu neměl prozradit, dokonce ani Silně, již ve vysílaných myšlenkách při milování nebo ve společném snu stále říkal Mlčenlivá.

###

Vesnice se jmenovala Taloyoak, bydlelo v ní asi šedesát lidí a tvořilo ji víc roztroušených stanů než sněhových přibytků. Z útesů dokonce vyčnívalo několik zasněžených drnových chýší, jímž měly v létě přibýt nové střechy z

trávy.

Zdejší lidé si říkali Oleekatalikové, což si Taliriktug překládal jako "Lidé s kápěmi", přestože venkovní kožešiny, které nosili přehozené přes ramena, mu připomínaly spíš vlněné šály Angličanů než opravdové kápě. Náčelník byl přibližně stejně starý jako Taliriktug a docela pohledný, přestože už neměl ani jeden zub, takže na svůj věk vypadal mnohem starší. Jmenoval se Ikpakhuak. Asiajuk mu vysvětlil, že to znamená "Špinavec", i když podle toho, co Taliriktug viděl a cítil, nebyl Ikpakhuak o nic špinavější než ostatní, ba dokonce byl čistší než někteří jiní.

Ikpakhuakova mnohem mladší manželka se jmenovala Higilak, což mu Asiajuk s potměšilým úsměškem přeložil jako "Ledový dům". V jejím chování k hostům ale nebylo vůbec nic ledového; pomohla manželovi Taliriktugovi tlupu vlídně přivítat a přinesla na stůl spoustu horkého jídla a darů.

Uvědomil si, že těmhle lidem nikdy nebude rozumět.

Ikpakhuak, Higilak a jejich rodina jim k sváteční hostině předložili umingmak, pečený řízek z pižmoně, který Taliriktugovi docela chutnal, Silna, Asiajuk, Nauja a ostatní členové jejich výpravy ho do sebe ale dostali jen s velkým přemáháním, protože byli Netsilik, "Tulení lidé". Když skončila hostina i všechny uvítací ceremoniály, podařilo se mu pomocí překládaných znaků převést rozhovor na dary od kabloonů.

Ikpakhuak potvrdil, že Lidé s kápěmi takové poklady doopravdy mají, než je ale hostům ukázal, požádal, aby Silna a Taliriktug všem lidem ve vesnici předvedli ukázkou své magie. Oleekatalikové se s nikým ze sixam ieuua nesetkali tak dlouho, že většina vesničanů žádného z nich v životě neviděla - i když Ikpakhuak se před několika desetiletími znal se Silniným otcem Ajou -, a Ikpakhuak zdvořile požádal, jestli by se Silna s Taliriktugem nemohli trochu prolétnout kolem vesnice a případně se proměnit v tuleně, ne ale prosím v medvědy.

Silna vysvětlila - pomocí provázkových znaků, které potom Asiajuk překládal -, že se dva duchovní vládci nebes rozhodli žádosti nevyhovět, že ale oba pohostinným Oleekatalikům ukážou, kde jim Tuunbaq vytrhl jazyky a pak jim její kabloon sixam ieuua manžel předvede vzácnou podívanou na své jizvy... jizvy po ranách, které před lety utrpěl ve strašlivé bitvě se zlými duchy.

To Ikpakhuaka a jeho lidi plně uspokojilo.

Když toto panoptikální představení skončilo, podařilo se Taliriktugovi přimět Asiajuka, aby opět zavedl hovor na dary od kabloonů.

Ikpakhuak okamžitě přikývl, zatleskal a vyslal chlapce, aby poklady přinesli. Návštěvníci si je v kruhu předávali z ruky do ruky.

Byly mezi nimi různé kusy dřeva, mimo jiné i úlomek starého ohmataného lanového roubíku.

Byly tam zlaté knoflíky s motivem lodní kotvy, znakem Průzkumné služby.

Byl tam útržek s láskou vyšívané námořnické vesty.

Byly tam zlaté hodinky, řetízky, na němž pravděpodobně visely, a hrst mincí. Na zadním víčku hodinek byly iniciály CFDV - Charles Frederick Des Voeux.

Bylo tam stříbrné pouzdro na tužky a na jeho vnitřní straně iniciály EC.

Byla tam zlatá děková medaile, kterou kdysi Admiralita udělila siru Johnu Franklinovi.

Byly tam stříbrné vidličky a lžice s emblémy různých Franklinových důstojníků.

Byl tam malý porcelánový talířek se jménem SIR JOHN FRANKLIN vyvedeným barevným smaltem. Byl tam chirurgický skalpel.

Byla tam mahagonová přenosná psací podložka, již muž, který ji nyní držel v ruce, poznával, protože patřila jemu.

Skutečně jsme se se vším tímhle harampádím táhli stovky kilometrů v člunech? pomyslel si Crozier. A předtím tisíce mil až z Anglie? Co jsme si mysleli? Měl dojem, že se pozvrací, a musel zavřít oči, dokud nevolnost neustoupila.

mlčenlivá se dotkla jeho zápěstí. Vycítila, jak se v něm všechno pohnulo a převrátilo. Pohlédl jí do očí, aby ji ujistil, že je pořád tady, přestože nebyl. Ne doopravdy. Ne tak docela.

###

Pádlovali podél pobřeží na západ, směrem k ústí Backovy řeky.

Ikpakhuakovi Oleekatalikové mluvili jen velmi mlhavě či dokonce vyhýbavě o tom, kde přesně poklady kabloonů našli; někteří tvrdili, že to bylo na místě zvaném Keenuna, což vypadalo na jeden z několika ostrůvků v úžině přímo na jih od Ostrova krále Williama, většina lovců ale prohlašovala, že na to úžasné bohatství narazili západně od Taloyoaku, na místě zvaném Kugluktuk, což Asiajuk přeložil jako "Místo padajících vod".

Croziera napadlo, že by to mohl být první malý vodopád, o němž četl a který se podle Backa nacházel jen kousek proti proudu od ústí Backovy Velké rybí řeky.

Strávili hledáním celý týden. Asiajuk, jeho žena a tři lovci zůstali s umiakem v ústí řeky, ale Crozier a mlčenlivá s dětmi, věčně zvědavý Inupijuk a dva další lovci pádlovali se svými qayaqy přibližně pět kilometrů proti proudu k prvnímu nízkému vodopádu.

Našel tam několik vytěráků hlavní. Podrážku kožené boty s dírami v místech, kde do ní byly zavrtané šrouby. Pohřbený v písku a bahně říčního břehu objevil dva a půl metru dlouhý kus zakřiveného a kdysi leštěného dubového dřeva, který pravděpodobně sloužil jako okrajník jednoho z kutrů. (Pro Oleekataliky by to byl hotový poklad.) Nic jiného. Zklamaně odjížděli a pádlovali po proudu k pobřeží, když narazili na jakéhosi starého muže, jeho tři ženy a čtyři usmrkané děti. Stan a kůže karibuů měly ženy naložené na zádech a podle toho, co muž říkal, přišli k řece lovit ryby. Nikdy v životě ještě neviděl kabloona, natož pak dva duchovní vládce sixam ieuua bez jazyků, a měl strašný strach, jeden z lovců, kteří Croziera doprovázeli, ho ale uklidnil. Stařec se jmenoval Puhtoorak a patřil k tlupě Opravdových lidí, která si říkala Qikiqtarjuaq.

Poté, co si vyměnili jídlo a pár zdvořilostí, zeptal se stařec, co dělají tak daleko od severních zemí Boha navštěvujících lidí, a když mu jeden z lovců vysvětlil, že pátrají po živých nebo mrtvých kabloonech, kteří možná těmito místy prošli -

nebo po jejich pokladech -, Puhtoorak prohlásil, že o žádných kabloonech na zdejší řece neslyšel, mezi dvěma velkými sousty darovaného tuleního masa jim ale sdělil: "Minulou zimu jsem viděl velký člun kabloonů - obrovský jako ledovec -, vyčnívaly z něj tři tyče a byl zamrzlý v ledu kousek od Utjuliku. Myslím, že v jeho břiše byli mrtví kabloonové. Několik našich mladších mužů do té věci vlezlo - museli si v boku prosekát díru sekerami z kamene hvězdného trusu -, všechny dřevěné a kovové poklady tam ale nechali ležet; říkali totiž, že v tom domě s třemi tyčemi straší."

Crozier pohlédl na Mlčenlivou. Rozuměl jsem mu správně?

Ano, přikývla. Kanneyuk se rozplakala, Silna rozevřela letní parku a přiložila si děcko k prsu.

###

Crozier stál na útesu a díval se na plavidlo zamrzlé v ledu. Byla to loď Jejího veličenstva Terror.

Zabralo jim osm dnů, než od ústí Backovy řeky dorazili až k této části západního pobřeží Utjuliku. Za pomoci lovců Boha navštěvujících lidí, kteří rozuměli jeho znakové řeči, nabídl Crozier Puhtoorakovi odměnu, jíž chtěl starce přesvědčit, aby sebral celou rodinu, přidal se k nim a ukázal jim cestu k člunu kabloonů s třemi tyčemi vyčnívajícími ze střechy, starý Qikiqtarqjuaq už ale nechtěl mít s kabloonským tři tyčovým domem, kde straší, nic společného. Přestože minulou zimu nevlezl s mladými muži dovnitř, viděl, že je ta věc zamořená piifixaagy - nebezpečnými zlovolnými duchy, kteří straší na zlých místech.

Utjulik bylo inuitské jméno pro území, které Crozier z map znal jako západní pobřeží poloostrova Adelaide. Kanály otevřené vody končily nedaleko západně od zátoky vedoucí na jih k Backově řece - zužující se průliv se tam změnil v jednoduché ledové pole -, takže byli nuceni qayaqy i Asiajukův umiak vytáhnout na břeh a ukrýt a dál pokračovat se šesti psi zapraženými do těžce naloženého čtyřmetrového kamatiku. Díky svému smyslu pro přesnou vnitrozemskou orientaci, o němž Crozier věděl, že si ho sám nikdy neosvojí, je Mlčenlivá přímou čarou vedla oněch přibližně čtyřicet kilometrů přes vnitřní šíji poloostrova k té části západního pobřeží, kde Puhtoorak tvrdil, že loď viděl... připustil dokonce, že stál na její palubě.

Když došlo k tomu, že museli dál pokračovat po souši, nechtělo se Asiajukovi opustit pohodlný člun. Nebýt toho, že mu Silna, jedna z nejuctívanějších duchovních vládkyň Boha navštěvujících lidí, svými znaky vyjádřila upřímné přání, aby šel s nimi - přání některého ze sixam ieuu bylo i pro toho nejvzpornějšího šamana rozkazem -, byl by Asiajuk svým lovcům poručil, aby ho odvezli domů. Takhle se pohodlně vzal pod kožešiny na kamatiku a dokonce čas od času pomáhal: házel po pachticích se psech oblázky a křičel "Ho! Ho! Ho!", když chtěl, aby zabočili doleva, a "Gi! Gi! Gi!", když chtěl, aby zabočili doprava. Crozier by byl rád věděl, jestli starý šaman znovu neobjevuje potěšení z cestování na saních tažených psím spřežením, které znával v mládí.

Ted' bylo pozdní odpoledne osmého dne a všichni hleděli dolů na led a na Terror. Dokonce i Asiajuk se tvářil ohromeně a zaraženě.

Puhtoorak jim přesnou polohu Terroru nedokázal vyličit lépe než tak, že "dům s třemi tyčemi je zamrzlý v ledu nedaleko ostrova ležícího asi osm kilometrů přímo na západ" od jistého mysu. Uvedl také, že on i jeho lovecká výprava "pak museli jít asi pět kilometrů na sever přes hladký led a dorazili k lodi poté, co cestou od mysu přešli několik ostrůvků. Loď spatřili z útesu na severním konci velkého ostrova."

Puhtoorak samozřejmě nepoužíval slova jako "kilometry", "loď" či dokonce ani "mys". Ve starcově podání to znělo tak, že se třítyčový dům kabloonů s trupem umiaku nachází určitý počet hodin chůze západně od tikerqatu, což znamená "dva prsty"; Opravdoví lidé tak říkali dvěma úzkým výběžkům v této části pobřeží Utjuliku. Pak bylo třeba hledat u severního konce nějakého velkého ostrova.

Crozier a jeho desetičlenný doprovod - lovec z jihu, Inupijuk, s nimi vydržel až do hořkého konce - zamířili od Dvou prstů po zbrzděném ledu přímo na západ a přešli dva malé ostrovy, než dorazili k třetímu, mnohem většímu. Na severním cípu tohoto velkého ostrova našli útes tyčící se téměř třicet metrů nad ledovým polem.

Tři až pět kilometrů od nich se z ledu k nízkým mračnům v ostře nakloněném úhlu zvedaly tři stěžně Terroru.

Crozier litoval, že u sebe nemá svůj starý dalekohled, k tomu, aby poznal stěžně lodi, jíž tak dlouho velel, ho ale nepotřeboval.

Puhtoorak měl pravdu - led v téhle poslední části jejich cesty byl mnohem rovnější a hladší než neschůdná změřt přibřežního ledu mezi pevninou a ostrovy. Crozierovy kapitánské oči ihned pochopily, proč tomu tak je: na východě a na severu se táhl řetězec menších ostrůvků vytvářejících jakousi přirozenou hráz chránící zdejší mořské zákoutí o rozloze nějakých patnácti či dvaceti námořních mil před převažujícími větry od severozápadu.

Jak se mohl Terror dostat až sem, téměř tři sta kilometrů na jih od místa, kde byl nedaleko Erebu zamrzlý téměř tři roky, to byla záhada, kterou si Crozier neuměl vysvětlit.

Nemusel si s ní lámat hlavu příliš dlouho.

Opravdoví lidé, dokonce i Boha navštěvující lidé, kteří z roku na rok žili ve stínu živoucího monstra, se k lodi přibližovali se zjevnou úzkostí. Všechny ty Puhtoorakovy povídačky plné strašidel a zlých duchů na ně hluboce zapůsobily - dokonce i na Asiajuka, Nauju a lovce, kteří starcovo vyprávění neslyšeli na vlastní uši. Sám Asiajuk celou cestu po ledu mumlal různá zaklínadla, zařikadla proti zlým duchům a ochranné modlitby, což k pocitu bezpečí všech ostatních nijak nepřispívalo. Crozier věděl, že když znervózní šaman, přenesse se to na všechny.

Jediný, kdo se odvážil kráčet Crozierovi po boku v čele skupiny, byla Mlčenlivá nesoucí obě děti.

Terror byl nakloněný v úhlu asi dvaceti stupňů na levobok, přídí mířil k severovýchodu a jeho stěžně ukazovaly na severozápad; na pravoboku se nad ledem zvedala až příliš velká část jeho trupu. Kupodivu měl spuštěnou jednu kotvu - byla to přídíová kotva na levoboku -, jejíž kotevní lano mizelo v silném ledu. Croziera to překvapilo, protože podle jeho odhadu tady muselo dno ležet v hloubce přinejmenším pětaticeti - a možná mnohem více - metrů a protože nerovné severní pobřeží ostrovů za ním bylo plné malých zátok. Prozřetelný kapitán hledající bezpečný přístav by přinejmenším - pokud by právě nezuřila bouře - dovedl loď do úžiny na východní straně velkého ostrova, z něhož právě přišli, a

spustil kotvu mezi velkým ostrovem - jehož útesy by ji chránily před větrem - a třemi menšími, maximálně tři kilometry dlouhými ostrůvky východně od něj.

Jenže Terror byl tady, přibližně čtyři kilometry od severního cípu velkého ostrova, kotvu měl spuštěnou na hluboké vodě a celý trup vystavoval nevyhnutelným bouřím od severozápadu.

K vyřešení záhady, proč si musela Puhtoorakova lovecká tlupa prosekát cestu trupem na zdviženém pravoboku, trupem pravděpodobně už beztak otlučeným, rozpraskaným a téměř puklým, stačilo jednou loď obejít kolem dokola a podívat se na její nakloněnou palubu z nižší severozápadní strany: všechny příklopy na horní palubě byly zavřené, utěsněné a zatlučené prkny.

Crozier se vrátil k otvoru vysokému jako člověk, který tlupa do nechráněného a opotřebovaného trupu prorazila. Byl přesvědčen, že se jím dokáže protáhnout dovnitř. Vzpomněl si, jak Puhtoorak říkal, že jeho mladí lovci si museli cestu prosekát sekerami z kamene hvězdného trusu, a navzdory přílivu bolestných pocitů, který ho zaplavoval, se musel usmát.

"Hvězdný trus" říkali Opravdoví lidé padajícím hvězdám a kovu z těch padajících hvězd, které našli ležet na ledu.

Crozier slyšel Asiajuka použít termín uluriak anoktok - "hvězdný trus padající z oblohy".

Crozier litoval, že u sebe právě teď nemá nůž nebo sekeru z hvězdného trusu. Jedinou zbraní, kterou u sebe měl, byl obyčejný pracovní nůž s čepelí vybroušenou z mrožího klu. Na kamatiku byly harpuny, ty ale nepatřily jemu - on i Mlčenlivá svoje harpuny nechali před týdnem v qayaqu - a Crozier nechtěl žádat o zapůjčení jedné z nich jen proto, aby s ní vlezl do lodi.

Vzadu u saní, šedesát metrů za nimi, qimmiqové - velcí psi s nepřírozně modrozlutými očima, kteří sdíleli duše se svými pány - štěkali, vrčeli, vyli a rafali po sobě navzájem i po každém, kdo se k nim přiblížil. Tohle místo se jim nezamlouvalo.

Crozier znakovou řečí oslovil Mlčenlivou. Požádej Asiajuka, aby se jich zeptal, jestli chce někdo jít dovnitř se mnou.

Udělal to rychle a domlouvala se s ním jen prsty bez provázku. I tak jí vždy starý šaman rozuměl mnohem rychleji, než byl schopen rozluštit Crozierovy neobratné znaky.

Nikdo z Opravdových lidí do díry vlézt nechtěl.

Vrátím se za několik minut, ukázal Crozier Mlčenlivé.

Doopravdy se usmála. Nebuď hlupák, odpověděla mu. Tvoje děti a já půjdeme s tebou.

Protlačil se dovnitř a Mlčenlivá ho po vteřině následovala; Havrana nesla v náručí a Kanneyuk v dětském vaku z jemné kůže, který občas nosila připoutaný řemeny na prsou. Obě děti spaly.

####

Byla tam hrozná tma.

Crozier si uvědomil, že Puhtoorakovi mladí lovci si do lodi prosekali cestu na úrovni dolní paluby. Měli štěstí, protože kdyby se o totéž pokusili o něco níž, byli by narazili na železné stěny uhelných bunkrů a vodních nádrží, jimiž by se nikdy nedokázali probít, a to ani sekerami vyrobenými z hvězdného trusu.

Tři metry za dírou v trupu už byla taková tma, že vůbec nic neviděli, Crozier si proto hledal cestu po paměti a držel Mlčenlivou za ruku. Kráčeli po nakloněné palubě kupředu a pak zabočili směrem k zádi.

Jak se jeho oči přizpůsobovaly tmě, zjistil, že otvorem proniká dovnitř dostatek světla, aby v něm stačil rozeznat, že těžkými visacími zámky uzavřené dveře skladu lihovin a dál na zádi i dělostřeleckého skladu jsou roztržštěné a vyvrácené. Netušil, jestli je to dílo Puhtoorakových mužů, ale pochyboval o tom. Oboje dveře byly zajištěné visacími zámky z dobrého důvodu a oba sklady byly prvními místy, kam by se po návratu na Terror chtěl dostat kterýkoli bílý námořník.

Soudky s rumem - měli totiž tolik rumu, že tady museli nechat několik plných soudků, když vyrazili na led - byly prázdné. Soudky se střelným prachem ale zůstaly nedotčené, stejně jako bedny a sudy s broky, plátěné pytle s náboji, muškety vyrovnané ve výřezích podél téměř dvou celých stěn - měli jich tolik, že zdaleka všechny neunesli - a dvě stě bajonetů dosud zavěšených v pouzdrech u krokví a trámů.

Kov jen z této jedné místnosti by z Asiajukovy tlupy Opravdových lidí udělal největší boháče celého jejich světa. Zbývající střelný prach a broky by vybavily tučt velkých skupin Opravdových lidí na dvacet let a učinily by z nich nepopíratelné vládce arktických krajů.

Mlčenlivá se dotkla jeho holého zápěstí. Na znakovou řeč byla příliš velká tma, takže k němu vyslala myšlenku. Cítíš to?

Crozier si ohromeně uvědomil, že - vůbec poprvé - jsou její sdílené myšlenky v angličtině. Buď jeho sny vnímala ještě do větší hloubky, než si představoval, nebo byla po celé ty měsíce, které strávila na palubě právě téhle lodi, nesmírně pozorná. Bylo to poprvé, co spolu sdíleli nějaké slovy vyjádřené myšlenky v bdělém stavu.

Ii, odpověděl jí rovněž myšlenkou. Ano.

Tohle místo je špatné. Vzpomínky ho otravují jako ohavný zápach.

Aby uvolnil napětí, vedl ji zpět k přídi, ukázal před sebe a v myšlenkách k ní vyslal představu příďové skříňky s kotevními řetězy v podpalubí pod nimi.

Celou tu dobu jsem čekala na tebe, odpověděla mu. Slova byla tak jasná a zřetelná, až měl dojem, že je snad ve tmě vyslovila nahlas, ani jedno z jejich dětí se ale neprobudilo.

Při pomyšlení na to, co mu právě řekla, se celé jeho tělo roztřásl dojetím.

Vyšli po hlavních schodech do mezipalubí.

Nahore bylo mnohem líp vidět. Crozier si uvědomil, že se dovnitř - konečně - dostává denní světlo Prestonovými patentními světlíky, jimiž byla paluba nad nimi posetá. Zakřivené sklo bylo neprůhledné pod vrstvou ledu, nebylo ale - alespoň projednou - pokryté sněhem ani plachtovinou.

Mezipalubí se zdálo být prázdné. Hamaky všech mužů byly pečlivě složené a uskladněné, jídelní stoly vytažené mezi trámy nesoucí palubu nad nimi a námořní truhly odsunuté stranou a pečlivě vyrovnané. Obrovský Frazerův patentní sporák uprostřed příďové noclehárny mužstva byl temný a studený.

Crozier se snažil rozpomenout, jestli byl pan Diggle ještě naživu, když jeho, kapitána, vylákali na led a postřelili. Bylo to poprvé po hodně dlouhé době, co si na to jméno - pan Diggle - vzpomněl.

Je to taky poprvé po hodně dlouhé době, co přemýšlím ve svém vlastním jazyce.

Tomu se mimovolně pousmál. "Ve svém vlastním jazyce." Jestliže opravdu existuje bohyně jako Sedna, která vládne světu, pak je její pravé jméno Ironická děvka.

Mlčenlivá ho zatáhla na zád. První důstojnické kajuty a jídelny, do nichž nakoukli, byly prázdné.

Crozier se přistihl, jak přemýšlí o tom, kteří z jeho mužů se mohli vrátit na Terror a odplout s ním k jihu.

Des Voeux a jeho muži ze Záchraného tábora?

Byl si téměř jistý, že pan Des Voeux a ostatní by pokračovali v člunech dál na jih k Velké rybí řece. Hickey a jeho muži?

Už kvůli doktoru Goodsirovi doufal, že tomu tak bylo, ale nevěřil tomu. S výjimkou poručíka Hodgsona - a Crozier měl podezření, že poručík v tom spolku hrdlořezů dlouho nepřežil - nebyl v té bandě snad jediný muž, který by dokázal s Terrorem odplout, o navigaci už vůbec nemluvě. Pochyboval, že uměli řídit a navigovat i ten jediný malý člun, který jim dal.

Zbývali tedy pouze ti tři, kteří ze Záchraného tábora vyrazili na pěší pochod přes vnitrozemí - Reuben Male, Robert Sinclair a Samuel Honey. Mohli se snad velitel příďové ubytovny, velitel příďové nástavby a kovář s Terrorem plavit labyrintem kanálů téměř tři sta kilometrů na jih?

Crozier cítil, že když znovu myslí na jména a tváře svých mužů, točí se mu hlava a dělá se mu mírně nevolno. Téměř slyšel jejich hlasy. Vlastně ano, doopravdy je slyšel.

Puhtoorak měl pravdu: tohle místo je teď domovem piifixaaqů - zlých duchů, kteří tu zůstali, aby strašili živé.

####

Na kavalci Francise Rawdona Moiry Croziera ležela mrtvola.

Pokud to byli schopni posoudit, aniž by zapálili lampy a sešli na spodní palubu a do podpalubí, bylo to jediné mrtvé tělo na celé lodi.

Proč se rozhodl zemřít na mém kavalci? podívoval se Crozier.

Mrtvý byl přibližně stejně vysoký jako Crozier. Jeho oblečení - zemřel pod přikrývkami v kazajce, námořnické čepici a vlněných kalhotách, což bylo zvláštní, protože se museli plavit v plném létě - ničím neukazovalo na jeho totožnost.

Crozierovi se rozhodně nechtělo prohledávat mu kapsy.

Mužovy ruce, krk i odhalená zápěstí byly hnědé, scvrklé a mumifikované, spíš ale jeho obličej Croziera donutil litovat, že Prestonův patentní světlík ve stropě propouští dovnitř tolik světla.

Oči mrtvého byly jako dva hnědé oblázky. Vlasy i vousy měl tak dlouhé a rozčuchané, až se zdálo být možné, že pokračovaly v růstu ještě celé měsíce po jeho smrti. Rty mu téměř zmizely a byly zatažené daleko nad zuby a dásně stahujícími a napínajícími se šlachami.

Nejvíce ho ale vyváděly z míry zuby. Místo aby mu následkem kurdějí vypadaly, všechny přední zuby byly na místě a byly velice široké, žluté jako mroží kly a nemožně dlouhé - přinejmenším takových sedm centimetrů -, jako králičí nebo krysí zuby, které rostou tak dlouho, že pokud si je zvíře neobrousí hlodáním něčeho tvrdého, zahnou se dozadu a podříznou vlastnímu nositeli krk.

Na lidské mrtvole byly takové hlodavčí zuby nemožné, Crozier si je ale právě prohlížel v jasné šedém večerním světle, které k němu dopadalo kupolí světlíku jeho bývalé kajuty. Uvědomil si, že to není první nemožná věc, kterou v posledních několika letech viděl nebo zakusil na vlastní kůži. A obával se, že také nebude poslední.

Půjdeme, ukázal znakovou řečí Mlčenlivé. Nechtěl k ní vysílat myšlenky v tomhle prostředí, kde je bůhvíco poslouchalo.

####

Musel použít požární sekeru a prosekat si cestu nahoru utěsněným a hřebíky zatlučeným hlavním příklopem. Místo aby sám sobě kladl otázku, kdo a proč ho takhle zatarasil - nebo jestli byla mrtvola dole ještě naživu, když byl příklop nad ní tak neprodyšně uzavřen -, odhodil sekeru, vyškřábal se nahoru a pomohl po schodech Mlčenlivé.

Havran se vrtěl a probouzel se, když ho ale Mlčenlivá párkrát pohoupala, začal znovu tiše pochrupovat.

Počkej tady, ukázal jí a sešel zpátky dolů.

Nejdřív ze všeho si přinesl na palubu těžký teodolit a několik svých starých příruček, provedl rychlé zaměření slunce a poznamenal si zjištěnou polohu na okraj solí prosycené knihy. Pak teodolit i příručky odnesl dolů a odhodil je stranou; věděl, že tohle poslední zaměření polohy lodi je nejspíš nejzbytečnějším počinem v celém jeho dlouhém životě stráveném zbytečnostmi. Také ale věděl, že to udělat musel.

Stejně jako musel udělat to, co následovalo.

V temném dělostřeleckém skladu na spodní palubě rozbil jeden po druhém tři soudky střelného prachu - obsah prvního vysypal na podlahu spodní paluby a na žebřík vedoucí do podpalubí (tam sestupovat nehodlal), obsah druhého po celém mezipalubí (obzvlášť velkou dávku nasypal do otevřených dveří vlastní kajuty) a prachem z třetího soudku vytvořil černé cestičky na nakloněné horní palubě, kde na něj čekala Mlčenlivá s dětmi. Asiajuk a ostatní, kteří zůstali na ledu, mezitím přešli k levoboku a nyní ho pozorovali z třicetimetřové vzdálenosti. Psi dál vyli a pokoušeli se utéct, Asiajuk nebo některý z lovců je ale uvázali ke kolíkům zaraženým do ledu.

Crozier by byl nejraději zůstal na čerstvém vzduchu, přestože odpolední světlo už začínalo blednout, přinutil se ale ještě jednou slézt na spodní palubu.

Popadl poslední soudek oleje na svícení, který na lodi zbýval, a rozléval za sebou pramínek po všech třech palubách;

zvlášť si dal záležet na tom, aby důkladně polil dveře i stěny vlastní kajuty. Zaváhal jedině, když došel ke dveřím velké kajuty, z níž jeho pohled opětovaly stovky knižních hřbetů.

Dobrotivý bože, uškodil bych snad něčemu, kdybych si jich jen pár vzal, aby mi pomohly přečkat dlouhé zimy, které mě tu čekají?

Jenže knihy v sobě teď nesly temnou inuu lodi smrti. Téměř se rozplakal, když na ně chrstl spršku oleje.

Rozlil i poslední zbytky paliva po horní palubě a pak odhodil prázdný soudek daleko na led.

Ještě naposledy sejdu dolů, sdělil prsty Mlčenlivě. Ty už běž s dětmi na led, má milovaná.

Zápalky značky Lucifer byly v zásuvce jeho stolu, kde je před třemi lety nechal.

Na vteřinu si byl jistý, že slyší, jak kavalec zavrzal, hromada zmrzlých příkrývek se posunula a ta mumifikovaná věc po něm za jeho zády vztáhla ruce. Slyšel, jak se natahují a lupají vyschlé šlachy v hnědé paži, jak se hnědá ruka s dlouhými hnědými prsty a přerostlými žlutými nehty pomalu zvedá.

Crozier se neotočil. Nerozběhl se. Dokonce se ani neohlédl přes rameno. Se zápalkami v ruce pomalu vyšel ze své kajuty, překračoval čáry černého střelného prachu a vyhýbal se prknům potřísněným velrybím olejem.

Musel sejít po hlavních schodech a odtamtud hodit první zápalku. Vzduch byl tam dole tak špatný, že se zápalka téměř odmítla vznítit. Pak ale s hlasitým zasyčením chytil střelný prach, oheň zapálil dřevěnou přepážku politou olejem, rozběhl se ve tmě k přidi i k zádi a zanechával za sebou vlastní plamennou stopu.

Věděl, že požár na dolní palubě by sám o sobě stačil - trámy tam byly po šesti letech v téhle arktické poušti vyschlé jako troud -, přesto si ale našel čas na to, aby zapálil i proužky prachu v mezipalubí a na otevřené horní palubě.

Pak z výšky tří metrů seskočil na ledovou rampu na západní straně lodi a zaklel, když se ohlásila bolest v jeho nikdy zcela nezhojené levé noze. Měl mít dost rozumu a sešplhat po provazových žebřících, které tam byly zavěšené, jak to zjevně udělala Mlčenlivá.

Kulhavě, jako stařec, jímž se už brzo měl nepochybně stát, vykročil Crozier na led a zamířil k ostatním.

###

Loď hořela téměř půl druhé hodiny, než se potopila.

Byl to neuvěřitelný požár. Svátek Guye Fawkese za polárním kruhem.

Když mu přihlížel, uvědomil si, že se vůbec nemusel namáhat se střelným prachem ani s velrybím olejem. Trámy, prkna i plachty byly tak zbavené veškeré vlhkosti, že se celá loď vzněla jako jeden ze zápalných moždířových granátů, k jejichž odpalování byla před tolika desetiletími zkonstruována.

Terror by se byl potopil tak jako tak, jakmile by tu led za několik týdnů nebo měsíců povolil. Ta sekerami proražená díra v boku pro něj byla smrtelnou ranou.

To ale nebyl důvod, proč ho podpálil. Kdyby se ho byl někdo zeptal - což se nikdy nemělo stát -, nebyl by dokázal vysvětlit, proč musel shořet. Věděl, že nechce, aby se v opuštěném Terroru přehrabovali "záchranáři" z britských lodí a aby o něm přivezli domů zvěsti, jimiž by vystrašili morbidní britské občany a podnítily pana Dickense nebo pana Tennysona k novým výšinám sentimentální výmluvnosti. Věděl také, že by si zmínění záchranáři s sebou zpět do Anglie neodvezli jen zvěsti. Ať se jeho lodi zmocnilo cokoli, bylo to stejně nakažlivé jako mor. Viděl to očima své duše a cítil to všemi svými smysly člověka i sixam ieu.

Když se zhroutily hořící stěže, Opravdoví lidé se radostně rozjásali.

Všichni byli nuceni stáhnout se o sto metrů zpět. Terror si propálil vlastní pohřební díru v ledu, a krátce poté, co spadly planoucí stěže a plachty, vydala se hořící loď s hlasitým syčením a bubláním na cestu do hlubin.

Hluk požáru probudil děti a plameny vzduch nad ledem tak zahřály, že si všichni - jeho manželka, zamračený Asiajuk, Nauja s velkými nadry, lovci, šťastně se křenící Inupijuk a dokonce i sám Taliriktug - svlékli venkovní parky a naházeli je na kamatik.

Když bylo po představení, loď se potopila a slunce také klesalo k jihu, takže jejich dlouhé stíny poskakovaly po šednoucím ledu, stále zůstávali na místě, ukazovali si a obdivovali stoupající páru a těšili se z kousků hořících pozůstatků, pořád ještě tu a tam roztroušených po ledu.

Pak celá skupina konečně zamířila zpět k velkému ostrovu a dál k menším ostrůvkům; měli v úmyslu přejít po ledu na pevninu a teprve pak se utábořit na noc. V pochodu jim pomáhala skutečnost, že slunce svítilo ještě chvíli přes půlnoc. Všichni chtěli zmizet z ledu a z tohoto místa ještě před těmi několika hodinami soumraku a úplné tmy. I psi přestali štěkat a vrčet a zdálo se, že cestou zpátky na pevninu kolem menšího ostrova táhnou usilovněji. Asiajuk spal a pochrupoval pod příkrývkami na saních, zato obě děti byly vzhůru a chtěly si hrát.

Taliriktug si mrskající se Kanneyuk položil na levou paži a pravou objal Silnu-Mlčenlivou. Havran, kterého dál nesla matka, se nedůtklivě snažil vymanit z její náruče a přinutit ji, aby ho položila na led, kde by se mohl pokusit jít po svých.

Taliriktug nikoli poprvé přemýšlel o tom, jak mohou otec i matka bez jazyků přimět k poslušnosti svéhlavého syna. Pak si ale, také nikoli poprvé, vzpomněl, že nyní patří k jedné z mála světových kultur, které své svéhlavé syny nebo dcery nenapomínají a netrestají. Havran už v sobě má inuu nějakého zralého dospělého. Jeho otec bude prostě muset počkat a přesvědčit se, nakolik byl zralý.

Inua Francise Croziera, která v Taliriktugovi dosud živa a zdravá přebývala, si nedělala žádné iluze, že by byl život jiný než ubohý, ošklivý, krutý a krátký. Možná ale nemusí být osamělý.

S paží ovinutou kolem Silny se Taliriktug a Crozier snažili nevšimát si ani hlasitého šamanova chrápání, ani toho, že se Kanneyuk právě vyčurala na otcovu nejlepší letní parku, ba přehlédnout i rozhořčené pleskání ruček a kňouravé stížnosti svého zmitajícího se syna; kráčeli přes led dál na východ k pevné zemi.

PODĚKOVÁNÍ

Chtěl bych zde uvést následující prameny, z nichž jsem při psaní *Terroru* čerpal:

Na nápad napsat o této éře polárních výzkumů mě přivedla krátká zmínka, téměř poznámka pod čarou, o Franklinově expedici, na niž jsem narazil v díle sira Ranulpha Fiennese *Race to the Pole: Tragedy, Heroism, and Scott's Antarctic Quest* (Hyperion, © 2000), přičemž v tomto případě šlo o závod o dosažení jižního pólu.

V počátečních fázích výzkumu mi obzvlášť cenné služby prokázaly následující tři knihy: *Ice Blink: The Tragic Fate of Sir John Franklin's last Polar Expedition* od Scotta Cookmana (John Wiley & Sons, Inc., © 2000); *Frozen in Time: The Fate of the Franklin Expedition* od Owena Beattieho a Johna Geigera (Greystone Books, Douglas & McIntyre, © 1987); a *The Arctic Grail: The Quest for the Northwest Passage and the North Pole, 1818-1909* od Pierra Bertona (Second Lyons Press Edition, © 2000).

Tyto knihy mě dovedly k některým z vlastních neocenitelných pramenů, mezi jinými k následujícím: *Narrative of a Journey to the Shores of the Polar Sea* (John Murray, © 1823) a *Narrative of a Second Expedition to the Shores of the Polar Sea* (John Murray, © 1828), obojí od sira Johna Franklina; *Sir John Franklin's Last Arctic Expedition* od Richarda Cyriaxe (ASM Press, © 1939); *The Bomb Vessel* od Chrise Wareho (Naval Institute Press, © 1994); *A Narrative of the Discovery of the Fate of Sir John Franklin* od F.L. M'Clintocka (John Murray, © 1859); *In Quest of the Northwest Passage* (Longmans, Green & Co, © 1958); *Journal of a Voyage in Baffin's Bay and Barrow Straits, in the Years 1850-51, Performed by H.M. Ships "Lady Franklin" and "Sophia" Under the Command of Mr. William Penny, in Search of the Missing Crew of H.M. Ships "Erebus" and "Terror"* od Petera Sutherlanda (Longman, Green, and Longmans, © 1852); a *Arctic Expeditions in Search of Sir John Franklin* od Elishy Kenta Kaneho (T. Nelson & Sons, © 1898).

K dalším často konzultovaným pramenům patří: *Prisoners of the North: Portraits of Five Arctic Immortals* od Pierra Bertona (Carroll & Graff, © 2004); *Ninety Degrees North: The Quest for the North Pole* od Ferguse Fleminga (Grove Press, © 2001); *The Last Voyage of the Karluk: A Survivor's Memoir of Arctic Disaster* od Williamy Lairda McKinlaye (St. Martin's Griffin Edition, © 1976); *A Sea of Words: A Lexicon and Companion for Patrick O'Brian's Seafaring Tales* od Deana Kinga (Henry Holt & Co., © 1995); *The Ice Master: The Doomed 1913 Voyage of the Karluk* od Jennifer Nivenové (Hyperion, © 2000); *Rowing to Latitude: Journeys Along the Arctic's Edge* od Jill Fredstonové (North Point Press, a Division of Farrar, Straus and Giroux, © 2001); *Weird and Tragic Shores: The Story of Charles Francis Hall, Explorer* od Chaunceyho Loomise (Modern Library Paperback Edition, © 2000); *The Crystal Desert: Summers in Antarctica* od Davida G. Campbella (Mariner Books, Houghton Mifflin, © 1992); *The Last Place on Earth: Scott and Amundsen's Race to the South Pole* od Rolanda Huntforda (The Modern Library, © 1999); *North to the Night: A Spiritual Odyssey in the Arctic* od Alvaha Simona (Broadway Books, © 1998); *In the Land of White Death: An Epic Story of Survival in the Siberian Arctic* od Valeriana Albanova (Modern Library, © 2000); *End of the Earth: Voyages to Antarctica* od Petera Matthiessena (National Geographic, © 2003); *Fatal Passage: The Story of John Rae, the Arctic Hero Time Forgot* od Kena McGoogana (Carroll & Graff, © 2001); *The Worst Journey in the World* od Apsleye Cherry-Garrarda (National Geographic, © 1992 a 2000), a *Shackleton* od Rolanda Huntforda (Fawcett Columbine, © 1985).

Dále jsem čerpal z těchto pramenů: *The Inuit* od Nancy Bonvillainové (Chelsea House Publications, © 1995); *Eskimos* od Kaj Birket-Smithové (Crown, © 1971); *The Fourth World* od Sama Halla (Knopf, © 1987); *Ancient Land: Sacred Whale - The Inuit Hunt and Its Rituals* od Torna Lowensteina (Farrar, Straus and Giroux, © 1993); *The Igloo* od Charlotte a Davida Yueových (Houghton Mifflin, © 1988); *Arctic Crossing* od Jonathana Watermana (Knopf, © 2001); *Hunters of the Polar North - The Eskimos* od Wallyho Herberta (Time-Life Books, © 1981); *The Eskimos* od Ernesta S. Burcha jr. (University of Oklahoma Press, © 1988); a *Inuit: When Words Take Shape* od Raymonda Brousseaua (Editions Glénat, © 2002).

Vřelé díky patří Karen Simonsově za to, že našla... a vrátila... mnohé z těchto posledně jmenovaných pramenů. Internetových pramenů bylo tolik, že nemohu uvést všechny, patří k nim ale *The Aujasquittuq Project: Documenting Arctic Climate Change*; *Spiritism On Line*; *The Franklin Trial*; *Enchanted Learning: Animals - Polar Bear* (Ursus maritimus); *Collections Canada*; *Digital Library Upenn*; *Radiworks.cbe*; *Wordgumbo - Canadian Inuit-English Dictionary*; *Alaskool English to Inupia*; *Inuktitut Language Phrases*; *Darwin Wars*; *Cangeoca Special Feature - Sir John Franklin Expedition*; a *SirJohnFranklin.com*.

Internet byl rovněž mou hlavní přístupovou cestou k materiálům z primárních zdrojů, jako jsou Sbírka Francise Croziera uložená ve Scottově polárním výzkumném ústavu při univerzitě v Cambridge; Sbírka Sophie Cracroftové (tamtéž); korespondence Sophie Cracroftové; poznámky pro memoáry Jane Franklinové. Použity jsou také podrobné údaje o seznamech lodních posádek, datech a oficiálních dokumentech z archivů Britské admirality, Britského válečného námořnictva a Královské námořní pěchoty; z archivů britského ministerstva vnitra a ze soudních spisů týkajících se vyšetřování nedostatků při konzervování potravin u firmy Goldner, projednávaných před britským nejvyšším judikačním soudem.

Užitečné ilustrace a mapy jsem získal z publikací Harpet's Weekly (duben 1851), The Athenaeum (únor 1849), Blackwood's Edinburgh Magazine (listopad 1855) a z dalších pramenů.

Dopis doktora Harryho D.S. Goodsira ze dne 2. července 1845, adresovaný jeho strýci, je založen ve sbírce Královské skotské geografické společnosti a byl citován v díle *Frozen in Time: The Fate of the Franklin Expedition* od Owena Beattieho a Johna Geigera.

Konečně pak mé upřímné díky patří mému agentovi Richardu Curtisovi, mému prvnímu redaktorovi u nakladatelství Little, Brown Michaelu Mezzovi, mé současné redaktorce Reagan Arthurové a - jako vždy - Karen a Jane Simonsovým za to, že mi dodávaly odvahu k pokračování v práci a pak na mne čekaly, když jsem byl na této obzvlášť dlouhé arktické expedici.

